סֵפֶר

וְשָׂמַחְתָּ בְּחַגֶּךָ

חַגֵּי וּמוֹעֲדֵי יִשְׂרָאֵל
בְּמַחְשָׁבָה יְהוּדִית חִיּוּבִית

מְעֻבָּד עַל פִּי סִדְרַת הַסְּפָרִים
"מַחֲשָׁבָה יְהוּדִית חִיּוּבִית"

מֵאֵת
הָרַב יְהוֹשֻׁעַ שַׁי רְאוּבֵן שְׁלִיטָ"א

אדר־ב' תשפ"ב

הַזְמָנוֹת, הֶעָרוֹת וְהֶאָרוֹת:

טֶלֶפוֹן: **050-4142701**

דוא"ל: **JSR@hayashar.com**

הָאַתַר הָרִשְׁמִי: **hayashar.com**

מִצְוָה לְשַׁכְפֵּל לְהַעֲתִיק וּלְהָפִיץ לְזִכּוּי הָרַבִּים
וּלְהַגְדִּיל תּוֹרָה וּלְהַאְדִּירָהּ
וְהָאוֹמֵר דָּבָר בְּשֵׁם אוֹמְרוֹ מֵבִיא גְּאֻלָּה לָעוֹלָם

דֶּרֶךְ הַיָּשָׁ"ר

hayashar.com

הָרַב **יְהוֹשֻׁעַ שַׁי רְאוּבֵן** שְׁלִיטָ"א

בורא עולם

אוהב את כולם

נִתֵּן לִמְצוֹא בַּאֲתַר הָרִשְׁמִי שֶׁל הָרַב:

- ❖ סִפְרֵי הָרַב בְּמַהֲדוּרָה דִּיגִיטָלִית לְהוֹרָדָה חִנָּם.
- ❖ מַאֲמָרִים בְּמַחְשָׁבָה יְהוּדִית חִיּוּבִית.
- ❖ שִׁעוּרִים מְצֻלָּמִים:
  - פָּרָשַׁת הַשָּׁבוּעַ.
  - לִקּוּטֵי מוֹהַר"ן.
  - תַּנְיָא.
  - נְקוּדָה לְמַחְשָׁבָה - מוּסָר.
  - שִׁעוּר מֻרְכָּז בַּחֲסִידוּת.
- ❖ לוּחַ בְּרָכוֹת מַלֵּא / זְמַנֵּי הַשָּׁבוּעַ.
- ❖ יְצִירַת קֶשֶׁר לִשְׁאֵלוֹת וּתְשׁוּבוֹת עִם הָרַב.

לעילוי נשמת
האיש היקר והישר
הבעל האבא והסבא האהוב

יוסף אליהו

בן **שמחה ועזרא** ז"ל

נלב"ע י"ח שבט תשפ"ב
תנצב"ה.

להצלחה ולכל הברכות
שבתורה לאשה היקרה

מרת **אביבה אליהו** שתחי'

בת **דייזי וצדיק** ז"ל

שתרווה נחת מכל יוצאי חלציה,
הבנים אייל אורי גיל אלי ומשפחותיהם

תוכן עניינים

הקדמה..... א

ראש השנה..... 1

הַב הַב הַב..... 1

אַתָּה יוֹדֵעַ מָה אַתָּה רוֹצֶה?..... 4

לֹא הֻבַּנְתָּ נָכוֹן..... 7

וּמַשְׁבִּיעַ לְכָל חַי רָצוֹן..... 11

תּוֹסֶפֶת רוּחָנִית..... 14

בין כסה לעשור..... 16

בַּכֵּסֶה לְיוֹם חַגֵּנוּ..... 16

עֵת רָצוֹן..... 19

נְקוּדַת רְתִיחָה 21
מַלְאָךְ מִלִּין אֶחָד מִנִּי אָלֶף 29
יום הכיפורים 32
הַשָּׁבִים הַמַּאֲמִינִים בְּכַפָּרָתָן 32
סָלַחְתִּי כִּדְבָרֶךָ 36
וַיִּתְפַּלֵּל אַבְרָהָם אֶל הָאֱלֹקִים 38
כְּלָלֵי עֲבוֹדָה 41
וְהִתְוַדָּה אֲשֶׁר חָטָא עָלֶיהָ 45
לְהִתְעַטֵּף בְּציצִית 47
סוכות 48
צֵא מֵהַבַּיִת! 48
אַתָּה מְיֻתָּר 50
אֵין כָּזֶה דָּבָר 53
רַבָּה אֱמוּנָתֶךָ 56
טָעוּת בַּזְהוּי 58
מַעֲשֶׂה אָבוֹת 59
שמחת תורה 62
לִצְחוֹק אוֹ לִבְכּוֹת? 62
הוֹפְכִים כִּוּוּן 65
מִצְוָה גְּדוֹלָה לִהְיוֹת בְּשִׂמְחָה 68
בִּלְתִּי פָּגִיעַ 71
טִירוֹנוּת לְשִׂמְחָה 74

לָקוּם מָחָר בַּבֹּקֶר עִם שִׁיר חָדָשׁ בַּלֵּב 79

חנוכה 82

מִי קוֹדֵם לְמִי? 82

הַכֹּל מִלְמַעְלָה 85

מִתַּחַת לַעֲשָׂרָה 88

הָאוֹר הַגָּנוּז 90

מַבָּט שֵׁנִי 93

אֲנַחְנוּ מַחְלִיטִים 97

עשרה בטבת 100

סְלִיחָה וְכַפָּרָה 100

שֶׁעָשָׂה נִסִּים לַאֲבוֹתֵינוּ 102

כָּךְ קִבְּלוּ מֵרַבּוֹתֵינוּ 103

אָז מָה כָּל כָּךְ חָמוּר? 106

לִתְפֹּס אֶת הַכִּדּוּר 109

בַּדֶּרֶךְ אֵלֶיךָ... 112

ימי השובבי"ם 115

נוֹתְנִים לְךָ – תִּקַּח 115

אֲנִי צַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם 118

הַקְּלָקוֹל הָרִאשׁוֹן 120

מַדּוּעַ יָרְדְנוּ דַּוְקָא לְמִצְרַיִם? 122

בְּלִי חָכְמוֹת 124

מָה כְּבָר עָשִׂיתִי? 125

אִם אֶפְשָׁר לְקַלְקֵל, אֶפְשָׁר לְתַקֵּן 128

ט"ו בשבט..... 132

ט"ו בִּשְׁבָט הִגִּיעַ..... 132

כִּי מִמֶּנּוּ תֹּאכֵל..... 136

מוֹסִיף וְהוֹלֵךְ..... 140

וַיָּבוֹא עֲמָלֵק..... 142

בַּמֶּה אֲבָרֶכְךָּ?..... 146

פורים..... 149

רַב הַגָּלוּי עַל הַנִּסְתָּר..... 149

הֵיכָן הַמֶּלֶךְ?..... 153

לִקְרֹא מָה שֶׁלֹּא כָּתוּב..... 154

מָה לַעֲשׂוֹת?..... 158

מָה יִקְרֶה בַּסּוֹף?..... 160

מָה שֶׁיָּכֹלְתִּי לִהְיוֹת..... 161

סוֹף טוֹב הַכֹּל טוֹב..... 165

שבת הגדול..... 167

שֶׁעָשָׂה נִסִּים לַאֲבוֹתֵינוּ..... 167

לִלְמֹד עַל מְנָת לַעֲשׂוֹת..... 170

שַׁבָּת הַקָּטָן..... 172

כִּי שֵׁשֶׁת יָמִים..... 174

הֵא לַחְמָא עַנְיָא..... 177

פסח..... 183

אַרְבַּע קַשְׁיוֹת..... 183

מֵעַבְדוּת לְחֵרוּת?..... 187

בַּיָּדַיִם שֶׁלָּנוּ 191
טָעַם שֶׁל טָהֳרָה 193
לֹא הַכֹּל מָרוֹר 194
יִהְיֶה טוֹב 196
נִרְצָה 198
שביעי של פסח 200
לָשִׁיר? עַכְשָׁו? 200
בִּזְכוּת נָשִׁים צַדְקָנִיּוֹת 203
חָכָם מָה הוּא אוֹמֵר 205
תֵּן חִבּוּק 206
אֶפְשָׁר לְקַבֵּל עוֹד קְצָת עַל בְּבַקָּשָׁה? 207
תְּפַתַּח אֶת הַדֶּלֶת 209
תְּחִיַּת הַחַיִּים מִן הַתּוֹרָה 211
ספירת העומר 213
לְהִתְאַבֵּל בְּשִׂמְחָה 213
אֵין לִי זְמַן לִהְיוֹת חוֹלֶה 215
בַּיָּמִים הָהֵם, בַּזְּמַן הַזֶּה 218
וּבָחַרְתָּ בַּחַיִּים 222
אֵיךְ זֶה קָרָה?! 225
מִצְוָה גְּדוֹלָה לִהְיוֹת בְּשִׂמְחָה 227
יזכור (ימי השואה והזיכרון) 231
כָּל אֶחָד כּוֹכָב 231
בְּאַפָּן אִישִׁי 233

מֵת לְחַיּוֹת 235
נֵרוֹת לַנְּשָׁמָה 239
הַנְּצָחוֹן שֶׁלִּי 241
זֶה לֹא נִגְמָר 242
יום העצמאות 245
עֵשָׂו שׂוֹנֵא לְיַעֲקֹב 245
בְּעָיָה (לֹא) חֲדָשָׁה 248
סְלִיחָה שֶׁאֲנִי חָי 251
יִרְאָה שְׁלֵמָה 254
וְלֹא תֵלְכוּ בְּחֻקּוֹת הַגּוֹי 257
ל"ג לעומר 261
הִלּוּלָא לְצַדִּיקָיָא 261
וְהָיִיתָ אַךְ שָׂמֵחַ 263
מָה חָשַׁבְתָּ? 266
וְנִפְלִינוּ אֲנִי וְעַמְּךָ 269
נְקוּדָה טוֹבָה 270
תַּדְלִיק אֶת הָאֵשׁ 273
יום ירושלים 276
עָלֵינוּ לְשַׁבֵּחַ? 276
סְלִיחָה שֶׁנִּצַּחְנוּ 279
וְהָיִינוּ גַּם אֲנַחְנוּ כְּכָל הַגּוֹיִם 282
יֵשׁ לָנוּ חֵלֶק בֵּאלֹקֵי יִשְׂרָאֵל 285

שַׁוְעָתֵנוּ קַבֵּל וּשְׁמַע צַעֲקָתֵנוּ 287
בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי 290
שבועות 293
סִבָּה לִמְסִבָּה 293
מִי אַתָּה שֶׁתִּתְקַבֵּל? 297
לִטְבֹּעַ בִּשְׁלוּלִית 301
הִתְאַווּ לְהִתְגַּיֵּם 302
אִם יֵשׁ רָצוֹן יֵשׁ יְכֹלֶת 304
לָמָּה נִגְרַע? 306
בין המצרים 309
הֵיכָן נִמְצָא? 309
מָשִׁיחַ לֹא בָּא 312
דַּבֵּר טוֹב יִהְיֶה טוֹב 314
כַּף זְכוּת 317
בִּשְׁבִילִי נִבְרָא הָעוֹלָם 322
כְּרֶם זָלוּת 324
ט"ו באב 327
סִבָּה לִמְסִבָּה 327
אָז מָה הָיָה לָנוּ שָׁם? 328
לִי זֶה לֹא יִקָּרֵה 331
אִישׁ לְמַטֵּה אֲבֹתָיו 333
בְּלִי עֲצָבִים 334
עַכְשָׁו אֶפְשָׁר לִשְׁמוֹחַ בֶּאֱמֶת 335

נָא לַעֲלוֹת בְּבַקָּשָׁה..... 336
הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב..... 337
אַהֲבָה לְשֵׁם שָׁמַיִם..... 338
אַרְבָּעִים יוֹם לִפְנֵי..... 340
כָּל הַמְּבַקֵּשׁ רַחֲמִים עַל חֲבֵרוֹ..... 343
אלול..... 346
עַל מָה הַמּוּעָקָה?..... 346
לֹא לִהְיוֹת סוּסִים..... 348
יִשְׁמְעוּ אָזְנֶיךָ מָה שְּׂפָתֶיךָ מְדַבֵּר..... 351
מָה עוֹשִׂים עַכְשָׁו?..... 353
וְגִילוּ בִּרְעָדָה..... 356
עֲשֵׂה לְךָ סִימָנִים..... 359
תקון הכללי..... 363

הקדמה

אוֹדֶה לַה׳ יִתְבָּרַךְ אֲשֶׁר מְזַכֶּה אוֹתִי לִלְמֹד וּלְלַמֵּד מִתּוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה, לִמְסֹר שִׁיעוּרִים וּלְזַכּוֹת אֶת הָרַבִּים. מוֹדֶה אֲנִי לְפָנֶיךָ ה׳ אֱלֹקַי וֵאלֹקֵי אֲבוֹתַי, שֶׁשַּׂמְתָּ חֶלְקִי מִיּוֹשְׁבֵי בֵּית הַמִּדְרָשׁ, מַשְׁכִּים לִדְבֵרי תוֹרָה, עָמֵל וּמְקַבֵּל שָׂכָר, וְרָץ לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא. עַל שֶׁהִנְחָךְ מַרְעִיף עָלַי מֵאַהֲבָתְךָ וּמִבִּרְכוֹתֶיךָ, וּמְלַוֶּה אוֹתִי בְּכָל צַעַד וְשַׁעַל בְּחַיַּי, וְשֶׁאֲנִי זוֹכֶה לַחֲסוֹת בְּצִלְךָ וּבְהַשְׁגָּחָתְךָ הַפְּרָטִית, שָׂמֵחַ וּבָטוּחַ כִּתִינוֹק בְּחֵיק אִמּוֹ, וְהִנְּךָ מְמַלֵּא אֶת חַיַּי בְּאוֹר וְשִׂמְחָה וְהוֹדָאָה.

סֵפֶר זֶה הוּא עִבּוּד לַשִּׂיחוֹת שֶׁזָּכִיתִי לִמְסֹר בְּקְהִלַּת קֹדֶשׁ ״מָגֵן דָּוִד״ בְּחוֹלוֹן תּוֹבב״א, בְּרָאשׁוּת מָרָא דְּאַתְרָא, הַגָּאוֹן הָרַב אַבְרָהָם יוֹסֵף שְׁלִיטָ״א, בְּנוֹ שֶׁל מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ עֲטֶרֶת רֹאשֵׁנוּ, פְּאֵר הַדּוֹר, הָרֹאשׁוֹן לְצִיּוֹן, הַגָּאוֹן הָרַב עוֹבַדְיָה יוֹסֵף זָצוּק״ל, אֲשֶׁר

הִוָּה אוֹר גָּדוֹל בְּדוֹר שֶׁחַי בַּחֹשֶׁךְ, וְזָכְנוּ לַחֲזוֹר לְחַיִּק אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם עִם פְּסָקָיו הַחֲשׁוּבִים שֶׁפָּתְחוּ פֶּתַח לְדוֹר שָׁלֵם לְהִתְקָרֵב אֶל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא.

שָׂמַחְתִּי לִרְאוֹת אֶת הַתְּגוּבוֹת הַחִיּוּבִיּוֹת לְסִפְרֵי הַקּוֹדְמִים, אֲשֶׁר רוֹמְמוּ לְבָבוֹת נִדְכָּאִים, וְגָרְמוּ לָאֲנָשִׁים לְשַׁנּוֹת אֶת צוּרַת הַמַּחֲשָׁבָה, לַחְשֹׁב בְּצוּרָה חִיּוּבִית וּלְהַכְנִיס שִׂמְחַת חַיִּים לְחַיֵּיהֶם. בְּכָל פַּעַם אֲנִי מִתְפַּלֵּא וּמִתְלַהֵב מֵחָדָשׁ לִרְאוֹת כֵּיצַד אֲנָשִׁים שֶׁשִּׁנּוּ אֶת צוּרַת הַמַּחֲשָׁבָה שֶׁלָּהֶם זָכוּ לִרְאוֹת נִסִּים מַמָּשׁ, וּבְכָךְ לְחַזֵּק אֶת הָאֱמוּנָה כִּי סוֹף מַעֲשֶׂה בְּמַחֲשָׁבָה תְּחִלָּה, וְאִם חוֹשְׁבִים מַחֲשָׁבוֹת שְׂמֵחוֹת וְחִיּוּבִיּוֹת מִתּוֹךְ אֱמוּנָה בְּאַהֲבָתוֹ שֶׁל בּוֹרֵא הָעוֹלָם, חֲרֵי שֶׁתּוֹצְאוֹת הַמַּעֲשֶׂה שֶׁיֵּעָשֶׂה בַּסּוֹף תִּהְיֶינָה שְׂמֵחוֹת וְחִיּוּבִיּוֹת אַף הֵן.

הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּרַחֲמָיו הַגְּדוֹלִים עָלֵינוּ נָתַן לָנוּ תַּחֲנוֹת עֲצִירָה בְּמַהֲלַךְ הַשָּׁנָה, יְמֵי חַג וּמוֹעֵד, יְמֵי צוֹם וְהִתְבּוֹנְנוּת. פִּתְאוֹם בְּמַהֲלַךְ הַמֵּרוֹץ הַמְטֹרָף שֶׁל הַחַיִּים בּוֹ אֵין לָנוּ זְמַן לְעַצְמֵנוּ, אֲנַחְנוּ מִתְבַּקְּשִׁים לַעֲצֹר לְיוֹם יוֹמַיִּים וַאֲפִילוּ לְשָׁבוּעַ וְיוֹתֵר, יָמִים בָּהֶם אָנוּ נִזְכָּרִים כִּי יֵשׁ לָנוּ נֶפֶשׁ אֱלֹקִית וּמַשֶּׁהוּ מֵעֵבֶר לַמֵּרְדָּף אַחַר הַכֶּסֶף וְהַחֶשְׁבּוֹנוֹת שֶׁל הָעוֹלָם הַזֶּה. יָמִים אֵלֶּה אֲמוּרִים לְשַׁמֵּשׁ לָנוּ מְקוֹר כֹּחַ וְעָצְמָה לְהִתְחַזֵּק בּוֹ לְכָל הַשָּׁנָה וּלְכָל הַחַיִּים כֻּלָּם, וּלְהִתְחַבֵּר לְתַכְלִית הָאֲמִתִּית שֶׁל חַיֵּינוּ.

לְכָל יְהוּדִי יֵשׁ נֶפֶשׁ אֱלֹקִית, חֵלֶק אֱ-לוֹהַ מִמַּעַל, וְאִם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הוּא אֵינְסוֹף, אָז חֵלֶק מִמֶּנּוּ הוּא גַּם אֵינְסוֹף. אֲנַחְנוּ רַק צְרִיכִים מִדֵּי פַּעַם לְהָאִיר אֶת הַנְּקֻדָּה הָאֵינְסוֹפִית שֶׁלָּנוּ וְנִתְעַלֶּה מֵעַל כָּל הַבִּלְבּוּלִים וְהַתַּרְגִּילִים שֶׁל יֵצֶר הָרַע, שֶׁנִּלְחָם אֶת הַסִּבּוּב הָאַחֲרוֹן עִמָּנוּ לִפְנֵי הַגְּאֻלָּה הַשְּׁלֵמָה.

יֵשׁ לָנוּ כֹּחוֹת חֲזָקִים הַרְבֵּה יוֹתֵר מֵהַיֵּצֶר. כַּאֲשֶׁר יְהוּדִים מִתְחַבְּרִים זֶה עִם זֶה, אֲנַחְנוּ מַשְׁלִימִים אֶת הַחֵלֶק הַיָּחִיד שֶׁחָסֵר לָנוּ לְהַפְעִיל אֶת כָּל הַכֹּחוֹת שֶׁלָּנוּ נֶגֶד הַיֵּצֶר וְלִגְבֹּר עָלָיו בַּמִּלְחָמָה הָאַחֲרוֹנָה, וְאֵין זְמַן טוֹב יוֹתֵר מֵהַחַגִּים כְּדֵי לְהוֹשִׁיט יָד וּלְהִתְחַבֵּר אֶל הַיְּהוּדִים הַיְּקָרִים שֶׁסְּבִיבֵנוּ, אֶל מִשְׁפָּחָה וַחֲבֵרִים, שְׁכֵנִים וּמַכָּרִים וְכָל יְהוּדֵי שֶׁיְּכוֹלִים אָנוּ לְהָאִיר לוֹ פָּנִים בְּיָמִים אֵלּוּ שֶׁמְּמַלְּאִים אֶת לִבֵּנוּ בְּשִׂמְחָה.

בְּסֵפֶר זֶה בִּקַּשְׁתִּי לְהַרְאוֹת עַד הֵיכָן שָׁיָּדַי מַגִּעַת אֶת הַיְּפִי שֶׁבַּיַּהֲדוּת, הַשִּׂמְחָה בָּהּ וְהַמַּחְשָׁבָה הַחִיּוּבִית הַיְּהוּדִית שֶׁאֶפְשָׁר וְצָרִיךְ לְהַפְעִיל בְּכָל הַקּוֹרֶה לָנוּ, כֵּיצַד לְהִתְבּוֹנֵן נָכוֹן וּלְזַהּוֹת אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּתוֹךְ מַעֲשֵׂי יָדָיו, וּמֵעַל לַכֹּל כֵּיצַד לְהַכְנִיס אֶת הָאֹשֶׁר בְּחַיֵּינוּ כְּבָר בָּעוֹלָם הַזֶּה, עַד שֶׁכָּל הַמְּנִיעוֹת וְהַיִּסּוּרִים יִתְגַּמְּדוּ אֶל מוּל כָּל הַחֲסָדִים וְהַשֶּׁפַע הַמֻּרְעָפִים עָלֵינוּ לְלֹא הֶרֶף וּבְלֹא הַבְחָנָה וְהִתְיַחֲסוּת רְאוּיָה מִצִּדֵּנוּ.

בְּמַהֲלַךְ הַשִּׁעוּרִים שָׁזָכִיתִי לְמָסֹר, רָאִיתִי כֵּיצַד יֵשׁ בְּכֹחָהּ שֶׁל מִלָּה טוֹבָה וּמַחֲשָׁבָה חִיּוּבִית לְהַדְלִיק לָאֲנָשִׁים אוֹר בָּעֵינַיִם, לְהַכְנִיס בָּהֶם רוּחַ חֲדָשָׁה, וּלְחַמֵּשׁ אוֹתָם בְּכוֹחוֹת מְחֻדָּשִׁים לְהִלָּחֵם בַּיֵּצֶר הָרָע וּבְמִקָּרִים רַבִּים אַף לְנַצֵּחַ, לְאַחַר שֶׁהֵם לְמֵדִים לְזַהּוֹת אֶת הָאוֹיֵב וְדַרְכֵי פְּעֻלָּתוֹ, וּמַצְלִיחִים סוֹף סוֹף גַּם לְהַכּוֹת בּוֹ בַּחֲזָרָה.

יְדִיעָה זוֹ הִיא שֶׁעוֹדְדָה אוֹתִי לְהַעֲלוֹת אֶת הַדְּבָרִים עַל הַכְּתָב, כְּדֵי לְחַזֵּק וְלוּ יְהוּדִי אֶחָד שֶׁיֵּצֶר הָרַע מְבַקֵּשׁ לְהַגְדִּיל לוֹ אֶת הַמַּחְשָׁבוֹת הַשְּׁלִילִיּוֹת וְלִגְרֹר אוֹתוֹ לִזְרוֹעוֹת הַיֵּאוּשׁ חַס וְשָׁלוֹם. וְאִם יִהְיֶה יְהוּדִי אֶחָד שֶׁבִּזְכוּת הַנֶּאֱמָר כָּאן יִתְחַזֵּק לְהָשִׁיב מִלְחָמָה שַׁעֲרָה, דַּיֵּנוּ, שֶׁכֵּן כָּל יְהוּדִי הוּא עוֹלָם וּמְלוֹאוֹ עֲבוּר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְאֵין לוֹ תַּחֲלִיף בְּעֵינָיו.

קָרָאתִי לַסֵּפֶר "**וְשָׂמַחְתָּ בְּחַגֶּךָ**", כְּצִוּוּי הַכָּתוּב, וְלַמְרוֹת שֶׁפְּשָׁט הַצִּוּוּי הוּא לִשְׂמוֹחַ בַּחַגִּים, לְמַעֲשֶׂה הַחַגִּים הֵם אֶמְצָעִי לִמְשׂוֹךְ אֶת הַשִּׂמְחָה בַּעֲבוֹדַת ה' לְכָל הַשָּׁנָה כֻּלָּהּ. מוֹדֶה אֲנִי לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַל שֶׁזִּכָּה אוֹתִי לַחֲסוֹת תַּחַת כְּנָפָיו וְלִהְיוֹת בְּשִׂמְחָה תָּמִיד, וּלְשַׂמֵּחַ וּלְחַזֵּק אֲחֵרִים שֶׁיּוּכְלוּ גַּם הֵם לִשְׂמֹחַ כָּמוֹנִי וְיוֹתֵר מִמֶּנִּי בְּאַהֲבַת ה' יִתְבָּרַךְ וּבַעֲבוֹדָתוֹ.

בִּרְצוֹנִי לְהוֹדוֹת לַה' יִתְבָּרַךְ עַל כָּל הַטּוֹבוֹת אֲשֶׁר עָשָׂה עִמִּי, וַאֲשֶׁר לְנֶה אוֹתִי כָּל חַיַּי, שׁוֹמֵר וְדוֹאֵג לְכָל מַחְסוֹרִי, כְּאַב רַחֲמָן עַל בְּנוֹ הַקָּטָן. וְגַם אִם אֶחְיֶה אֶלֶף שָׁנִים לֹא אוּכַל לְהַתְחִיל לְהוֹדוֹת וְלוּ עַל חֶסֶד אֶחָד מִשֶּׁלַל הַחֲסָדִים שֶׁבּוֹרֵא עוֹלָם עָשָׂה וְעוֹשֶׂה עִמִּי בְּכָל יוֹם וָיוֹם. יְהִי רָצוֹן שֶׁאָזְכֶּה לַעֲשׂוֹת נַחַת רוּחַ לְפָנֶי יוֹצְרִי, וּלְזַכּוֹת יְהוּדִים אֲחֵרִים לְקָרֵב פָּנָיו בְּתוֹדָה עַל כָּל הַחֲסָדִים וְהָאַהֲבָה שֶׁהוּא נוֹתֵן לָנוּ.

תּוֹדָה מְיוּחֶדֶת לְמֹר אָבִי הַיָּקָר, ר' **אֱלִיָּהוּ רָאוּבֵן** הי"ו, אֲשֶׁר הֶעֱנִיק לִי אַהֲבַת תּוֹרָה, אֱמוּנָה תְּמִימָה וְכִבּוּד תַּלְמִידֵי חֲכָמִים, וּלְאִמִּי הַמְּנוּחָה, מָרַת **שׁוּלַמִּית רָאוּבֵן** ז"ל, אֲשֶׁר גִּלְמָה בְּמַהוּתָהּ דּוּגְמָא חַיָּה לְמִדּוֹת טוֹבוֹת בֵּין אָדָם לַחֲבֵרוֹ, שֶׁל הִסְתַּפְּקוּת בַּמּוּעָט, עַיִן טוֹבָה וְחִיּוּךְ נִצְחִי, הַמְלֻוֶּה בִּשְׁתֵּי מִלִּים שֶׁתָּמִיד שָׁרוּ עַל שִׂפְתוֹתֶיהָ "בָּרוּךְ ה'".

כָּאן מָקוֹם אִתִּי לְהוֹדוֹת לְחָמִי הַנִּכְבָּד, הָאָדוֹן **סַבִּיחַ הַלְבּוֹס** ז"ל, שֶׁהָלַךְ לְעוֹלָמוֹ בְּט"ו בְּכִסְלֵו תשע"ז. זָכָה שֶׁהִתְקַיֵּם בּוֹ מַאֲמַר חֲזַ"ל (אבות א, יז): "וְלֹא מָצָאתִי לַגּוּף טוֹב אֶלָּא **שְׁתִיקָה**. וְלֹא הַמִּדְרָשׁ הוּא הָעִקָּר, אֶלָּא **הַמַּעֲשֶׂה**", וְהָיָה עֲבוּרֵנוּ דֻּגְמָא לַיְהוּדִים הַתְּמִימִים שֶׁל פַּעַם שֶׁהִתְעַסְּקוּ בָּעִקָּר שֶׁהוּא הַמִּשְׁפָּחָה וְהָעֲזָרָה לַזּוּלָת, וְזָנְחוּ אֶת הַטָּפֵל שֶׁל הֲנָאוֹת הָעוֹלָם הַזֶּה. יְהִי זִכְרוֹ בָּרוּךְ.

בִּרְכַּת וְהַכָּרַת הַטּוֹב, לַחֲמוֹתִי הַיְקָרָה הַגְּבֶרֶת **בַּרְטִינָה הַלְבּוֹס** תִּחְיֶה, אֲשֶׁר מְסַיַּעַת בְּיָדִי רַבּוֹת עַל מְנָת שֶׁאוּכַל לְפַנּוֹת אֶת זְמַנִּי וּמִרְצִי לְלִמּוּד הַתּוֹרָה וְזִכּוּי הָרַבִּים, וּמְהַוָּה כָּתֵף תּוֹמֶכֶת וּמְשַׁעֶנֶת חֲזָקָה. זְכוּת גְּדוֹלָה וְשֻׁתָּפוּת מְלֵאָה יֵשׁ לָהּ בְּכָל תּוֹרָתִי וְלִמּוּדִי, בְּזִכּוּי הָרַבִּים וְגַם בַּסֵּפֶר הַזֶּה שֶׁיּוֹצֵא לָאוֹר. ה׳ יְשַׁלֵּם שְׂכָרָהּ מֵשְׁלֵם בָּעוֹלָם הַזֶּה וּבַבָּא, וּתְבֹרַךְ בְּכָל הַבְּרָכוֹת שֶׁבַּתּוֹרָה.

וְאֶקְבַּע בְּרָכָה לְעַצְמָהּ לִנְוֹת בֵּיתִי, מְנֻשִּׁים בָּאֹהֶל תְּבֹרַךְ, בִּבְחִינַת שֶׁלִּי וְשֶׁלָּכֶם שֶׁלָּהּ הוּא, אֲשֶׁר מַשְׁקִיעָה יָמִים וְלֵילוֹת עַל מְנָת שֶׁאוּכַל לִשְׁקֹד עַל לִמּוּדַי לְלֹא הַפְרָעָה, כְּשֶׁהִיא נוֹטֶלֶת עַל כְּתֵפָהּ אֶת נִיהוּל הַבַּיִת וְגִדּוּל יְלָדֵינוּ, מְיַעֶצֶת, תּוֹמֶכֶת וְדוֹחֶפֶת אוֹתִי לַעֲלוֹת מַעְלָה בְּמַדְרֵגוֹת עֲבוֹדַת ה׳. הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יְשַׁלֵּם שְׂכָרָהּ מֵשְׁלֵם וְיַאֲרִיךְ יָמֶיהָ בַּטּוֹב וּשְׁנוֹתֶיהָ בַּנְּעִימִים. זְכוּת זִכּוּי הָרַבִּים תַּעֲמֹד לָנוּ וּלְזַרְעֵנוּ וְלֹא תָּמוּשׁ הַתּוֹרָה מִפִּינוּ וּמִפִּי זַרְעֵנוּ עַד עוֹלָם, וְיַחַד נִזְכֶּה לְלַוּוֹת אֶת יְלָדֵינוּ לְתוֹרָה וּלְמִצְווֹת וּלְחֻפָּה וּלְמַעֲשִׂים טוֹבִים, וְנִרְוֶה נַחַת יְהוּדִית אֲמִתִּית מִכָּל יוֹצְאֵי חֲלָצֵינוּ, אָמֵן.

יְהוֹשֻׁעַ-שַׁי רְאוּבֵן
דֶּרֶךְ הַיָּשָׁ״ר hayashar.com

ראש השנה

הַב הַב הַב

הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נָתַן לָנוּ בְּמַתָּנָה אֶת חֹדֶשׁ אֱלוּל עַל מְנָת לְהִתְכּוֹנֵן לַיּוֹם שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה, יוֹם שֶׁכֻּלּוֹ תְּפִלָּה. הַתְּפִלָּה שֶׁל כָּל הַשָּׁנָה, תְּפִלָּה בָּהּ אָנוּ מְבַקְּשִׁים רַחֲמִים עַל כָּל הַשָּׁנָה הַבָּאָה וְאַף עַל דְּבָרִים שֶׁיִּקְבְּעוּ לְכַמָּה וְכַמָּה שָׁנִים, אִם לֹא לְכָל יְמֵי חַיֵּינוּ. אָז עַל מָה צָרִיךְ לְהִתְמַקֵּד? מָה מְבַקְּשִׁים בְּיוֹם גּוֹרָלִי כָּל כָּךְ? הַזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ אוֹמֵר (תיקוני הזוהר כב.) שֶׁלֹּא לְבַקֵּשׁ עַל דְּבָרִים גַּשְׁמִיִּים. בְּנֵי אָדָם שׁוֹכְחִים אֶת מַעֲמָד הַיּוֹם וּמְבַקְּשִׁים לְעַצְמָם: הַב לִי מְזוֹנִי, הַב לִי חַיֵּי, הַב הַב הַב, כְּלָבִים צוֹוְחִים. בְּיוֹם כָּל כָּךְ מְרוֹמָם אֵין מָקוֹם, כִּבְיָכוֹל, לְבַקָּשׁוֹת אִישִׁיּוֹת, לֹא בַּתְּחוּם הַגַּשְׁמִי לְפָחוֹת. וְכֵן כְּשֶׁנִּתְבּוֹנֵן בְּנֻסַּח הַבְּרָכוֹת בַּתְּפִלָּה

יֵשׁ רַק מַלְכֻיּוֹת זִכְרוֹנוֹת וְשׁוֹפָרוֹת, וּבַקָּשָׁה לְגִלּוּי כְּבוֹד מַלְכוּת שָׁמַיִם, אָנוּ מַמְלִיכִים אֶת הַמֶּלֶךְ עָלֵינוּ, אֵין בְּנֵסַח הַתְּפִלָּה בַּקָּשׁוֹת עַל בְּרִיאוּת אוֹ פַּרְנָסָה, אָנוּ עֲסוּקִים בִּדְבָרִים גְּדוֹלִים יוֹתֵר.

מִצַּד שֵׁנִי רֹאשׁ הַשָּׁנָה הוּא יוֹם הַדִּין, בּוֹ מַחְלִיטִים לֹא רַק מִי לְמִיתָה וּמִי לְחַיִּים, אֶלָּא גַּם מִי שֶׁנִּשְׁפָּט לְחַיִּים תָּלוּי אֵיזוֹ אֵיכוּת תִּהְיֶה לָהֶם... מַחְלִיטִים אִם אָדָם יִהְיֶה בָּרִיא אוֹ חוֹלֶה, אִם יְאַבֵּד אֵיבָר חָלִילָה, אִם הַפַּרְנָסָה שֶׁלּוֹ תִּפָּגַע וְהָעֵסֶק שֶׁלּוֹ יִסָּגֵר אוֹ שֶׁיַּצְלִיחַ וְיִפְרַח, כָּל הַדְּבָרִים הַנִּשְׁמְעִים מֻחְלָטִים גַּם הֵם בְּיוֹם הַזֶּה, שׁוֹפְטִים אוֹתָנוּ עַל הַכֹּל וּמַחְלִיטִים לָנוּ עַל הַכֹּל, וְאִם כֵּן אִם לֹא נְבַקֵּשׁ אֵיךְ נָקַבֵּל ? בְּיִחוּד אִם לֹא מַגִּיעַ לָנוּ וְאָנוּ רוֹצִים לְבַקֵּשׁ מִצַּד מַתָּנַת חִנָּם וְחֶסֶד, וְכִי מִישֶׁהוּ יָכוֹל לוֹמַר שֶׁמַּגִּיעַ לוֹ בַּדִּין וְיִקַּבֵּל אֲפִילּוּ בְּלִי לְבַקֵּשׁ ?

בַּדּוֹרוֹת עָבְרוּ הָיוּ אֲנָשִׁים רוּחָנִיִּים יוֹתֵר אֲשֶׁר הָיְתָה לָהֶם דְּבֵקוּת גְּדוֹלָה בַּה׳ יִתְבָּרַךְ וְשִׁוּוּ אֶת ה׳ לְנֶגְדָּם תָּמִיד, אֲנָשִׁים כָּאֵלֶּה גַּם נָשְׂאוּ כָּל הַשָּׁנָה כֻּלָּהּ תְּפִלָּה חֲרִישִׁית לְעֶזְרָה לִפְנֵי כָּל מַעֲשֶׂה וּתְפִלַּת הוֹדָיָה לְאַחַר שֶׁנַּעֲנוּ, אֲפִילּוּ נַעֲנוּ לִשְׁלִילָה. לָכֵן לֹא הִרְגִּישׁוּ צֹרֶךְ לְבַקֵּשׁ בַּקָּשׁוֹת אִישִׁיּוֹת גַּשְׁמִיּוּת בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה, נַהֲפֹךְ הוּא, הֵם בִּקְּשׁוּ לְהַמְלִיךְ אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְמֶלֶךְ עֲלֵיהֶם שֶׁהוּא יַחְלִיט, מִתּוֹךְ אֱמוּנָה וִידִיעָה שֶׁמַּה שֶּׁיַּחְלִיט הַמֶּלֶךְ זֶה הֲכִי טוֹב, מְמֵילָא הוּא יְמַלֵּא אֶת כָּל מִשְׁאֲלוֹת לִבָּם לְטוֹבָה וִימַלֵּא אֶת כָּל מַחְסוֹרָם הַגַּשְׁמִי כְּמוֹ שֶׁצָּרִיךְ, נִשְׁאַר לָהֶם רַק לְבַקֵּשׁ עַל הַחֵלֶק הָרוּחָנִי שְׁבְּחַיֵּיהֶם, שְׁכֵן חֵלֶק זֶה תָּלוּי רַק בָּהֶם, כְּפִי שֶׁאָמְרוּ חֲזַ״ל (ברכות לג:): ״הַכֹּל בִּידֵי שָׁמַיִם חוּץ מִיִּרְאַת שָׁמַיִם״.

״מֶלֶךְ״ אֲמִתִּי הוּא מִי שֶׁנִּבְחַר עַל יְדֵי הָעָם שֶׁמַּמְלִיךְ אוֹתוֹ עָלָיו, בְּשׁוֹנֶה מִ״מוֹשֵׁל״ שֶׁיָּכוֹל לָקַחַת אֶת הַשִּׁלְטוֹן בְּכֹחַ. כַּאֲשֶׁר אֲנַחְנוּ מַמְלִיכִים אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עָלֵינוּ בַּיָּמִים הַנּוֹרָאִים, בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה וּבְיוֹם הַכִּפּוּרִים, אָנוּ אוֹמְרִים לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁאָנוּ מַמְלִיכִים אוֹתוֹ עָלֵינוּ מֵרְצוֹנֵנוּ הֶחָפְשִׁי. לֹא שֶׁנִּטְעָה לַחְשֹׁב שֶׁאִם לֹא נַמְלִיךְ אוֹתוֹ הוּא לֹא יַחְלִיט עֲבוּרֵנוּ, כִּי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הוּא גַּם ״מוֹשֵׁל״ בַּכֹּל, אֶלָּא בִּפְעֻלַּת הַהַמְלָכָה אֲנַחְנוּ מַרְאִים כִּי אָנוּ רוֹצִים שֶׁהוּא יַנְהִיג אוֹתָנוּ, אָנוּ אוֹהֲבִים אוֹתוֹ וְשָׂמִים אוֹתוֹ עַל רֹאשֵׁנוּ, מְמִילָא אָנוּ יוֹדְעִים וּמַאֲמִינִים שֶׁהוּא יֵדַע לִבְחֹר עֲבוּרֵנוּ אֶת מָה שֶׁהָכִי טוֹב לָנוּ.

אֲבָל הַגָּאוֹן רַבִּי יִשְׂרָאֵל סְלַאנְטֶר זָצוּק״ל, אֲבִי תְּנוּעַת הַמּוּסָר, אָמַר כִּי בַּדּוֹר שֶׁלָּנוּ אָדָם שֶׁמִּתְפַּלֵּל לֹא רַק שֶׁמּוֹתָר לוֹ לְבַקֵּשׁ בַּקָּשׁוֹת גַּשְׁמִיּוּת, אֶלָּא חוֹבָה עָלָיו. בְּשׁוֹנֶה מִדּוֹר הַגְּמָרָא וּמִדְּבְרֵי הַזֹּהַר וּמִתִּקּוּפַת הָרִאשׁוֹנִים שֶׁהָיוּ דְּבֵקִים בַּה׳ כָּל יוֹם כָּל הַיּוֹם, הָרֵי בְּדוֹרוֹת חַלָּשִׁים וּרְחוֹקִים כְּשֶׁלָּנוּ, אָדָם שֶׁלֹּא מִתְפַּלֵּל וּמְבַקֵּשׁ עַל הָעִנְיָנִים הַגַּשְׁמִיִּים זֶה לֹא נוֹבֵעַ מִבּוּשָׁה אוֹ תְּחוּשָׁה שֶׁלֹּא שַׁיָּךְ בְּיוֹם נִשְׂגָּב וּמְרוֹמָם כָּל כָּךְ לְבַקֵּשׁ בַּקָּשׁוֹת פְּרָטִיּוֹת, אֶלָּא פָּשׁוּט כִּי הוּא לֹא מַאֲמִין בַּתְּפִלָּה שֶׁמְּיִשֶּׁהוּ שׁוֹמֵעַ אוֹתוֹ בִּכְלָל. אָדָם שֶׁלֹּא מְבַקֵּשׁ עַל הַדְּבָרִים שֶׁהוּא רוֹצֶה בַּיּוֹם שֶׁמַּחְלִיטִים עֲלֵיהֶם, מַרְאֶה הַדָּבָר עַל חֹסֶר יִרְאַת שָׁמַיִם וֶאֱמוּנָה בְּבוֹרֵא עוֹלָם וּבְמַעֲשָׂיו בְּיוֹם זֶה. אִם יוֹם זֶה שֶׁל הַמְלָכַת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עָלֵינוּ מְסְתַּכֶּמֶת בִּקְרִיאָה בִּיבֵשׁ שֶׁל פְּסוּקֵי הַתְּפִלָּה מֵהַסִּדּוּר, וְאֵין הַרְגָּשָׁה שֶׁכָּעֵת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַחְלִיט עֲבוּרֵנוּ עַל הַכֹּל וְאָנוּ יְכוֹלִים לְבַקֵּשׁ רַחֲמִים וְשֶׁיִּתֵּן לָנוּ אֶת מִשְׁאֲלוֹת לִבֵּנוּ לְטוֹבָה כְּמַתְּנַת חִנָּם, אָז סִימָן שֶׁאָנוּ לֹא מַמָּשׁ מַאֲמִינִים בַּיּוֹם הַזֶּה וּבְמִי שֶׁשּׁוֹפֵט אוֹתָנוּ בּוֹ. חֲסֵרָה לָנוּ הַהַרְגָּשָׁה כִּי

בַּדַּקּוּת אֵלּוּ מַמָּשׁ מֵנָּח עַל כַּף הַמֹּאזְנַיִם גַּם כָּל עֲתִידֵנוּ הַגַּשְׁמִי, וְכַמָּה שֶׁנִּבַקֵּשׁ וְנִתְחַנֵּן וְנַפְצִיר בִּדְמָעוֹת שָׁלִישׁ, כָּךְ יוּכְרַע גּוֹרָלֵנוּ.

וְכָךְ פָּסַק הַגָּאוֹן הָרַב יוֹסֵף שָׁלוֹם אֶלְיָשִׁיב זָצוּק״ל (אשרי איש ח״ב, עמ׳ קז סע׳ לא), כִּי בְּיָמֵינוּ מֻתָּר לְבַקֵּשׁ בַּקָּשׁוֹת אִישִׁיּוֹת אֲפִילּוּ בַּתְּפִלּוֹת שֶׁל שַׁבָּת וְכָל שֶׁכֵּן בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה וּבְיוֹם הַכִּפּוּרִים שְׁחָלִים בְּשַׁבָּת כִּי יָמִים אֵלֶּה הֻקְבְּעוּ לְבַקָּשׁוֹת וְתַחֲנוּנִים וְאֵין לַחְשֹׁשׁ מִשּׁוּם אִסּוּר בַּקָּשַׁת רַחֲמִים וּשְׁאֵילַת צָרְכָיו בְּשַׁבָּת וְיוֹם טוֹב (פסקי תשובה ח״ו תקפב, ז בשם מטה אפרים), וְלֹא כִּזְמַן הַזֹּהַר שֶׁנֶּחְשְׁבוּ לִכְלָבִים צוֹוְחִים. זֶה הַמָּקוֹם בּוֹ נִמְצָא הַדּוֹר שֶׁלָּנוּ מִבְּחִינַת אֱמוּנָה. וְזֶה פְּסַק הֲלָכָה! אִם מַחְלִיטִים עֲבוּרֵנוּ מָה יִקָּרֶה לָנוּ כָּל הַשָּׁנָה, וְחֵלֶק מֵהַחְלָטוֹת אֵלּוּ יְכוֹלוֹת לִהְיוֹת גַּם בִּלְתִּי הֲפִיכוֹת, הַאִם לֹא מֻטָּל עָלֵינוּ לְבַקֵּשׁ עַל נַפְשֵׁנוּ?

אַתָּה יוֹדֵעַ מָה אַתָּה רוֹצֶה?

אֶלָּא שֶׁיֵּשְׁנָה עוֹד בְּעָיָה קְטַנָּה הָעוֹמֶדֶת בֵּינֵינוּ לְבֵין הַתְּפִלָּה עַל דְּבָרִים אִישִׁיִּים בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה בְּצוּרָה שֶׁהֵן תֵּעָנֶינָה. הַרְבֵּה פְּעָמִים כְּשֶׁאָנוּ בָּאִים לְבַקֵּשׁ בַּקָּשָׁה אִישִׁית, אֲנַחְנוּ לֹא בֶּאֱמֶת יוֹדְעִים מָה אָנוּ רוֹצִים. אָנוּ גָּרִים בַּדּוֹר מְבֻלְבָּל שֶׁמְּתַרְגֵּם אֶת הָרְצוֹנוֹת הָאֲמִתִּיִּים שֶׁלּוֹ לְאַשְׁלָיוֹת וּמַחְשָׁבוֹת זָרוֹת הַנִּכְנָסוֹת לוֹ מִצּוּרַת הַחַיִּים וְהַתַּרְבּוּת הָעַכְשָׁוִית. קֶצֶב מְהִירוּת הַחַיִּים וְהַהַשְׁפָּעוֹת הַזָּרוֹת עָלֵינוּ, גּוֹרְמִים לָכָךְ שֶׁאָנוּ לֹא עוֹצְרִים לַעֲשׂוֹת חֶשְׁבּוֹן נֶפֶשׁ אֲמִתִּי עִם עַצְמֵנוּ וּלְבָרֵר מָה בֶּאֱמֶת אָנוּ רוֹצִים וּמָה אָנוּ רַק חוֹשְׁבִים שֶׁאָנוּ רוֹצִים.

חֹדֶשׁ ״אֱלוּל״ קִבֵּל אֶת שְׁמוֹ מִן הַשָּׁפָה הָאֲרַמִּית, שֶׁכֵּן פֵּרוּשׁ הַמִּילָה ״אֱלוּל״ הוּא ״רְגוּל״, שֶׁעָלֵינוּ לְרַגֵּל בְּתוֹכֵנוּ וּלְחַפֵּשׂ בְּכָל הַמְּקוֹמוֹת הַנִּסְתָּרִים שֶׁל נַפְשֵׁנוּ מִי אֲנַחְנוּ, מָה אֲנַחְנוּ רוֹצִים וּמָה עָלֵינוּ לַעֲשׂוֹת וּלְתַקֵּן כְּדֵי לְהַגִּיעַ לְמָקוֹם טוֹב

יוֹתֵר בְּחַיֵּינוּ. לָכֵן בְּטֶרֶם מַגִּיעִים אֶל רֹאשׁ הַשָּׁנָה יֵשׁ לָנוּ חֹדֶשׁ שָׁלֵם שֶׁבּוֹ אָנוּ מְבַקְּשִׁים לְהַכִּיר אֶת עַצְמֵנוּ, אֶת הָאָדָם שֶׁהִזְנַחְנוּ וְקֵרַבְנוּ כָּל הַשָּׁנָה תַּחַת אַשְׁלָיוֹת שֶׁל הָעוֹלָם הַזֶּה. חֶשְׁבּוֹן נֶפֶשׁ שֶׁל מָה הַיַּעַד שֶׁלָּנוּ, מַהִי מַטָּרָתֵנוּ בַּחַיִּים, מָה אָנוּ רוֹצִים בֶּאֱמֶת וּמָה אָנוּ צְרִיכִים בֶּאֱמֶת, חֶשְׁבּוֹן כָּזֶה יְגַלֶּה לָנוּ שֶׁאָנוּ הַרְבֵּה יוֹתֵר קְרוֹבִים לְמָה שֶׁאֲנַחְנוּ צְרִיכִים וְרוֹצִים בֶּאֱמֶת מִמַּה שֶׁאָנוּ חוֹשְׁבִים, וּמְמַּילָא הָעַצְבוּת וְהַתִּסְכּוּל יֵעָלְמוּ לָהֶם וְנִתְיַצֵּב לַתְּפִלָּה מְמֻקָּדִים וּשְׂמֵחִים יוֹתֵר. הָעֲבוֹדָה שֶׁל הַיֵּצֶר הִיא לְבַלְבֵּל אוֹתָנוּ שֶׁלֹּא נִרְאֶה מָה אָנוּ רוֹצִים וּצְרִיכִים בֶּאֱמֶת.

סִפֵּר לִי רַב אֶחָד כִּי אִשְׁתּוֹ הָרַבָּנִית מְנַהֶלֶת סַדְנָאוֹת לְמַחְשָׁבָה חִיּוּבִית בְּאֶמְצָעוּת אֱמוּנָה, וְכִי הִיא מְסַיַּעַת לְנָשִׁים רַבּוֹת לְהִסְתַּכֵּל פְּנִימָה וּלְגַלּוֹת מָה מַפְרִיעַ לָהֶן לִהְיוֹת שְׂמֵחוֹת. אַחַת מֵהַנָּשִׁים שֶׁהִגִּיעָה אֵלֶיהָ הָיְתָה אִשָּׁה מַשְׂכִּילָה שֶׁעָזְבָה אֶת עֲבוֹדָתָהּ לְאַחַר לֵידַת בִּנָּהּ הָרִאשׁוֹן. כַּעֲבוֹר שָׁנָה הִיא בִּקְשָׁה לְמְצוֹא עֲבוֹדָה חֲדָשָׁה אַךְ לֹא מָצְאָה שׁוּם דָּבָר שֶׁתּוֹאֵם לָהּ. בַּתְּחִלָּה הִיא לֹא לָקְחָה אֶת הַדָּבָר לְלִבָּהּ, אֲבָל עָבְרוּ אַרְבַּע שָׁנִים וְלֵידַת בֵּן נוֹסָף וַעֲדַיִן הִיא לֹא מָצְאָה עֲבוֹדָה חֲדָשָׁה.

הַחֲבֵרוֹת שֶׁלָּהּ הִסְתַּכְּלוּ עָלֶיהָ בְּהַכְפְּתָעָה וְרַחֲמִים. כֵּיצַד אִשָּׁה מֻצְלַחַת כְּמוֹתָהּ לֹא מַצְלִיחָה לְחַדֵּשׁ אֶת הַקָּרִיֵּרָה שֶׁלָּהּ. הִיא אֲפִילּוּ חִפְּשָׂה מִשְׂרַת אֵם וְלַעֲבֹד בְּתוֹר פְּקִידָה, הַרְבֵּה מִתַּחַת לַיְכוֹלוֹת שֶׁלָּהּ, וְלוּ רַק כְּדֵי לְהָבִיא מַשְׂכֹּרֶת חֶלְקִית וְלַעֲבֹד מְעַט, אֲבָל גַּם אֶת זֶה לֹא הִצְלִיחָה לַעֲשׂוֹת. הַדָּבָר גָּרַם לָהּ לִפּוֹל לְעַצְבוּת כְּבֵדָה, לְהַרְגִּישׁ כִּי הִיא לֹא מֻצְלַחַת וְכִשָּׁלוֹן גָּמוּר וְהָעֵרֶךְ הָעַצְמִי שֶׁלָּהּ יָרַד פְּלָאִים.

עַד שֶׁיּוֹם אֶחָד הִיא הִגִּיעָה לַסַּדְנָה שֶׁל אוֹתָהּ רַבָּנִית וּכְשֶׁיָּשְׁבָה לְדַבֵּר עִמָּהּ בִּנַּחַת, הִיא עָצְרָה לְהַקְשִׁיב לְעַצְמָהּ

וְהַבִּינָה שֶׁהָרָצוֹן הָאֱמִתִּי שֶׁלָּהּ הוּא לְהִשָּׁאֵר בַּבַּיִת וּלְגַדֵּל אֶת הַיְלָדִים. הִיא לֹא רוֹצָה לַחְזֹר לַעֲבוֹד, גַּם לֹא בְּמִשָּׂרָה חֶלְקִית, הִיא רוֹצָה לִהְיוֹת אֵם בְּמִשָּׂרָה מְלֵאָה. אֶלָּא שֶׁהַחֶבְרָה גָּרְמָה לָהּ לְהַרְגִּישׁ כִּי "עֲקֶרֶת בַּיִת" אֵינָהּ שְׁלִיחוּת אֶלָּא כִּשָּׁלוֹן, הַסְּבִיבָה שִׁדְּרָה לָהּ שֶׁ"עֲקֶרֶת בַּיִת" הוּא דָּבָר שׁוּלִי שֶׁצְּרִיכָה לְהִתְלַוּוֹת אֵלָיו קַרְיֵרָה מֻצְלַחַת, שֶׁעָלֶיהָ לָצֵאת אֶל מִחוּץ לַבַּיִת, וְלֹא שַׁיָּךְ שֶׁאִשָּׁה "מִתְקַדֶּמֶת וּמַשְׂכִּילָה" תַּחְלִיט לְהִתְמַסֵּר לַחֲלוּטִין לְגִדּוּל מִשְׁפַּחְתָּהּ, וְתִהְיֶה לְעִקָּר הַבַּיִת.

נִמְצָא שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כֵּן מִלֵּא אֶת רְצוֹנָהּ בִּשְׁלֵמוּת וְהִיא נִשְׁאֲרָה לְגַדֵּל אֶת מִשְׁפַּחְתָּהּ, וְגַם סִפֵּק לָהּ ה' מְזוֹנוֹתֶיהָ בְּשֶׁפַע וְאַף אֶחָד לֹא רָעַב לַלֶּחֶם מִכָּךְ שֶׁהִיא לֹא יָצְאָה לַעֲבוֹד לְצַד בַּעְלָהּ, וְזֶה עוֹד כְּשֶׁהִצְטָרְפוּ שְׁנֵי יְלָדִים לַמִּשְׁפָּחָה, שֶׁכֵּן כָּל יֶלֶד נוֹלָד עִם מְזוֹנוֹתָיו בְּיָדוֹ (נדה לא:). אָז מַדּוּעַ הִיא הָיְתָה עֲצוּבָה וּמְדֻכְּאת בְּמֶשֶׁךְ אַרְבַּע שָׁנִים? כִּי הִיא לֹא יָדְעָה לְזַהוֹת מָה הִיא רוֹצָה בֶּאֱמֶת וְלָכֵן לֹא הֵבִינָה שֶׁכְּבָר קִבְּלָהּ אֶת רְצוֹנָהּ.

אֲנִי מַכִּיר אָדָם מֵעַל לְגִיל 80 שֶׁמְּמַלֵּא בְּכָל שָׁבוּעַ טֹפֶס לוֹטוֹ. שָׁאַלְתִּי אוֹתוֹ פַּעַם מָה הוּא יַעֲשֶׂה אִם יִזְכֶּה בַּפְּרָס הַגָּדוֹל? מָה לְאָדָם בְּגִילוֹ וּלְסְכוּמִים כָּאֵלֶּה? אָז הוּא עָנָה בְּפַשְׁטוּת כִּי יֵשׁ לוֹ רַק חֲלוֹם אֶחָד, לִקְנוֹת לַבָּנִים שֶׁלּוֹ בָּתִּים, "לְסַדֵּר אוֹתָם בַּחַיִּים". מִפֹּה לְשָׁם הִתְפַּתְּחָה בֵּינֵינוּ שִׂיחָה וְהִתְבָּרֵר כִּי הַיְלָדִים הַגָּרִים בִּשְׂכִירוּת, בָּחֳרוּ לְהִתְגּוֹרֵר בֶּעָרִים רְחוֹקוֹת מִמֶּנּוּ, וַחֲלוֹמוֹ הוּא לִקְנוֹת לָהֶם דִּירוֹת בְּאוֹתוֹ בִּנְיָן שֶׁבּוֹ גַּם הוּא יִתְגּוֹרֵר וְכָךְ יִהְיֶה קָרוֹב לָהֶם וְלַנְּכָדִים. נִמְצָא שֶׁהָרָצוֹן הָאֱמִתִּי שֶׁלּוֹ הוּא שֶׁיְּלָדָיו יָגוּרוּ קָרוֹב אֵלָיו, זֶה הַכֹּל. אָז הוּא מְמַלֵּא לוֹטוֹ כִּי הוּא חוֹשֵׁב שֶׁהוּא עוֹזֵר לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְהַחְלִיט אֵיךְ הֵם יַחְזְרוּ לִסְבִיבָתוֹ... צָרִיךְ לְבַקֵּשׁ שֶׁמִּשְׁפַּחְתּוֹ תָּגוּר שׁוּב בְּקִרְבָתוֹ, לֹא לְקַבֵּעַ לַה' גַּם בְּאֵיזוֹ דֶּרֶךְ...

לָכֵן עָלֵינוּ לְנַצֵּל אֶת חֹדֶשׁ אֱלוּל לִפְנֵי בּוֹאֵנוּ לְרֹאשׁ הַשָּׁנָה, לְגַלּוֹת מָה אֲנַחְנוּ בֶּאֱמֶת רוֹצִים וּצְרִיכִים, וּנְגַלֶּה אַחַת מֵהַשְׁתַּיִם, אוֹ שֶׁכְּבָר קִבַּלְנוּ וְלֹא זְהִנוּ, אוֹ שֶׁמֵּעוֹלָם לֹא בִּקַּשְׁנוּ כִּי הֻבַנּוּ בְּטָעוּת שֶׁאָנוּ צְרִיכִים אוֹ רוֹצִים מַשֶּׁהוּ אַחֵר. הַמְרַגֵּל מְחַפֵּשׂ אַחַר כָּל הַפְּרָטִים הַקְּטַנִּים, הוּא לֹא מַשְׁאִיר שׁוּם דָּבָר וְשׁוּם פִּנָּה שֶׁלֹּא הָפַךְ בָּהּ, שׁוּם דָּבָר לֹא נִשְׁאַר מְעֻרְפָּל. הָרֵי אָנוּ רוֹאִים הַרְבֵּה רַנָּוקִים וְרַנָּוקוֹת וּכְשֶׁשּׁוֹאֲלִים אוֹתָם מָה הֵם מְחַפְּשִׂים בְּבֶן זוּג, אָז הֵם עוֹנִים "מִישֶׁהוּ נֶחְמָד"... וְכִי מִתּוֹךְ כָּל מִילְיוֹנֵי הַיְהוּדִים וְהַיְהוּדִיּוֹת בָּעוֹלָם, אֵין רַנָּוקִים נֶחְמָדִים? אֶלָּא שֶׁהֵם מְחַפְּשִׂים דְּבָרִים נוֹסָפִים שֶׁהֵם לֹא שָׂמִים עֲלֵיהֶם אֶת הָאֶצְבַּע וְלֹא מוֹדִים עֲלֵיהֶם בֵּינָם לְבֵין עַצְמָם, חוֹשְׁבִים שֶׁהֵם מְחַפְּשִׂים דָּבָר אֶחָד וְהַלֵּב רוֹצֶה וְצָרִיךְ מַשֶּׁהוּ אַחֵר, וְלָכֵן הֵם לֹא מוֹצְאִים.

לֹא הֻבַנְתְּ נָכוֹן

כֵּיצַד אֲנִי יָכוֹל לָגֶשֶׁת אֶל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בַּיּוֹם הַגּוֹרָלִי וְלֹא לָדַעַת מָה אֲנִי רוֹצֶה? לֹא לִהְיוֹת כֵּלִי מֻרְכָּז וּמְמֻקָּד לִפְנֵי מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים? הַגְּמָרָא אוֹמֶרֶת (ברכות לג:) כִּי אָדָם שֶׁקּוֹרֵא "שְׁמַע יִשְׂרָאֵל" בַּתְּפִלָּה פַּעֲמַיִם בָּזֶה אַחַר זֶה עוֹצְרִים אוֹתוֹ, שֶׁנִּרְאֶה כְּאִלּוּ הוּא מוֹדֶה לִשְׁתֵּי רָשׁוּיוֹת חַס וְשָׁלוֹם. שָׁאַל הָאָמוֹרָא רַב פָּפָּא אֶת אַבַּיֵּי חֲבֵרוֹ: "מִי אָמַר שֶׁזּוֹ הַסִּבָּה? אוּלַי הוּא לֹא כִּוֵּן בַּפַּעַם הָרִאשׁוֹנָה"? עָנָה לוֹ אַבַּיֵּי: "וְכִי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הוּא חֲבֵרוֹ שֶׁהוּא לֹא מְכַוֵּן בְּמַחֲשַׁבְתּוֹ כְּשֶׁהוּא מְדַבֵּר עִמּוֹ? אִם הוּא לֹא מְכַוֵּן מוּל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יֵשׁ לְהַכּוֹתוֹ בְּרֹאשׁוֹ עִם פַּטִּישׁ שֶׁל נַפָּחִים עַד שֶׁיְּכַוֵּן"! אַבַּיֵּי לֹא הֵבִין בְּכְלָל כֵּיצַד תִּתָּכֵן מְצִיאוּת בָּהּ אֶפְשָׁר לַעֲמוֹד מוּל ה' יִתְבָּרַךְ וְלֹא לְכַוֵּן אֶת מַחְשְׁבוֹתֵינוּ. הָרֵי אִם יְאַפְשְׁרוּ לָנוּ לְפִגּוּשׁ אֶת נְשִׂיא אֲרָצוֹת

הַבְּרִית לְדַקָּה אַחַת לְהַצִּיג בְּפָנָיו בַּקָּשָׁה, הַאִם לֹא נָכִין אֶת דְּבָרֵינוּ שֶׁנַּצִּיג לְפָנָיו שָׁבוּעוֹת מֵרֹאשׁ? עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה שֶׁנָּכִין אֶת עַצְמֵנוּ לִתְפִלָּה מוּל הַמֶּלֶךְ שֶׁל כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא.

עִקַּר הַיּוֹם שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה הִיא תְּפִלָּה. אָנוּ בָּאִים לְהִתְפַּלֵּל בְּמֶשֶׁךְ שָׁעוֹת, יֵשׁ שְׁמִתְפַּלְּלִים עִם הַזְּרִיחָה, וּבְהַרְבֵּה מְקוֹמוֹת תְּפִילַת הַמּוּסָף יְכוֹלָה לְהַגִּיעַ עַד לַחֲצוֹת הַיּוֹם מַמָּשׁ... הַרְבֵּה שָׁעוֹת שֶׁל תְּפִלָּה, אַךְ עִם מָה אָנוּ יוֹצְאִים בְּיָדֵינוּ בְּסוֹף הַיּוֹם? יֵשׁ הַרְבֵּה דְּפִים בַּסִּדּוּר שֶׁאָנוּ קוֹרְאִים, שֶׁכְּבָר אֵין לָנוּ כֹּחַ לְהוֹסִיף מִלִּים מִשֶּׁלָּנוּ, וְגַם אִם נִרְצֶה, הַאִם אָנוּ בֶּאֱמֶת מוֹצְאִים אֶת הַמִּלִּים הַנְּכוֹנוֹת? הַאִם חָשַׁבְנוּ עַל הַמַּעֲמָד וְכֵיצַד לְנַצֵּל אוֹתוֹ כְּמוֹ שֶׁצָּרִיךְ, בְּלִי "מִקְצֵה שִׁפּוּרִים" בַּיָּמִים הַנּוֹרָאִים וּבְכִיּוֹת בְּיוֹם כִּפּוּר, לְהַתְחִיל מֵהַתְחָלָה כְּמוֹ שֶׁצָּרִיךְ?

יֵשׁ סִפּוּר מְפֻרְסָם שֶׁרִגִּילִים לְסַפֵּר אוֹתוֹ כְּבָר שָׁנִים לְחַזֵּק אֲנָשִׁים הַנִּמְצְאִים בְּיִסּוּרִים עַל מְנָת לְקָבְלָם בְּאַהֲבָה, אֲבָל אִם נִתְבּוֹנֵן בּוֹ הֵיטֵב, נִרְאֶה כִּי לֹא זָכִינוּ לְהָבִין אוֹתוֹ נָכוֹן בְּכָל הַפְּעָמִים הָרַבּוֹת שֶׁשָּׁמַעְנוּ אוֹתוֹ עַד כֹּה.

מְסֻפָּר עַל אָדָם מֻכֶּה יִסּוּרִים וּבְעָיוֹת רַבּוֹת בְּחַיָּיו שֶׁפָּנָה אֶל הַמְקֻבָּל הַקָּדוֹשׁ הָרַב מָרְדְּכַי שַׁרְעַבִּי זָצוּק"ל, כְּדֵי לְבַקְּשׁוֹ שֶׁיְּבָרְכוֹ שֶׁיִּגָּאֵל מִיִּסּוּרָיו. בְּעֵת שֶׁהִמְתִּין בַּתּוֹר הָאָרֹךְ לִכְנִיסָתוֹ הוּא נִרְדַּם מֵרֹב עֲיֵפוּת. בַּחֲלוֹמוֹ הוּא רָאָה כִּי עוֹרְכִים לוֹ מִשְׁפָּט בָּעוֹלָם הַבָּא, כְּשֶׁמַּצִּיבִים מֵאָזְנַיִם עֲנָקִיּוֹת לִשְׁקוֹל אֶת זְכֻיּוֹתָיו מוּל עֲוֹנוֹתָיו. לְאַחַר שֶׁשָּׁמוּ אֶת כָּל הָעֲוֹנוֹת מִצַּד אֶחָד וְאֶת כָּל הַזְּכֻיּוֹת מִצַּד שֵׁנִי, נִמְצָא שֶׁכַּף הָעֲוֹנוֹת הִכְרִיעַ וְהוּא נִדּוֹן לְדִין גֵּיהִנֹּם...

מַזִּיעַ וּמְפַחֵד הוּא מַבְחִין כִּי הַמַּלְאָךְ הַמְסַנְגֵּר עָלָיו מַזְכִּיר כִּי יֵשׁ לְהוֹסִיף לְצַד הַזְּכֻיּוֹת גַּם אֶת הַיְסוּרִים שֶׁל הָאָדָם וְלִשְׁקֹל אוֹתָם. וְכָךְ נִכְנְסוּ כָּל הַיְסוּרִים וְהִצְטָרְפוּ לְכַף הַזְּכֻיּוֹת וְהַמֹּאזְנַיִם הִתְחִילוּ לְהִתְאַזֵּן. אַךְ אָז נִגְמְרוּ כָּל הַיְסוּרִים וְהַכַּף עֲדַיִן הַכְרָעָה לְטוֹבַת הָעֲוונוֹת. הָאִישׁ הַמְפַחֵד הֵחֵל לְצַעֵק:

- "הַכְנִיסוּ עוֹד יְסוּרִים! זֶה לֹא מַסְפִּיק! הַכְנִיסוּ עוֹד",
- "אֲבָל אֵין עוֹד יְסוּרִים, אֵלֶּה כֻּלָּם",
- "לֹא! זֶה לֹא מַסְפִּיק! עוֹד יְסוּרִים! אֲנִי צָרִיךְ עוֹד יְסוּרִים"!

וְכָךְ הִתְעוֹרֵר הָאִישׁ מִשְּׁנָתוֹ בִּזְעָקוֹת שֶׁהוּא צָרִיךְ עוֹד יְסוּרִים. אָמְרוּ לוֹ כִּי הָרַב מוּכָן לִרְאוֹתוֹ עַכְשָׁו, אֲבָל הוּא אָמַר כִּי הוּא כְּבָר לֹא צָרִיךְ אֶת הָרַב וְאֵין לוֹ מָה לִשְׁאוֹל כִּי הֵבִין אֶת הַכֹּל, וְכָךְ יָצָא מִן הַבַּיִת כְּשֶׁהוּא "מֵבִין" כִּי הוּא צָרִיךְ עוֹד יְסוּרִים...

סִפּוּר זֶה תָּמִיד מְנַחֵם אֶת כָּל מֵכִי הַיְסוּרִים לְמִינֵיהֶם, שֶׁמְּהַנְהֲנִים וְאוֹמְרִים לְעַצְמָם שֶׁאָכֵן הַיְסוּרִים לְטוֹבָתָם וְאֵין לָהֶם עַל מָה לְהִתְלוֹנֵן, אֶלָּא נַהֲפוֹךְ הוּא שֶׁיְּחַפְּשׂוּ לָהֶם אַף יְסוּרִים נוֹסָפִים. יְסוּרִים זֶה טוֹב, הֵם מְכַפְּרִים. זֶה מָה שֶּׁהֵבִין הָאִישׁ בַּסִּפּוּר וְלָכֵן הוּא לֹא נִכְנַס אֶל הָרַב. אֲבָל הוּא טָעָה! לֹא סְתָם אָמְרוּ לָנוּ חֲכָמִים (אבות א, טז): "עֲשֵׂה לְךָ רַב וְהִסְתַּלֵּק מִן הַסָּפֵק"! דַּעַת תּוֹרָה הִיא לֹא דַּעַת שֶׁל הֶדְיוֹט. אִם הוּא הָיָה נִכְנַס וּמְסַפֵּר לָרַב אֶת שֶׁרָאָה, הַצַּדִּיק הָיָה מַסְבִּיר לוֹ שֶׁהַמַּסְקָנָה שֶׁלּוֹ שְׁגוּיָה לַחֲלוּטִין.

הֲרֵי אִם מַרְאִים לוֹ שֶׁמִּצַּד אֶחָד שֶׁל הַמֹּאזְנַיִם נִמְצְאִים הָעֲוונוֹת וּמִצַּד שֵׁנִי נִמְצְאִים מִצְווֹת וְיִסּוּרִים, מַדּוּעַ הוּא מְבַקֵּשׁ לְהַכְרִיעַ לְטוֹבָתוֹ עַל יְדֵי הוֹסָפַת יְסוּרִים? מַדּוּעַ שֶׁלֹּא יוֹסִיף בְּמִצְווֹת?! מַדּוּעַ לֹא יַפְחִית מֵהָעֲוונוֹת? זוֹ לֹא מַסְקָנָה יוֹתֵר

הֶגְיוֹנִית וְנוֹחָה? אֲבָל הוּא לֹא שָׁאַל אֶת הָרַב, "הֵבַנְתִּי, צָרִיךְ עוֹד יְסוּרִים", וּבָרַח. מַדּוּעַ הֵבִין כָּךְ? כִּי כָּךְ נוֹחַ לוֹ לְהָבִין. לֹא עָלָה בְּדַעְתּוֹ בְּכָלָל לְהוֹסִיף בַּמְּצָוות אוֹ לְוַתֵּר עַל תַּאֲוותָיו, "נָחְטָא וְנִסְבֹּל"...

גַּם כְּשֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַרְאֶה לָאָדָם אֶת הָאֱמֶת בַּחֲלוֹמוֹ, הוּא עֲדַיִן לֹא טוֹרֵחַ לְהָבִין אוֹתָהּ וְלֹא רוֹצֶה לִרְאוֹת אֶת הָאֱמֶת שֶׁלֹּא נוֹחָה לוֹ. אָדָם הַמְּגַלֵּחַ זְקָנוֹ בְּתַעַר עוֹבֵר עַל חָמֵשׁ לָאוִין שׁוֹנִים, וְיֵשׁ לוֹ לָאו עַל כָּל שְׂעָרָה וּשְׂעָרָה! (מכות פ"ג מ"ה). לְהַבְדִּיל, אֲכִילַת חֲתִיכָה שֶׁל חֲזִיר הִיא לָאו אֶחָד, כָּךְ שֶׁאָדָם שֶׁעוֹשֶׂה גְּלוּחַ מָהִיר בַּכִּיּוֹר בְּתַעַר (אוֹ בְּמָכוֹנַת גִּלּוּחַ לֹא כְּשֶׁרָה) וּמַשְׁחִית אַלְפֵי שְׂעָרוֹת, נִמְצָא כְּאִלּוּ יָשַׁב וְאָכַל עֶדֶר חֲזִירִים שָׁלֵם! בְּגִלּוּחַ אֶחָד! וְכַמָּה יְסוּרִים יָבוֹאוּ לוֹ עַל דָּבָר כָּזֶה, לֹא כְּדַאי לְוַתֵּר? לֹא חַיָּבִים לְגַדֵּל זָקָן עַד הָרִצְפָּה, גַּם זְקִים מַסְפִּיק, אֲבָל הוּא רוֹצֶה "חָלָק", אָז הוּא מוּכָן לְקַבֵּל יְסוּרִים עֲבוּר אֲכִילַת עֶדֶר חֲזִירִים פַּעַם בְּיוֹם אוֹ יוֹמַיִם, הָעִקָּר שֶׁיִּרְאֶה כְּמוֹ בַּתְּמוּנוֹת בָּעִתּוֹן... חוֹלֶה נֶפֶשׁ!

אֲנַחְנוּ רוֹדְפִים אַחֲרֵי דְּמְיוֹנוֹת וְתַכְתִּיבֵי אָפְנָה חוֹלְפִים, בִּמְקוֹם לְשָׁאוֹל אֶת עַצְמֵנוּ מָה בֶּאֱמֶת טוֹב לָנוּ וּמָה אָנוּ בֶּאֱמֶת צְרִיכִים. יֵשׁ לָנוּ תַּאֲוות וְיֵצֶר רַע שֶׁמַּסִּיחִים אוֹתָנוּ מִן הַמַּטָּרָה הָאֲמִתִּית וַהֲדָרֶךְ הַיְחִידָה לְהַשִּׂיג אֶת הַטּוֹב עֲבוּרֵנוּ וְהִיא לִדְבֹק בַּה'. הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְגַלֶּה לָנוּ כִּי הַכֹּל נִקְבָּע בְּיוֹם אֶחָד בַּשָּׁנָה וְעוֹד אוֹמֵר לָנוּ מָה הַתַּאֲרִיךְ וּמָתַי לָבוֹא וְנוּכַל לְבַקֵּשׁ כְּמוֹ שֶׁצָּרִיךְ וַאֲנַחְנוּ לֹא מִתְפּוֹנְנִים. אָדָם שֶׁיַּעֲמֹד לַמִּשְׁפָּט מוּל בָּשָׂר וָדָם יִתְכּוֹנֵן הַרְבֵּה מְאֹד לִפְנֵי הַמִּשְׁפָּט שֶׁלּוֹ, יַעֲבוֹר עַל כָּל הַמִּסְמָכִים וְהָרְאָיוֹת וְהָעֵדוּיוֹת, וְיַעֲרֹךְ הַדְרָמוֹת שֶׁל הַמִּשְׁפָּט עִם עוֹרֵךְ הַדִּין שֶׁלּוֹ כְּדֵי לִהְיוֹת מוּכָן. וְאִלּוּ בַּמִּשְׁפָּט הָאֲמִתִּי בּוֹ יִקְבְּעוּ לוֹ אֶת כָּל הַשָּׁנָה, כּוֹלֵל אִם יַעֲמוֹד בְּמַהֲלַךְ הַשָּׁנָה בְּמִשְׁפָּט

שֶׁל בָּשָׂר וָדָם וּמָה תִּהְיֶה הַתּוֹצָאָה, וְלַיּוֹם הַזֶּה אֲנַחְנוּ מִתְכּוֹנְנִים עַל יְדֵי קְנִיַּת רֹאשׁ כֶּבֶשׂ אוֹ דָּג וּמְחַפְּשִׂים סִימָנִים, וְקוֹנִים יָרָקוֹת בִּמְחִיר מֻפְרָז וְעִם חֲרָקִים בְּמִסְפַּר רַב יוֹתֵר...

וּמַשְׁבִּיעַ לְכָל חַי רָצוֹן

אֲנַחְנוּ צְרִיכִים לְהַגְדִּיר לְעַצְמֵנוּ מָה בֶּאֱמֶת אָנוּ רוֹצִים וְהַאִם זֶה בֶּאֱמֶת טוֹב לָנוּ כִּי אִם נָבוֹא וּנְבַקֵּשׁ דְּבָרִים שֶׁלֹּא טוֹבִים לָנוּ וְאָנוּ לֹא רוֹצִים בָּהֶם בֶּאֱמֶת הַתְּפִלָּה לֹא תִתְקַבֵּל. שֶׁהֲרֵי עַל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נֶאֱמַר (תהלים קמה, טז): "פּוֹתֵחַ אֶת יָדֶךָ וּמַשְׂבִּיעַ לְכָל חַי רָצוֹן", אֲבָל אִם אָנוּ לֹא בֶּאֱמֶת רוֹצִים אֶת מָה שֶׁאָנוּ מְבַקְּשִׁים, עַל זֶה לֹא נֶאֱמַר שֶׁנְּקַבֵּל. כַּאֲשֶׁר אָדָם בֶּאֱמֶת יוֹדֵעַ מָה הוּא רוֹצֶה וּמִתְפַּלֵּל עַל כָּךְ - הוּא מְקַבֵּל.

כָּתוּב בַּגְּמָרָא (יומא נב:) כִּי בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים מֵיַּד כַּאֲשֶׁר הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל הָיָה יוֹצֵא מִקֹּדֶשׁ הַקָּדָשִׁים, הָיָה עוֹמֵד שָׁם סָמוּךְ לְקֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים וּמִתְפַּלֵּל תְּפִלָּה קְצָרָה עַל כָּל עַם יִשְׂרָאֵל. בֵּין הַדְּבָרִים הַמְּעַטִּים וְהַחֲשׁוּבִים שֶׁיָּכוֹל הָיָה לְהַזְכִּיר בִּזְמַן הַמּוּעָט שֶׁבִּרְשׁוּתוֹ הָיָה מְבַקֵּשׁ כִּי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לֹא יֵעָנֶה לִתְפִלָּתָם שֶׁל עוֹבְרֵי דְּרָכִים. הַכַּוָּנָה הָיְתָה שֶׁאִם בִּזְמַן הַגְּשָׁמִים יַעֲבוֹר אָדָם אֶחָד שֶׁיִּצְטַעֵר מִן הַגֶּשֶׁם וְיַבַּקֵּשׁ שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יַעְצֹר אוֹתוֹ, שֶׁלֹּא יִשְׁמַע לוֹ. כְּלוֹמַר לוּלֵא תְּפִילַת כֹּהֵן גָּדוֹל, יְכוֹלָה לִהְיוֹת מְצִיאוּת שֶׁבִּשְׁנַת בַּצֹּרֶת שֶׁכֻּלָּם מְשַׁוְּעִים לְמָיִם, יוֹרֵד סוֹף סוֹף גֶּשֶׁם מַצִּיל חַיִּים, אֲבָל דַּוְקָא אָז יֵשׁ אֵיזֶה יְהוּדִי מְפֻנָּק בָּרְחוֹב שֶׁיָּרִים אֶת רֹאשׁ לְמַעְלָה וְיֹאמַר: "הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, לֹא מַתְאִים לִי עַכְשָׁו גֶּשֶׁם, זוֹ חֲלִיפָה חֲדָשָׁה, בְּבַקָּשָׁה תַּעְצֹר", וְהַקָּבָ"ה יַקְשִׁיב לוֹ וְיַעֲצֹר אֶת הַגֶּשֶׁם לְכָל הַנִּצְרָכִים! לָכֵן הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל מְבַקֵּשׁ לְהִתְפַּלֵּל תְּפִילַת מְנַע נֶגֶד אֶפְשָׁרוּת כָּזוֹ! וּמַדּוּעַ כָּךְ בֶּאֱמֶת יִהְיֶה שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יַקְשִׁיב לוֹ? כִּי אוֹתוֹ אֶחָד

בֶּאֱמֶת יִצְטַעֵר וַיִּתְפַּלֵּל מִכָּל הַלֵּב, זֶה מָה שֶׁהוּא בֶּאֱמֶת רוֹצֶה וְלָכֵן "פּוֹתֵחַ אֶת יָדֶךָ וּמַשְׂבִּיעַ לְכָל חַי רָצוֹן" - הוּא יְקַבֵּל אֶת רְצוֹנוֹ!

עוֹד אוֹמֶרֶת הַגְּמָרָא (מכות יא.) כִּי כֹּהֵן גָּדוֹל הָיָה אָמוּר לְהִתְפַּלֵּל גַּם שֶׁלֹּא יִהְיוּ בִּזְמַנּוֹ אֲסוֹנוֹת וַאֲפִילוּ רֶצַח בִּשְׁגָגָה. וְלָכֵן אִם אָדָם רָצַח אֶת חֲבֵרוֹ בִּשְׁגָגָה הוּא נִשְׁלַח לְעִיר מִקְלָט וְאָסוּר לוֹ לָצֵאת מִשָּׁם עַד שֶׁיָּמוּת כֹּהֵן גָּדוֹל שֶׁבְּדוֹרוֹ, וְכָרְכוּ אֶת שְׁחִרוּרוֹ בְּמוֹת הַכֹּהֵן, כִּי תּוֹלִים בַּכֹּהֵן שֶׁלֹּא כִּוֵּן בַּתְּפִלָּה מַסְפִּיק שֶׁלֹּא יִקְרֶה מִקְרֶה כָּזֶה בְּדוֹרוֹ. וּמָה יַעֲשֶׂה אוֹתוֹ אָדָם שֶׁמַּגִּיעַ לְעִיר מִקְלָט וּבְדוֹרוֹ יֵשׁ כֹּהֵן גָּדוֹל צָעִיר וּבָרִיא שֶׁיָּכוֹל לִגְרֹם לוֹ לְהִשָּׁאֵר בָּעִיר עַד יוֹם מוֹתוֹ? עוֹמֵד וּמִתְפַּלֵּל שֶׁאוֹתוֹ כֹּהֵן יָמוּת וְהוּא יֵצֵא לַחָפְשִׁי.

אוֹמֶרֶת הַמִּשְׁנָה (מכות פ"ב מ"ו) כִּי אִמּוֹתֵיהֶם שֶׁל הַכֹּהֲנִים הָיוּ מְבִיאוֹת לָרוֹצְחִים כֶּסֶף וּבְגָדִים וּשְׁאָר דְּבָרִים קְטַנִּים וְטוֹבִים עַל מְנָת שֶׁלֹּא יִתְפַּלְלוּ עַל מָוֶת בְּנֵיהֶן. וְכִי הַדָּבָר הַזֶּה יַסְפִּיק? הַאִם אָדָם יַסְכִּים לְהִשָּׁאֵר בְּעִיר מִקְלָט וְלֹא לִרְאוֹת אֶת מִשְׁפַּחְתּוֹ לַחֲמִשִּׁים הַשָּׁנָה הַקְּרוֹבוֹת רַק בִּגְלַל שֶׁתָּפְרוּ לוֹ אֵיזֶה סְוֶדֶר? הָרֵי הוּא יִלְבַּשׁ אֶת הַסְּוֶדֶר וְיַמְשִׁיךְ לְהִתְפַּלֵּל עַל מוֹת הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל, הוּא רוֹצֶה לָצֵאת! אֶלָּא שֶׁיְּדִעָה אִמּוֹ שֶׁל הַכֹּהֵן שֶׁבָּרַע שֶׁהִיא מְבִיאָה לוֹ מַתָּנוֹת, אָז אוֹתוֹ רוֹצֵחַ כְּבָר לֹא מְכַוֵּן בְּמֵאָה אַחוּזִים, יֵשׁ בּוֹ חֶלְקִיק קָטָן שֶׁמַּרְגִּישׁ "לֹא נָעִים", וּבָרַע שֶׁזֶּה כְּבָר לֹא רְצוֹנוֹ הַמָּלֵא, תְּפִלָּתוֹ לֹא תִּשָּׁמַע...

אָנוּ בָּאִים לְרֹאשׁ הַשָּׁנָה וּמִתְפַּלְלִים עַל יִרְאַת שָׁמַיִם, שֶׁמּוֹחֵנוּ וְלִבֵּנוּ יִפָּתְחוּ לַתּוֹרָה, שֶׁנִּזְכֶּה לִהְיוֹת הָרַב עוֹבַדְיָה יוֹסֵף הַבָּא. כָּל אֵלֶּה בַּקָּשׁוֹת רְאוּיוֹת וְטוֹבוֹת וְצָרִיךְ לְבַקֵּשׁ אוֹתָן גַּם אִם לִבֵּנוּ לֹא שָׁם, שֶׁמִּתּוֹךְ שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ יָבוֹא לִשְׁמָהּ, אֲבָל עַל מָה

אֲנַחְנוּ בֶּאֱמֶת רוֹצִים לְהִתְפַּלֵּל? עַל בָּיִת פְּרָטִי עִם גִּנָּה וְאוֹטוֹ חָדָשׁ, עַל הַעֲלָאָה בַּמַּשְׂכֹּרֶת וְעַל בְּגָדִים חֲדָשִׁים, וַאֲנַחְנוּ לֹא מְבַקְּשִׁים כִּי "לֹא נָעִים לְהַטְרִיד אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בַּיּוֹם הַזֶּה עַל שְׁטֻיּוֹת כָּאֵלֶּה". אֲבָל זֶה מָה שֶׁאֲנַחְנוּ רוֹצִים, וְזֶה מָה שֶׁנִּנַּסֶּה לְהַשִּׂיג גַּם אִם לֹא נִתְפַּלֵּל, אָז מָה אֲנַחְנוּ אוֹמְרִים לַה' בָּזֶה שֶׁאָנוּ לֹא מְבַקְּשִׁים אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, "לֹא רוֹצִים לְהַטְרִיחַ אוֹתְךָ סְתָם, אֶת זֶה נַשִּׂיג לְבַד"... וְכִי אָנוּ יְכוֹלִים אֲפִילוּ לְהָרִים אֶצְבַּע לְלֹא שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יִתֵּן לָנוּ אֶת הַכֹּחַ וְהַיְכֹלֶת לְכָךְ? אִם אָנוּ רוֹצִים בֶּאֱמֶת אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְאָנוּ יוֹדְעִים שֶׁנַּעֲשֶׂה כֹּל הִשְׁתַּדְּלוּת לְהַשִּׂיגָם, אָז הַהִשְׁתַּדְּלוּת הַגְּדוֹלָה בְּיוֹתֵר תִּהְיֶה תְּפִלָּה עַל כָּךְ בִּפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא.

הַדּוֹר שֶׁלָּנוּ כָּל כָּךְ חַלָּשׁ, וְעַל יְדֵי הַבַּקָּשׁוֹת הָאִישִׁיּוֹת שֶׁלָּנוּ לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֲנַחְנוּ מוֹכִיחִים שֶׁאָנוּ מַאֲמִינִים בְּהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וּבַתְּפִלָּה. בְּדוֹר גַּשְׁמִי כָּל כָּךְ הָרְצוֹנוֹת שֶׁלָּנוּ כְּלַפֵּי חוּץ הֵם גַּשְׁמִיִּים. אַל לָנוּ לִדְחוֹת אֶת כֻּלָּם עַל הַסַּף בַּבַּקָּשׁוֹת שֶׁלָּנוּ, אֶלָּא לִבְדּוֹק כָּל אַחַת מֵהֶן וְאִם יֵשׁ בָּהֶן חֵלֶק רוּחָנִי שֶׁטּוֹב לָנוּ נַמְשִׁיךְ וּנְבַקֵּשׁ. אָדָם רוֹצֶה זְוּוג כִּי הוּא לֹא רוֹצֶה לִהְיוֹת לְבַד, שֶׁנֶּאֱמַר "לֹא טוֹב הֱיוֹת הָאָדָם לְבַדּוֹ", אֲבָל בְּזוּגִיּוֹת וּמִשְׁפָּחָה יֵשׁ כָּל כָּךְ הַרְבֵּה דְּבָרִים רוּחָנִיִּים, כָּל כָּךְ הַרְבֵּה מִצְווֹת, מִצְוַת "וְאָהַבְתָּ לְרֵעֲךָ כָּמוֹךָ" עִם הָאִשָּׁה, מִצְוַת פְּרִיָּה וְרִבְיָה, מִצְוַת מִילָה, מִצְוַת תַּלְמוּד תּוֹרָה לַיְלָדִים, וְכָל הַחֲסָדִים שֶׁאִפְשָׁר לַעֲשׂוֹת עֲבוּר כָּל בְּנֵי הַמִּשְׁפָּחָה... לָכֵן נַלְבִּישׁ עַל הָרָצוֹן הַגַּשְׁמִי בַּקָּשׁוֹת רוּחָנִיּוּת:

- "אַבָּא, אֲנִי רוֹצָה לָשֵׂאת אִשָּׁה כִּי אֲנִי לֹא רוֹצָה לָשֶׁבֶת כָּל הַיּוֹם בְּהִרְהוּרֵי עֲבֵרָה וּבִבְלְבּוּלִים, בְּעַצְבוּת וּבְיֵאוּשׁ, שֶׁאוּכַל לְקַיֵּם אֶת כָּל הַמִּצְווֹת בַּתּוֹרָה הַקְּשׁוּרוֹת לָאִשָּׁה וְלַמִּשְׁפָּחָה".

- ״אַבָּא, אֲנִי רוֹצֶה שֶׁיִּהְיֶה לִי יוֹתֵר כֶּסֶף, שֶׁאוּכַל לַעֲבוֹד אֶת ה׳ בְּשֶׁקֶט, בְּלִי חוֹבוֹת וְרִצּוֹת וְלִסְגֹּר מִינּוּס עִם הַלְוָאָה שֶׁעוֹשָׂה מִינּוּס יוֹתֵר גָּדוֹל, בְּלִי דְּאָגוֹת בַּלַּיְלָה שֶׁמַּטְרִידוֹת אֶת מַחְשְׁבוֹתַי וְטוֹרְדוֹת אֶת תְּפִלּוֹתַי״...
- ״אַבָּא, אֲנִי רוֹצֶה בְּרִיאוּת שֶׁאוּכַל לְהַגִּיעַ אֶל בֵּית הַכְּנֶסֶת בְּלִי כְּאֵבִים וּלְהִתְרַכֵּז בַּתְּפִלּוֹת וּבַשִּׁעוּרִים״...

תּוֹסֶפֶת רוּחָנִית

אִם ״נַלְבִּישׁ״ תּוֹסֶפֶת רוּחָנִית עַל הַבַּקָּשָׁה הַגַּשְׁמִית שֶׁלָּנוּ, סְכוּיָה לְהִתְקַבֵּל גְּדוֹלִים יוֹתֵר, כֵּיוָן שֶׁאֶת הַחֵלֶק הַגַּשְׁמִי אֲנַחְנוּ רוֹצִים בֶּאֱמֶת, וְאֶת הַחֵלֶק הָרוּחָנִי מְקַבְּלִים בְּשִׂמְחָה בַּשָּׁמַיִם, וְאִם כֵּן כַּאֲשֶׁר אָנוּ נִרְאֶה וּנְזַהֶה אֶת הַחֵלֶק הָרוּחָנִי בַּבַּקָּשָׁה הַגַּשְׁמִית שֶׁלָּנוּ וְנָבִין שֶׁגַּם הִיא לְטוֹבָתֵנוּ וּנְבַקֵּשׁ אֶת שֶׁחָפֵץ לִבֵּנוּ עַל צִדּוֹ הָרוּחָנִי וְהַגַּשְׁמִי בְּרָצוֹן אֲמִתִּי, נִזְכֶּה שֶׁיַּעֲנוּ לְרָצוֹנֵנוּ.

אַל לָנוּ לְשַׁקֵּר אֶת עַצְמֵנוּ. הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יוֹדֵעַ בֶּאֱמֶת מָה אָנוּ רוֹצִים וּמָה טוֹב לָנוּ, לָכֵן חָשׁוּב שֶׁנֵּדַע בְּעַצְמֵנוּ מָה צָרִיךְ. עָלֵינוּ לְהִתְפַּלֵּל עַל מָה שֶׁאֲנַחְנוּ רוֹצִים בֶּאֱמֶת, רַבֵּנוּ לֹא רוֹצִים לְהִתְפַּלֵּל עַל שָׁלוֹם עוֹלְמִי אֶלָּא שֶׁיִּסָּגֵר הַמִּינּוּס בַּבַּנְק... נָכוֹן שֶׁזּוֹ נִרְאֵית בַּקָּשָׁה לֹא רְאוּיָה בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה, מִי אָמַר שֶׁיַּחְתְּמוּ אוֹתָנוּ לְחַיִּים בְּכָלָל שֶׁאֲנַחְנוּ דּוֹאֲגִים לַמִּינּוּס, אֲבָל מִצַּד שֵׁנִי זֶה מָה שֶׁאֲנַחְנוּ רוֹצִים, וְלוּלֵא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עִמָּנוּ, הַמִּינּוּס לֹא יִסָּגֵר לְעוֹלָם. נִהְיֶה אֲמִתִּיִּים עִם עַצְמֵנוּ וְעִם ה׳. נֵדַע מָה הַדַּרְגָּה שֶׁלָּנוּ. נָכוֹן שֶׁאִם נַעֲשֶׂה כָּךְ 80 אָחוּז מֵהַבַּקָּשׁוֹת שֶׁלָּנוּ תִּהְיֶינָה גַּשְׁמִיּוֹת, אֲבָל אֲנַחְנוּ 80 אָחוּז גַּשְׁמִיִּים אָז זֶה בְּסֵדֶר...

בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה אֲנַחְנוּ צְרִיכִים לִזְכֹּר כִּי אָמְנָם הֵמְלַכְנוּ עָלֵינוּ מֶלֶךְ אֲבָל הוּא עֲדַיִן אַבָּא שֶׁלָּנוּ, וַאֲנַחְנוּ הַיְלָדִים הַקְּטַנִּים.

יֶלֶד קָטָן צָרִיךְ שֶׁתִּהְיֶה לוֹ קוֹרַת גַּג לְרֹאשׁוֹ וּבֶגֶד לְגוּפוֹ וּבְרִיאוּת וְאֹכֶל, אֲבָל הוּא מְבַקֵּשׁ בְּעִקָּר סֵכָרְיוֹת וּמַמְתַּקִּים, כִּי שָׁם הוּא נִמְצָא. וַאֲבָא נוֹתֵן לוֹ. אֲנַחְנוּ לֹא מַלְאָכִים אֶלָּא בָּשָׂר וָדָם, אֲנַחְנוּ רְעֵבִים וַעֲיֵפִים, אֲנַחְנוּ אוֹהֲבִים בְּגָדִים יָפִים וְלִנְפֹּשׁ מִדֵּי פַּעַם, הַאִם זֶה אָסוּר? אִם עוֹשִׂים הַכֹּל בְּקֶדֶשָׁה וְעִם מַשְׁמָעוּת רוּחָנִית הַנִּלְוֵית זֶה מִצְוָה. זֶה כָּל מָה שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא רוֹצֶה, שֶׁנִּחְיֶה בָּעוֹלָם הַגַּשְׁמִי הַזֶּה וְנֶהֱנֶה מִמַּה שֶׁהוּא בָּרָא עֲבוּרֵנוּ, מִתּוֹךְ קְדֻשָּׁה וֶאֱמוּנָה בַּה׳ וּבְרַחֲמָיו הָאֵינְסוֹפִיִּים.

וְלָכֵן כְּשֶׁנִּחַפֵּשׂ בְּעַצְמֵנוּ מָה אָנוּ בֶּאֱמֶת רוֹצִים וּצְרִיכִים, וּמָה הַחֵלֶק הָרוּחָנִי הָעוֹמֵד מֵאֲחוֹרֵי הָרָצוֹן הָאֲמִתִּי שֶׁלָּנוּ, שֶׁאֵין זוֹ סְתָם אַשְׁלָיָה שֶׁל הָעוֹלָם הַגַּשְׁמִי וַחֲלוֹם שֶׁקֶר שֶׁנִּרְדָּף אַחֲרָיו לְחִנָּם וּנְקַבֵּל מִמֶּנּוּ רַק שִׂבְרוֹן לֵב, אָז נוּכַל לָבוֹא וּלְהִתְפַּלֵּל בְּרֹאשׁ שָׁקֵט בְּיוֹדְעֵנוּ כִּי זֶה מָה שֶׁאָנוּ בֶּאֱמֶת רוֹצִים וּצְרִיכִים וְטוֹב לָנוּ, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יִתֵּן לָנוּ מִשְׁאֲלוֹת לִבֵּנוּ לְטוֹבָה, שֶׁכֵּן הוּא מַשְׂבִּיעַ לְכָל חַי רָצוֹן.

בין כסה לעשור

בַּכֵּסֶה לְיוֹם חַגֵּנוּ

אֲנַחְנוּ נִמְצָאִים בִּימֵי גְּדוֹלִים מְאֹד בֵּין רֹאשׁ הַשָּׁנָה לְיוֹם הַכִּפּוּרִים, יָמִים שֶׁל דִּין וְרַחֲמִים יַחְדָּיו. הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יוֹשֵׁב בְּכִסֵּא הַדִּין וְדָן אֶת כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ עַל כָּל בְּרִיּוֹתָיו, וְקוֹבֵעַ לוֹ מָה יִקְרֶה עִמּוֹ בְּכָל הַשָּׁנָה הַקְּרוֹבָה (לְפָחוֹת, אִם לֹא לְכַמָּה שָׁנִים וּלְעִתִּים אַף עַד סוֹף חַיָּיו), וְיָדוּעַ כִּי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אוֹהֵב אֶת הַמִּשְׁפָּט, וּבְיָמִים אֵלֶּה אָנוּ אוֹמְרִים בִּתְפִלָּה "הַמֶּלֶךְ הַמִּשְׁפָּט", הַמֶּלֶךְ שֶׁהַמִּשְׁפָּט שֶׁלּוֹ וְהוּא דָּן אֶת כֻּלָּם עַל פִּי מַעֲשֵׂיהֶם. אֲבָל יוֹתֵר מֵאָשֵׁר שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אוֹהֵב אֶת הַמִּשְׁפָּט הוּא אוֹהֵב אֶת יִשְׂרָאֵל (ליקו"מ קטו), וְאַף עַל פִּי שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לֹא וַתְרָן וְלֹא מְעַקֵּם מִשְׁפָּט חַס וְשָׁלוֹם, כִּי אוֹהֵב הוּא אֶת הַמִּשְׁפָּט, הוּא נוֹתֵן

לָנוּ אֶפְשָׁרוּת לְשַׁנּוֹת אֶת גְּזַר הַדִּין וּלְהַמְתִּיק אוֹתוֹ, כְּשֶׁאֲנַחְנוּ יוֹדְעִים מָתַי יוֹם הַדִּין וּמִתְכּוֹנְנִים אֵלָיו בְּהֶתְאֵם, וְאַף זוֹכִים לְיוֹם הַכִּפּוּרִים שֶׁהוּא יוֹם שֶׁל מְחִילָה, וּבוֹ אָנוּ יְכוֹלִים גַּם בְּמַעֲשֵׂינוּ וּבְתְשׁוּבָתֵנוּ לְשַׁנּוֹת לְטוֹבָה גְּזַר דִּין לֹא טוֹב שֶׁנִּכְתַּב בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה. וְכֵיוָן שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אוֹהֵב אֶת הַמִּשְׁפָּט וְאוֹהֵב אֶת יִשְׂרָאֵל וּמְעֻנָּיָן לְקַיֵּם אֶת שְׁנֵיהֶם, הָרֵי שֶׁעָלֵינוּ לְהַקְשִׁיב לְדִבְרֵי חֲכָמֵינוּ וּלְהָבִין מָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא רוֹצֶה מֵאִתָּנוּ שֶׁנַּעֲשֶׂה בְּיָמִים אֵלֶּה, עַל מְנָת לַחְתֹּם אֶת כֻּלָּנוּ לְטוֹבָה.

יָמִים אֵלֶּה בֵּין רֹאשׁ הַשָּׁנָה לְיוֹם הַכִּפּוּרִים נִקְרָאִים "בֵּין כֵּסֶה לְעָשׂוֹר", כַּאֲשֶׁר הַמִּילָה "כֵּסֶה" רוֹמֶזֶת לְרֹאשׁ הַשָּׁנָה, כַּכָּתוּב בַּפָּסוּק (תהלים פא, ד): "תִּקְעוּ בַחֹדֶשׁ שׁוֹפָר **בַּכֵּסֶה** לְיוֹם חַגֵּנוּ", וְדָרְשׁוּ חֲזַ"ל (ראש השנה ח.) בְּאֵיזֶה חַג הַלְּבָנָה **מִתְכַּסָּה** מֵעֵינֵי רוֹאֶיהָ? (כְּלוֹמַר הֶחָג חַל בְּרֹאשׁ הַחֹדֶשׁ וְלֹא בְּאֶמְצָעוֹ כְּמוֹ שְׁאָר הַחַגִּים) וְעוֹנָה רֹאשׁ הַשָּׁנָה. "עָשׂוֹר" הוּא יוֹם הַכִּפּוּרִים, שֶׁחָל בָּעֲשִׂירִי לְחֹדֶשׁ תִּשְׁרֵי. וּכְבָר דָּרְשׁוּ מַדּוּעַ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא קָבַע אֶת רֹאשׁ הַשָּׁנָה בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ כְּשֶׁהַלְּבָנָה מִתְכַּסָּה? מִכֵּיוָן שֶׁכַּאֲשֶׁר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בָּא לָדוּן אֶת כָּל בְּרִיּוֹתָיו, מַגִּיעַ הַשָּׂטָן לְקַטְרֵג בָּרֹאשׁ. אָזַי אוֹמֵר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כִּי עָלָיו לְהָבִיא שְׁנֵי עֵדִים לִדְבָרָיו. הַשָּׂטָן מַחְלִיט לְהָבִיא אֶת הַשֶּׁמֶשׁ וְהַיָּרֵחַ שֶׁבִּנֵי הָאָדָם חוֹטְאִים תַּחַת עֵינֵיהֶם, אַךְ בְּעוֹד הוּא מוֹצֵא אֶת הַשֶּׁמֶשׁ, הַיָּרֵחַ "מִתְכַּסֶּה" וְנֶעֱלָמֶת. אָזַי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אוֹמֵר לַשָּׂטָן כִּי הוּא לֹא יָכוֹל לְקַבֵּל אֶת טְעוּנָיו כִּי יֵשׁ לוֹ רַק עֵד אֶחָד, וְהַתּוֹרָה קָבְעָה (דברים יט, טו): "**לֹא יָקוּם עֵד אֶחָד** בְּאִישׁ לְכָל עָוֹן וּלְכָל חַטָּאת בְּכָל חֵטְא אֲשֶׁר יֶחֱטָא עַל פִּי **שְׁנֵי עֵדִים** אוֹ עַל פִּי שְׁלֹשָׁה עֵדִים יָקוּם דָּבָר", וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מֵסִיר אֶת קִטְרוּגוֹ שֶׁל הַשָּׂטָן מִן **הַמִּשְׁפָּט** (זוהר דברים רעה.).

מָשָׁל זֶה בָּא לְהַרְאוֹת לָנוּ כִּי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא רוֹצֶה לְהַעֲבִיר אוֹתָנוּ בַּדִּין וְהַדָּבָר תָּלוּי רַק בָּנוּ, כִּי הוּא לֹא נוֹתֵן לַשָּׂטָן לְקַטְרֵג, וּמִמֵּילָא אִם נְנַצֵּל אֶת הַיָּמִים נָכוֹן וְנַעֲשֶׂה תְּשׁוּבָה, אֵין מָה שֶׁיִּמְנַע אֶת קַבָּלָתָהּ, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא רוֹצֶה אֶת הַלֵּב שֶׁלָּנוּ בְּיָמִים אֵלֶּה, וְלָנוּ קַל יִהְיֶה לַעֲשׂוֹת אֶת הַדָּבָר אִם רַק נַפְנִים אֶת הַמַּעֲלָה וְהַהִזְדַּמְנוּת שֶׁיֵּשׁ לָנוּ בִּתְקוּפָה נִפְלָאָה זוֹ.

חַז"ל דּוֹרְשִׁים (ראש השנה יח.) עַל הַתְּקוּפָה הַזּוֹ אֶת הַפָּסוּק (ישעיהו נה, ו): "דִּרְשׁוּ ה' בְּהִמָּצְאוֹ קְרָאֻהוּ בְּהְיוֹתוֹ קָרוֹב", וּמַמְשִׁילִים אֶת הַתְּקוּפָה לְמֶלֶךְ שֶׁיּוֹצֵא מֵאַרְמוֹנוֹ אֶל הַשָּׂדוֹת וְנִמְצָא קָרוֹב בְּיָמִים אֵלֶּה לְכָל נְתִינָיו, וְכָל אֶחָד יָכוֹל לָגֶשֶׁת אֵלָיו וּלְדַבֵּר עִמּוֹ לְלֹא הַפְרָעוֹת וְקִטְרוּגִים שֶׁל "יוֹצְאֵי הַמֶּלֶךְ", מָה שֶׁנִּבְצַר מֵהֶם כָּל הַשָּׁנָה כֻּלָּהּ. הַמָּרְדְּכִי (יומא, רמז תשכג) מְחַלֵּק אֶת הַפָּסוּק לִשְׁנַיִם: "דִּרְשׁוּ ה' בְּהִמָּצְאוֹ" מְדַבֵּר עַל הַיָּמִים בֵּין רֹאשׁ הַשָּׁנָה לְיוֹם הַכִּפּוּרִים, וְאִלּוּ "קְרָאוּהוּ בְּהְיוֹתוֹ קָרוֹב" זֶה כְּבָר יוֹם הַכִּפּוּרִים עַצְמוֹ. אָז בִּתְפִלַּת הַנְּעִילָה נָחְתַם דִּינֵנוּ, וְדַוְקָא שָׁם ה' פּוֹתֵחַ אֶת הַשְּׁעָרִים וְנוֹתֵן לָנוּ לְזָעֵק וּלְבַקֵּשׁ, לַחְזֹר בִּתְשׁוּבָה וּלְהִתְחַנֵּן לְרַחֲמִים, וְכֵיוָן שֶׁהַכֹּל הוֹלֵךְ אַחַר הֶחָתוּם, אַחֲרֵי שֶׁה' רָאָה אֶת הָעֲבוֹדָה שֶׁלָּנוּ בְּכָל הַיָּמִים הַנַּ"ל, הוּא מִתְקָרֵב אֵלֵינוּ בְּיוֹתֵר בָּרָגָעִים שֶׁלִּפְנֵי סְגִירַת שַׁעֲרֵי שָׁמַיִם לֶאֱסֹף אֶת לִבֵּנוּ אֵלָיו וּלְהַמְתִּיק אֶת כָּל הַדִּינִים שֶׁעָלֵינוּ.

כַּמָּה חָשׁוּב לְנַצֵּל אֶת הַיָּמִים הַמְיֻחָדִים הָאֵלֶּה נָכוֹן. כּוֹתֵב רַבֵּנוּ יוֹנָה (שערי תשובה שער שני אות יד) שֶׁיִּזָּהֵר אָדָם לֹא לְהִתְעַסֵּק בְּעִנְיָנָיו כָּרָגִיל בְּיָמִים אֵלּוּ, שְׁהֲרֵי אָדָם שֶׁצָּרִיךְ לַעֲמֹד לְמִשְׁפָּט בִּפְנֵי מֶלֶךְ בָּשָׂר וְדָם בְּעוֹד עֲשָׂרָה יָמִים, הַאִם הוּא יֵלֵךְ לַעֲבוֹדָה כָּרָגִיל וְיַעֲבֹד גַּם שָׁעוֹת נוֹסָפוֹת? מָה פִּתְאוֹם! פַּחַד פְּחָדִים! בַּיָּמִים הָאֵלֶּה צָרִיךְ לְהַפְחִית כְּכָל שֶׁנִּתָּן אֶת הַהִתְעַסְּקוּת בְּעִנְיְנֵי הָעוֹלָם הַזֶּה, וְלַעֲסֹק בִּתְשׁוּבָה וּבִתְפִלָּה שֶׁיִּקְבְּעוּ לָנוּ

בֶּאֱמֶת מָה יִקָּרֶה אִתָּנוּ בָּעוֹלָם הַזֶּה וּבַבָּא, וְזוֹ הַהִשְׁתַּדְּלוּת הָאֲמִתִּית לְפַרְנָסָה וּבְרִיאוּת וְעוֹד, כִּי הַכֹּל נִקְבָּע בְּיָמִים אֵלֶּה וְנֶחְתָּם בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים.

עֵת רָצוֹן

עַל מַעְלָה נוֹסֶפֶת שֶׁיֵּשׁ בְּיָמִים אֵלֶּה כָּתַב הָרַב "רֵאשִׁית חָכְמָה" (תוצאות חיים לג: אות נ): "וַאֲנִי אוֹמֵר שֶׁלֹּא יַעֲסֹק בִּמְלָאכָה בְּכָל יוֹם מֵאוֹתָם הַיָּמִים אֶלָּא מָה שֶׁיַּסְפִּיק לוֹ בְּצִמְצוּם, כִּי יָמִים אֵלּוּ מְקֻדָּשִׁים, שֶׁיּוֹם טוֹב לִפְנֵיהֶם וּלְאַחֲרֵיהֶם, וְהֵם כְּמוֹ **חוֹלוֹ שֶׁל מוֹעֵד**". וּכְמוֹ שֶׁבַּחֹל הַמּוֹעֵד יֵשׁ לְמַעֵט בִּמְלָאכָה, וּבְקֹשִׁי הִתִּירוּ לוֹ לַעֲבוֹד לְמְנוֹעַ הֶפְסֵדִים (אַף לֹא הִתִּירוּ עַל מְנָת לְהַרְוִיחַ, לְמְרוֹת שֶׁיֵּשׁ כָּאֵלֶּה שֶׁעֲדַיִן לֹא מְבִינִים מָה הַהֶבְדֵּל בֵּין מְנִיעַת רֶוַח לְהֶפְסֵד), וְאִם הוּא שָׂכִיר שֶׁלֹּא יָכוֹל לָקַחַת חֹפֶשׁ בְּחֻלּוֹ שֶׁל מוֹעֵד, צָרִיךְ לְנַסּוֹת לְצַמְצֵם בִּשְׁעוֹת הָעֲבוֹדָה בְּשֶׁל קְדֻשַּׁת הַיָּמִים, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה שֶׁאָדָם צָרִיךְ לְנַצֵּל אֶת זְמַנּוֹ נָכוֹן בַּעֲשֶׂרֶת יְמֵי תְּשׁוּבָה.

וְאַף עַל פִּי שֶׁעַל אָדָם לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה בְּכָל יוֹם, הָרֵי עַל מַעֲלַת קְבָלַת הַתְּשׁוּבָה בְּיָמִים אֵלֶּה אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ (פס"ר פ"מ - בחודש השביעי): "וְאִם עָשִׂיתֶם תְּשׁוּבָה בָּהֶם (בַּעֲשֶׂרֶת יְמֵי תְּשׁוּבָה) וְאַתֶּם בָּאִים לְפָנַי בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים **וַאֲפִילוּ יֵשׁ לָכֶם עֲוונות מִן הָאָרֶץ וְעַד הַשָּׁמַיִם** אֲנִי מַלְבִּינָם כַּשֶּׁלֶג"; הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יוֹדֵעַ שֶׁאֲנַחְנוּ לֹא מַלְאָכִים, אֲבָל כְּשֶׁאָנוּ מִשְׁתַּדְּלִים אָנוּ יְכוֹלִים אַף לַעֲבוֹר אֶת דַּרְגָּתָם, וְלָכֵן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נוֹתֵן לָנוּ חַלּוֹנוֹת שֶׁל תְּשׁוּבָה שֶׁאִם נִבְחָר לְנַצֵּלַם נוּכַל לָגַעַת בְּחֵלֶק הַנְּשָׁמָה הָאֱלֹקִית שֶׁלָּנוּ וּלְטַהֵר, שֶׁזֶּה הַמַּצָּב הָאֲמִתִּי וְהַטִּבְעִי שֶׁל הַנְּשָׁמָה הַטְּהוֹרָה שֶׁלָּנוּ הַקְּבוּרָה כָּל הַשָּׁנָה תַּחַת קְלִפּוֹת הַתַּאֲווֹת שֶׁל יֵצֶר הָרַע. וְכַאֲשֶׁר ה' פּוֹתֵחַ לָנוּ חַלּוֹן מִלְמַעְלָה, זֶה הַזְּמַן לְהִזְדָּרֵז לְהָסִיר אֶת כָּל הַשִּׂכְבוֹת מֵעָלֵינוּ וְלִדְבֹּק בּוֹ חֲזָרָה.

וּכְבָר אָמְרוּ חַז״ל (ראש השנה טז.) כִּי יָפָה צְעָקָה לָאָדָם בֵּין לִפְנֵי גְּזַר הַדִּין וּבֵין לְאַחֲרָיו, אַךְ יֵשׁ חִלּוּק בֵּין יָחִיד לְצִבּוּר, שֶׁתְּפִלַּת צִבּוּר תָּמִיד נִשְׁמַעַת גַּם לְאַחַר שֶׁכְּבָר נִגְזַר דִּינוֹ, וְאִלּוּ תְּפִלָּתוֹ שֶׁל יָחִיד יִתָּכֵן שֶׁתִּשָּׁמַע וְיִתָּכֵן שֶׁלֹּא, אֲבָל כָּתַב הֶעָרוּךְ לַנֵּר (ראש השנה יח.) כִּי בַּעֲשָׂרֶת יְמֵי תְּשׁוּבָה יֵשׁ כֹּחַ לַיָּחִיד כְּמוֹ לְצִבּוּר בִּתְפִלָּתוֹ וְצַעֲקָתוֹ. אֵין זֶה אוֹמֵר שֶׁנִּפְטָר אֶת עַצְמֵנוּ בִּתְפִלָּה בְּמִנְיָן בְּיָמִים אֵלֶּה, חָלִילָה, אֶלָּא שֶׁנָּבִין מָה הַמַּעֲלָה וְהַכֹּחַ שֶׁל תְּפִלָּה בְּיָמִים אֵלֶּה לְהַשְׁפִּיעַ עַל דִּינוֹ שֶׁל הָאָדָם.

אֲנַחְנוּ מַמְלִיכִים אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עָלֵינוּ כְּדֵי לָדוּן אוֹתָנוּ בְּיָמִים אֵלֶּה, וְלָכֵן בַּתְּפִלָּה אָנוּ אוֹמְרִים ״הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ״ וְ״הַמֶּלֶךְ הַמִּשְׁפָּט״, וְאַף עַל פִּי שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הוּא מֶלֶךְ מִבְּלִי שֶׁיִּצְטָרֵךְ לְאִשּׁוּרֵנוּ, הָרֵי בְּכָךְ שֶׁהוּא כִּבְיָכוֹל נוֹתֵן לָנוּ לְהַמְלִיךְ אוֹתוֹ, הוּא מְעוֹרֵר בְּכָךְ זְכוּת שֶׁלָּנוּ שֶׁאָנוּ רוֹצִים בְּמַלְכוּתוֹ וּמַאֲמִינִים בְּדִינוֹ, וְזֶה לְבַדּוֹ נִרְשָׁם לָנוּ לְטוֹבָתֵנוּ בַּחֶסְדָּיו הָרַבִּים. לְעֻמַּת זֹאת הַגּוֹיִם שֶׁנִּשְׁפָּטִים בַּיּוֹם הַזֶּה לֹא רַק שֶׁלֹּא מַמְלִיכִים אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, הֵם בִּכְלָל לֹא מוּדָעִים לַיּוֹם הַזֶּה וְלֹא מְבַקְּשִׁים רַחֲמִים, וְנִשְׁפָּטִים שֶׁלֹּא בְּפָנֵיהֶם עַל אַפָּם וְעַל חֲמָתָם! כַּמָּה רַחֲמִים וַחֲסָדִים עוֹשֶׂה עִמָּנוּ אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם. וְאִם אָנוּ חוֹשְׁשִׁים מִשּׁוּם שֶׁאָנוּ יוֹדְעִים שֶׁאִם יַעֲשׂוּ עִמָּנוּ דִּין וְחֶשְׁבּוֹן מְדֻיָּק נִמְצָא עַצְמֵנוּ בְּמִינּוּס וְאִם כֵּן ״לֹא מַגִּיעַ״ לָנוּ דָּבָר, כֵּיצַד נוּכַל לָבוֹא בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה וּבְיוֹם הַכִּפּוּרִים וּלְבַקֵּשׁ מֵהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא?

מְסֻפָּר בַּמִּדְרָשׁ (תנחומא כי תשא, כז) עַל מֹשֶׁה רַבֵּנוּ שֶׁהִסְתּוֹבֵב בְּעוֹלָמוֹת עֶלְיוֹנִים וְהֶרְאוּ לוֹ אֶת כָּל הָאוֹצָרוֹת הַמְחַכִּים לַחֲסִידִים וְלַצַּדִּיקִים לְפִי סוּגֵי הַמְּצוֹוֹת וְהַהַנְהָגוֹת. וְהִנֵּה הוּא מַגִּיעַ לְאוֹצָר הַגָּדוֹל מִכֻּלָּם וּבְהַרְבֵּה, וְהוּא שׁוֹאֵל בְּתִמְיהָה לְמִי שַׁיָּךְ אוֹצָר כָּזֶה. הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עוֹנֶה לוֹ כִּי זֶה

אוֹצַר מַתְּנוֹת חִנָּם לְמִי שֶׁאֵין לוֹ. מִצַּד אֶחָד מוּבָן כְּעֵת אֵיךְ אָנוּ מְבַקְּשִׁים לַמְּרוֹת שֶׁ"לֹא מַגִּיעַ לָנוּ", כִּי יֵשׁ אוֹצַר מַתְּנוֹת חִנָּם לְמִי שֶׁאֵין לוֹ וְהוּא אֵינְסוֹפִי מַמָּשׁ. מִצַּד שֵׁנִי זֶה נִשְׁמַע קָצָת לֹא הוֹגֵן, מַדּוּעַ לָתֵת לְמִי "שֶׁאֵין" לוֹ? אִם לֹא מַגִּיעַ אָז לֹא מַגִּיעַ. כֵּיצַד יִתָּכֵן שְׁאֵלָה שֶׁ"אֵין" לָהֶם יְקַבְּלוּ יוֹתֵר מִמִּי שֶׁכֵּן טוֹרֵחַ וְעוֹבֵד בָּעוֹלָם הַזֶּה?

אֶלָּא וַדַּאי שֶׁמִּי שֶׁעָמַל מְקַבֵּל שְׂכָרוֹ, כְּמַאֲמָר חֲזַ"ל מִי שֶׁטָּרַח בְּעֶרֶב שַׁבָּת יֹאכַל בְּשַׁבָּת (עבודה זרה ג.), אַךְ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא קָבַע כְּלָל כִּי כָּל הַפּוֹנֶה אֵלָיו וּמְבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ מִכָּל לִבּוֹ, אֵין תְּפִלָּתוֹ מוּשֶׁבֶת רֵיקָם, וְהַמָּקוֹר לַעֲנוֹת לוֹ עַל תְּפִלָּתוֹ וּבַקָּשָׁתוֹ הִיא מֵאוֹצַר מַתְּנוֹת חִנָּם. אֶלָּא כֵּיוָן שֶׁ"לֹא מַגִּיעַ לוֹ", אָז אִם עֲדַיִן לֹא זָכָה לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה וְלִהְיוֹת רָאוּי, יִהְיֶה קִטְרוּג עַל הַמַּתָּנָה הַזּוֹ, וּמִדַּת הַדִּין תִּדְרוֹשׁ לַעֲשׂוֹת לָאָדָם מִבְחָן לִבְדּוֹק אִם לָתֵת לוֹ מַתָּנַת חִנָּם זוֹ אוֹ לֹא. וּמָה הַמִּבְחָן?

נְקוּדַת רְתִיחָה

אָז כְּשֶׁאֲנַחְנוּ רוֹצִים לָבוֹא וּלְבַקֵּשׁ מֵהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְאָנוּ יוֹדְעִים בְּעַצְמֵנוּ כִּי יֵשׁ עוֹד הַרְבֵּה עֲבוֹדָה לְפָנֵינוּ עַד שֶׁנּוּכַל לְהָעֵז לְבַקֵּשׁ מַשֶּׁהוּ מִן ה', וּמִצַּד שֵׁנִי אָנוּ רוֹצִים לִדְבֹּק בּוֹ עַתָּה וְלִזְכּוֹת לַשֶּׁפַע הָרוּחָנִי וְהַגַּשְׁמִי עוֹד בְּתִחִלַּת דַּרְכֵּנוּ בַּדֶּרֶךְ הַיְשָׁרָה, אֲנַחְנוּ צְרִיכִים לָדַעַת שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שׁוֹמֵעַ אֶת הַתְּפִלּוֹת וְרוֹצֶה בְּקִרְבָתֵנוּ, וְכֵיוָן שֶׁהוּא אוֹהֵב מִשְׁפָּט הוּא חַיָּב לְהַעֲמִיד לָנוּ מִבְחָן לְקַבֵּל מַתָּנַת חִנָּם זוֹ. וְיֵשׁ לָדַעַת בְּבוֹאֵנוּ לְיָמִים אֵלֶּה וּבְכָלָל לַשָּׁנָה כֻּלָּהּ, כִּי הַמִּבְחָן הָעִקָּרִי בְּכָל הַשָּׁנִים מֵאָז בְּרִיאַת הָעוֹלָם לְקַבֵּל מַתָּנַת חִנָּם מֵאוֹצַר מַתְּנוֹת חִנָּם שֶׁלֹּא מַגִּיעָה לָנוּ הוּא אוֹתוֹ מִבְחָן בְּדִיּוּק - מִבְחָן הַכַּעַס (חזון יאשיהו פרק כ', בשם האר"י ז"ל הקדוש).

נִמְצָא כִּי עָלֵינוּ לְהִזָּהֵר וְלָדַעַת שֶׁמִּכָּל הַמִּדּוֹת הַמְגֻנּוֹת שֶׁיְּכוֹלוֹת לִדְבֹּק בָּנוּ, מִדַּת הַכַּעַס הִיא יְכוֹלָה לִהְיוֹת בְּעָכְרֵנוּ בְּעִקָּר בַּיָּמִים הָאֵלֶּה, וּכְבָר הִפְלִיגוּ חֲכָמִים בַּחֲשִׁיבוּת שֶׁלֹּא לִכְעוֹס בְּכָל הַשָּׁנָה בִּכְלָל וּבְרֹאשׁ הַשָּׁנָה בִּפְרָט וְאַף פָּסְקוּ כָּךְ לַהֲלָכָה (בן איש חי ניצבים, ו), וְלֹא סְתָם אָמְרוּ "כָּל הַכּוֹעֵס כְּאִלּוּ עוֹבֵד עֲבוֹדָה זָרָה!" (שבת קה:). וְיוֹתֵר מִכָּל, אֵין לָנוּ מֻשָּׂג כַּמָּה אָנוּ מְקַלְקְלִים כְּשֶׁאָנוּ אוֹחֲזִים בְּמִדָּה זוֹ. וְלָכֵן יֵדַע אָדָם כִּי הוּא כֵּן יָכוֹל לְבַקֵּשׁ מַתָּנוֹת חִנָּם מִבּוֹרֵא עוֹלָם, הֵן בִּגְלַל שֶׁהוּא הַמָּקוֹר הַיָּחִיד שֶׁיָּכוֹל לָתֵת לָנוּ אֶת רְצוֹנֵנוּ וּבִלְעָדָיו לֹא נַצְלִיחַ, וְהֵן בִּגְלַל שֶׁיֵּשׁ אוֹצָר כָּזֶה גָּדוֹל שֶׁמְּחַכֶּה שֶׁנִּתְפַּלֵּל וְנוֹצִיא מִמֶּנּוּ. אֲבָל אִם הוּא קָם לְתַקֵּן דְּרָכָיו בְּיָמִים אֵלֶּה וְלַדְּבוּק בְּהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה וּלְהִתְפַּלֵּל לְחַלּוֹן הַהִזְדַּמְּנוּיוֹת שֶׁנִּפְתַּח לְפָנָיו לְהִלְבִּינוּ כַּשֶּׁלֶג, יִזְכּוֹר כִּי יֵצֶר הָרַע יְבַקֵּשׁ לִגְרֹם לוֹ לְאַבֵּד הַכֹּל, בְּמַעֲשֶׂה בּוּדֵד שֶׁל כַּעַס.

יֵשׁ אֲנָשִׁים שֶׁהֵם נִרְגָּנִים וְכַעֲסָנִים מִטִּבְעָם. מִדָּה רָעָה זוֹ מְכַלָּה אֶת חַיֵּיהֶם, הֵם שׁוֹרְפִים אֶת שְׁנוֹתֵיהֶם בַּעֲצַבִּים וְיוֹצְאִים מִן הָעוֹלָם מֻקְדָּם, מִבְּלִי שֶׁזָּכוּ לֵהָנוֹת מִמֶּנּוּ גַּם בַּשָּׁנִים שֶׁחָיוּ בּוֹ, וְרַק הֵטִילוּ מוֹרָא וּפַחַד וְאֵי נְעִימוּת סְבִיבָם, וְהִרְחִיקוּ מֵעֲלֵיהֶם אֶת חַבְרֵיהֶם וּמִשְׁפַּחְתָּם. אֲבָל גַּם אֲנָשִׁים רְגִילִים מִן הַשּׁוּרָה חוֹוִים כַּעַס לֹא פַּעַם וְלֹא פַּעֲמַיִם. צָרִיךְ לִהְיוֹת מוּדָע שֶׁהַמַּצָּב אֵלָיו נִקְלְעוּ שֻׁגָּרַם לָהֶם לְאַבֵּד אֶת עֶשְׁתּוֹנוֹתֵיהֶם הָיָה בְּעֶצֶם מִבְחָן עַל מְנָת לָתֵת לָהֶם שֶׁפַע שֶׁהֵם מְיַחֲלִים לוֹ זְמַן רַב אַךְ חֲסֵרִים בַּזְּכוּיוֹת לְקַבְּלוֹ.

וְכָךְ אָדָם מוֹצֵא אֶת עַצְמוֹ נִקְלַע לְמַצָּבִים שֶׁבָּהֶם הַיֵּצֶר פָּשׁוּט נִדְבַּק אֵלָיו עַד שֶׁהוּא נִכְנָע לוֹ כִּי הוּא לֹא מוּדָע שֶׁהוּא בְּמִבְחָן. פִּתְאוֹם פְּעֻלּוֹת פְּשׁוּטוֹת מִסְתַּבְּכוֹת עֲשֶׂרֶת מוֹנִים. לְדֻגְמָא אָדָם רוֹצֶה לְהַכְנִיס מַפְתֵּחַ חָדָשׁ לַטַּבַּעַת שֶׁל מַחְזִיק

הַמַּפְתְּחוֹת, פְּעֻלָּה שֶׁהוּא עוֹשֶׂה בְּקַלּוּת מִדֵּי פַּעַם. וְהִנֵּה הַפַּעַם הַטַּבָּעוֹת נָשְׁקוּ זוֹ לְזוֹ בִּנְשִׁיקַת פְּלָדָה. צִפָּרְנָיו אִימּוּ לְהִשָּׁבֵר, עֵט שֶׁהוּא דּוֹחֵף בֵּין שְׁתֵּי הַטַּבָּעוֹת נִפְלָט הַחוּצָה שׁוּב וְשׁוּב וְהוּא לֹא מַצְלִיחַ לְהַכְנִיס אֶת הַמַּפְתֵּחַ. פְּעֻלָּה קְטַנָּה שֶׁהִסְתַּבְּכָה לוֹ עַד שֶׁהוּא כְּבָר לֹא יָכוֹל יוֹתֵר וְ... צוֹעֵק אוֹ מְקַלֵּל אֶת מַחֲזִיק הַמַּפְתְּחוֹת! וְהִנֵּה זֶה פֶּלֶא, לֹא עָבְרָה שְׁנִיָּה וְהַטַּבָּעוֹת נִפְתְּחוּ כִּבְקֶסֶם וְהַמַּפְתֵּחַ נִכְנַס פְּנִימָה. "נוּ, רַק בִּצְעָקוֹת אֶפְשָׁר לַעֲשׂוֹת מַשֶּׁהוּ בַּמְּדִינָה הַזּוֹ", מְהַרְהֵר הָאִישׁ לְעַצְמוֹ.

אָדָם מְמַהֵר לְפָגִישָׁה חֲשׁוּבָה, וּפִתְאוֹם הֶחְלִיטוּ כָּל הַנֶּהָגִים שֶׁזֶּה יוֹם יָפֶה לִבְהוֹת בַּחֲלוֹנוֹת וּלְהִתָּקַע בָּרַמְזוֹרִים עַד שֶׁמִּתְחַלְּפִים לְאָדֹם. הַדְּקוֹת נוֹקְפוֹת וְעֵינֵי הַנֶּהָג מְאַיְּמוֹת לִפְקוֹעַ מִמְּקוֹמָן, כְּשֶׁהוּא רוֹאֶה שֶׁהוּא הוֹלֵךְ לְהִתָּקַע גַּם בָּרַמְזוֹר הַבָּא. בְּכַעַס וּבְצָרָחוֹת הוּא מְצַפְצֵף לְנֶהָגִים הַחוֹלְמִים לְפָנָיו, וּמַתְחִיל "לְבָרֵךְ" אֶת הַקָּהָל שֶׁבַּכְּבִישׁ... וְהִנֵּה מִיָּד לְאַחַר מִכֵּן הַמְּכוֹנִית שֶׁלְּפָנָיו פּוֹנָה לְכִוּוּן אַחֵר וּמִכָּאן וָהָלְאָה יֵשׁ לוֹ רַמְזוֹרִים יְרוּקִים עַד לַעֲבוֹדָה, וְשָׁם הוּא אֲפִילּוּ מוֹצֵא חֲנָיָה...

מָה קָרָה כָּאן? מַדּוּעַ מִיָּד אַחֲרֵי שֶׁהוּא מְאַבֵּד אֶת הָעֶשְׁתּוֹנוֹת צוֹרֵחַ, כּוֹעֵס אוֹ מְקַלֵּל פִּתְאוֹם הַכֹּל מִסְתַּדֵּר? לֹא יָכוֹל הָיָה לְהִסְתַּדֵּר שְׁנִיָּה לִפְנֵי כֵן? יֵשׁ מָשָׁל יָפֶה עַל כֶּלֶב רָעֵב שֶׁלֹּא אָכַל כַּמָּה יָמִים. הוּא שׁוֹטֵט בָּרְחוֹבוֹת וְעָבַר לְיַד מַאֲפִיָּה, וְאָז הִבְחִין בָּאוֹפֶה הָאֵימְתָנִי מוֹצִיא מַגָּשׁ גָּדוֹל שֶׁל לַחְמָנִיּוֹת מִן הַתַּנּוּר וּמַנִּיחָן לְהִתְקָרֵר בַּחוּץ, כְּשֶׁרִיחָן הַנּוֹדֵף מוֹשֵׁךְ אֶת הַקּוֹנִים עוֹד בְּטֶרֶם יִתְקָרְרוּ. גַּם הַכֶּלֶב מֵרִיחַ אֶת הָרֵיחַ, וּבְהִתְחַשֵּׁב שֶׁלֹּא אָכַל כַּמָּה יָמִים, רִיר הֵחֵל לִנְזוֹל מִפִּיו וְאַפּוֹ זָז לְלֹא הֶפְסֵק. אֲבָל הוּא חַשַׁשׁ מֵהָאוֹפֶה שֶׁיַּכֶּה בּוֹ לְלֹא רַחֵם עוֹד בְּטֶרֶם יַסְפִּיק לְהִתְקָרֵב. מָה עָשָׂה? הִתְיַשֵּׁב בִּתְמִימוּת בְּמֶרְחַק

מָה, וּבָרֵגַע שֶׁרָאָה שֶׁהַסְּחָה דַּעְתּוֹ שֶׁל הָאוֹפֶה, רָץ אֶל תּוֹךְ עֶגְלַת הַלַּחְמָנִיּוֹת וְהִפִּיל אֶת כָּל הַמַּגָּשׁ עַל הָרִצְפָּה! הָאוֹפֶה יָצָא בִּצְעָקוֹת, וְהֵחֵל לְהָרִים אֶת הַלַּחְמָנִיּוֹת בְּעוֹד שֶׁהַכֶּלֶב תָּפַס אַחַת מֵהֶן וְנִמְלָט לְנַפְשׁוֹ. הָאוֹפֶה סָפַר וּבָדַק וְגִלָּה כִּי "רַק" לַחְמָנִיָּה אַחַת אָבְדָה לוֹ וְהִתְנַחֵם בְּכָךְ. אַךְ הוּא לֹא יָדַע שֶׁאוֹתָהּ לַחְמָנִיָּה זֶה כָּל מָה שֶׁהַכֶּלֶב רָצָה מִלְּכַתְּחִלָּה.

כָּךְ בְּדִיּוּק פּוֹעֵל יֵצֶר הָרַע! הוּא רוֹצֶה 'רַק' שֶׁנִּכְעַס לְרֶגַע, שֶׁנִּצְעָק וּנְקַלֵּל וּנְאַבֵּד אֶת הָעֶשְׁתּוֹנוֹת כִּי 'לֹא הוֹלֵךְ לָנוּ'. מִיַּד כְּשֶׁנִּכְעַס הוּא 'יָרוּץ עִם הַלַּחְמָנִיָּה' וְלָנוּ תִּפָּטֵר הַבְּעָיָה שֶׁבִּגְלָלָהּ כָּעַסְנוּ, אֲבָל לֹא הֻבְטַחְנוּ כִּי אוֹתוֹ כֶּלֶב רָץ עִם הַשֶּׂפַע שֶׁלָּנוּ שֶׁנִּשְׁלַח מֵאוֹצָר מַתְּנַת חִנָּם. אָדָם שֶׁרוֹאֶה כִּי הוּא 'נִתְקַע' בְּדָבָר וְהַכַּעַס הַפְּנִימִי מַתְחִיל לְבַעְבֵּעַ עַל פְּנֵי הַשֶּׂטַח יָבִין כִּי הוּא בְּמִבְחָן וְיַסִּיחַ אֶת דַּעְתּוֹ לְדָבָר אַחֵר, כִּי אִם הוּא יִתְעַקֵּשׁ יִתָּכֵן וְיַקְבֵּל אֶת רְצוֹנוֹ, אַךְ בַּדֶּרֶךְ הוּא יִכְעַס וַיַּפְסִיד מַשֶּׂהוּ גָּדוֹל הַרְבֵּה יוֹתֵר, מַשֶּׂהוּ שֶׁהוּא אֲפִילוּ לֹא יָכוֹל לַחֲלוֹם לְהַשִּׂיגוֹ וְאֶפְשָׁר לְקַבְּלוֹ רַק כְּמַתְּנַת חִנָּם.

חֲסִידֵי בְּרֶסְלַב אֲמִתִּיִּים מְסַפְּרִים כִּי בְּכָל שָׁנָה יוֹתֵר וְיוֹתֵר אֲנָשִׁים מַגִּיעִים לְצִיּוּן שֶׁל רַבִּי נַחְמָן הַקָּדוֹשׁ, אֲבָל חֵלֶק גָּדוֹל מֵהֶם מַגִּיעַ "לֹא מוּכָן". הֵם שָׁמְעוּ עַל חֲוָיוֹת וְעַל הַבְטָחוֹת, אוֹ שֶׁמַּגִּיעִים "בִּשְׁבִיל הַחֶבְרֶ'ה" וְלֹא מְבִינִים מָה מְחַכֶּה לָהֶם שָׁם. חָסִיד בְּרֶסְלַב אֲמִתִּי מֵכִין אֶת כֵּלָיו לַנְּסִיעָה הַזּוֹ כְּבָר בְּמוֹצָאֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה הַקּוֹדֵם, כִּי יֵשׁ שָׁם הַרְבֵּה אוֹר רוּחָנִי וְצָרִיךְ לְהָכִין אֶת עַצְמוֹ כְּדֵי לְקַלֵּט מַשֶּׂהוּ מִמֶּנּוּ שֶׁיִּשָּׁמֵר וְיִשָּׁאֵר אִתּוֹ לְכָל הַשָּׁנָה.

מִי שֶׁהִגִּיעַ לְשָׁם בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה מִיַּד נִקְלָט בַּאֲוִירָה הַמְחַשְׁמֶלֶת שֶׁלִּפְנֵי כְּנִיסַת הֶחָג. דָּבָר שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְצַלֵּם אוֹ

לְהַעֲבִיר, צָרִיךְ לִהְיוֹת שָׁם. עֲשָׂרוֹת אַלְפֵי גְּבָרִים יְהוּדִים, כֻּלָּם עִם טָלִיתוֹת בַּדֶּרֶךְ לַתְּפִלָּה אוֹ מַגָּבוֹת בַּדֶּרֶךְ לִטְבִילָה. שִׁירָה וְרִקּוּדִים בָּרְחוֹבוֹת, כֻּלָּם מְחַיְכִים וּמְחַבְּקִים אֶחָד אֶת הַשֵּׁנִי, מִבְּלִי לְהַכִּיר אוֹתָם בִּכְלָל... אֵין צְעָקוֹת וְאֵין וִכּוּחִים, פִּתְאוֹם רוֹאִים אָדָם עִם כּוֹס קָפֶה נִתְקָל בְּאַחֵר עִם בֶּגֶד קִיטֵל לָבָן שֶׁנִּצְבַּע כָּעֵת בְּשָׁחוֹר, וּבַעַל הַקִּיטֵל מִתְנַצֵּל בִּפְנֵי בָּעַל הַכּוֹס וּמְבַקֵּשׁ לְהָבִיא לוֹ כּוֹס אַחֶרֶת... בָּאָרֶץ זֶה הָיָה יָכוֹל לְהִגָּמֵר בְּבֵית חוֹלִים!

עוֹמֵד בָּחוּר צָעִיר שֶׁזּוֹ הַפַּעַם הָרִאשׁוֹנָה שֶׁלּוֹ שָׁם וְלֹא מַאֲמִין לְמַרְאֶה עֵינָיו. אַחֲרִית הַיָּמִים! שָׁלוֹם וְאַחְוָה! הוּא בָּטוּחַ שֶׁעַכְשָׁו הַחֲמִשִּׁים אֶלֶף אִישׁ אֵלֶּה חוֹזְרִים לָאָרֶץ עִם הָאוֹר הַזֶּה וְהֵם יָבִיאוּ אֶת הַמָּשִׁיחַ! לְיָמִינוּ עוֹמֵד חָסִיד בְּרֶסְלַב וּמַצִּיעַ לוֹ לְחַכּוֹת בְּסַבְלָנוּת עַד לַחֲזָרָה לָאָרֶץ, וְהוּא כְּבָר יִלְמַד שִׁעוּר אֶחָד אוֹ שְׁנַיִם אֵיךְ יֵצֵר הָרַע כְּבָר עוֹשֶׂה אֶת הָעֲבוֹדָה שֶׁלּוֹ...

וְכָךְ עוֹבֵר הֶחָג, 50 שָׁעוֹת שֶׁל אַהֲבָה וְאַחְוָה בֵּין יְהוּדִים שֶׁלֹּא מַכִּירִים זֶה אֶת זֶה, חֲסִידִים וְלֹא חֲסִידִים, חֲרֵדִים דָּתִיִּים וְחִילוֹנִים, אַשְׁכְּנַזִּים וּסְפָרַדִּים, כֻּלָּם אַחִים. מִיַּד בְּצֵאת הֶחָג מִתְבָּרֵר כִּי לִשְׁמוֹנִים אָחוּז מֵהַנִּמְצָאִים שָׁם יֵשׁ כַּרְטִיס טִיסָה חֲזָרָה הַבַּיְתָה, כֻּלָּם רוֹצִים לַחְזוֹר כַּמָּה שֶׁיּוֹתֵר מַהֵר. בַּחֲנָיָה לְמָטָּה יֵשׁ כַּמָּה אוֹטוֹבּוּסִים בּוֹדְדִים שֶׁיִּקְחוּ אוֹתָם בִּנְסִיעוֹת מְיַגְּעוֹת שֶׁל כַּמָּה שָׁעוֹת אֶל שְׂדֵה הַתְּעוּפָה. פִּתְאוֹם אֵין סֵדֶר וְאֵין מִסְפָּרִים וְאֵין תּוֹר כְּמוֹ בָּהַגָּעָה, אֶלָּא "כָּל הַקּוֹדֵם זוֹכֶה", וּמִיַּד מַתְחִילוֹת קְטָטוֹת וּדְחִיפוֹת כִּי כָּל אֶחָד רוֹצֶה לַעֲלוֹת עַל הָאוֹטוֹבּוּסִים הַנִּמְצָאִים שָׁם, מֵחֲשָׁשׁ וְאִי יְדִיעָה מָתַי יָבוֹאוּ הָאֲחֵרִים וְשֶׁמָּא יַפְסִידוּ אֶת הַטִּיסָה שֶׁלָּהֶם. וּבְעוֹד חֲסִידֵי בְּרֶסְלַב עוֹמְדִים בְּנִיחוּתָא וְשָׁרִים, הַבָּחוּר הַצָּעִיר מִסְתַּכֵּל אֵיךְ כָּל אֵלֶּה שֶׁרַק לִפְנֵי

כַּמָּה שָׁעוֹת חִבְּקוּ וְנָשְׁקוּ זֶה אֶת זֶה נִלְחָמִים כַּאֲרָיוֹת הַנִּמְלָטִים מִשְּׂדֵה הַקְּרָב. אוֹר גָּדוֹל הָיָה כָּאן בֶּחָג וּשְׁלִישׁ מִמֶּנּוּ נִשְׁאַר בַּחֲנָיָה...

אַחֲרֵי כַּמָּה שָׁעוֹת שֶׁל נְסִיעָה מְיַגַּעַת הֵם מַגִּיעִים לִבְנְיָן עָלוּב שֶׁאָמוּר לְשַׁמֵּשׁ שְׂדֵה תְּעוּפָה, וְכָךְ עֲשָׂרוֹת אַלְפֵי אֲנָשִׁים מִתְקַבְּלִים עַל יְדֵי אַרְבָּעָה פְּקִידִים, שֶׁנִּרְאֶה כִּי לְכֻלָּם זֶה הַיּוֹם הָרִאשׁוֹן לַעֲבוֹדָתָם ! בְּמִדִינָה שֶׁאֶפְשָׁר לִסְפֹּר אֶת הַתַּיָּרִים הַבָּאִים אֵלֶיהָ כָּל הַשָּׁנָה עַל יָד אַחַת, הֵם מַפְתִּעִים כָּל פַּעַם מֶחָדָשׁ מִכַּמּוּת הָאֲנָשִׁים שֶׁבָּאִים לְעִיר קְטַנָּה שֶׁלֹּא מְצֻיֶּרֶת עַל הַמַּפָּה הַמְּקוֹמִית, וּבְכָל זֹאת לֹא נֶעֱרָכִים מֵחָדָשׁ. וְכָךְ שׁוּב יֵשׁ דְּחִיפוֹת וּצְעָקוֹת, שֶׁרַק מַחְמִירוֹת כְּשֶׁמְּגַלִּים אַחֲרֵי כָּל הַבַּלָּגָן וְהַקְּלִיטָה כִּי הַטִּיסָה עַצְמָהּ נִדְחֲתָה בְּכַמָּה שָׁעוֹת, אוֹ שֶׁפְּשׁוּט בֻּטְלָה עַל יְדֵי הָאוּקְרָאִינִים הַמְּקוֹמִיִּים וְצָרִיךְ לְחַכּוֹת שֶׁ"אֶל-עַל" אוֹ "אַרְקִיעַ" יִשְׁלְחוּ מָטוֹס מִטַּעֲמָם לְחַלֵּץ אֶת הַנּוֹסְעִים מִשָּׁם ! כָּכָה נִשְׁאַר הַשְּׁלִישׁ הַשֵּׁנִי מֵהָאוֹר בְּשְׂדֵה הַתְּעוּפָה הָאוּקְרָאִינִי.

לְבַסּוֹף הַמָּטוֹס נוֹחֵת בָּאָרֶץ. הַקָּהָל הָרַב שֶׁבִּלָּה "לַיְלָה לָבָן" בְּהַמְתָּנָה לְטִיסָה בְּשָׂדֵה אוּקְרָאִינִי קָפוּא, הִמְשִׁיךְ בִּתְפִלַּת שַׁחֲרִית דְּחוּקָה בַּמָּטוֹס, וְיוֹרֵד כֻּלּוֹ עָיֵף אַךְ שָׂמֵחַ לִהְיוֹת בְּאַרְצוֹ וְהִנֵּה מְגַלֶּה לְחֶרְדָּתוֹ כִּי כָּעֵת יֵשׁ רַק שְׁלוֹשָׁה אוֹ אַרְבָּעָה פְּקִידִים בְּעֶמְדַּת דַּרְכּוֹנִים. כָּאֵלּוּ גַּם כָּאן מַפְתִּעִים מִכַּמּוּת הָאֲנָשִׁים שֶׁחוֹזֶרֶת... וּבְעוֹד שֶׁשְּׁלֹשִׁים אֶלֶף אִישׁ עִם כּוֹבַע גֶּרֶב לָבָן שָׂרִים וְצוֹרְחִים "אוּמָן אוּמָן רֹאשׁ הַשָּׁנָה", מִסְתַּכֵּל הַפָּקִיד עַל הַנּוֹסֵעַ הֶעָיֵף וְשׁוֹאֵל: "מֵאֵיפֹה חֲזַרְתֶּם?". מֵאֵיפֹה הוּא חוֹשֵׁב שֶׁחָזַר? כָּאן כְּבָר מַתְחִילוֹת הַצָּרָחוֹת וְהַשְּׁלִישִׁי הַשְּׁלִישִׁי שֶׁל הָאוֹר נוֹתַר בְּשְׂדֵה הַתְּעוּפָה בָּאָרֶץ. פּוֹנֶה אוֹתוֹ חָסִיד בְּרֶסְלֶב לַבָּחוּר שֶׁזּוֹ לוֹ הַפַּעַם הָרִאשׁוֹנָה וְאוֹמֵר: "אָמַרְתִּי לְךָ שֶׁיֵּצֵר הָרַע לֹא פְּרַאייֶר.

עִם נְסִיוֹן שֶׁל כְּמַעַט שִׁשִּׁית אֲלָפִים שָׁנָה, הוּא לֹא יִתֵּן לָאוֹר הַגָּדוֹל שָׁם לְהַגִּיעַ לְכָאן כָּל כָּךְ מַהֵר"...

הִגִּיעַ אוֹ לֹא הִגִּיעַ, אִי אֶפְשָׁר לְהִתְכַּחֵשׁ לַתְּמוּנוֹת הַנִּרְאוֹת שָׁם בֶּחָג, בְּמֶשֶׁךְ כְּמַעַט חֲמִשִּׁים שָׁעוֹת, לְהָבִין וּלְהַפְנִים כִּי "יֵשׁ לָנוּ אֶת זֶה". הִנֵּה שָׁעוֹת עַל גַּבֵּי שָׁעוֹת שֶׁאָדָם יָכוֹל שֶׁלֹּא לִכְעוֹס, לֹא לָרִיב עִם אַף אֶחָד, לֹא לְהִתְחַלֵּק לִקְבוּצוֹת וּלְהִתְנַכֵּר לַאֲחֵרִים, כְּפֶה שְׁחוֹרָה כְּפֶה סְרוּגָה אוֹ עִם "כְּפָה לְבָנָה שֶׁל יוֹם כִּפּוּר", כֻּלָּם יְהוּדִים. הָאַשְׁכְּנַזִי מִתְחַבֵּק עִם הַסְּפָרַדִי, הַבָּחוּר עִם הַקַּעְקוּעִים מִתְחַבֵּק עִם הֶחָסִיד עִם הַפְּאוֹת וְכֻלָּם שְׂמֵחִים... אִם מִישֶׁהוּ רַק הָיָה מֵכִין אוֹתָנוּ קוֹדֶם וּמַזְהִיר כִּי יֵצֶר הָרַע יָבוֹא עִם מִבְחָן שֶׁל כַּעַס לִגְנֹב אֶת הַכֹּל וְהָיִינוּ נִזְכָּרִים בָּזֶה בִּזְמַן אֱמֶת, הַכֹּל הָיָה נִרְאָה אַחֶרֶת.

מְסֻפָּר עַל חָסִיד שֶׁבָּא אֶל רַבּוֹ וְהִתְלוֹנֵן כִּי יֵשׁ בּוֹ אֶת מִדַּת הַכַּעַס וְהוּא לֹא מַצְלִיחַ לְמַגְּרָה. הָאַדְמוֹ"ר חָשַׁב מְעַט, וּלְפֶתַע קָם מִתְנַצֵּל וְאָמַר כִּי נִזְכָּר שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַשֶּׁהוּ חָשׁוּב לַעֲשׂוֹת וּמִיַּד הוּא חוֹזֵר. הוּא פָּתַח אֶת הַדֶּלֶת הַסְּמוּכָה אַךְ "שָׁכַח" לִסְגּוֹר אוֹתָהּ אַחֲרָיו לְגַמְרֵי, וְכָךְ הֶחָסִיד הַסַּקְרָן הִצְלִיחַ לִשְׁמוֹעַ אֶת הָאַדְמוֹ"ר מִתְלַחְשֵׁשׁ עִם שַׁמָּשׁוֹ וּמַסְבִּיר לוֹ מָה לַעֲשׂוֹת. מִיַּד חָזַר הָאַדְמוֹ"ר וְעָשָׂה עַצְמוֹ כְּחוֹשֵׁב עַל חֻמְרַת בְּעָיָתוֹ שֶׁל הֶחָסִיד, וּבֵינְתַיִם נִכְנַס אֶל הַחֶדֶר הַשַּׁמָּשׁ עִם צַלַּחַת מָרָק, כְּשֶׁהוּא נִתְקָל בָּחָסִיד וְשׁוֹפֵךְ אֶת תְּכוּלַת הַצַּלַּחַת עַל חֵיקוֹ. הָאַדְמוֹ"ר וְהַשַּׁמָּשׁ מִהֲרוּ לְהִתְנַצֵּל, אַךְ הֶחָסִיד נִפְנֵף בְּיָדוֹ בְּבִטּוּל וְחִיּוּךְ עַל שְׁפָתָיו שֶׁאֵין בְּכָךְ כְּלוּם. הַשַּׁמָּשׁ יָצָא לְהָבִיא מַטְלִית וּבִכְנִיסָתוֹ בַּשֵּׁנִית בִּסְעָרָה שׁוּב נִתְקָל בָּחָסִיד וְהִפִּיל אֶת כּוֹבָעוֹ לָרִצְפָּה. שׁוּב הֵחֵל לְהִתְנַצֵּל וְשׁוּב הֶחָסִיד בִּטֵּל זֹאת בְּחִיּוּךְ. כְּשֶׁיֵּצֵא הַשַּׁמָּשׁ, פָּנָה הָאַדְמוֹ"ר לָחָסִיד בִּתְמִיהָה:

- ״אֵינִי מַצְלִיחַ לְהָבִין עַל אֵיזוֹ מִדַּת כַּעַס כְּבוֹדוֹ מְדַבֵּר, הָרֵי עַתָּה הָיוּ לָךְ סְבוֹת טוֹבוֹת לִכְעוֹס וּלְהִתְרַעֵם וּבְטַלְתָּ הַכֹּל בְּמֹחִי יָד״.
- ״כְּבוֹד הָרַב עָלַי לְהִתְוַדּוֹת, כַּאֲשֶׁר הָרַב נִכְנַס אֶל הַחֶדֶר הַשֵּׁנִי הוּא לֹא סָגַר הַדֶּלֶת אַחֲרָיו וְיָכֹלְתִּי לִשְׁמוֹעַ כֵּיצַד הוּא מְלַמֵּד אֶת הַשַּׁמָּשׁ לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל הַדְּבָרִים הַנִּ״ל עַל מְנָת לִבְחֹן אוֹתִי. לָכֵן לֹא כָּעַסְתִּי כִּי יָדַעְתִּי שֶׁזֶּה רַק מִבְחָן שֶׁל כְּבוֹדוֹ״.
- ״זֶה מָה שֶׁרָצִיתִי שֶׁתָּבִין. הַכֹּל זֶה מִבְחָן שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, אִם תֵּדַע וְתַחְשֹׁב כָּךְ בְּזְמַן אֱמֶת, לְעוֹלָם לֹא תָּבוֹא לִידֵי כַּעַס״.

יֵצֶר הָרַע יוֹדֵעַ אֶת הַמַּעֲלָה שֶׁל הַיָּמִים הָאֵלֶּה, וּבְעִקָּר שֶׁל הַחֲתִימָה בְּיוֹם כִּפּוּר, וְכֵיוָן שֶׁבְּיוֹם הַכִּפּוּרִים עַצְמוֹ אָסוּר לוֹ לְקַטְרֵג, הָרֵי שֶׁבַּיָּמִים שֶׁלְּפָנָיו הוּא עוֹשֶׂה מִשְׁמֶרֶת כְּפוּלָה! הַכֹּל כְּדֵי לִגְרֹם לָנוּ לִכְעוֹס וּלְאַבֵּד אֶת הַשֶּׂכֶר שֶׁה׳ רוֹצֶה לָתֵת לָנוּ מֵאוֹצָר מַתְּנוֹת חִנָּם.

כָּתוּב בַּגְּמָרָא (תוספות ראש השנה טז: בשם הירושלמי) כִּי הַתְּקִיעוֹת שֶׁתּוֹקְעִים בְּתְפִלַּת הַמּוּסָף בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה נוֹעָדוּ לְבַלְבֵּל אֶת הַשָּׂטָן (שֶׁהֲרֵי יָצָאנוּ חוֹבָה כְּבָר קוֹדֶם לָכֵן, בִּתְקִיעוֹת מְיוּשָׁב לִפְנֵי הַתְּפִלָּה), כִּי הוּא חוֹשֵׁב שֶׁזֶּה הַשּׁוֹפָר שֶׁל הַמָּשִׁיחַ שֶׁיִּשָּׁחֵט אוֹתוֹ בְּאַחֲרִית הַיָּמִים, וְלָכֵן הוּא בּוֹרֵחַ וְלֹא מְקַטְרֵג. וְשָׁאַל רַבִּי יִשְׂרָאֵל מִסְּלַאנְט, וְכִי יֵצֶר הָרַע טִפֵּשׁ הוּא? הוּא אֵינוֹ יוֹדֵעַ שֶׁבְּכָל פַּעַם בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה יֵשׁ תְּקִיעוֹת נוֹסָפוֹת בִּתְפִלַּת מוּסָף? הוּא לֹא יוֹדֵעַ שֶׁזֶּה חֵלֶק מֵהַתְּקִיעוֹת? וְכָךְ הָיָה גַּם בְּכָל הַשָּׁנִים לִפְנֵי כֵן? וְגַם אִם אֵינוֹ זוֹכֵר מִשָּׁנִים קוֹדְמוֹת, הָרֵי בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה יֵשׁ אַלְפֵי מִנְיָנִים בְּשָׁעוֹת שׁוֹנוֹת, הוּא לֹא רָאָה בַּתְּפִלּוֹת הַמֻּקְדָּמוֹת בְּאוֹתוֹ יוֹם שֶׁאֵלֶּה תְּקִיעוֹת עַל הַסֵּדֶר?

וְעוֹנָה רַבִּי יִשְׂרָאֵל כִּי יוֹדֵעַ הַשָּׂטָן שֶׁהַתְּקִיעוֹת בַּמּוּסָף הֵן מִסֵּדֶר הַתְּקִיעוֹת, אֲבָל הוּא יוֹדֵעַ שֶׁקּוֹל הַשּׁוֹפָר נוֹעָד לְשַׁבֵּר אֶת הַלְּבָבוֹת שֶׁל הַשּׁוֹמְעִים לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה מְעַלְיָא, וְלָכֵן בְּכָל תְּקִיעָה כָּזוֹ הוּא חוֹשֵׁשׁ שֶׁבְּאוֹתוֹ מִנְיָן יִמָּצְאוּ אֵלֶּה שֶׁלִּבָּם יִשָּׁבֵר בְּמִלּוּאוֹ וְיִתְפַּלְּלוּ לִגְאֻלָּה שְׁלֵמָה וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַיִד יְקַבֵּל תְּפִלָּתָם! זֹאת אוֹמֶרֶת שֶׁאַפִּילוּ יֵצֶר הָרַע מַאֲמִין וּמְפַחֵד מֵהַתְּפִלּוֹת שֶׁלָּנוּ בְּיָמִים אֵלֶּה, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה אֲנַחְנוּ צְרִיכִים לְהָבִין וּלְנַצֵּל אֶת הַיָּמִים הָאֵלֶּה.

מַלְאָךְ מֵלִיץ אֶחָד מִנִּי אָלֶף

הַגְּמָרָא דּוֹרֶשֶׁת (שבת לב.) אֶת הַפָּסוּק (איוב לג, כג): "אִם יֵשׁ עָלָיו **מַלְאָךְ מֵלִיץ אֶחָד מִנִּי אָלֶף** לְהַגִּיד לְאָדָם יָשְׁרוֹ", שֶׁאִם לְמַעְלָה בָּאִים אֶלֶף מַלְאָכִים שֶׁנּוֹצְרוּ מִמַּעֲשָׂיו שֶׁל אָדָם, 999 מִתּוֹכָם הֵם מַלְאֲכֵי חַבָּלָה מְעַבְּרוֹתָיו וְאֶחָד מַלְאַךְ מִמְּצָוָה וְהוּא מְסַנְגֵּר עָלָיו, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שׁוֹמֵעַ לַיָּחִיד. וְיֵשׁ דֵּעָה אַחֶרֶת בַּגְּמָרָא שֶׁאִם אוֹתוֹ מַלְאַךְ עָצְמוֹ שֶׁבָּא לְדַבֵּר עָלָיו, 999 מִתּוֹךְ אֶלֶף מִדְּבָרָיו הֵם לְחוֹבָה וְהוּא מָצָא רַק עֲשִׂירִית הָאָחוּז שֶׁל דָּבָר טוֹב לְדַבֵּר עָלָיו, גַּם מְקַבְּלִים מִמֶּנּוּ!

שׁוֹאֵל רַבִּי נָתָן מִבְּרֶסְלֶב (ליקוטי הלכות הל' עירובי תחומין ו, טו) כֵּיצַד יִתָּכֵן שֶׁמּוּל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יַעַמְדוּ 999 מַלְאֲכֵי חַבָּלָה מוּל מַלְאַךְ אֶחָד טוֹב וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יַטֶּה לְכִוּוּן הַמַּלְאָךְ הַטּוֹב? זֶה צֶדֶק זֶה? שָׂכָר מִצְוָה וּשְׂכַר עֲבֵרָה עֲבֵרָה, אֲבָל 999 מוּל אֶלֶף זֶה לֹא חֲצִי חֲצִי, זֶה בָּטֵל בְּרֹב! הַכֹּל רַע! אֵיךְ יִתָּכֵן שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַטֶּה כְּלַפֵּי הַמַּלְאָךְ הַטּוֹב, זֶה נִקְרָא מִשְׁפָּט? וְעוֹנָה רַבִּי נָתָן כִּי 999 מַלְאֲכֵי הַחַבָּלָה שֶׁנּוֹצְרוּ מֵחֲטָאָיו, הָרֵי לְאַחַר שֶׁנּוֹצְרוּ הֵם יָשְׁבוּ עַל הָאָדָם וְדָחֲקוּ בּוֹ לַחְזֹר וְלַחְטֹא, בִּשְׁיטַת "חָבֵר מֵבִיא חָבֵר", שֶׁבַּתְּחִלָּה חָטָא וְהִתְבַּיֵּשׁ

בְּעַצְמוֹ וְהָיוּ לוֹ חֲרָטָה, אַךְ כֵּוָן שֶׁחָזַר וְשָׁנָה בְּחֶטְאוֹ נִרְאָה לוֹ כְּהֶתֵּר (יומא פו:), וַעֲבֵרָה גּוֹרֶרֶת עֲבֵרָה, וְאוֹתָם מַלְאֲכֵי חַבָּלָה הִגִּיעוּ כְּבָר לְאֶלֶף פַּחוֹת אֶחָד, וְהִנֵּה עִם כָּל מִשְׁקָלָם אוֹתוֹ יְהוּדִי מִסְכֵּן וְלִכְאוֹרָה אָבוּד, קָם וְעוֹשֶׂה מִצְוָה ! קָם וּמַשְׁלִים מִנְיָן, קָם וּמַנִּיחַ תְּפִלִּין, קָם וּמְבָרֵךְ... זוֹ אָמְנָם מִצְוָה אַחַת, אֲבָל זוֹ מִצְוָה שֶׁנַּעֲשֵׂית תַּחַת שִׁלְטוֹן שֶׁל 999 מַלְאֲכֵי חַבָּלָה הַיּוֹשְׁבִים עַל צַוָּארוֹ וּמַדִּיחִים אוֹתוֹ לַחֲטֹא שׁוּב וְשׁוּב כְּדֵי לְהַגְבִּיר מִסְפָּרָם, וְלַמְרוֹת הַכֹּל הוּא מַצְלִיחַ לְהִתְרוֹמֵם לַעֲשׂוֹת מִצְוָה אַחַת ! לָכֵן הַמַּלְאָךְ הַמֵּלִיץ מִמִּצְוָה כָּזוֹ הוּא יָקָר מְאֹד.

בְּמָקוֹם לְהִתְיָאֵשׁ מִמַּצָּבֵנוּ, עָלֵינוּ לָדַעַת כַּמָּה ה׳ אוֹהֵב וּמְרַחֵם עָלֵינוּ, הוּא לֹא מוֹדֵד אוֹתָנוּ בְּכַמּוּת אֶלָּא בְּאֵיכוּת, בָּרָצוֹן לְהִטָּהֵר וּלְנַצֵּל כָּל הִזְדַּמְּנוּת שֶׁהוּא מֵבִיא לְפִתְחֵנוּ שֶׁנִּזְרֹק אֶת הַיֵּצֶר מֵעָלֵינוּ וְנָרוּץ לְזָרוֹעוֹתָיו, וְהוּא יְחַבֵּק וְיַנַּשֵּׁק וִיטַהֵר אֶת כֻּלָּנוּ וְיָבִיא לָנוּ שֶׁפַע רַב בָּעוֹלָם הַזֶּה וְהַבָּא. אָז אִם אָנוּ רוֹצִים לְנַצֵּל אֶת הַחַלּוֹן הָעָנָק שֶׁנִּפְתַּח לָנוּ בַּיָּמִים הַגְּדוֹלִים הָאֵלֶּה וְאָמוּר לְהִסָּגֵר בִּתְפִלַּת הַנְּעִילָה, נְשַׁנֵּן אֶת שֶׁלָּמַדְנוּ כָּאן עַל מְנָת לְנַצֵּל אֶת הַיָּמִים הָאֵלֶּה עַד תֹּם:

1. לִזְכֹּר תָּמִיד כִּי ה׳ רוֹצֶה אֶת הַתְּשׁוּבָה שֶׁלִּי, כִּי אָמְנָם ה׳ אוֹהֵב אֶת הַמִּשְׁפָּט אֲבָל אוֹהֵב אֶת יִשְׂרָאֵל יוֹתֵר, וְלָכֵן הוּא מוֹרֶה לָנוּ כֵּיצַד כְּדַאי לָנוּ לְנַהֵג עַל מְנָת שֶׁנֵּצֵא זַכָּאִין בַּמִּשְׁפָּט, כַּאֲשֶׁר נִנְטָרֵל אֶת הַקִּטְרוּג מֵעָלֵינוּ וְנִשָּׁאֵר רַק מוּל רַחֲמָיו הָאֵינְסוֹפִיִּים שֶׁל ה׳ יִתְבָּרַךְ.
2. יֵשׁ לְהַזְהֵר מְאֹד מִמִּדַּת הַכַּעַס. הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְבַקֵּשׁ לָתֵת לִי מַתָּנוֹת חִנָּם אַף שֶׁלֹּא מַגִּיעַ לִי, וַאֲנִי מְאַבֵּד אוֹתָם. אָדָם מִתְפַּלֵּל שָׁנִים לִישׁוּעָה וְלֹא נַעֲנָה, וְלֹא שָׂם לֵב שֶׁמִּדֵּי

פַּעַם הוּא כּוֹעֵס מַמָּשׁ, וּבְכָךְ דּוֹחֶה אֶת הַיְשׁוּעָה לְעוֹד הַרְבֵּה שָׁנִים וּתְפִלּוֹת נוֹסָפוֹת. אָסוּר לִכְעוֹס בְּשׁוּם מְחִיר.

3. לָדַעַת שֶׁאֲפִילוּ שֶׁעָשִׂיתִי 999 עֲבֵרוֹת, אִם לַמְּרוֹת זֹאת אֲנִי קָם וּמִתְגַּבֵּר וְעוֹשֶׂה מִצְוָה אַחַת, ה׳ בּוֹדֵק אוֹתִי בְּאֵיכוּת וְלֹא בְּכַמּוּת, כִּי דַּוְקָא כְּשֶׁאֲנִי קָם מֵחָדָשׁ מִמְּקוֹם נָמוּךְ וּמַתְחִיל לְהִתְקָרֵב אֶל ה׳, הַצְּעָדִים שֶׁלִּי נִסְפָּרִים אַחֶרֶת בַּשָּׁמַיִם מֵאָשֵׁר כָּאן בָּאָרֶץ, וְלָכֵן לֹא לְהִתְיָאֵשׁ וּלְהַתְחִיל לִצְעֹד בַּכִּוּוּן הַנָּכוֹן.

יְהִי רָצוֹן שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יְקַבֵּל אֶת תְּשׁוּבָתֵנוּ וּתְפִלּוֹתֵינוּ בְּרָצוֹן, וְנִזְכֶּה לְשֶׁפַע וְלִגְאֻלָּה שְׁלֵמָה לָנוּ וּלְכָל עַם יִשְׂרָאֵל.

יום הכיפורים

הַשָּׁבִים הַמַּאֲמִינִים בְּכַפָּרָתָן

כָּתוּב בַּגְּמָרָא (תענית כו:) כִּי מֵעוֹלָם לֹא הָיוּ יָמִים טוֹבִים לְיִשְׂרָאֵל יוֹתֵר מִט״וּ בְּאָב וְיוֹם הַכִּפּוּרִים. כְּלוֹמַר יוֹם הַכִּפּוּרִים אֵינוֹ רַק יוֹם-טוֹב, חַג כְּמוֹ שְׁאָר הַחַגִּים, אֶלָּא הוּא הַיּוֹם הַטּוֹב בְּיוֹתֵר בְּהֵ״א הַיְדִיעָה. וְאִם יֵשׁ לָנוּ צִוּוּי לִשְׂמוֹחַ בַּחַגִּים, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים טז, יד-טו): ״וְשָׂמַחְתָּ בְּחַגֶּךָ... וְהָיִיתָ אַךְ שָׂמֵחַ״ חֲרֵי שֶׁבְּיוֹם הַכִּפּוּרִים הַשִּׂמְחָה צְרִיכָה לִהְיוֹת כְּפוּלָה וּמְכֻפֶּלֶת, שֶׁחֲרֵי גִּילוּ לָנוּ חֲזַ״ל כִּי הוּא טוֹב יוֹתֵר מִשְּׁאָר הַחַגִּים!

לְכְאוֹרָה דְּבָרִים אֵלֶּה לֹא כָּל כָּךְ מִסְתַּדְּרִים לָנוּ עִם הַמֻּשָּׂג שֶׁל יוֹם הַכִּפּוּרִים, וְעִם כָּל הַהֲכָנוֹת שֶׁעָשִׂינוּ אֵלָיו בָּאַרְבָּעִים הַיָּמִים שֶׁקָּדְמוּ לוֹ, כָּל חֹדֶשׁ אֱלוּל שֶׁקָּמְנוּ בְּאַשְׁמֹרֶת

הַבֹּקֶר לַסְּלִיחוֹת, רֹאשׁ הַשָּׁנָה שֶׁהִתְפַּלַּלְנוּ בְּיוֹם הַדִּין בּוֹ כָּתְבוּ אֶת גְּזַר דִּינֵנוּ, הַיָּמִים הַנּוֹרָאִים וְשַׁבָּת תְּשׁוּבָה בַּדֶּרֶךְ לְיוֹם הַכִּפּוּרִים בּוֹ חוֹתְמִים אֶת דִּינֵנוּ בִּתְפִלַּת הַנְּעִילָה. כָּל הַדֶּרֶךְ הֵבַנּוּ שֶׁאָנוּ הוֹלְכִים לִקְרַאת הַמִּשְׁפָּט שֶׁיְּחַרֵּץ אֶת גּוֹרָלֵנוּ לַשָּׁנָה הַקְּרוֹבָה וְאוּלַי לְעוֹלָמִים, וְאָנוּ יוֹצְאִים לְמַסַּע אָרוֹךְ בַּדֶּרֶךְ וְקָצַר בַּזְּמַן לִצְבֹּר זְכֻיּוֹת וְלַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה עַל הָעֲבֵרוֹת כְּדֵי שֶׁנֵּצֵא זַכָּאִים בַּדִּין, וְתַחַת כָּל הַלַּחַץ הַזֶּה אוֹמְרִים לָנוּ כִּי זֶה הַיּוֹם הֲכִי טוֹב שֶׁיֵּשׁ לָנוּ, וְאִם כֵּן כֵּיצַד אָנוּ אֲמוּרִים לִשְׂמוֹחַ בּוֹ שִׂמְחָה כְּפוּלָה וּמְכֻפֶּלֶת?

אֶלָּא אַף עַל פִּי שֶׁאֵימַת הַדִּין נִמְצֵאת מֵעַל רֹאשֵׁנוּ וְכָךְ אָמוּר לִהְיוֹת, אֵין לְבַלְבֵּל בֵּין יִרְאָה לְעַצְבוּת. אָנוּ אֲמוּרִים לְהִתְמַלֵּא בְּיִרְאָה מִפְּנֵי יוֹם הַדִּין הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא בּוֹ בּוֹרֵא עוֹלָם שׁוֹפֵט אֶת כָּל הַבְּרִיּוֹת מִי לַחֶסֶד וּמִי לַחֶרֶב, מִי לַחַיִּים וּמִי לַמִּיתָה. אֵין לָנוּ לְזַלְזֵל אוֹ לְהָקֵל רֹאשׁ בַּיּוֹם הַזֶּה אַחֶרֶת נִמְצָא שֶׁשּׁוֹפְטִים אוֹתָנוּ שֶׁלֹּא בְּפָנֵינוּ, וְאָז גְּזַר הַדִּין שֶׁיֵּחָתֵם יִהְיֶה לְלֹא בַּקָּשַׁת חֲנִינָה וְרַחֲמִים מִצִּדֵּנוּ וְיֵרָאֶה בְּהֶתְאֵם... וְעִם כָּל זֹאת, אֵין כָּאן סְתִירָה עִם הַהֲבָנָה שֶׁזֶּה יוֹם טוֹב וְשֶׁיֵּשׁ לִשְׂמוֹחַ בּוֹ וְלֹא לִפּוֹל לְעַצְבוּת וְדִכָּאוֹן מֵרֹב חֲרָדוֹת וּפַחַד מִגְּזַר הַדִּין.

אָמְנָם אֶפְשָׁר לְהָבִין כִּי אֵין מָקוֹם לְעַצְבוּת בַּיּוֹם הַזֶּה, וְאָכֵן הוּא נֶחְשָׁב לְיוֹם טוֹב כֵּינָן שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נוֹתֵן לָנוּ הִזְדַּמְנוּת שְׁנִיָּה לְתַקֵּן כָּל מַה שֶּׁקִּלְקַלְנוּ. וְלָכֵן מִי שֶׁבּוֹכֶה בְּיוֹם זֶה בֶּכִי שֶׁל כְּאֵב וַחֲרָטָה עַל הָעֲבֵרוֹת, בֶּכִי שֶׁל כִּסּוּפִים וְלֵב נִשְׁבָּר שֶׁרוֹצֶה לַחְזוֹר לְאָבִיו שֶׁבַּשָּׁמַיִם, הֲרֵי זֶה בֶּכִי רָצוּי, וּדְמָעוֹת אֵלֶּה מְהַוּוֹת אֶת מֵי מִקְוֵה הַטָּהֳרָה הַמְּטַהֵר אוֹתָנוּ מִכָּל הַכְּתָמִים שֶׁדָּבְקוּ בָּנוּ. אֲבָל עֲדַיִן לְהַרְגִּישׁ שִׂמְחָה שֶׁל חַג, וְעוֹד בְּצוּרָה גְּדוֹלָה יוֹתֵר מִשְּׁאָר הַחַגִּים, אֶת הָעִנְיָן הַזֶּה צָרִיךְ לְבָאֵר. הֲרֵי אִם

בְּיוֹם זֶה אָנוּ כֻּלָּנוּ עוֹמְדִים לַמִּשְׁפָּט, מִי יָכוֹל לִשְׁמוֹחַ כְּשֶׁיֵּשׁ לוֹ מִשְׁפָּט?

עַל זֶה כּוֹתֵב הָרַמְבַּ"ם (הלכות שגגות פ"ג, ה"י):

"אֵין יוֹם הַכִּפּוּרִים וְלֹא הַחַטָּאת וְלֹא הָאָשָׁם מְכַפְּרִין **אֶלָּא עַל הַשָּׁבִים הַמַּאֲמִינִים בְּכַפָּרָתָן**, אֲבָל הַמְבַעֵט בָּהֶן אֵינָן מְכַפְּרִין בּוֹ. כֵּיצַד? הָיָה מְבָעֵט וְהֵבִיא חַטָּאתוֹ אוֹ אֲשָׁמוֹ וְהוּא אוֹמֵר אוֹ מְחַשֵּׁב בְּלִבּוֹ שֶׁאֵין אֵלּוּ מְכַפְּרִין, אַף עַל פִּי שֶׁקָּרְבוּ כְּמִצְוָתָן לֹא נִתְכַּפֵּר לוֹ וּכְשֶׁיַּחְזֹר בִּתְשׁוּבָה מִבְּעִיטָתוֹ צָרִיךְ לְהָבִיא חַטָּאתוֹ וַאֲשָׁמוֹ. וְכֵן הַמְבַעֵט בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים אֵין יוֹם הַכִּפּוּרִים מְכַפֵּר עָלָיו, לְפִיכָךְ אִם נִתְחַיֵּב בְּאָשָׁם תָּלוּי וְעָבַר עָלָיו יוֹם הַכִּפּוּרִים וְהוּא מְבָעֵט בּוֹ הֲרֵי זֶה לֹא נִתְכַּפֵּר לוֹ וּכְשֶׁיַּחְזֹר בִּתְשׁוּבָה אַחַר יוֹם הַכִּפּוּרִים חַיָּב לְהָבִיא כָּל אָשָׁם תָּלוּי שֶׁהָיָה חַיָּב בּוֹ".

לְמַעֲשֶׂה הָרַמְבַּ"ם מְגַלֶּה לָנוּ כָּאן יְסוֹד חָשׁוּב בְּתַהֲלִיךְ הַכַּפָּרָה שֶׁל אָדָם עַל חֲטָאָיו, שֶׁהַדָּבָר כָּרוּךְ לֹא רַק בַּחֲלָקִים "הַטֶּכְנִיִּים" שֶׁל הַתְּשׁוּבָה, הַקָּרְבָּן שֶׁהָיָה מֵבִיא בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ אוֹ הַתְּפִלּוֹת שֶׁהוּא נוֹשֵׂא בָּעִנְיָן, אֶלָּא בָּרֹאשׁ וּבָרִאשׁוֹנָה הַדָּבָר תָּלוּי **בָּאֱמוּנָה שֶׁלּוֹ** שֶׁאָכֵן ה' יְכַפֵּר לוֹ עַל חֲטָאָיו אִם הוּא יַעֲשֶׂה תְּשׁוּבָה אֲמִתִּית! וְכָךְ פָּסַק הָרַמְבַּ"ם לַהֲלָכָה שֶׁגַּם אִם אָדָם מֵבִיא אֶת הַקָּרְבָּן וְקוֹרֵא אֶת הַוִּדּוּי וְעוֹשֶׂה הַכֹּל "עַל פִּי הַסֵּפֶר", רַק שֶׁבַּלֵּב פְּנִימָה הוּא חוֹשֵׁב שֶׁזֶּה לֹא מוֹעִיל לוֹ וְלֹא מְכַפְּרִים לוֹ, הֲרֵי שֶׁנֶּחְשָׁב כְּאִלּוּ לֹא עָשָׂה דָּבָר, וְכַאֲשֶׁר יַחְזֹר בּוֹ וְיַאֲמִין בְּתַהֲלִיךְ הַכַּפָּרָה עָלָיו לְהַתְחִיל אוֹתוֹ מֵחָדָשׁ וּלְהָבִיא קָרְבָּן חָדָשׁ, כִּי מַה שֶּׁעָשָׂה עַד כֹּה נֶחְשָׁב כִּכְלוּם מַמָּשׁ! הָעִקָּר הוּא הָאֱמוּנָה שֶׁאִם יַעֲשֶׂה תְּשׁוּבָה מִלֵּאָה וְיַאֲמִין בְּתַהֲלִיךְ הַכַּפָּרָה

שֶׁהוּא יוֹעִיל לוֹ, אָז וְרַק אָז תִּהְיֶה לוֹ כַּפָּרָה. כְּעֹמֶק הָאֱמוּנָה בַּכַּפָּרָה כָּךְ עֹמֶק הַמְּחִילָה וְהַסְּלִיחָה מִשָּׁמַיִם.

לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יֵשׁ רַחֲמִים אֵינְסוֹפִיִּים וְלֹא הַתַּפְקִיד שֶׁלָּנוּ לְהַגְבִּיל אוֹתָם בְּמֹחֲנוּ הַקָּט. לֹא עָלֵינוּ לַעֲשׂוֹת אֶת הַחֶשְׁבּוֹנוֹת אֵיךְ וְכִיצַד יִסְלְחוּ לָנוּ עַל מַה שֶּׁעָשִׂינוּ וְעוֹד שֶׁיָּדוּנוּ אוֹתָנוּ לִזְכוּת וְגַם יוֹסִיפוּ לָנוּ, וַהֲרֵי עָשִׂינוּ כָּךְ וְכָךְ... אֶלָּה חֶשְׁבּוֹנוֹת שָׁמַיִם וְלֹא חֶשְׁבּוֹנוֹת שֶׁלָּנוּ, אָנוּ הִתְבַּקַּשְׁנוּ לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה וּלְהַאֲמִין בָּהּ, וְלֹא לְהָבִין כֵּיצַד בֶּאֱמֶת אֶפְשָׁר לִסְלוֹחַ וְלִמְחֹק וְלַהֲפֹךְ חוֹבָה לִזְכוּת[1]. הַכֹּל מִצְטַמְצֵם לִכְלָל פָּשׁוּט: אִם אֲנִי מַאֲמִין שֶׁשַּׁכְשָׁו שֶׁאֲנִי בֶּאֱמֶת מִתְחָרֵט עַל הַדְּבָרִים הָרָעִים וּמְקַבֵּל עַל עַצְמִי לַעֲשׂוֹת אֶת הַמְּצוֹוֹת שֶׁנִּשְׁמָתִי הִתְחַיְּבָה לְקַיְּמָם בְּמַעֲמַד הַר סִינַי וְלִפְרֹשׁ מִן הָעֲבֵרוֹת, הֲרֵי שֶׁנִּרְשַׁם לִי שֶׁעָשִׂיתִי תְּשׁוּבָה מְלֵאָה וּפוֹתְחִים לִי דַּף חָדָשׁ לְמַעְלָה. כַּמָּה שֶׁאַאֲמִין בְּכָךְ יוֹתֵר, כָּךְ בֶּאֱמֶת זֶה יִהְיֶה. וְאִם לֹא אַאֲמִין בְּכָךְ...

אִם אֲנִי מַגִּיעַ לְתְפִלַּת יוֹם הַכִּפּוּרִים לְאַחַר שֶׁעָבַרְתִּי תַּהֲלִיךְ שֶׁל תְּשׁוּבָה וְחֶשְׁבּוֹן נֶפֶשׁ, נִצַּלְתִּי אֶת הַיָּמִים שֶׁל אֱלוּל וְהַיָּמִים הַנּוֹרָאִים בֵּין רֹאשׁ הַשָּׁנָה לְיוֹם הַכִּפּוּרִים כְּדֵי לַעֲבוֹר עַל כָּל הַמֻּחְדָּלִים שֶׁל הַשָּׁנָה הָאַחֲרוֹנָה, אִם אָכֵן פִּיַּסְתִּי אֶת כָּל אֵלֶּה שֶׁפָּגַעְתִּי בָּהֶם וְסָלַחְתִּי לְכָל אֵלּוּ שֶׁפָּגְעוּ בִּי, וְהִתְחָרַטְתִּי עַל כָּל הַמִּצְוֹוֹת שֶׁבִּטַּלְתִּי וְהָעֲבֵרוֹת שֶׁעָשִׂיתִי וְקִבַּלְתִּי עַל עַצְמִי לָסוּר מִדַּרְכִּי הָרָעָה וְלָלֶכֶת בַּדֶּרֶךְ הַטּוֹבָה, וּבִתְפִלַּת הַנְּעִילָה בָּכִיתִי בֶּכִי

---

[1] עַד כְּדֵי כָּךְ שֶׁכַּאֲשֶׁר הַנָּבִיא יְחֶזְקֵאל נִשְׁלַח לְנַבֵּא לְעַם יִשְׂרָאֵל בַּגּוֹלָה שֶׁה׳ רוֹצֶה וִיקַבֵּל אֶת תְּשׁוּבָתָם גַּם לְאַחַר שֶׁחָטְאוּ כָּל כָּךְ שֶׁהֵבִיאוּ לְחָרְבַּן הַבַּיִת וְלַגָּלוּת, הוּא הָיָה צָרִיךְ לְהִשָּׁבַע עַל כָּךְ כְּדֵי שֶׁיַּאֲמִינוּ לוֹ שֶׁדְּבָרָיו כֵּנִים וְלֹא רַק דִּבְרֵי פִּיּוּט בְּעָלְמָא ! שֶׁנֶּאֱמַר (יחזקאל לג, י-יא) : "וְאַתָּה בֶן אָדָם אֱמֹר אֶל בֵּית יִשְׂרָאֵל כֵּן אֲמַרְתֶּם לֵאמֹר כִּי פְשָׁעֵינוּ וְחַטֹּאתֵינוּ עָלֵינוּ וּבָם אֲנַחְנוּ נְמַקִּים וְאֵיךְ נִחְיֶה, אֱמֹר אֲלֵיהֶם חַי אֲנִי נְאֻם ה׳ אֱלֹקִים אִם אֶחְפֹּץ בְּמוֹת הָרָשָׁע כִּי אִם בְּשׁוּב רָשָׁע מִדַּרְכּוֹ וְחָיָה שׁוּבוּ שׁוּבוּ מִדַּרְכֵיכֶם הָרָעִים וְלָמָּה תָמוּתוּ בֵּית יִשְׂרָאֵל".

שֶׁל כִּסּוּפִים וְהִשְׁתּוֹקְקוּת לַחְזֹר בִּתְשׁוּבָה, הֲרֵי עָלַי לְהַאֲמִין שֶׁזָּכִיתִי לְכַפָּרָה. וְאִם אַחֲרֵי כָּל הַתַּהֲלִיךְ הַזֶּה שֶׁעָשִׂיתִי אֵצֵא מִבֵּית הַכְּנֶסֶת בְּהַרְגָּשָׁה שֶׁלֹּא מָחֲלוּ לִי, אָז בְּרֶגַע אֶחָד מָחַקְתִּי אֶת כָּל הָעֲבוֹדָה הַקָּשָׁה שֶׁעָשִׂיתִי!!! הַכַּפָּרָה תְּלוּיָה בָּאֱמוּנָה שֶׁהַתְּשׁוּבָה אָכֵן מְכַפֶּרֶת.

סָלַחְתִּי כִּדְבָרֶךָ

אִם הַכֹּל בֶּאֱמֶת תָּלוּי בָּנוּ וְיֵשׁ לָנוּ אֶת הַזְּכוּת וְהַיְכֹלֶת לַחְזֹר בִּתְשׁוּבָה, וְעַל יְדֵי וִדּוּי חֲרָטָה וְקַבָּלָה לְהַתְחִיל מֵחָדָשׁ וְלִזְכּוֹת לְכַפָּרָה, וְעוֹד לַהֲפֹךְ אֶת הַזְּדוֹנוֹת לִזְכֻיּוֹת, אֵיךְ לֹא נִשְׂמַח? מִי לֹא הָיָה שָׂמֵחַ אִם הָיוּ מוֹדִיעִים לוֹ כִּי יֵשׁ לוֹ הִזְדַּמְּנוּת פַּעַם בְּשָׁנָה לִמְחֹק אֶת הַמִּינוּס שֶׁלּוֹ בַּבַּנְק, לְלֹא קֶשֶׁר לַסְּכוּם שֶׁהִצְטַבֵּר וּלְאִי הַיְכֹלֶת שֶׁלּוֹ לִפְרֹעַ וְלוּ חֶלְקִיק מִתּוֹכוֹ. רַק יִתְחָרֵט עַל שֶׁלָּוָה כְּסָפִים מֵהַבַּנְק וְיַקְבֵּל עַל עַצְמוֹ (בְּקַבָּלָה אֲמִתִּית) לֹא לִלְוּוֹת יוֹתֵר וְלֹא לְבַזְבֵּז כֶּסֶף שֶׁאֵין לוֹ וְהִנֵּה לֹא רַק שֶׁהַחוֹב מִתְאַפֵּס אֶלָּא מַפְקִידִים לוֹ כֶּסֶף בַּחֶשְׁבּוֹן! עַל דָּבָר כָּזֶה לֹא הָיִינוּ קוֹבְעִים חַג? הָיִינוּ מְצַיְּנִים אֶת הַיּוֹם הַזֶּה בַּאֲמִירַת הַלֵּל עִם בְּרָכָה! זֶה הָעֹמֶק שֶׁל יוֹם הַכִּפּוּרִים!

לְאַחַר שֶׁבְּנֵי יִשְׂרָאֵל חָטְאוּ בְּחֵטְא הָעֵגֶל וּמֹשֶׁה רַבֵּנוּ שָׁבַר אֶת הַלּוּחוֹת הָרִאשׁוֹנִים, הוּא עָלָה לָהָר לְאַרְבָּעִים יוֹם נוֹסָפִים לְפַיֵּס אֶת ה' שֶׁרָצָה לְהַכְרִית אֶת עַם יִשְׂרָאֵל וּלְהַתְחִיל מִמֹּשֶׁה רַבֵּנוּ עַם חָדָשׁ! בְּתֹם אַרְבָּעִים יוֹם אֵלֶּה שֶׁבָּהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הִתְרַצָּה לִסְלוֹחַ לָעָם כְּבַקָּשַׁת מֹשֶׁה, כַּכָּתוּב (במדבר יד, כ): "**סָלַחְתִּי כִּדְבָרֶךָ**", יָרַד מֹשֶׁה רַבֵּנוּ אֶל הָעָם וְהֵכִינָם לְכָךְ שֶׁהוּא עוֹלֶה לְאַרְבָּעִים יוֹם נוֹסָפִים שֶׁבְּסוֹפָם הוּא יֵרֵד עִם לוּחוֹת שְׁנִיִּים. וְכָךְ 120 יוֹם לְאַחַר מַעֲמַד הַר סִינַי בְּשָׁבוּעוֹת, יוֹרֵד מֹשֶׁה

רַבֵּנוּ מֵהָהָר בַּפַּעַם הַשְּׁלִישִׁית עִם הַלּוּחוֹת הַשְּׁנִיִּים, הָיָה זֶה בְּיוֹם י׳ בְּתִשְׁרֵי 2449 לִבְרִיאַת הָעוֹלָם, הוּא יוֹם הַכִּפּוּרִים.

בְּאוֹתוֹ יוֹם בּוֹ חִכּוּ לְמֹשֶׁה רַבֵּנוּ שֶׁיֵּרֵד עִם הַלּוּחוֹת הַשְּׁנִיִּים, מְלֵאִים חֲרָטָה עַל חֵטְא הָעֵגֶל שֶׁעָשׂוּ, עָמְדוּ וְהִתְפַּלְלוּ בִּבְכִיּוֹת שֶׁל כִּסּוּפִים וְרָצוֹן לִדְבֹּק בּוֹ בַּחֲזָרָה. הֵם לֹא אָכְלוּ וְלֹא שָׁתוּ וְלֹא יָשְׁנוּ, רַק עָמְדוּ וְהִתְפַּלְלוּ. הֵם לֹא נִכְנְסוּ לְמַחְשָׁבָה כִּיצַד בֶּאֱמֶת אֶפְשָׁר לִסְלוֹחַ לְחֵטְא וְקִלְקוּל גָּדוֹל כָּל כָּךְ כְּמוֹ עֲשִׂיַּת עֲבוֹדָה זָרָה מִתַּחַת לְאַפּוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בִּזְמַן שֶׁהַשְּׁכִינָה שׁוֹרָה עַל הָהָר לְיָדוֹ חָנוּ, וְשָׁם שָׁמְעוּ בְּאָזְנֵיהֶם אֶת קוֹלוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא רַק 40 יוֹם קֹדֶם לָכֵן. מֹשֶׁה רַבֵּנוּ אָמַר לָהֶם שֶׁנִּסְלַח לָהֶם וְשֶׁיִּחַכּוּ, וְזֶה מַה שֶּׁעָשׂוּ - הֵם חִכּוּ בְּצִפְיָה מִתּוֹךְ תְּפִלָּה וֶאֱמוּנָה שֶׁה׳ בֶּאֱמֶת סָלַח לָהֶם גַּם אִם אֵין לָהֶם שֵׁמֶץ שֶׁל מֶשֶׁג אֵיךְ וְלָמָּה, הֵם הֵבִינוּ כִּי זָכוּ לְהִזְדַּמְּנוּת שְׁנִיָּה וְלֹא הִתְכַּוְּנוּ לְפַסְפֵּס אוֹתָהּ. הַיּוֹם הַזֶּה בּוֹ חִכּוּ כֻּלָּם מִתּוֹךְ תְּפִלּוֹת וְהִשְׁתּוֹקְקוּת, וְלֹא מִתּוֹךְ אֲכִילָה שְׁתִיָּה וְשֵׁינָה כְּמוֹ בַּלּוּחוֹת הָרִאשׁוֹנִים, יוֹם זֶה נִקְבָּע כְּיוֹם מְחִילָה סְלִיחָה וְכַפָּרָה לְדוֹרוֹת, הוּא יוֹם הַכִּפּוּרִים עָלָיו נֶאֱמַר שֶׁלֹּא הָיוּ יָמִים טוֹבִים מִמֶּנּוּ לְעָם יִשְׂרָאֵל.

וּכְפִי שֶׁבַּיּוֹם הַזֶּה הִתְכַּפֵּר לָהֶם עַל חֵטְא הָעֵגֶל, כָּךְ כָּל יְהוּדִי צָרִיךְ לְהַאֲמִין שֶׁיֵּשׁ בִּיכֹלְתּוֹ לְנַצֵּל אֶת הַמַּתָּנָה שֶׁל תְּשׁוּבָה שֶׁנָּתַן לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְלַחֲזֹר בּוֹ מֵ״חֵטְא הָעֵגֶל״ הָאִישִׁי שֶׁלּוֹ, כִּי אִם עַל עֲבוֹדָה זָרָה מָחַל לָהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְעוֹד לְאַחַר שֶׁזָּכוּ לִרְאוֹת וְלִשְׁמֹעַ מַה שֶּׁאַף דּוֹר לֹא זָכָה לִפָּנַי וְאַחֲרַי, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הָרַחוּם וְהַחַנּוּן יִסְלַח לָנוּ עַל שִׁפְלוּתֵנוּ שֶׁנִּכְנַעְנוּ לַיֵּצֶר הָרָע, כְּשֶׁאָנוּ מְלֵאִים חֲרָטָה וּבוּשָׁה וְרוֹצִים לָשׁוּב אֵלָיו.

יָדוּעַ כִּי כָּל הַקָּרְבָּנוֹת בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ נוֹעָדוּ לְכַפֵּר רַק עַל עֲבֵרוֹת שֶׁעָשָׂה אָדָם בְּשׁוֹגֵג. אֲבָל אָדָם שֶׁחָטָא בְּמֵזִיד אֵינוֹ יָכוֹל לְהָבִיא קָרְבָּן לְכַפָּרָתוֹ, וְכִבְיָכוֹל אֵין לוֹ כַּפָּרָה. וְאַף עַל פִּי כֵן לִמְּדונוּ חֲז״ל שֶׁאַף הַמֵּזִיד יָכוֹל לָשׁוּב בִּתְשׁוּבָה כִּי אֵין דָּבָר הָעוֹמֵד בִּפְנֵי הַתְּשׁוּבָה, אַךְ זֹאת עָלָיו לִזְכֹּר שֶׁאִם הִגְדִּיל לְהַרְשִׁיעַ בִּשְׁאָט נֶפֶשׁ, יֵדַע כִּי הַדֶּרֶךְ לָשׁוּב לֹא תָּמִיד תִּהְיֶה קַלָּה וְיֵשׁ דְּבָרִים הַמְּעַכְּבִים אֶת הַתְּשׁוּבָה, וְהוּא יִצְטָרֵךְ לִהְיוֹת מְאֹד עַקְשָׁן וְהֶחְלֵטִי בִּתְשׁוּבָתוֹ עַד שֶׁיְּקַבְּלוּהָ. אֲבָל בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים הָיָה בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ קָרְבָּן מְיֻחָד ״הַשָּׂעִיר לַעֲזָאזֵל״. הָיָה זֶה קָרְבָּן שֶׁל עֵז אֲשֶׁר הֻשְׁלַךְ מֵעֵבֶר לְהַר שֶׁנִּקְרָא ״עֲזָאזֵל״, שֶׁהָיָה כַּפָּרָה עַל הַחַטָּאִים שֶׁל כָּל עַם יִשְׂרָאֵל - גַּם אֵלֶּה שֶׁעָשׂוּ בְּמֵזִיד ! זֶה הַכֹּחַ שֶׁל יוֹם הַכִּפּוּרִים, לִמְחֹק אֶת כָּל מַה שֶּׁקִּלְקַלְנוּ.

וַיִּתְפַּלֵּל אַבְרָהָם אֶל הָאֱלֹקִים

אַךְ מַה שֶּׁמַּקְשֶׁה עָלֵינוּ לְהָבִין וְלִשְׁמוֹחַ בְּיוֹם זֶה, הוּא עוֹלָם הַמַּשָּׂגִים הַדַּל שֶׁלָּנוּ לְעֻמַּת הָרַחֲמִים הָאֵינְסוֹפִיִּים שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. הֲרֵי בָּרוּר וְיָדוּעַ לָנוּ כִּי כַּאֲשֶׁר מִישֶׁהוּ פָּגַע בָּנוּ קָשֶׁה לָנוּ לִסְלוֹחַ, וְגַם אִם מָצָאנוּ בְּלִבֵּנוּ כֹּחַ לְהִתְגַּבֵּר וְלִמְחוֹל אָנוּ לֹא יְכוֹלִים לִשְׁכֹּחַ כְּאִלּוּ הַדָּבָר לֹא הָיָה, וְאִם כֵּן נוֹתַר רֹשֶׁם שֶׁל אוֹתָהּ פְּגִיעָה וְלָכֵן הַדְּבָרִים לְעוֹלָם לֹא חוֹזְרִים מַמָּשׁ לְקַדְמוּתָם. וְאִם אוֹתָם אֲנָשִׁים שֶׁהִרְשִׁיעוּ כְּלַפֵּינוּ עָשׂוּ זֹאת בְּמֵזִיד וְחָזְרוּ עַל מַעֲשֵׂיהֶם פְּעָמִים רַבּוֹת, יִהְיֶה זֶה מַמָּשׁ בִּלְתִּי אֶפְשָׁרִי עֲבוּרֵנוּ לַעֲבוֹר עַל כָּךְ לְסֵדֶר הַיּוֹם. וְגַם אִם נִרְצֶה לִסְלוֹחַ לְטוֹבָתֵנוּ שֶׁלָּנוּ, עַל מְנָת שֶׁהַמַּעַס וְהָאַכְזָבָה לֹא יִפְגְּמוּ בִּבְרִיאוּתֵנוּ, אֲנַחְנוּ עֲדַיִן נְנַתֵּק אֶת הַקֶּשֶׁר עִם אוֹתָם אֲנָשִׁים וְנִשְׁתַּדֵּל לְהִתְרַחֵק מִקָּרְבָתָם כְּכָל הָאֶפְשָׁר.

וְאִלּוּ כַּאֲשֶׁר מְדַבְּרִים עַל כַּפָּרָה מִשָּׁמַיִם, מְבַקְּשִׁים מִמֶּנִּי לְהַאֲמִין שֶׁאֲנִי שָׁפַגְעְתִּי וְקִלְקַלְתִּי כָּל כָּךְ הַרְבֵּה פְּעָמִים, אִם אֲנִי מִתְחָרֵט, מִתְוַדֶּה עַל מַעֲשַׂיי וּמְקַבֵּל עַל עַצְמִי לֹא לַעֲשׂוֹת זֹאת יוֹתֵר, הֲרֵי שֶׁכְּלַפֵּי שָׁמַיִם חָזַרְתִּי לִהְיוֹת כְּמִקֹּדֶם. לֹא רַק שֶׁסּוֹלְחִים לִי, לֹא זוֹכְרִים לִי בִּכְלָל שֶׁעָשִׂיתִי מַשֶּׁהוּ רַע, הַכֹּל בְּסֵדֶר, וְעוֹד מוֹסִיפִים לִי לַזְּכֻיּוֹת ! לֹא נִתְפַּס בַּמַּחְשָׁבָה כְּלָל !

וְלָכֵן עָלַי לְהַפְנִים כִּי לֹא רַק שֶׁעָלַי לְפַיֵּס כָּל מִי שֶׁפָּגַעְתִּי בּוֹ, אֶלָּא חוֹבָה עָלַי לְהִתְפַּיֵּס עִם כָּל מִי שֶׁפָּגַע בִּי וְעָשָׂה עַל כָּךְ תְּשׁוּבָה. וְלֹא רַק לוֹמַר לוֹ "סָלַחְתִּי לְךָ" בְּלָשׁוֹן רָפָה וּבְלֵב טָעוּן, אֶלָּא לְהִתְאַמֵּץ לִסְלוֹחַ לוֹ בְּלֵב שָׁלֵם, וְאַף לְהִתְפַּלֵּל עָלָיו לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁגַּם הוּא יְקַבֵּל אֶת תְּשׁוּבָתוֹ שֶׁל הָאִישׁ וְיִסְלַח לוֹ, כִּי כַּאֲשֶׁר אָדָם פּוֹגֵעַ בִּי שֶׁלֹּא כַּדִּין הֲרֵי הוּא גַּם חוֹטֵא כְּלַפֵּי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וּכְשֵׁם שֶׁמֻּטָּל עָלַי לִסְלוֹחַ לוֹ אִם עָשָׂה תְּשׁוּבָה אֲמִתִּית, כָּךְ עָלַי לִפְעֹל עֲבוּרוֹ בַּשָּׁמַיִם שֶׁה' יִסְלַח לוֹ !

אָדָם שֶׁפָּרַץ לְבֵיתֵנוּ וְגָנַב וְנִתְפַּס. הֲרֵי בְּדִין תּוֹרָה הוּא אָמוּר לַעֲמֹד לְדִין וּלְשַׁלֵּם עַל מַעֲשָׂיו, אַךְ הֶחְזֵר שׁוֹוִי הַגָּזֵל לֹא תָּמִיד מַסְפִּיק כְּדֵי לְפַיֵּס עַל כָּל הַפְּגִיעָה הַנַּפְשִׁית וְהַטְּרָאוּמָה שֶׁעָבַרְנוּ, עַל הַגָּזֵל הָרִגְשִׁי שֶׁל לְקִיחַת דְּבָרִים שֶׁנִּקְשַׁרְנוּ אֲלֵיהֶם בְּזִכְרוֹנוֹת, וְאֵין לָהֶם כָּל מְחִיר כַּסְפִּי בְּעֵינֵינוּ, גָּזֵל שֶׁאֵין בְּיַד הַגַּנָּב לְהָשִׁיב. וְהִנֵּה עוֹמֵד לְפָנֵינוּ הַגַּנָּב בִּדְמָעוֹת וּמְסַפֵּר כֵּיצַד הוּא מִתְחָרֵט עַל מַעֲשָׂיו וְרוֹצֶה לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה וּמְבַקֵּשׁ שֶׁנִּמְחַל לוֹ, וְאָנוּ רוֹאִים כִּי הַחֲרָטָה שֶׁלּוֹ כֵּנָה, עִם כָּל הַקֹּשִׁי שֶׁלָּנוּ עָלֵינוּ לְהִתְאַמֵּץ וְלִמְחֹל לוֹ בְּמְחִילָה שְׁלֵמָה, וּבְטֶרֶם נִפְטַר אוֹתוֹ בְּ"סָלַחְתִּי כִּדְבָרֶךָ", נִזְכֹּר כִּי לְמַעֲשֶׂה גַּם לְאַחַר שֶׁבִּקֵּשׁ סְלִיחָה מֵאִתָּנוּ וְשִׁלֵּם לָנוּ עַל הַגָּזֵל, יֵשׁ לוֹ עֲדַיִן עֲבֵרָה כְּלַפֵּי שָׁמַיִם שֶׁהֲרֵי הוּא עָבַר עַל הַצִּוּוּי (ויקרא יט, יא): "לֹא תִגְנֹבוּ" ! כָּעֵת עָלֵינוּ

לְהִתְפַּלֵּל לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁכְּשֵׁם שֶׁאָנוּ סוֹלְחִים לוֹ בְּלֵב שָׁלֵם עַל הָעֲבֵרָה שֶׁעָשָׂה כְּלַפֵּינוּ, כָּךְ ה׳ יִמְחַל לוֹ מְחִילָה שְׁלֵמָה עַל הָעֲבֵרָה שֶׁהַגְּנַב עָבַר עַל צַוּוּיוֹ!

מֵהֵיכָן אָנוּ לְמֵדִים כִּי לֹא רַק שֶׁלֹּא נִהְיֶה קָשִׁים עִם הַמְּחִילָה כְּלַפֵּי הַשָּׁב בִּתְשׁוּבָה שֶׁרוֹצֶה לְפַיֵּס אוֹתָנוּ, אֶלָּא אַף לְהִתְפַּלֵּל לַה׳ שֶׁגַּם הוּא יִסְלַח לוֹ? מֵאַבְרָהָם אָבִינוּ. בַּתּוֹרָה מְסֻפָּר כִּי אַבְרָהָם אָבִינוּ יָרַד לִגְרָר לְאֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים עִם אִשְׁתּוֹ שָׂרָה בְּעִקְבוֹת הָרָעָב שֶׁהָיָה בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. שָׁם חָשַׁשׁ אַבְרָהָם כִּי בְּשֶׁל יָפְיָהּ שֶׁל אִשְׁתּוֹ יַחְמְדוּ אוֹתָהּ אַנְשֵׁי גְּרָר וְיַהַרְגוּ אוֹתוֹ, וְלָכֵן בִּקֵּשׁ מִמֶּנָּה שֶׁתֹּאמַר כִּי אֲחוֹתוֹ הִיא. אֲבִימֶלֶךְ מֶלֶךְ גְּרָר שֶׁחָשַׁב כִּי הִיא אֲחוֹת אַבְרָהָם לָקַח אוֹתָהּ לְאַרְמוֹנוֹ, וְשָׁם עָצַר אוֹתוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִלָּגַעַת בְּשָׂרָהּ כִּי אֵשֶׁת אִישׁ הִיא.

חַז״ל אוֹמְרִים (בבא קמא צב.) כִּי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא סָתַם אֶת נִקְבֵי כָּל הַבְּרֵיוֹת בְּאַרְמוֹנוֹ שֶׁל הַמֶּלֶךְ, וְאַף אִשָּׁה עַל הַמַּשְׁבֵּר לֹא יָכְלָה לָלֶדֶת וְתַרְנְגֹלֶת לֹא יָכְלָה לְהַטִיל בֵּיצִים. אָז ה׳ מִתְגַּלֶּה בַּחֲלוֹם לַאֲבִימֶלֶךְ וְאוֹמֵר לוֹ כִּי שָׂרָה הִיא אֵשֶׁת אִישׁ וְעָלָיו לְהַחְזִירָהּ לְבַעְלָהּ, לְבַקֵּשׁ אֶת סְלִיחָתוֹ וְשֶׁאַבְרָהָם אָבִינוּ יִתְפַּלֵּל עָלָיו, אַחֶרֶת הוּא יָמוּת, שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית כ, ז): ״וְעַתָּה הָשֵׁב אֵשֶׁת הָאִישׁ כִּי נָבִיא הוּא **וְיִתְפַּלֵּל בַּעַדְךָ וָחְיֵה** וְאִם אֵינְךָ מֵשִׁיב, דַּע כִּי מוֹת תָּמוּת אַתָּה וְכָל אֲשֶׁר לָךְ״.

אֲבִימֶלֶךְ הַמְפֻחָד מִהֵר לְהַחְזִיר לְאַבְרָהָם אֶת אִשְׁתּוֹ, וְאַף נָתַן לָהֶם כֶּסֶף רַב כְּפִצּוּי, שֶׁלֹּא יֹאמְרוּ לָשׁוֹן הָרַע שֶׁנִּצַּל אֶת שָׂרָה חָלִילָה וְהִשְׁלִיךְ אוֹתָהּ מִבֵּיתוֹ, אֶלָּא יֵדְעוּ כִּי טְהוֹרָה הִיא וְלֹא נִטְמְאָה לוֹ. אַבְרָהָם אָבִינוּ מִהֵר לוֹמַר בְּפֶה מַלֵּא לַאֲבִימֶלֶךְ שֶׁהוּא סוֹלֵחַ לוֹ, וְלֹא רַק זֹאת אֶלָּא הִתְפַּלֵּל אֶל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁיִּסְלַח גַּם הוּא לַאֲבִימֶלֶךְ עַל חֵלֶק הָעֲבֵרָה כְּלַפֵּי שָׁמַיִם בִּלְקִיחַת

אֵשֶׁת אִישׁ מִבַּעֲלָה, וּבְכָךְ גָּרַם לַהֲסָרַת הָעֹנֶשׁ מֵעַל אַרְמוֹן הַמֶּלֶךְ עַל כָּל אֲנָשָׁיו, שֶׁנֶּאֱמַר (שם, יז): "וַיִּתְפַּלֵּל אַבְרָהָם אֶל הָאֱלֹקִים, וַיִּרְפָּא אֱלֹקִים אֶת אֲבִימֶלֶךְ וְאֶת אִשְׁתּוֹ וְאַמְהֹתָיו וַיֵּלֵדוּ".

אִם אָנוּ מְאַמְּצִים אֶת דַּרְכּוֹ שֶׁל אַבְרָהָם אָבִינוּ וּמִתְפַּלְלִים לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁיִּסְלַח לְמִי שֶׁפָּגַע בָּנוּ רַק בְּגִלַּל שֶׁעָשָׂה תְּשׁוּבָה, אָז מַדּוּעַ לֹא נַאֲמִין שֶׁה' סוֹלֵחַ וּמְכַפֵּר לָנוּ כַּאֲשֶׁר אָנוּ עוֹשִׂים תְּשׁוּבָה כֵּנָה גַּם כֵּן? כִּי אִם ה' הוּא זֶה שֶׁדּוֹרֵשׁ מֵאִתָּנוּ לְהִתְפַּלֵּל עַל אֵלֶּה שֶׁפָּגְעוּ בָּנוּ וּבְקֶשׁוּ מֵאִתָּנוּ מְחִילָה כֵּנָה, סִימָן שֶׁבֶּאֱמֶת ה' רוֹצֶה לִסְלוֹחַ לְמִי שֶׁמִּתְחָרֵט וְשָׁב בִּתְשׁוּבָה[2].

כְּלָלֵי עֲבוֹדָה

כְּדֵי לְנַצֵּל אֶת הַהִזְדַּמְּנוּת שֶׁאָנוּ מְקַבְּלִים בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים לְתַקֵּן וּלְהַתְחִיל מֵחָדָשׁ, עָלֵינוּ לְהִתְכּוֹנֵן בַּיָּמִים שֶׁקּוֹדְמִים לוֹ עַל

---

[2] מֵהַמַּעֲשֶׂה שֶׁל אַבְרָהָם אָבִינוּ לָמְדוּ חַז"ל (בבא קמא צב.) עוֹד יְסוֹד גָּדוֹל: כָּל הַמְבַקֵּשׁ רַחֲמִים עַל חֲבֵרוֹ וְהוּא צָרִיךְ לְאוֹתוֹ דָּבָר, הוּא נַעֲנֶה תְּחִלָּה, שֶׁכָּתוּב (בראשית כ, יז): "וַיִּתְפַּלֵּל אַבְרָהָם אֶל הָאֱלֹקִים וַיִּרְפָּא אֱלֹקִים אֶת אֲבִימֶלֶךְ וְאֶת אִשְׁתּוֹ וְאַמְהֹתָיו", וּמַיִד אַחַר כָּךְ כָּתוּב (שם כא, א): "וַה' פָּקַד אֶת שָׂרָה". הוּא בִּקֵּשׁ שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יָסִיר אֶת עֲצִירַת הַנְּקֵבִים וְהָרֶחֶם בְּאַרְמוֹנוֹ שֶׁל אֲבִימֶלֶךְ שֶׁתּוּכְלָנָה הַנָּשִׁים עַל הַמַּשְׁבֵּר לְהוֹלִיד, וְזָכָה שֶׁאִשְׁתּוֹ הָעֲקָרָה תִּתְעַבֵּר מִמֶּנּוּ בְּיִצְחָק. אַבְרָהָם אָבִינוּ עָמַד בְּנִסָּיוֹן לֹא קַל שֶׁרֵבְּנוּ חַיֵּינוּ מִתְקַשִּׁים לַעֲמֹד בּוֹ. הוּא עָמַד מוּל מֶלֶךְ רָשָׁע שֶׁלָּקַח אֶת אִשְׁתּוֹ מִבְּלִי שֶׁתִּהְיֶה לוֹ שׁוּם אֶפְשָׁרוּת לִפְעֹל כְּנֶגְדּוֹ. וְהִנֵּה הַמֶּלֶךְ מַחְזִיר לוֹ אֶת אִשְׁתּוֹ בְּצִוּוּי ה', וּמְבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ מְחִילָה לְאַחַר שֶׁנֶּאֱמַר לוֹ כִּי אִם לֹא יְבַקֵּשׁ וְלֹא יִסְלְחוּ לוֹ הוּא יִשָּׁלֵם עַל כָּךְ בְּחַיָּיו! הַאִם חַיֵּינוּ אֲנַחְנוּ מוֹחֲלִים לוֹ בְּלֵב שָׁלֵם וְעוֹד מִתְפַּלְלִים עָלָיו לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁגַּם הוּא יִסְלַח לוֹ? וְלֹא מְדֻבָּר בִּתְפִלָּה מִתּוֹךְ פַּחַד מֵהַמַּלְכוּת, אֶלָּא זוֹ צְרִיכָה לִהְיוֹת תְּפִלָּה אֲמִתִּית מִכָּל הַלֵּב עַל מְנָת שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יְקַבֵּל אוֹתָהּ! וְאַבְרָהָם אָבִינוּ אָכֵן מוֹצֵא בְּלִבּוֹ הַטָּהוֹר לִמְחוֹל לַמֶּלֶךְ בִּמְחִילָה גְּמוּרָה וּלְהִתְפַּלֵּל עָלָיו מֵעֹמֶק נִשְׁמָתוֹ שֶׁה' יִמְחַל לְאוֹתוֹ רָשָׁע, וּתְפִלָּתוֹ מִתְקַבֶּלֶת. אַבְרָהָם אָבִינוּ מְקַבֵּל אֶת סְלִיחָתוֹ "הַטֶּכְנִית" שֶׁל אֲבִימֶלֶךְ בְּמִחִילָה אֲמִתִּית וּמִתְפַּלֵּל עָלָיו שֶׁיִּסְלְחוּ לוֹ לַמְרוֹת שֶׁאַבְרָהָם "לֹא הָיָה חַיָּב", וְכָךְ הִפְעִיל בַּשָּׁמַיִם אֶת הַנְהָגַת מִדָּה כְּנֶגֶד מִדָּה, וְנָתְנוּ לוֹ בֵּן לַמְרוֹת שֶׁ"לֹא הָיוּ חַיָּבִים" לָתֵת לוֹ.

מְנָת לְהַפְנִים אֶת הַמַּעֲמָד אֵלָיו אָנוּ מַגִּיעִים וּלְהַשִּׂיג אֶת הַמִּיטָב שֶׁאָנוּ יְכוֹלִים לְהוֹצִיא מִיּוֹם כָּזֶה קָדוֹשׁ. לְשֵׁם כָּךְ עָלֵינוּ לִזְכֹּר וּלְשַׁנֵּן שְׁנֵי כְּלָלִים חֲשׁוּבִים:

כְּלָל רִאשׁוֹן הוּא נְצִיחַ שִׁבְעַת הַיָּמִים בֵּין רֹאשׁ הַשָּׁנָה לְיוֹם הַכִּפּוּרִים, ג׳ עַד ט׳ בְּתִשְׁרֵי. שִׁבְעַת יָמִים אֵלֶּה הֵם כְּנֶגֶד שִׁבְעַת יְמֵי הַשָּׁבוּעַ שֶׁל כָּל הַשָּׁבוּעוֹת שֶׁחָלְפוּ בַּשָּׁנָה שֶׁקָּדְמָה לְיוֹם הַכִּפּוּרִים הַנּוֹכְחִי. אִם ג׳ בְּתִשְׁרֵי חַל בְּיוֹם שַׁבָּת, הֲרֵי יוֹם זֶה עוֹמֵד כְּנֶגֶד כָּל הַשַּׁבָּתוֹת שֶׁל הַשָּׁנָה שֶׁחָלְפָה. ד׳ בְּתִשְׁרֵי יַעֲמוֹד נֶגֶד כָּל יְמֵי רִאשׁוֹן שֶׁל הַשָּׁנָה שֶׁחָלְפָה, וְעַל זוֹ הַדֶּרֶךְ. עַל יְדֵי נְצִיחַ נָכוֹן וּמְרַבֵּי שֶׁל כָּל רֶגַע וְרֶגַע בְּכָל אֶחָד מֵהַיָּמִים הָאֵלֶּה, אֲנַחְנוּ יְכוֹלִים לְתַקֵּן אֶת כָּל הָרְגָעִים שֶׁבֵּזְבְּזוּ כָּל הַשָּׁנָה בְּאוֹתוֹ יוֹם בַּשָּׁבוּעַ.

עַל חֲשִׁיבוּת נְצִיחַ הַזְּמַן נוּכַל לְהָבִין מֵהַמָּשָׁל הַבָּא. מַעֲשֶׂה בְּאָדָם עָנִי מְאֹד שֶׁחַי בְּבַיִת שֶׁל חֶדֶר אֶחָד עִם מִשְׁפָּחָה מְרֻבַּת יְלָדִים. בַּבַּיִת-חֶדֶר הַדַּל שֶׁלּוֹ הָיָה רַק תֶּקַע חַשְׁמַלִי אֶחָד, אֲלֵיו הָיוּ מְחַבְּרִים אֶת מְכוֹנַת הַכְּבִיסָה, הַתַּנּוּר וְהַמַּגְהֵץ לְסֵרוּגִין... וְהִנֵּה יוֹם אֶחָד הוֹדִיעָה הַמַּלְכוּת לְבַעַל הַבַּיִת כִּי הוּא זָכָה בְּהַגְרָלָה לֶרֶגֶל חֲגִיגוֹת הַמַּמְלָכָה וְהוּא יִזְכֶּה לְהַכְנִיס לְבֵיתוֹ אֶת הַמְּכוֹנָה הַמֻּמְשַׁלְתִּית לְהַדְפָּסַת שְׁטָרוֹת כֶּסֶף, וְכָל מַה שֶּׁיַּדְפִּיס בְּמֶשֶׁךְ 24 שָׁעוֹת יִהְיֶה שֶׁלּוֹ!

אוֹתוֹ עָנִי קָפַץ מֵאֹשֶׁר עַל מַזָּלוֹ הָרַב, וּמִיַּד עִם קַבָּלַת הַמְּכוֹנָה הִכְנִיס אֶת הַמְּכוֹנָה לַשֶּׁקַע וְהִתְחִיל לְהַדְפִּיס. לְאַחַר שְׁעָתַיִם נִגְּשָׁה אֵלָיו הָאִשָּׁה וּבִקְּשָׁה אִם הוּא יָכוֹל לְהוֹצִיא אֶת הַמְּכוֹנָה לְשָׁעָה כִּי יֵשׁ לָהּ כְּבִיסָה לַעֲשׂוֹת. הַבַּעַל הִסְתַּכֵּל עָלֶיהָ כְּאִלּוּ יָצְאָה מִדַּעְתָּהּ: ״כְּבִיסָה? ! אֲנִי מַדְפִּיס כֶּסֶף, אֲנִי אֶקְנֶה לָךְ חֲנוּת שֶׁל בְּגָדִים חֲדָשִׁים, רַק אַל תּוֹצִיאִי אֶת הַתֶּקַע״. לֹא עָבְרוּ

שְׁעָתַיִם וְשׁוּב נִגְּשָׁה אֲלֵיו הָאִשָּׁה: "אֲנִי צְרִיכָה אֶת הַשֶּׂקַע לַתַּנּוּר, אֲנַחְנוּ רְעֵבִים". וְשׁוּב הַבַּעַל אוֹחֵז בְּרֹאשׁוֹ: "אָתְּ לֹא מְבִינָה מַה קּוֹרֶה כָּאן? אֲנִי אֶקָּנֶה לָךְ מִסְעָדָה! לְכִי לַמִּפְלֶטֶת וּקְחִי מַשֶּׁהוּ עַל הַחֶשְׁבּוֹן בֵּינְתַיִם"! לְאַחַר כַּמָּה זְמַן שׁוּב חוֹזֶרֶת הָאִשָּׁה מְלֻוָּה בִּבְנָהּ הַגָּדוֹל: "יֵשׁ לַבֵּן שֶׁלָּנוּ רֵאָיוֹן עֲבוֹדָה חָשׁוּב, אֲנִי צְרִיכָה אֶת הַשֶּׂקַע עֲבוּר הַמַּגְהֵץ, זֶה דָּחוּף"!

כָּאן הַבַּעַל כְּבָר רִכֵּז אֶת כָּל הַמִּשְׁפָּחָה וְאָמַר: "תַּפְסִיקוּ לָגֶשֶׁת אֵלַי כָּל רֶגַע! אֵין תֶּקַע חַשְׁמַלִי! תַּחְשְׁבוּ שֶׁהַבַּיִת שֶׁלָּנוּ נֶהֱרַס לְ-24 שָׁעוֹת! אֵין לָנוּ זְמַן מְיֻתָּר לְכָל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה שֶׁאַתֶּם מְבַקְּשִׁים, כִּי בִּזְכוּת הַזְּמַן הַזֶּה שֶׁהַמְּכוֹנָה עוֹבֶדֶת נִזְכֶּה שֶׁלֹּא נִצְטָרֵךְ לִדְאֹג לַדְּבָרִים הָאֵלֶּה כָּל הַשָּׁנָה יוֹתֵר, עַכְשָׁו זוּזוּ וּתְנוּ לַעֲבֹד"!

בְּכָל אֶחָד מִשִּׁבְעַת הַיָּמִים הַלָּלוּ עָלִינוּ לְנַצֵּל כָּל רֶגַע "לְהַדְפִּיס כֶּסֶף", אָמְנָם צָרִיךְ לָלֶכֶת לַעֲבֹד, לִישׁוֹן לֶאֱכוֹל וְלִשְׁתּוֹת, אֲבָל גַּם בְּזֶה כְּדַאי לְצַמְצֵם עַד כַּמָּה שֶׁאֶפְשָׁר, וּבְוַדַּאי לֹא לְבַזְבֵּז זְמַן לָרִיק. אָנוּ מַדְפִּיסִים כֶּסֶף! וְאָז אָנוּ מַגִּיעִים לְיוֹם כִּפּוּר בּוֹ מְחַבְּרִים אֶת הַמְּכוֹנָה לָחַשְׁמַל וּמוֹחֲקִים אֶת כָּל הָעֲוֹונוֹת, וּבְכָךְ מוֹרִידִים לְעַצְמֵנוּ שֶׁפַע גָּדוֹל לְכָל הַשָּׁנָה כֻּלָּהּ. מִי יָכוֹל לְהַרְשׁוֹת לְעַצְמוֹ לְפַסְפֵּס וְלוּ רֶגַע אֶחָד בְּיוֹם כָּזֶה?

כְּלָל שֵׁנִי, צְרִיכִים לָדַעַת לְהִתְרוֹמֵם מֵהַנְּפִילוֹת שֶׁל הֶעָבָר, עַל מְנָת שֶׁלֹּא יַשְׁאִירוּ אוֹתָנוּ עַל הָרִצְפָּה מִתְבּוֹסְסִים בְּכִשְׁלוֹנֵנוּ וּנְפַסְפֵּס גַּם אֶת הַהֹוֶה וְהֶעָתִיד חַס וְשָׁלוֹם. אָנוּ לֹא מַבְחִינִים כִּי בַּאֲחִיזָה שֶׁלָּנוּ בֶּעָבָר אָנוּ בְּעֶצֶם מוֹשְׁכִים אֶת עַצְמֵנוּ אֶל מְקוֹמוֹת לֹא רְצוּיִים לְלֹא שְׁלִיטָה עַל גּוֹרָלֵנוּ. רַק עַל יְדֵי שֶׁנִּסְתַּכֵּל קָדִימָה נוּכַל לְבַסּוֹף לְהִתְקַדֵּם בַּפַּעַל.

וּמַעֲשֶׂה בְּרוֹעֶה צֹאן שֶׁל הָעֲיָרָה שֶׁהָיָה עִם הַצֹּאן בַּשָּׂדֶה שֶׁמִּחוּץ לַיִּשּׁוּב. לְפֶתַע הִגִּיעַ זְאֵב גָּדוֹל לִתְקֹף אֶת הַצֹּאן. הָרוֹעֶה הֵרִים אֶת מַקְלוֹ וְאִיֵּם עַל הַזְּאֵב, אַךְ זֶה לֹא פָּחַד וְהִתְנַפֵּל עָלָיו. בְּמַהֲלַךְ הַמַּאֲבָק נִשְׁמָט מַקְלוֹ שֶׁל הָרוֹעֶה, אַךְ זֶה לֹא הִתְבַּלְבֵּל וְתָפַס אֶת הַזְּאֵב בַּזָּנָב. מִפֶּחָד וּמִבֹּהַל הֵחֵל הַזְּאֵב לָרוּץ מִפְּנֵי הָרוֹעֶה יְשִׁירוֹת לְתוֹךְ הָעֲיָרָה, כְּשֶׁהָרוֹעֶה אוֹחֵז בִּזְנָבוֹ וְרָץ אַחֲרָיו. וְהִנֵּה תּוֹשָׁבֵי הָעִיר הִתְבּוֹנְנוּ בִּזְאֵב שָׂרָץ מִבֹּהַל, כְּשֶׁהָרוֹעֶה רָץ אַחֲרָיו וְאוֹחֵז בִּזְנָבוֹ וְצוֹרֵחַ בְּבֶכִי וּבְתַחֲנוּנִים:

- "הַצִּילוּ! זְאֵב! תַּעְזְרוּ לִי אֲנָשִׁים טוֹבִים! זְאֵב מְסֻכָּן! תַּעְזְרוּ לִי בְּבַקָּשָׁה"!

הִסְתַּכְּלוּ עָלָיו אַנְשֵׁי הָעֲיָרָה כְּעַל שׁוֹטֶה שֶׁיָּצָא מִדַּעְתּוֹ, וְהֵחֵלּוּ לִצְעֹק אַחֲרָיו:

- "עָזוֹב אֶת הַזָּנָב! אִם אַתָּה רוֹצֶה לִבְרֹחַ מֵהַזְּאֵב, **שַׁחְרֵר לוֹ אֶת הַזָּנָב**! זֶה הַכֹּל"!

הַבְּעָיָה הִיא שֶׁאֲנַחְנוּ "לֹא מְשַׁחְרְרִים אֶת הַזָּנָב"! נָכוֹן, קִלְקַלְנוּ וְנִכְשַׁלְנוּ, מָעַדְנוּ וְנִשְׁבַּרְנוּ לֹא פָּעַם וְלֹא פַּעֲמַיִם. אָז מָה? אִם יֵשׁ לְכְלוּךְ אָז מְכַבְּסִים, וְיוֹם הַכִּפּוּרִים הוּא הַנָּהָר שֶׁמְּסִיר אֶת כָּל הַכְּתָמִים, וְהוּא תָּלוּי בְּכָךְ שֶׁנָּבוֹא אֵלָיו עִם הַבְּגָדִים הַמְטֻנָּפִים וּנְנַקֵּה. כַּאֲשֶׁר אָדָם מִתְלַכְלֵךְ מְעַט בְּבוֹץ לַח, אִם הוּא מְנַסֶּה לְנַקּוֹת אוֹתוֹ מִיָּד הֲרֵי הוּא רַק נִמְרָח וְחוֹדֵר אֶל תּוֹךְ הַבֶּגֶד, אֲבָל אִם הוּא מַמְשִׁיךְ לָלֶכֶת וְלֹא מִתְבּוֹסֵס בְּכְתָמוֹ, הֲרֵי הַבּוֹץ יִתְיַבֵּשׁ וְיִתְפּוֹרֵר מֵעַצְמוֹ.

בְּמָקוֹם לְהִלָּחֵם בַּכְּתָמִים שֶׁנִּדְבְּקוּ בָּנוּ, אֲנַחְנוּ צְרִיכִים לְיַבֵּשׁ אוֹתָם וְהֵם יִפְּלוּ מֵעַצְמָם. עָלֵינוּ לְהַתְחִיל מֵחָדָשׁ וְלֹא "לְתְפֹּס בַּזָּנָב" שֶׁל יֵצֶר הָרַע, כִּי זֶה לֹא יוֹבִיל אוֹתָנוּ לְשׁוּם מָקוֹם. עַל יְדֵי שֶׁנַּעֲצֹר וְנַעֲשֶׂה חֶשְׁבּוֹן נֶפֶשׁ, נִתְחָרֵט עַל הֶעָבָר וְנִצְעַד

קָדִימָה עִם קַבָּלוֹת חֲדָשׁוֹת, הֲרֵי אוֹתָם כְּתָמִים כְּבָר לֹא יִמָּרְחוּ וְיִתְבּוֹסְסוּ בְּתוֹכֵנוּ, אֶלָּא הֵם יִהְיוּ חֵלֶק מֵאוֹתוֹ עָבָר שֶׁשִּׁחְרְרָנוּ מֵאֲחוֹרֵינוּ וְאָז נוּכַל בֶּאֱמֶת לְהַרְגִּישׁ אֶת הַכַּפָּרָה וְהַמְּחִילָה, וּלְהִוָּלֵד מֵחָדָשׁ מַמָּשׁ.

וְהִתְוַדָּה אֲשֶׁר חָטָא עָלֶיהָ

הָרַמְבַּ״ם הַקָּדוֹשׁ מוֹנֶה אֶת מִצְוֹת הַתְּשׁוּבָה כְּאַחַת מִתַּרְיַ״ג הַמִּצְוֹוֹת מִן הַתּוֹרָה, וּבְסֵפֶר הַהֲלָכָה שֶׁלּוֹ הוּא מַקְדִּישׁ לְמִצְוָה זוֹ עֲשָׂרָה פְּרָקִים שְׁלֵמִים! בַּהֲלָכָה הָרִאשׁוֹנָה כּוֹתֵב הָרַמְבַּ״ם[3] (הלכות תשובה פ״א ה״א) כִּי אֶחָד הַחֲלָקִים הַחֲשׁוּבִים וְהַמְעַכְּבִים בְּתַהֲלִיךְ הַתְּשׁוּבָה הוּא הַוִּדּוּי עַל הַמַּעֲשִׂים שֶׁעָשִׂינוּ.

גַּם אִם הֵשַׁבְנוּ גְּזֵלָה שֶׁגָּזַלְנוּ, וְאַף אִם בִּזְמַן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ הֵבֵאנוּ גַּם אֶת קָרְבַּן הַכַּפָּרָה הַמַּתְאִים לְאוֹתָהּ עֲבֵרָה שֶׁעָשִׂינוּ, כָּל עוֹד אֵין וִדּוּי בַּפֶּה הַתְּשׁוּבָה מִתְעַכֶּבֶת. מַדּוּעַ כֹּה חָשׁוּב שֶׁאָדָם יוֹצִיא בְּפִיו מָה עָשָׂה וְעַל מָה הוּא מִתְחָרֵט? אֶלָּא גַּם אִם אָנוּ מִתְחָרְטִים עַל עֲבֵרוֹת שֶׁעָשִׂינוּ, וַהֲרֵי יֵשׁ לְכָל יְהוּדִי נְשָׁמָה אֱלֹקִית בְּתוֹכוֹ שֶׁאָכֵן לֹא חָפְצָה בְּמַעֲשִׂים אֵלֶּה, אִם לֹא

---

[3] וְזוֹ לְשׁוֹנוֹ: ״כָּל מִצְוֹת שֶׁבַּתּוֹרָה בֵּין עֲשֵׂה בֵּין לֹא תַּעֲשֶׂה אִם עָבַר אָדָם עַל אַחַת מֵהֶן בֵּין בְּזָדוֹן בֵּין בִּשְׁגָגָה כְּשֶׁיַּעֲשֶׂה תְּשׁוּבָה וְיָשׁוּב מֵחֶטְאוֹ **חַיָּב לְהִתְוַדּוֹת** לִפְנֵי הָאֵל בָּרוּךְ הוּא, שֶׁנֶּאֱמַר: ׳אִישׁ אוֹ אִשָּׁה כִּי יַעֲשׂוּ... **וְהִתְוַדּוּ אֶת חַטָּאתָם אֲשֶׁר עָשׂוּ**׳ זֶה וִדּוּי דְּבָרִים. וִדּוּי זֶה מִצְוָת עֲשֵׂה. כֵּיצַד מִתְוַדִּין? אוֹמַר: ׳אָנָּא הַשֵּׁם, חָטָאתִי עָוִיתִי פָּשַׁעְתִּי לְפָנֶיךָ וְעָשִׂיתִי כָּךְ וְכָךְ, וַהֲרֵי נִחַמְתִּי וּבוֹשְׁתִּי בְּמַעֲשַׂי וּלְעוֹלָם אֵינִי חוֹזֵר לְדָבָר זֶה׳. **וְזֶהוּ עִקָּרוֹ שֶׁל וִדּוּי.** וְכָל הַמַּרְבֶּה לְהִתְוַדּוֹת וּמַאֲרִיךְ בְּעִנְיָן זֶה הֲרֵי זֶה מְשֻׁבָּח. וְכֵן בַּעֲלֵי חַטָּאוֹת וַאֲשָׁמוֹת בְּעֵת שֶׁמְּבִיאִין קָרְבְּנוֹתֵיהֶן עַל שִׁגְגָתָן אוֹ עַל זְדוֹנָן, אֵין מִתְכַּפֵּר לָהֶן בְּקָרְבָּנָם עַד שֶׁיִּתְוַדּוּ תְּשׁוּבָה **וְיִתְוַדּוּ וִדּוּי דְּבָרִים**, שֶׁנֶּאֱמַר: ׳**וְהִתְוַדָּה אֲשֶׁר חָטָא עָלֶיהָ**׳. וְכֵן כָּל מְחֻיָּבֵי מִיתוֹת בֵּית דִּין וּמְחֻיָּבֵי מַלְקוֹת אֵין מִתְכַּפֵּר לָהֶן בְּמִיתָתָן אוֹ בִּלְקִיָּתָן עַד שֶׁיִּתְוַדּוּ תְּשׁוּבָה וְיִתְוַדּוּ. וְכֵן הַחוֹבֵל בַּחֲבֵרוֹ וְהַמַּזִּיק מָמוֹנוֹ, אַף עַל פִּי שֶׁשִּׁלֵּם לוֹ מַה שֶּׁהוּא חַיָּב לוֹ אֵינוֹ מִתְכַּפֵּר עַד שֶׁיִּתְוַדֶּה וְיָשׁוּב מִלַּעֲשׂוֹת כָּזֶה לְעוֹלָם, שֶׁנֶּאֱמַר: ׳מִכָּל חַטֹּאת הָאָדָם׳״.

נִפְעָל בְּכָל יְכֹלְתֵּנוּ לִמְחֹק אֶת הָרֹשֶׁם שֶׁל אוֹתָן עֲבֵרוֹת הֵן יִמְשְׁכוּ אוֹתָנוּ לַחְזֹר עֲלֵיהֶן. חֲרָטָה לְבַד לֹא מוֹעִילָה, כְּפִי שֶׁחָזַ"ל כְּבָר אָמְרוּ (שבט מוסר, פכ"ה): "רְשָׁעִים כָּל יְמֵיהֶם מְלֵאִים חֲרָטָה", אֲבָל הֵם עֲדַיִן רְשָׁעִים...

אֲבָל כַּאֲשֶׁר מִתְמוֹדְדִים עִם הָרֹשֶׁם הַפְּנִימִי שֶׁל הָעֲבֵרוֹת שֶׁנִּמְצָא בְּתוֹכֵנוּ, יֵשׁ כָּאן תַּהֲלִיךְ שֶׁל רִפּוּי, כִּי אֲנַחְנוּ "מְשַׁחְרְרִים" אֶת הָאֲחִיזָה שֶׁלָּנוּ בָּרָע. כַּאֲשֶׁר אָדָם מוֹצִיא בְּפִיו אוֹ מַעֲלֶה עַל כְּתָב אֶת הַמַּעֲשִׂים שֶׁלּוֹ, בַּפַּעַם הָרִאשׁוֹנָה הוּא מִתְמוֹדֵד עִמָּם בֶּאֱמֶת וְלוֹקֵחַ עֲלֵיהֶם אַחֲרָיוּת, וְלֹא מְנַפְנֵף אוֹתָם מִזִּכְרוֹנוֹ לְמַעֲמַקֵּי לִבּוֹ, שָׁם הֵם שׁוֹקְעִים וּמְקַלְקְלִים כָּל חֶלְקָה טוֹבָה. יֵצֶר הָרַע גּוֹרֵם לָנוּ שֶׁלֹּא לְהִתְיַחֵס בִּרְצִינוּת לַמַּעֲשִׂים שֶׁלָּנוּ וְלֹא לְהִתְבּוֹנֵן עֲלֵיהֶם, וּבְכָךְ אָנוּ יְכוֹלִים לַחְזֹר עַל אוֹתָן טָעֲיוֹת שׁוּב וָשׁוּב. רַק כַּאֲשֶׁר אָנוּ רוֹאִים אוֹתָם אֶל מוּל עֵינֵינוּ, "שָׂחֹר עַל גַּבֵּי לָבָן", אֲנַחְנוּ בֶּאֱמֶת מַפְנִימִים וּמִתְבּוֹנְנִים הֵיטֵב בַּפַּעַם הָרִאשׁוֹנָה עַל מָה שְׁיָצָא מִתַּחַת יָדֵינוּ, וְיֵשׁ לָנוּ יְכֹלֶת לְתַפֵּס שְׁלִיטָה וּלְהַחְלִיט לְשַׁנּוֹת כִּוּוּן וְלִפְעֹל אַחֶרֶת מֵהַיּוֹם וָהָלְאָה.

עָלֵינוּ לְהַפְנִים כִּי אָנוּ מְקַבְּלִים הִזְדַּמְנוּת לְהִוָּלֵד מֵחָדָשׁ, כָּל מָה שֶׁעָשִׂינוּ אוֹ עָשׂוּ לָנוּ אֲנַחְנוּ יְכוֹלִים לְשַׁחְרֵר עַל יְדֵי הַתְּשׁוּבָה וּלְהַשְׁאִיר אֶת זֶה בֶּעָבָר, "בַּגִּלְגּוּל הַקּוֹדֵם". בַּיּוֹם בּוֹ מַחְלִיטִים מִי לְחַיִּים וּמִי לְ... חֲרֵי שֶׁכָּל עוֹד פּוֹסְקִים לָנוּ חַיִּים חֲרֵי הֶחְלִיטוּ בְּכָךְ שֶׁנִּוָּלֵד מֵחָדָשׁ, מִי שֶׁהָיָה לִפְנֵי יוֹם הַכִּפּוּרִים הָלַךְ לְעוֹלָמוֹ, אֲנַחְנוּ אֲנָשִׁים חֲדָשִׁים לְלֹא מִטְעָנִים שֶׁל הֶעָבָר אוֹתָם נִקִּינוּ מֵעַל לִבֵּנוּ. הַיּוֹם הָרִאשׁוֹן שֶׁל חַיֵּינוּ מַתְחִיל בִּתְפִלַּת הַנְּעִילָה. וּתְקִיעַת הַשּׁוֹפָר, הַתְּרוּעָה הָאַחֲרוֹנָה שֶׁל הַיּוֹם, הִיא יְלֵלַת הַיּוֹלֶדֶת שֶׁמְּבִיאָה אוֹתָנוּ לָעוֹלָם, תִּינוֹקוֹת חֲדָשִׁים וּטְהוֹרִים.

לְהִתְעַטֵּף בְּצִיצִית

נוֹהֲגִים בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּשֵׁרִים לְהִתְעַטֵּף בְּצִיצִית גַּם בְּלֵיל יוֹם הַכִּפּוּרִים בְּלֶכְתֵּנוּ לִתְפִלַּת עַרְבִית. כֵּיוָן שֶׁצִּיצִית מִצְוָתָהּ בַּיּוֹם, מִי שֶׁמִּתְעַטֵּף לִפְנֵי שְׁקִיעַת הַחַמָּה מְבָרֵךְ עָלֶיהָ, אַף מִי שֶׁמִּתְעַטֵּף לְאַחַר זְמַן זֶה כְּבָר לֹא מְבָרֵךְ כִּי הוּא זְמַן לַיְלָה וְאֵין מִצְוַת צִיצִית בַּלַּיְלָה.

אֲבָל עַל דֶּרֶךְ הַחֲסִידוּת אוֹמְרִים כִּי אָנוּ מְבָרְכִים רַק עַל מִצְווֹת שֶׁאָנוּ עוֹשִׂים בְּעַצְמֵנוּ וְלֹא שֶׁנַּעֲשׂוֹת מֵאֲלֵיהֶן, וּלְמָשָׁל בְּמִצְוַת הַדְלָקַת נֵר שֶׁל שַׁבָּת, אָדָם שֶׁמַּדְלִיק מְבָרֵךְ עָלָיו, אֲבָל אִם הָיָה נִדְלָק מֵעַצְמוֹ לֹא הָיִינוּ מְבָרְכִים. כָּךְ גַּם עִם מִצְוַת צִיצִית, שֶׁלִּפְנֵי כְּנִיסַת יוֹם הַכִּפּוּרִים אָנוּ מִתְעַטְּפִים בְּצִיצִית וְלָכֵן אָנוּ מְבָרְכִים, אֲבָל בִּכְנִיסַת יוֹם הַכִּפּוּרִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא פּוֹרֵשׂ עָלֵינוּ אֶת טַלִּיתוֹ שֶׁלּוֹ, וְלָכֵן אֵין לָנוּ לְבָרֵךְ...

בַּיּוֹם הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה אֲנַחְנוּ נִמְצָאִים תַּחַת כַּנְפֵי הַשְּׁכִינָה, תַּחַת חֲסוּתוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, יָדָיו מוּשָׁטוֹת לְכָל מִי שֶׁרוֹצֶה וּמַאֲמִין שֶׁה׳ יְכַפֵּר לוֹ עַל כָּל חֲטָאָיו, יִמְחַל וְיִסְלַח, יְחַבֵּק וִיבָרֵךְ אוֹתוֹ, וְכָל מָה שֶׁעָלָיו לַעֲשׂוֹת זוֹ מִצְוַת הַתְּשׁוּבָה, מִתּוֹךְ יְדִיעָה כִּי אִם אֲנִי מַאֲמִין שֶׁעַל יְדֵי תְּשׁוּבָתִי ה׳ יְכַפֵּר לִי עַל כָּל מַעֲשַׂיי כָּךְ בֶּאֱמֶת יְכַפֵּר לִי. וְזֶה מֵחַסְדֵי וְרַחֲמֵי ה׳ יִתְבָּרַךְ בְּאַהֲבָתוֹ אֵלֵינוּ. וְעַכְשָׁו מוּבָן מַדּוּעַ יֵשׁ לִשְׂמוֹחַ בְּיוֹם זֶה, כִּי מֵעוֹלָם לֹא הָיוּ יָמִים טוֹבִים לְיִשְׂרָאֵל יוֹתֵר מִיּוֹם הַכִּפּוּרִים.

סוכות

צֵא מֵהַבַּיִת!

הַסְּכָךְ הוּא הַחֵלֶק הֶחָשׁוּב בְּיוֹתֵר בַּסֻּכָּה, וּבְעוֹד שֶׁאֶת הַמְּחִצּוֹת נִתֵּן לִבְנוֹת כִּמְעַט מִכָּל חֹמֶר, הַסְּכָךְ מֻגְבָּל לְדָבָר שֶׁהוּא תָּלוּשׁ וּמִן הַצּוֹמֵחַ, וְכָךְ אָסוּר לַעֲשׂוֹת לַסֻּכָּה גַּג מִפְּלָטוֹת עֵץ אוֹ מֵחֲתִיכוֹת מַתֶּכֶת, אֶלָּא דַּוְקָא מִקָּנִים אוֹ עֲצֵי דֶּקֶל. אֲבָל הַגְּמָרָא לוֹמֶדֶת עַל עוֹד חֹמֶר שֶׁמִּמֶּנּוּ נִתֵּן לִבְנוֹת אֶת הַסֻּכָּה:

כִּי אָתָא רַבִּין (כְּשֶׁבָּא רַבִּין מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְבָבֶל) אָמַר: רִבִּי יוֹחָנָן אָמַר קְרָא (לְמַד מֵהַפְּסוּק): "בְּאָסְפְּךָ מִגָּרְנְךָ וּמִיִּקְבֶךָ" (דברים טז, יג) - **בְּפִסֹלֶת** גָּרֶן וְיֶקֶב הַכָּתוּב מְדַבֵּר.

עוֹשִׂים סְכָךְ מֵהַפְּסֹלֶת שֶׁל הַגֹּרֶן וְהַיֶּקֶב! הַכַּוָּנָה בְּ"פְּסֹלֶת גֹּרֶן" לַקַּשִּׁים הַנִּפְרָדִים מִן הַשִּׁבּוֹלִים עַל יְדֵי הַדִּישָׁה,

וּב״פְּסוֹלֶת יֶקֶב״ לִזְמוֹרוֹת וְאֶשְׁכּוֹלוֹת רֵיקָנִים, אֵלֶּה דְּבָרִים שֶׁנֶּחְשָׁבִים לְכָל מַטָּרָה אַחֶרֶת כִּפְסֹלֶת, וְאִלּוּ כָּאן הֵם הַהִדּוּר לַמִּצְוָה הַקְּדוֹשָׁה שֶׁל הַסֻּכָּה ! בְּטוֹן יָקָר וּבַרְזֶל אֵיכוּתִי, דְּבָרִים שֶׁאָנוּ שְׁמֵחִים לַעֲשׂוֹת עִמָּם אֶת תִּקְרַת בֵּית הַקֶּבַע שֶׁלָּנוּ הֵם פְּסוּלִים לַסֻּכָּה, אֲבָל פְּסֹלֶת כֵּן רְאוּיָה וְלֹא רַק זֹאת, אֶלָּא הִיא עִקַּר הַמִּצְוָה, וְכָל הַסֻּכָּה נִקְרֵאת עַל שְׁמָהּ ! (״סֻכָּה״ מִלְּשׁוֹן ״סְכָךְ״).

בָּאַרְבָּעִים הַיָּמִים מֵרֹאשׁ חֹדֶשׁ אֱלוּל עַד יוֹם הַכִּפּוּרִים חָזַרְנוּ בִּתְשׁוּבָה מִיִּרְאָה, בִּקַּשְׁנוּ סְלִיחָה וּמְחִילָה וְכַפָּרָה, הִרְבֵּינוּ בִּצְדָקָה וּבִתְפִלָּה, וּבִקַּשְׁנוּ רַחֲמֵי שָׁמַיִם מְרֻבִּים שֶׁיִּמְחֲלוּ עַל מָה שֶׁעָשִׂינוּ וְיִגְזְרוּ דִּינֵנוּ לְטוֹבָה. אָדָם הַחוֹזֵר בִּתְשׁוּבָה מִיִּרְאָה, כָּל הַזְּדוֹנוֹת שֶׁלּוֹ נֶהֱפָכוֹת לִשְׁגָגוֹת שֶׁעָנְשָׁן פַּחוֹת חָמוּר. אֲבָל מִמּוֹצָאֵי יוֹם הַכִּפּוּרִים וְעַד שִׂמְחַת תּוֹרָה יֵשׁ לָנוּ עוֹד 11 יוֹם לַעֲבוֹד עַל תְּשׁוּבָה מִתּוֹךְ שִׂמְחָה וְאַהֲבָה וְאָז הַזְּדוֹנוֹת הוֹפְכוֹת לִזְכֻיּוֹת ! וְזֶה מָה שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא רָצָה לְרַמֵּז לָנוּ בְּחָג הַסֻּכּוֹת, בּוֹ נֶאֱמַר (דברים טז, יד-טו) : ״וְשָׂמַחְתָּ בְּחַגֶּךָ... וְהָיִיתָ אַךְ שָׂמֵחַ״, שֶׁעַל יְדֵי הַשִּׂמְחָה בְּצֵל הָאֱמוּנָה וְתַחַת כַּנְפֵי הַשְּׁכִינָה, גַּם פְּסֹלֶת יְכוֹלָה לַהֲפֹךְ לְתַשְׁמִישׁ מִצְוָה, לְדַבֵּר קָדוֹשׁ וְטָהוֹר. לָכֵן הַמִּצְוָה לְסַכֵּךְ הִיא דַּוְקָא בַּפְּסֹלֶת הַזּוֹ.

וּכְפִי שֶׁבְּיוֹם הַכִּפּוּרִים אָנוּ מַכְרִיזִים בִּתְחִלַּת הַלַּיְלָה הַקָּדוֹשׁ בְּטֶרֶם הַתְּפִלָּה הָרִאשׁוֹנָה כִּי אֲנַחְנוּ מְצָרְפִים לַתְּפִלָּה אֶת הָעֲבָרְיָנִים, שֶׁאֵין תְּפִילַת צִבּוּר שְׁלֵמָה לְלֹא הַ״פְּסֹלֶת״ (מרדכי יומא סי׳ תשכה), שֶׁדַּוְקָא הַלֵּב הַנִּשְׁבָּר שֶׁלָּהֶם עַל מַעֲשֵׂיהֶם בְּיוֹם זֶה מַעֲלָה אֶת הַתְּפִלּוֹת שֶׁל כֻּלָּם מַעְלָה, גַּם בָּחָג הַסֻּכּוֹת אוֹמְרִים לָנוּ שֶׁהַפְּסֹלֶת יְכוֹלָה לִטּוֹל חֵלֶק בַּמִּצְוָה, וְעוֹד לִהְיוֹת עִקַּר הַמִּצְוָה וְשָׂמִים אוֹתָהּ מֵעַל לְרֹאשֵׁנוּ, כֵּיוָן שֶׁהַפַּעַם הָאָדָם חוֹזֵר בִּתְשׁוּבָה מִשִּׂמְחָה וְאַהֲבָה שֶׁמַּעֲלָתָהּ גְּדוֹלָה יוֹתר.

לִיהוּדִים רַבִּים קָשֶׁה לְהָבִין וּלְקַבֵּל אֶת הָרַעְיוֹן שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַאֲמִין בָּנוּ עַד כְּדֵי כָּךְ, שֶׁקוֹרֵא לָנוּ לָבוֹא לָדוּר עִמּוֹ בְּמֶשֶׁךְ שָׁבוּעַ וּלְהִתְמַלֵּא בְּשִׂמְחָה עַל מְנָת שֶׁנּוּכַל לַחְזֹר בִּתְשׁוּבָה מֵאַהֲבָה וְלַהֲפֹךְ אֶת כָּל הַזְּדוֹנוֹת לִזְכֻיּוֹת (יומא פו:). עַד כְּדֵי כָּךְ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא רוֹצֶה בָּנוּ, עַד שֶׁהוּא לוֹקֵחַ אֶת הַפְּסֹלֶת שֶׁכֻּלָּם רוֹצִים לִבְרֹחַ מִמֶּנָּה וּלְהִפָּטֵר מִמֶּנָּה, וְהוֹפֵךְ אוֹתָהּ לְמִצְוָה קְדוֹשָׁה שֶׁאָנוּ שָׂמִים עַל רֹאשֵׁנוּ, כְּאוֹמֵר לֹא מְשַׁנֶּה מֵהֵיכָן אַתָּה מַגִּיעַ, אִם תְּבַקֵּשׁ לְהִתְקָרֵב אֵלַי וְתַעֲשֶׂה זֹאת בְּשִׂמְחָה אָז תַּגִּיעַ לַמָּקוֹם הֲכִי גָּבוֹהַּ שֶׁאֶפְשָׁר לְאָדָם לְהַגִּיעַ אֵלָיו בְּכָל הָעוֹלָמוֹת.

אֶלָּא שֶׁאָנוּ לֹא מַאֲמִינִים בְּעַצְמֵנוּ כְּמוֹ שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַאֲמִין בָּנוּ. כֻּלָּנוּ מַגְדִּירִים אֶת עַצְמֵנוּ בְּיַחַס לַמַּצָּב הַגַּשְׁמִי שֶׁל שִׂכְלֵנוּ, הַכַּלְכָּלִי אוֹ הַבְּרִיאוּתִי, הַמִּשְׁפַּחְתִּי אוֹ הַחֶבְרָתִי. הַאִם אָנוּ עֲשִׁירִים אוֹ עֲנִיִּים, מְכֹעָרִים אוֹ יָפִים, נְמוּכִים אוֹ גְּבוֹהִים, שְׁמֵנִים אוֹ רָזִים וְעַל זוֹ הַדֶּרֶךְ. וּמִכֵּיוָן שֶׁתָּמִיד נִמְצָא אֲחֵרִים שֶׁנֶּחְשָׁבִים יוֹתֵר מֵאִתָּנוּ בִּדְבָרִים אֵלּוּ, נַרְגִּישׁ תְּחוּשָׁה שֶׁל חֹסֶר חֲשִׁיבוּת וְשֶׁל עֶלְיבוּת כְּאִלּוּ מַשֶּׁהוּ בָּנוּ לֹא בְּסֵדֶר. מַחֲשָׁבוֹת עַל מִי אֲנַחְנוּ וּמָה אָנוּ שָׁוִים, אִם בִּכְלָל...

אַתָּה מְיֻתָּר

אֶחָד הַמִּבְחָנִים הַקָּשִׁים בְּיוֹתֵר בַּדּוֹרוֹת שֶׁלָּנוּ הוּא עִנְיַן הַפַּרְנָסָה. אָדָם רוֹדֵף אַחֲרֵי מְזוֹנוֹתָיו, לָרוֹב גַּם מַגִּיעַ לְמִשְׂרָה בָּהּ הוּא עוֹבֵד יוֹתֵר וּמַרְוִיחַ פַּחוֹת, וְרַק חוֹלֵם עַל עֲשִׁירוּת, אֲבָל בְּכָל זֹאת רוֹדֵף אַחַר עֲבוֹדָתוֹ וּמַגְדִּיר אֶת עַצְמוֹ בְּיַחַס אֵלֶיהָ, וְלָכֵן כְּשֶׁהוּא מְפֻטָּר הַדָּבָר יָכוֹל לִפְגֹּעַ בּוֹ קָשׁוֹת, לֹא רַק כַּלְכָּלִית אֶלָּא בְּעִקָּר נַפְשִׁית.

כַּאֲשֶׁר אָדָם עוֹבֵד בְּחֶבְרָה שֶׁפָּשְׁטָה אֶת הָרֶגֶל וּפִטְרָה אֶת כָּל עוֹבְדֶיהָ, הוּא מַרְגִּישׁ מְעַט רַע עַל שֶׁאִבֵּד אֶת מְקוֹר פַּרְנָסָתוֹ, אַךְ הוּא לֹא מַשְׁלִיךְ אֶת זֶה עַל חֲשִׁיבוּתוֹ שֶׁלּוֹ, שֶׁהֲרֵי כֻּלָּם הָלְכוּ הַבַּיְתָה, הַטּוֹבִים יוֹתֵר וְהַטּוֹבִים פַּחוֹת. אַךְ כַּאֲשֶׁר הַחֶבְרָה עוֹשָׂה צַעֲדֵי הִתְיַעֲלוּת וּפִתְאוֹם שׁוֹלְחִים רַק חֵלֶק קָטָן מִן הָעוֹבְדִים הַבַּיְתָה וְאוֹתוֹ אָדָם בְּתוֹכָם, הָרֵי הוּא מַרְגִּישׁ שֶׁיֵּשׁ כָּאן סִימָן לַחֲשִׁיבוּת אוֹ יוֹתֵר נָכוֹן לְחֹסֶר הַחֲשִׁיבוּת שֶׁלּוֹ, כְּשֶׁאוֹמְרִים לוֹ בְּפִטוּרָיו כִּי בְּעֶצֶם אֶפְשָׁר לְהִסְתַּדֵּר בִּלְעָדָיו, לֹא צְרִיכִים אוֹתוֹ ; וְזוֹ הַרְגָּשָׁה רָעָה מְאֹד.

בַּתְּחִלָּה הַמַּצָּב לֹא מְחַלְחֵל כָּל כָּךְ לְרֹאשׁוֹ, הוּא עָסוּק לִמְצוֹא מָקוֹם עֲבוֹדָה חָדָשׁ, הָרֵי הַחֶשְׁבּוֹנוֹת לֹא יֵעָלְמוּ לוֹ וְהַמַּשְׁכַּנְתָּא לֹא תִּקָּטֵן. הוּא מִתְקַשֵּׁר לְכָל מִינֵי חֲבֵרִים וּמַכָּרִים, אֲנָשִׁים שֶׁהִכִּיר בְּמִסְגֶּרֶת הָעֲבוֹדָה וְכָל מִי שֶׁיָּכוֹל לַעְזוֹר לִמְצוֹא לוֹ מַשֶּׁהוּ. אֲבָל אִם עָבְרוּ עָלָיו שְׁבוּעַיִם שְׁלוֹשָׁה וְהוּא עֲדַיִן לֹא רוֹאֶה שׁוּם מִשָּׂרָה חֲדָשָׁה בָּאֹפֶק, אָז יֵצֵר הָרַע נִכְנָס לִפְעֻלָּה וְהַמַּחְשָׁבוֹת הָרָעוֹת מַתְחִילוֹת לַעֲלוֹת בְּרֹאשׁוֹ: "אֲנִי לֹא שָׁוֶה כְּלוּם ; לֹא רוֹצִים וְלֹא צְרִיכִים אוֹתִי ; וְלֹא רַק בָּעֲבוֹדָה הַקּוֹדֶמֶת, אֶלָּא לְשׁוּם עֲבוֹדָה אַחֶרֶת ; אֲנִי מְיֻתָּר וְלֹא חָשׁוּב" ; מִשָּׁם הַדֶּרֶךְ קְצָרָה לִשְׁקֹעַ בִּדְכָאוֹן עָמוֹק.

וְכָךְ הַמַּבְטָל שֶׁלָּנוּ מוֹצֵא עַצְמוֹ לָבוּשׁ כָּל הַיּוֹם בְּבִגְדֵי אִמּוּנִית וְכַפְכַּפִּים, קָם מְאֻחָר בַּבֹּקֶר, מַקִּיף פַּעַם בְּשָׁבוּעַ הַצָּעוֹת עֲבוֹדָה אֲלֵיהֶן הוּא מִתְקַשֵּׁר בְּלִי חֶשֶׁק וֶאֱמוּנָה אוֹ שׁוֹלֵחַ קוֹרוֹת חַיִּים שֶׁלֹּא נַעֲנִים רַק כְּדֵי לָצֵאת יְדֵי חוֹבָה. אֶת שְׁאָר הַזְּמַן הוּא מְבַזְבֵּז מוּל הַטֶּמְבְּלָוִיזְיָה... אָדָם שֶׁמִּתְבּוֹנֵן עָלָיו מִן הַצַּד חוֹשֵׁב שֶׁהוּא הִשְׁתָּגַע, מָה קָרָה? סַךְ הַכֹּל פּוֹטֵר מֵעֲבוֹדָה, יֵשׁ הַרְבֵּה אֲחֵרוֹת, אֲבָל אוֹתוֹ אִישׁ שָׁבוּר לֹא עָצוּב רַק כִּי אֵין לוֹ עֲבוֹדָה,

הוּא עָצוּב כִּי הוּא שִׂכְנֵעַ אֶת עַצְמוֹ שֶׁאֵין בּוֹ תוֹעֶלֶת, הוּא מְיֻתָּר וְלֹא צְרִיכִים אוֹתוֹ.

מַצָּב דּוֹמֶה אָנוּ רוֹאִים אֵצֶל אֲנָשִׁים מְבֻגָּרִים שֶׁיָּצְאוּ לְפֶנְסְיָה. אַחֲרֵי שָׁנִים שֶׁהָיוּ אַב הַמִּשְׁפָּחָה הַמְפֻרְנָס, גִּדְּלוּ יְלָדִים וּנְכָדִים, נִהֲלוּ חֲנוּת אוֹ חֶבְרָה, קָבְעוּ הַחְלָטוֹת וְהֶעְסִיקוּ אֲנָשִׁים אֲחֵרִים, פִּתְאוֹם הַכֹּל נִלְקָח מֵהֶם כְּאַחַת. זִקְנָה קוֹפְצָת עֲלֵיהֶם כְּאַחַת, וּפְעָמִים לֹא עָלֵינוּ שֶׁאָדָם מִתְאַלְמֵן, וְאָז הוּא כְּבָר הָפַךְ לְאוֹתוֹ זָקֵן בּוֹדֵד וְנוּדְנִיק שֶׁהַיְלָדִים מִתְבַּכְּחִים מִי יִקַּח אוֹתוֹ אֲלֵיהֶם בַּחַגִּים, וְהוּא מַרְגִּישׁ פִּתְאוֹם כְּמִטְרָד וְטִרְחָה. וְכָךְ הוּא מְחַכֶּה לְשִׂיחוֹת טֶלֶפוֹן וּבִקּוּרִים מֵהַנְּכָדִים, כְּשֶׁהוּא מְפַחֵד לְהַבִּיעַ אֶת דַּעְתּוֹ וּמְחָאָתוֹ בְּנוֹשְׂאִים הַכּוֹאֲבִים לוֹ, פֶּן יְלָדָיו יִכְעֲסוּ אוֹ יִפָּגְעוּ וְלֹא יְבַקְּרוּ אוֹתוֹ יוֹתֵר. מִי שֶׁהָיָה אָדָם חָשׁוּב וּמוֹבִיל, מַרְגִּישׁ פִּתְאוֹם חָסֵר יֶשַׁע וּמִטְרָד, וְהַהַרְגָּשָׁה הַזּוֹ שׁוֹאֶבֶת מִמֶּנּוּ אֶת הַכֹּחוֹת הָאַחֲרוֹנִים שֶׁיֵּשׁ לוֹ לִרְצוֹת לְהַמְשִׁיךְ לִחְיוֹת לְזוֹם לַעֲשׂוֹת וּלְיַצֵּר.

אָדָם לֹא אוֹהֵב לְהַרְגִּישׁ מְיֻתָּר. זוֹ הַהַרְגָּשָׁה הֲכִי קָשָׁה שֶׁיְּכוֹלָה לִהְיוֹת. זוֹ לֹא רַק תְּחוּשָׁה שֶׁל מֻבְטָלִים וּקְשִׁישִׁים, הַרְבֵּה פְּעָמִים גַּם אֲנָשִׁים צְעִירִים בְּרִיאִים וּבַעֲלֵי מִשְׁפָּחוֹת וַעֲבוֹדָה חָשִׁים לְפֶתַע רֵגָעִים קָשִׁים וּמַחְשָׁבוֹת לֹא טוֹבוֹת שֶׁל ״מָה עָשִׂיתִי בַּחַיִּים? הַאִם אֲנִי תָּמִיד אֶשָּׁאֵר בְּמַצָּב הַנּוֹכְחִי, וְלֹא ׳אֶתְקַדֵּם׳״? וּשְׁאָר מַחְשָׁבוֹת דּוֹמוֹת. הוּא נִזְכָּר כֵּיצַד כְּשֶׁהָיָה קָטָן הוּא חָלַם לִהְיוֹת מִישֶׁהוּ מְפֻרְסָם אוֹ עָשִׁיר אוֹ בָּעַל כֹּחַ וְהַשְׁפָּעָה, וְהִנֵּה הוּא אָדָם רָגִיל מִן הַשּׁוּרָה שֶׁעוֹבֵד קָשֶׁה לְפַרְנָסָתוֹ, מְשַׁלֵּם חֶשְׁבּוֹנוֹת וְלוֹקֵחַ אֶת הַיְלָדִים לְבֵית הַסֵּפֶר, וְהוּא שׁוֹאֵל ״זֶה הַכֹּל״? הוּא לֹא מַרְגִּישׁ שֶׁהוּא עוֹשֶׂה מַשֶּׁהוּ חָשׁוּב, שֶׁמִּישֶׁהוּ יִזְכּוֹר אוֹתוֹ אִם הוּא יֶעֱלַם פִּתְאוֹם, כִּי הוּא ״לֹא הִשְׁאִיר רֹשֶׁם״ בָּעוֹלָם.

מִי שֶׁפּוֹעֵל בַּמִּישׁוֹר שֶׁל הָעוֹלָם הַזֶּה קָשֶׁה לוֹ לְהַאֲמִין שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַאֲמִין בּוֹ כִּי הוּא לֹא מַאֲמִין בְּעַצְמוֹ. הוּא לֹא מַרְגִּישׁ שֶׁהִשְׁפִּיעַ אוֹ שִׁנָּה דָּבָר וַחֲצִי דָּבָר. וְאִם פַּעַם אֲנָשִׁים הָיוּ לְפָחוֹת עוֹבְדִים בִּשְׁבִיל קְבִיעוּת וְפֶנְסְיָה, הַיּוֹם גַּם נֶעְלָם מַעֲמָדוֹ שֶׁל הַפּוֹעֵל, וּבְגִיל 40 אוֹ 50 הוּא מֻחְלָף בְּצָעִיר בֶּן 20 פְּלוּס שֶׁיַּעֲשֶׂה אֶת הָעֲבוֹדָה יוֹתֵר מַהֵר וּבְפָחוֹת כֶּסֶף. וְכַמּוּבָן שֶׁאוֹתוֹ אַף אֶחָד לֹא יִקַּח בְּגִיל כָּזֶה לְהַתְחִיל מֵחָדָשׁ בְּמָקוֹם אַחֵר, וְהִנֵּה בְּגִיל 45 בְּאֶמְצַע הַחַיִּים מַמָּשׁ, אָדָם מַרְגִּישׁ שֶׁהָעוֹלָם הֶחְלִיט כִּי הוּא מְיֻתָּר, אוֹ כְּמוֹ שֶׁאוֹמְרִים בָּרְחוֹב "הָעוֹלָם שַׁיָּךְ לַצְּעִירִים", וְגִיל 45 נֶחְשָׁב כְּבָר לְמִבְגָּר מִדַּי...

וְכָךְ בָּעוֹלָם "הַמִּתְקַדֵּם" כְּבָר לֹא מַחְלִיפִים אֶת הַמִּבְגָּרִים בִּצְעִירִים אֶלָּא בִּמְכוֹנוֹת, מַכְשִׁיר עַל כָּל עֲשָׂרָה פּוֹעֲלִים. זֶה חֵלֶק מִתַּהֲלִיךְ "הַיְעוּל" שֶׁל הָעוֹלָם (לְמַעֵט בְּסִין שֶׁמַּחְלִיפִים מְכוֹנָה בַּעֲשָׂרָה פּוֹעֲלִים כִּי כֹּחַ הָעֲבוֹדָה שָׁם זוֹל יוֹתֵר...), וְכָךְ לְמַעֲשֶׂה אֲנָשִׁים הוֹלְכִים הַבַּיְתָה כִּי אוֹמְרִים לָהֶם שֶׁמַּעֲדִיפִים עֲלֵיהֶם חֲתִיכַת מַתֶּכֶת מַחְבֶּרֶת לַתֶּקַע. אָדָם הוֹפֵךְ לְמְיֻתָּר לְעֵמַת טוֹסְטֶר...

אֵין כָּזֶה דָּבָר

אֲבָל בַּתַּפְקִיד הָרוּחָנִי שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יְיַעֵד לָנוּ, עָלֵינוּ לָדַעַת שֶׁבָּזֶה אֵין לָנוּ תַּחְלִיף. אֵין אָדָם אֶחָד מִכָּל 8 מִלְיָארְד הָאֲנָשִׁים שֶׁמְּמַאכְלְסִים אֶת הָעוֹלָם הַזֶּה שֶׁיְּכוֹלִים לַעֲשׂוֹת אֶת הַתַּפְקִיד שֶׁלִּי, בֶּטַח וּבְטַח שׁוּם מְכוֹנָה, מַכְשִׁיר חָסַר נְשָׁמָה. כָּל עוֹד אֲנִי חַי וְנוֹשֵׁם, סִימָן שֶׁיֵּשׁ לִי תַּפְקִיד שֶׁרַק אֲנִי אָמוּר לַעֲשׂוֹת וְשֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא סוֹמֵךְ עָלַי וּמַאֲמִין בִּי שֶׁאֲנִי יָכוֹל לַעֲשׂוֹתוֹ, וְלָכֵן הוּא מֵקִים אוֹתִי עוֹד יוֹם אֶחָד בָּעוֹלָם הַזֶּה. כַּאֲשֶׁר

אֲנִי קָם עִם הַמַּחְשָׁבָה וְהָאֱמוּנָה הַזּוֹ בַּבֹּקֶר, כָּל הַהִסְתַּכְּלוּת שֶׁלִּי עַל הַחַיִּים מִשְׁתַּנָּה.

אֵין בָּעוֹלָם דָּבָר מְיֻתָּר, נְקוּדָה. הַמִּדְרָשׁ מְסַפֵּר (אוצר מדרשים, אלפא ביתא דבן סירא ד״ה בהתחלה אמר) כִּי פַּעַם אַחַת רָאָה דָּוִד הַמֶּלֶךְ (אִז עֲדַיִן לֹא הָיָה מֶלֶךְ אֶלָּא חֲתָנוֹ שֶׁל הַמֶּלֶךְ שָׁאוּל) צְרָעָה אוֹחֶזֶת עַכָּבִישׁ בֵּין שִׁנֶּיהָ, וּבָא אָדָם שׁוֹטֶה שֶׁגִּירַשׁ אוֹתָם עִם מַקֵּל. פָּנָה דָּוִד הַמֶּלֶךְ אֶל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְשָׁאַל: ״רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, מַדּוּעַ בָּרָאתָ צְרָעָה, עַכָּבִישׁ וְשִׁגָּעוֹן בָּעוֹלָם, הֲרֵי אֵין בָּהֶם תּוֹעֶלֶת״? אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְדָוִד: ״אַתָּה לוֹעֵג לַבְּרִיּוֹת שֶׁלִּי? חַייֵךְ שֶׁתִּצְטָרֵךְ לָהֶם״.

לְאַחַר זְמַן מָה הַמֶּלֶךְ שָׁאוּל קִינֵּא בַּחֲתָנוֹ דָּוִד וְהֵחֵל לִרְדֹּף אַחֲרָיו לְהוֹרְגוֹ. בְּמַהֲלַךְ הַבְּרִיחָה הוּא הִסְתַּתֵּר בִּמְעָרָה מְסֻיֶּמֶת, וְשָׁאוּל הַמֶּלֶךְ שֶׁהָיָה צָרִיךְ לְהִתְפַּנּוֹת נִכְנַס אֶל הַמְּעָרָה שֶׁל דָּוִד. כַּמָּה דַּקּוֹת לִפְנֵי כֵּן הוֹפִיעַ עַכָּבִישׁ מִשּׁוּם מָקוֹם וְטָוָה רֶשֶׁת שְׁלֵמָה עַל פֶּתַח הַמְּעָרָה הַפְּנִימִית בָּהּ הִתְחַבֵּא דָּוִד, וְלָכֵן כְּשֶׁשָּׁאוּל הַמֶּלֶךְ נִכְנַס וְרָאָה אֶת קוּרֵי הָעַכָּבִישׁ אָמַר לְעַצְמוֹ שֶׁכָּאן בַּמְּעָרָה לֹא נִכְנַס אָדָם שָׁנִים. כָּךְ הִתְפַּנָּה וְיָצָא וְלֹא תָּפַס אֶת דָּוִד. בְּאוֹתוֹ רֶגַע הֵבִין דָּוִד הַמֶּלֶךְ מָה הַתּוֹעֶלֶת שֶׁבְּעַכָּבִישׁ.

לֹא עָבַר זְמַן רַב, וְשָׁאוּל הַמֶּלֶךְ חִדֵּשׁ אֶת הַמִּרְדָּף אַחַר דָּוִד, וּבְמַהֲלַךְ בְּרִיחָתוֹ תָּפַס אוֹתוֹ גְּדוּד שֶׁל מֶלֶךְ גַּת, אָשֵׁר דָּוִד הָרַג הַרְבֵּה מֵחַיָּלָיו בִּזְמַן שֶׁהָיָה מַצְבִּיא בִּצְבָא שָׁאוּל. הֵם לָקְחוּ אוֹתוֹ עִמָּם לְהַמֶּלֶךְ בַּמֶּלֶךְ הַאִם לְהוֹצִיאוֹ לָהֹרֶג, וְהוּא הֵחֵל לַעֲשׂוֹת עַצְמוֹ כְּמְשֻׁגָּע[4], כְּשֶׁהוּא צוֹעֵק וּמְדַבֵּר כְּשׁוֹטֶה. לְמֶלֶךְ אָכִישׁ הָיְתָה בַּת מְשֻׁגַּעַת, וְכֵיוָן שֶׁרָאָה כִּי הֵבִיאוּ לוֹ עוֹד

[4] הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא סִיְּעוֹ שֶׁהֵבִיא לוֹ מְעַט שִׁגָּעוֹן **בָּאֱמֶת**, עַל מְנָת שֶׁהַמֶּלֶךְ יַכִּיר בְּשִׁגְעוֹנוֹ שֶׁאֵינוֹ מְזַיֵּף וישַׁחְרֵר אוֹתוֹ.

"מְשֻׁגָּע", כַּעַס עַל חֲיָלָיו וְאָמַר: "חָסַר מְשֻׁגָּעִים אָנִי כִּי הֲבֵאתֶם אֶת זֶה לְהִשְׁתַּגֵּעַ עָלַי הֲזֶה יָבוֹא אֶל בֵּיתִי"? (שמואל א' כא, טז). אַתֶּם לֹא יוֹדְעִים שֶׁיֵּשׁ לִי כְּבָר מְשֻׁגָּעִים בַּבַּיִת שֶׁלִּי שֶׁאַתֶּם מְבִיאִים לִי מְשֻׁגָּעִים מֵהָרְחוֹב? וְכָךְ דָּוִד נִמְלַט מִידֵיהֶם וְהוֹדָה לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַל שֶׁיֵּשׁ שִׁגָּעוֹן בָּעוֹלָם.

כְּשֶׁשָּׁאוּל הַמֶּלֶךְ וּצְבָאוֹ סָגְרוּ עָלָיו, הֶחְלִיט דָּוִד לְהַרְאוֹת וּלְהוֹכִיחַ לְשָׁאוּל כִּי הוּא לֹא רוֹצֶה לִפְגֹּעַ בּוֹ וְאֵינוֹ בּוֹגֵד. הוּא חָכָה לַלַּיְלָה שֶׁכָּל הַמַּחֲנֶה שֶׁל שָׁאוּל יִפְּנֶה לִישׁוֹן, וְאָז הִתְגַּנֵּב אֶל אָהֳלוֹ שֶׁל שָׁאוּל וְגָנַב מִמֶּנּוּ אֶת צַפִּיחִית הַמַּיִם שֶׁלְּרֹאשׁוֹ, עַל מְנָת שֶׁיַּרְאֶה לוֹ לַמָּחָרָת כִּי יָכוֹל הָיָה לַהֲרוֹג אוֹתוֹ בִּשְׁנָתוֹ וְרִחֵם עָלָיו. אֲבָל שַׂר צְבָאוֹ שֶׁל שָׁאוּל אַבְנֵר בֶּן נֵר הָיָה יָשֵׁן בַּפְּתַח וּכְשֶׁדָּוִד בִּקֵּשׁ לָצֵאת, הֵזִיז אַבְנֵר אֶת רַגְלָיו מִתּוֹךְ שְׁנָתוֹ וְדָוִד לֹא יָכוֹל הָיָה לַעֲבוֹר מִבְּלִי לְהָעִירוֹ. מִיַּד נַעֲשָׂה נֵס וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שָׁלַח צִרְעָה שֶׁעָקְצָה אֶת אַבְנֵר וְזֶה הֵזִיז אֶת רַגְלוֹ מִתּוֹךְ שֵׁינָה. מִיַּד זִנֵּק מִשָּׁם דָּוִד וְנִצַּל. אֲזַי הוֹדָה דָּוִד לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כִּי גַּם לְצָרְעָה עַכָּבִישׁ וְשִׁגָּעוֹן יֵשׁ תַּפְקִיד, אֵין בָּעוֹלָם דָּבָר מְיֻתָּר.

הַגְּמָרָא מְסַפֶּרֶת (ירושלמי ברכות פ"ט, ה"ב) שֶׁאֵלְיָהוּ הַנָּבִיא שָׁאַל אֶת רַבִּי נְהוֹרַאי מַדּוּעַ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בָּרָא שְׁקָצִים וּרְמָשִׂים הֲרֵי אֵין בָּהֶם תּוֹעֶלֶת? עָנָה לוֹ רַבִּי נְהוֹרַאי כִּי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בָּרָא אוֹתָם שֶׁיְּהוּ סָנֵיגוֹרְיָה לָעָם יִשְׂרָאֵל, שֶׁאִם אֵלֶּה יֶחֱטְאוּ בְּצוּרָה כָּזוֹ שֶׁהַשָּׂטָן יִקְטְרֵג עֲלֵיהֶם כִּי אֵין בְּעַם יִשְׂרָאֵל שׁוּם טָעַם לְקַיְּמוֹ, חַס וְשָׁלוֹם, וְהֵם הָפְכוּ לִמְיֻתָּרִים, יַעֲנֶה לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כִּי גַּם הַשְּׁקָצִים וְהָרְמָשִׂים שֶׁאֵין צֹרֶךְ בָּהֶם

הוּא מְקַיֵּם אוֹתָם מִתּוֹךְ רַחֲמִים בִּלְבַד, מִמֵּילָא עַם יִשְׂרָאֵל שֶׁיֵּשׁ בּוֹ צֶרֶךְ, גַּם אוֹתוֹ הוּא יְקַיֵּם[5].

נִמְצָא שֶׁגַּם לִשְׁקָצִים וּרְמָשִׂים אֵלּוּ יֵשׁ תּוֹעֶלֶת - הֵם נוֹעָדוּ לְהָגֵן עָלֵינוּ אִם נְקַלְקֵל יוֹתֵר מִדַּי. מִכָּאן צְרִיכִים אָנוּ לִלְמֹד כַּמָּה עָלֵינוּ לְשַׁפֵּר אֶת מַצָּבֵנוּ, שֶׁלֹּא נְזַדַּקֵּק לְשַׁבְלוּל שֶׁיַּצְדִּיק אֶת קִיּוּמֵנוּ בָּעוֹלָם הַזֶּה... אֶלָּא נִזְכֹּר כִּי יֵשׁ לָנוּ תַּפְקִיד נִכְבָּד בְּקִיּוּמוֹ שֶׁל הָעוֹלָם וּבְנֹהוּלוֹ עַל יְדֵי שֶׁנַּעֲשֶׂה אֶת הַמְּצֻפֶּה מֵאִתָּנוּ וּנְמַמֵּשׁ אֶת הָאֱמוּן שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בָּנוּ.

רַבָּה אֱמוּנָתֶךָ

יֵשׁ בְּדִיקָה פְּשׁוּטָה וְקַלָּה מְאֹד לִרְאוֹת אִם אָנוּ מְיֻתָּרִים אוֹ לֹא. נַצְמִיד אֶת הַיָּד לַנְּחִירַיִם וְנַרְגִּישׁ אִם אָנוּ נוֹשְׁמִים אוֹ לֹא. אִם אֲנִי נוֹשֵׁם סִימָן שֶׁיֵּשׁ לִי עֲדַיִן תַּפְקִיד בָּעוֹלָם הַזֶּה. בְּכָל יוֹם שֶׁאָדָם יָשֵׁן נִשְׁמָתוֹ עוֹלָה לְמַעְלָה וְהוּא נִשְׁפָּט עַל כָּל מַעֲשָׂיו, וּבְכָל לַיְלָה מֻכְרָע הַאִם הוּא סִיֵּם אֶת תַּפְקִידוֹ אוֹ שֶׁעֲדַיִן הוּא יָכוֹל לַעֲשׂוֹת אֶת הַמְּצֻפֶּה מִמֶּנּוּ. בְּמִדָּה וּמַאֲמִינִים בּוֹ שֶׁהוּא עֲדַיִן יָכוֹל לַעֲשׂוֹת אֶת מָה שֶׁרוֹצִים מִמֶּנּוּ, אֲפִילּוּ שֶׁהוּא עוֹד לֹא הִתְחִיל, יַחְזִירוּ אֶת נִשְׁמָתוֹ. בְּמִדָּה וְיַחְלִיטוּ כִּי הוּא סִיֵּם אֶת תַּפְקִידוֹ אוֹ שֶׁהוּא לְעוֹלָם לֹא יַתְחִיל, יַשְׁאִירוּ אוֹתוֹ שָׁם לְמַעְלָה. אִם אֲנִי קָם בַּבֹּקֶר, סִימָן שֶׁבַּשָּׁמַיִם הֶחְלִיטוּ כִּי יֵשׁ בִּי תּוֹעֶלֶת וְשִׁמּוּשׁ וְיֵשׁ לִי תַּפְקִיד לַעֲשׂוֹת הַיּוֹם.

---

[5] הַגְּמָרָא מְבִיאָה (שבת עז:) שֶׁיֵּשׁ שִׁמּוּשׁ בְּכָל מִינֵי וְרָמְשִׂים לִיצִירַת תְּרוּפוֹת לְמַחֲלוֹת וּפְגָעִים שׁוֹנִים, וְנִמְצָא שֶׁגַּם מָה שֶּׁנִּרְאָה כְּמְיֻתָּר מִמַּבָּט רִאשׁוֹן יֵשׁ לוֹ אֶת הַזְּמַן וְהַמָּקוֹם שֶׁהוּא מוֹעִיל מְאֹד, וְכָךְ גַּם יִשְׂרָאֵל שֶׁיֵּשׁ פְּעָמִים שֶׁאָדָם נִדְמֶה לוֹ כִּי הוּא מְיֻתָּר וְלֹא מוֹעִיל, שֶׁיֵּדַע שֶׁיֵּשׁ לוֹ אֶת הַזְּמַן וְהַמָּקוֹם שֶׁלּוֹ שֶׁה' יִתְבָּרַךְ הוֹעִיד עֲבוּרוֹ וְלָכֵן בָּרָא אוֹתוֹ מִלְּכַתְּחִלָּה.

וּכְדֵי לִזְכֹּר נְקוּדָה זוֹ, נִתְמַקֵּד בַּמִּלִּים שֶׁל בִּרְכַּת "מוֹדֶה אֲנִי" שֶׁאָנוּ אוֹמְרִים מְיַד עִם פְּתִיחַת עֵינֵינוּ בַּבֹּקֶר: "מוֹדֶה אֲנִי לְפָנֶיךָ מֶלֶךְ חַי וְקַיָּם שֶׁהֶחֱזַרְתָּ בִּי נִשְׁמָתִי בְּחֶמְלָה - **רַבָּה אֱמוּנָתֶךָ**". אָנוּ אוֹמְרִים לַמֶּלֶךְ תּוֹדָה שֶׁהֶחְזִיר אוֹתָנוּ לְכָאן, אֶת הַנְּשָׁמָה לַגּוּף, וְעָשָׂה זֹאת בְּחֶמְלָה וּבְרַחֲמִים כִּי אֲנַחְנוּ לֹא הִצְדַּקְנוּ זֹאת בְּמַעֲשֵׂינוּ, וְאִם כֵּן מַדּוּעַ חָזַרְנוּ? כִּי "רַבָּה אֱמוּנָתֶךָ", הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עֲדַיִן מַאֲמִין בָּנוּ שֶׁאָנוּ יְכוֹלִים לַעֲשׂוֹת אֶת מָה שֶׁהוּא מְצַפֶּה מֵאִתָּנוּ לְבַצַּע בָּעוֹלָם הַזֶּה וּבִשְׁבִיל זֶה הוּא בָּרָא אוֹתָנוּ.

וְגַם אָדָם שֶׁהֶעֱבִיר 60 וּ-70 שָׁנָה בָּעוֹלָם הַזֶּה וַעֲדַיִן לֹא הִתְחִיל, וְכוֹלָנוּ מַבִּיטִים עָלָיו בְּבוּז אוֹ בְּחֶמְלָה וְאוֹמְרִים לְעַצְמֵנוּ כֵּיצַד אָדָם הָפַךְ אֶת עַצְמוֹ לְמְיֻתָּר בִּשְׁנֵי עוֹלָמוֹת, אִם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הֶחְזִיר לוֹ אֶת נִשְׁמָתוֹ לְאוֹתוֹ בֹּקֶר סִימָן שֶׁיֵּשׁ לוֹ עֲדַיִן מָה לַעֲשׂוֹת בְּכָל הַיּוֹם כֻּלּוֹ. יֵשׁ לָנוּ בְּחִירָה חוֹפְשִׁית הַאִם לְנַצֵּל אֶת הַהִזְדַּמְּנוּת וּבֶאֱמֶת לַעֲשׂוֹת אוֹ לְבַזְבֵּז גַּם אֶת הַיּוֹם הַזֶּה, עַד שֶׁיּוֹם אֶחָד כְּבָר לֹא נְקַבֵּל הִזְדַּמְּנוּת נוֹסֶפֶת, אֲבָל פּוֹטֶנְצִיָאל יֵשׁ וֶאֱמוּנָה מִצִּדּוֹ שֶׁל הַבּוֹרֵא יֵשׁ, אָז מַדּוּעַ אוֹתוֹ אָדָם לֹא מַאֲמִין בְּעַצְמוֹ וּמַתְחִיל לַעֲשׂוֹת מַשֶּׁהוּ אֲמִתִּי עִם חַיָּיו, בִּמְקוֹם לְבַזְבֵּז אוֹתָם עַל חֲלוֹמוֹת שְׁמֶהֶם לֹא יֵצֵא דָּבָר חוּץ מִשִּׁבְרוֹן לֵב וְעַצְבוּת? אֲבָל הוּא עֲדַיִן יָכוֹל לַחְזֹר, לֹא מִשְּׁנָה כַּמָּה קִלְקֵל. הוּא חַי? מַאֲמִינִים בּוֹ!

יֵשׁ שְׁנֵי סוּגֵי אֲנָשִׁים שֶׁהוֹלְכִים לִישׁוֹן וְלֹא קָמִים, זֶה שֶׁגָּמַר אֶת הַתִּקּוּן שֶׁלּוֹ וְזֶה שֶׁלְּעוֹלָם לֹא יַתְחִיל. אִם קָמְנוּ בַּבֹּקֶר אֲנַחְנוּ עֲדַיִן לֹא צַדִּיקִים גְּמוּרִים שֶׁגָּמְרוּ אֶת הַתִּקּוּן, אֲבָל מִצַּד שְׁנֵי יֵשׁ לָנוּ הוֹכָחָה שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַאֲמִין בָּנוּ שֶׁאָנוּ יְכוֹלִים לְהַגִּיעַ לְתִקּוּן שָׁלֵם, לֹא פַּחוֹת. וְלָכֵן הוּא מַחְזִיר לָנוּ אֶת הַנְּשָׁמָה

וְאוֹמֵר לָנוּ: לֹא מִשֶּׁנִּהְיָה מָה עָשִׂיתָ אֶתְמוֹל, בֵּין אִם הָיִיתָ רָחוֹק וּבֵין אִם הָיִיתָ קָרוֹב, בֵּין אִם זָכִיתָ רַבִּים וְעָשִׂיתָ מִצְווֹת, בֵּין אִם קִלְקַלְתָּ וְעָשִׂיתָ עֲבֵרוֹת, מָה שֶׁהָיָה הָיָה אַתָּה נִשְׁפָּט הַיּוֹם עַל הַיּוֹם, קִבַּלְתָּ עוֹד יוֹם לְהִתְקָרֵב אֶל הַמַּטָּרָה, אָמְנָם לֹא עָשִׂיתָ מַסְפִּיק לְתַקֵּן, אַךְ גַּם לֹא קִלְקַלְתָּ מַסְפִּיק שֶׁיִּשְׁלְלוּ מִמְּךָ הִזְדַּמְּנוּת נוֹסֶפֶת, אָז קוּם וּתְפֹס אֶת הַהִזְדַּמְּנוּת בַּיָּדַיִם וְתַתְחִיל לַעֲבוֹד.

טָעוּת בַּזְּהוּי

אָדָם גַּם צָרִיךְ לְהִתְבּוֹנֵן שֶׁהוּא מְזַהֶה הֵיטֵב אֶת הַכֵּלִים הַיְחוּדִיִּים שֶׁנָּתַן לוֹ ה׳ וְהָאִם הוּא מְנַצֵּל אוֹתָם לַמַּטָּרוֹת הַנְּכוֹנוֹת. לְכָל אִישׁ יֵשׁ תְּכוּנוֹת טוֹבוֹת שֶׁה׳ חָנַן אוֹתוֹ בָּהֶם. יֵשׁ כָּאֵלֶּה שֶׁמְּדַבְּרִים יָפֶה וּמוֹשְׁכִים אֶת הָאָזֶן, יֵשׁ שֶׁיּוֹדְעִים לְהִתְנַסֵּחַ יָפֶה בִּכְתָב, וַאֲחֵרִים קִבְּלוּ כִּשְׁרוֹן בִּנְגִינָה אוֹ יָדַיִם פּוֹעֲלוֹת. הַאִם אֲנִי מְנַצֵּל אֶת הַמַּתָּנוֹת הָאֵלֶּה בְּצוּרָה נָכוֹנָה. הֲרֵי לְכָל מַתָּנָה כָּזוֹ יֵשׁ צוּרָה חִיצוֹנִית וְעֹמֶק רוּחָנִי פְּנִימִי. וְכַאֲשֶׁר אָדָם לֹא עוֹצֵר לִשְׁקוֹל כֵּיצַד הוּא מְנַצֵּל אֶת הַמַּתָּנוֹת שֶׁקִּבֵּל, הוּא יָכוֹל לְהִתְבַּלְבֵּל וּלְהִתְרַחֵק מֵהַיְעוּד הַמְקוֹרִי שֶׁלּוֹ.

כָּךְ אָדָם יָכוֹל לְקַבֵּל יְכֹלֶת וּמַתָּנָה לְדַבֵּר וּלְהַשְׁפִּיעַ, לְהוֹבִיל וּלְהַנְהִיג, וְכַאֲשֶׁר הוּא יַפְנֶה אֶת הַמַּתָּנוֹת הָאֵלֶּה לָעוֹלָם הַפּוֹלִיטִי אוֹ הָעִסְקִי הוּא יַצְלִיחַ וְיִזְכֶּה לְעֹשֶׁר וּפְרָסוֹם, וְעָלוּל בְּשֶׁל כָּךְ לַחְשֹׁב שֶׁהַנָּה הוּא מַגִּשִׁים אֶת יְעוּדוֹ, וּמְנַצֵּל בְּצוּרָה נְכוֹנָה אֶת תְּכוּנוֹת נַפְשׁוֹ, שֶׁהֲרֵי הוּא הִשִּׂיג אֶת הַמַּטָּרוֹת שֶׁהוּא שָׂם לְפָנָיו. אֲבָל הוּא לֹא שָׂם לֵב שֶׁהוּא נִתְקַע בְּזִהוּי הַחִיצוֹנִי שֶׁל הַכֵּלִים שֶׁנִּתַּן בָּהֶם, וְאִם הָיָה נָע בְּמִישׁוֹר רוּחָנִי הָיָה יוֹדֵעַ לְנַצֵּל אֶת הַכֹּחוֹת הָאֵלֶּה לִדְבָרִים גְּדוֹלִים הַרְבֵּה יוֹתֵר.

כַּאֲשֶׁר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא רוֹאֶה כִּי יֵשׁ לְאוֹתוֹ אָדָם טָעוּת בְּזִהוּי, אָז בְּשֶׁל רַחֲמָיו הָרַבִּים עַל אוֹתוֹ אָדָם וּרְצוֹנוֹ שֶׁיַּגִּיעַ

לִיעוּדוֹ הָאֲמִתִּי, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לוֹקֵחַ מִמֶּנּוּ אֶת "הַהֶשֵּׂגִים" שֶׁהִגִּיעַ אֲלֵיהֶם עִם מַתָּנוֹת אֱלֹה. אָדָם שֶׁיֵּשׁ לוֹ כֹּחַ לְהַמְצִיא וּלְהַנְהִיג וּלְהַשְׁפִּיעַ וּבוֹנֶה חֶבְרָה גְּדוֹלָה וּמַעֲבִיד 200 אֲנָשִׁים, יָכוֹל לְבַזְבֵּז עוֹד 50 שָׁנָה רַק בְּלַיֵּצֵר עוֹד כֶּסֶף, אָז הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה לוֹ קְשָׁיִים וּפְעָמִים אַף יִקַּח מִמֶּנּוּ אֶת הַחֶבְרָה עָצְמָה, לְהָעִיר אוֹתוֹ כִּי זֶה לֹא הַיִּעוּד שֶׁלּוֹ. אָדָם לְלֹא אֱמוּנָה יָכוֹל לְהַקָּלַע לְמַשְׁבֵּר גָּדוֹל שֶׁלֹּא יֵצֵא מִמֶּנּוּ, אֲבָל אָדָם עִם אֱמוּנָה שֶׁגַּם לוֹ זֶה נִסָּיוֹן קָשֶׁה מְאֹד, בְּעִקַּר בַּתְּחִלָּה, יָבִין כִּי אִם ה' עָשָׂה זֹאת זֶה בִּגְלַל שֶׁיֵּשׁ מַשֶּׂהוּ אַחֵר שֶׁעָלָיו לַעֲשׂוֹת וּמָקוֹם אַחֵר לִהְיוֹת בּוֹ בְּמִסְגֶּרֶת הַתִּקּוּן שֶׁלּוֹ.

מַעֲשֶׂה אָבוֹת

אַבְרָהָם אָבִינוּ הִגִּיעַ לְבַדּוֹ לַחֲבָנָה שֶׁיֵּשׁ בּוֹרֵא לָעוֹלָם וְהֵחֵל לְפַעֵל לְהַמְלִיךְ אוֹתוֹ עַל כָּל הָעוֹלָם. הוּא בָּנָה אֶת עַצְמוֹ וְאֶת מִפְעָלוֹ בְּאֶרֶץ מוֹלַדְתּוֹ, מָקוֹם שֶׁל עֲבוֹדָה זָרָה וּכְפִירָה. כֻּלָּם קָמוּ בַּתְּחִלָּה נֶגְדּוֹ כּוֹלֵל אָבִיו תֶּרַח שֶׁהִסְגִּיר אוֹתוֹ לַמֶּלֶךְ נִמְרוֹד שֶׁיַּהֲרֹג אוֹתוֹ ! אַבְרָהָם מַצְלִיחַ לְקַדֵּשׁ אֶת שֵׁם ה' וְלַעֲשׂוֹת נְפָשׁוֹת בְּחָרָן, לְגַיֵּר אֶת הָאֲנָשִׁים וְלַקָּרֵב אוֹתָם אֶל כַּנְפֵי הַשְּׁכִינָה, לְהָקִים מִפְעָל חַיִּים שָׁלֵם. וְאָז בְּגִיל 75 הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אוֹמֵר לוֹ לִסְגוֹר הַכֹּל וְלָלֶכֶת לְאֶרֶץ אַחֶרֶת וּלְהַתְחִיל מֵהַתְּחָלָה...

אָדָם חָסַר אֱמוּנָה יִתְקַשֶּׁה לַעֲשׂוֹת צַעַד כָּזֶה, לְהַתְחִיל מֵחָדָשׁ, הוּא מְזַהֶה אֶת מָה שֶׁעָשָׂה כְּמִצְוִי הַיְכוֹלוֹת וְהַיִּעוּד שֶׁלּוֹ, הָרֵי הוּא לֹא יוֹשֵׁב בָּטֵל אֶלָּא עוֹשֶׂה לְשֵׁם שָׁמַיִם, מַחְזִיר בִּתְשׁוּבָה אֲנָשִׁים וּמַמְלִיךְ אֶת הַבּוֹרֵא עַל הָעוֹלָם, וְעוֹד בָּאָרֶץ שֶׁל עוֹבְדֵי אֱלִילִים, יוֹתֵר מִזֶּה ? אֲבָל אִם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אוֹמֵר לוֹ לָקוּם וְלָלֶכֶת לַמָּקוֹם אַחֵר, סִימָן שֶׁיֵּשׁ לוֹ יְכוֹלוֹת וְיִעוּד אֲחֵרִים מִמַּה שֶׁחָשַׁב, וְהוּא קָם וְעוֹזֵב לַמְרוֹת הַקְּשָׁיִים, כִּי הוּא מֵבִין

שֶׁהַדָּבָר הָכִי טוֹב עֲבוּרוֹ הוּא לַעֲשׂוֹת מָה שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא רוֹצֶה מִמֶּנּוּ גַּם אִם זֶה לֹא נִרְאֶה "נַחַ" כָּרֶגַע.

וְהִנֵּה כְּשֶׁהוּא מַגִּיעַ לְאֶרֶץ כְּנַעַן הוּא מוֹצֵא כִּי הַמַּצָּב כֹּה קָשֶׁה שֶׁאֵין מָה לֶאֱכוֹל וְהוּא צָרִיךְ בִּכְלָל לָרֶדֶת לְמִצְרַיִם. אֲבָל כְּשֶׁהוּא חוֹזֵר מִשָּׁם הוּא מַגִּיעַ עִם עֹשֶׁר גָּדוֹל וּמַתְחִיל אֶת הַמִּפְעָל הַגָּדוֹל שֶׁל הַשָּׁבַת נְפָשׁוֹת בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וּבְאֶמְצָעוּת הַכֵּלִים שֶׁקִּבֵּל כָּאן הוּא הוֹפֵךְ לְמֶלֶךְ וּלְאָבִי הָאֻמָּה הָעִבְרִית.

אָדָם אַחֵר שֶׁהָיָה נִשְׁאַר בְּחָרָן הָיָה בָּטוּחַ שֶׁהוּא מַגִּיעַ לָעוֹלָם הַבָּא וְיִקַּבְּלוּ אוֹתוֹ כַּצַּדִּיק גָּמוּר, שֶׁהֲרֵי לֹא רַק שֶׁהוּא הֶאֱמִין בַּה' אֶלָּא חִזֵּק אֲחֵרִים וְעוֹד בִּלֵּב לִבָּהּ שֶׁל מַמְלֶכֶת הַכְּפִירָה, עָשָׂה עֲשָׂרוֹת נְפָשׁוֹת לַה' יִתְבָּרַךְ, אֵלֶּה מִצְוֹות עֲצוּמוֹת. אֲבָל אָז הָיוּ מַרְאִים לוֹ מָה הִפְסִיד, כִּי אִם הָיָה מְנַצֵּל אֶת כִּשְׁרוֹנָיו הָיָה זוֹכֶה לִהְיוֹת אֲבִי הָאֻמָּה הָעִבְרִית שֶׁבִּזְכוּת הַתּוֹרָה שֶׁעַם יִשְׂרָאֵל לוֹמְדִים קַיָּם כָּל הָעוֹלָם, וְאַבְרָהָם אָבִינוּ עַצְמוֹ הָפַךְ רֶגֶל לַמֶּרְכָּבָה לַשְּׁכִינָה!

וְזֶה מָה שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא רוֹצֶה לַעֲשׂוֹת עִמָּנוּ כְּשֶׁהוּא מְצַוֶּה אוֹתָנוּ לָצֵאת אֶל הַסֻּכָּה. "לֵךְ לְךָ" מֵהַבַּיִת הַבָּטוּחַ וְהַנּוֹחַ, מִמַּה שֶּׁאֲנִי מָכִיר וְלֹא אוֹהֵב לְשַׁנּוֹת וּלְזַעְזֵעַ, וְכָךְ יָכוֹל לְפַסְפֵּס אֶת כָּל הַיְעוּד שֶׁלִּי, וְלַחְשֹׁב בְּטָעוּת שֶׁהִגַּעְתִּי לַמְּנוּחָה וְלַנַּחֲלָה וְאֵין לִי דָּבָר לְהוֹסִיף מִמַּה שֶּׁיֵּשׁ לִי.

אִם ה' מַחְזִיר לִי אֶת נִשְׁמָתִי סִימָן שֶׁלֹּא תַּמָּה הָעֲבוֹדָה וְיֵשׁ עוֹד דְּבָרִים שֶׁמְּצַפִּים מִמֶּנִּי לַעֲשׂוֹת. וְאִם ה' טוֹרֵחַ כָּל כָּךְ לְזַעְזֵעַ אוֹתִי עַל מְנָת שֶׁאֲנִי לֹא אֶקְפָּא עַל מְקוֹמִי, סִימָן שֶׁהוּא מַאֲמִין בִּי וַאֲנִי חָשׁוּב לוֹ, יֵשׁ לִי תַּפְקִיד שֶׁאַף אֶחָד לֹא יָכוֹל לַעֲשׂוֹת בִּמְקוֹמִי, וְלָכֵן הוּא לֹא מְוַתֵּר עָלַי וּפוֹנֶה לְמִישֶׁהוּ אַחֵר, אֶלָּא מֵעִיר אוֹתִי גַּם הַבֹּקֶר לְהַמְשִׁיךְ וּלְהִתְקַדֵּם.

כְּשֶׁאֲנִי מֵבִין שֶׁאֲנִי חָשׁוּב לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְהוּא מַאֲמִין בִּי, אָז אֲנִי מַאֲמִין בְּעַצְמִי. וְזוֹ "צְלָא דִּמְהֵימָנוּתָא" שֶׁל הַסֻּכָּה, הַהַחֲזָרָה שֶׁל הָאֱמוּנָה בַּחֲשִׁיבוּת שֶׁל עַצְמֵנוּ וּבַצֶּרֶךְ בָּנוּ. וְלָכֵן אָנוּ שְׂמֵחִים בֶּחָג הַזֶּה, כִּי בּוֹ אָנוּ מַתְחִילִים לְהָבִין עַד כַּמָּה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַאֲמִין בָּנוּ וְנוֹתֵן לָנוּ עוֹד הִזְדַּמְּנוּת לְהוֹכִיחַ אֶת עַצְמֵנוּ. הוּא לֹא עוֹזֵב אוֹתָנוּ לִשְׁקֹעַ בְּתוֹךְ הַהֲבָנָה הַמַּטְעִית שֶׁלָּנוּ עַל יְעוּדֵנוּ וְעַל חֹסֶר חֲשִׁיבוּתֵנוּ, וְהוּא מְזַעְזֵעַ וּמְנַעֵר אוֹתָנוּ לְהִתְעוֹרֵר וּלְהַבְחִין כִּי יֵשׁ לָנוּ עוֹד עֲבוֹדָה לַעֲשׂוֹת וְהוּא מַאֲמִין שֶׁאָנוּ יְכוֹלִים לַעֲשׂוֹתָהּ וּבְהַצְלָחָה רַבָּה. אָז נַפְשִׁיל שַׁרְווּלִים וְנַתְחִיל לַעֲבוֹד, הָרֵי צְרִיכִים אוֹתָנוּ.

שמחת תורה

לִצְחוֹק אוֹ לִבְכּוֹת?

עֲשֶׂרֶת הַיָּמִים בֵּין רֹאשׁ הַשָּׁנָה לְיוֹם הַכִּפּוּרִים נִקְרָאִים גַּם "הַיָּמִים הַנּוֹרָאִים". בִּלְשׁוֹן הָרְחוֹב הַמִּלָּה "נוֹרָא" הִיא בְּדֶרֶךְ כְּלָל בַּעֲלַת מַשְׁמָעוּת שְׁלִילִית, "קָרָה לִי מַשֶּׁהוּ נוֹרָא". אֲבָל הַמַּשְׁמָעוּת הָאֲמִתִּית שֶׁל הַמִּלָּה "נוֹרָא" הִיא מִלְּשׁוֹן "מוֹרָא", מַשֶּׁהוּ גָּדוֹל וּמַרְשִׁים שֶׁיָּכוֹל לְהַטִּיל אֵימָתוֹ מֵעֶצֶם גֻּדְלוּתוֹ, לָאו דַּוְקָא מִסִּבָּה רָעָה. כְּשֶׁאֲנַחְנוּ אוֹמְרִים (נחמיה ט, לב): "הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא", אֲנַחְנוּ לֹא מִתְכַּוְּנִים, חַס וְשָׁלוֹם, לְהַגִּיד שֶׁה' יִתְבָּרַךְ הוּא רַע, אֶלָּא מֵטִיל מוֹרָא מֵעֶצֶם גֻּדְלוּתוֹ. כָּךְ גַּם "הַיָּמִים הַנּוֹרָאִים" נִרְאִים מַפְחִידִים, כִּי יֵשׁ מוֹרָא שָׁמַיִם עָלֵינוּ, שְׁהֲרֵי כֻּלָּנוּ מוּבָאִים לַמִּשְׁפָּט בַּיָּמִים הָלָלוּ.

וְכָךְ כֻּלָּנוּ מוֹצְאִים עַצְמֵנוּ מִתְכּוֹנְנִים לַמִּשְׁפָּט, אַחֲרֵי שֶׁנִּרְדַּמְנוּ כָּל הַשָּׁנָה, פִּתְאוֹם מַגִּיעַ רֹאשׁ חֹדֶשׁ אֱלוּל בּוֹ אֲנַחְנוּ מְקַבְּלִים קְרִיאָה "בֶּן אָדָם, מָה לְךָ נִרְדָּם", מַתְחִילִים לְהָעִיר אוֹתָנוּ! יֵשׁ לָנוּ מִשְׁפָּט עוֹד 30 יוֹם! כּוֹתְבִים שָׁם מִי יִחְיֶה, מִי יָמוּת, ה' יְרַחֵם. אֲנַחְנוּ מַגִּיעִים אֶל רֹאשׁ הַשָּׁנָה בְּפַחַד, עוֹבְרִים אוֹתוֹ בַּחֲשָׁשׁוֹת כִּי לֹא יוֹדְעִים מָה נִגְזַר עָלֵינוּ, אִם לְטוֹבָה וְאִם לְרָעָה, חָלִילָה. יֵשׁ לָנוּ עוֹד עֲשָׂרָה יָמִים לְעַרְעֵר, מְקֻצֶּה שִׁפּוּרִים. יֵשׁ לָנוּ אֶת יוֹם הַכִּפּוּרִים, שָׁם חוֹתְמִים לָנוּ אֶת גְּזַר דִּינֵנוּ לַשָּׁנָה הַזּוֹ, וּלְעִתִּים גַּם לַשָּׁנִים הַבָּאוֹת אַחֲרֶיהָ. וַאֲנַחְנוּ מְהַלְּכִים מְפֻחָדִים כָּל הָ-40 יוֹם מֵרֹאשׁ חֹדֶשׁ אֱלוּל וְעַד יוֹם הַכִּפּוּרִים, הוֹלְכִים לַסְּלִיחוֹת, נוֹתְנִים צְדָקוֹת, בּוֹכִים בְּתַחֲנוּנִים. וְכָךְ עַד לַשִּׁיא שֶׁמַּגִּיעַ בַּחֲתִימָה, תְּפִילַת הַנְּעִילָה שֶׁל יוֹם הַכִּפּוּרִים. שִׁיא הַהִתְרַגְּשׁוּת, שִׁיא הַהִתְפָּרְקוּת, מֵהַמֻּתָּח, מֵהַפַּחַד... וַאֲנַחְנוּ מִתְפַּלְּלִים, מְקַוִּים שֶׁה' יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם עָלֵינוּ, סוֹמְכִים עַל כָּךְ שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא רוֹצֶה בַּתְּשׁוּבָה שֶׁלָּנוּ.

אֶת רְצוֹן ה' לְרַחֵם עָלֵינוּ רוֹאִים בְּעִקָּר בִּתְפִלַּת הַנְּעִילָה. לִפְנֵי סוֹף הַדִּין, לִפְנֵי הַחֲתִימָה הַסּוֹפִית, פִּתְאוֹם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא גּוֹרֵם שֶׁכְּמַעַט כָּל יְהוּדִי יַגִּיעַ אֶל בֵּית הַכְּנֶסֶת, גַּם אֵלֶּה שֶׁרְחוֹקִים מִתּוֹרָה וּמִצְווֹת. הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שׁוֹפֵט אֶת כָּל הָעוֹלָם בִּשְׁנֵיָּה אַחַת, בִּשְׁנֵיָּה אַחַת קוֹבְעִים מִי יִחְיֶה, מִי יָמוּת, מִי יִהְיֶה חוֹלֶה, מָתַי יַבְרִיא, מָה יַרְוִיחַ, מָה יַפְסִיד, הַכֹּל! בִּשְׁנֵיָּה אַחַת! וּכְדֵי שֶׁבִּתְפִלַּת הַנְּעִילָה יוּכַל לְגַלּוֹת רַחֲמָיו עָלֵינוּ, שֶׁחֲרֵי יֵשׁ הֶבְדֵּל גָּדוֹל אִם אֲנַחְנוּ נִשְׁפָּטִים בְּפָנֵינוּ אוֹ שֶׁלֹּא בְּפָנֵינוּ, אָז הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא גּוֹרֵם לָנוּ לָבוֹא. וְאָז אֲנַחְנוּ רוֹאִים מִצָּעָד שֶׁל כִּפּוֹת לְבָנוֹת וְטַלִּיתוֹת מֵהַבַּר מִצְוָה שֶׁמַּגִּיעַ לְסוֹף הַתְּפִלָּה לִשְׁמוֹעַ תְּקִיעַת שׁוֹפָר וְלַחֲזוֹר הַבַּיְתָה לֶאֱכוֹל...

הַגּוּף חוֹשֵׁב שֶׁהוּא בָּא לִשְׁמוֹעַ אֶת הַשּׁוֹפָר כְּדֵי שֶׁיֵּדַע מָתַי אֶפְשָׁר לֶאֱכוֹל, אֲבָל הַנְּשָׁמָה שֶׁהֵבִיאָה אוֹתוֹ, הִיא בָּאָה לִצְעֹק לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: "לִפְנֵי שָׁאַתָּה סוֹגֵר אֶת הַשְּׁעָרִים... הִנֵּה גַּם אֲנִי סוֹף סוֹף הִגַּעְתִּי... לָקַח לִי 24 שָׁעוֹת לְהָזִיז אֶת הַגּוּף הַבַּטָּה הַזֶּה מֵהַמִּטָּה, וְהִנֵּה הֵבֵאתִי אוֹתוֹ... תַּעֲשֶׂה לִי טוֹבָה! תְּרַחֵם גַּם עָלַי"! וְכָכָה ה' מְרַחֵם עַל כֻּלָּם.

עַכְשָׁו, אַחֲרֵי שֶׁחָתְמוּ אוֹתָנוּ לְטוֹבָה, בְּעֶזְרַת ה', תָּם וְנֶחְתָּם שֶׁבַח לְבוֹרֵא עוֹלָם, הָיִינוּ צְרִיכִים סוּג שֶׁל מְנוּחָה מִכָּל הַלַּחַץ הָאַדִּיר. הָיִינוּ בְּמִשְׁפָּט, וַאֲנַחְנוּ אֲפִילוּ לֹא יוֹדְעִים מָה נֶחְתַּם עָלֵינוּ... הָיִינוּ מְצַפִּים שֶׁתִּהְיֶה אֵיזוֹ הַפְסָקָה, בָּהּ נוּכַל לִנְשֹׁם קְצָת לִרְוָחָה וּלְעַכֵּל מָה עָבַרְנוּ. אֲבָל לַה' יִתְבָּרַךְ תָּכְנִיּוֹת אֲחֵרוֹת.

פִּתְאוֹם אֲנַחְנוּ עוֹבְרִים מַעֲבַר חַד לְ-11 יוֹם שֶׁל שִׂמְחָה! וְעוֹד אֵיזוֹ שִׂמְחָה (דְּבָרִים טז, יד-טו): "וְשָׂמַחְתָּ בְּחַגֶּךָ... **וְהָיִיתָ אַךְ שָׂמֵחַ**", צִוּוּי עַל רֶגֶשׁ! אֵין צִוּוּי "לֹא תִּכְעַס", אֲבָל כָּאן יֵשׁ לָנוּ צִוּוּי לְרֶגֶשׁ, "תִּשְׂמַח וְרַק תִּשְׂמַח"! עַד כְּדֵי כָּךְ הָעַצְבוּת אָסוּרָה, שֶׁלֹּא רַק חֲסִידִים וְאַנְשֵׁי מַעֲשֶׂה הַנּוֹהֲגִים לְהִתְעַנּוֹת כָּל הַשָּׁנָה אֲסוּרִים בְּכָךְ כְּעֵת, אֶלָּא אֲפִילוּ מִי שֶׁאָמוּר לִהְיוֹת בָּאֲבֵלוּת, לֹא עָלֵינוּ, אָסוּר לוֹ לְהִתְאַבֵּל! אִם נִפְטַר לוֹ מֵת לִפְנֵי הֶחָג, מִתְבַּטֶּלֶת יְשִׁיבַת הַשִּׁבְעָה! אִם הוּא נִפְטַר בְּתוֹךְ חוֹל הַמּוֹעֵד, נִדְחֵית הַשִּׁבְעָה לְאַחֲרֵי הַחַגִּים. הַחַגִּים דּוֹחִים וּמְבַטְּלִים אֲבֵלוּת!

הִכַּרְתִּי אָדָם שֶׁאֲחוֹתוֹ נִפְטְרָה לִפְנֵי יוֹם הַכִּפּוּרִים הָאַחֲרוֹן, לֹא עָלֵינוּ, הוּא מַגִּיעַ לְעֶרֶב יוֹם הַכִּפּוּרִים, אוֹמְרִים לוֹ: "יָצָאתָ מֵהַשִּׁבְעָה" (נִפְטְרָה רַק יוֹמַיִם לִפְנֵי!), עָבַר יוֹם הַכִּפּוּרִים, הִגִּיעַ לְעֶרֶב סֻכּוֹת, אָמְרוּ לוֹ: "יָצָאתָ מֵהַ-30"! בְּקִשֵּׁי עָבַר שָׁבוּעַ יָמִים מִשֶּׁנִּקְבְּרָה, וּכְבָר יָצָא מֵהַ-30! לָמָּה? כִּי הֶחָג הַזֶּה הוּא צִוּוּי

מֵה׳, ״וְשָׂמַחְתָּ בְּחַגֶּךָ״ דּוֹחֶה אֲבֵלוּת; אָסוּר לִבְכּוֹת; וּמָה הִשִּׂיא שֶׁאֲנַחְנוּ שׂוֹאֲפִים אֵלָיו מִכָּאן? יוֹם הוֹשַׁעְנָא רַבָּה. 51 יָמִים שֶׁל תְּשׁוּבָה שֶׁהֶחֱלוּ מֵרֹאשׁ חֹדֶשׁ אֱלוּל מִסְתַּיְמִים בְּיוֹם הַ-51 (פְּמִנְיַן נ״א), בַּיּוֹם הַזֶּה נִמְסָרוֹת הַפִּתְקָאוֹת עִם גְּזַר הַדִּין שֶׁלָּנוּ מִיּוֹם הַכִּפּוּרִים.

מָה זוֹ יְרִידַת הַפִּתְקָאוֹת הַזּוֹ? אִם נִחְתַּמְתִּי בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים, מַדּוּעַ לוֹקֵחַ כָּל כָּךְ הַרְבֵּה זְמַן עַד שֶׁהַפִּתְקָאוֹת יוֹרְדוֹת? הֲרֵי בַּדֹּאַר שֶׁל מַעְלָה אֵין שְׁבִיתוֹת. אִם נִחְתַּמְתִּי אָז אִי אֶפְשָׁר לְשַׁנּוֹת אֶת הַכָּתוּב בַּפֶּתֶק, לָמָּה לְחַכּוֹת? וְאִם כֵּן אֶפְשָׁר לְשַׁנּוֹת, אָז מַדּוּעַ אֲנִי מְצַיֵּן 11 יָמִים שֶׁל שִׂמְחָה? תְּנוּ לִי עוֹד 11 יָמִים שֶׁל סְלִיחוֹת, עַד הָרֶגַע הָאַחֲרוֹן. לְכְאוֹרָה לֹא מוּבָן הָרַעְיוֹן שֶׁל הוֹשַׁעְנָא רַבָּה.

הוֹפְכִים כִּוּוּן

וְאִם כָּל זֶה לֹא מַסְפִּיק, אָז אַחֲרֵי שֶׁיָּרְדוּ הַפִּתְקָאוֹת, הַיּוֹם הָרִאשׁוֹן הָאֲמִתִּי שֶׁל הַשָּׁנָה הוּא אִם כֵּן כ״ב בְּתִשְׁרֵי, וְגַם הוּא חָג! אָדָם יוֹצֵא מִכָּל אֵימַת הַדִּין לְחִיּוֹת אֶת הַשָּׁנָה הַחֲדָשָׁה, וּפוֹתֵחַ אוֹתָהּ בְּחָג?! וְאַחֲרֵי כָּל הַתַּהֲלִיךְ שֶׁעָבַרְנוּ, שֶׁהִתְחַלְנוּ בְּתַרְדֵּמֶת בִּתְחִלַּת חֹדֶשׁ אֱלוּל, עַד שֶׁהִתְחַלְנוּ לְהִתְאַזֵּן שֶׁיֵּשׁ חַגִּים, וְהִתְעַלְּנוּ רוּחָנִית, וְשַׂמְּחָנוּ וְעָלִינוּ, וְעָלִינוּ, וְעָלִינוּ... עַד שֶׁכְּבָר נִגְמָרִים הַחַגִּים, וַאֲנַחְנוּ בָּאִים לַעֲשׂוֹת הַקָּפוֹת שְׁנִיּוֹת בְּמוֹצָאֵי חֶג בְּשִׂמְחָה רַבָּה, וְסוֹף סוֹף נָפַל לָנוּ הָאֲסִימוֹן מָה זֶה לִהְיוֹת שָׂמֵחַ, אַחֲרֵי כָּל זֹאת מִיַּד לַמָּחֳרָת חוֹזְרִים לַשִּׁגְרָה! לַעֲבוֹדָה! לַפְּקָקִים!

אֵיזֶה שִׁנּוּי קִיצוֹנִי! מָה ה׳ יִתְבָּרַךְ רָצָה מֵאִתָּנוּ בַּיָּמִים הָאֵלֶּה? מֵרֹאשׁ חֹדֶשׁ אֱלוּל וְעַד יוֹם הַכִּפּוּרִים עוֹד חָשַׁבְתִּי שֶׁאֲנִי מֵבִין מָה רוֹצִים מִמֶּנִּי. יֵשׁ לִי מִשְׁפָּט, וַאֲנִי מְקַבֵּל הַזְדַּמְּנוּיוֹת

חוֹזְרוֹת לָצֵאת מִמֶּנּוּ בַּצּוּרָה הַטּוֹבָה בְּיוֹתֵר. מֵעִקַּר הַדִּין, הַמִּשְׁפָּט הוּא יוֹם אֶחָד, רַק שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נוֹתֵן לָנוּ 40 יָמִים שֶׁל רַחֲמִים, כְּדֵי שֶׁנִּתְעוֹרֵר, נִבְכֶּה, נְבַקֵּשׁ סְלִיחָה. נִכְתַּבְנוּ, נֶחְתַּמְנוּ, נִגְמָר. אָז מָה פֵּשֶׁר כָּל הַהֶמְשֵׁךְ שֶׁאַחֲרֵי חֲתִימַת הַדִּין?

אֶלָּא אֲנַחְנוּ צְרִיכִים לְהָבִין אֶת שֹׁרֶשׁ הַדְּבָרִים שֶׁל כָּל 51 יְמֵי הַסְּלִיחָה. אֲנַחְנוּ צְרִיכִים לְחַלְּקָם לִשְׁתֵּי קְבוּצוֹת: 40 יָמִים שֶׁל סְלִיחוֹת וְאֵימַת הַדִּין, וְ-11 יָמִים שֶׁל "וְהָיִיתָ אַךְ שָׂמֵחַ". צָרִיךְ לָדַעַת כִּי יֵשׁ לָנוּ שְׁנֵי תִּקּוּנִים חֲשׁוּבִים לַעֲשׂוֹת, כְּשֶׁלְּכָל אֶחָד זְמַן מִשֶּׁלּוֹ.

הַתִּקּוּן הָרִאשׁוֹן נַעֲשֶׂה בְּ-40 הַיָּמִים הָרִאשׁוֹנִים, מֵרֹאשׁ חֹדֶשׁ אֱלוּל וְעַד יוֹם הַכִּפּוּרִים, וְהוּא נוֹעָד לְתַקֵּן כָּל מָה שֶׁקִּלְקַלְתִּי. אֲנִי מַגִּיעַ בְּסוֹף הַשָּׁנָה, לִקְרַאת תְּחִלַּת הַשָּׁנָה הַחֲדָשָׁה, לַבַּנְק שֶׁל מַעְלָה לְבַקֵּשׁ הַלְוָאָה חֲדָשָׁה. אָז מַבְהִירִים לָנוּ שֶׁצָּרִיךְ לִרְאוֹת מָה עָשִׂינוּ עִם הַהַלְוָאָה הַקּוֹדֶמֶת, פַּחַד פְּחָדִים... מָה עָשִׂינוּ עִם "הַכֶּסֶף" שֶׁל שָׁנָה שֶׁעָבְרָה? גַּם אָז בִּקַּשְׁנוּ חַיִּים, בִּקַּשְׁנוּ בְּרִיאוּת... עַכְשָׁו ה' יִתְבָּרַךְ עוֹשֶׂה מַאֲזַן כַּמָּה מֵהַבְּרִיאוּת הַזּוֹ נֶצְלָה לְתוֹרָה, לִתְפִלּוֹת וּלְמִצְווֹת, כַּמָּה נֶצַל לְחַיֵּי הַיּוֹם יוֹם שֶׁל פַּרְנָסָה וְסִדּוּרִים, וְכַמָּה בִּזְבַּזְנוּ עַל שְׁטֻיּוֹת, הֲבָלִים וְאִסּוּרִים! מָה רָאִינוּ עִם הָעֵינַיִם שֶׁלָּנוּ, מָה עָשִׂינוּ עִם הַיָּדַיִם שֶׁלָּנוּ מָה שָׁמַעְנוּ עִם הָאָזְנַיִם שֶׁלָּנוּ, מָה אָמַרְנוּ עִם הַלָּשׁוֹן שֶׁלָּנוּ... כָּל אֵיבָר נִשְׁפָּט בִּפְנֵי עַצְמוֹ! עַד שֶׁהוּא מְקַבֵּל אַשְׁרַאי לַשָּׁנָה הַבָּאָה, רוֹאִים מָה עָשָׂה בַּשָּׁנָה הַחוֹלֶפֶת! וְכָךְ שׁוֹפְטִים אוֹתָנוּ.

אָז כְּדֵי שֶׁלֹּא נֵצֵא בְּשֵׁן וָעַיִן, כִּי יָדוּעַ שֶׁצַּדִּיקִים נִכְתָּבִים לְחַיִּים לְאַלְתַּר, רְשָׁעִים נִכְתָּבִים לַמִּיתָה לְאַלְתַּר, וְהַבֵּינוֹנִים הֵם שֶׁתְּלוּיִים בֵּין רֹאשׁ הַשָּׁנָה לַיּוֹם הַכִּפּוּרִים (ראש השנה טז:), וַאֲנַחְנוּ

כֻּלָּנוּ צְרִיכִים לִרְאוֹת אֶת עַצְמֵנוּ כִּבְינוֹנִיִּים, שֶׁחֲרֵי אֲפִילוּ רַבָּה הָאָמוֹרָא הַקָּדוֹשׁ רָאָה אֶת עַצְמוֹ כִּבְינוֹנִי (ברכות סא:), וְהוּא הָיָה מְחַיֶּה מֵתִים! אֲנַחְנוּ לֹא יוֹדְעִים מָה הוֹלֵךְ לִהְיוֹת עִמָּנוּ, אָז אֲנַחְנוּ בּוֹכִים, וּמִתְחַנְּנִים, וּמְבַקְּשִׁים סְלִיחָה... שָׂלָב זֶה נִמְשָׁךְ עַד תְּפִילַת הַנְּעִילָה. יֵשׁ לָנוּ הִזְדַּמְּנוּת לִפְנֵי שֶׁחוֹתְמִים אֶת גְּזַר הַדִּין שֶׁלָּנוּ לַשָּׁנָה הַקָּרוֹבָה, לְבַקֵּשׁ וְלִבְכּוֹת שֶׁיְּרַחֲמוּ עָלֵינוּ, כִּי בָּרֵגַע שֶׁהַדִּין נֶחְתַּם אִי אֶפְשָׁר לְשַׁנּוֹת! מָה שֶׁנֶּחְתַּם בַּפִּתְקָאוֹת בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים אִי אֶפְשָׁר לְשַׁנּוֹת. אָז לָמָּה צָרִיךְ עוֹד 11 יָמִים שֶׁל שִׂמְחָה? מָה הַתִּקּוּן הַשֵּׁנִי?

כַּאֲשֶׁר אֲנִי כּוֹתֵב מִבְרָק וְשׁוֹלֵחַ אוֹתוֹ מֵהַדּאַר, הַמִּבְרָק עוֹבֵר שְׁלוֹשָׁה שְׁלַבִּים. הַשָּׂלָב הָרִאשׁוֹן הוּא הַכְּתִיבָה, בּוֹ אֲנִי מְנַסֵּחַ אֶת מָה שֶׁאֲנִי רוֹצֶה לוֹמַר. אַחֲרֵי שֶׁכָּתַבְתִּי אֲנִי עוֹבֵר לַשָּׂלָב הַשֵּׁנִי, בּוֹ אֲנִי מְבַקֵּשׁ לְהַכְנִיס שִׁנּוּיִים. הַכְנָסַת שִׁנּוּיִים לְאַחַר הַכְּתִיבָה הִיא כְּבָר יוֹתֵר מְסֻבָּכֶת, כִּי צָרִיךְ לִפְתֹּחַ מֵחָדָשׁ מָה שֶׁנִּכְתַּב עַל מְנָת לְהוֹסִיף אוֹ לְהַשְׁמִיט, אַךְ זֶה עֲדַיִן אֶפְשָׁרִי. בָּרֵגַע שֶׁסִּיַּמְתִּי אֶת כָּל הַשִּׁנּוּיִים וְאִשַּׁרְתִּי אֶת הַמִּבְרָק עַל תּוֹכְנוֹ, מַגִּיעַ הַשָּׂלָב הַשְּׁלִישִׁי וְהָאַחֲרוֹן, בּוֹ יָצָא הַמִּבְרָק עִם הַשְּׁלִיחַ אֶל יְעָדוֹ. זֶהוּ, הַמִּבְרָק נֶחְתַּם, אֲנִי כְּבָר לֹא יָכוֹל לְשַׁנּוֹת מָה שֶׁכָּתוּב בּוֹ. מָה אֲנִי עוֹשֶׂה עַכְשָׁו אִם הִתְחָרַטְתִּי?

אֵיךְ אֲנִי יָכוֹל לִמְנוֹעַ אֶת הַגָּעַת הַמִּבְרָק לְיַעֲדוֹ אִם אֲנִי לֹא יָכוֹל לְשַׁנּוֹת אֶת תּוֹכְנוֹ, אוֹ לְהַשִּׂיג אֶת הַשָּׁלִיחַ? אִם אִי אֶפְשָׁר לְשַׁנּוֹת אֶת הַמַּעַן, צָרִיךְ לְטַפֵּל בַּנִּמְעָן... מָה קוֹרֶה אִם הַדַּוָּר מַגִּיעַ לַבַּיִת וְהַנִּמְעָן לֹא נִמְצָא? אָז שׁוֹלְחִים לוֹ הַתְרָאָה בַּדּאַר, פֶּתֶק אָדֹם בּוֹ אוֹמְרִים לוֹ שֶׁיָּסוּר לְסְנִיף הַקָּרוֹב לָקַחַת דּאר רָשׁוּם. הַתְרָאָה שְׁנִיָּה, שְׁלִישִׁית... וְאָז מַחְזִירִים אֶת הַמִּבְרָק

לַמּוֹעֵן "לֹא מָצָאנוּ אֶת הַנִּמְעָן, הוּא לֹא נִמְצָא בְּבֵיתוֹ, הוּא לֹא בָּא לָקַחַת"...

בְּמֶשֶׁךְ 30 יוֹם מֵרֹאשׁ חֹדֶשׁ אֱלוּל וְעַד רֹאשׁ הַשָּׁנָה "נִסַּחְנוּ אֶת הַמִּבְרָק". בָּכִינוּ וְהִשְׁתַּדַּלְנוּ לְקַבֵּעַ לְעַצְמֵנוּ גְּזַר דִּין טוֹב שֶׁיִּתֵּן לָנוּ עוֹד שְׁנַת חַיִּים. בַּשָּׁלָב הַשֵּׁנִי נִצַּלְנוּ עוֹד 10 יָמִים נוֹרָאִים עַד לְיוֹם הַכִּפּוּרִים עַל מְנָת לְשַׁנּוֹת אֶת הַנֻּסָּח הַקּוֹדֵם, זֶה כְּבָר יוֹתֵר קָשֶׁה אַךְ אֶפְשָׁרִי, בְּעִקָּר אִם נִשְׁתַּדֵּל וּנְבַקֵּשׁ הַרְבֵּה. בַּשָּׁלָב הַשְּׁלִישִׁי נָחְתַּם הַמִּבְרָק וְנִשְׁלַח לְיַעֲדוֹ. בְּמוֹצָאֵי יוֹם הַכִּפּוּרִים נִגְמַר הַדִּין, אֲנִי כְּבָר לֹא יָכוֹל לְשַׁנּוֹת מָה שֶׁכָּתוּב לִי בַּ"מִּבְרָק". מָה אֲנִי כֵּן יָכוֹל לְשַׁנּוֹת? אֶת עַצְמִי! אִם אֲנִי אֲשַׁנֶּה אֶת הַנִּמְעָן, וְהַדָּוָר לֹא יִמְצָא אוֹתִי, הוּא יַחְזִיר אֶת הָאִגֶּרֶת לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא,

- "מָה אַתָּה עוֹשֶׂה עִם הַמַּעֲטָפָה הַזּוֹ? מַדּוּעַ לֹא מָסַרְתָּ לוֹ בַּיָּד"?
- "לֹא מָצָאתִי אוֹתוֹ, הוּא לֹא הָיָה בַּבַּיִת"...

אָז אֵיךְ אֲנִי מְשַׁנֶּה אֶת הַנִּמְעָן בְּ-11 יוֹם? 40 יוֹם שֶׁל בֶּכִי לֹא הִסְפִּיקוּ, מָה 11 יוֹם יְשַׁנּוּ? אֶלָּא שֶׁה' יִתְבָּרַךְ אוֹמֵר לָנוּ שֶׁהֶמְשֵׁךְ הַתִּקּוּן הוּא אֵינוֹ בְּבֶכִי. הַבְּכִי הָיָה עַל מְנָת לְבַקֵּשׁ סְלִיחָה עַל הַקִּלְקוּלִים שֶׁעָשִׂינוּ, הוּא לֹא מוֹנֵעַ הִשָּׁנוּת שֶׁל קִלְקוּלִים בְּעָתִיד. וּמָה כֵּן מוֹנֵעַ קִלְקוּלִים נוֹסָפִים בְּעָתִיד? מָה מְתַקֵּן אֶת שֹׁרֶשׁ הַבְּעָיָה בְּתוֹכֵנוּ? שִׂמְחָה! הַשֹּׁרֶשׁ שֶׁל כָּל הָעֲבֵרוֹת, וְהַשֹּׁרֶשׁ שֶׁל כָּל הַמַּחֲלוֹת הַנַּפְשִׁיּוֹת וְהַגּוּפָנִיּוֹת, וְשֶׁל כָּל הַצָּרוֹת וְהַמְּנִיעוֹת הוּא הֶעָדְרוּת הַשִּׂמְחָה!

מִצְוָה גְּדוֹלָה לִהְיוֹת בְּשִׂמְחָה

רַבִּי נַחְמָן מִבְּרֶסְלֶב כָּתַב (ליקוטי מוהר"ן תנינא כד) כִּי הַנְּטִיָּה הַטִּבְעִית שֶׁל הָאָדָם הִיא לִפּוֹל לְעַצְבוּת וְדִכָּאוֹן וּלְמָרָה שְׁחוֹרָה.

וְזֶה כְּמוֹ חוֹר שָׁחֹר, מַגֶּנֶט שֶׁמּוֹשֵׁךְ אֵלָיו אֶת כָּל הַצָּרוֹת הָאֶפְשָׁרִיּוֹת, מִמֵּילָא אָדָם שֶׁיֵּשׁ לוֹ כָּל הַזְּמַן צָרוֹת הוּא כָּל הַזְּמַן בְּצַעַר וּבְכַעַס, בְּמֹרמוֹר וּבְעֶצֶב. אֵין לוֹ יְשׁוּב הַדַּעַת, וּמִכָּאן הַדֶּרֶךְ קְצָרָה עַד שֶׁהוּא גַּם עוֹשֶׂה שְׁטֻיּוֹת וַעֲבֵרוֹת. וְלָכֵן יֵשׁ לְתַקֵּן אֶת שֹׁרֶשׁ הַחֵטְא שֶׁזּוֹ הָעַצְבוּת, לְשַׁנּוֹת אֶת עַצְמִי וְלִהְיוֹת בְּשִׂמְחָה, מִמֵּילָא כְּבָר לֹא אֶעֱשֶׂה עֲבֵרוֹת חֲדָשׁוֹת, וּמִכֵּיוָן שֶׁשִּׁנִּיתִי אֶת עַצְמִי אָז שְׁלִיחֵי הַפִּתְקָאוֹת לֹא יִמְצְאוּ אוֹתִי!

אֵיךְ מְשַׁנִּים אֶת עַצְמֵנוּ? הַמַּרְכִּיב שֶׁל שִׂמְחָה בְּחַיֵּינוּ הוּא דָּבָר שֶׁלֹּא מוּבָן לָנוּ. אֲנַחְנוּ לֹא יוֹדְעִים מַהִי שִׂמְחָה אֲמִתִּית. רוֹב בְּנֵי הָאָדָם חוֹוִים רַק "שִׂמְחַת חֶסְרוֹנוֹת". כְּלוֹמַר, חָסֵר לִי בַּחַיִּים דָּבָר שֶׁאֲנִי רוֹצֶה, אֲנִי עוֹבֵד קָשֶׁה, עֲבוֹדָה פִּיזִית, הִשְׁתַּדְּלוּת אֵצֶל אֲנָשִׁים, מִתְאַמֵּץ לְמַלֵּא אֶת הַחִסָּרוֹן. כְּשֶׁהַחִסָּרוֹן מִתְמַלֵּא, אֲנִי שָׂמֵחַ. שַׂמְתִּי לְעַצְמִי מַטָּרָה, אֲנִי רוֹצֶה בַּיִת, אֲנִי רוֹצֶה רֶכֶב, אֲנִי רוֹצֶה שִׁדּוּךְ, אֲנִי רוֹצֶה יֶלֶד, אֲנִי רוֹצֶה עֲבוֹדָה. כָּל אֶחָד יֵשׁ לוֹ חִסָּרוֹן מְסֻיָּם, הוּא עוֹבֵד קָשֶׁה לְהַשִּׂיג אֶת הַחִסָּרוֹן, וּכְשֶׁהוּא מַשִּׂיג אוֹתוֹ, בְּאוֹתוֹ יוֹם הוּא שָׂמֵחַ.

אָדָם שֶׁזּוֹכֶה לְהִתְחַתֵּן לְאַחַר שָׁנִים רַבּוֹת שֶׁהוּא מְחַפֵּשׂ שִׁדּוּךְ, כַּמָּה הוּא שָׂמֵחַ בַּבַּיִת הֶחָדָשׁ שֶׁהֵקִים, עוֹרֵךְ חֲתֻנָּה מְפֹאֶרֶת, בְּאוֹלָם יֻקָּרְתִי... אָדָם נוֹלָד לוֹ יֶלֶד לְאַחַר שָׁנִים שֶׁל נִשּׂוּאִין, הוּא עוֹרֵךְ בְּרִית מְפֹאֶרֶת, אֵיזֶה שָׂמֵחַ הוּא! אָדָם קָנָה בַּיִת מְשֻׁלּוֹ, הוּא מְמַהֵר לַעֲרֹךְ חֲנֻכַּת בַּיִת... כַּמָּה זְמַן מַחְזִיקָה הַשִּׂמְחָה הַזֹּאת? יוֹם יוֹמַיִם, שָׁבוּעַ, שְׁבוּעַיִם... וְזֶהוּ. מַדּוּעַ? כִּי יֵשׁ לוֹ עוֹד הַרְבֵּה חֶסְרוֹנוֹת, הוּא עוֹד לֹא סַיֵּם לְמַצּוֹת אֶת שִׂמְחָתוֹ מֵהַשְׁלָמַת הַחִסָּרוֹן שֶׁהִשִּׂיג, וּכְבָר עוֹבֵר לַחִסָּרוֹן הַבָּא שֶׁלּוֹ, וְהוּא מַתְחִיל מַסָּע חָדָשׁ...

לָכֵן חַיָּיו שֶׁל אָדָם הֵם 99 אֲחוּזִים שֶׁל מַסָּע אָרוֹךְ וּמְפָרֵךְ לְהַשְׁלָמַת חֶסְרוֹנוֹת וְאָחוּז בּוֹדֵד שֶׁזּוֹכֶה לֵהָנוֹת מֵהֶם לְרֶגַע קָט, בְּטֶרֶם מִתְפַּנִּים לְהַשְׁלָמַת הַחִסָּרוֹן הַבָּא. כָּךְ שֶׁרֹב חַיָּיו שֶׁל אָדָם מֵרְכָּבִים מֵעֲבוֹדָה קָשָׁה וְכָעָס עַצְבוּיוֹת וּנְפִילוֹת, בְּמַטָּרָה לְהַשִּׂיג אֶת הַחֶסְרוֹנוֹת. פַּעַם בְּכַמָּה זְמַן יֵשׁ קְפִיצָה קְטַנָּה שֶׁל שִׂמְחָה לְכַמָּה יָמִים, זֶה כְּדֵי שֶׁהוּא לֹא יִשְׁתַּגֵּעַ! כִּי אִם לֹא הָיְתָה לוֹ שִׂמְחָה כְּלָל, אָדָם שֶׁיֵּשׁ לוֹ רַק עֶצֶב כָּל הַזְּמַן, בַּסּוֹף לֹא עָלֵינוּ הוּא יָכוֹל אַף לְצֵאת מִדַּעְתּוֹ וְחָלִילָה גַּם לִפְגֹּעַ בְּעַצְמוֹ! כַּמָּה אֶפְשָׁר לִסְבֹּל? אֲנָשִׁים צְרִיכִים שִׂמְחוֹת כְּמוֹ אֲוִיר לִנְשִׁימָה, כִּי רוֹב הַזְּמַן קָשֶׁה לָנוּ. וּמַדּוּעַ כָּל זֹאת? כִּי אֲנַחְנוּ מִתְרַכְּזִים בְּשִׂמְחַת הַחֶסְרוֹנוֹת.

אִם אֲנִי נִמְצָא בְּמָקוֹם שֶׁאֲנִי מִתְחַבֵּר לְשִׂמְחָה לְלֹא הַפְסָקָה, וַאֲנִי כָּל הַזְּמַן שָׂמֵחַ, אָז אֵין דָּבָר שֶׁיָּכוֹל לְהַשְׁפִּיעַ עָלַי לְרָעָה, אֲפִילּוּ גְּזֵרוֹת קָשׁוֹת לֹא נִדְבָּקוֹת בִּי! הֵן לֹא מַפִּילוֹת אוֹתִי, הֵן לֹא מַכְאִיבוֹת לִי! אָדָם שֶׁנִּמְצָא בְּשִׂמְחָה שֶׁהַבֵּן שֶׁלּוֹ מִתְחַתֵּן וְעוֹמֵד עַכְשָׁו מִתַּחַת לַחֻפָּה, וּפִתְאוֹם רוֹאֶה אֶת אָח שֶׁלּוֹ, דּוֹד שֶׁל הֶחָתָן, שֶׁשָּׁתָה קְצָת יוֹתֵר מִדַּי, נִתְקָע בְּשֻׁלְחָן מַפִּיל כַּמָּה צַלָּחוֹת, וְעוֹשֶׂה רַעַשׁ אֶחָד גָּדוֹל. אֲבִי הֶחָתָן מְחַיֵּךְ, אוֹמֵר לְעַצְמוֹ: "טוֹב, נְשַׁלֵּם לְבַעַל הָאוּלָם מָחָר, מָה, אֲנִי אֶהֱרוֹס אֶת הַכֹּל בִּשְׁבִיל כַּמָּה צַלָּחוֹת? אֲנִי שָׂמֵחַ".

חֹדֶשׁ אַחֲרֵי, אוֹתוֹ אָח שׁוֹתֶה בַּבַּיִת שֶׁלּוֹ, עוֹבֵר בַּסָּלוֹן וְשׁוֹבֵר לוֹ אֶת כָּל הַמִּזְנוֹן. מָה יַּעֲשֶׂה אֲבִי הֶחָתָן עַכְשָׁו? הוּא יִצְעַק עָלָיו! יִצְרַח עָלָיו: "תְּשַׁלֵּם לִי אֶת הַנֶּזֶק הַזֶּה"! מָה הַהֶבְדֵּל בֵּין הַחֲתֻנָּה לַסָּלוֹן? בַּחֲתֻנָּה הוּא הָיָה בְּשִׂמְחָה, אָז לֹא הָיָה אִכְפַּת לוֹ מֵהַפְּגָעִים הַקְּטַנִּים, אֲבָל בַּסָּלוֹן הוּא לֹא הָיָה בְּשִׂמְחָה, כָּל דָּבָר מַפְרִיעַ לוֹ. אִם הוּא הָיָה שׂוֹמֵר עַל הַשִּׂמְחָה

שֶׁל הַחֲנָּה גַּם חֹדֶשׁ אַחֲרֵי אֶצְלוֹ בַּסָּלוֹן, אָז גַּם כְּשֶׁאָחִיו שׁוֹבֵר לוֹ אֶת כָּל הַסָּלוֹן זֶה לֹא הָיָה מַפְרִיעַ לוֹ.

בִּלְתִּי פְּגִיעַ

עַל הַפַּח שֶׁל שִׂמְחָה לוֹמְדִים, לֹא פָּחוֹת וְלֹא יוֹתֵר, מֵהָמָן הָרָשָׁע: כְּשֶׁאֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה רָצְתָה לְהַפִּיל אוֹתוֹ, הִיא עָשְׂתָה סְעוּדָה וְהִזְמִינָה אֵלֶיהָ רַק אֶת הַמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ וְהָמָן הָרָשָׁע. הִיא עָשְׂתָה זֹאת כְּדֵי לְנַצֵּל אֶת הַהִזְדַּמְּנוּת לְהַפִּיל אֶת הָמָן. בְּסוֹף הַסְּעוּדָה, כְּשֶׁהַמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ נֶהֱנָה מִמְּנָה כָּל כָּךְ, הוּא נִגַּשׁ לְאֶסְתֵּר וּמַצִּיעַ: "מָה שְׁאֵלָתֵךְ רוֹצָה, תַּגִּידִי עַכְשָׁו, עַד חֲצִי הַמַּלְכוּת! מָה אָתְּ רוֹצָה"? מָה הָיוּ כֻּלָּם צוֹעֲקִים בִּמְקוֹמָהּ? "הָמָן גָּזַר לַהֲרוֹג אוֹתָנוּ! תִּתְלֶה אוֹתוֹ! תַּהֲרֹג אוֹתוֹ"! וּמָה אֶסְתֵּר אָמְרָה? "אִם מָצָאתִי חֵן בְּעֵינֵי הַמֶּלֶךְ וְאִם עַל הַמֶּלֶךְ טוֹב לָתֵת אֶת שְׁאֵלָתִי וְלַעֲשׂוֹת אֶת בַּקָּשָׁתִי יָבוֹא הַמֶּלֶךְ וְהָמָן אֶל הַמִּשְׁתֶּה אֲשֶׁר אֶעֱשֶׂה לָהֶם וּמָחָר אֶעֱשֶׂה כִּדְבַר הַמֶּלֶךְ" (אסתר ה, ח). מַדּוּעַ לָבוֹא מָחָר עוֹד פַּעַם? הִיא אֹרְגְּנָה אֶת כָּל הָעֶרֶב הַזֶּה לְהַפִּיל אֶת הָמָן עַכְשָׁו, אָז מַדּוּעַ לִדְחוֹת לְמָחָר? וְאִם הַמֶּלֶךְ לֹא יַסְכִּים?

אֶלָּא שֶׁהָיְתָה לָהּ רוּחַ הַקֹּדֶשׁ, וְהִיא רָאֲתָה שֶׁאִי אֶפְשָׁר לִפְגֹּעַ בְּהָמָן! מַדּוּעַ? כִּי כָּתוּב בַּפָּסוּק אַחֲרֵי שֶׁהָמָן יָצָא מֵאַרְמוֹנוֹ שֶׁל הַמֶּלֶךְ (אסתר ה, ט): "וַיֵּצֵא הָמָן בַּיּוֹם הַהוּא שָׂמֵחַ וְטוֹב לֵב" (הָיָה צָרִיךְ לִהְיוֹת כָּתוּב "טוֹב לֵבָב", כְּנֶגֶד יֵצֶר הַטּוֹב וְיֵצֶר הָרַע, אֲבָל לְהָמָן הָרָשָׁע הָיָה רַק יֵצֶר רַע, וְלָכֵן כָּתוּב רַק טוֹב לֵב, כְּבֵי"ת אַחַת). הָמָן הָיָה בְּשִׂמְחָה כֹּה גְּדוֹלָה שֶׁאִי אֶפְשָׁר הָיָה לִגְזֹר נֶגְדּוֹ גְּזֵרוֹת רָעוֹת!

מִי שֶׁנִּמְצָא בְּשִׂמְחָה מֻשְׁלֶמֶת הוּא חָסִין לְמַכּוֹת. רַק שֶׁאֵצֶל הָמָן זוֹ לֹא הָיְתָה שִׂמְחָה רוּחָנִית, אֶלָּא שִׂמְחַת הַחֶסְרוֹנוֹת. וּמַדּוּעַ שִׂמְחַת הַחֶסְרוֹנוֹת שֶׁלּוֹ נִרְאֲתָה מֻשְׁלֶמֶת עַד שֶׁאִי אֶפְשָׁר

לִפְגֹּעַ בּוֹ? כִּי עַל פָּנָיו נִרְאָה הָיָה כִּי כְּלוּם לֹא חָסֵר לוֹ. בְּשִׂמְחַת הַחִסָּרוֹן הַכֹּל מֻפְנֶה לְחִסָּרוֹן אַחֵר שֶׁאֵין לָנוּ בְּאוֹתוֹ רֶגַע. הָמָן הָרָשָׁע הִרְגִּישׁ כִּי יֵשׁ לוֹ הַכֹּל! הָיְתָה לוֹ אִשָּׁה, הָיוּ לוֹ חֲבֵרִים, הָיוּ לוֹ מֵעַל ל-208 יְלָדִים, עִם עַיִן הָרַע! הָיָה לוֹ עֹשֶׁר כְּקֶרַח, הוּא הָיָה סְגַן מֶלֶךְ הָעוֹלָם בְּאֹפֶן רִשְׁמִי, הוּא הָיָה מֶלֶךְ הָעוֹלָם בַּפֹּעַל, הַחוֹתֶמֶת שֶׁל הַמֶּלֶךְ הָיְתָה אֶצְלוֹ! וְגַם הָאִישׁ שֶׁהוּא הֲכִי שׂוֹנֵא, מָרְדְּכַי הַיְהוּדִי, כְּבָר נִגְזְרָה עָלָיו מִיתָה, וְגַם עַל כָּל עַמּוֹ! הֵם צְרִיכִים לָמוּת עוֹד 11 חֹדֶשׁ, בְּי״ג בַּאֲדָר. הוּא חָשַׁב שֶׁיֵּשׁ לוֹ הַכֹּל! וְעַכְשָׁו הוּא יוֹצֵא מִסְּעוּדָה, שֶׂרַק הוּא וְהַמֶּלֶךְ יוֹשְׁבִים שָׁם, וְהוּא מְאֻשָּׁר. אַךְ זוֹ רַק אַשְׁלָיָה, כִּי אֵין שִׂמְחַת חֶסְרוֹנוֹת יְכוֹלָה לִהְיוֹת מֻשְׁלֶמֶת לְעוֹלָם!

לָכֵן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא חִיֵּךְ אֵלָיו: ״רָשָׁע בֶּן רָשָׁע בֶּן בְּנוֹ שֶׁל עֵשָׂו הָרָשָׁע! הַשִּׂמְחָה שֶׁלְּךָ הִיא שִׂמְחַת הַחֶסְרוֹנוֹת, נָכוֹן? בּוֹא נִרְאֶה מָה חָסֵר לְךָ! יֵשׁ בַּשַּׁעַר אֵיזֶה יְהוּדִי זָקֵן שֶׁכְּבָר גָּזַרְתָּ עָלָיו מִיתָה עוֹד 11 חֳדָשִׁים, יָחַד עִם שְׁאָר הַיְהוּדִים, אֲבָל הוּא לֹא רוֹצֶה לְהִשְׁתַּחֲווֹת לְךָ״! וְהַחִסָּרוֹן הַקָּטָן הַזֶּה, שֶׁהֲרֵי אוֹתוֹ מָרְדְּכַי אָמוּר לָמוּת בַּגְּזֵרָה, הַחִסָּרוֹן הַזֶּה שָׁבַר אֶת הָמָן!

הוּא בָּא לְאִשְׁתּוֹ בְּפָנִים נְפוּלוֹת, וְשׁוֹפֵךְ אֶת לִבּוֹ (אסתר ה, יא-יג): ״וַיְסַפֵּר לָהֶם הָמָן אֶת כְּבוֹד עָשְׁרוֹ וְרֹב בָּנָיו וְאֵת כָּל אֲשֶׁר גִּדְּלוֹ הַמֶּלֶךְ וְאֵת אֲשֶׁר נִשְּׂאוֹ עַל הַשָּׂרִים וְעַבְדֵי הַמֶּלֶךְ. וַיֹּאמֶר הָמָן: אַף לֹא הֵבִיאָה אֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה עִם הַמֶּלֶךְ אֶל הַמִּשְׁתֶּה אֲשֶׁר עָשְׂתָה כִּי אִם אוֹתִי וְגַם לְמָחָר אֲנִי קָרוּא לָהּ עִם הַמֶּלֶךְ, **וְכָל זֶה אֵינֶנּוּ שֹׁוֶה לִי** בְּכָל עֵת אֲשֶׁר אֲנִי רוֹאֶה אֶת מָרְדְּכַי הַיְהוּדִי יוֹשֵׁב בְּשַׁעַר הַמֶּלֶךְ״. רָשָׁע! ״וְכָל זֶה אֵינֶנּוּ שֹׁוֶה לִי״! כָּל מָה שֶׁיֵּשׁ לוֹ לֹא שָׁוֶה! מַדּוּעַ? כִּי חָסֵר לוֹ מַשֶּׁהוּ אֶחָד! זֶה הַפְּגָם בְּשִׂמְחַת הַחֶסְרוֹנוֹת! כָּךְ זֶה בָּעוֹלָם הַגַּשְׁמִי, ״אֵין אָדָם יוֹצֵא מִן הָעוֹלָם וַחֲצִי תַּאֲוָתוֹ בְּיָדוֹ״ (קהלת-רבה א, א). כְּשֶׁאֲנִי מִתְרַכֵּז רַק בְּסִפּוּק

הַתַּאֲוֹות הַגַּשְׁמִיּוֹת שֶׁלִּי, אֲנִי אַף פַּעַם לֹא אַשִּׂיג אַף חֲצִי מִמַּה שֶׁאֶרְצֶה, כַּמָּה שֶׁאֹכַל יוֹתֵר, כָּךְ הַתֵּאָבוֹן שֶׁלִּי יִגְדַּל יוֹתֵר, וְתָמִיד אֶהְיֶה עָצוּב!

זֶה הַתַּרְגִּיל הַכִּי גָּדוֹל שֶׁל הַיֵּצֶר הָרַע! גַּם כְּשֶׁאֶתְאַוֶּה לְכֶסֶף, וּלְבַסּוֹף יִהְיֶה לִי מִלְיוֹן שֶׁקֶל בַּבַּנְק, הוּא יִפְתַּח לִי תֵּאָבוֹן אַחֵר! זֹאת הָאַשְׁלָיָה הַכִּי גְּדוֹלָה! בָּרֵגַע שֶׁהָמָן הָרָשָׁע אָמַר: "כָּל זֶה אֵיננוּ שׁוֶה לִי", נִכְנְסָה בּוֹ עַצְבוּת. וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, דֶּרֶךְ הַפֶּתַח הַזֶּה, הִגְדִּיל בּוֹ אֶת הָעַצְבוּת עוֹד יוֹתֵר, כְּשֶׁהוּא מַשְׁפִּילוֹ לַמְּחֻרָת לְכַבֵּד אֶת מָרְדְּכַי כְּבוֹד יְקָרִים, לְהוֹבִילוֹ עַל סוּס בְּבִגְדֵי מְלוּכָה, וּלְהַכְרִיז (אסתר ו, יא): "כָּכָה יֵעָשֶׂה לָאִישׁ אֲשֶׁר הַמֶּלֶךְ חָפֵץ בִּיקָרוֹ"!

הַגְּמָרָא מְסַפֶּרֶת (מגילה טז.) כִּי מָרְדְּכַי הָיָה בְּתַעֲנִית שֶׁל שְׁלוֹשָׁה יָמִים רְצוּפִים, 72 שָׁעוֹת שֶׁלֹּא אָכַל וְלֹא רָחַץ, וּבְמַצָּב כָּזֶה מַגִּיעַ אֵלָיו הָמָן וּמְבַקֵּשׁ לְהַעֲלוֹתוֹ עַל סוּסוֹ שֶׁל הַמֶּלֶךְ וּלְהַלְבִּישׁוֹ בְּבִגְדֵי מַלְכוּת. מָרְדְּכַי מֵיד עוֹנֶה כִּי לֹא יָאֶה כָּךְ לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בִּכְלֵי הַמֶּלֶךְ וְעָלָיו לִרְחֹץ וּלְהִסְתַּפֵּר תְּחִלָּה. אֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה הוֹצִיאָה כָּרוֹז לְסָגוֹר כָּל הַמִּסְפָּרוֹת וְהַמֶּרְחָצָאוֹת, וְכָךְ הָמָן הָרָשָׁע מוֹצֵא אֶת עַצְמוֹ מְסַפֵּר אֶת מָרְדְּכַי וּמְסַבֵּן לוֹ אֶת הַגַּב! לְאַחַר מִכֵּן מָרְדְּכַי מִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ לְטַפֵּס עָלָיו כְּדֵי לַעֲלוֹת עַל הַסּוּס, בַּסַּתָּנָה כִּי הוּא חָלָשׁ מִדַּי מִלְטַפֵּס עָלָיו לְבַדּוֹ! וְאִם כָּל זֶה לֹא מַסְפִּיק, חֲרֵי כְּשֶׁעָבְרוּ מִתַּחַת לְבֵיתוֹ שֶׁל הָמָן, חָשְׁבָה בִּתּוֹ שֶׁל הָמָן כִּי הוּא עַל הַסּוּס וּמָרְדְּכַי מוֹלִיכוֹ, אָז מֵהֲרָה לָקַחַת דְּלִי שׁוֹפְכִין שֶׁעַל הַגַּג וְלִשְׁפֹּךְ עַל רֹאשׁ מָרְדְּכַי, וּכְשֶׁגִּלְתָה כִּי הָיָה זֶה אָבִיהָ שֶׁבִּזְתָה, קָפְצָה מֵהַגַּג אֶל מוֹתָהּ! וְעַל כָּךְ נֶאֱמַר (אסתר ו, יב): "וְהָמָן נִדְחַף אֶל בֵּיתוֹ אָבֵל וַחֲפוּי רֹאשׁ" - אָבֵל עַל בִּתּוֹ, וַחֲפוּי

רֹאשׁ עַל בְּזוּיוֹ ! וּבְדִיּוּק בָּרֵגַע הַזֶּה שֶׁהָיָה אָבֵל, שָׁבוּר, וּמְלֻכְלָךְ, בָּאוּ שְׁלִיחֵי הַמֶּלֶךְ וְזֵרְזוּ אוֹתוֹ אֶל הָאַרְמוֹן לִסְעוּדָה חֲגִיגִית...

תּוֹךְ יְמָמָה אַחַת הָפַךְ הָמָן הָרָשָׁע מִמֶּלֶךְ הָעוֹלָם לִהְיוֹת תָּלוּי עַל עֵץ ! הוּא יָרַד מִשִּׂמְחָה עֲצוּמָה לְעַצְבוּת עֲצוּמָה, כַּאֲשֶׁר בְּשִׂמְחָה עֲצוּמָה אֲפִילוּ אֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה לֹא יָכְלָה לִפְגֹּעַ בּוֹ, וְאִלּוּ בְּעַצְבוּת עֲצוּמָה תָּלוּ אוֹתוֹ עַל עֵץ ! תִּרְאוּ מָה הַפֹּחַ שֶׁל שִׂמְחָה לְהָגֵן עָלֵינוּ !

טִירוֹנוּת לְשִׂמְחָה

הָאָדָם הָרִאשׁוֹן בְּגַן עֵדֶן מִקֶּדֶם לִפְנֵי הַחֵטְא הָיָה כֻּלּוֹ מִצְפֶּרֶן, לֹא הָיָה לוֹ "עוֹר" בְּעַז"ן, אֶלָּא "אוֹר" בָּאָל"ף. כְּשֶׁהוּא אָכַל מֵעֵץ הַדַּעַת וְנָשְׁרוּ מִמֶּנּוּ כָּל נִיצוֹצוֹת הַקְּדֻשָּׁה, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא גָּמַל עִמּוֹ חֶסֶד וְעָשָׂה לוֹ כֻּתָּנוֹת עוֹר. מַסְבִּיר הָרַב רַבִּי יוֹסֵף חַיִּים זָצוֹק"ל (בֶּן-אִישׁ-חַי ש"ר, בְּרֵאשִׁית) כִּי הַהֶבְדֵּל בֵּין "אוֹר" לְ"עוֹר" בְּגִימַטְרִיָּא הוּא 69, כְּמִנְיַן "יָגוֹן" וְכֵן "אֶבְיוֹן". אִם נְחַבֵּר אֶת זֶה לַשִּׁעוּר שֶׁלָּנוּ, "יָגוֹן" פְּרוּשׁוֹ עַצְבוּת, "אֶבְיוֹן" פְּרוּשׁוֹ עָנִי, וַחֲז"ל אוֹמְרִים לָנוּ שֶׁאֵין עָנִי אֶלָּא בְּדַעַת (נדרים מא.), וְזֶה הוֹבִיל לְעַצְבוּת.

בָּרֵגַע שֶׁהָאָדָם אָכַל מִפְּרִי עֵץ הַדַּעַת, נִגְרַם לוֹ חֹסֶר דַּעַת ! פְּגַם בַּדַּעַת ! מַדּוּעַ ? כִּי חֲרֵי פְּרִי עֵץ הַדַּעַת יָצָר בְּבֶן אָדָם אֶת הַיְכֹלֶת לְהַתְחִיל לִשְׁאוֹל וְלַחְקֹר וְלִתְהוֹת. הוּא הָיָה אָמוּר לְקַבֵּל אֶת הַתּוֹרָה בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת, וְאַחֲרֵי זֶה הוּא הָיָה מְקַבֵּל אִשּׁוּר לֶאֱכוֹל מֵעֵץ פְּרִי הַדַּעַת, וְאֶת הַיְכֹלֶת לַחְקוֹר וְלִשְׁאֹל הָיָה מַפְנֶה לַתּוֹרָה, וְהָיָה מְקַבֵּל הֲנָאָה אֵין סוֹפִית. כֵּיוָן שֶׁהוּא אָכַל מִפְּרִי עֵץ הַדַּעַת לִפְנֵי שֶׁקִּבֵּל אֶת הַתּוֹרָה, הוּא הַתְמַלֵּא בְּהַרְבֵּה שְׁאֵלוֹת, מִבְּלִי שֶׁתִּהְיֶה יְכֹלֶת לַעֲנוֹת לוֹ תְּשׁוּבָה אֲפִילוּ עַל אַחַת מֵהֶן. אָז נִכְנְסוּ בּוֹ סְפֵקוֹת וּתְהִיּוֹת, עַד שֶׁכָּפַר בָּעִקָּר, סָלַק מִגַּן עֵדֶן וְנִגְזְרָה מִיתָה עַל כָּל הָעוֹלָם לְכָל הַדּוֹרוֹת ! כָּל זֶה בִּגְלַל

שֶׁהוּא שָׁאַל שְׁאֵלוֹת בַּזְּמַן וּבַמָּקוֹם הֲלֹא נָכוֹן, בִּגְלַל שֶׁהָיְתָה לוֹ דַּעַת מְשֻׁלוֹ וְלֹא דַּעַת תּוֹרָה (וְלֹא יָכְלָה לִהְיוֹת לוֹ דַּעַת תּוֹרָה, כִּי הוּא לֹא חָפָה שֶׁהַתּוֹרָה תֵּרֵד לָעוֹלָם). הוּא הָיָה עָנִי מִדַּעַת תּוֹרָה וְזֶה הֵבִיא לוֹ עֲצָבוּת.

וּמָה הַתִּקּוּן? מָה הַהֶפֶךְ שֶׁל עָנִי? עָשִׁיר! וְאִם עָנִי זֶה עָנִי מִדַּעַת, אָז מַהוּ עָשִׁיר עַל פִּי חֲזַ"ל? "אֵיזֶהוּ עָשִׁיר הַשָּׂמֵחַ בְּחֶלְקוֹ" (אבות ד, א). כָּאן הַשִּׂמְחָה נִכְנֶסֶת לַתְּמוּנָה! הָאָדָם הָרִאשׁוֹן קִלְקֵל, נִהְיֶה אֶבְיוֹן (עָנִי מִדַּעַת), וְלָכֵן הָפַךְ לְיָגוֹן (נִכְנְסָה בּוֹ עֲצָבוּת) כִּי יֵשׁ לוֹ הַרְבֵּה שְׁאֵלוֹת וּסְפֵקוֹת, אִם הָיָה בֶּאֱמוּנָה תְּמִימָה, כִּי מָה שֶׁיֵּשׁ לוֹ זֶה כָּל מָה שֶׁהוּא צָרִיךְ בֶּאֱמֶת, אָז הָיָה שָׂמֵחַ בְּחֶלְקוֹ, וְהָיָה עָשִׁיר! הַתִּקּוּן שֶׁל הַפְּגָם הָרִאשׁוֹן **הִיא הַשִּׂמְחָה**! זֶה הַתִּקּוּן לְכָל הַמַּחֲלוֹת וְהַבְּעָיוֹת!

וְזוֹ הַסִּבָּה שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הֵבִיא לָנוּ אֶת חַג הַסֻּכּוֹת מִיָּד לְאַחַר יְמֵי הַדִּין, כִּי הַמַּטָּרָה שֶׁל סֻכּוֹת הִיא לְלַמֵּד אוֹתָנוּ אֵיךְ לִשְׂמוֹחַ! אֲנַחְנוּ שָׂכַחְנוּ אֵיךְ לִשְׂמוֹחַ! כָּל הַשָּׁנָה אֲנַחְנוּ הוֹלְכִים עִם פַּרְצוּף תִּשְׁעָה בְּאָב! כָּל הַזְּמַן רַק "חָסֵר לִי! קָשֶׁה לִי! כּוֹאֵב לִי! צַר לִי"!

רַבִּי נַחְמָן מִבְּרֶסְלֶב מַסְבִּיר (לקוטי מוהר"ן תנינא מו) כִּי כָּל אָדָם מִסְתּוֹבֵב בָּעוֹלָם כְּשֶׁהוּא מַרְגִּישׁ שֶׁהַמְּנִיעוֹת שֶׁלּוֹ הֵן הֲכִי גְּדוֹלוֹת בָּעוֹלָם, וְהָאֱמֶת הִיא שֶׁהַמְּנִיעָה הֲכִי גְּדוֹלָה הַמְשַׁתֶּפֶת לְכֻלָּם הִיא מְנִיעַת הַמֹּחַ!

כְּשֶׁאֲנַחְנוּ מַאֲמִינִים בַּמְּנִיעוּת שֶׁהֵן אֲמִתִּיּוֹת, אָז הֵן הוֹפְכוֹת לְחוֹמוֹת שֶׁאִי אֶפְשָׁר לִשְׁבֹּר אוֹתָן! יֵשׁ לְהָבִין שֶׁאֵין מְנִיעוֹת בִּכְלָל, הַכֹּל זֶה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שׁוּם דָּבָר לֹא קָשֶׁה. אֲבָל אֲנָשִׁים קוֹרְסִים תַּחַת הַצָּרוֹת שֶׁלָּהֶם, תַּחַת הַחוֹבוֹת שֶׁלָּהֶם, תַּחַת הַבְּעָיוֹת הָרְפוּאִיּוֹת שֶׁלָּהֶם, וְכָל שְׁאָר הַבְּעָיוֹת שֶׁיֵּשׁ לָנוּ, ה׳

יְרֵחַם, אָז קָשֶׁה, קָשֶׁה לִהְיוֹת בְּשִׂמְחָה! רוֹב הַזְּמַן עֲצוּבִים. לָכֵן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא רוֹצֶה לְלַמֵּד אוֹתָנוּ מָה זוֹ שִׂמְחָה.

אֵיךְ מְלַמְּדִים שִׂמְחָה? מָה זוֹ שִׂמְחָה אֲמִתִּית? חֲז״ל אוֹמְרִים כִּי אֵין שְׁכִינָה שׁוֹרָה אֶלָּא בִּמְקוֹם שִׂמְחָה שֶׁל מִצְוָה (שבת ל:), וְהַכַּוָּנָה שֶׁהַשִּׂמְחָה הָאֲמִתִּית הִיא כְּשֶׁאֲנִי דָּבֵק בַּשְּׁכִינָה, וַאֲנִי נֶהֱנֶה מֵהַמִּצְוֹות. הַדֶּרֶךְ הָאֲמִתִּית לַעֲשׂוֹת מִצְוָה, הִיא בְּשִׂמְחָה כָּזוֹ שֶׁתִּשְׁרֶה עָלַי שְׁכִינָה!

בַּתַּלְמוּד הַיְרוּשַׁלְמִי מְסֻפָּר (סוכה פ״ה, ה״א) כִּי הַנָּבִיא יוֹנָה בֶּן אֲמִתַּי הָיָה מְעוֹלֵי רְגָלִים שֶׁשָּׂמַח כָּל כָּךְ בְּמִצְוַת שִׂמְחַת בֵּית הַשּׁוֹאֵבָה, עַד שֶׁשָּׁרְתָה עָלָיו רוּחַ הַקֹּדֶשׁ, וְכָךְ הָפַךְ לְנָבִיא! לְלַמְּדֵנוּ שֶׁאֵין שְׁכִינָה שׁוֹרָה אֶלָּא עַל לֵב שָׂמֵחַ! לְכָזוֹ דַּרְגָּה אֶפְשָׁר לְהַגִּיעַ עַל יְדֵי שִׂמְחָה, וְזוֹ הַמְּצִיאוּת שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְיַחֵל שֶׁכֻּלָּנוּ נַגִּיעַ אֵלֶיהָ.

אֲבָל אֲנַחְנוּ לֹא יוֹדְעִים לַעֲשׂוֹת זֹאת, אֵיךְ מַגִּיעִים לְשִׂמְחָה כָּזוֹ? אֶלָּא כְּמוֹ שֶׁהוֹפְכִים נַעַר בֶּן 18 לְלוֹחֵם קְרָבִי עַל יְדֵי טִירוֹנוּת, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַצִּיעַ לָנוּ, לְהַבְדִּיל, טִירוֹנוּת שֶׁל שִׂמְחָה. אֶת אֹהֶל הַסַּיָּרִים מַחְלִיפָה הַסֻּכָּה, וְכָאן ה׳ יִתְבָּרַךְ מִתְרַגֵּל עִמָּנוּ שִׂמְחָה.

סֻכּוֹת זֶה חַג מְיֻחָד, כִּי זֶה הַזְּמַן וְהַמָּקוֹם הַיְחִידִים בָּהֶם יְהוּדִי אֶחָד יָכוֹל לְהוֹרִיד שְׁכִינָה עַל עַצְמוֹ. חֲז״ל אוֹמְרִים כִּי לְכָל דָּבָר שֶׁבִּקְדֻשָּׁה צָרִיךְ מִנְיָן, עֲשָׂרָה אֲנָשִׁים (מגילה כג:), כַּאֲשֶׁר יֵשׁ מִנְיָן אֲזַי שְׁכִינָה יוֹרֶדֶת. לֹא כָּךְ בְּסֻכָּה. יְהוּדִי יוֹשֵׁב בַּסֻּכָּה לְבַדּוֹ, זֶה כָּל מָה שֶׁהוּא צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת, לָשֶׁבֶת בְּסֻכָּה כְּשֵׁרָה, הוּא רַק יוֹשֵׁב בַּסֻּכָּה וְהַשְּׁכִינָה בָּאָה! יְהוּדִי אֶחָד! לְפָנֵי שֶׁהוּא לָמַד תּוֹרָה בַּסֻּכָּה, אוֹ בֵּרַךְ בַּסֻּכָּה, אוֹ אָכַל בַּסֻּכָּה, אוֹ אֲפִילוּ יָשַׁב בַּסֻּכָּה! רַק נִכְנַס וְהַשְּׁכִינָה בָּאָה.

אִם יָבוֹא גּוֹי לַסֻּכָּה, חָסִיד אֻמּוֹת עוֹלָם שֶׁמְּקַיֵּם שֶׁבַע מִצְווֹת בְּנֵי נֹחַ, וְיֵשׁ לוֹ גַּן עֵדֶן שֶׁל גּוֹיִם, מִיַּד כְּשֶׁהוּא נִכְנָס אֶל הַסֻּכָּה הַשְׁכִינָה מִסְתַּלֶּקֶת! (ש״ך על התורה, פרשת אמור). יֵשׁ רַק תְּנַאי קַבָּלָה אֶחָד לַסֻּכָּה, לֹא צָרִיךְ לִהְיוֹת צַדִּיק אוֹ חָסִיד, רַק שֶׁיִּהְיֶה יְהוּדִי, זֶה הַכֹּל! זוֹ הָאַהֲבָה שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֵלֵינוּ, הַיְּהוּדִי נִכְנָס לְתוֹךְ הַסֻּכָּה וְהַשְׁכִינָה שׁוֹרָה עָלָיו, וְאָז הוּא שָׂמֵחַ.

אִם זָכָה אוֹתוֹ אָדָם לִהְיוֹת קָרוֹב לְתוֹרָה וּמִצְווֹת הוּא מֵבִין גַּם מַדּוּעַ הוּא שָׂמֵחַ. אֲבָל אִם הוּא רָחוֹק הוּא לֹא מֵבִין, הוּא רַק יוֹדֵעַ שֶׁטּוֹב לוֹ בַּסֻּכָּה. הַשָּׁנָה רָאִיתִי הֲכִי הַרְבֵּה סֻכּוֹת מֵאָז שֶׁנּוֹלַדְתִּי. מַמָּשׁ בְּכָל מָקוֹם, כְּמוֹ פִּטְרִיּוֹת אַחֲרֵי הַגֶּשֶׁם, סֻכּוֹת לִפְנֵי הַגֶּשֶׁם. בְּכָל חָצֵר סֻכָּה.

עַכְשָׁו שֶׁיֵּשׁ סֻכּוֹת נְחָלִים זֶה יוֹתֵר קַל, פַּעַם הָיוּ בּוֹנִים מֵעֵץ, זֶה הָיָה כָּרוּךְ בַּטִּרְחָה וּבַעֲבוֹדָה קָשָׁה, הַשָּׁנָה קָנוּ סֻכּוֹת נְחָלִים, הָיָה רָצוֹן לַעֲשׂוֹת סֻכּוֹת! רָצוֹן לָשֶׁבֶת בְּסֻכָּה! אֲנָשִׁים שֶׁלֹּא יוֹדְעִים מִתּוֹרָה וּמִצְווֹת, לֹא יוֹדְעִים הֲלָכוֹת, גַּם הַסֻּכָּה שֶׁל חֵלֶק מֵהֶם לֹא כְּשֵׁרָה בִּכְלָל... אֲבָל קוֹנִים וּבוֹנִים, מַדּוּעַ?

הַגְּמָרָא אוֹמֶרֶת (מְגִלָּה ג.) ״אַף עַל גַּב דְּאִיהוּ לֹא חָזֵי מַזָּלֵיהּ חָזֵי״, זֹאת אוֹמֶרֶת אַף עַל פִּי שֶׁהַגּוּף לֹא מֵבִין מָה הוּא רוֹאֶה, הַנְּשָׁמָה שֶׁלּוֹ רוֹאָה. הַנְּשָׁמָה רוֹאָה שְׁכִינָה בַּסֻּכָּה, וְהִיא רוֹצָה לִדְבֹּק בָּהּ. אָז בֵּינְתַיִם הוּא יוֹצֵא מֵהַבַּיִת שֶׁלּוֹ, עוֹזֵב אֶת הַמַּזְגָּן, עוֹזֵב אֶת הַטֶּמְבֶּלְוִיזְיָה, עוֹזֵב אֶת הַנּוֹחִיּוּת, וְהוֹלֵךְ לָשֶׁבֶת בְּסֻכַּת בַּרְזֶל שֶׁהוּא בָּנָה, עִם כַּמָּה בַּדִּים לְבָנִים וְקִשּׁוּטֵי נְיָר מִסִּין, וְהוּא שָׂמֵחַ עַד הַגָּג. יֵשׁ לוֹ מַנְגָּל בַּחוּץ, הַחֶבְרֶ׳ה בָּאִים, הוּא יֹאמַר לְךָ אֶלֶף סִבּוֹת מַדּוּעַ טוֹב לוֹ, אֲבָל הוּא לֹא מְחַבֵּר שֶׁזֶּה בִּגְלַל שֶׁיֵּשׁ שְׁכִינָה עָלָיו.

כְּשֶׁנִּגְמַר הֶחָג, הַשְּׁכִינָה מִסְתַּלֶּקֶת, אֲבָל אָז הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה לָנוּ הֶסְבָּה מֵאמוּנִים לַקֶּרֶב. **הַיּוֹם הָרִאשׁוֹן הָאֲמִתִּי שֶׁל הַשָּׁנָה הוּא כ״ב בְּתִשְׁרֵי**. זֶה הַיּוֹם הָרִאשׁוֹן שֶׁל הַשָּׁנָה. נִגְמָר הוֹשַׁעְנָא רַבָּה, יָרְדוּ הַפִּתְקָאוֹת, זֶה הַיּוֹם הָרִאשׁוֹן שֶׁל הַשָּׁנָה. וּמַהוּ? **שִׂמְינִי עֲצֶרֶת, חַג שְׂמְחַת תּוֹרָה**! עוֹד חָג! וַאֲנַחְנוּ עוֹבְרִים מִשִּׂמְחָה שֶׁל סֻכּוֹת לְשִׂמְחָה שֶׁל תּוֹרָה, וַאֲנַחְנוּ שָׂרִים וְרוֹקְדִים וְשׁוּב שְׁכִינָה שׁוֹרָה עָלֵינוּ, וַאֲנַחְנוּ מְאֻשָּׁרִים.

רַק שֶׁלֹּא שַׁמְנוּ לֵב שֶׁהָפְכוּ לָנוּ אֶת הַיּוֹצְרוֹת. אִם בַּסֻּכּוֹת הַשְּׁכִינָה יָרְדָה קֹדֶם וְאָז שָׂמַחְנוּ, הֲרֵי שֶׁבְּשִׂמְחַת תּוֹרָה אֲנַחְנוּ שָׂמַחְנוּ וְאָז הַשְּׁכִינָה יָרְדָה, בְּדִיּוּק כְּמוֹ אֵצֶל יוֹנָה בֶּן אֲמִתַּי! זֶה הַמַּצָּב הַטִּבְעִי שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא רוֹצֶה שֶׁנִּהְיֶה בּוֹ!

אֲבָל כֵּיוָן שֶׁכְּבָר בָּאנוּ מִתּוֹךְ שִׂמְחָה שֶׁל 7 יָמִים, אָז הָיָה קַל לִשְׁמוֹחַ עוֹד יוֹם אֶחָד. אֲפִילּוּ בְּמוֹצָאֵי הֶחָג יֵשׁ הַקָּפוֹת שְׁנִיּוֹת, זֶה יוֹם הַחוֹל הָרִאשׁוֹן שֶׁל הַשָּׁנָה, אֲנָשִׁים רַבִּים בָּאִים לִשְׂמוֹחַ. פִּתְאוֹם רוֹאִים אֲנָשִׁים שֶׁרְחוֹקִים מִתּוֹרָה וּמִצְווֹת, שֶׁקּוֹנִים הַקָּפוֹת בְּאַלְפַּיִם שֶׁקֶל כְּדֵי לִרְקֹד עִם הַתּוֹרָה! יֵשׁ רַמְקוֹלִים עִם נִגּוּנִים עַד חֲצוֹת הַלַּיְלָה, מָחָר יֵשׁ יוֹם עֲבוֹדָה, אֲבָל לֹא אִכְפַּת לָהֶם, לֹא רוֹאִים כְּלוּם, רַק שִׂמְחָה אֲמִתִּית.

וְזוֹ שִׂמְחָה שֶׁמְּבִיאָה אֶת הַשְּׁכִינָה. הַשְּׁכִינָה לֹא בָּאָה מֵעַצְמָהּ כְּמוֹ בְּסֻכּוֹת. אַחֲרֵי שֶׁהֵכִינוּ אוֹתָנוּ וּבָנוּ אוֹתָנוּ, גִּלִּינוּ שֶׁיֵּשׁ בָּנוּ שִׂמְחָה פְּנִימִית. הַשִּׂמְחָה הָאֲמִתִּית, הַפְּנִימִית, בָּאָה מֵהַנְּשָׁמָה. רַק שֶׁאֲנַחְנוּ מַרְדִּימִים אֶת הַנְּשָׁמָה שֶׁלָּנוּ כָּל הַשָּׁנָה, אָז הַגּוּף חַי, וְהוּא רוֹצֶה שִׂמְחוֹת שֶׁל גּוּף, אֹכֶל טוֹב, שֵׁינָה טוֹבָה... שִׂמְחָה כָּזוֹ הִיא שִׂמְחַת חֶסְרוֹנוֹת. הַנְּשָׁמָה שֶׁלָּנוּ הִיא אֵינְסוֹפִית, הִיא צְרִיכָה שִׂמְחָה אֵינְסוֹפִית. אֶת הַשִּׂמְחָה הַזּוֹ אֶפְשָׁר לִמְצוֹא רַק בֶּאֱמוּנָה, עַל יְדֵי קִיּוּם תּוֹרָה וּמִצְווֹת. אָז

אֲנַחְנוּ רוֹאִים בְּתוֹךְ הֶחָג הָאַחֲרוֹן, שֶׁהָאָדָם שָׂמֵחַ בְּשִׂמְחַת תּוֹרָה, יֵשׁ בּוֹ שִׂמְחָה שֶׁבָּאָה מִמֶּנּוּ, מֵהַלֵּב, מֵהַנְּשָׁמָה, וְהוּא רוֹקֵד וְשָׂר.

לָקוּם מָחָר בַּבֹּקֶר עִם שִׁיר חָדָשׁ בַּלֵּב

בְּכָל בֹּקֶר אָנוּ מִתְפַּלְלִים: "הַמֵּאִיר לָאָרֶץ וְלַדָּרִים עָלֶיהָ בְּרַחֲמִים", וּפֵרְשׁוּ שֶׁאֶחָד מִגִּלּוּיֵי הָרַחֲמִים הַגְּדוֹלִים שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עָלֵינוּ, שֶׁהוּא עָשָׂה לָנוּ שְׁקִיעָה וּזְרִיחָה אִטִּיוֹת (קשו"ע לב, כז). אִם הַשֶּׁמֶשׁ הָיְתָה זוֹרַחַת וְשׁוֹקַעַת בְּבַת אַחַת, כְּמוֹ אוֹר שֶׁנִּסְגַּר וְנִפְתַּח בִּלְחִיצָה, כֻּלָּנוּ הָיִינוּ מִתְעַוְּרִים! כַּאֲשֶׁר אָדָם מִשְׁתַּחְרֵר מִשְׁבֵי מְמַשָּׁךְ, הוּא חוֹבֵשׁ מִשְׁקְפֵי שֶׁמֶשׁ כֵּהוֹת, כִּי הָעַיִן לֹא יְכוֹלָה לְהִסְתַּגֵּל לְמַעֲבַר מֵחֹשֶׁךְ מֵחְלָט לְאוֹר מֵחְלָט, וּלְהֵפֶךְ.

כָּךְ בַּמּוּבָן הַגַּשְׁמִי, וְכָךְ בַּמּוּבָן הָרוּחָנִי. הַאִם יִתָּכֵן שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הֵרִים אוֹתָנוּ מִבְּחִינָה רוּחָנִית בְּמֶשֶׁךְ 52 יוֹם, מֵאֱלוּל עַד שִׂמְחַת תּוֹרָה, שֶׁאֲנַחְנוּ שְׂמֵחִים כָּל כָּךְ, וּפִתְאוֹם יִסְגֹּר אֶת הָאוֹר, לְכוּ לַעֲבוֹדָה, הֶחָג הַבָּא עוֹד חֲצִי שָׁנָה, בְּפֶסַח?! הֵיכָן הָרַחֲמִים הַיְּדוּעִים שֶׁלּוֹ? אִם לַעֵינַיִם שֶׁלָּנוּ הוּא דָּאַג, לַנְּשָׁמָה שֶׁלָּנוּ הוּא לֹא יִדְאָג?

אֶלָּא שֶׁה' יִתְבָּרַךְ מְרַמֵּז לָנוּ: "חֲבִיבִי, תִּסְתַּכֵּל מָה עָשִׂיתָ בְּשִׂמְחַת תּוֹרָה! שִׂמְחַת הַתּוֹרָה שֶׁלְּךָ לֹא בָּאָה מִמֶּנִּי! אָמְנָם כָּל הַשִּׂמְחָה שֶׁלְּךָ בְּסֵכּוֹת זֶה אֲנִי עָשִׂיתִי, אֲנִי הֵבֵאתִי אֶת הַשְּׁכִינָה וְלָכֵן שָׂמַחְתָּ. אֲבָל בְּשִׂמְחַת תּוֹרָה אַתָּה שָׂמַחְתָּ, אַתָּה הֵבֵאתָ אֶת הַשְּׁכִינָה, אַתָּה עָשִׂיתָ אֶת זֶה! אַתָּה מְסֻגָּל לִהְיוֹת שָׂמֵחַ כְּשֶׁאַתָּה רוֹצֶה! אַתָּה לֹא צָרִיךְ אֶת הַחַגִּים לְשֵׁם כָּךְ, אַתָּה לֹא צָרִיךְ מוֹעֲדִים כְּדֵי לִהְיוֹת שָׂמֵחַ. הַשִּׂמְחָה נִמְצֵאת בְּתוֹכְךָ! רַק תֵּן לַנְּשָׁמָה שֶׁלְּךָ לְהוֹצִיא אוֹתָהּ הַחוּצָה, הַשִּׂמְחָה הָאֲמִתִּית הִיא שִׂמְחָה רוּחָנִית, שִׂמְחָה בְּמִצְווֹת! שִׂמְחָה מֵהַתּוֹרָה! שִׂמְחָה

שָׂאַתָּה יְהוּדִי ! כַּמָּה שָׂאַתָּה חוֹשֵׁב שָׂאַתָּה רָחוֹק, תִּשְׂמַח ! תַּחְשֹׁב עַל הַדְּבָרִים הַטּוֹבִים שֶׁיֵּשׁ בְּךָ. אַתָּה עוֹשֶׂה מִצְווֹת ! אַתָּה מִתְפַּלֵּל ! יֵשׁ בְּךָ הַרְבֵּה דְּבָרִים טוֹבִים, אָז תַּתְחִיל לָשִׂים לֵב ! אַתָּה מְיֻחָד ! בִּשְׁבִילִי, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, אֵין מִישֶׁהוּ שֶׁיָּכוֹל לְהַחְלִיף אוֹתְךָ" !

אִם יֵצֶר הָרַע יָבוֹא עִם צֶבַע שָׂחֹר וְיִצְבַּע לָנוּ אֶת כָּל הַמִּצְווֹת שֶׁעָשִׂינוּ אִי פַּעַם, וְנַחְשֹׁב שֶׁאֵין בָּנוּ דָּבָר טוֹב אֶחָד, חַס וְשָׁלוֹם, וְנִתְקַשֶּׁה לִשְׁמוֹחַ, נִשְׂמַח בְּזֶה שֶׁאֲנַחְנוּ יְכוֹלִים לְהוֹרִיד שְׁכִינָה רַק בִּזְכוּת שֶׁאֲנַחְנוּ יְהוּדִים ! אֲנַחְנוּ יְכוֹלִים לְהַשְׁלִים מִנְיָן ! תִּשְׁעָה יְהוּדִים בַּגְּבוּל בֵּין סִין וְהוֹדּוּ מְחַפְּשִׂים עֲשִׂירִי לְמִנְיָן, יָבוֹאוּ מִלְיָארְד וַחֲצִי מִסִּין וּמִלְיָארְד וַחֲצִי מֵהוֹדּוּ, 3 מִלְיָארְד גּוֹיִם לֹא מַשְׁלִימִים לָהֶם מִנְיָן ! אָבוֹא אֲנִי הַקָּטָן, אֲנִי מַשְׁלִים לָהֶם ! מַדּוּעַ ? כִּי אֲנִי יְהוּדִי ! אָז אֲנִי לֹא אֶשְׂמַח בָּזֶה ? כָּךְ יְהוּדִי יְשַׂמַּח אֶת עַצְמוֹ כְּשֶׁיֵּצֶר הָרַע מִתְגַּבֵּר עָלָיו, וְהוּא מִתְעוֹרֵר וְחַי מֵחָדָשׁ !

וְלָכֵן מֵהַשִּׁעוּר הַזֶּה צָרִיךְ לָצֵאת עִם מִשְׁפָּט חָדָשׁ, אֵין יוֹתֵר "וְשָׂמַחְתָּ בְּחַגֶּךָ", יֵשׁ "וְשָׂמַחְתָּ בְּחַיֶּיךָ" ! "וְשָׂמַחְתָּ בְּחַיֶּיךָ, וְהָיִיתָ אַךְ שָׂמֵחַ" ! כָּל יוֹם, כָּל הַשָּׁנָה ! תִּשְׂמַח, זֶה לֹא אָסוּר, זֶה לֹא, חָלִילָה, "לֹא-חֻקִּי" ! שָׂמֵחַ ! אֲנָשִׁים יְבַהֲלוּ, יְשָׁאֲלוּ "מָה קָרָה לְךָ ? אֵיזוֹ תְּרוּפָה אַתָּה לוֹקֵחַ ? לֹא נוֹרָא, יַעֲבוֹר לְךָ !"... לֹא נִרְאָה לָהֶם טִבְעִי שֶׁבֶּן אָדָם יְחַיֵּךְ. מַדּוּעַ ? הֵם לֹא רְגִילִים !

נִשְׂמַח ! נְחַיֵּךְ "אֲנִי יְהוּדִי" ! גַּם אִם אֵין לָנוּ אַף סִבָּה לִשְׂמוֹחַ, אֵין לָנוּ בַּיִת, אֵין לָנוּ בֶּן זוּג, אֵין לָנוּ יְלָדִים... אָז נִשְׂמַח שֶׁאֲנַחְנוּ יְהוּדִים ! הֲרֵי כְּשֶׁרַע לָנוּ, לְמִי אֲנַחְנוּ בּוֹכִים ? לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא ! לֹא לְאֵיזוֹ פָּרָה בְּהוֹדּוּ בֶּחָצֵר... אֲנַחְנוּ יְהוּדִים ! זֶה צָרִיךְ לְהַסְפִּיק לָנוּ לְבַדּוֹ, כָּל הַשְּׁאָר זֶה בּוֹנוּסִים ! יֵשׁ לָנוּ בְּרָכָה

בְּשֵׁם וּמַלְכוּת עַל כָּךְ כָּל בֹּקֶר: "בָּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹקֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁלֹּא עָשָׂנִי גּוֹי"! נִשְׂמַח מִזֶּה, וְאָז יָבוֹאוּ שְׂמָחוֹת אֲחֵרוֹת.

לַיַּרְקָן מַצִּיעִים יֶרֶקוֹת, לְיַהֲלוֹמָן מַצִּיעִים יַהֲלוֹמִים, לְבַכְיָין יִתְּנוּ הַרְבֵּה סִבּוֹת לִבְכּוֹת, וּמִי שֶׁמִּתְעַסֵּק בְּשִׂמְחָה, יַזְמִינוּ לוֹ עוֹד הַרְבֵּה סִבּוֹת לְשִׂמּוֹחַ.

וְיֵשׁ לָנוּ הַרְבֵּה דְּבָרִים לִהְיוֹת שְׂמֵחִים בְּגִינָם. אֲנַחְנוּ הַרְבֵּה יוֹתֵר חֲשׁוּבִים לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִמַּה שֶּׁאֲנַחְנוּ חוֹשְׁבִים. אָנוּ הַרְבֵּה יוֹתֵר גְּדוֹלִים בְּעֵינֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִמַּה שֶּׁאָנוּ מְבִינִים. אִם אֲנַחְנוּ נַתְחִיל לְהָבִין כַּמָּה אֲנַחְנוּ שָׁוִים לַה', מֵעַצְמֵנוּ נִרְצֶה לַעֲשׂוֹת אֶת הַמִּצְוֹות, לַחְמֹד אוֹתָן, לִשְׁמוֹחַ בָּהֶן.

יְהִי רָצוֹן שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יָבִיא לָנוּ רַק שְׂמָחוֹת, שֶׁנִּהְיֶה שְׂמֵחִים מִתּוֹךְ שִׂמְחָה רוּחָנִית אֲמִתִּית, וְאָז כָּל הַפִּתְקָאוֹת שֶׁיָּרְדוּ עִם הַצָּרוֹת יַחְזְרוּ לְמַעְלָה, כִּי לֹא מְזַהִים אוֹתָנוּ! בַּפִּתְקָאוֹת שֶׁלָּנוּ יֵשׁ תְּמוּנוֹת שֶׁל אֲנָשִׁים מְדֻכָּאִים, וְאִלּוּ אֲנַחְנוּ כֵּלָּנוּ כָּאן עוֹמְדִים עַכְשָׁו עִם חִיּוּכִים, אָז הַשִּׁלִּיחִים לֹא מוֹצְאִים אֶת הַנִּמְעָן! נְחַיֵּךְ, מֵהַסְּבָּה שֶׁאֲנַחְנוּ יְהוּדִים! וְנִזְכֹּר, מִצְוָה גְּדוֹלָה לִהְיוֹת בְּשִׂמְחָה תָּמִיד (ליקוטי מוהרן תנינא כד), וְעַל יְדֵי הַשִּׂמְחָה, אֲנַחְנוּ יְכוֹלִים לְשַׁנּוֹת אֶת גְּזַר הַדִּין, גַּם אַחֲרֵי הַחֲתִימָה!

חנוכה

מִי קוֹדֵם לְמִי?

יְדוּעָה הַהֲלָכָה בְּעִנְיַן הַדְלָקַת נֵר חֲנֻכָּה (שו״ע או״ח תרעא, ו): ״מְנִיחוֹ (אֶת נֵר הַחֲנֻכָּה) לְמַעְלָה מִשְׁלוֹשָׁה טְפָחִים וּמִצָּוָה לְהַנִּיחוֹ לְמָטָּה מֵעֲשָׂרָה טְפָחִים, וְאִם הִנִּיחוֹ לְמַעְלָה מֵעֲשָׂרָה טְפָחִים יָצָא, אֲבָל אִם מְנִיחוֹ לְמַעְלָה מֵעֶשְׂרִים אַמָּה לֹא יָצָא״. כְּלוֹמַר, עִקַּר מִצְוַת הַדְלָקַת נֵרוֹת חֲנֻכָּה מִחוּץ לַבַּיִת עַל יָד הַשַּׁעַר (לְמִי שֶׁגָּר בְּבַיִת פְּרָטִי, אוֹ בְּקוֹמַת קַרְקַע וְהַדֶּלֶת פּוֹנָה לָרְחוֹב) לְפַרְסֵם אֶת הַנֵּס בִּפְנֵי הָעוֹבְרִים וְשָׁבִים, וְצָרִיךְ לְהַדְלִיקָם בְּגֹבַהּ שֶׁל פַּחוֹת מֵעֲשָׂרָה טְפָחִים מֵהַקַּרְקַע (פַּחוֹת מִמֶּטֶר).

מַדּוּעַ כָּל כָּךְ נָמוּךְ? הָרֵי אֶת נֵרוֹת הַשַּׁבָּת וְיוֹם טוֹב אָנוּ שָׂמִים בְּמָקוֹם גָּבוֹהַּ שֶׁכֻּלָּנוּ נֶהֱנֶה מֵאוֹרָם, וְכָאן מַקְפִּידִים שֶׁלֹּא יִגִּיעַ אֲפִילוּ לְמֶטֶר מִן הַקַּרְקַע?

עוֹנֶה הַ"מִּשְׁנָה בְּרוּרָה" (תרעא ס"ק כז): "**לְמָטָּה מֵעֲשָׂרָה טְפָחִים** - דְּאִיכָּא פִּרְסוּם הַנֵּס טְפֵי כְּשֶׁהוּא לְמָטָּה, דְּדָבָר הֶעָשׂוּי לְאוֹר אֵין דֶּרֶךְ לְהַנִּיחָהּ כָּל כָּךְ לְמָטָּה". כְּלוֹמַר, כֵּיוָן שֶׁדֶּרֶךְ אֲנָשִׁים לְהַדְלִיק נֵרוֹת לְמָאוֹר בְּמָקוֹם גָּבוֹהַּ יוֹתֵר, הָרֵי כָּעֵת שֶׁעוֹשִׂים שִׁנּוּי כָּזֶה הַנִּלְכָּד בְּזָוִית עֵינוֹ שֶׁל הַהוֹלֵךְ בָּרְחוֹב, אוֹתוֹ אָדָם מִתְעַכֵּב לְהַבִּיט וְנִזְכַּר בַּחֲנֻכָּה וּבַנִּסִּים שֶׁלִּשְׁמָם הִדְלִיקוּ נֵרוֹת אֵלּוּ, מָה שֶׁאֵין כֵּן בְּאוֹר הַמַּגִּיעַ מִמָּקוֹם גָּבוֹהַּ יוֹתֵר, שֶׁהָיוּ מַדְלִיקִים כָּךְ כָּל יוֹם לְמָאוֹר בַּבָּיִת, וְאִישׁ לֹא יַעְצֹר לְהָסֵב מַבָּטוֹ לְהִסְתַּכֵּל עָלָיו.

אִם כֵּן עִקַּר הַמִּצְוָה הוּא לְהַדְלִיק בְּפָחוֹת מִגֹּבַהּ שֶׁל עֲשָׂרָה טְפָחִים מִן הַקַּרְקַע. אֲבָל הַגְּמָרָא אוֹמֶרֶת (סוכה ה.) כִּי הַשְׁכִּינָה מֵעוֹלָם לֹא יָרְדָה עַד לְגֹבַהּ שֶׁל עֲשָׂרָה טְפָחִים מִן הַקַּרְקַע. יֵשׁ כַּמָּה דַּרְגּוֹת שֶׁל שְׁכִינָה, מֵעֲשָׂרָה יְהוּדִים הַמִּתְקַבְּצִים בְּמִנְיָן לִלְמֹד אוֹ לְהִתְפַּלֵּל וּשְׁכִינָה שׁוֹרָה בֵּינֵיהֶם, וְעַד לָרָמָה הַגְּבוֹהָה שֶׁל הַשְׁכִּינָה שֶׁהָיְתָה בַּמִּשְׁכָּן וּבְבֵית הַמִּקְדָּשׁ, אֲבָל כֻּלָּם תָּמִיד הָיוּ מֵעַל לַעֲשָׂרָה טְפָחִים מֵעַל גַּבֵּי הַקַּרְקַע, וְהַשְׁכִינָה לֹא יָרְדָה אֶל הַקַּרְקַע מַמָּשׁ[6]. נִמְצָא אִם כֵּן שֶׁמִּצְוַת הַדְלָקַת נֵר הַחֲנֻכָּה וּפִרְסוּם הַנֵּס הֵם לְכַתְּחִלָּה בְּמָקוֹם בּוֹ הַשְׁכִינָה לֹא שׁוֹרָה לְעוֹלָם. כֵּיצַד יִתָּכֵן שֶׁחַזַ"ל עָשׂוּ אֶת עִקַּר וְהִדּוּר הַמִּצְוָה בְּגֹבַהּ זֶה שֶׁשְּׁכִינָה לֹא שׁוֹרָה עָלָיו?

לִפְנֵי שֶׁנַּעֲנֶה עַל שְׁאֵלָה זוֹ, הָבָה נִתְבּוֹנֵן בִּשְׁנֵי צַעֲצוּעֵי הַיְלָדִים הָעִקָּרִיִּים שֶׁל הַחַגִּים שֶׁחַזַ"ל קָבְעוּ לָנוּ, חַג הַחֲנֻכָּה וְחַג הַפּוּרִים, וְאֵלֶּה הֵם הַסְּבִיבוֹן וְהָרַעְשָׁן. מָה הַקֶּשֶׁר בֵּין צַעֲצוּעִים

---

[6] הַכַּוָּנָה הִיא לְהַשְׁרַאת שְׁכִינָה, וְאֵין זֶה סוֹתֵר לְכָךְ שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַצְמוֹ נִמְצָא בְּכָל מָקוֹם, אֶלָּא הַכַּוָּנָה שֶׁהוּא לֹא מַשְׁרֶה אֶת שְׁכִינָתוֹ לְמָטָּה מֵעֲשָׂרָה טְפָחִים מֵעַל הָאָרֶץ.

אֵלּוּ אֶל הַחַגִּים, וּמָה נִתַּן לִלְמֹד מֵהֶם עַל מַהוּת הַנִּסִּים שֶׁנַּעֲשׂוּ לָנוּ בְּיָמִים אֵלֶּה?

יָדוּעַ שֶׁאֶת הַסְּבִיבוֹן מַפְעִילִים מִלְמַעְלָה, כַּאֲשֶׁר מְסוֹבְבִים אֶת הַיְּדִית הָעֶלְיוֹנָה וְהוּא מִסְתּוֹבֵב עַל פִּיו הַחַד, וְאִלּוּ הָרַעְשָׁן מֻפְעָל מִלְמַטָּה, כְּשֶׁמְּסוֹבְבִים אֶת הַיְּדִית הַתַּחְתּוֹנָה וְגוּף הָרַעְשָׁן הָעֶלְיוֹן מִסְתּוֹבֵב עַל צִירוֹ וְעוֹשֶׂה רַעַשׁ רַב. מָה הָרֶמֶז בֵּין צוּרַת הַמִּשְׂחָק בְּצַעֲצוּעִים אֵלֶּה לְבֵין הַנִּסִּים שֶׁנַּעֲשׂוּ לְעַם יִשְׂרָאֵל בַּחֲנֻכָּה וּבְפוּרִים?

בְּשָׁנֵי הַזְּמַנִּים הַלָּלוּ הָיְתָה הִתְעוֹרְרוּת שֶׁל עַם יִשְׂרָאֵל, כַּאֲשֶׁר בַּחֲנֻכָּה הִתְעוֹרְרוּ לְהִלָּחֵם בְּאִימְפֶּרְיָה הַיְוָנִית שֶׁגָּזְרָה עֲלֵיהֶם גְּזֵרוֹת שְׁמָד לְהַעֲבִירָם עַל דָּתָם, וְאִלּוּ בְּפוּרִים הִתְעַנּוּ צָמוּ וַעֲשׂוּ תְּשׁוּבָה עַל מְנָת שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יַצִּילֵם מִידֵי הָמָן הָרָשָׁע וּגְזֵרָתוֹ. אַךְ הַשְּׁאֵלָה מֵהֵיכָן הִתְחִילָה הַהִתְעוֹרְרוּת שֶׁל יִשְׂרָאֵל בְּכָל אֶחָד מֵהַמִּקְרִים?

לְאַחַר שֶׁחָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ הַשֵּׁנִי בַּעֲוֹונוֹתֵינוּ הָרַבִּים, עַם יִשְׂרָאֵל וְהַקֻּבָ"ה הִתְרַחֲקוּ זֶה מִזֶּה. וְאַף עַל פִּי שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא תָּמִיד שׁוֹמֵר וּמָגֵן עַל עַם יִשְׂרָאֵל, הֲרֵי שֶׁעֲדַיִן לֹא זָכִינוּ לְהַשְׁרַאַת הַשְּׁכִינָה כְּפִי שֶׁהָיְתָה בְּעָצְמָתָהּ בִּזְמַן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, דָּבָר שֶׁגַּם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְגַם יִשְׂרָאֵל רוֹצִים בּוֹ. אָז מַדּוּעַ הַשְּׁכִינָה לֹא חוֹזֶרֶת? כִּי יֵשׁ וְכוּחַ כְּבִיכוֹל בֵּין הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְעַם יִשְׂרָאֵל מִי אָמוּר לַעֲשׂוֹת אֶת הַצַּעַד הָרִאשׁוֹן, מִי יַרְאֶה נְכוֹנוּת לְהִתְקָרֵב בֶּאֱמֶת אֶל הַשֵּׁנִי, וְאָז הַשֵּׁנִי יִתְקָרֵב גַּם הוּא, וְכָךְ אוֹמֵר הַמִּדְרָשׁ (איכה רבה ה, כא):

אָמְרָה כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: "רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, שֶׁלְּךָ הוּא, הֲשִׁיבֵנוּ". אָמַר לָהֶם: "שֶׁלָּכֶם הוּא, שֶׁנֶּאֱמַר (מלאכי ג, ז): **שׁוּבוּ אֵלַי וְאָשׁוּבָה אֲלֵיכֶם, נְאֻם ה'**", אָמְרָה לְפָנָיו: "רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם שֶׁלְּךָ הוּא, שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים

פה, ה): **שׁוּבֵנוּ אֱלֹהֵי יִשְׁעֵנוּ**, לְכָךְ נֶאֱמַר (איכה ה, כא): **הֲשִׁיבֵנוּ ה' אֵלֶיךָ וְנָשׁוּבָה. חַדֵּשׁ יָמֵינוּ כְּקֶדֶם**, כְּאָדָם הָרִאשׁוֹן, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (בראשית ג, כד): **וַיְגָרֶשׁ אֶת הָאָדָם וַיַּשְׁכֵּן מִקֶּדֶם לְגַן עֵדֶן**".

הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אוֹמֵר לְעָם יִשְׂרָאֵל כִּי עֲלֵיהֶם לָשׁוּב אֵלָיו קוֹדֶם וְרַק אָז הוּא יִתְקָרֵב אֲלֵיהֶם, שֶׁנֶּאֱמַר (מלאכי ג, ז): "**שׁוּבוּ אֵלַי** וְאָשׁוּבָה אֲלֵיכֶם אָמַר ה' צְבָאוֹת". אֲבָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מְבַקְּשִׁים כִּי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יַעֲשֶׂה אֶת הַצַּעַד הָרִאשׁוֹן, שֶׁנֶּאֱמַר (איכה ה, כא): "**הֲשִׁיבֵנוּ** ה' אֵלֶיךָ וְנָשׁוּבָה, חַדֵּשׁ יָמֵינוּ כְּקֶדֶם".

לְפִי זֶה מְבִינִים אֶת הַהֶבְדֵּלִים בֵּין חֲנֻכָּה לְפוּרִים. בְּפוּרִים הַצַּעֲצוּעַ הוּא רַעְשָׁן שֶׁמֵּפְעָל מִלְמַטָּה, כְּלוֹמַר הַהִתְעוֹרְרוּת הָיְתָה מִלְמַטָּה, עַם יִשְׂרָאֵל עָשָׂה אֶת הַצַּעַד הָרִאשׁוֹן, שֶׁעָשׂוּ תְּשׁוּבָה וְקִבְּלוּ אֶת הַתּוֹרָה מִתּוֹךְ שִׂמְחָה, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שָׁב אֲלֵיהֶם וְהִתְקִים בָּהֶם "וְנַהֲפוֹךְ הוּא אֲשֶׁר יִשְׁלְטוּ הַיְּהוּדִים הֵמָּה בְּשׂנְאֵיהֶם" (אסתר ט, א). אֲבָל בַּחֲנֻכָּה הָרֶמֶז הוּא בְּסִבִּיבוֹן הַמַּפְעָל מִלְמַעְלָה, כְּלוֹמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הִשְׁרָה אֶת שְׁכִינָתוֹ עַל הַחַשְׁמוֹנָאִים שֶׁקִּנְאוּ אֶת קִנְאַת ה', וְכָךְ הוֹבִיל אוֹתָם עַד לַנְּצָחוֹן וְלַגְּאֻלָּה.

הַכֹּל מִלְמַעְלָה

בְּסֵפֶר שׁוֹפְטִים מְסֻפָּר עַל גִּדְעוֹן שֶׁחַי בַּתְּקוּפָה בָּהּ שָׁלְטוּ מִדְיָן בְּיִשְׂרָאֵל שֶׁבַע שָׁנִים לְאַחַר שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְסָרָם בְּיָדָם כֵּיוָן שֶׁחָטְאוּ לַה'. אָזַי מִתְגַּלֶּה אֵלָיו מַלְאַךְ לְבַשֵּׂר לוֹ כִּי הִגִּיעַ הַזְּמַן לִגְאוֹל אֶת יִשְׂרָאֵל מִשִּׁלְטוֹן הַמִּדְיָנִים הָאַכְזָרִי

(שופטים ו, יא-טז):

וַיָּבֹא מַלְאַךְ ה׳ וַיֵּשֶׁב תַּחַת הָאֵלָה אֲשֶׁר בְּעָפְרָה אֲשֶׁר לְיוֹאָשׁ אֲבִי הָעֶזְרִי וְגִדְעוֹן בְּנוֹ חֹבֵט חִטִּים בַּגַּת לְהָנִיס מִפְּנֵי מִדְיָן. וַיֵּרָא אֵלָיו מַלְאַךְ ה׳ וַיֹּאמֶר אֵלָיו: ״ה׳ עִמְּךָ גִּבּוֹר הֶחָיִל״.

וַיֹּאמֶר אֵלָיו גִּדְעוֹן: ״בִּי אֲדֹנִי וְיֵשׁ ה׳ עִמָּנוּ וְלָמָּה מְצָאַתְנוּ כָּל זֹאת וְאַיֵּה כָּל נִפְלְאֹתָיו אֲשֶׁר סִפְּרוּ לָנוּ אֲבוֹתֵינוּ לֵאמֹר הֲלֹא מִמִּצְרַיִם הֶעֱלָנוּ ה׳ וְעַתָּה נְטָשָׁנוּ ה׳ וַיִּתְּנֵנוּ בְּכַף מִדְיָן״.

וַיִּפֶן אֵלָיו ה׳ וַיֹּאמֶר: ״לֵךְ **בְּכֹחֲךָ זֶה** וְהוֹשַׁעְתָּ אֶת יִשְׂרָאֵל מִכַּף מִדְיָן הֲלֹא שְׁלַחְתִּיךָ״.

וַיֹּאמֶר אֵלָיו: ״בִּי ה׳ בַּמָּה אוֹשִׁיעַ אֶת יִשְׂרָאֵל הִנֵּה אַלְפִּי הַדַּל בִּמְנַשֶּׁה וְאָנֹכִי הַצָּעִיר בְּבֵית אָבִי״.

וַיֹּאמֶר אֵלָיו ה׳: ״כִּי אֶהְיֶה עִמָּךְ וְהִכִּיתָ אֶת מִדְיָן כְּאִישׁ אֶחָד״.

הַמַּלְאָךְ פּוֹנֶה אֶל גִּדְעוֹן בִּבְרָכָה וְאוֹמֵר לוֹ שֶׁה׳ עִמּוֹ. הָיָה זֶה בְּיוֹם טוֹב שֶׁל פֶּסַח (רש״י שם, יג), **וְהוּא עָסַק בִּמְלָאכָה לַחְבֹּט בַּחִטִּים בְּטֶרֶם יָבוֹאוּ הַמִּדְיָנִים וְיִקְחוּ מֵהֶם אֶת הַמָּזוֹן הַנִּזְקָק לְמִחְיָתָם** (וְלָכֵן יָכוֹל הָיָה לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה זוֹ בְּיוֹם טוֹב, כִּי הַדָּבָר גָּבַל בְּפִקּוּחַ נֶפֶשׁ). **גִּדְעוֹן פּוֹנֶה אֶל הַמַּלְאָךְ וְאוֹמֵר לוֹ: ״אֶמְשׁ הִקְרֵנִי אַבָּא אֶת הַהַלֶּל וּשְׁמַעְתִּיו שֶׁהָיָה אוֹמֵר 'בְּצֵאת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם' וְעַתָּה נְטָשָׁנוּ. אִם צַדִּיקִים הָיוּ אֲבוֹתֵינוּ - יַעֲשֶׂה לָנוּ בִּזְכוּתָם, וְאִם רְשָׁעִים הָיוּ - כְּשֵׁם שֶׁעָשָׂה לָהֶם נִפְלְאוֹתָיו חִנָּם, כֵּן יַעֲשֶׂה לָנוּ וְאַיֵּה כָּל נִפְלְאוֹתָיו״?** (שם). **מִיַּד בַּתּ תְּשׁוּבָתוֹ פּוֹנֶה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יְשִׁירוֹת לְגִדְעוֹן, לְאַחַר שֶׁיָּרְדָה עָלָיו רוּחַ הַקֹּדֶשׁ וְאוֹמֵר לוֹ כִּי **בְּכֹחַ זֶה** יֵלֵךְ וְיוֹשִׁיעַ אֶת יִשְׂרָאֵל מִיְּדֵי מִדְיָן וְה׳ יִהְיֶה עִמּוֹ לְחוֹלֵל נֵס זֶה.**

מָה כַּוָּנַת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בַּמִּלִּים "לְךָ **בְּכֹחֲךָ** זֶה"? אֶלָּא שֶׁגִּדְעוֹן לִמֵּד סָנֵיגוֹרְיָה עַל עַם יִשְׂרָאֵל (רש"י שם, יד), וְאָמַר הָרֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הִצִּיל אֶת עַם יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם כְּשֶׁהָיוּ בְּמַצָּב שֶׁל מ"ט שַׁעֲרֵי טֻמְאָה וְעוֹד מְעַט הָיוּ נַעֲלָמִים לָגָצַח בְּטֻמְאָתָם חַס וְשָׁלוֹם, הַאִם עַם יִשְׂרָאֵל כָּעֵת הוּא בְּמַצָּב יוֹתֵר גָּרוּעַ שֶׁלֹּא רָאוּי לַגְּאֻלָּה? דְּבָרִים אֵלֶּה עָשׂוּ רַעַשׁ גָּדוֹל בַּשָּׁמַיִם, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מָצָא אוֹתוֹ רָאוּי לִהְיוֹת הַגּוֹאֵל, כִּי הוּא אוֹהֵב וְדוֹאֵג לְבָנָיו שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וּמְלַמֵּד עֲלֵיהֶם זְכוּת שֶׁיִּהְיוּ רְאוּיִים לִישׁוּעָה.

לְאַחַר שֶׁזָּכָה שֶׁתִּשְׁרֶה עָלָיו הַשְּׁכִינָה, הַתְמַלֵּא בְּרוּחַ קְנָאָה לַה', שָׁבַר אֶת מִזְבֵּחַ הָעֲבוֹדָה זָרָה שֶׁאָבִיו בָּנָה לַ"בַּעַל" שֶׁהָיָה עֲבוֹדָה זָרָה שֶׁל זִמְנָם, וְהִקְרִיב לַה' שְׁנֵי שְׁוָרִים שֶׁאָבִיו פִּטֵּם וְגִדֵּל לְהַקְרִיב לַ"בַּעַל" (שופטים ו, כז). אָז זָכָה לְכִנּוּי "יְרֻבַּעַל" שֶׁהַפֵּרוּשׁ יָרִיב לַעֲבוֹדָה זָרָה שֶׁנִּקְרָאָה "בָּעַל" וּלְכָל עוֹבְדֶיהָ שֶׁהֻדְּחוּ אַחֲרֶיהָ. בְּקִנְאָה זוֹ יָצָא לְהִלָּחֵם בְּמִדְיָן עִם 300 לוֹחֲמִים בִּלְבַד וְנִצַּח אֶת הַצָּבָא הַגָּדוֹל שֶׁל מִדְיָן וְהִבְרִיחָם מֵאַרְצוֹ.

הַצְלָחָתוֹ הָיְתָה כִּי הַהִתְעוֹרְרוּת הָיְתָה מִלְמַעְלָה. אָמְנָם מְגַלְגְּלִים זְכוּת לִידֵי זַכַּאי וּבְשֶׁל דִּבְרֵי הַסָּנֵגוֹרְיָה שֶׁלּוֹ עַל עַם יִשְׂרָאֵל זָכָה שֶׁתִּשְׁרֶה עָלָיו שְׁכִינָה, אֲבָל סוֹף סוֹף הַהִתְעוֹרְרוּת לָקוּם וּלְהִלָּחֵם הָיְתָה מִלְמַעְלָה וְכָךְ עַם יִשְׂרָאֵל זָכָה לְמוֹשִׁיעַ וְגוֹאֵל וְיָצְאוּ לְחֵירוּת. וְכָךְ הָיָה גַּם בְּנֵס הַחֲנֻכָּה כַּאֲשֶׁר הֻלְבְּשׁוּ הַחַשְׁמוֹנָאִים בִּקְנָאַת ה' וּלְאַחַר שָׁנִים שֶׁל שִׁלְטוֹן יְוָנִי שֶׁנִּלְחַם וְגָזַר עַל עִקְרֵי הַדָּת, קָמוּ וְהִכְרִיזוּ מִלְחָמָה הַנִּרְאֵית חַסְרַת סִכּוּי וְזָכוּ לְהַצְלָחָה וְנִסִּים מֵעַל הַטֶּבַע.

מִתַּחַת לַעֲשָׂרָה

וְכָאן רָמוּז יְסוֹד גָּדוֹל שֶׁל גְּאֻלַּת חֲנֻכָּה. מַסְבִּיר רַבִּי נָתָן מִבְּרֶסְלֶב[7] (או״ח הלכות הבוקר ד, י) מַדּוּעַ מַדְלִיקִים אֶת הַחֲנֻכִּיָּה מִתַּחַת לַעֲשָׂרָה טְפָחִים, אִם שָׁם בְּעֶצֶם לֹא שׁוֹרָה הַשְּׁכִינָה כִּדְבָרֵי הַגְּמָרָא? כִּי כַּאֲשֶׁר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַשְׁרֶה אֶת שְׁכִינָתוֹ עַל הַצַּדִּיק שֶׁיִּגְאַל אֶת הַדּוֹר, יֵשׁ בְּכֹחַ אוֹתוֹ צַדִּיק לְהוֹרִיד אֶת הַשֶּׁפַע גַּם אֶל מִתַּחַת לַעֲשָׂרָה טְפָחִים, לְהַגִּיעַ וְלִגְאֹל כָּךְ גַּם אֶת הַגְּרוּעִים וְהָרְחוֹקִים בְּיוֹתֵר, אֲלֵה שֶׁלֹּא לוֹמְדִים, לֹא קוֹרְאִים וְלֹא שׁוֹנִים, לֹא מְקַיְּמִים מִצְוֹת וְעוֹשִׂים עֲבֵרוֹת, עַד שֶׁבִּזְמַן רָגִיל מִתְעַלְּמִים מֵהֶם מִן הַשָּׁמַיִם וּמוֹסְרִים אוֹתָם בִּידֵי הַקָּמִים עֲלֵיהֶם בְּשֶׁל מַעֲשֵׂיהֶם, וּבִזְמַן שֶׁל ״חֲנֻכָּה״ שֶׁל הִתְעוֹרְרוּת מִלְּמַעְלָה, הַצַּדִּיק שֶׁהַשְּׁכִינָה שׁוֹרָה עָלָיו נִשְׁלַח לִגְאוֹל גַּם אוֹתָם, **בְּחָנַאי שֶׁיִּרְצוּ בְּכָךְ**, זֶה כָּל מָה שֶׁהֵם צְרִיכִים בְּאוֹתָהּ שָׁעָה - רָצוֹן לְשׁוּב

---

[7] וְזֶה תּוֹכֶן דְּבָרָיו: ״שֶׁהַצַּדִּיקִים הַגְּדוֹלִים מְאֹד מַמְשִׁיכִין תְּקוּנִים נִפְלָאִים כָּאֵלֶּה עַד שֶׁמְּאִירִין בְּחִינַת הַשָּׂגוֹת אֱלֹקוּת עַל יְדֵי הַצְּמָצֻמִים **גַּם לְמָטָּה בַּדְּיוֹטָא הַתַּחְתּוֹנָה מְאֹד, שֶׁהוּא בְּחִינַת לְמָטָּה מֵעֲשָׂרָה טְפָחִים שֶׁמֵּעוֹלָם לֹא יָרְדָה הַשְּׁכִינָה לְשָׁם**, וְעַתָּה עַל יְדֵי תִּקֻּף הַנֵּס מַדְלִיקִין שָׁם דַּיְקָא הַנֵּר חֲנֻכָּה הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא, שֶׁהוּא בְּחִינַת הַמְשָׂכַת אֱלֹקוּת עַל יְדֵי הַצְּמָצֻמִים לְמָטָּה לְהָאִיר בְּכָל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל, **לְכָל מִי שֶׁרוֹצֶה לְקַבֵּל**, אֲפִילּוּ אִם הוּא הַגָּרוּעַ שֶׁבַּגְּרוּעִים, אֲפִילּוּ הַחוֹלֶה הַגָּדוֹל בְּיוֹתֵר בְּחֹלִי הַנֶּפֶשׁ עַל יְדֵי רִבּוּי עֲוֹנוֹתָיו, לְהָאִיר גַּם בּוֹ הֶאָרָה מֵהַשָּׂגַת אֱלֹקוּת עַל יְדֵי גֹּדֶל כֹּחַ הַצַּדִּיקִים הַגְּדוֹלִים שֶׁמַּמְשִׁיכִין תִּקֻּף הַנֵּס שֶׁל חֲנֻכָּה בָּעוֹלָם, עַל יְדֵי זֶה אֲפִילּוּ בִּבְחִינַת יְמֵי הַחוֹל שֶׁאֵין יְכוֹלִין עֲדַיִן לְהַעֲלוֹת בִּשְׁלֵמוּת בְּחִינַת הַמַּלְכוּת חָכְמָה תַּתָּאָה הַנַּ״ל, אַף עַל פִּי כֵן מַמְשִׁיכִין הָאוֹר שֶׁל הַשָּׂגַת אֱלֹקוּת עַל יְדֵי הַצְּמָצֻמִים לְמָטָּה אֲפִילּוּ בַּמַּדְרֵגָה הַתַּחְתּוֹנָה כִּי מִגֹּדֶל כֹּחָם יְכוֹלִים לְהָאִיר אֲפִילּוּ בְּהַקְּטָנִים בַּמַּעֲלָה מְאֹד וּלְרַפְּאוֹת אֲפִילּוּ הַחוֹלִים הַגְּדוֹלִים בְּיוֹתֵר, שֶׁזֶּהוּ בְּחִינַת הַדַּלְקַת נֵר חֲנֻכָּה לְמָטָּה מֵעֲשָׂרָה טְפָחִים וְכַנַּ״ל. וְזֶה בְּחִינַת ״גַּם כִּי אֵלֵךְ בְּגֵיא צַלְמָוֶת לֹא אִירָא רָע כִּי אַתָּה עִמָּדִי״ (תהלים כג, ד), בְּחִינַת ״כִּי אֹשֶׁב בַּחֹשֶׁךְ ה׳ אוֹר לִי״ (מיכה ז, ח), שֶׁמַּמְשִׁיכִין הָאוֹר שֶׁל הַשָּׂגוֹת אֱלֹקוּת לְמָטָּה בְּעֹמֶק הַחֹשֶׁךְ, בִּבְחִינַת גֵּיא צַלְמָוֶת, לְהָאִיר לְהַנְּמוֹכִים מְאֹד מְאֹד שֶׁיַּגִּיעַ גַּם אֲלֵיהֶם הֶאָרָה וִידִיעָה מֵאֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ כְּדֵי לְרַפְּאוֹתָם וּלְתַקְּנָם וְלַהֲשִׁיבָם אֵלָיו״.

לַאֲבִיהֶם שֶׁבַּשָּׁמַיִם וְלָצֵאת מִן הַתַּחְתִּית שֶׁבָּהּ שָׁקְעוּ וְאֵין מִמֶּנָּה מוֹצָא, כִּי עַל יְדֵי הָרָצוֹן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יוֹצִיא אוֹתָם.

כַּאֲשֶׁר הַהִתְעוֹרְרוּת מַגִּיעָה מִלְמַטָּה הִיא תְּלוּיָה אַךְ וְרַק בְּמַעֲשֵׂיהֶם שֶׁל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וְכָךְ יֵשׁ קְטֵגוֹרְיָה רַבָּה בַּשָּׁמַיִם וְדִקְדּוּק עַל כָּל פְּרָט, וְלָכֵן אַף עַל פִּי שֶׁבְּנֵי יִשְׂרָאֵל עָשׂוּ תְּשׁוּבָה בְּפוּרִים, עֲדַיִן הָיוּ רַבִּים שֶׁכְּבָר הִתְחַתְּנוּ עִם נָשִׁים גּוֹיוֹת בַּשָּׁנִים הָאֵלֶּה וְלֹא גֵּרְשׁוּ אוֹתָן, וְהֶעָוֹן הַגָּדוֹל הַזֶּה קִטְרֵג בְּרֹאשׁ עַד שֶׁלֹּא זָכוּ לִגְאֻלָּה שְׁלֵמָה.

הַגְּמָרָא אוֹמֶרֶת (ברכות ד.) כִּי ה' יִתְבָּרַךְ רָצָה לְגָאֳלָם בְּנִסִּים גְּדוֹלִים כְּמוֹ גְּאֻלַּת מִצְרַיִם אַךְ עָוֹן הַנָּשִׁים הַגּוֹיוֹת מָנַע זֹאת מֵהֶם. וְכָךְ זָכוּ אָמְנָם לְבַטֵּל אֶת גְּזֵרַת הָמָן הָרָשָׁע, אֲבָל נִשְׁאֲרוּ עֲדַיִן עַבְדֵי אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ וְזוֹ אַחַת הַסִּבּוֹת שֶׁלֹּא אוֹמְרִים הַלֵּל בְּפוּרִים כִּי לֹא נִגְאַלְנוּ אָז מֵעַבְדוּת לְמֶלֶךְ פָּרַס (מגילה יד.).

לְעֻמַּת זֹאת בַּסִּפּוּר שֶׁל גִּדְעוֹן רָאִינוּ הִתְעוֹרְרוּת מִלְמַעְלָה, וְרוּחַ הַקֹּדֶשׁ שֶׁשָּׁרְתָה עָלָיו, עַד שֶׁקָּם אָדָם אֶחָד וּבִלְווּי שֶׁל 300 לוֹחֲמִים בִּלְבַד הִצְלִיחַ לְהָבִיס אֶת הַצָּבָא הַמִּדְיָנִי וּלְסַיֵּם אֶת הַכִּבּוּשׁ שֶׁנִּמְשַׁךְ שֶׁבַע שָׁנִים, וְזֹאת לַמְרוֹת שֶׁבְּאוֹתוֹ זְמַן הָיוּ רַבִּים מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁעָבְדוּ עֲבוֹדָה זָרָה וְחָטְאוּ לַה' וְהָיוּ רְחוֹקִים עֲדַיִן מִתְּשׁוּבָה שְׁלֵמָה, וּכְשֶׁבִּקְּשׁוּ לְהִצְטָרֵף לַמִּלְחָמָה עִמּוֹ, אָמַר לוֹ ה' כִּי אֵינָם רְאוּיִים וְשֶׁיַּמְשִׁיךְ עִם 300 אִישׁ בִּלְבַד וְיִזְכֶּה לִרְאוֹת נְסִים וִישׁוּעָה (שופטים ז, ז).

וְאַף בַּחֲנֻכָּה רָאִינוּ הִתְעוֹרְרוּת מִלְמַעְלָה, כַּאֲשֶׁר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הִשְׁרָה אֶת שְׁכִינָתוֹ עַל 12 צַדִּיקִים וְהֵם הוֹבִילוּ עַם שָׁלֵם לְהִלָּחֵם בָּאִימְפֶּרְיָה הַיְוָנִית, וְאַף עַל פִּי שֶׁגַּם פֹּה הָיוּ יְהוּדִים שֶׁהִתְיַוְונוּ וְקִלְקְלוּ, הַגְּאוּלָה הָיְתָה כָּאן שְׁלֵמָה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל הִצְלִיחוּ לְגָרֵשׁ אֶת הַיְוָנִים, לַחֲנוֹךְ אֶת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ

מֵחָדָשׁ וּלְהָקִים מַמְלָכָה עַצְמָאִית וְחוֹפְשִׁית. צְבָאוֹת שֶׁל מִילְיוֹנֵי חֲיָלִים הִגִּיעוּ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וּבְמֶשֶׁךְ שָׁלוֹשׁ שָׁנִים נִמְשְׁכָה הַמִּלְחָמָה, כַּאֲשֶׁר כְּבָר בְּתִחִלָּתָהּ גֵּרְשׁוּ הַיְוָנִים וְנֶחְנַךְ בֵּית הַמִּקְדָּשׁ מֵחָדָשׁ, וּבְמֶשֶׁךְ שָׁלוֹשׁ שָׁנִים אֵלּוּ נִסּוּ הַיְוָנִים לִכְבּוֹשׁ אֶת הָאָרֶץ חֲזָרָה לְלֹא הַצְלָחָה, עַד שֶׁהַחַשְׁמוֹנָאִים הִפִּילוּ אֶת כָּל מַמְלֶכֶת יָוָן. וְלָכֵן בַּחֲנֻכָּה אוֹמְרִים הַלֵּל גָּמוּר כִּי הַחִירוֹת הֶשְׁלְמָה וּכְבָר לֹא הָיוּ עֲבָדִים שֶׁל בָּשָׂר וָדָם, אֶלָּא עַבְדֵי ה׳.

בַּחֲנֻכָּה בָּחַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְעוֹרֵר מִלְמַעְלָה אֶת מִשְׁפַּחַת הַכֹּהֲנִים הַצַּדִּיקִים שֶׁעָבְדוּ בַּמִּקְדָּשׁ לִפְנֵי הַכִּבּוּשׁ הַיְוָנִי, כִּי הַכֹּהֲנִים מְיַצְּגִים אֶת עֲבוֹדַת ה׳ בְּטָהֳרָה, שֶׁכֵּן כֹּהֵן טָמֵא לֹא יָכוֹל לַעֲבוֹד בַּמִּקְדָּשׁ. וְזוֹ הַסִּבָּה כִּי הִתְרַחֵשׁ לָהֶם נֵס פַּךְ הַשֶּׁמֶן, שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁאִם כָּל הַמִּקְדָּשׁ וְכֵלָיו נִטְמְאוּ מֵתָּר לְהַדְלִיק גַּם שֶׁמֶן טָמֵא (רמב״ם הל׳ ביאת המקדש פ״ד הי״ב),

כֵּיוָן שֶׁהַכֹּהֲנִים הוֹבִילוּ מִלְחָמָה לְטַהֵר אֶת מַחֲנֵה יִשְׂרָאֵל מֵהַשְׁפָּעוֹת הַטֻּמְאָה שֶׁל הַתַּרְבּוּת הַיְוָנִית עַל עַם יִשְׂרָאֵל הַקָּדוֹשׁ, הַגְּאוּלָה הָיְתָה שְׁלֵמָה וְזָכוּ לְנֵס שֶׁל פַּךְ שֶׁמֶן טָהוֹר הַמְסֻמָּל אֶת הַסִּיעְתָּא דִּשְׁמַיָּא הַנּוֹתֶנֶת לְכָל מִי שֶׁבָּא לְטַהֵר.

הָאוֹר הַגָּנוּז

בַּמִּדְרָשׁ כָּתוּב (בראשית רבה יב, ו):

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בַּר סִימוֹן: אוֹתָהּ הָאוֹרָה שֶׁנִּבְרָא בָּהּ הָעוֹלָם, אָדָם הָרִאשׁוֹן עָמַד וְהִבִּיט בָּהּ מִסּוֹף הָעוֹלָם וְעַד סוֹפוֹ, כֵּיוָן שֶׁרָאָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַעֲשֶׂה דּוֹר אֱנוֹשׁ וּמַעֲשֶׂה דּוֹר הַמַּבּוּל וּמַעֲשֶׂה דּוֹר הַפַּלָּגָה שֶׁהֵן מְקוֹלְקָלִים, עָמַד וּגְנָזוֹ מֵהֶם, שֶׁנֶּאֱמַר (איוב לח, טו): ״וְיִמָּנַע מֵרְשָׁעִים אוֹרָם״. וְלָמָּה גְּנָזוֹ, **אֶלָּא גְּנָזוֹ לַצַּדִּיקִים לֶעָתִיד לָבוֹא**, שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית א, ד): ״וַיַּרְא אֱלֹקִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב״,

וְאֵין טוֹב אֶלָּא צַדִּיקִים, שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיהו ג, י): ״אִמְרוּ צַדִּיק כִּי טוֹב״. וּמַנַּיִן שֶׁגְּנָזוֹ לַצַּדִּיקִים, שֶׁנֶּאֱמַר (משלי ד, יח): ״וְאֹרַח צַדִּיקִים כְּאוֹר נֹגַהּ״.

בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן שֶׁל בְּרִיאַת הָעוֹלָם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בָּרָא אוֹר מְיֻחָד בְּמִינוֹ שֶׁבּוֹ אֶפְשָׁר הָיָה לָאָדָם לִרְאוֹת מִתְּחִילַת הָעוֹלָם וְעַד סוֹפוֹ. כֵּיוָן שֶׁרָאָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כִּי יִהְיוּ רְשָׁעִים בָּעוֹלָם וְלֹא רָצָה שֶׁיֵּהָנוּ מֵאוֹר זֶה, לָכֵן גָּנַז אוֹתוֹ וּבִמְקוֹמוֹ בָּרָא בַּיּוֹם הָרְבִיעִי אֶת הַשֶּׁמֶשׁ וְהַיָּרֵחַ, הַמְּאוֹר הַגָּדוֹל וְהַמְּאוֹר הַקָּטָן. הָאוֹר שֶׁל הַיּוֹם הָרִאשׁוֹן הָיָה בָּעַל עֶרֶךְ רוּחָנִי גָּדוֹל שֶׁלֹּא קַיָּם בָּאוֹר הָרָגִיל שֶׁל יָמֵינוּ, שֶׁהֲרֵי הַשֶּׁמֶשׁ הִיא בְּסַךְ הַכֹּל מְנוֹרָה גְּדוֹלָה לְהָאִיר לָנוּ אֶת דְּרָכֵינוּ וְיוֹמְנוּ, וְאִלּוּ בָּאוֹר הַגָּנוּז טְמוּנִים אוֹצָרוֹת רוּחָנִיִּים גְּדוֹלִים עֲבוּר אֵלֶּה שֶׁיֵּהָנוּ מִמֶּנּוּ לְעָתִיד לָבוֹא.

וּמָה יַּעֲשׂוּ אֵלֶּה שֶׁרוֹצִים לִטְעֹם מִן הָאוֹר הַזֶּה מְעַט בְּיָמֵינוּ אֵלֶּה? מָקוֹם אֶחָד בּוֹ נִתַּן לִמְצוֹא מִן הָאוֹר הַזֶּה הוּא בִּלְמוּד הַתּוֹרָה (ספר הבהיר, אות קמז), כְּשֶׁאָדָם לוֹמֵד אֶת הַתַּנַ״ךְ, וְאָז מִשְׁנָה וּגְמָרָא וְחוֹקֵר לְהַגִּיעַ אֶל הַהֲלָכָה, הַלִּמּוּד בְּעִיּוּן מִצַּד אֶחָד וּבְקִיאוּת מִצַּד שֵׁנִי חוֹשְׁפִים אֶת הֶעָמֵל עַל הַתּוֹרָה לְאוֹר מְיֻחָד שֶׁגּוֹרֵם לוֹ לְעֹנֶג שֶׁאֵין שֵׁנִי לוֹ בָּעוֹלָם כֻּלּוֹ, וְאִי אֶפְשָׁר לְתָאֵר אוֹתוֹ לְמִי שֶׁלֹּא עָמַל עַל הַתּוֹרָה. וְלָכֵן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שְׁרָצָה לְמָנוֹעַ מֵהָרְשָׁעִים לֵהָנוֹת מֵהָאוֹר הַזֶּה גָּנַז אוֹתוֹ בַּתּוֹרָה, כִּי הָרְשָׁעִים לֹא מִתְקָרְבִים אֵלֶיהָ וּמִמֵּילָא לֹא יוּכְלוּ לֵהָנוֹת מִמֶּנּוּ וְלִטְעֹם מְעַט מֵהָעוֹלָם הַבָּא.

הָאוֹר גָּנוּז בַּתּוֹרָה פְּנִימָה וְלֹא נִמְצָא בִּקְרִיאָה שִׁטְחִית. אָדָם הַבָּא לִשְׁעוּר גְּמָרָא אוֹ שִׁעוּר הֲלָכָה עִם כָּל הַקְּלִפּוֹת שֶׁלּוֹ שֶׁנּוֹצְרוּ מִמַּעֲשָׂיו, פּוֹתֵחַ אֶת הַסֵּפֶר וּמְצַפֶּה לִרְאוֹת אוֹרוֹת גְּדוֹלִים, לִהְיוֹת גְּדוֹל הַדּוֹר הַבָּא, וּמַגְלֶה כִּי הוּא לֹא מֵבִין כְּלוּם,

כְּאִלּוּ הוּא לוֹמֵד לְדַבֵּר בְּסִינִית. הוּא יָכוֹל לָבוֹא לַשִּׁעוּר יוֹם יוֹמַיִם, שָׁבוּעַ אוֹ חֹדֶשׁ וְלֹא יִפְתַּח לוֹ דָּבָר. הוּא לֹא יִרְאֶה שׁוּם אוֹר, וְיָקוּם וְיֵלֵךְ.

כְּדֵי לְהָנוֹת מֵאוֹר זֶה צָרִיךְ לַעֲמֹל וְלַחְפֹּר כְּדֵי לִמְצוֹא אוֹתוֹ. אֲבָל בָּרֶגַע שֶׁהוּא עָמֵל וְהָאוֹר מַתְחִיל לְהִתְגַּלּוֹת, הוּא חָשׁ טָעַם פֹּה מָתוֹק שֶׁהוּא לְעוֹלָם לֹא יִהְיֶה מְסֻגָּל לַעֲזֹב אֶת הַתּוֹרָה אֶלָּא לְצָרְכֵי קִיּוּמוֹ בִּלְבַד, וְגַם זֶה בְּקֹשִׁי...

כַּאֲשֶׁר פָּגַשְׁנוּ רַבָּנִים גְּדוֹלִים דֶּגְמַת מָרָן הַגָּאוֹן הָרַב עוֹבַדְיָה יוֹסֵף זָצוּק״ל, וּמָרָן הַגָּאוֹן הָרַב חַיִּים קַנְיֶבְסְקִי שְׁלִיטָ״א, הָיָה נִתָּן לְהִסְתַּנֵּוֵר מִמָּשׁ מֵעוֹרָם הַבּוֹהֵק. וְאָמְנָם אֵין זֶה מֵחֲמַת הָעוֹר שֶׁלָּהֶם, אֶלָּא אוֹר הַתּוֹרָה שֶׁדָּבֵק בָּהֶם בְּשֶׁל עֲמָלָם הַבִּלְתִּי פּוֹסֵק עָלֶיהָ. מִי שֶׁיּוֹשֵׁב וְהוֹפֵךְ בָּהּ כָּל הַיּוֹם, הוֹפֵךְ לָאֶחָד עִם הָאוֹר, לָאֶחָד עִם הַתּוֹרָה, לָאֶחָד עִם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא.

הַמְּתִיקוּת שֶׁל הַתּוֹרָה גָּרְמָה לָהֶם לִמְאֹס בְּכָל הַתַּעֲנוּגוֹת הַגַּשְׁמִיִּים שֶׁיֵּשׁ לָעוֹלָם הַזֶּה לְהַצִּיעַ לָהֶם, וְיָכְלוּ לִלְמֹד יָמִים שְׁלֵמִים וְשָׁכְחוּ לֶאֱכוֹל וְלִשְׁתּוֹת וַאֲפִילּוּ לֹא שָׁמוּ לֵב, עַד שֶׁמִּישֶׁהוּ מִבְּנֵי בֵּיתָם הָיָה מַזְכִּיר לָהֶם כִּי הִגִּיעַ זְמַן תְּפִלָּה אוֹ שֶׁהִגִּישׁוּ לָהֶם כּוֹס שְׁתִיָּה אֶתְמוֹל בַּלַּיְלָה וְהוּא עֲדַיִן נִמְצָא עַל שֻׁלְחָנָם...

אֲבָל בַּחֲסָדָיו וּבְרַחֲמָיו הָאֵינְסוֹפִיִּים שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, הוּא מְבַקֵּשׁ לַחְשֹׂף אֶת כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמָעֵט מֵהָאוֹר הַגָּנוּז שֶׁיֵּדְעוּ אֶת טַעֲמוֹ, גַּם לְאֵלֶּה שֶׁרְחוֹקִים מִתּוֹרָה וּמִצְווֹת וְלֹא זָכוּ לַעֲמֹל עַל הַתּוֹרָה. וּמִכְּיוָן שֶׁחַג הַחֲנֻכָּה הוּא חַג שֶׁל הִתְעוֹרְרוּת שֶׁבָּאָה מִלְּמַעְלָה, גַּם כְּשֶׁהַיְּהוּדִי נִמְצָא לְמָטָּה וַעֲדַיִן לֹא רָאוּי וְצָרִיךְ לְדִרְבּוֹן, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא גָּנַז מִן הָאוֹר הַזֶּה גַּם בִּימֵי הֶחָג, וְהוּא נִמְצָא בַּלֶּהָבוֹת שֶׁל נֵר הַחֲנֻכָּה בִּזְמַן שֶׁל מִצְוַת

הַהַדְלָקָה (בני יששכר מאמרי חודש כסלו-טבת מ׳ ב) הַנִּמְשָׁךְ כְּמַחֲצִית הַשָּׁעָה מֵהַדְלָקָתוֹ מִזְּמַן צֵאת הַכּוֹכָבִים וָהָלְאָה.

לָכֵן עַל כָּל אֶחָד מֵאִתָּנוּ לְנַצֵּל אֶת הַזְּמַן הַזֶּה וְלָשֶׁבֶת וּלְהִסְתַּכֵּל בְּאוֹר הַנֵּרוֹת הַמְרַצֵּד, וְנִזְכֶּה גַּם אָנוּ לִטְעִימָה מֵהָאוֹר הַזֶּה, עַד שֶׁנִּזְכֶּה לַעֲמֹל בַּתּוֹרָה וּלְהִתְגַּדֵּל בָּהּ כְּדֵי לְהִתְחַבֵּר לָאוֹר הַזֶּה כָּל הַשָּׁנָה כֻּלָּהּ. אָדָם חָכָם יְנַצֵּל אֶת הַהִתְעוֹרְרוּת שֶׁל מַעְלָה בְּיָמִים אֵלֶּה וְיִשְׁאַב מִן הָאוֹר הַזֶּה כְּדֵי שֶׁיַּבְעִיר אֶת הַנִּיצוֹץ הַפְּנִימִי שֶׁבּוֹ, וְיַחְזִיר אוֹתוֹ אֶל דֶּרֶךְ הַנְּכוֹן, וְיַזְכֶּה אוֹתוֹ בְּסִיַּעְתָּא דִּשְׁמַיָּא מִן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא.

מַבָּט שֵׁנִי

יֵשׁ סִפּוּר עַל חוֹזֵר בִּתְשׁוּבָה שֶׁהָפַךְ לְמְזַכֶּה רַבִּים: הוּא הֶחְלִיט לְנַצֵּל אֶת כּוֹחוֹתָיו לְהִתְחַבֵּר אֶל חֲבֵרָיו מֵהֶעָבָר וְלִפְתֹּחַ עִמָּם שִׁעוּר גְּמָרָא, שְׁאוֹר הַתּוֹרָה יַחְזִיר אוֹתָם לַמּוּטָב. וְכָךְ נִפְגְּשׁוּ כֻּלָּם ל״פְּגִישַׁת מַחְזוֹר״, כְּשֶׁהֵם מִתְאָרְחִים בְּכָל פַּעַם בְּבֵית אֶחָד הַחֲבֵרִים, יוֹשְׁבִים וְשׁוֹתִים וּמְעַשְּׁנִים, וּבְמִפְגַּשׁ חֲבֵרִים שָׁמֵחַ וְלֹא מְאַיֵּם בְּמְיֻחָד, הֵם גַּם פּוֹתְחִים אֶת הַגְּמָרָא, כְּשֶׁהָרַב מַסְבִּיר וְהַחֲבֵרִים מַקְשִׁיבִים וּמִדֵּי פַּעַם שׁוֹאֲלִים שְׁאֵלוֹת, הַכֹּל בְּרוּחַ טוֹבָה.

אֶלָּא שֶׁבַּחֲבוּרָה הָיָה חָבֵר יַלְדוּת אֶחָד חָרִיף בְּמְיֻחָד, שֶׁתָּמִיד מָצָא לְנָכוֹן לְקַנְטֵר וּלְהַקְשׁוֹת, הוּא לֹא בִּקֵּשׁ לְהַפְנִים לְעַצְמוֹ דָּבָר מִמַּה שֶּׁלָּמַד, אֶלָּא בִּקֵּשׁ לְהָבִין אֶת הַנּוֹשֵׂא עַל מְנָת לְהִתְנַצֵּחַ וּפְעָמִים רַבּוֹת הָיָה מַתְקִיף בִּשְׁאֵלוֹת עַד שֶׁהַשִּׁעוּר הָיָה הוֹפֵךְ לְדוּ-קְרָב בֵּינֵיהֶם וְנִתְקַע שָׁם, כְּשֶׁשְּׁאָר הַחֲבֵרִים סוֹגְרִים אֶת הַסְּפָרִים וּמַחְלִיפִים נוֹשֵׂא. אוֹתוֹ רַב לֹא יָדַע מָה לַעֲשׂוֹת, שֶׁכֵּן נִרְאָה בַּעֲלִיל כִּי לַשִּׁעוּר אֵין שׁוּם הַשְׁפָּעָה עַל חֲבֵרוֹ, וּמִצַּד שֵׁנִי הוּא גַּם מוֹנֵעַ מֵהָאֲחֵרִים לִלְמֹד יוֹתֵר וּלְהִתְקַדֵּם, אַךְ הוּא לֹא

רָצָה לְוַתֵּר עָלָיו וְהִתְלַבֵּט כֵּיצַד עָלָיו לִפְעֹל. וְהִנֵּה בְּטֶרֶם הֶחְלִיט מָה יַעֲשֶׂה, פָּנָה אֵלָיו הֶחָבֵר וְאָמַר:

- "תִּשְׁמַע אֲנִי לֹא אָבוֹא לַשְּׁעוֹרִים הַקְּרוֹבִים, אֲנִי טַס לְהוֹדוּ שָׁבוּעַ הַבָּא".

הָרַב הַתְמַלֵּא בִּדְאָגָה בְּשֶׁל דִּבְרֵי חֲבֵרוֹ. אָמְנָם הוּא יוֹכַל כָּעֵת לִלְמֹד עִם שְׁאָר הַחֲבֵרִים בְּשַׁלְוָה, אֲבָל בְּהֶכְרוּת עִם חֲבֵרוֹ וְעִם "תַּחְבִּיבָיו" הֲלֹא בְּרִיאִים הַפּוֹלְלִים עִשּׂוּן שֶׁל כָּל מִינֵי חֲמָרִים מְסֻכָּנִים אֲשֶׁר הַשַּׁגְתָּם בְּהוֹדוּ הִיא דָּבָר שֶׁל מָה בְּכָךְ, גָּרְמוּ לוֹ לַחְשֹׁשׁ כִּי אוֹתוֹ חָבֵר לֹא יַחְזֹר בַּזְּמַן הַקָּרוֹב, אִם בִּכְלָל... כֵּיוָן שֶׁהַטִּיסָה הָיְתָה מְיֻעֶדֶת לַיָּמִים שֶׁלִּפְנֵי חַג הַחֲנֻכָּה, הֶחְלִיט לְנַסּוֹת לְשַׁכְנֵעַ אֶת חֲבֵרוֹ לַעֲשׂוֹת מִצְוָה, שֶׁתָּגֵן עָלָיו בְּאוֹתוֹ מָקוֹם טָמֵא.

- "אַתָּה יוֹדֵעַ שֶׁשָּׁבוּעַ הַבָּא זֶה חֲנֻכָּה, הָיִיתִי רוֹצֶה לָתֵת לְךָ חֲנֻכִּיָּה, שֶׁלְּפָחוֹת תַּדְלִיק שָׁם נֵר חֲנֻכָּה, אִם לֹא אִכְפַּת לְךָ",
- "חֲנֻכִּיָּה? מָה לִי וּלְחֲנֻכִּיָּה? אֲנִי אֲפִילּוּ שַׁבָּת וְכִפּוּר לֹא שׁוֹמֵר",
- "מָה אִכְפַּת לְךָ זוֹ לֹא מִצְוָה קָשָׁה, חֲתִיכַת פְּלַסְטִיק וְכַמָּה נֵרוֹת, זֶה הַכֹּל",
- "אֲנִי וּמִצְוֹות לֹא הוֹלֵךְ בְּיַחַד, אַתָּה יוֹדֵעַ אֶת זֶה",
- "אָז עָזוֹב מִצְוָה, תַּדְלִיק בִּשְׁבִילִי בְּסֶדֶר? אֲנָשִׁים רוֹצִים מִמְּךָ סִיגָּרִיוֹת מֵהַדִּיוּטִי-פְּרִי אֲנִי רוֹצֶה מִמְּךָ שֶׁתַּדְלִיק נֵר, זֶה הַסִּיגָּרִיוֹת שֶׁלִּי, אַתָּה מוּכָן?",
- "טוֹב, אֲבָל אֲנִי מוּכָן רַק בִּשְׁבִילְךָ",
- "סַבַּבָּה, מַסְפִּיק טוֹב בִּשְׁבִילִי".

וְכָךְ הָרַב מָסַר לַחֲבֵרוֹ חֲנֻכִּיַּת פְּלַסְטִיק קְטַנָּה וְנִפְרָד מִמֶּנּוּ. לְאַחַר שָׁבוּעַ הוּא הִתְקַשֵּׁר אֶל אִמּוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ לִשְׁאוֹל אִם

הַבֵּן יָצָר קֶשֶׁר עִם הַבַּיִת. הָאֵם פִּרְצָה בִּצְחוֹק מָרִיר, כֻּלָּם יוֹדְעִים שֶׁאִם הַבֵּן שֶׁלָּהּ נוֹסֵעַ לְהוֹדוּ הוּא נֶעְלָם לְאֵיזֶה חֲצִי שָׁנָה וְצָרִיךְ לְהִתְפַּלֵּל שֶׁהוּא לֹא יֵעָלֵם לְעוֹלָם שֶׁכֻּלּוֹ טוֹב שָׁם מִבְּלִי שֶׁאִישׁ יֵדַע בִּכְלָל. חֶבֶל עַל זְמַנּוֹ שֶׁל הָרַב שֶׁהוּא מִתְקַשֵּׁר אֵלֶיהָ, הִיא לֹא מְצַפָּה לָשׁוּם שִׂיחַת טֶלֶפוֹן בָּחֲדָשִׁים הַקְּרוֹבִים.

בְּכָל חַג הַחֲנֻכָּה הִתְפַּלֵּל הָרַב עַל חֲבֵרוֹ שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יִשְׁמֹר עָלָיו, וּלְאַחַר חֹדֶשׁ אָזַר אֹמֶץ לְהִתְקַשֵּׁר אֶל הָאֵם בַּשֵּׁנִית לִרְאוֹת אוּלַי בְּכָל זֹאת יָצָר קֶשֶׁר. הָאֵם עָנְתָה לוֹ כִּי מִיַּד לְאַחַר חֻנֻּכָּה בְּנָהּ חָזַר לָאָרֶץ, וּמֵאָז הוּא מִתְפַּלֵּל בְּבֵית כְּנֶסֶת וּמַעֲבִיר אֶת הַשַּׁבָּתוֹת אֵצֶל בֶּן דּוֹדוֹ שֶׁחָזַר בִּתְשׁוּבָה לִפְנֵי כַּמָּה שָׁנִים...

הוֹדָה הָרַב לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַל הַנֵּס הַגָּלוּי שֶׁזָּכָה לִהְיוֹת עֵד לוֹ, וְנָסַע מִיַּד לִפְגֹּשׁ אֶת חֲבֵרוֹ לִשְׁמוֹעַ מָה בְּדִיּוּק קָרָה שָׁם בְּהוֹדוּ. הוּא הֻפְתַּע לִרְאוֹת כִּי חֲבֵרוֹ סִפֵּר אֶת שְׁעָרוֹ הָאָרֹךְ, כִּפָּה קְטַנָּה בִּצְבָצָה עַל רֹאשׁוֹ וְזָקָן זְעִיר עִטֵּר אֶת פָּנָיו. הֶחָבֵר צָחַק כְּשֶׁרָאָה אֶת פְּנֵי הָרַב, וְסִפֵּר לוֹ אֶת שֶׁקָּרָה:

- כְּשֶׁהִגַּעְתִּי לְהוֹדוּ יָשָׁר נִפְגַּשְׁתִּי עִם הַחֲבֶרֶ״ה הַקְּבוּעִים שֶׁאֲנִי מַעֲבִיר אֶת הַזְּמַן אִתָּם בְּמִסְבּוֹת יַעַר, שׁוֹתִים וּמְעַשְּׁנִים כָּל הַלַּיְלָה וְחוֹזְרִים בַּבֹּקֶר לְהִתְעַלֵּף בַּמָּלוֹן. לִפְעָמִים מִתְעַלְּפִים בַּיַּעַר, הוּא פַּחוֹת מְלֻכְלָךְ מֵהַמָּלוֹן... וְאָז בַּלַּיְלָה הָרִאשׁוֹן שֶׁל חֲנֻכָּה שָׁנָּסַעְנוּ, נִזְכַּרְתִּי בַּדֶּרֶךְ שֶׁלֹּא הִדְלַקְתִּי אֶת הַחֲנֻכִּיָּה שֻׁלְחָן וְנָתַתִּי לְךָ מִילָה, אֲבָל הַחֶבֶרֶ״ה הָיוּ לְחוּצִים לַמִּסְבָּה וְלֹא רָצוּ לַחְזֹר. הִתְבָּאַסְתִּי כִּי נָתַתִּי לְךָ מִילָה שֶׁל גֶּבֶר, אֲבָל הִצְטָרַפְתִּי אֲלֵיהֶם.
וְאָז בַּדֶּרֶךְ לַיַּעַר הָיָה אֵיזֶה חַבַּ״דְנִיק אֶחָד עִם דּוּכָן סֶפְּגָנִיּוֹת, אַחְלָ״ה גֶּבֶר, צָעִיר כָּזֶה וְתָמִיד מְחַיֵּךְ. הוּא שָׁאַל אוֹתָנוּ אִם כְּבָר הִדְלַקְנוּ נֵרוֹת חֲנֻכָּה. הָאֱמֶת הִיא שֶׁהָיִינוּ

לְחוּצִים לַמְּסִבָּה אֲבָל אַחֲרֵי שֶׁאָכַלְנוּ לוֹ אֵיזֶה קִילּוֹ סֶפְּגָנִיּוֹת לֹא הָיָה נָעִים לְסָרֵב לוֹ, וְנִכְנַסְנוּ פְּנִימָה, הוּא שָׂם לִי כִּפָּה לְבָנָה כָּזוֹ וְלִמֵּד אוֹתִי אֶת הַבְּרָכוֹת וְכָכָה הִדְלַקְנוּ אֶת הַנֵּרוֹת. יָשַׁבְנוּ שָׁם אֵיזֶה רֶבַע שָׁעָה אוֹכְלִים וְשׁוֹתִים וּמְסְתַּכְּלִים עַל הַנֵּרוֹת, וְאָז קָמְנוּ וְנָסַעְנוּ לַמְּסִבָּה. וְשָׁם כָּרָגִיל שׁוֹתִים מְעַשְּׁנִים וּמִתְעַלְּפִים.

וְהִנֵּה הַסְּפּוּר חוֹזֵר עַל עַצְמוֹ כָּל הַשָּׁבוּעַ, עוֹבְרִים דֶּרֶךְ הַחַבַּ״דְנִיק, מְפָרְקִים אַרְגָּז סֶפְּגָנִיּוֹת, מַדְלִיקִים נֵרוֹת, יוֹשְׁבִים קְצָת שָׁם וּמַמְשִׁיכִים לַיַּעַר. אֲפִילּוּ בְּלֵיל שַׁבָּת בָּאנוּ לִפְנֵי כְּנִיסַת הַשַּׁבָּת, לֹא שָׁאַל אוֹתָנוּ כְּלוּם לְאָן אֲנַחְנוּ הוֹלְכִים לַמְּרוֹת שֶׁנִּרְאֶה לִי שֶׁהוּא יוֹדֵעַ. הוּא הִצְיַע שֶׁנִּשָּׁאֵר לְקַבָּלַת שַׁבָּת אֲבָל הַמְּסִיבָּה בָּעֲרָה לָנוּ וְהָלַכְנוּ.

וְכָכָה נֵר חֲמִישִׁי שִׁישִׁי וּשְׁבִיעִי. בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי שֶׁל חֲנֻכָּה יָדַעְנוּ שֶׁמָּחָר כְּבָר הַחַבַּ״דְנִיק הַזֶּה לֹא יָצִיעַ סֶפְּגָנִיּוֹת אָז נִשְׁאַרְנוּ אֶצְלוֹ הַרְבֵּה זְמַן. הִסְתַּכַּלְתִּי עַל הַנֵּרוֹת שָׁם אֵיזֶה חֲצִי שָׁעָה, חִבְּקוּ אוֹתוֹ וְנָסַעְנוּ לַיַּעַר כָּרָגִיל.

וְהִנֵּה אֲנִי קָם בְּאֶמְצַע הַלַּיְלָה, מִסְתַּכֵּל עַל כָּל הַחֲבֵרִים שֶׁלִּי מְעֻלָּפִים עַל הַדֶּשֶׁא, מִסְתַּכֵּל עַל הַשָּׁמַיִם, יָרֵחַ, כּוֹכָבִים, וּפִתְאוֹם אֲנִי מוֹצֵא אֶת עַצְמִי מְדַבֵּר עִם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא! אָחִי, אֲנִי! הָיִיתָ מַאֲמִין? אֲנִי! אֲנִי מְדַבֵּר עִם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא! וַאֲנִי שׁוֹאֵל אוֹתוֹ מָה אֲנִי עוֹשֶׂה פֹּה בִּכְלָל, שֶׁיַּצִּיל אוֹתִי וְיִגְאָל אוֹתִי, וְיוֹצְאִים לִי דִּבּוּרִים וַאֲנִי לֹא יוֹדֵעַ מֵאֵיפֹה הֵם בָּאוּ בִּכְלָל, אָחִי... אִם הַחֲבֵרֶ׳ה הָיוּ שׁוֹמְעִים אוֹתִי הֵם הָיוּ חוֹקְרִים אוֹתִי אֵיזֶה חֹמֶר עִשַּׁנְתִּי שֶׁעָשָׂה לִי כָּכָה...

אֲבָל לֹא חִכִּיתִי שֶׁיִּתְעוֹרְרוּ, לָקַחְתִּי אֶת עַצְמִי לַמָּלוֹן, קִפַּלְתִּי אֶת הַדְּבָרִים וְחָזַרְתִּי לָאָרֶץ. הָיִיתָ צָרִיךְ לִרְאוֹת אֶת הַפַּרְצוּף שֶׁל אִמָּא שֶׁלִּי כְּשֶׁדָּפַקְתִּי בַּדֶּלֶת! הִיא שָׁאֲלָה אוֹתִי מָה קָרָה, לֵךְ תַּסְבִּיר לָהּ שֶׁבְּעַצְמִי חָזַרְתִּי לָאָרֶץ בְּגַלַל הַשְּׁאֵלָה הַזּוֹ״...

מֵהֵיכָן הִגִּיעָה בָּאֱמֶת הַהִתְעוֹרְרוּת הַזּוֹ בְּלִבּוֹ שֶׁל אוֹתוֹ יְהוּדִי רָחוֹק? מֵהָאוֹר הַגָּנוּז שֶׁל הַגְּרוֹת. זֶה הָאוֹר שֶׁשָּׁמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לַצַּדִּיקִים לֶעָתִיד לָבוֹא, וְשָׁמַר אוֹתוֹ לָהֶם גַּם בָּעוֹלָם הַזֶּה בַּתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, אֲבָל בִּרַחֲמָיו הָרַבִּים עָלֵינוּ הוּא שָׁמַר מְעַט מִמֶּנּוּ גַּם לִשְׁאָר יִשְׂרָאֵל כְּחֵלֶק מֵהִתְעוֹרְרוּת שֶׁל מַעְלָה בִּזְמַנִּים מְיֻחָדִים.

אֲנַחְנוּ מַחְלִיטִים

חַז"ל שׁוֹאֲלִים (בבא מציעא צז.) מִי קוֹבֵעַ אֵיזוֹ גְּמָרָא אוֹ אֵלּוּ הֲלָכוֹת לוֹמְדִים, הָרַב הַמְּלַמֵּד אוֹ הַתַּלְמִידִים? וְעוֹנִים שֶׁבְּכָל הַשָּׁנָה הָרַב הוּא זֶה שֶׁמַּחְלִיט מָה לוֹמְדִים, חוּץ מֵחָדְשִׁים בַּשָּׁנָה, תִּשְׁרֵי וְניסָן הַנִּקְרָאִים 'יַרְחֵי כַלָּה', בָּהֶם הַתַּלְמִידִים מַחְלִיטִים עֲבוּר הָרַב שֶׁיְּלַמֵּד אוֹתָם אֶת הַנּוֹשְׂאִים הַקְּשׁוּרִים לַזְּמַנִּים הָאֵלֶּה וּבְעִקָּרָן הִלְכוֹת הַחַגִּים.

כָּךְ גַּם בַּוּכּוּחַ שֶׁל עַם יִשְׂרָאֵל עִם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִי יִשּׁוּב אֶל מִי רִאשׁוֹן. בְּכָל הַשָּׁנָה הָרַב קוֹבֵעַ, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אוֹמֵר אַתֶּם תָּשׁוּבוּ קוֹדֶם וְתִתְעוֹרְרוּ מִלְּמַטָּה, וַאֲנִי אָשׁוּב אֲלֵיכֶם מִלְּמַעְלָה. אֲבָל בַּחֲנֻכָּה הַתַּלְמִידִים קוֹבְעִים, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הוּא שֶׁיְּעוֹרֵר מִלְּמַעְלָה וְיָשׁוּב אֵלֵינוּ, וְאָז נִתְעוֹרֵר מִלְּמַטָּה וְנָשׁוּב אֵלָיו.

אָנוּ אוֹמְרִים לָרַב: "זֶה זְמַן חַגִּים, לַמֵּד אוֹתָנוּ הִלְכוֹת חֲנֻכָּה". מָה הֵן הִלְכוֹת חֲנֻכָּה? שֶׁגַּם אִם מַדְלִיקִים אֶת הַמְּנוֹרָה מִתַּחַת לַעֲשָׂרָה טְפָחִים וְהַשְּׁכִינָה לֹא מַגִּיעָה לְשָׁם כָּל הַשָּׁנָה, כָּאן הִיא תַּגִּיעַ, כִּי בְּהִתְעוֹרְרוּת שֶׁמִּלְּמַעְלָה לְמָטָּה, הִיא מַגִּיעָה גַּם לְאֵלּוּ שֶׁנִּמְצָאִים "מִתַּחַת לַשְּׁכִינָה" כָּל הַשָּׁנָה כֻּלָּהּ, וְגַם לָהֶם יֵשׁ אֶפְשָׁרוּת לְהִגָּאֵל.

וְכֵן אָנוּ רוֹאִים יְסוֹד זֶה בְּפָרָשַׁת "מִקֵּץ" שֶׁאָנוּ קוֹרְאִים בִּימֵי הַחֲנֻכָּה. כָּתוּב שֶׁהָאַחִים שֶׁל יוֹסֵף לֹא הִכִּירוּ אוֹתוֹ אֲבָל הוּא כֵּן זִהָה אוֹתָם, שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית מב, ח): "וַיַּכֵּר יוֹסֵף אֶת אֶחָיו וְהֵם לֹא הִכִּרֻהוּ". וּמַסְבִּירִים חֲזַ"ל (בבא מציעא לט:) כִּי כְּשֶׁעָזַב אוֹתָם הָיָה נַעַר בֶּן 17 לְלֹא חֲתִימַת זָקָן וְאִלּוּ לָהֶם כְּבָר הָיוּ זְקֵנִים, וְלָכֵן כָּעֵת שֶׁהָיָה מְבֻגָּר עִם זָקָן נִרְאָה שׁוֹנֶה מִכְּדֵי שֶׁיַּכִּירוּהוּ וְאִלּוּ הֵם לֹא הִשְׁתַּנּוּ וְזִהָה אוֹתָם מִיָּד.

וְאֶפְשָׁר לְפָרֵשׁ עַל דֶּרֶךְ הַדְּרָשׁ, בְּפֵרוּשׁ "חֲתִימַת זָקָן", שֶׁ"זָקָן" פֵּרוּשׁוֹ "זֶה קָנָה חָכְמָה" (קידושין לב:), כְּלוֹמַר כְּשֶׁהוּא עָזַב אוֹתָם הֵם כְּבָר לָמְדוּ דֶּרֶךְ אַחַת שֶׁל לִמּוּד הַתּוֹרָה וַעֲשָׂיָתָהּ בְּחַיֵּיהֶם וְחָתְמוּ לִמּוּדָם. אֲבָל יוֹסֵף לֹא חָתַם אֶת לִמּוּדוֹ, כִּי הוּא עָבַר דְּבָרִים שֶׁהֵם לֹא עָבְרוּ, הוּא הוּשַׁם בְּבוֹר מִתַּחַת לָאֲדָמָה, מָקוֹם שֶׁשְּׁכִינָה לֹא שׁוֹרָה שָׁם כִּבְיָכוֹל, וּבְכָל זֹאת זָכָה לְגַלּוֹת שֶׁגַּם שָׁם הַשְׁכִינָה נִמְצֵאת עִמּוֹ וְלֹא כְּמוֹ שֶׁחָשַׁב.

הָיְתָה הִתְעוֹרְרוּת מִלְמַעְלָה וּמִיָּד בְּרֶגַע אֶחָד הוּא נִשְׁלַף מֵהַבּוֹר בּוֹ אָמוּר הָיָה לְהֵרָקֵב עַד סוֹף יָמָיו כִּבְיָכוֹל, וְתוֹךְ שָׁעוֹת בּוֹדְדוֹת כְּבָר הָפַךְ לְשַׁלִּיט עַל כָּל מִצְרַיִם, שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית מא, יד): "וַיִּשְׁלַח פַּרְעֹה וַיִּקְרָא אֶת יוֹסֵף **וַיְרִיצֻהוּ מִן הַבּוֹר** וגו' וַיָּבֹא אֶל פַּרְעֹה"! אֶת דֶּרֶךְ עֲבוֹדַת ה' שֶׁלּוֹ הָאַחִים לֹא הִכִּירוּ, שֶׁכֵּן לֹא עָבְרוּ אֶת הַנִּסְיוֹנוֹת שֶׁהוּא עָבַר, וְלֹא זָכוּ לְגַלּוֹת אֶת הַשְׁכִינָה בַּמְּקוֹמוֹת הַנְּמוּכִים, כִּי מֵעוֹלָם לֹא יָרְדוּ אֲלֵיהֶם.

מֵחֲנֻכָּה וּמִיּוֹסֵף הַצַּדִּיק לְמֵדִים כִּי כְּשֶׁיֵּשׁ הִתְעוֹרְרוּת מִלְמַעְלָה, הִיא יוֹרֶדֶת גַּם מִתַּחַת לַעֲשָׂרָה טְפָחִים וַאֲפִילוּ לְתוֹךְ הַבּוֹר... כַּמָּה שֶׁיְּהוּדִי יִפּוֹל וְיִתְרַחֵק, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יַמְצִיא לוֹ דֶּרֶךְ לָשׁוּב אֵלָיו, יָאִיר עָלָיו מֵהָאוֹר הַגָּנוּז, יִשְׁלַח לוֹ צַדִּיקִים שֶׁיְּבַקְּשׁוּ לְקָרֵב אוֹתוֹ וְלִגְאֹל אוֹתוֹ מִיִּסּוּרָיו, וְכָל מָה שֶׁהוּא צָרִיךְ

זֶה רַק לְרָצוֹת לְנַצֵּל אֶת הַהִזְדַּמְּנוּת הַזּוֹ[8], וְאַף אִם אֵין לוֹ שׂוּם זְכוּת אַחֶרֶת זֶה יַסְפִּיק לוֹ בִּשְׁעַת רָצוֹן זוֹ.

לָכֵן יֵשׁ לְנַצֵּל אֶת יְמֵי הַחֲנֻכָּה וּבְעִקָּר אֶת הַיּוֹם הַשְּׁמִינִי, שֶׁעַל אוֹר הַנֵּרוֹת בְּיוֹם זֶה נֶאֱמַר כִּי נִמְצָא בּוֹ הַחוֹתָם הָאַחֲרוֹן שֶׁל חֲתִימַת דִּינֵנוּ שֶׁמְּשַׁכְּנוּ עוֹד מֵרֹאשׁ הַשָּׁנָה, יוֹם הַכִּפּוּרִים וְהוֹשַׁעְנָא רַבָּה (טעמי המנהגים תתמ בהערה, בשם ליקוטי המהרי״ל), וְנוּכַל לַחְתֹּם סוֹפִית אֶת הַשָּׁנָה לְטוֹבָה, שֶׁכֵּן יְמֵי תִּשְׁרֵי הָיוּ תְּלוּיִים בְּהִתְעוֹרְרוּת שֶׁלָּנוּ מִלְּמַטָּה, וְכָאן בַּחוֹתָם הָאַחֲרוֹן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא גּוֹרֵם לְהִתְעוֹרְרוּת מִלְּמַעְלָה, שֶׁתִּסַּיַּע לָנוּ וְנִזְכֶּה לְהִדָּבֵק בּוֹ וּלְהִגָּאֵל גְּאוּלָה שְׁלֵמָה, אִם וְכַאֲשֶׁר נִהְיֶה מַסְפִּיק חֲכָמִים לְזַהוֹת וּלְנַצֵּל אֶת הַהִזְדַּמְּנוּת וְהַמַּתָּנָה הַנִּפְלָאָה שֶׁל יָמִים אֵלֶּה.

[8] כְּפִי שֶׁהֵבִנוּ לְעֵיל אֶת לְשׁוֹנוֹ שֶׁל רַבִּי נָתָן מִבְּרֶסְלֶב: ״**לָכָל מִי שֶׁרוֹצֶה לְקַבֵּל**, אֲפִילוּ אִם הוּא הַגָּרוּעַ שֶׁבַּגְּרוּעִים״ (ליקוטי הלכות, או״ח הלכות הבוקר ד, י).

עשרה בטבת

סְלִיחָה וְכַפָּרָה

בְּיוֹם שִׁישִׁי הָאַחֲרוֹן צִיְּנוּ אֶת צוֹם עֲשָׂרָה בְּטֵבֵת, הַיּוֹם בּוֹ הִתְחִיל הַמָּצוֹר שֶׁל מֶלֶךְ בָּבֶל נְבוּכַדְנֶאצַּר עַל יְרוּשָׁלַיִם. וְהִנֵּה 2,500 שָׁנִים אַחֲרֵי, שׁוּב רָאִינוּ אֶת יְרוּשָׁלַיִם תַּחַת מָצוֹר בַּעֲשָׂרָה בְּטֵבֵת[9], הַפַּעַם מָצוֹר שֶׁל שֶׁלֶג...

צוֹם עֲשָׂרָה בְּטֵבֵת הוּא צוֹם מְיֻחָד, שְׁבְּמִדָּה וְהוּא חַל בְּיוֹם שִׁישִׁי, צָמִים אוֹתוֹ בְּזִמָּנוֹ, מָה שֶּׁאֵין כֵּן בִּשְׁאָר תַּעֲנִיּוֹת שֶׁל פֻּרְעָנוּת שֶׁדּוֹחִים אוֹתָם לְיוֹם רִאשׁוֹן (שו״ע תקנ, ג). אֲבָל לִפְנֵי שֶׁנַּסְבִּיר עַל הַמְיֻחָדוּת שֶׁל הַצוֹם הַנַּ״ל, עָלֵינוּ קוֹדֶם כָּל לַעֲשׂוֹת סֵדֶר בַּתַּעֲנִיּוֹת וּבַצּוֹמוֹת שֶׁיֵּשׁ לָנוּ בַּמַּעְגָּל הַשָּׁנָה, וְרַק אָז נִרְאֶה אֶת הַמְיֻחָדוּת שֶׁל תַּעֲנִית זוֹ לְעֻמַּת הָאֲחֵרוֹת.

---

9 הַשִּׁעוּר נֶאֱמַר בְּי״ב בְּטֵבֵת תשע״ד, לְאַחַר שֶׁיְּרוּשָׁלַיִם הָיְתָה סְגוּרָה וּנְצוּרָה בְּמֶשֶׁךְ כַּמָּה יָמִים בְּעִקְבוֹת סוּפַת שֶׁלֶג גְּדוֹלָה שֶׁתָּקְפָה אֶת הָעִיר.

תּוֹרָתֵנוּ הַקְּדוֹשָׁה שֻׁבְּכְתָב מְחֻלֶּקֶת לִשְׁלוֹשָׁה חֲלָקִים, הַתּוֹרָה (עַל חֲמֵשֶׁת חֻמְשֵׁיהָ), הַנְּבִיאִים וְהַכְּתוּבִים. גַּם הַתַּעֲנִיּוֹת שֶׁאָנוּ מִתְעַנִּים בְּמַהֲלַךְ הַשָּׁנָה קְשׁוּרִים לִשְׁלֹשֶׁת חֶלְקֵי הַתּוֹרָה, כַּאֲשֶׁר יֵשׁ לָנוּ יוֹם צוֹם אֶחָד מֵהַתּוֹרָה, אַרְבָּעָה מִן הַנְּבִיאִים וְאֶחָד בְּעִקְבוֹת הַמְּתֹאָר בַּכְּתוּבִים.

הֲצוֹם מִן הַתּוֹרָה הוּא צוֹם יוֹם הַכִּפּוּרִים. בְּשׁוֹנֶה מִשְּׁאָר הַתַּעֲנִיּוֹת הוּא לֹא צוֹם שֶׁל צַעַר, לַמְרוֹת שֶׁמִּתְעַנִּים בּוֹ, ככתוב "וְעִנִּיתֶם אֶת נַפְשֹׁתֵיכֶם" (ויקרא טז, לא). כַּאֲשֶׁר עַם יִשְׂרָאֵל חָטְאוּ בְּחֵטְא הָעֵגֶל, מֹשֶׁה רַבֵּנוּ שָׁבַר אֶת הַלּוּחוֹת וְאָז עָלָה לְעוֹד 40 יוֹם נוֹסָפִים לְבַקֵּשׁ מְחִילָה עֲבוּר עַם יִשְׂרָאֵל, וּלְאַחַר מִכֵּן עָלָה לְ-40 יוֹם נוֹסָפִים שֶׁבְּסוֹפָם יָרַד עִם הַלּוּחוֹת הַשְּׁנִיִּים, בְּסוֹף יוֹם הַכִּפּוּרִים, זְמַן תְּפִילַת הַנְּעִילָה, בַּעֲשָׂרָה בְּתִשְׁרֵי שְׁנַת 2,449 לִבְרִיאַת הָעוֹלָם.

כֵּיוָן שֶׁבְּנֵי יִשְׂרָאֵל פָּחֲדוּ שֶׁהֵם יִטְעוּ בַּסְּפִירָה כְּמוֹ בַּפַּעַם הָרִאשׁוֹנָה, הֵם צִיְּנוּ אֶת כָּל 40 הַיָּמִים בִּתְפִלּוֹת מְיֻחָדוֹת, עַד שֶׁבַּיּוֹם הָאַחֲרוֹן הֵם לֹא אָכְלוּ וְלֹא שָׁתוּ וְלֹא יָשְׁנוּ, אֶלָּא עָמְדוּ וְהִתְפַּלְּלוּ וְחִכּוּ לְבוֹאוֹ שֶׁל מֹשֶׁה רַבֵּנוּ. רָאָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַד כַּמָּה רוֹצִים עַם יִשְׂרָאֵל בְּמְחִילָה בִּתְשׁוּבָה וּבַתּוֹרָה, וְקָבַע כִּי בְּכָל שָׁנָה בְּיוֹם זֶה יֵרֵד אוֹר גָּדוֹל שֶׁל תְּשׁוּבָה וְכַפָּרָה לְכָל עַם יִשְׂרָאֵל. לָכֵן הַצוֹם בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים אֵינוֹ תַּעֲנִית שֶׁל צַעַר וּפוּרְעָנוּת אֶלָּא שֶׁל הִתְמַרְקוּת הָעֲוונוֹת, שֶׁל סְלִיחָה וְכַפָּרָה, וְאִם יוֹם הַכִּפּוּרִים חַל בְּשַׁבָּת, צָמִים גַּם בְּשַׁבָּת, שֶׁאֵין כָּאן צַעַר וּפוּרְעָנוּת הָאֲסוּרִים בְּשַׁבָּת[10].

---

[10] הַיְחִידִים שֶׁיֵּשׁ לָהֶם צַעַר בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים הֵם אֵלֶּה שֶׁצָּמִים בְּבֵיתָם. יוֹשְׁבִים עַל הַכִּסֵּא וּמַבִּיטִים בַּשָּׁעוֹן מָתַי מַתָּר לֶאֱכוֹל... אֲבָל מִי שֶׁנִּמְצָא בְּבֵית הַכְּנֶסֶת וְעוֹמֵד וּמִתְפַּלֵּל לֹא מַרְגִּישׁ בַּצַּעַר שֶׁל הַצוֹם, אֶלָּא מַרְגִּישׁ כְּמַלְאָךְ. וּבְיוֹם הַכִּפּוּרִים שֶׁחַל בְּשַׁבָּת, יֵשׁ עִנְיָן לְשַׁכְנֵעַ אֶת אוֹתָם אֲנָשִׁים הַצָּמִים בְּבֵיתָם

כָּל יוֹם טוֹב שֶׁחַל בְּשַׁבָּת עֲדַיִן יֵשׁ בּוֹ אֶת הַמִּצְווֹת שֶׁלּוֹ הַמִּתְקַיְּמוֹת בְּשַׁבָּת, יְשִׁיבָה בַּסֻּכָּה בְּסֻכּוֹת, אֲכִילַת מַצָּה בְּלֵיל הַסֵּדֶר וְכַיּוֹצֵא בּוֹ. הַמִּצְוָה שֶׁל "חַג" יוֹם הַכִּפּוּרִים הוּא צוֹם, וְאוֹתוֹ עוֹשִׂים גַּם בְּשַׁבָּת. וְעוֹד נוֹהֲגִים לְהִתְעַטֵּף בְּטַלִּיתוֹת גַּם בַּלַּיְלָה אַף עַל פִּי שְׁאֵין אָנוּ נוֹהֲגִים כָּךְ כָּל הַשָּׁנָה. הָרַעְיוֹן שֶׁל יוֹם הַכִּפּוּרִים הוּא לְהִדָּמוֹת לַמַּלְאָכִים, וּכְפִי שֶׁהֵם כֻּלָּם לְבָנִים וְלֹא אוֹכְלִים וְלֹא שׁוֹתִים וְלֹא יְשֵׁנִים וְלֹא יוֹשְׁבִים, רַק עוֹמְדִים וּמְהַלְלִים אֶת ה' כָּל הַיּוֹם, כָּךְ בְּיוֹם זֶה אֲנַחְנוּ עֲטוּפִים בְּלָבָן, לֹא אוֹכְלִים וְלֹא שׁוֹתִים (וּמִי שֶׁיָּכוֹל גַּם לֹא יָשֵׁן) וְרוֹב הַיּוֹם כְּכֻלּוֹ עוֹמְדִים בַּתְּפִלָּה וּבַסְּלִיחוֹת.

שֶׁעָשָׂה נִסִּים לַאֲבוֹתֵינוּ

יֵשׁ לָנוּ עוֹד צוֹם אֶחָד שֶׁמְּקוֹרוֹ מְהַמְּסֵכֶּת בַּכְּתוּבִים, וְהוּא תַּעֲנִית אֶסְתֵּר. צוֹם זֶה מְקוֹרוֹ בְּמִנְהָג בְּעִקְבוֹת הַמִּתְאָר בִּמְגִלַּת אֶסְתֵּר, וְנִקְבַּע לַהֲלָכָה. יֵשׁ אוֹמְרִים כִּי הִתְעַנִּיתָ הִיא זֵכֶר לְתַעֲנִית שֶׁאֶסְתֵּר עַצְמָהּ נָהֲגָה וּמִכָּאן שְׁמוֹ (רמב"ם הל' תעניות פ"ה, ה"ח), אַךְ יֵשׁ חוֹלְקִים כֵּיוָן שֶׁאֶסְתֵּר וְיהוּדֵי שׁוּשַׁן הִתְעַנּוּ 72 שָׁעוֹת (3 יָמִים רְצוּפוֹת!) בְּאֶמְצַע חֹדֶשׁ נִיסָן, כּוֹלֵל בְּחָג הַפֶּסַח עַצְמוֹ, וְאִלּוּ אָנוּ צָמִים רַק יוֹם אֶחָד בִּלְבַד, מֵעֲלוֹת הַשַּׁחַר וְעַד צֵאת הַכּוֹכָבִים, בְּי"ג בַּאֲדָר. לָכֵן יֵשׁ אוֹמְרִים כִּי הַצּוֹם הַזֶּה הוּא זֵכֶר לַיְּהוּדִים שֶׁנִּלְחֲמוּ בְּאוֹיְבֵיהֶם בְּי"ג בַּאֲדָר וְנַעֲשָׂה לָהֶם נֵס וְנִצְּחוּ (בית יוסף, תרפו) וְהֵם הָיוּ בְּצוֹם בְּאוֹתוֹ יוֹם, כְּפִי שֶׁרָאִינוּ בִּמְקוֹמוֹת אֲחֵרִים שֶׁנָּהֲגוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְהִלָּחֵם מִתּוֹךְ תַּעֲנִית (פדר"א, מד).

כֵּיוָן שֶׁצּוֹם זֶה הוּא גַּם לֹא צוֹם שֶׁל צַעַר וּפוּרְעָנוּת, אֶלָּא זֵכֶר לַנֵּס, אִם הוּא חַל בְּשַׁבָּת מַקְדִּימִים אוֹתוֹ, שֶׁחֲרֵי רַק תַּעֲנִית

שֶׁיָּבוֹאוּ לְבֵית הַכְּנֶסֶת, כִּי אָמְנָם הִתִּירוּ לָהֶם לָצוּם בְּשַׁבָּת, אֲבָל מִי הִתִּיר לָהֶם לְהִצְטַעֵר בְּשַׁבָּת?

שֶׁל פֶּרְעָנוּת שֶׁחָלָה בְּשַׁבָּת הוֹחִים לְיוֹם רִאשׁוֹן, אֲבָל תַּעֲנִית אֶסְתֵּר שֶׁהִיא מִנְהָג לְזֵכֶר נֵס מַקְדִּימִים לְיוֹם חֲמִישִׁי (וְעוֹד שֶׁאִי אֶפְשָׁר לִדְחוֹת אוֹתוֹ כִּי הוּא לֹא יָכוֹל לָחוּל בְּפוּרִים אוֹ אַחֲרָיו). כֵּיוָן שֶׁתַּעֲנִית זוֹ אֵין מְקוֹרָהּ לְצַיֵּן צַעַר אוֹ פֶּרְעָנוּת, נוֹהֲגִים לְהָקֵל בַּאֲנָשִׁים שֶׁמִּצְטַעֲרִים מֵהַצוֹם, כְּגוֹן שֶׁחָשִׁים בְּעֵינֵיהֶם אוֹ בְּרֹאשָׁם וְכַדּוֹמֶה, לַמְרוֹת שֶׁחַיָּבִים בְּתַעֲנִיּוֹת אֲחֵרוֹת.

כָּךְ קִבְּלוּ מֵרַבּוֹתֵינוּ

אֲבָל יֵשׁ לָנוּ גַּם אַרְבַּע תַּעֲנִיּוֹת מִדִּבְרֵי קַבָּלָה. הַכַּוָּנָה לַנְּבִיאִים, שֶׁנִּקְרָאִים בִּלְשׁוֹן חֲזַ״ל דִּבְרֵי קַבָּלָה[11]. וְכָךְ אָמַר הַנָּבִיא ״כֹּה אָמַר ה׳ צְבָאוֹת צוֹם **הָרְבִיעִי** וְצוֹם **הַחֲמִישִׁי** וְצוֹם **הַשְּׁבִיעִי** וְצוֹם **הָעֲשִׂירִי** יִהְיֶה לְבֵית יְהוּדָה לְשָׂשׂוֹן וּלְשִׂמְחָה וּלְמוֹעֲדִים טוֹבִים וְהָאֱמֶת וְהַשָּׁלוֹם אֱהָבוּ״ (זכריה ח, יט).

עַד חֻרְבַּן בֵּית רִאשׁוֹן וְגָלוּת בָּבֶל לֹא הָיוּ שֵׁמוֹת לָחֳדָשִׁים אֶלָּא הֵם נִקְרְאוּ בְּמִסְפָּרִים: הַחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן, הַחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי, וְכֵן הָלְאָה. מִנַּיִן הַחֳדָשִׁים מֵתְחִיל מֵחֹדֶשׁ נִיסָן, זֵכֶר לִיצִיאַת מִצְרַיִם. נִמְצָא שֶׁצוֹם הָרְבִיעִי הוּא הֲצוֹם שֶׁל י״ז בְּתַמּוּז, שֶׁהוּא הַחֹדֶשׁ הָרְבִיעִי מִנִּיסָן, הֲצוֹם הַחֲמִישִׁי הוּא צוֹם תִּשְׁעָה בְּאָב, צוֹם הַשְּׁבִיעִי הוּא צוֹם גְּדַלְיָה בְּג׳ בְּתִשְׁרֵי, וְצוֹם הָעֲשִׂירִי הוּא צוֹם עֲשָׂרָה בְּטֵבֵת, שֶׁהוּא הַחֹדֶשׁ הָעֲשִׂירִי מִנִּיסָן.

---

[11] סִפְרֵי הַנְּבִיאִים נִקְרָאִים בְּפִי חֲזַ״ל דִּבְרֵי קַבָּלָה עַל שׁוּם שֶׁקִּבְּלוּ כָּל נָבִיא אֶת הַתּוֹרָה מֵרַבּוֹ וְהוּא מֵרַבּוֹ עַד לְמֹשֶׁה מִסִּינַי. מֵהַנְּבוּאוֹת וְהַמַּעֲשִׂים שֶׁלָּהֶם לְמֵדִים גַּם הֲלָכוֹת וּמַעֲשִׂים עַל פִּי תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה וְקַבָּלָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי שֶׁלֹּא כְּתוּבוֹת בַּתּוֹרָה עַצְמָהּ. וְלַמְרוֹת שֶׁאֵין לְחַדֵּשׁ בַּתּוֹרָה דָּבָר מֵאָז מֹשֶׁה רַבֵּנוּ, מֵהַנְּבִיאִים לְמֵדִים כִּי לֹא חִדְּשׁוּ אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֶלָּא קִבְּלוּ אוֹתָם מֵרַבּוֹתֵיהֶם תָּמִיד מֵרַבּוֹ עַד לְמֹשֶׁה מִסִּינַי, וְרַק בִּתְקוּפַת הַנְּבִיאִים הוּעֲלוּ הַדְּבָרִים עַל הַכְּתָב.

בַּפְּסוּק אֵין תַּאֲרִיכִים, כִּי הַנָּבִיא הִתְנַבֵּא גַּם עַל בָּיִת רִאשׁוֹן וְגַם עַל בָּיִת שֵׁנִי, שֶׁכֵּן לְאַחַר חֻרְבָּן בָּיִת שֵׁנִי לֹא כָּל אַרְבַּע הַתַּעֲנִיּוֹת בֶּחָדָשִׁים אֵלּוּ הָיוּ בְּאוֹתָם יָמִים כְּמוֹ לְאַחַר חֻרְבָּן בָּיִת רִאשׁוֹן. חוֹמוֹת בָּיִת רִאשׁוֹן נִפְרְצוּ בְּתִשְׁעָה בְּתַמּוּז (ירמיה נב, ו-ז), וְשֶׁל בָּיִת שֵׁנִי בְּי״ז בְּתַמּוּז, כָּךְ שֶׁלְּאַחַר חֻרְבָּן בָּיִת רִאשׁוֹן צָמוּ בְּתִשְׁעָה בְּתַמּוּז. לְאַחַר שֶׁנִּבְנָה בָּיִת שֵׁנִי הָפַךְ יוֹם זֶה לְחַג כְּמוֹ בַּנְּבוּאָה, וּכְשֶׁחָרַב בָּיִת שֵׁנִי, צָמוּ בְּי״ז בְּתַמּוּז זֵכֶר לִפְרִיצַת הַחוֹמוֹת שֶׁל בָּיִת שֵׁנִי, וְגַם הוּא יַהֲפֹךְ לְחַג בִּימֵי בָּיִת שְׁלִישִׁי עַל פִּי אוֹתָהּ נְבוּאָה.

צוֹם תִּשְׁעָה בְּאָב הוּא עַל חֻרְבָּן שְׁנֵי הַבָּתִּים, שֶׁעַל פִּי רַבּוֹתֵינוּ חָרְבוּ בְּאוֹתוֹ תַּאֲרִיךְ (תענית כו:). הַגְּמָרָא מְצַיֶּנֶת כִּי בְּתַאֲרִיךְ זֶה הָיָה חֵטְא הַמְרַגְּלִים שֶׁהוֹצִיאוּ דִּבָּה עַל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְגָרְמוּ לָעָם יִשְׂרָאֵל בְּכִיָּה שֶׁל חִנָּם, וְלָכֵן גָּזַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁיִּהְיֶה תַּאֲרִיךְ זֶה יוֹם שֶׁל בְּכִיָּה לְדוֹרוֹת (סוטה לה.), וְכָךְ הָפַךְ הוּא לְיוֹם שֶׁל פֻּרְעָנוּת לְדוֹרוֹת, וּבְיוֹם זֶה גַּם חָרְבָה בֵּיתָר וְנֶחְרְשָׁה יְרוּשָׁלַיִם (תענית, שם), וְחָל גֵּרוּשׁ סְפָרַד וְעוֹד.

צוֹם הַשְּׁבִיעִי הוּא עַל מוֹתוֹ שֶׁל גְּדַלְיָה בֶּן אֲחִיקָם. וְאַף עַל פִּי שֶׁהוּא נֶהֱרַג חֳדָשִׁים לְאַחַר חֻרְבָּן בָּיִת רִאשׁוֹן וְהָפַךְ לְחַג בְּבִנְיָן בָּיִת שֵׁנִי, הֲרֵי שֶׁלְּאַחַר חֻרְבָּן בָּיִת שֵׁנִי הוּא חָזַר שׁוּב לִהְיוֹת יוֹם שֶׁל צוֹם. גָּלוּת בָּבֶל שֶׁהֵחֵלָה עִם חֻרְבָּן הַבַּיִת הָרִאשׁוֹן בְּתִשְׁעָה בְּאָב עֲדַיִן לֹא הֶחְרִיבָהּ אֶת הַיְשׁוּב הַיְּהוּדִי בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. הַמֶּלֶךְ נְבוּכַדְנֶאצַּר עֲדַיִן רָצָה בַּיַּיִן וּבַשֶּׁמֶן שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְהִסְכִּים לְהַשְׁאִיר יִשּׁוּב יְהוּדִי קָטָן בָּאָרֶץ שְׁיַּעֲשׂוּ לוֹ יַיִן (מלכים-ב כה, יב). עַל הַיְשׁוּב הַזֶּה הִתְמַנָּה צַדִּיק בְּשֵׁם גְּדַלְיָה בֶּן אֲחִיקָם, וְהוּא הִתְחִיל לְשַׁקֵּם אֶת הַיְשׁוּב הַיְּהוּדִי בָּאָרֶץ.

אֲבָל הַדָּבָר צָרַם לְיִשְׁמָעֵאל בֶּן נְתַנְיָה, שֶׁהָיָה מִזֶּרַע דָּוִד הַמֶּלֶךְ, וְחָמַד אֶת הַתַּפְקִיד שֶׁל פֶּחָה, מוֹשֵׁל מִטַּעַם מַלְכוּת בָּבֶל, שֶׁנִּתַּן לִגְדַלְיָה וְלֹא לוֹ. וְכָךְ קָם וְרָצַח אֶת גְּדַלְיָה בֶּן אֲחִיקָם שֶׁלֹּא חָשָׁד בּוֹ, וְכֵן הָרַג עוֹד יְהוּדִים אֲחֵרִים שֶׁהָיוּ בַּמָּקוֹם וַחֲשַׁשׁ מִפְּנֵיהֶם שֶׁיְּגַלּוּ אֶת סוֹדוֹ (מל״ב כה, כה). כַּאֲשֶׁר הַמֶּלֶךְ נְבוּכַדְנֶאצַּר שָׁמַע עַל כָּךְ הוּא רָדָפָם לְמִצְרַיִם וַהֲרָגָם שָׁם וְכָךְ חָרַב הַיְשׁוּב הַיְּהוּדִי בְּאֹפֶן סוֹפִי. ג׳ בְּתִשְׁרֵי מְצַיֵּין אֶת הַתַּאֲרִיךְ שֶׁל הַמַּעֲשֶׂה הַנּוֹרָא שֶׁבִּגְינוֹ פָּסַק יִשּׁוּב יְהוּדִי בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְמֶשֶׁךְ 70 שָׁנָה. שְׁלֵמוּת הַחֶרְבָּן. מֵאָז כִּנְיָסְתּוֹ שֶׁל יְהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל עִם יוֹצְאֵי מִצְרַיִם וְעַד הַיּוֹם, אֵלֶּה הָיוּ הַשָּׁנִים הַיְחִידוֹת שֶׁלֹּא הָיָה עַל אַדְמַת יִשְׂרָאֵל יִשּׁוּב יְהוּדִי. גַּם בְּכָל 2,000 שְׁנוֹת גָּלוּת הָיוּ כָּאן יְהוּדִים וְיִשּׁוּבִים קְדוֹשִׁים בְּחֶבְרוֹן, יְרוּשָׁלַיִם, צְפַת וּטְבֶרְיָה וְעוֹד כַּמָּה עָרִים, הֵם אָמְנָם חָיוּ בְּעֹנִי וְרַבִּים נִסְפּוּ בְּמַגֵּפוֹת וּבְמִלְחֲמוֹת, אַךְ לֹא פָּסַק הַיָּשׁוּב הַיְּהוּדִי לְרֶגַע אֶחָד. אֲבָל לְאַחַר רְצִיחָתוֹ שֶׁל גְּדַלְיָה בֶּן אֲחִיקָם וְעַד שֶׁהֻתְּרוּ לָשׁוּב לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל עַל יְדֵי הַמֶּלֶךְ כּוֹרֶשׁ, לֹא הָיָה כָּאן יִשּׁוּב יְהוּדִי כְּלָל.

כַּאֲשֶׁר אָנוּ לְמֵדִים מָה עוֹמֵד מֵאֲחוֹרֵי שָׁלוֹשׁ תַּעֲנִיּוֹת הַלָּלוּ אָנוּ מְבִינִים מַדּוּעַ אָנוּ מִתְעַנִּים, עַל הַפֶּרֶעָנוּיוֹת שֶׁחָלוּ בַּתַּאֲרִיכִים הָאֵלֶּה וְכִיצַד קְשׁוּרִים כֻּלָּם לַחֶרְבָּן: נְפִילַת הַחוֹמוֹת, שְׂרֵפַת בָּתֵּי הַמִּקְדָּשׁ וּגְרוּשׁ הַיְּהוּדִים הָאַחֲרוֹנִים מֵעַל אַדְמָתֵנוּ. הַתְּמִיהָה מַתְחִילָה עִם הַתַּעֲנִית הָרְבִיעִית, צוֹם הָעֲשִׂירִי, צוֹם עֲשָׂרָה בְּטֵבֵת.

הַצוֹם הַזֶּה מְצַיֵּן כִּבְיָכוֹל אֶת הַמְּקֵרֶה ״הַקַּל״ בְּיוֹתֵר מִכָּל הָאֵרוּעִים שֶׁל הַחֶרְבָּן. הַמֶּלֶךְ נְבוּכַדְנֶאצַּר עָלָה עַל יְרוּשָׁלַיִם וְהֵחֵל אֶת הַמָּצוֹר עָלֶיהָ בַּעֲשָׂרָה בְּטֵבֵת, מָצוֹר שֶׁנִּמְשַׁךְ כְּשָׁנָה וַחֲצִי עַד שֶׁפָּרַץ אֶת הַחוֹמוֹת בְּתִשְׁעָה בְּתַמּוּז. וּבְעוֹד שֶׁבְּתִשְׁעָה

בְּתַמּוּז בְּבֵית רִאשׁוֹן (וּבִ״ז בְּתַמּוּז בְּבֵית שֵׁנִי) הִרְגִּישׁוּ אֶת פְּרִיצַת הַחוֹמוֹת וּבְתִשְׁעָה בְּאָב הִרְגִּישׁוּ אֶת חֻרְבַּן בָּתֵּי הַמִּקְדָּשׁ וּבְג׳ בְּתִשְׁרֵי הִרְגִּישׁוּ כִּי נַעֲשָׂה דָּבָר רַע עִם רְצִיחָתוֹ שֶׁל גְּדַלְיָה בֶּן אֲחִיקָם וְכִי הַפֶּרְעָנוּת תַּגִּיעַ, שֶׁהֲרֵי כָּל יוֹשְׁבֵי הֲיָשׁוּב הַיְּהוּדִי נִמְלְטוּ מִצְרַיְמָה מֵחֲשָׁשׁ כִּי הַמֶּלֶךְ הַבַּבְלִי לֹא יִשְׁקֹט עַל פְּעֲלַת מֶרֶד כָּזוֹ, וַעֲלֵיהֶם הִתְנַבֵּא הַנָּבִיא כִּי בַּעֲזִיבָתָם אֶת הָאָרֶץ וִירִידָתָם לְמִצְרַיִם יִמְצְאוּ אֶת מוֹתָם עַל יְדֵי נְבוּכַדְנֶאצַּר (ירמיה מד, יג-יד), הֲרֵי שֶׁבַּעֲשָׂרָה בְּטֵבֵת לֹא הִרְגִּישׁוּ הַנְּצוּרִים בִּירוּשָׁלַיִם בְּדָבָר. הַכֹּל הִמְשִׁיךְ כָּרָגִיל.

אָז מָה כָּל כָּךְ חָמוּר?

בִּתְחִלָּה הַמָּצוֹר לֹא שִׁנָּה כְּלוּם מֵחַיֵּיהֶם. הָיוּ שֶׁפַע בְּרָכָה וְאֹכֶל. עֲדַיִן הָיוּ מַקְרִיבִים בַּמִּקְדָּשׁ אֶת קָרְבְּנוֹת הַתָּמִיד בַּבֹּקֶר וּבָעֶרֶב, בָּעֶרֶב כִּפֶּר הַקָּרְבָּן עַל הַחֲטָאִים שֶׁל הַיּוֹם, בַּבֹּקֶר כִּפֶּר הַקָּרְבָּן עַל הַחֲטָאִים שֶׁל הַלַּיְלָה, וְהַכֹּל בָּא עַל מְקוֹמוֹ בְּשָׁלוֹם. אֶת חוֹמוֹת יְרוּשָׁלַיִם אִי אֶפְשָׁר הָיָה לְהַחֲרִיב כָּל עוֹד הַקָּרְבָּנוֹת מֻקְרָבִים. הֵם לֹא הִרְגִּישׁוּ אֶת הַמָּצוֹר.

וְאִלּוּ אָנוּ רוֹאִים בַּהֲלָכָה כִּי צוֹם עֲשָׂרָה בְּטֵבֵת הוּא הֶחָמוּר מִכֻּלָּם, שֶׁהֲרֵי אִם הוּא חַל בְּיוֹם שִׁישִׁי הוּא לֹא נִדָּחָה, אֶלָּא צָמִים בְּיוֹם שִׁישִׁי עַד צֵאת הַכּוֹכָבִים וְנִכְנָסִים לְשַׁבָּת וְלַקִּדּוּשׁ מִתּוֹךְ צוֹם ! וְכָתַב הָאַבּוּדְרָהָם (מובא בבית יוסף תקנ, ג) שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁלְּאַחַר שֶׁסִּדְּרוּ אֶת הַלּוּחַ וַעֲשָׂרָה בְּטֵבֵת לְעוֹלָם לֹא יָחוּל בְּשַׁבָּת, צוֹם זֶה כֹּה חָמוּר שֶׁאִם הָיוּ מְקַדְּשִׁים עַל פִּי הַלְּבָנָה כִּבְעָבָר וְהָיָה חַל בְּשַׁבָּת הוּא לֹא הָיָה נִדָּחָה וְהָיוּ צָמִים בְּשַׁבָּת ! מָה כָּל כָּךְ חָמוּר בַּעֲשָׂרָה בְּטֵבֵת ? יוֹתֵר מִפְּרִיצַת הַחוֹמוֹת חֻרְבַּן בָּתֵּי הַמִּקְדָּשׁ וְרֶצַח שֶׁהֵבִיא לְכְרִיתַת הֲיָשׁוּב הַיְּהוּדִי בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְמֶשֶׁךְ 70 שָׁנָה ? הֲרֵי בַּעֲשָׂרָה בְּטֵבֵת לֹא הִרְגִּישׁוּ כְּלוּם !

כְּדֵי לַעֲנוֹת עַל הַשְּׁאֵלָה הַזּוֹ יֵשׁ לְהִתְיַחֵס לְעוֹד נְקוּדָה אַחַת. כַּאֲשֶׁר קָמָה הַמְּדִינָה הֶחְלַט שֶׁיִּהְיֶה יוֹם שֶׁיְּצַיְּן אֶת זְכָרוֹן הַשּׁוֹאָה. הַצִּיּוֹנוּת הַדָּתִית בִּקְשָׁה לִקְבֹּעַ תַּעֲנִית מְיֻחֶדֶת עֲבוּרָם אַף הַצָּעָה זוֹ לֹא הִתְקַבְּלָה, וְלָכֵן הֶחְלַט לְחַבֵּר אֶת זְכָרוֹן הַשְּׁוָאָה עִם תַּעֲנִית קַיֶּמֶת וּבָחֲרוּ בַּעֲשָׂרָה בְּטֵבֵת. וְכָךְ יוֹם הַתַּעֲנִית הַזֶּה הָפַךְ לְיוֹם הַקָּדִישׁ הָעוֹלָמִי עַל כָּל מִי שֶׁנִּסְפּוּ וְלֹא יָדוּעַ מָתַי נִסְפּוּ וְאֵין מִי שֶׁיֹּאמַר עֲלֵיהֶם קַדִּישׁ. לְאַחַר כַּמָּה שָׁנִים הֶחְלִיטָה הַמְּדִינָה לְיַסֵּד יוֹם זִכָּרוֹן לַשּׁוֹאָה בַּתַּאֲרִיךְ שֶׁל מֶרֶד גֶּטּוֹ וַרְשָׁה[12],

---

[12] הַהַחְלָטָה שֶׁל הַמֶּמְשָׁלָה לְנַתֵּק אֶת יוֹם הַזִּכָּרוֹן לַשּׁוֹאָה מִתַּעֲנִית עֲשָׂרָה בְּטֵבֵת וּלְיַסֵּד לוֹ יוֹם אַחֵר נִבְעָה מִשְּׁתֵּי סִבּוֹת, הָרִאשׁוֹנָה הָיָה הָרָצוֹן לְנַתֵּק סֶמָמְנִים דָּתִיִּים לַיּוֹם הַזֶּה וְלִרְאוֹתוֹ אוֹתוֹ לְאֻמִּי הַצִּיּוֹנִי שֶׁל שׁוֹאָה וּתְקוּמָה, וְלָכֵן צוֹם עֲשָׂרָה בְּטֵבֵת הָיָה "דָּתִי" מִדֵּי וְ"יְהוּדִי" מִדֵּי, וְלֹא מַסְפִּיק יִשְׂרְאֵלִי וְצִיּוֹנִי. הַסִּבָּה הַשְּׁנִיָּה הָיְתָה הַיַּחַס הַשְּׁלִילִי שֶׁלָּהּ כְּלַפֵּי רוֹב הַנִּסְפִּים בַּשּׁוֹאָה, שֶׁנִּתְפְּסוּ כְּמֵעַט כַּאֲשֶׁמִים לְגוֹרָלָם כִּי לֹא נִלְחָמוּ וְלֹא הִתְנַגְּדוּ אֶלָּא הָלְכוּ כַּצֹּאן לַטֶּבַח, דָּבָר שֶׁלֹּא הַתָּאִים לָאֻתוֹס הַצִּיּוֹנִי שֶׁהֵם פִּתְחוּ שֶׁל הַיִּשְׂרְאֵלִי הַלּוֹחֵם, וְהִזְכִּיר לָהֶם אֶת "הַיְּהוּדִי הַגָּלוּתִי" שֶׁכָּל כָּךְ סָלְדוּ מִמֶּנּוּ וּבִקְּשׁוּ לִמְחֹק אֶת קִיּוּמוֹ מֵהַתּוֹדָעָה הַצִּבּוּרִית. לָכֵן בָּחֲרוּ דַּוְקָא אֶת הַיּוֹם שֶׁל פְּרִיצַת מֶרֶד גֶּטּוֹ וַרְשָׁה, בָּהֶם יְהוּדִים בּוֹדְדִים וְחַלָּשִׁים נִסּוּ לְמָרוֹד בַּנָּאצִים שֶׁבִּקְּשׁוּ לְפַנּוֹתָם לְמַחֲנוֹת רִכּוּז וְהַשְׁמָדָה, וּמָצְאוּ אֶת מוֹתָם בַּגֶּטּוֹ תַּחַת הַמִּתְקָפָה הַצְּבָאִית הַנָּאצִית בְּמִלְחָמָה חַסְרַת סִכּוּי.
מֶרֶד גֶּטּוֹ וַרְשָׁה, כְּמוֹ הַמִּיתוּס שֶׁל הַלּוֹחֲמִים בִּמְצָדָה שָׁנִים לִפְנֵי כֵּן שֶׁנִּלְחֲמוּ בָּרוֹמָאִים מִלְחָמָה חַסְרַת סִכּוּי גַּם הֵם וְהִתְאַבְּדוּ בִּמְקוֹם לְהִכָּנַע, הִתְאִים יוֹתֵר לַמִּמְסָד הַצִּיּוֹנִי, וְכָךְ הִשְׁלִיכוּ הַצַּדָּה בְּבוּז אֶת זִכְרָם שֶׁל מִילְיוֹנֵי יְהוּדִים שֶׁנִּסְפּוּ בַּשּׁוֹאָה, שֶׁהָאָשְׁמוּ עַל כָּךְ שֶׁ"לֹא נִלְחָמוּ" מַסְפִּיק, מִתּוֹךְ הַבּוּרוֹת וְחֹסֶר הָרְגִישׁוּת שֶׁל הַיִּשּׁוּב הַצִּיּוֹנִי בָּאָרֶץ שֶׁלֹּא עָבַר וְהֵבִין אֶת זְוָעוֹת הַמִּלְחָמָה, לְטוֹבַת הַיְּהוּדִי הַלּוֹחֵם שֶׁמַּעֲדִיף לָמוּת בַּמִּלְחָמָה מִלְּחָיוֹת בַּשִּׁבְי, וְלִרְאוֹתָם בְּכָךְ צְעִירִים רַבִּים לַמִּתּוֹס הַלּוֹחֵם שֶׁמּוּכָן לָמוּת לְמַעַן אַרְצוֹ, מִתּוֹס בּוֹ הִשְׁתַּמְּשָׁה הַמְּדִינָה לְשִׁלּוֹחַ חַיָּלִים רַבִּים פְּעָמִים רַבּוֹת לְמִבְצָעִים מְיֻתָּרִים וְלִגְרֹם לְמוֹתָם לְמַעַן אִינְטֶרֶסִים פּוֹלִיטִיִּים בִּלְבַד.
יֵשׁ לְצַיֵּן כִּי מֶרֶד גֶּטּוֹ וַרְשָׁה פָּרַץ בִּכְלָל בְּעֶרֶב פֶּסַח, י"ד בְּנִיסָן תש"ג, אַף כֵּיוָן שֶׁאִי אִפְשָׁר הָיָה לִקְבֹּעַ אֶת יוֹם הַשּׁוֹאָה בְּעֶרֶב פֶּסַח, בָּחֲרוּ לְצַיֵּן אֶת יוֹם הַשְּׁוָאָה בַּתַּאֲרִיךְ כ"ז בְּנִיסָן, שֶׁהוּא קָרוֹב לַתַּאֲרִיךְ הַמְּקוֹרִי מִצַּד אֶחָד וּלְיוֹם הָעַצְמָאוּת מִצַּד שֵׁנִי, כָּךְ שֶׁהַכֹּל כָּשֵׁר וְנִרְתָּם לְמַעַן הָאֻתוֹס הַצִּיּוֹנִי שֶׁל הַיְּהוּדִי הַלּוֹחֵם, וְלֹא מַמָּשׁ כְּדֵי לְכַבֵּד אֶת זִכְרָם שֶׁל מִילְיוֹנֵי הַקָּרְבָּנוֹת, ה' יְקֹם דָּמָם.

אַךְ הַצִּבּוּר הַדָּתִי מַמְשִׁיךְ לְהַחֲזִיק בְּצוֹם עֲשָׂרָה בְּטֵבֵת כְּיוֹם הַזִּכָּרוֹן לְנִצּוֹלֵי הַשּׁוֹאָה בְּתוֹךְ כָּל שְׁאָר מִתֵּי יִשְׂרָאֵל שֶׁתַּאֲרִיךְ פְּטִירָתָם לֹא יָדוּעַ, תַּחַת הַכּוֹתֶרֶת יוֹם הַקַּדִּישׁ הָעוֹלָמִי.

כָּל יְהוּדִי מַאֲמִין מֵבִין כִּי זְוָעוֹת הַשּׁוֹאָה גַּם הֵן כַּמּוּבָן מֵה׳ יִתְבָּרַךְ, וְהָיְתָה זוֹ שְׁעַת זַעַם וְחֻרבַּן עַבּוּר הָעָם הַיְּהוּדִי כְּמוֹ בִּזְמַנִּים קוֹדְמִים דֻּגְמַת חֻרְבַּן הַבַּיִת. וְלָכֵן יְהוּדִים רַבִּים נִסְפּוּ בְּמַה שֶׁנִּרְאֶה לַמִּתְבּוֹנֵן מֵהַצַּד כַּצֹּאן לַטֶּבַח, חֲיָלִים נָאצִים בּוֹדְדִים שֶׁשָּׁמְרוּ עַל רְבָבוֹת יְהוּדִים וְהוֹבִילוּ אוֹתָם אֶל מוֹתָם לְלֹא הִתְנַגְּדוּת מַמָּשׁ, אַךְ אֶת זֶה כְּבָר נִבָּא הַנָּבִיא: ״אֵיכָה יִרְדֹּף אֶחָד אֶלֶף וּשְׁנַיִם יָנִיסוּ רְבָבָה אִם לֹא כִּי צוּרָם מְכָרָם וַה׳ הִסְגִּירָם״ (דברים לב, ל), וְכָךְ רָאִינוּ אֵיךְ חַיָּל נָאצִי אוֹ שְׁנַיִם פָּקְדוּ וְשָׁמְרוּ וְהוֹלִיכוּ לַמָּוֶת אֲלָפִים וּרְבָבוֹת שֶׁל יְהוּדִים אֶל מוֹתָם, כִּי ה׳ הִסְגִּירָם בְּיָדָם. נִבּוּאוֹת אֵלֶּה הִתְגַּשְּׁמוּ אַחַת לְאַחַת בַּפֶּרֶךְ הַקָּשׁוֹת שֶׁבָּאוּ עַל עַם יִשְׂרָאֵל בִּשְׁנוֹת הַגָּלוּת, וּבָהֶן הַשּׁוֹאָה הָאַיֻּמָה.

הַשְּׁאֵלָה הַנִּשְׁאֶלֶת הִיא מַדּוּעַ בָּחַרוּ אֵלֶּה שֶׁעָרְכוּ יוֹם תַּעֲנִית עִם סַמְכָנִים דָּתִיִּים שֶׁל קְדִישִׁים וּתְפִלּוֹת, לְחַבֵּר אֶת זִכָּרוֹן הַשּׁוֹאָה דַּוְקָא עִם תַּעֲנִית עֲשָׂרָה בְּטֵבֵת, וְלֹא לַצּוֹמוֹת אֲחֵרִים כְּגוֹן י״ז בְּתַמּוּז אוֹ תִּשְׁעָה בְּאָב? הֲרֵי הָיָה הֶגְיוֹנִי הַרְבֵּה יוֹתֵר לְחַבֵּר אֶת זֵכֶר הַשּׁוֹאָה עִם תִּשְׁעָה בְּאָב, לְגֹדֶל הַחֻרְבָּן שֶׁל הָעָם הַיְּהוּדִי שֶׁשְּׁלִישׁ מִמֶּנּוּ נִסְפָּה בִּימֵי הַמִּלְחָמָה וְהַזַּעַם, חֻרְבָּן בָּיִת מַמָּשׁ.

כַּאֲשֶׁר פָּרְצָה מִלְחֶמֶת הָעוֹלָם הַשְּׁנִיָּה, הַנָּאצִים יִמַּח שְׁמָם עֲדַיִן לֹא הֶחְלִיטוּ מָה לַעֲשׂוֹת עִם הַיְּהוּדִים וְכִיצַד ״לְטַפֵּל״ בַּבְּעָיָה הַיְּהוּדִית. בַּתְּחִלָּה רָצוּ לְגָרֵשׁ אֶת כֻּלָּם לְ״מַדַּגַסְקַר״ שֶׁבְּאַפְרִיקָה, אַךְ תָּכְנִית זוֹ בֻּטְלָה לְאַחַר שֶׁהַמָּקוֹם נִכְבַּשׁ עַל יְדֵי

הַבְּרִיטִים. רַק בְּמַהֲלַךְ הַמִּלְחָמָה הִתְכַּנְסָה אוֹתָהּ וַעֲדָה יְדוּעָה לְשִׁמְצָה שֶׁתִּכְנְנָה אֶת "הַפִּתָּרוֹן הַסּוֹפִי" שֶׁל הַשְׁמָדַת יְהוּדֵי אֵרוֹפָּה בְּצוּרָה שִׁטָּתִית וּמְסֻדֶּרֶת, שֶׁהֵבִיאָה לְמוֹתָם שֶׁל מִילְיוֹנֵי יְהוּדִים. חֶרְבָּן וְרֶצַח עַם, כְּפִי שֶׁהָיָה בִּימֵי חֻרְבָּן שְׁנֵי בָּתֵּי הַמִּקְדָּשׁ. הַחְלָטַת הַוְעִידָה הַזּוֹ הִיא הַמְבַשֶּׂרֶת אֶת הַתָּכְנִית הַמְסֻדֶּרֶת לַהֲרֹג וְהַשְׁמָדָה שֶׁל מִילְיוֹנֵי הַיְהוּדִים שֶׁאָכֵן נִסְפּוּ, לֹא רָאוּי הָיָה לְחַבֵּר אוֹתָהּ עִם פְּרִיצַת הַחוֹמוֹת בִּי"ז בְּתַמּוּז אוֹ עִם חֻרְבָּן הַבַּיִת שֶׁל תִּשְׁעָה בְּאָב?

לְתַפֵּס אֶת הַכַּדּוּר

וְהַתְּשׁוּבָה הִיא שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הָרַחֲמָן וְהָאוֹהֵב, כַּאֲשֶׁר הוּא רוֹאֶה שֶׁצָּרִיךְ לְהַחְזִיר אֶת בָּנָיו לְדֶרֶךְ הַיָּשָׁר, הוּא לֹא מֵגִיחַ פִּתְאוֹם בְּיוֹם בָּהִיר וּמַכֶּה אֶת בְּנוֹ בְּמַכָּה אֲנוּשָׁה. הַחְזָרַת הַיְהוּדִי לַמּוּטָב תָּמִיד נַעֲשֵׂית בְּתַהֲלִיךְ שֶׁל כַּדּוּר שֶׁלֹּג הַמִּתְגַּלְגֵּל אֲלָיו, וּכְשֶׁיִּתְעוֹרֵר לִזְהוּתוֹ בַּזְּמַן יוּכַל לַעֲצֹר אוֹתוֹ עִם נֵזֶק מְצֻמְצָם אִם בִּכְלָל. אֲבָל אִם יַחְלִיט לַעֲצֹם עֵינָיו, הַכַּדּוּר יֵלֵךְ וְיִגְדַּל עַד שֶׁיְּדָרוֹס אוֹתוֹ. בְּכָל שָׁלָב לִפְנֵי כֵן עֲדַיִן נִתָּן לַעֲצֹר אֶת הַכַּדּוּר, כְּכָל שֶׁהוּא גָּדוֹל יוֹתֵר זֶה קָשֶׁה יוֹתֵר, צָרִיךְ יוֹתֵר תְּפִלּוֹת וּתְשׁוּבָה, אֲבָל עֲדַיִן אֶפְשָׁרִי, עַד שֶׁעוֹבְרִים אֶת נְקוּדַת הָאַל-חֲזוֹר וּמַגִּיעַ כַּדּוּר שֶׁלֹּא נִתָּן לַעֲצֹר.

כָּל הַפֶּרְעָנוּיוֹת שֶׁבָּאוּ עַל עַם יִשְׂרָאֵל לְדוֹרוֹתָיו הִתְחִילוּ עִם כַּדּוּר שֶׁלֶג בְּגֹדֶל שֶׁל אֲפוּנָה. אָדָם הַמַּאֲמִין בְּהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מוּדָע לְמַעֲשָׂיו וְעוֹשֶׂה חֶשְׁבּוֹן נֶפֶשׁ, וּכְבָר כְּשֶׁרוֹאֶה כַּדּוּר שֶׁלֶג בְּגֹדֶל אֲפוּנָה הַמִּתְגַּלְגֵּל אֵלָיו מַתְחִיל לְהִתְבּוֹנֵן וְלַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה.

הַגְּמָרָא מְסַפֶּרֶת (בבא בתרא י.) עַל רַב פָּפָּא, שֶׁבְּאֶחָד הַיָּמִים עָלָה בְּמַדְרֵגוֹת סֻלָּם בֵּיתוֹ הַמּוֹבִיל אֶל עֲלִיַּת הַגָּג. וְהִנֵּה, בְּשָׁעָה

שֶׁעָשָׂה אֶת דַּרְכּוֹ לַעֲלִיַּת הַגָּג, נִשְׁבְּרָה מַדְרֵגָה אַחַת מֵהַסֻּלָּם, עַד שָׁרָב פָּפָּא כְּמְעַט נָפַל מֵהַסֻּלָּם וְנִצַּל בְּנֵס מִמָּוֶת שֶׁל מַמָּשׁ. כְּשֶׁרָאָה רַב פָּפָּא שֶׁכְּמְעַט הוּא מָצָא אֶת מוֹתוֹ בְּמָוֶת כָּזֶה הַדּוֹמֶה לִסְקִילָה, חָלְשָׁה דַּעְתּוֹ וְהֵחֵל לַעֲשׂוֹת חֶשְׁבּוֹן נֶפֶשׁ. אָמַר הוּא לְעַצְמוֹ: "אִלּוּ נָפַלְתִּי, הָיִיתִי נִדּוֹן כְּעוֹבֵד עֲבוֹדָה זָרָה, שֶׁדִּינוֹ בִּסְקִילָה". אֲנַחְנוּ הָיִינוּ עוֹשִׂים סְעוּדַת הוֹדָיָה עַל שֶׁיָּצָאנוּ לְלֹא פְּגַע, אֲבָל רַב פָּפָּא הֵבִין שֶׁאֵין מִקְרֶה בָּעוֹלָם וְלֹא צָרִיךְ לִפּוֹל וְלִשְׁבֹּר אֶת כָּל הָעֲצָמוֹת עַל מְנָת לְהָבִין כִּי יֵשׁ מַשֶּׁהוּ שֶׁצָּרִיךְ לְתַקֵּן.

עֲשָׂרוֹת שָׁנִים לִפְנֵי שֶׁנְּבוּכַדְנֶאצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל הֵחֵל בַּמָּצוֹר עַל יְרוּשָׁלַיִם, קָדַם לוֹ סַנְחֵרִיב מֶלֶךְ אַשּׁוּר שֶׁכָּבַשׁ גַּם הוּא אֶת כָּל הָעוֹלָם וְאֶת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְגֵרֵשׁ אֶת עֲשֶׂרֶת הַשְּׁבָטִים. הוּא הִגִּיעַ עַד לִירוּשָׁלַיִם, וְעָשָׂה מָצוֹר עַל חוֹמוֹתֶיהָ. כְּבָר בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן הִזְדַּעֵק הַמֶּלֶךְ חִזְקִיָּה הַצַּדִּיק, וְהִכְרִיז כִּי עַל כֻּלָּם לְהִתְכַּנֵּס בְּבָתֵּי הַמִּדְרָשׁוֹת וְלִלְמֹד תּוֹרָה לְבִטּוּל הַגְּזֵרָה, וְכָךְ תּוֹךְ זְמַן קָצָר לֹא נִמְצְאוּ יֶלֶד וְיַלְדָּה שֶׁלֹּא יָדְעוּ אֶת כָּל הֲלָכוֹת טֻמְאָה וְטָהֳרָה בְּעַל פֶּה (סנהדרין צד:).

בְּכָל הַזְּמַן הַזֶּה חִזְקִיָּה הַמֶּלֶךְ לֹא עָשָׂה הִשְׁתַּדְּלוּת צְבָאִית וְלֹא הֵכִין חַיָּלִים לַמִּלְחָמָה, וּלְאַחַר שֶׁרָאָה כִּי חִזֵּק אֶת הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹת בְּקֶרֶב עַמּוֹ הַנָּצוּר, אָמַר לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁמִּכָּאן וָהָלְאָה אֵין בְּיָדָיו לְהוֹסִיף וְהוּא סוֹמֵךְ עַל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁיָּגֵן עָלָיו וְהָלַךְ לִישׁוֹן... בַּבֹּקֶר הוּא הִתְעוֹרֵר וְגִילָה כִּי ה׳ שָׁלַח מַלְאַךְ בַּלַּיְלָה שֶׁהָרַג אֶת כָּל צְבָאוֹ שֶׁל סַנְחֵרִיב, עַל 185 אֶלֶף מְפַקְּדָיו וּמִילְיוֹנֵי חַיָּלָיו! (מל״ב יט, לה).

חִזְקִיָּה הַמֶּלֶךְ הִשְׂכִּיל לְהָבִין, כִּי כְּשֶׁרוֹאִים כַּדּוּר שֶׁלֶג מִתְגַּלְגֵּל עוֹצְרִים אוֹתוֹ מִיָּד בַּהַתְחָלָה. אֲבָל שָׁנִים אַחַר כָּךְ

כְּשֶׁמַּלַּךְ בָּבֶל עָשָׂה מָצוֹר עַל יְרוּשָׁלַיִם, הַמֶּלֶךְ צִדְקִיָּהוּ לֹא הִשְׂכִּיל לַעֲשׂוֹת כְּמוֹ חִזְקִיָּה הַמֶּלֶךְ שֶׁהָיָה מֵאֲבוֹת אֲבוֹתָיו, וְלֹא מָצָא אֶת הָאֹמֶץ לָצֵאת נֶגֶד רוֹב אַנְשֵׁי יְרוּשָׁלַיִם שֶׁהִרְשִׁיעוּ וְעָבְדוּ עֲבוֹדָה זָרָה וּבִטְּלוּ תּוֹרָה, וְלֹא טָרַח לְהַחְזִירָם לַמּוּטָב כְּחִזְקִיָּה זְקֵנוֹ, וְכַדּוֹר הַשָּׁלֵג שֶׁהִתְחִיל לְהִתְגַּלְגֵּל בַּעֲשָׂרָה בְּטֵבֵת הִתְגַּלְגֵּל בְּמֶשֶׁךְ שָׁנָה וַחֲצִי עַד שֶׁבִּתְשְׁעָה בְּתַמּוּז הוּא פָּרַץ אֶת חוֹמוֹת יְרוּשָׁלַיִם וּבְתִשְׁעָה בְּאָב הֶחֱרִיב אֶת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ.

וְלָכֵן גַּם זֵכֶר הַשּׁוֹאָה צֵיֵּן בְּתַעֲנִית זוֹ. הַפִּתָּרוֹן הַסּוֹפִי שֶׁהֶחְלַט בְּאֶמְצַע הַמִּלְחָמָה בְּאוֹתָהּ וַעֲדָה יְדוּעָה לְשִׁמְצָה לֹא הָיָה הַתְחָלַת הַשּׁוֹאָה. הַהַתְחָלָה הָיְתָה תְּשַׁע שָׁנִים קוֹדֵם לָכֵן כַּאֲשֶׁר נִפְטְרוּ גְּדוֹלֵי יִשְׂרָאֵל הָאַחֲרוֹנִים שֶׁבְּחַיֵּיהֶם עִכְּבוּ אֶת הַשּׁוֹאָה, וְהָאַחֲרוֹן בָּהֶם הֶחָפֵץ חַיִּים רַבִּי יִשְׂרָאֵל הַכֹּהֵן מֵרָאדִין שֶׁנִּפְטַר בְּאוֹתָהּ שָׁנָה בָּהּ עָלָה הַצּוֹרֵר הַגֶּרְמָנִי הִיטְלֶר יִמַּח שְׁמוֹ לַשִּׁלְטוֹן, תרצ״ג (1933). כְּבָר עִם עֲלִיָּתוֹ לַשִּׁלְטוֹן שֶׁל אוֹתוֹ צוֹרֵר שֶׁלֹּא הִסְתִּיר אֶת שִׂנְאָתוֹ לַיְּהוּדִים, וְכָתַב שָׁנִים לִפְנֵי כֵן אֶת סִפְרוֹ ״הַמִּלְחָמָה שֶׁלִּי״, בָּהּ כָּתַב כִּי הַפִּתָּרוֹן הַיְחִידִי לִבְעָיַת הַיְּהוּדִים הִיא הַשְׁמָדָתָם, אָז הָיוּ הַיְּהוּדִים צְרִיכִים לִקְרוֹעַ בִּגְדֵיהֶם וְלַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה, כְּשֶׁכַּדּוֹר הַשָּׁלֵג הָיָה בְּגֹדֶל שֶׁל אֲפוּנָה בִּלְבַד...

אֲבָל אֲנָשִׁים עַצְמוֹ אֶת עֵינֵיהֶם. אוֹתוֹ צוֹרֵר אַכְזָר נִיסָּה לִתְפֹּס אֶת הַשִּׁלְטוֹן בְּגֶרְמַנְיָה בַּמַּהְפֵּכָה עֶשֶׂר שָׁנִים קוֹדֵם לָכֵן וְיָשַׁב בַּכֶּלֶא... חֵלֶק גָּדוֹל מֵהַצְּבוּר הַגֶּרְמָנִי הָיָה קָרוֹב לָרַעְיוֹן הַקּוֹמוּנִיסְטִי בִּכְלָל וְשִׁשָּׁה מִתּוֹךְ עֲשָׂרָה יְהוּדִים הָיוּ נְשׂוּאִים לְגוֹיִם גֶּרְמָנִים. הָעֲלִיָּה שֶׁל הִיטְלֶר לַשִּׁלְטוֹן נִתְפְּסָה כְּטָעוּת חוֹלֶפֶת וְחָשְׁבוּ שֶׁהוּא יִפּוֹל בַּבְּחִירוֹת הַבָּאוֹת. אֶלָּא שֶׁהִיטְלֶר יִמַּח שְׁמוֹ דָּאַג שֶׁלֹּא תִּהְיֶינָה בְּחִירוֹת נוֹסָפוֹת לְאַחַר עֲלִיָּתוֹ לַשִּׁלְטוֹן.

אָז הֵחֵלּוּ חֻקִּים הַמְצַמְצְמִים אֶת זְכֻיּוֹת הַיְהוּדִים רְכוּשָׁם נִלְקָח מֵהֶם עַל יְדֵי הַמְּדִינָה, הֵם פֻּטְרוּ מִמְּקוֹמוֹת עֲבוֹדָה וְרַגְלָם נִדְחֲקָה מִכָּל מוֹסְדוֹת הַחִנּוּךְ וְהַהַשְׁפָּעָה בַּחֶבְרָה הַגֶּרְמָנִית. לְאַחַר מִכֵּן הֶעֱבִרוּ לְגֶטָאוֹת וּמִשָּׁם לְמַחֲנוֹת עֲבוֹדָה, וַעֲדַיִן שָׂתְקוּ וְלֹא רָצוּ לְהַאֲמִין וּלְהָבִין וּלְהִתְפַּלֵּל לְבִטּוּל הַגְּזֵרָה, וְהַפְּדוּר הָלַךְ וְגָדַל. וְכָךְ לֹא זָכוּ לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה בַּזְּמַן וְלַעֲצֹר אֶת הַהַשְׁמָדָה, וּמֵתוּ עַל קִדּוּשׁ ה׳ וּבְכָךְ כִּפְּרוּ בְּמוֹתָם בְּמָקוֹם בְּחַיֵּיהֶם.

וְלָכֵן צָרִיךְ לְדַעַת לְזַהוֹת אֶת כַּדּוּר הַשֶּׁלֶג בַּזְּמַן. וְגַם הַשָּׁנָה הִגִּיעַ "כַּדּוּר הַשֶּׁלֶג" בַּעֲשָׂרָה בְּטֵבֵת בְּצוּרָה שֶׁל שֶׁלֶג מַמָּשׁ... שֶׁלֶג בְּדֶרֶךְ כְּלָל מְסַמֵּל דָּבָר טוֹב שֶׁנֶּאֱמַר "אִם יִהְיוּ חֲטָאֵיכֶם כַּשָּׁנִים כַּשֶּׁלֶג יַלְבִּינוּ" (ישעיהו א, יח). הַשֶּׁלֶג מְיַצֵּג אֶת "הַלְבָּנַת" הַחֲטָאִים שֶׁל עַם יִשְׂרָאֵל, כְּלוֹמַר כַּפָּרָה שֶׁל הָעָם וּמְחִילָה מֵהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. שֶׁלֶג מְיַצֵּג רַחֲמִים. אֲבָל בִּירוּשָׁלַיִם רָאִינוּ כִּי הַשֶּׁלֶג הַזֶּה תָּבַע קָרְבָּנוֹת, וְאַף אַרְבָּעָה הֲרוּגִים לֹא עָלֵינוּ, יְהִי זִכְרָם בָּרוּךְ, וְעִיר שְׁלֵמָה הָפְכָה לִנְצוּרָה בֵּין לַיְלָה עִם סֵבֶל וְצַעַר לָרַבִּים. אִם כֵּן הֵיכָן הָרַחֲמִים?

בַּדֶּרֶךְ אֵלֶיךָ...

אֲלָא שֶׁזּוֹ אֵינָהּ הַתְחָלַת גִּלְגּוּל כַּדּוּר הַשֶּׁלֶג, אֶלָּא רֶמֶז וְהִתְעוֹרְרוּת לְכַדּוּר שֶׁלֶג שֶׁמִּתְגַּלְגֵּל כְּבָר יוֹתֵר מִשָּׁנָתַיִם, בּוֹ נִפְטָרִים צַדִּיקִים וּגְדוֹלֵי הַדּוֹר הַקּוֹדֵם, בָּהֶם הָרַב הַקָּדוֹשׁ אֶלְעָזָר אַבּוּ-חָצֵירָא זָצוּק״ל, הָרַב הַגָּאוֹן יוֹסֵף שָׁלוֹם אֶלְיָשִׁיב זָצוּק״ל, הָרַב הַגָּאוֹן יַעֲקֹב יוֹסֵף זָצוּק״ל, הָרַב הַגָּאוֹן עוֹבַדְיָה יוֹסֵף זָצוּק״ל, הָאַדְמוֹ״ר מִנַּדְבוֹרְנָה זָצוּק״ל, וְעוֹד אֶחָד וְעוֹד אֶחָד... וּבְמַקְבִּיל רוֹאִים אֵיךְ יוֹתֵר אֲנָשִׁים מִצְטָרְפִים אֶל מַעְגַּל הָעֹנִי וְיוֹתֵר אֲנָשִׁים לוֹקִים בַּמַּחֲלָה, כְּיצַד הַפַּלְשְׁתִּינָאִים מְקַבְּלִים עִדּוּד בֵּינְלְאוּמִי לְהָקִים מְדִינָה עוֹיֶנֶת עַל יָד וּבְתוֹךְ מְדִינַת

יִשְׂרָאֵל, וְהָאִירָאנִים מִתְקַדְּמִים לְעֵבֶר פְּצָצָה אֲטוֹמִית, מַרְגִּישִׁים כַּדּוּר מִתְגַּלְגֵּל...

וּמִי מְגַלְגֵּל אֶת הַכַּדּוּר? הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא! וְלָכֵן זֶה כַּדּוּר שֶׁלֵּג, כִּי שֶׁלֵּג זֶה רַחֲמִים, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לֹא רוֹצֶה חַס וְשָׁלוֹם לְדָרוֹס וְלִפְגֹּעַ, הוּא רוֹצֶה תְּשׁוּבָה. הוּא רוֹצֶה שֶׁנִּתְעוֹרֵר. חִזְקִיָּהוּ הַמֶּלֶךְ שֶׁהֵבִין עָצַר אֶת הַכַּדּוּר בַּזְּמַן וְזָכָה לְנֵס, צִדְקִיָּהוּ לֹא הֵבִין וְנִגְמָר בַּחֻרְבָּן, וְכָךְ גַּם יְהוֹדֵי אֵרוֹפָּה לֹא הֵבִינוּ בַּזְּמַן וּמָצְאוּ אֶת מוֹתָם. הָבָה לֹא נַעֲשֶׂה אֶת אוֹתָהּ טָעוּת, יֵשׁ אֲנָשִׁים רְשָׁעִים בְּעֶמְדוֹת מַפְתֵּחַ שֶׁמְּנַסִּים לְקַעְקֵעַ אֶת הַתּוֹרָה וְהַיַּהֲדוּת בִּמְדִינַת יִשְׂרָאֵל וּבְקֶרֶב עַם יִשְׂרָאֵל, וְהֵם שֶׁמְּבִיאִים לְכָל הָרָעוֹת, כִּי הַתּוֹרָה הִצִּילָה אֶת עַם יִשְׂרָאֵל בַּמָּצוֹר שֶׁל חִזְקִיָּה, אֲבָל עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה בִּימֵי צִדְקִיָּהוּ וְהַמַּשְׁכִּילִים בִּימֵי הַשּׁוֹאָה שֶׁקִּעְקְעוּ אֶת הַתּוֹרָה וּמְעָטוּ אֶת לוֹמְדֶיהָ, הֵם הֵבִיאוּ אֶת הַחֻרְבָּן.

הַכַּדּוּר הַזֶּה נֶעְצָר עַל יְדֵי לִמּוּד תּוֹרָה וְקִיּוּם תְּפִלּוֹת וּמִצְוֹות. וְלֹא מַסְפִּיק רַק עַל יְדֵי קֹמֶץ אַבְרֵכִים יִרְאֵי שָׁמַיִם, אֶלָּא כָּל אֶחָד חַיָּב לְתָרֹם אֶת חֶלְקוֹ לַעֲצִירַת הַסַּכָּנָה, וְזֹאת עַל יְדֵי שֶׁכָּל יְהוּדִי יִקָּבַע לְעַצְמוֹ עִתִּים לַתּוֹרָה, וּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ עִתִּים כְּבָר שֶׁיַּגְדִּילָם, בִּמְקוֹם שָׁעָה שְׁעָתַיִם, בִּמָּקוֹם דַּף גְּמָרָא שְׁנֵי דַּפֵּי גְּמָרָא, בִּמְקוֹם שְׁתֵּי הֲלָכוֹת בְּיוֹם אַרְבַּע הֲלָכוֹת, רַק כָּךְ כָּל אֶחָד יִתְרֹם אֶת חֶלְקוֹ לַעֲצִירַת הַכַּדּוּר הַמִּתְגַּלְגֵּל לְעֵבְרֵנוּ.

הַגְּמָרָא מְסַפֶּרֶת (סנהדרין צד:) כִּי כַּאֲשֶׁר רָאָה חִזְקִיָּה הַמֶּלֶךְ שֶׁסַּנְחֵרִיב מֶלֶךְ אַשּׁוּר נָתַן בְּדַעְתּוֹ לָצוּר וּלְכִבּוֹשׁ אֶת יְרוּשָׁלַיִם, נִכְנַס אֶל בֵּית הַמִּדְרָשׁ וְנָעַץ חֶרֶב וְאָמַר כָּל מִי שֶׁלֹּא עוֹסֵק בַּתּוֹרָה יִדָּקֵר בַּחֶרֶב. מָה זֶּה, כְּפְיָה דָּתִית? לֹא, זֶה פִּקּוּחַ נֶפֶשׁ. כֵּיוָן שֶׁהַתּוֹרָה הִיא זוֹ שֶׁמַּצִּילָה אֶת עַם יִשְׂרָאֵל מִפְּנֵי הַגְּזֵרוֹת וְהַפֶּרְעָנֻיּוֹת, הָרֵי כָּל מִי שֶׁלֹּא לוֹמֵד תּוֹרָה וּמְקַיֵּם אֶת מִצְוֹותֶיהָ,

עוֹשֶׂה הַהֵפֶךְ רַחֲמָנָא לִיצְלָן, וּמוֹסִיף בְּמוֹ יָדָיו שֶׁלֹּא לְכַוֵּון שֶׁיְּרוֹס גַּם אוֹתוֹ!

עַם יִשְׂרָאֵל חַי בִּזְכוּת הַתּוֹרָה שֶׁל כֻּלָּנוּ, גַּם שֶׁל בָּעַל הַבַּיִת שֶׁעוֹבֵד רוֹב הַיּוֹם לְמִחְיָתוֹ, וּמִתְאַמֵּץ לְהִתְפַּלֵּל שָׁלוֹשׁ תְּפִלּוֹת בַּיּוֹם וְלִלְמֹד "חוֹק לְיִשְׂרָאֵל" בַּבֹּקֶר, לִשְׁמוֹעַ שִׁעוּר בֵּין מִנְחָה לְעַרְבִית וְלִקְרֹא תְּהִלִּים בְּמַהֲלַךְ הַיּוֹם, גַּם אִם זֶה כָּל מָה שֶׁיֵּשׁ בְּיָדוֹ לַעֲשׂוֹת, שֶׁלֹּא יְזַלְזֵל בְּכָךְ אֶלָּא יֵדַע שֶׁהוּא מְחַיֶּה נְפָשׁוֹת שֶׁל יְהוּדִים רַבִּים בְּכָל רֶגַע שֶׁל עִסּוּקוֹ בַּתּוֹרָה. הוּא יָכוֹל לְהַכְרִיעַ בְּלִמּוּד שֶׁלּוֹ אֶת קִיּוּמוֹ שֶׁל עַם יִשְׂרָאֵל וְהָעוֹלָם כֻּלּוֹ, וְלִהְיוֹת זֶה שֶׁנַּעַץ אֶת הַחֶרֶב הַסּוֹפִית בְּכַדּוּר הַשֶּׁלֶג וְעוֹצֵר אוֹתוֹ. וְלָכֵן מוּטָל עָלֵינוּ לַעֲשׂוֹת אֶת חֶלְקֵנוּ, וְאָז כְּבִימֵי חִזְקִיָּה הַמֶּלֶךְ, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יִתְרַצֶּה מִמַּעֲשֵׂינוּ וְיִגְאָל אוֹתָנוּ.

ימי השובבי"ם

נוֹתְנִים לְךָ – תִּקַּח

פָּרָשַׁת "שְׁמוֹת" הַפּוֹתַחַת אֶת הַסֵּפֶר הַשֵּׁנִי בַּתּוֹרָה, הִיא גַּם הָרִאשׁוֹנָה מִתּוֹךְ 6 הַפָּרָשׁוֹת שֶׁל תְּקוּפַת **הַשּׁוֹבָבִי"ם**. תְּקוּפָה חֲשׁוּבָה מְאֹד בָּהּ יֵשׁ שִׁשָּׁה שָׁבוּעוֹת שֶׁל עֵת רָצוֹן מְיֻחֶדֶת לִפְעֹל, לְתַקֵּן וְלַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה עַל עֲבֵרוֹת שֶׁעָשִׂינוּ, וּבְעִקָּר עַל פְּגַם הַבְּרִית הֶחָמוּר. יֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁהַשֵּׁם שֶׁל הַתְּקוּפָה הַזּוֹ נִגְזַר מִתּוֹךְ רָאשֵׁי הַתֵּבוֹת שֶׁל הַפָּרָשׁוֹת: **שְׁ**מוֹת-**וָ**אֵרָא-**בֹּ**א-**בְׁ**שַׁלַּח-**יִ**תְרוֹ-**מִ**שְׁפָּטִים, וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁשֵּׁם הַתְּקוּפָה נִגְזַר עַל פִּי הַפָּסוּק (ירמיהו ג, כב): "שׁוּבוּ בָנִים שׁוֹבָבִים אֶרְפָּה מְשׁוּבֹתֵיכֶם, הִנְנוּ אָתָנוּ לָךְ כִּי אַתָּה ה' אֱלֹקֵינוּ".

אָדָם הָרוֹצֶה לַחֲזוֹר בִּתְשׁוּבָה, פְּעָמִים שֶׁמְּזַמְּנִים לוֹ מְנִיעוֹת מִשָּׁמַיִם בִּגְלַל מִדַּת הַדִּין הַמְּתוּחָה עָלָיו, וּפְעָמִים שֶׁיֵּשׁ

עִתּוֹת רָצוֹן. תְּקוּפָה זוֹ הִיא עֵת רָצוֹן, ה׳ אוֹמֵר: ״שׁוּבוּ בָנִים שׁוֹבָבִים - לֹא מְשַׁנֶּה מָה עֲשִׂיתֶם, אִם תְּנַצְלוּ אֶת הַתְּקוּפָה הַזּוֹ לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה, יֵחָשְׁבוּ בְּעֵינַי מַעֲשֵׂיכֶם כְּמַעֲשֵׂי שׁוֹבָבוּת בְּעָלְמָא״. כַּמָּה צָרִיךְ לְנַצֵּל אֶת הַהִזְדַּמְּנוּת הַזּוֹ לַחְזֹר אֶל ה׳.

כְּשֶׁאָנוּ קוֹרְאִים עַל 10 הַמַּכּוֹת שֶׁקִּבְּלוּ הַמִּצְרִים, הַמִּתְפָּרְסוֹת עַל שְׁתֵּי פָּרָשׁוֹת, ״וָאֵרָא״ ו״בֹּא״, אָנוּ לְמֵדִים מִקְּשִׁיחוּת לִבּוֹ שֶׁל פַּרְעֹה יְסוֹד גָּדוֹל בַּעֲבוֹדַת ה׳. אָנוּ רוֹאִים שֶׁחֲזָרָה בִּתְשׁוּבָה פּוֹעֶלֶת עַל פִּי חֲלוֹנוֹת שֶׁל עֵת רָצוֹן, הַנִּפְתָּחִים וְנִסְגָּרִים. בַּתְּחִלָּה ה׳ יִתְבָּרַךְ מְזַמֵּן מְנִיעוֹת וְיִסּוּרִים קַלִּים לָאָדָם, כְּשֶׁהוּא מַעֲנִיק לוֹ פֶּרֶק זְמַן לְעַכֵּל אֶת הַקּוֹרֶה לוֹ וְלַחְזֹר בִּתְשׁוּבָה. אִם הָאָדָם ״לֹא מֵבִין״, פַּעַם, פַּעֲמַיִם, שָׁלוֹשׁ, אֲזַי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא סוֹגֵר לוֹ אֶת הַחַלּוֹן לִתְשׁוּבָה וּפוֹתֵחַ לוֹ אוֹתוֹ רַק בַּמְּנִיעָה הַבָּאָה, וּבֵין ״הַמַּכּוֹת״, ה׳ יִתְבָּרַךְ מַקְשִׁיחַ אֶת לִבּוֹ שֶׁל הָאָדָם.

גַּם אֵצֶל פַּרְעֹה הָיָה כָּךְ, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות ט, יב): ״וַיְחַזֵּק ה׳ אֶת לֵב פַּרְעֹה וְלֹא שָׁמַע אֲלֵיהֶם כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר ה׳ אֶל מֹשֶׁה״. פָּסוּק זֶה שֶׁמְּגַלֶּה כִּי ה׳ חִזֵּק אֶת לֵב פַּרְעֹה, נֶאֱמַר רַק מִסּוֹף מַכַּת שְׁחִין וְהָלְאָה, כְּלוֹמַר רַק מֵהַמַּכָּה הַשִּׁשִּׁית! בַּחֲמֵשׁ הַמַּכּוֹת הָרִאשׁוֹנוֹת עֲדַיִן הָיְתָה לְפַרְעֹה בְּחִירָה גַּם בַּזְּמַן שֶׁבֵּין הַמַּכּוֹת. אָז כְּשֶׁיֵּשׁ לָנוּ עִתּוֹת רָצוֹן, כַּאֲשֶׁר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אוֹמֵר ״שׁוּבוּ בָנִים שׁוֹבָבִים״, שֶׁעַכְשָׁו זֶה יֵחָשֵׁב רַק ״מַעֲשֵׂה שׁוֹבָבוּת״, צָרִיךְ לְנַצֵּל אֶת הַתְּקוּפָה הַזּוֹ, לֹא תָּמִיד יֵשׁ לָנוּ אֶפְשָׁרוּת כָּזוֹ לְתַקֵּן הַרְבֵּה, וּמַהֵר.

רַבִּי נַחְמָן מִבְּרֶסְלֶב כּוֹתֵב[13] (ליקוטי מוהר״ן קטו) כִּי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אוֹהֵב צֶדֶק, הוּא יוֹשֵׁב עַל כִּסֵּא הַמִּשְׁפָּט, הוּא מֶלֶךְ

---

[13] וְזוֹ לְשׁוֹנוֹ: כִּי ה׳ יִתְבָּרַךְ אוֹהֵב מִשְׁפָּט, וְגַם הוּא אוֹהֵב יִשְׂרָאֵל. אַךְ אַהֲבָתוֹ שֶׁהוּא אוֹהֵב אֶת יִשְׂרָאֵל, הִיא גְּדוֹלָה יוֹתֵר מֵהָאַהֲבָה שֶׁהוּא אוֹהֵב אֶת הַמִּשְׁפָּט.

הַמִּשְׁפָּט. וְלָכֵן, כְּשֶׁאָדָם רוֹצֶה לַחְזֹר בִּתְשׁוּבָה, מִיָּד מִדַּת הַדִּין מְקַטְרֶגֶת "זֶה לֹא מַגִּיעַ לוֹ! לַחְזֹר בִּתְשׁוּבָה זוֹ זְכוּת"! וְאָז ה' יִתְבָּרַךְ צָרִיךְ לְזַמֵּן לָאָדָם מְנִיעוֹת, שֶׁתִּהְיֶה לוֹ זְכוּת לְהִתְקָרֵב אֵלָיו. כֵּיוָן שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אוֹהֵב אֶת מִדַּת הַמִּשְׁפָּט, אָז אָדָם שֶׁרוֹצֶה לַחְזֹר בִּתְשׁוּבָה חַיָּב לְהִתְמוֹדֵד עִם הַפְּרָעוֹת, נִסְיוֹנוֹת וּמְנִיעוֹת שֶׁה' יְזַמֵּן לוֹ בְּהֶתְאֵם לְמָה שֶׁמִּדַּת הַדִּין מְחַיֶּבֶת. אֲבָל כֵּיוָן שֶׁיּוֹתֵר מִמַּה שֶׁה' אוֹהֵב אֶת אֶת מִדַּת הַמִּשְׁפָּט, ה' אוֹהֵב אֶת עַם יִשְׂרָאֵל, לָכֵן בְּתוֹךְ הַמְּנִיעָה שֶׁהוּא מֵביא לוֹ, ה' מַסְתִּיר אֶת עַצְמוֹ! דַּוְקָא בְּתוֹךְ הַמַּכָּה הַקָּשָׁה שֶׁהָאָדָם מְקַבֵּל, שָׁם הוּא רוֹאֶה אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּעַצְמוֹ.

וְלָכֵן בַּמַּכָּה הַשְּׁלִישִׁית נֶאֱמַר (שמות ח, טו): "וַיֹּאמְרוּ הַחַרְטֻמִּים אֶל פַּרְעֹה אֶצְבַּע אֱלֹקִים הִיא". רוֹאִים מֵהַמַּכָּה עַצְמָהּ מִי הַנּוֹתֵן אוֹתָהּ, רוֹאִים אֶת ה' יִתְבָּרַךְ. לָכֵן צָרִיךְ לָדַעַת לְזַהוֹת

וְעַל כֵּן כְּשֶׁמִּדַּת הַדִּין מְקַטְרֶגֶ עַל מִי שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לְהִתְקָרֵב לַה' יִתְבָּרַךְ, לִבְלִי לְהַנִּיחוֹ לִכְנֵס לְדֶרֶךְ הַחַיִּים, לְהִתְקָרֵב לְצַדִּיק הָאֱמֶת וּלְדֶרֶךְ הָאֱמֶת. וְה' יִתְבָּרַךְ הוּא אוֹהֵב מִשְׁפָּט, עַל כֵּן הוּא יִתְבָּרַךְ מֵכִרָח, כִּבְיָכוֹל, לְהַסְכִּים לְהַזְמִין לוֹ מְנִיעוֹת לְמוֹנְעוֹ מִדֶּרֶךְ הַחַיִּים, כְּפִי הֲרָאוּי לוֹ לְפִי מַעֲשָׂיו הָרָעִים, עַל פִּי הַדִּין וְהַמִּשְׁפָּט. כִּי הוּא יִתְבָּרַךְ אֵינוֹ יָכוֹל לִדְחוֹת אֶת הַדִּין, כִּי הוּא יִתְבָּרַךְ אוֹהֵב מִשְׁפָּט כַּנַּ"ל. אַךְ מֵאַחַר שֶׁבֶּאֱמֶת הוּא יִתְבָּרַךְ אוֹהֵב יִשְׂרָאֵל, וְאוֹתָהּ הָאַהֲבָה שֶׁל יִשְׂרָאֵל הִיא גְּדוֹלָה יוֹתֵר מֵהָאַהֲבָה שֶׁל הַמִּשְׁפָּט כַּנַּ"ל, מָה עוֹשֶׂה ה' יִתְבָּרַךְ, כִּי הוּא מֵכִרָח כִּבְיָכוֹל לְהַסְכִּים עַל הַמְּנִיעוֹת לְמוֹנְעוֹ מִן הָאֱמֶת, מֵחֲמַת הַדִּין וְהַמִּשְׁפָּט שֶׁעָלָיו, כִּי הוּא אוֹהֵב מִשְׁפָּט כַּנַּ"ל. אֲבָל אַף עַל פִּי כֵן בֶּאֱמֶת לַאֲמִתּוֹ רְצוֹנוֹ וְחֶפְצוֹ יִתְבָּרַךְ, שֶׁאַף עַל פִּי כֵן יִתְקָרֵב הָאָדָם אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, כִּי הוּא אוֹהֵב יִשְׂרָאֵל יוֹתֵר מֵהַמִּשְׁפָּט כַּנַּ"ל. עַל כֵּן, ה' יִתְבָּרַךְ נוֹתֵן רְשׁוּת לְהַזְמִין לוֹ מְנִיעוֹת, אֲבָל הוּא יִתְבָּרַךְ בְּעַצְמוֹ מַסְתִּיר אֶת עַצְמוֹ כְּבְיָכוֹל בְּתוֹךְ הַמְּנִיעוֹת. וּמִי שֶׁהוּא בַּר דַּעַת, יָכוֹל לִמְצוֹא אֶת ה' יִתְבָּרַךְ בְּתוֹךְ הַמְּנִיעוֹת בְּעַצְמָן. כִּי בֶּאֱמֶת אֵין שׁוּם מְנִיעָה בָּעוֹלָם כְּלָל, כִּי בְּתֹקֶף הַמְּנִיעוֹת בְּעַצְמָן נִסְתָּר ה' יִתְבָּרַךְ, וְעַל יְדֵי הַמְּנִיעוֹת בְּעַצְמָן דַּיְקָא יְכוֹלִין לְהִתְקָרֵב לַה' יִתְבָּרַךְ, כִּי שָׁם נִסְתָּר הוּא יִתְבָּרַךְ כַּנַּ"ל.

עֵת רָצוֹן בְּתוֹךְ הַקֹּשִׁי שֶׁיֵּשׁ לָאָדָם בְּאוֹתוֹ רֶגַע, וְלִמְצֹא אֶת הַיְצִיאָה הַחוּצָה מֵהַנְּפִילָה בְּתוֹךְ הַנְּפִילָה עַצְמָהּ.

אֲנִי צַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם

תְּקוּפַת הַשּׁוֹבָבִי״ם הִיא זְמַן לְהִתְעוֹרְרוּת נֶפֶשׁ, זְמַן הַמְסֻגָּל לְתִקּוּן אֶחָד הַפְּגָמִים הַקָּשִׁים בְּיוֹתֵר שֶׁקַּיָּמִים, פְּגַם הַבְּרִית, עַד שֶׁכָּתוּב בַּזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ (בראשית סב.) כִּי אֵין תִּקּוּן לַחֵטְא וְלַפְּגָם הַנַּ״ל. אָמְנָם אֵין דָּבָר הָעוֹמֵד בִּפְנֵי הַתְּשׁוּבָה, אֶלָּא הַכַּוָּנָה שֶׁמְּאַד קָשֶׁה לְתַקֵּן אֶת הַפְּגָם הַזֶּה, וְלָכֵן כְּשֶׁיֵּשׁ לָנוּ תְּקוּפָה כָּזוֹ שֶׁהִיא מְסֻגֶּלֶת זֶה הַזְּמַן לְנַצֵּל אוֹתָהּ.

יֵשׁ הַנּוֹהֲגִים לְהִתְעַנּוֹת וְלָצוּם כָּל שְׁנֵי וַחֲמִישִׁי בִּתְקוּפַת הַשּׁוֹבָבִי״ם. בְּיָמֵינוּ זֶה כְּבָר מִנְהָג שֶׁל יְחִידֵי סְגוּלָה, זֵכֶר לְדוֹרוֹת קוֹדְמִים שֶׁהָיוּ חֲזָקִים יוֹתֵר בַּגּוּף וּבַנֶּפֶשׁ, הַצּוֹם גָּרַם אָז לְהֶחְלְשׁוּת הַגּוּף וּלְהִתְעַלּוּת הַנְּשָׁמָה, מָה שֶּׁאֵין כֵּן בְּיָמֵינוּ אֵצֶל רֻבֵּנוּ, שֶׁכְּשֶׁהַגּוּף חָלַשׁ אָז הַנְּשָׁמָה נִרְדֶּמֶת אִתּוֹ בְּיַחַד.

מָה שֶּׁכֵּן, אֲנַחְנוּ כֵּן צְרִיכִים לְהַרְאוֹת הִתְעוֹרְרוּת, כִּי זֶה בֶּאֱמֶת מָה שֶּׁה׳ רוֹצֶה. לֹא הַצּוֹם וְהָרָעָב, אֶלָּא הָעֲבוֹדָה עַל הַמִּדּוֹת, כַּכָּתוּב (ישעיה נח, ג-ט) : ״וְלֹא תֵדָע הֵן בְּיוֹם צֹמְכֶם תִּמְצְאוּ חֵפֶץ וְכָל עַצְּבֵיכֶם תִּנְגֹּשׂוּ. הֵן לְרִיב וּמַצָּה תָּצוּמוּ וּלְהַכּוֹת בְּאֶגְרֹף רֶשַׁע לֹא תָצוּמוּ כַיּוֹם לְהַשְׁמִיעַ בַּמָּרוֹם קוֹלְכֶם. הֲכָזֶה יִהְיֶה צוֹם אֶבְחָרֵהוּ יוֹם עַנּוֹת אָדָם נַפְשׁוֹ הֲלָכֹף כְּאַגְמֹן רֹאשׁוֹ וְשַׂק וָאֵפֶר יַצִּיעַ הֲלָזֶה תִּקְרָא צוֹם וְיוֹם רָצוֹן לַה׳. הֲלוֹא זֶה צוֹם אֶבְחָרֵהוּ פַּתֵּחַ חַרְצֻבּוֹת רֶשַׁע הַתֵּר אֲגֻדּוֹת מוֹטָה וְשַׁלַּח רְצוּצִים חָפְשִׁים וְכָל מוֹטָה תְּנַתֵּקוּ. הֲלוֹא פָרֹס לָרָעֵב לַחְמֶךָ וַעֲנִיִּים מְרוּדִים תָּבִיא בָיִת כִּי תִרְאֶה עָרֹום וְכִסִּיתוֹ וּמִבְּשָׂרְךָ לֹא תִתְעַלָּם. אָז יִבָּקַע כַּשַּׁחַר אוֹרֶךָ וַאֲרֻכָתְךָ מְהֵרָה תִצְמָח וְהָלַךְ לְפָנֶיךָ צִדְקֶךָ כְּבוֹד ה׳

יַאסְפֶּךָּ. אָז תִּקְרָא וַה' יַעֲנֶה תְּשַׁוַּע וְיֹאמַר הִנֵּנִי אִם תָּסִיר מִתּוֹכְךָ מוֹטָה שְׁלַח אֶצְבַּע וְדַבֶּר אָוֶן".

אִם נָצוּם כָּל שֵׁנִי וַחֲמִישִׁי וְכָל מָה שֶׁנַּחְשֹׁב זֶה: "מָתַי כְּבָר אוֹכְלִים"? אָז לֹא עָשִׂינוּ בְּכָךְ שׁוּם דָּבָר! אֵין הַמַּטָּרָה הִיא שְׁנִּהְיֶה "חֲסִידָא קַדִּישָׁא", אֶלָּא שֶׁנְּבַקֵּשׁ לְתַקֵּן אֶת הַפְּגָם הַזֶּה בֶּאֱמֶת.

מְגַלֶּה לָנוּ הַזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ[14] (לך לך, צג.) יְסוֹד מֻפְלָא. כַּאֲשֶׁר אָדָם נִכְנָס בִּבְרִיתוֹ שֶׁל אַבְרָהָם אָבִינוּ, חֲרֵי הוּא נִכְנָס לְחֶלְקוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הַנִּקְרָא "צַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם" שֶׁה' נוֹטֵעַ בִּיהוּדִי בִּזְמַן בְּרִית הַמִּילָה, וּמִמֵּילָא הוּא נוֹשֵׂא אוֹתוֹ עִמּוֹ כָּל יְמֵי חַיָּיו. הוּא נוֹשֵׂא עִמּוֹ חֵלֶק מֵה' יִתְבָּרַךְ שֶׁנִּקְרָא צַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם! זֶה חֵלֶק מֵהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁנִּמְצָא בְּתוֹכוֹ! עַד כְּדֵי כָּךְ ה' יִתְבָּרַךְ מוֹקִיר, מַחְשִׁיב וּמַעֲרִיךְ אֶת עַם יִשְׂרָאֵל, שֶׁהוּא כּוֹרֵת עִמּוֹ בְּרִית, וּמְצַוַּת הַמִּילָה הִיא אֶמְצָעִי הַחִבּוּר בֵּין ה' יִתְבָּרַךְ אֵלֵינוּ[15].

---

14 וְזוֹ לְשׁוֹנוֹ: פְּתַח רַבִּי אַבָּא וְאָמַר: "**וְעַמֵּךְ כֻּלָּם צַדִּיקִים**" וְגוֹ'. הַדָּבָר הַזֶּה חֲרֵי בְּאֲרוּהוּ הַחֲבֵרִים, מָה הַטַּעַם כָּתוּב (ישעיה ס, כא): "**וְעַמֵּךְ כֻּלָּם צַדִּיקִים**", וְכִי כָּל יִשְׂרָאֵל הֵם צַדִּיקִים? וַחֲרֵי כַּמָּה רְשָׁעִים יֵשׁ בְּיִשְׂרָאֵל, כַּמָּה חוֹטְאִים וְכַמָּה רְשָׁעִים שֶׁעוֹבְרִים עַל מִצְוֹת הַתּוֹרָה. אֶלָּא כָּךְ שָׁנָה בְּסוֹד הַמִּשְׁנָיוֹת: אַשְׁרֵיהֶם יִשְׂרָאֵל שֶׁעוֹשִׂים קֶרְבָּן שֶׁל רָצוֹן לְקָדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁמַּקְרִיבִים אֶת בְּנֵיהֶם לִשְׁמוֹנָה יָמִים לְקָרְבָּן, וּכְשֶׁנִּמּוֹלִים, נִכְנָסִים לַחֶלֶק הַטּוֹב שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁכָּתוּב (משלי י, כה): "**וְצַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם**". וְכֵיוָן שֶׁנִּכְנְסוּ בַּחֶלֶק הַזֶּה שֶׁל הַצַּדִּיק, הֵם נִקְרָאִים צַדִּיקִים. וַדַּאי כֻּלָּם צַדִּיקִים.

15 וְעַכְשָׁו, רוּחוֹת רָעוֹת חֲדָשׁוֹת נוֹשְׁבוֹת בְּקִרְבֵּנוּ, אֲנָשִׁים הַמְבַקְּשִׁים לְבַטֵּל אֶת הַמִּצְוָה הַיְקָרָה הַזּוֹ מֵאִתָּנוּ, מִצְוָה שֶׁעָשִׂינוּ אוֹתָהּ בִּמְסִירוּת נֶפֶשׁ לְאוֹרְךָ כָּל הַהִיסְטוֹרְיָה וּמוּל כָּל גְּזֵרוֹת הַשְּׁמָד שֶׁל כָּל מַלְכֵיוֹת הָרִשְׁעָה שֶׁשָּׁלְטוּ עָלֵינוּ מִיָּוָן וְרוֹמִי וְעַד הַנָּאצִים וְהַקּוֹמוּנִיסְטִים יִמַּח שְׁמָם. קוֹלוֹת כָּאֵלֶּה נִשְׁמָעִים בְּחוּץ לָאָרֶץ עַד הַיּוֹם, כְּמוֹ בְּגֶרְמַנְיָה לְדֻגְמָא, שֶׁבִּקְּשׁוּ לְבַטֵּל אֶת הַמִּילָה מִסִּיבוֹת "מוּסְרִיּוֹת". אֲבָל גַּם בְּקֶרֶב עַמֵּנוּ קָמוּ קוֹלוֹת הַטּוֹעִים וְחִסְרֵי הַיֵּדַע: "מָה זֶּה הַטֶּקֶס הַפְּרִימִיטִיבִי הַזֶּה? אִם כְּבָר, נַעֲשֶׂה אֶת זֶה בְּבֵית חוֹלִים עִם

וְכוֹתֵב הַזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ[16] (שם) שֶׁכְּשֶׁאָדָם עוֹשֶׂה בְּרִית מִילָה לַבֵּן שֶׁלּוֹ, הוּא מֵבִיא קָרְבָּן לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְה׳ יִתְבָּרַךְ מֵבִיא אִתּוֹ אֶת כָּל הַפָּמַלְיָא שֶׁל מַעְלָה, וְכֻלָּם מִסְתַּכְּלִים עַל אֲבִי הַבֵּן: ״תִּרְאוּ אֵיזֶה קָרְבָּן הוּא הֵבִיא לִי״. וְגַם אִם הָאִישׁ הַזֶּה יְהֶיֶה רָחוֹק מִלִּשְׁמֹר תּוֹרָה וּמִצְווֹת, אֶת הַמִּצְוָה הַזּוֹ הוּא עוֹשֶׂה בִּמְסִירוּת נֶפֶשׁ, ״אֵין כָּזֶה דָּבָר שֶׁלַּבֵּן שֶׁלִּי לֹא יַעֲשׂוּ בְּרִית״! כָּל הַפָּמַלְיָא שֶׁל מַעְלָה מְעִידָה עָלָיו, וְנִטַּע בַּיֶּלֶד חֵלֶק מֵהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, מִמִּדַּת ״צַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם״, וְהוּא נִכְנָס תַּחַת ״וְעַמֵּךְ כֻּלָּם צַדִּיקִים״.

וּבַגְּמָרָא כָּתוּב (עירובין יט.) שֶׁאַבְרָהָם אָבִינוּ יוֹשֵׁב עַל פְּתִחָה שֶׁל גֵּיהִנֹּם וְכָל מִי שֶׁשּׁוֹמֵר אֶת בְּרִיתוֹ, אֲפִילוּ נִתְחַיֵּב לַגֵּיהִנֹּם לְפִי שָׁעָה, הוּא מַעֲלֶה אוֹתוֹ מִשָּׁם! עַד כְּדֵי כָּךְ הַחֲשִׁיבוּת שֶׁל שְׁמִירַת הַבְּרִית!

הַקִּלְקוּל הָרִאשׁוֹן

כָּל הַגָּלֻיּוֹת שֶׁעוֹבְרוֹת עַל עַם יִשְׂרָאֵל, כָּל הַמְּקוֹמוֹת שֶׁעַם יִשְׂרָאֵל הִתְגַּלְגֵּל אֲלֵיהֶם וְסָבְלוּ שָׁם, הַכֹּל זֶה תִּקּוּן פְּגַם הַבְּרִית שֶׁל אָדָם הָרִאשׁוֹן, וְהַנִּיצוֹצוֹת שֶׁהִתְפַּזְּרוּ מִמֶּנּוּ.

רוּפֵא״. רָצוֹן לַעֲקֹר אֶת כָּל עִנְיַן הַבְּרִית עִם ה׳. יֵצֶר הָרַע נִלְחָם בַּבְּרִית עוֹד לִפְנֵי שֶׁהַתִּינוֹק נוֹלָד.

16 עוֹד אָמַר רַבִּי אַבָּא, בִּזְמַן שֶׁהָאָדָם מַעֲלֶה אֶת בְּנוֹ לְהַכְנִיסוֹ לַבְּרִית הַזּוֹ, קוֹרֵא הקב״ה לַפָּמַלְיָא שֶׁלּוֹ וְאוֹמֵר, רְאוּ אֵיזוֹ בְּרִיָּה עָשִׂיתִי בָּעוֹלָם! בְּאוֹתָהּ הַשָּׁעָה מִזְדַּמֵּן [לוֹ] אֵלִיָּהוּ, וְטָס אֶת הָעוֹלָם בְּאַרְבַּע טִיסוֹת וּמִזְדַּמֵּן לְשָׁם, וְעַל זֶה שָׁנִינוּ שֶׁצָּרִיךְ אָדָם לְתַקֵּן כִּסֵּא אַחַר לְכְבוֹדוֹ, וְיֹאמַר: זֶה הַכִּסֵּא שֶׁל אֵלִיָּהוּ. וְאִם לֹא (אוֹמַר ״זֶה הַכִּסֵּא״), אֵינוֹ שׁוֹרֶה שָׁם. וְהוּא עוֹלֶה וּמֵעִיד לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא... שָׁנִינוּ, כָּל מִי שֶׁמַּקְרִיב אֶת בְּנוֹ לַקָּרְבָּן הַזֶּה, כְּאִלּוּ הִקְרִיב אֶת כָּל הַקָּרְבָּנוֹת שֶׁל הָעוֹלָם לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וּכְאִלּוּ בָּנָה מִזְבֵּחַ שָׁלֵם לְפָנָיו. מִשּׁוּם כָּךְ צָרִיךְ לְסַדֵּר מִזְבֵּחַ עִם כְּלִי אֶחָד מָלֵא עָפָר לָמוּל עָלָיו אֶת הַבְּרִית הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה, וְנִחְשָׁב לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כְּאִלּוּ זָבַח עָלָיו עוֹלוֹת וְקָרְבָּנוֹת, צֹאן וּבָקָר.

לְאַחַר שֶׁגֵּרְשׁוּ מִגַּן עֵדֶן וְקַיִן הָרַג אֶת הֶבֶל, אָדָם הָרִאשׁוֹן פָּרַשׁ מֵאִשְׁתּוֹ לְמֶשֶׁךְ 130 שָׁנָה. בְּ-130 הַשָּׁנִים הָאֵלֶּה, בָּאָה אֵלָיו בִּשְׁנָתוֹ אִשְׁתּוֹ שֶׁל הַס"מ וְהוֹלִידָה מִמֶּנּוּ שֵׁדִים, וְלָקְחָה מִמֶּנּוּ טִפּוֹת קְדוֹשׁוֹת כַּכָּתוּב בַּמִּדְרָשׁ (בראשית רבה כ, יא): דְּאָמַר רַבִּי סִימוֹן כָּל 130 שָׁנָה שֶׁפֵּרְשָׁה חַוָּה מֵאָדָם, הָיוּ רוּחוֹת נְקֵבוֹת מִתְחַמְּמוֹת מֵאָדָם וּמוֹלִידוֹת מִמֶּנּוּ, הֲדָא הוּא דִכְתִיב (שמ"ב ז, יד): "אֲשֶׁר בְּהַעֲוֹתוֹ וְהוֹכַחְתִּיו בְּשֵׁבֶט אֲנָשִׁים וּבְנִגְעֵי בְּנֵי אָדָם". הַטִּפּוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת הַלָּלוּ נִתְפַּסּוּ בַּמְּקוֹמוֹת הֲכִי אֲפֵלִים. הַתִּקּוּן שֶׁל הָעוֹלָם הוּא הַתִּקּוּנִים שֶׁיֵּעָשׂוּ לַטִּפּוֹת הָאֵלֶּה.

יֶשְׁנָם שְׁנֵי סוּגֵי תִּקּוּנִים לַטִּפּוֹת הָאֵלֶּה. תִּקּוּן אֶחָד נַעֲשָׂה עַל יְדֵי הַצַּדִּיקִים הַיּוֹשְׁבִים וְלוֹמְדִים תּוֹרָה, בְּבֵית מִדְרָשָׁם עַל כִּסְאָם. מִשָּׁם הֵם מַצְלִיחִים לְתַקֵּן, לֹא צְרִיכִים אֲפִילוּ לָצֵאת אֶל הָרְחוֹב. אַךְ יֵשׁ טִפּוֹת בַּמְּקוֹמוֹת הַקָּשִׁים בְּיוֹתֵר, וְכַאֲשֶׁר ה' מַעֲבִיר אֶת הָאָדָם בַּנִּסְיוֹנוֹת הַקָּשִׁים בְּיוֹתֵר, הוּא מוֹצִיא אוֹתוֹ אֶל אוֹתָם מְקוֹמוֹת שֶׁשָּׁם צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת אֶת הַתִּקּוּן, וְכַאֲשֶׁר אָדָם נִלְחָם בַּמְּנִיעָה וְעוֹמֵד בַּנִּסָּיוֹן הוּא מְתַקֵּן אֶת הַנִּיצוֹצוֹת הַתְּקוּעִים שָׁם.

כְּשֶׁהָאָדָם עוֹמֵד בְּנִסָּיוֹן (וְאַף אִם חָלִילָה נָפַל, אַךְ עָשָׂה תְּשׁוּבָה), הוּא מְתַקֵּן אֶת הַנִּיצוֹצוֹת הָאֵלֶּה שֶׁל אָדָם הָרִאשׁוֹן בְּאוֹתוֹ מָקוֹם. עַל זֶה נֶאֱמַר (ברכות לד:): "מָקוֹם שֶׁבַּעֲלֵי תְּשׁוּבָה עוֹמְדִין צַדִּיקִים גְּמוּרִים אֵינָם עוֹמְדִין". אֵין הַכַּוָּנָה שֶׁיֶּשְׁנָה תַּחֲרוּת בֵּין צַדִּיק לְבַעַל תְּשׁוּבָה "מִי יוֹתֵר טוֹב", אֶלָּא שֶׁיֵּשׁ שְׁנֵי סוּגֵי תִּקּוּן, שְׁנֵי שְׁבִילֵי עֲבוֹדָה שׁוֹנִים, דֶּרֶךְ שֶׁל "צַדִּיק", שֶׁאֵין מַטְרִיחִים אוֹתוֹ לָצֵאת מִבֵּית מִדְרָשׁוֹ כְּדֵי לְתַקֵּן אֶת הַנִּיצוֹצוֹת, וְיֵשׁ דֶּרֶךְ שֶׁל "בַּעַל תְּשׁוּבָה", שֶׁהִיא נִסָּיוֹן שֶׁל אָדָם מִחוּץ לְבֵיתוֹ, וְצָרִךְ לַעֲמוֹד בּוֹ עַל מְנָת לְתַקֵּן אֶת הַנִּיצוֹצוֹת, "הַצַּדִּיק" לֹא יָכוֹל

לַעֲמוֹד בְּמַסְלוּל שֶׁל "בָּעַל הַתְּשׁוּבָה", כִּי זֶה לֹא מַסְלוּל הָעֲבוֹדָה שֶׁלּוֹ. כָּל אֶחָד עוֹבֵד בַּכֵּלִים שֶׁנִּתְּנוּ לוֹ, בַּמָּקוֹם שֶׁנִּתַּן לוֹ.

מְסַפֵּר רַבִּי יוֹסֵף חַיִּים הַבֶּן-אִישׁ-חַי זַצַ"ל (נפלאים מעשיך, מעשה פו) עַל חָכָם מְקֻבָּל גָּדוֹל [יֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁזֶּה הָיָה הַבֶּן אִישׁ חַי עַצְמוֹ] שֶׁהֶעֱלִילוּ עָלָיו עֲלִילַת שֶׁקֶר מִצַּד הַמֶּמְשָׁלָה וַחֲבָשׁוּהוּ בְּבֵית הָאֲסוּרִין, בְּתָא קָטָן וְנִפְרָד מִשְּׁאָר הָאֲסִירִים, לְלֹא רְשׁוּת לְאָדָם לָבוֹא וְלִרְאוֹתוֹ. הַמְקֻבָּל שֶׁלֹּא יָדַע עַל מָה נָפְלָה עָלָיו הָרָעָה הַזּוֹ, יָשַׁב וְלָמַד וְחִדֵּשׁ בְּתוֹרָתוֹ, וּלְאַחַר 30 יוֹם יָצָא זַכַּאי בְּדִינוֹ וְשֻׁחְרַר. הוּא עָשָׂה שְׁאֵלַת חֲלוֹם לְהָבִין מָה קָרָה לוֹ, עַל אַף שֶׁנִּשְׁמָתוֹ לֹא הִתְיַסְּרָה כִּי לָמְדָה תּוֹרָה, אַף צַעַר הַגּוּף הָיָה רַב, וְנַפְשׁוֹ חָשְׁקָה לָדַעַת עַל מָה וְלָמָּה.

בַּחֲלוֹם נִגְלָה אֵלָיו אָדָם זָקֵן שֶׁנִּרְאֶה כְּמַלְאָךְ. כְּשֶׁשָּׁאַל אוֹתוֹ הֶחָכָם מַדּוּעַ הֻשְׁלַךְ אֶל הַכֶּלֶא, הִצְבִּיעַ הַזָּקֵן אֶל מֵאֲחוֹרָיו, שָׁם רָאָה 3 כַּתּוֹת שֶׁל יְלָדִים קְטַנִּים, כֻּלָּם עִם פָּנָיו שֶׁל הֶחָכָם. הִסְבִּיר לוֹ הַמַּלְאָךְ כִּי אֵלֶּה נִיצוֹצוֹת שֶׁהָיוּ בַּתָּא וְעָלָיו הָיָה מוּטָל לְתַקְּנָם, וְאִי אֶפְשָׁר הָיָה לַעֲשׂוֹת זֹאת מִבֵּיתוֹ, אֶלָּא שֶׁיִּגָּלֵגַל אֶל הַתָּא עַצְמוֹ וִיחַדֵּשׁ שָׁם חִדּוּשֵׁי תּוֹרָה שֶׁיַּצִּיל אוֹתָם, בְּיִחוּד שֶׁבְּאוֹתוֹ תָּא הָיוּ לְפָנָיו גּוֹיִם טְמֵאִים שֶׁחָטְאוּ וּפָגְמוּ, וְגָרְמוּ צַעַר רַב לְאוֹתָן נְשָׁמוֹת אֲבוּדוֹת.

וְלָכֵן אָדָם צָרִיךְ לְהָבִין, כִּי הַרְבֵּה פְּעָמִים כְּשֶׁמַּעֲמִידִים אוֹתוֹ בְּנִסָּיוֹן, כְּשֶׁהוּא נִלְחָם לַעֲמוֹד בּוֹ בִּגְבוּרָה (וְאַף אִם חָלִילָה נִכְשָׁל אַךְ לֹא הִתְיָאֵשׁ וְעָשָׂה תְּשׁוּבָה) יֵדַע שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הֶעֱמִיד אוֹתוֹ בַּנִּסָּיוֹן זֶה כְּדֵי שֶׁיּוֹסִיף לַתִּקּוּן הַכְּלָלִי שֶׁל הָעוֹלָם.

מַדּוּעַ יָרַדְנוּ דַּוְקָא לְמִצְרַיִם?

הָאוֹר הַחַיִּים הַקָּדוֹשׁ מַסְבִּיר (בראשית כח, ה) כִּי כָּל הַיְרִידָה לְמִצְרַיִם הָיְתָה לְצֹרֶךְ תִּקּוּן הַנִּיצוֹצוֹת שֶׁפִּזֵּר הָאָדָם הָרִאשׁוֹן שָׁם,

וּבְמִצְרַיִם פָּזְרוּ רוֹב הַנִּיצוֹצוֹת, לָכֵן שָׁם הָיְתָה הַגָּלוּת הָאַרְכָּה בְּיוֹתֵר שֶׁל יִשְׂרָאֵל בְּמָקוֹם אֶחָד, שָׁם הָיָה הַשִּׁעְבּוּד הַקָּשֶׁה מִכֻּלָּם, וְשָׁם הָיָה יֵצֶר הָרַע שֶׁל עֲרָיוֹת וְזִמָּה הַגָּדוֹל בָּעוֹלָם. לָכֵן כְּשֶׁתִּקְנוּ אֶת הַנִּיצוֹצוֹת וְיָצְאוּ, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא צִוָּה שֶׁלֹּא יוֹסִיפוּ לַחְזֹר לְשָׁם, כְּפִי שֶׁנִּכְתַּב בְּמִסְגֶּרֶת הָאִסּוּרִים עַל מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל (דברים יז, טז): "רַק לֹא יַרְבֶּה לּוֹ סוּסִים וְלֹא יָשִׁיב אֶת הָעָם מִצְרַיְמָה לְמַעַן הַרְבּוֹת סוּס וַה' אָמַר לָכֶם לֹא תֹסִפוּן לָשׁוּב בַּדֶּרֶךְ הַזֶּה", כְּלוֹמַר שֶׁהָיָה צִוּוּי מֵה' לֹא לָשׁוּב בַּדֶּרֶךְ הַזּוֹ, כְּלוֹמַר לָרֶדֶת מִיִּשְׂרָאֵל לְמִצְרַיִם! חֲרִי כָּל מָקוֹם בָּעוֹלָם שֶׁיְּהוּדִי מְגֻלְגָּל אֵלָיו עַל יְדֵי ה' יִתְבָּרַךְ מֵכִיל שָׁם נִיצוֹצוֹת שֶׁהַיְּהוּדִי צָרִיךְ לְתַקֵּן. בָּרֵגַע שֶׁהַתִּקּוּן נִגְמָר הַיְּהוּדִים עוֹזְבִים אֶת הַמָּקוֹם, וְאִם לֹא הָיוּ לַמָּקוֹם זְכֻיּוֹת מְשֻׁלּוֹ, אֶלָּא הִתְקַיְּים רַק מִינִיקַת הַקְּדֻשָּׁה שֶׁל נִיצוֹצוֹת אֵלּוּ, חֲרִי כְּשֶׁהַיְּהוּדִים מִסְתַּלְּקִים עִם אוֹתָן נִיצוֹצוֹת, הַמָּקוֹם חָרֵב.

וְכָךְ קְהִלּוֹת שְׁלֵמוֹת שֶׁשָּׁקְעוּ חַיִּים בְּמָרוֹקוֹ, בְּעִירָאק, בְּפָרָס, בְּפוֹלִין וּבְהוּנְגַּרְיָה וּבְלִיטָא, חָרְבוּ וְנֶעֶלְמוּ מֵהַמַּפָּה. קְהִלּוֹת שְׁלֵמוֹת עָלוּ לְיִשְׂרָאֵל אוֹ עָבְרוּ לִמְקוֹמוֹת אֲחֵרִים, שָׁם יֶשְׁנָם תִּקּוּנִים אֲחֵרִים, וְהַמָּקוֹם הַטָּמֵא שֶׁהוֹתִירוּ מֵאָחוֹר וְחַי רַק מִינִיקַת הַקְּדֻשָּׁה שֶׁל הַנִּיצוֹצוֹת שֶׁתִּקְנוּ, קָרֵס וְנֶעְלַם מִן הָעוֹלָם.

וְכָךְ הַזְּקֵנִים נֶאֱנָחִים: "אֵיזוֹ קְהִלַּת פְּאֵר הָיְתָה שָׁם", "אֵיזֶה יוֹפִי הָיָה בְּחַאלַב", "אֵיזֶה יוֹפִי הָיָה בְּבַגְדָאד", "לֹא חָבַל"? לֹא! לֹא חָבַל! הַיְּהוּדִים שָׁם תִּקְנוּ מָה שֶׁצָּרִיךְ הָיָה לְתַקֵּן, וְכָךְ בְּבַת אַחַת כָּל הַיְּהוּדִים עוֹבְרִים מִשָּׁם לַמָּקוֹם אַחֵר. תִּקְנוּ מָה שֶׁהָיָה צָרִיךְ לְתַקֵּן בְּסִפְרַד, בְּבַת אֶחָד הִגְלוּ מִשָּׁם מִלְיוֹנִים שֶׁל אֲנָשִׁים! מַדּוּעַ? אִם גָּמַרְתִּי לְתַקֵּן, אֵין לִי מָה לְחַפֵּשׂ שָׁם, אֲנִי רַק יָכוֹל לְקַלְקֵל מֵחָדָשׁ!

בְּלִי חָכְמוֹת

אוֹמֶרֶת הַמִּשְׁנָה (נדרים ג, יא): "רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קָרְחָה אוֹמֵר, גְּדוֹלָה מִילָה, שֶׁלֹּא נִתְּלָה לוֹ לְמֹשֶׁה הַצַּדִּיק עָלֶיהָ מִלֹּא שָׁעָה". בְּמֶשֶׁךְ שָׁבוּעַ שָׁלֵם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שִׁכְנֵעַ אֶת מֹשֶׁה רַבֵּנוּ בְּמַעֲמַד הַסְּנֶה לָרֶדֶת לְמִצְרַיִם לִגְאוֹל אֶת עַם יִשְׂרָאֵל. מֹשֶׁה סָרַב תְּחִלָּה, מִתּוֹךְ עֲנָוָה, הוּא בֶּאֱמֶת הֶאֱמִין שֶׁהוּא לֹא רָאוּי. לְאַחַר שִׁבְעָה יָמִים שֶׁל שִׁכְנוּעִים, ה' יִתְבָּרַךְ דּוֹחֵק בּוֹ וְשׁוֹלֵחַ אוֹתוֹ לַמִּשִׁימָה. בְּאֶמְצַע הַדֶּרֶךְ לְמִצְרַיִם, כְּשֶׁהוּא מְלַוֶּה בְּאִשְׁתּוֹ וּבְנוֹ, יוֹרֵד מַלְאַךְ בְּדִמּוּת שֶׁל נָחָשׁ (רש"י שמות ד, כד) וּבוֹלֵעַ אֶת מֹשֶׁה מֵרֹאשׁוֹ וְעַד הַבְּרִית, וְאָז פּוֹלְטוֹ וּבוֹלְעוֹ מֵרַגְלָיו עַד הַבְּרִית, וְשׁוּב פּוֹלְטוֹ וּבוֹלְעוֹ מֵרֹאשׁוֹ עַד הַבְּרִית וְחוֹזֵר חָלִילָה. צְפוּיָה שֶׁעֻדָּה לְמַחֲזֶה מְבִינָה שֶׁהַדָּבָר נַעֲשָׂה כִּי עֲדַיִן לֹא מָלוּ אֶת בְּנָם אֱלִיעֶזֶר, לָכֵן הִיא מִהָרָה לָקַחַת אֶבֶן צוּר וּמָלָה אוֹתוֹ בַּמָּקוֹם! אָז זָרְקָה אֶת הָאֶבֶן לְיַד "הַנָּחָשׁ", שֶׁהָיָה מַלְאַךְ ה', וְהוּא עָזַב אֶת מֹשֶׁה רַבֵּנוּ.

וְעַל זֶה אוֹמֶרֶת הַמִּשְׁנָה (נדרים פ"ג, מ"א): "גְּדוֹלָה מִילָה שֶׁלֹּא נִתְּלָה לוֹ לְמֹשֶׁה הַצַּדִּיק עָלֶיהָ מִלֹּא שָׁעָה". וְיֵשׁ לְהָבִין חֲרֵי מֹשֶׁה נִשְׁלַח לִגְאוֹל אֶת כָּל עַם יִשְׂרָאֵל, אַחֲרֵי שָׁבוּעַ שָׁלֵם שֶׁמִּשַּׁכְנְעִים וּלְבַסּוֹף כּוֹפִים עָלָיו לָלֶכֶת. וְהִנֵּה בַּדֶּרֶךְ מְאַיְּמִים לְהָרְגוֹ בִּשְׁבִיל עִכּוּב בַּעֲשִׂיַּת בְּרִית מִילָה לִבְנוֹ? אֶלָּא אִם הוּא הוֹלֵךְ לְהִלָּחֵם בַּ"נָּחָשׁ", בַּטֻּמְאָה שֶׁל מִצְרַיִם שֶׁבָּלְעָה אֶת רוֹב נִיצוֹצוֹת אָדָם הָרִאשׁוֹן, וְלִגְאֹל אֶת עַם יִשְׂרָאֵל, הוּא לֹא יָכוֹל לָבוֹא עִם הַטֻּמְאָה שֶׁל הַנָּחָשׁ עַל הַיֶּלֶד שֶׁלּוֹ!

וְכָךְ גַּם אָנוּ, אִם נִרְצֶה לִגְאוֹל אֶת עַצְמֵנוּ מִידֵי קְלִפּוֹת הַטֻּמְאָה וְהַסִּטְרָא אַחֲרָא שֶׁרוֹצֶה לִנְעֹץ בָּנוּ צִפָּרְנָיו, הַמַּפְתֵּחַ הוּא שְׁמִירַת הַבְּרִית. וְאַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ בְּיָדֵינוּ מִצְווֹת וּזְכֻיּוֹת אֲחֵרוֹת, חֲרֵי כָּאן יֵשׁ בְּרִית עִם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁאָנוּ מַכְנִיסִים לִפְעֻלָּה,

כְּשֶׁאָנוּ שׂוֹמְרִים עַל בְּרִיתֵנוּ, אֲזַי מִתְעוֹרֶרֶת בָּנוּ מִדַּת צַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שָׂתַל בָּנוּ, וּמְמַלְּא קַל לָנוּ יוֹתֵר לְהַמְשִׁיךְ וּלְהַטְהֵר מִשְּׁאָר הַטֻּמְאוֹת וְהַתַּאֲוֹות.

מָה כְּבָר עָשִׂיתִי?

כְּדֵי לְהָבִין מָה הַתִּקּוּן לִפְגָם הַבְּרִית צָרִיךְ לְהָבִין מָה הַפְּגָם עַצְמוֹ. חֲזַ"ל אוֹמְרִים (סנהדרין נט.) כִּי כָּל מִצְוָה שֶׁנֶּאֱמְרָה לִבְנֵי נֹחַ (הַכְּוָנָה לִפְנֵי מַתַּן תּוֹרָה) וְנִשְׁנֵית בְּסִינַי (שֶׁחָזְרוּ עָלֶיהָ בְּהַר סִינַי) נֶאֱמְרָה גַּם לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְגַם לְאֻמּוֹת הָעוֹלָם, וְכָל מִצְוָה שֶׁנֶּאֱמְרָה לִפְנֵי מַתַּן תּוֹרָה וְלֹא חָזְרוּ עָלֶיהָ בְּהַר סִינַי, נִתְּנָה רַק לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל.

מִצְוַת פְּרִיָה וְרִבְיָה שֶׁנֶּאֱמְרָה לְאָדָם הָרִאשׁוֹן (בראשית א, כח): "וַיֹּאמֶר לָהֶם אֱלֹקִים פְּרוּ וּרְבוּ וּמִלְאוּ אֶת הָאָרֶץ", לֹא חָזְרוּ עָלֶיהָ בְּמַעֲמַד הַר סִינַי, מַשְׁמַע אֵין אֻמּוֹת הָעוֹלָם מְצֻוּוֹת עַל פְּרִיָה וְרִבְיָה. וְהִנֵּה מוּבֵאת דֵּעָה בַּגְּמָרָא (יבמות סב.) כִּי לַגּוֹיִם גַּם יֵשׁ חִיּוּב לְהִתְרַבּוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה מה, יח): "לֹא תֹהוּ בְרָאָהּ לָשֶׁבֶת יְצָרָהּ". מִכָּאן מוּבָן כִּי לְאֻמּוֹת הָעוֹלָם יֵשׁ חִיּוּב לְיַשֵּׁב אֶת הָעוֹלָם כִּי לְשֵׁם כָּךְ בָּרָא ה' אֶת הָעוֹלָם, וּמִכָּאן שֶׁגּוֹי שֶׁפּוֹגֵם מוֹעֵל בִּרְצוֹן ה'. אַךְ הַחִיּוּב שֶׁל "פְּרִיָה וְרִבְיָה" בּוֹ מְחֻיָּבִים רַק בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֵינוֹ יְשׁוּב הָעוֹלָם בְּעָלְמָא, אֶלָּא בְּשׁוֹנָה מֵהַגּוֹיִם, לְפִרְיָה וְרִבְיָה בְּיִשְׂרָאֵל יֵשׁ בְּעִקָּר מַשְׁמָעוּת רוּחָנִית עֲמוּקָה.

אֲצֶל הַגּוֹיִם הַזֶּרַע הוּא רַק טִפָּה שֶׁמִּשַּׁמֶּשֶׁת אֶמְצָעִי לְרִבְיָה, כְּמוֹ כָּל בָּעַל חַיִּים אַחֵר בַּטֶּבַע, וְלָכֵן עֲלֵיהֶם אָמַר הַנָּבִיא (יחזקאל כג, כ): "בְּשַׂר חֲמוֹרִים בְּשָׂרָם וְזִרְמַת סוּסִים זִרְמָתָם", שֶׁגּוּפָם (בָּשָׂר) מְחֻבָּר לַחֹמֶר (חֲמוֹרִים), וְהֵם לֹא נָעִים מֵעֵבֶר לַמִּישׁוֹר שֶׁל הָעוֹלָם הַזֶּה.

אֲבָל אֵצֶל יְהוּדִי יֵשׁ פְּגַם רוּחָנִי גָּבוֹהַּ (זוהר בראשית לג.), כִּי אֵצֶל יְהוּדִי הַזֶּרַע נִתְלַשׁ מִמֹּחוֹ, וּכְשֶׁהוּא יוֹצֵא, נֶעֱקָר חֵלֶק מִמֹּחוֹ! מָה הַכַּוָּנָה? אֵיזֶה זֶרַע יֵשׁ בַּמֹּחַ? לָמָּה חַז"ל הִתְכַּוְּונוּ? אֶלָּא לְכָל דָּבָר גַּשְׁמִי יֵשׁ חֵלֶק רוּחָנִי שֶׁהוּא הַחִיּוּת שֶׁלּוֹ. הַזֶּרַע הוּא הַדָּבָר הַיָּחִיד שֶׁכָּל עוֹד הוּא בְּגוּף הָאָדָם פְּנִימָה, חֶלְקוֹ הָרוּחָנִי וְחֶלְקוֹ הַגַּשְׁמִי לֹא נִמְצָאִים בְּאוֹתוֹ מָקוֹם. הַחֵלֶק הַגַּשְׁמִי הַטִּפָּה הַסְּרוּחָה נִמְצָא בְּאֵיבְרֵי הָרְבִיָּה לְמָטָּה, אֲבָל הַחֵלֶק הָרוּחָנִי שֶׁמִּצְטָרֵף אֵלֶיהָ נִמְצָא בַּמֹּחַ, כִּי בַּמֹּחַ נִמְצֵאת הַנְּשָׁמָה.

בְּכָל פַּעַם שֶׁאָדָם מוֹצִיא זֶרַע מִגּוּפוֹ, נֶעֱקָר מִמֶּנּוּ חֵלֶק מֵהַמֹּחַ, נִיצוֹץ מֵהַנְּשָׁמָה שֶׁלּוֹ וּמִשְׁתַּרְבֵּב בְּתוֹךְ אוֹתָהּ טִפָּה לַעֲשׂוֹת אֶת תִּקּוּנוֹ. בִּזְמַן שֶׁאָדָם מְקַיֵּם הַמִּצְוָה עִם אִשְׁתּוֹ כְּשֶׁהִיא טְהוֹרָה כַּדָּת וּמֻתֶּרֶת לוֹ, בֵּין אִם הִיא תִּתְעַבֵּר וּבֵין אִם הִיא כְּבָר מְעֻבֶּרֶת, אוֹ זְקֵנָה, אוֹ עֲקָרָה שֶׁלֹּא יְכוֹלָה לָלֶדֶת, מֵעֶצֶם הַמִּצְוָה וְהַיִּחוּד הַקָּדוֹשׁ, מֻשְׁלָם הַתִּקּוּן לְאוֹתָן נִיצוֹצוֹת הַיּוֹצְאִים מִמֶּנּוּ. כַּאֲשֶׁר אָדָם פּוֹגֵם בִּבְרִיתוֹ, הַנִּיצוֹצוֹת הָאֵלֶּה נוֹתְרוּ לְלֹא תִּקּוּן, וְלָכֵן נִהְיֶה לוֹ פְּגַם בַּמֹּחַ, חִסָּרוֹן בַּנְּשָׁמָה.

אָדָם וְאִשְׁתּוֹ נֶחְשָׁבִים כְּגוּף אֶחָד וּנְשָׁמָה אַחַת, וְכַאֲשֶׁר הַמִּצְוָה מִתְקַיֶּמֶת בֵּין שְׁנֵיהֶם, הַתִּקּוּן נַעֲשָׂה מִבְּלִי שֶׁיִּהְיֶה חִסָּרוֹן בַּנְּשָׁמָה שֶׁל הַגֶּבֶר, אֲבָל כְּשֶׁהוּא מוּצָא לְבַטָּלָה, הָאָדָם תּוֹלֵשׁ חֲלָקִים מִנִּשְׁמָתוֹ וְהֵם הוֹלְכִים לְאִבּוּד, זֶהוּ פְּגַם קָשֶׁה מְאֹד. הַדָּבָר גּוֹרֵם לְהִזְדַּקְנוּת מְהִירָה, לִדְכָאוֹנוֹת וְעַצְבוּת, זֶה מְשַׁבֵּשׁ לוֹ אֶת כָּל הַמַּעֲרָכוֹת רוּחָנִית וְגַשְׁמִית, הוּא נִהְיֶה אָטוּם רוּחָנִית!

וְלָכֵן יֵצֶר הָרַע, שֶׁיּוֹדֵעַ כָּל זֹאת, מַטָּרָתוֹ לְגָרֵם לִיהוּדִי לִפְגֹּם בִּבְרִיתוֹ וּלְהַרְחִיקוֹ מֵעֲבוֹדַת ה'. הַצַּעַד הָרִאשׁוֹן הוּא לְעַכֵּב אֶת הַיְּהוּדִי מִלְּהִתְחַתֵּן. כְּכָל שֶׁזֶּה יִדָּחֶה אֶת חֲתֻנָּתוֹ, הוּא שׁוֹקֵעַ עָמוֹק יוֹתֵר בְּהִרְהוּרֵי עֲבֵרָה וּלְבַסּוֹף נוֹפֵל גַּם בַּעֲבֵרָה עַצְמָהּ!

אָמַר רַב חִסְדָּא (קידושין כט:): "אֲנִי עָדִיף מֵחֲבֵרַי, כִּי הִתְחַתַּנְתִּי בְּגִיל 16, וְאִם הָיִיתִי מִתְחַתֵּן בְּגִיל 14, הָיִיתִי אוֹמֵר לַשָּׂטָן 'חֵץ בְּעֵינֶיךָ'"! כְּלוֹמַר, לֹא רַק שֶׁהָיָה נִשְׁמָר טוֹב יוֹתֵר מִיֵּצֶר הָרַע שֶׁל הָעֲרָיוֹת, כְּפִי שֶׁקָּרָה לוֹ כִּי הִתְחַתֵּן בְּגִיל 16, אֶלָּא אִם הָיָה מַקְדִּים, יָכוֹל הָיָה אַף לְהִתְגָּרוֹת בַּיֵּצֶר הָרַע! עַד כְּדֵי כָּךְ.

וְהִנֵּה, הַמַּכָּה הַ-11 נָחֲתָה עָלֵינוּ, וְאָנוּ רוֹאִים אֲנָשִׁים בְּשָׁנוֹת הַ-30 וְהַ-40 לְחַיֵּיהֶם וַעֲדַיִן לֹא מִתְחַתְּנִים. וְאַתָּה מַבִּיט בָּהֶם וְלֹא מֵבִין, מָה הַבְּעָיָה בָּהֶם? הֵם נִרְאִים בְּרִיאִים, יֵשׁ לָהֶם פַּרְנָסָה טוֹבָה, יֵשׁ אֲפִילוּ יְרֵאַת שָׁמַיִם. אָז הֵיכָן מִסְתַּתֵּר הַפְּגָם? אֵין זֶה אֶלָּא יֵצֶר הָרַע הַמִּתְלַבֵּשׁ בּוֹ וְעוֹשֶׂה אוֹתוֹ בָּרְרָן.

הַגְּמָרָא אוֹמֶרֶת (יבמות סג.): "נָחֵית דַּרְגָּא נָסֵיב אִיתְּתָא" (תֵּרֵד דַּרְגָּה וְתִשָּׂא אִשָּׁה). תּוֹרִיד דַּרְגָּה! אָז מָה אִם הוּא בּוֹגֵר אוּנִיבֶרְסִיטָה, וְהִיא בְּקִשְׁי בּוֹגֶרֶת בֵּית סֵפֶר עֲמָמִי? הַגְּמָרָא מְסַפֶּרֶת (שם) כִּי אִשְׁתּוֹ שֶׁל הַתַּנָּא הַקָּדוֹשׁ רַבִּי חִיָּא הָיְתָה מְצַעֶרֶת אוֹתוֹ. וּבְכָל זֹאת בְּכָל פַּעַם שֶׁמָּצָא מַשֶּׁהוּ נָאֶה הָיָה שָׂם בְּסוּדָרוֹ וּמֵבִיא לָהּ מַתָּנָה. אָמַר לוֹ חֲבֵרוֹ רַב, "יַחֲרֵי הִיא מְצַעֶרֶת אוֹתָךְ", עָנָה לוֹ רַבִּי חִיָּא "דַּיֵּנוּ שֶׁמְּגַדְּלוֹת בָּנֵינוּ (לְתוֹרָה) וּמַצִּילוֹת אוֹתָנוּ מִן הַחֵטְא".

זֶה מָה שֶׁדּוֹרְשִׁים מִמֶּנָּה. כָּל הַשְּׁאָר זֶה בּוֹנוּס, אֲבָל שֶׁתַּצִּיל אוֹתָנוּ מִן הַחֵטְא! מֵהֶרְהוּרִים! אָדָם שֶׁנִּשְׁאַר רָוָק עַד גִּיל מְאֻחָר הוּא לֹא מְיֻשָּׁב, כָּל הַזְּמַן יֵשׁ לוֹ הִרְהוּרִים, אָז תּוֹרִיד דַּרְגָּה! יֵשׁ לָהּ מִדּוֹת טוֹבוֹת? הִיא מְגַדֶּלֶת אֶת הַיְלָדִים לְתוֹרָה וּמִצְווֹת וְיִרְאַת שָׁמַיִם? הִיא מַצִּילָה אוֹתוֹ מִן הַחֵטְא? זֶה מָה שֶׁהוּא צָרִיךְ!

וְאִם הִגְדִּיל לַעֲשׂוֹת וְנָשָׂא אִשָּׁה, הַאִם הוּא חוֹשֵׁב שֶׁיֵּצֶר הָרַע יַעַזְבֵנוּ, בְּיִחוּד אִם הִתְחַתֵּן בְּגִיל מְאֻחָר? יֵצֶר הָרַע עוֹשֶׂה

הַכֹּל בַּשָּׁנָה הָרִאשׁוֹנָה לְקַלְקֵל לוֹ אֶת הַבַּיִת: הַכֹּל: רוֹב הַזּוּגוֹת שֶׁמִּתְגָּרְשִׁים כַּיּוֹם, כְּמַעַט כֻּלָּם הִתְגָּרְשׁוּ בַּשָּׁנָה הָרִאשׁוֹנָה לְנִשּׂוּאֵיהֶם: זוֹ הַשָּׁנָה הֲכִי קָשָׁה: אָדָם שֶׁמִּתְחַתֵּן בְּגִיל מְאֻחָר, גַּם כָּךְ פִּתַּח הֶרְגֵּלִים מְשֻׁלּוֹ, הוּא לֹא אוֹהֵב לְהִתְפַּשֵּׁר. מַגִּיעִים שְׁנֵי עוֹלָמוֹת שׁוֹנִים לְבַיִת אֶחָד וּמִתְנַגְּשִׁים: וְאָז הַהוֹרִים נִדְחָפִים פְּנִימָה[17]. וְכָךְ בְּכָל רִיב זֶה רָץ לְאִמָּא שֶׁלּוֹ, זוֹ רָצָה לְאִמָּא שֶׁלָּהּ, וְכָךְ מַגִּיעִים לְגֵט: וְעַכְשָׁו הָאִמָּא שֶׁרָצְתָה אֶת "הַטּוֹבָה שֶׁל הַבַּת שֶׁלָּהּ" יֵשׁ לָהּ בַּת גְּרוּשָׁה בַּת 35 בַּבָּיִת, חָבַל, מָה הִיא תַּעֲשֶׂה עַכְשָׁו?[18] כַּמָּה צָרִיךְ לְהִזָּהֵר מִיֵּצֶר הָרַע...

אִם אֶפְשָׁר לְקַלְקֵל, אֶפְשָׁר לְתַקֵּן

אֵין גְּבוּל לָמָּה שֶׁהַיֵּצֶר מוּכָן לַעֲשׂוֹת כְּדֵי שֶׁיִּפְּלוּ אֲנָשִׁים בַּפְּגָם הַבְּרִית: מַדּוּעַ? כִּי פְּגַם הַבְּרִית מְעַכֵּב אֶת הַגְּאֻלָּה, וְזֶה מָה שֶׁהַיֵּצֶר רוֹצֶה יוֹתֵר מִכֹּל, עִנְיַן שֶׁל הִשְׁתַּרְדוּת, שֶׁהֲרֵי בְּבוֹא הַגְּאֻלָּה הוּא יִצְטָרֵךְ לָצֵאת לְפֶנְסְיָה. כָּתוּב בַּגְּמָרָא (יבמות סב.): "אֵין בֶּן דָּוִד (הַמָּשִׁיחַ) בָּא עַד שֶׁיִּכְלוּ כָּל נְשָׁמוֹת שֶׁבְּגוּף". יֵשׁ "גּוּף" בָּעוֹלָם הָעֶלְיוֹן שֶׁמָּלֵא נְשָׁמוֹת, כֻּלָּן צְרִיכוֹת לָרֶדֶת לָעוֹלָם הַזֶּה, וְאָדָם שֶׁמִּתְעַכֵּב מִפְּרִיָּה וְרִבְיָה, הוּא מְעַכֵּב אֶת הַגְּאוּלָּה!

כְּשֶׁאָדָם דּוֹחֶה אֶת נְשׁוּאָיו וְהוּא מִתְעַכֵּב וּמִתְפַּנֵּק, וּמַקְפִּיד, וְעוֹד עַל דְּבָרִים שֶׁל הֶבֶל, הִיא "גְּבוֹהָה מִדַּי", "נְמוּכָה מִדַּי", "שְׁמֵנָה מִדַּי", "רָזָה מִדַּי"... הוּא חוֹשֵׁב שֶׁהוּא מִתְחַתֵּן

---

17 וְלֹא מִתּוֹךְ רִשְׁעוּת חָלִילָה, אֶלָּא מִתּוֹךְ "הֶלֶם קָרֵב", שֶׁהֲרֵי עַד הַיּוֹם הֶחְלִיטוּ הַכֹּל עֲבוּר יַלְדָּתָם וְהִנֵּה פִּתְאוֹם מַגִּיעַ אֵיזֶה "צוֹצִיק" וּמַחְלִיט שֶׁהוּא קוֹבַע, אָז גַּם כָּךְ אֵין לוֹ הַרְבֵּה זְכֻיּוֹת בְּעֵינֵיהֶם, וּבַסּוֹף הוּא עוֹד מִתְחַצֵּף לְבִתָּם?!

18 לְצַעֲרֵנוּ, בְּהַרְבֵּה מִמְּקָרִים אֵלּוּ, אֵלּוּ הַהוֹרִים לֹא הָיוּ בָּאִים "לַעְזוֹר", הַזּוּג הָיָה מִתְפַּשֵּׁר וּמִתְרַצֶּה הָאֶחָד לְרֵעֵהוּ, וְרַק בְּגִלַּל שֶׁהַהוֹרִים רָצוּ "לַעְזוֹר" בַּסּוֹף הֵבִיאוּ לְפֵרוּק בֵּיתָם. לָכֵן עַל הַהוֹרִים לְהִזָּהֵר מִזֶּה עִם כָּל הָרָצוֹן הַטּוֹב, שֶׁלֹּא יְחַזְּקוּ אֶת בְּנֵי הַזּוּג לְהִתְחַפֵּר בְּעֶמְדּוֹתֵיהֶם עַד לְפֵרוּק הַבַּיִת, אֶלָּא יִתְּנוּ לָהֶם עֵצָה לְהִתְפַּשֵּׁר וְלִהְיוֹת "חָכָם" וְלֹא "צוֹדֵק".

עִם פֶּסֶל נָאֶה שֶׁיֵּצֵב בַּסָּלוֹן וְיִשָּׁאֵר בְּצוּרָתוֹ לְעוֹלָמִים. אַחֲרֵי הַנִּשּׂוּאִין כֻּלָּם מִשְׁתַּנִּים, זֶה עִנְיָן שֶׁל זְמַן וּמְצִיאוּת. וְהִיא שֶׁמְּחַכָּה לַנָּסִיךְ עַל הַסּוּס הַלָּבָן, וּמַשְׁוָה אוֹתוֹ לַבַּחוּרִים הַיָּפִים מִסְּרוּטֵי הַטֶּמְבְּלְוִיזְיָה בִּסְפָרַדִית, אֵיזֶה הֶבֶל וּשְׁטוּת רוּחַ! וְהִנֵּה אָנוּ רוֹאִים זוּג מְאֻשָּׁר אַחֲרֵי כַּמָּה שָׁנוֹת נְשׂוּאִים, וְהַקֶּשֶׁר בֵּין הַמַּרְאָה שֶׁלָּהֶם כַּיּוֹם לִתְמוּנַת הַחֲתֻנָּה הוּא מִקְרִי בְּהֶחְלֵט, וְלֹא אִכְפַּת לָהֶם. יֵשׁ לוֹ פַּחוֹת שְׂעָרוֹת עַל רֹאשׁ וּקְצָת יוֹתֵר בֶּטֶן בַּחוּץ, וְגַם הִיא אַחֲרֵי כַּמָּה לֵידוֹת כְּבָר לֹא נִכְנֶסֶת לְאוֹתָם בְּגָדִים, אֲבָל זֶה לֹא מְהַוֶּה שִׁקּוּל בִּכְלָל לְקִיּוּם בֵּיתָם, זֶה רַק יֵצֶר הָרַע שֶׁמְּשַׂגֵּעַ אוֹתָנוּ לִפְנֵי הַחֲתֻנָּה. אַחֲרֵי הַחֲתֻנָּה הוּא יְחַפֵּשׂ לְשַׂגֵּעַ אוֹתָנוּ בִּדְבָרִים אֲחֵרִים, הַכֹּל כְּדֵי שְׁנִפְגֹּם בַּבְּרִית, חַס וְשָׁלוֹם. לַיֵּצֶר גַּם יֵשׁ יֵצֶר, יֵצֶר הַהִשְׁתָּרְדוּת.

אָז אִם הַקִּלְקוּל שֶׁל פְּגַם הַבְּרִית הוּא בַּמֹּחַ, גַּם הַתִּקּוּן צָרִיךְ לִהְיוֹת שָׁם. אֲנִי "רוֹקַנְתִּי" אֶת הַמֹּחַ, אֲנִי צָרִיךְ לְאַמֵּץ אוֹתוֹ וְעַל יְדֵי כָּךְ לְמַלֵּא אוֹתוֹ. אוֹמֵר הַמִּדְרָשׁ (ויקרא רבה כה, א): "רַב הוּנָא אָמַר: אִם נִכְשַׁל אָדָם בַּעֲבֵרָה חַיָּב מִיתָה בִּידֵי שָׁמַיִם, מַה יַּעֲשֶׂה וְיִחְיֶה? אִם הָיָה לָמוּד לִקְרוֹת דַּף אֶחָד קוֹרֵא שְׁנֵי דַּפִּים, וְאִם הָיָה לָמוּד לִשְׁנוֹת פֶּרֶק אֶחָד, יִשְׁנֶה שְׁנַיִם". עָלֵינוּ לִלְמֹד תּוֹרָה, לְאַמֵּץ אֶת הַמֹּחַ, לְתַקֵּן הֵיכָן שֶׁנִּפְגַּם.

שָׁמַעְתִּי סִפּוּר עַל בָּחוּר צָעִיר שֶׁנִּקְלַע לִפְנֵי כְּ-15 שָׁנָה לְפִגּוּעַ הִתְאַבְּדוּת שֶׁל מְחַבֵּל עֲרָבִי. הוּא עָמַד קָרוֹב אֶל הַמְּחַבֵּל וּבְנֵס נוֹתַר בַּחַיִּים. בְּעִקָּר כְּשֶׁהִתְבָּרֵר שֶׁאוֹתוֹ בֶּן עַוְלָה יְמַח שְׁמוֹ, הִכְנִיס בְּתוֹךְ הַמִּטְעָן מַסְמְרִים רַבִּים, לְהַגְדִּיל אֶת מִסְפַּר הַנִּפְגָּעִים מֵהַהֶדֶף! בְּגוּפוֹ שֶׁל אוֹתוֹ בָּחוּר נִמְצְאוּ מֵעַל לְמֵאָה מַסְמְרִים! בְּמֶשֶׁךְ שָׁעוֹת עָמְלוּ הָרוֹפְאִים לְהַצִּיל אֶת חַיָּיו, כְּשֶׁכְּמֵעַט שְׁנֵי שְׁלִישׁ מֵהַמַּסְמְרִים נִשְׁאֲרוּ בְּגוּפוֹ בְּשֶׁל מִקּוֹמָם

הַמְסֻכָּן, שֶׁהַנֵּזֶק שֶׁיּוּצַר בְּהוֹצָאָתָם יַעֲלֶה עַל זֶה שֶׁיִּהְיֶה לוֹ אִם יִשָּׁאֲרוּ בְּגוּפוֹ!

הַבָּעָיָה הָעִקָּרִית הָיְתָה בְּמַסְמֵר אֶחָד שֶׁחֻצְיוֹ הָיָה נָעוּץ בַּחֵלֶק הַקִּדְמִי שֶׁל מֹחוֹ! הוּא חָוָה מָוֶת קְלִינִי עַל הַשֻּׁלְחָן וְרָאָה לְפֶתַע קָרוֹב מִשְׁפָּחָה מְבֻגָּר שֶׁכְּבָר נִפְטַר מִן הָעוֹלָם, וְאָמַר לוֹ שֶׁאִם יַסְכִּים לַחְזוֹר בִּתְשׁוּבָה, תִּנָּתֵן לוֹ הִזְדַּמְנוּת לָשׁוּב וְהוּא הִסְכִּים. כָּךְ מָצָא עַצְמוֹ מִתְעוֹרֵר עַל מִטַּת הַנִּתּוּחִים, וּמִשָּׁם הִתְחִילָה דֶּרֶךְ אֲרֻכָּה וְרַבַּת יִסּוּרִים שֶׁל שִׁקּוּם מֻחָדָשׁ. הוּא הָיָה צָרִיךְ לִלְמֹד הַכֹּל מֻחָדָשׁ, לָלֶכֶת, לְדַבֵּר, לִקְרֹא וְלִכְתֹּב. דֶּרֶךְ אֲרֻכָּה וְקָשָׁה עָשָׂה רַק כְּדֵי שֶׁיּוּכַל לְהַתְחִיל לַחְזוֹר בִּתְשׁוּבָה, וּמִשָּׁם הִמְשִׁיךְ וְהָפַךְ אַף לְבֶן תּוֹרָה! אַבְרֶךְ!

אֲבָל בְּמֶשֶׁךְ כָּל הַזְּמַן הוּא סָבַל מִמִּגְרֵנוֹת קָשׁוֹת בִּגְלַל הַמַּסְמֵר הַתָּקוּעַ בְּמוֹחוֹ, הוּא מְבַקֵּשׁ לִלְמֹד תּוֹרָה בְּכָל רֶגַע פָּנוּי, אֲבָל סוֹבֵל מִשְׁתֵּי בְּעָיוֹת עִקָּרִיּוֹת, בְּעָיָה רִאשׁוֹנָה הָיְתָה עֲשָׂרוֹת הַמַּסְמְרִים שֶׁבְּגוּפוֹ, שֶׁהֲרֵי מַסְפִּיק שֶׁאֶחָד מֵהֶם יַחְלִיד וְהַדָּבָר יָבִיא לְזִהוּמִים וְעַד לְסַכָּנַת חַיִּים! בְּעָיָה שְׁנִיָּה הָיְתָה הַמִּגְרֵנוֹת הַקָּשׁוֹת, כְּאֵבֵי רֹאשׁ נוֹרָאִיִּים שֶׁחֶלְקָם הִסְתַּיְמוּ בְּהִתְעַלְפוּיוֹת. הַבָּעָיָה הָרִאשׁוֹנָה מֵעוֹלָם לֹא צָצָה, וּבְכָל הַזְּמַן הַזֶּה, בָּרוּךְ ה׳, אַף מַסְמֵר לֹא הֶחְלִיד וְשׁוּם זִהוּם לֹא קָרָה.

וְהִנֵּה הוּא יוֹשֵׁב לוֹ יוֹם אֶחָד בַּיְשִׁיבָה לוֹמֵד קֻטַּע בַּגְּמָרָא, וְהוּא קוֹרֵא עַל קֻטַּע זֶה פֵּרוּשׁ שֶׁל הָרַשְׁבָּ״א (רִבִּי שְׁלֹמֹה בֶּן אַדֶּרֶת), אֶחָד מֵהַמְּפָרְשִׁים הָרִאשׁוֹנִים הַחֲשׁוּבִים עַל הַגְּמָרָא. הוּא מְנַסֶּה לְהָבִין אֶת הַגְּמָרָא עַל פִּי הַפֵּרוּשׁ, אֲבָל דִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ״א הָיוּ קָשִׁים וּפְחוֹת מוּבָנִים מֵהַגְּמָרָא עַצְמָהּ. הוּא לֹא הִסְכִּים לְוַתֵּר, הוּא חַיָּב לְהָבִין!

וְכָךְ הוּא קָרָא אֶת הַפְּרוֹשׁ שׁוּב וְשׁוּב, מִתְאַמֵּץ וּמִתְאַמֵּץ, וְאַחֲרֵי שָׁעָה אֲרֻכָּה כָּזוֹ, הוּא שׁוֹמֵעַ אֶת הָאַבְרֵךְ שֶׁיָּשַׁב מוּלוֹ פּוֹרֵץ בִּצְעָקוֹת, כְּשֶׁהוּא מַצְבִּיעַ לְעֶבְרוֹ. הוּא נִגַּשׁ לַמַּרְאָה, וְרָאָה כִּי מִתּוֹךְ הַמִּצַּח שֶׁלּוֹ יָצָא חֲצִי מַסְמֵר הַחוּצָה! בְּבֵית הַחוֹלִים הִתְבָּרֵר שֶׁהַמַּסְמֵר נִפְלָט הַחוּצָה מִתּוֹךְ הַמֹּחַ וְאֶל מִחוּץ לָרֹאשׁ בִּכְלָל! בְּנִתּוּחַ קַל הֵסִירוּ אוֹתוֹ לַחֲלוּטִין מִגּוּפוֹ, וּמָסְרוּ אוֹתוֹ לָאַבְרֵךְ לְבַקָּשָׁתוֹ.

אֶת הַמַּסְמֵר הַזֶּה הוּא תָּלָה בְּבֵיתוֹ. יֵשׁ אֲנָשִׁים שֶׁנִּגְמָלִים מִסִּיגַרְיוֹת וְתוֹלִים אֶת הַסִּיגַרְיָה הָאַחֲרוֹנָה שֶׁלָּהֶם עַל הַקִּיר (מְעַנְיֵן אִם הִתְיַעֲצוּ עִם הָאִשָּׁה עַל הָעִצּוּב הַמְּקוֹרִי), הָאַבְרֵךְ שֶׁלָּנוּ תָּלָה אֶת הַמַּסְמֵר וְכָתַב מִתַּחְתָּיו "הַמַּסְמֵר שֶׁל הָרַשְׁבָּ"א". בִּזְכוּת הַלִּמּוּד שֶׁל פֵּרוּשׁוֹ שֶׁל הָרַשְׁבָּ"א יָצָא הַמַּסְמֵר הַחוּצָה!

זֶה הַכֹּחַ שֶׁל הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה! הִיא פּוֹעֶלֶת עִם הַמֹּחַ! פָּגַמְנוּ עִם הַמֹּחַ? נְתַקֵּן עִם הַמֹּחַ! לְכָל דָּבָר יֵשׁ תִּקּוּן.

תְּקוּפַת הַשּׁוֹבָבִי"ם הִיא תְּקוּפָה מְסֻגֶּלֶת כָּזוֹ, ה' לֹא רוֹצֶה בְּצוֹמוֹת וּבְתַעֲנִיּוֹת, לֹא שְׁנִתְגַּלְגֵּל בְּשֶׁלֶג, אֶלָּא שֶׁנִּלְמַד! אִם לֹא זָכִינוּ לְקַבֵּעַ עִתִּים לַתּוֹרָה עַד כֹּה, נַתְחִיל עַכְשָׁו, אִם זָכִינוּ כְּבָר לִלְמֹד, בָּרוּךְ ה', אָז נַכְפִּיל! לָמַדְנוּ שָׁעָה בְּיוֹם? מֵעַכְשָׁו שְׁעָתַיִם! לָמַדְנוּ 2 הֲלָכוֹת בַּבֹּקֶר אַחֲרֵי הַתְּפִלָּה, נִלְמַד 4! נַגְבִּיר, נוֹסִיף, נְאַמֵּץ אֶת הַמֹּחַ וְזֶה יִהְיֶה הַתִּקּוּן! זֶה יִהְיֶה הַתִּקּוּן הָאִישִׁי שֶׁלָּנוּ וְזֶה יִהְיֶה הַתִּקּוּן הַכְּלָלִי שֶׁל הָעוֹלָם! בִּזְכוּת זֹאת נָבִיא אֶת הַגְּאֻלָּה.

ט״ו בשבט

ט״ו בִּשְׁבָט הִגִּיעַ...

ט״ו בִּשְׁבָט יָדוּעַ בְּתוֹר ״חַג לָאִילָנוֹת״, כָּךְ לְפָחוֹת שָׂרִים בָּרְחוֹב. הַמָּקוֹר לַחֲשִׁיבוּת הַיּוֹם הַזֶּה בַּיַּהֲדוּת הוּא בַּמִּשְׁנָה (ראש השנה ב.), שָׁם מוּבֵאת מַחְלֹקֶת בֵּין בֵּית שַׁמַּאי לְבֵית הִלֵּל מָתַי הוּא רֹאשׁ הַשָּׁנָה לָאִילָנוֹת, שֶׁבֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים בְּאֶחָד בִּשְׁבָט וְאִלּוּ בֵּית הִלֵּל אוֹמְרִים בְּט״ו בִּשְׁבָט וַהֲלָכָה כְּבֵית הִלֵּל. אָז אִם רֹאשׁ הַשָּׁנָה זֶה חַג, אִם כֵּן ט״ו בִּשְׁבָט זֶה חַג לָאִילָנוֹת... וְאֵיךְ מְצַיְּנִים אֶת הֶחָג, אוֹכְלִים פֵּרוֹת יְבֵשִׁים?

הָאֱמֶת שֶׁאֵין שׁוּם עִנְיָן בַּאֲכִילַת פֵּרוֹת יְבֵשִׁים בְּט״ו בִּשְׁבָט, וְכָךְ אַחֵינוּ הַטּוֹעִים רָצִים לִקְנוֹת פֵּרוֹת יְבֵשִׁים מִטּוּרְקִיָּה שֶׁמְּלֵאִים בְּתוֹלָעִים, וְאִלּוּ אֵלֶּה שֶׁמִּתְעַקְּשִׁים לִקְנוֹת בָּדָ״צ נָקִי

מֵחָרָקִים יְגַלּוּ שֶׁהַכַּמּוּת קְטַנָּה פִּי 4 וְהַמְּחִיר עוֹלֶה פִּי 5, עֲבוּר פֵּרוֹת שֶׁאֲנַחְנוּ לֹא אוֹכְלִים גַּם בְּחִנָּם בְּמֶשֶׁךְ כָּל שְׁאָר הַשָּׁנָה...

מָה זֹאת אוֹמֶרֶת אֵין עִנְיָן בְּפֵרוֹת יְבֵשִׁים? הֲרֵי כֻּלָּם קוֹנִים וּמְנַהֵג יִשְׂרָאֵל הֲלָכָה הוּא? אֶלָּא שֶׁיֵּשׁ עִנְיָן לֶאֱכוֹל פֵּרוֹת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. כֵּיוָן שֶׁבְּיוֹם זֶה נִדּוֹנִים הָאִילָנוֹת עַל הַפֵּרוֹת שֶׁיּוֹצִיאוּ כָּל הַשָּׁנָה, נָהֲגוּ חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל לֶאֱכוֹל מִפֵּרוֹת הָאָרֶץ וּלְבָרֵךְ עֲלֵיהֶם, וְלַשְׁאֵת תְּפִלָּה עַל הַפֵּרוֹת שֶׁיֵּצְאוּ בַּשָּׁנָה הַקְּרוֹבָה. כַּאֲשֶׁר גָּלִינוּ מֵאַרְצֵנוּ בַּעֲוֹונוֹתֵינוּ הָרַבִּים, בְּיוֹם זֶה נָהֲגוּ לְחַזֵּר אַחַר פֵּרוֹת מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, אַף כֵּיוָן שֶׁלֹּא הָיוּ אֶמְצָעֵי תַּחְבּוּרָה וְקָרוֹב לְהַעֲבִיר פֵּרוֹת טָרִיִּים לְמֶרְחַקִּים כָּאֵלֶּה, הָיוּ מַעֲבִירִים רַק פֵּרוֹת יְבֵשִׁים. אֲבָל עַתָּה שֶׁזָּכִינוּ לַחְזֹר אֶל אַרְצֵנוּ וְאַדְמָתֵנוּ הַקְּדוֹשָׁה, מַדּוּעַ לֹא נֹאכַל פֵּרוֹת טָרִיִּים שֶׁל הָאָרֶץ, בִּמְקוֹם פֵּרוֹת יְבֵשִׁים שֶׁהֵם בִּכְלָל מְטוּרְקָיָה וְיָוָן וְלֹא רְאוּיִים לְמַאֲכָל אָדָם, וְעוֹד לְשַׁלֵּם עַל כָּךְ הוֹן תּוֹעָפוֹת?

מָה רַע בְּפֵרוֹת אַרְצֵנוּ הַטָּרִיִּים? אֶפְשָׁר לִרְאוֹת אֶת הַבְּרָכָה בַּגֹּדֶל בַּטַּעַם וּבָרִיחַ. אִשְׁתִּי שׁוֹלַחַת אוֹתִי לִקְנוֹת תַּפּוּזִים וַאֲנִי מֵבִיא קְלֶמַנְטִינוֹת כִּי הִתְבַּלְבַּלְתִּי בְּשֶׁל הַגֹּדֶל! אָז עָזְבוּ אֶת הַלֶּדֶר וְהַתְּאֵנִים הַיְבֵשׁוֹת שֶׁנִּמְכָּרִים לָנוּ בְּמְחִירִים מֻפְקָעִים, וּבוֹאוּ נְבָרֵךְ כָּרָאוּי עַל פֵּרוֹת אַרְצֵנוּ הַנֶּהְדֶּרֶת, וְנִתְפַּלֵּל בְּיוֹם זֶה כִּי גַּם בַּשָּׁנָה הַקְּרוֹבָה יֵצְאוּ עוֹד פֵּרוֹת נֶהְדָּרִים כָּאֵלֶּה וְיוֹתֵר.

אֲבָל אַחֲרֵי שֶׁפָּתַחְנוּ שֻׁלְחָן וּבֵרַכְנוּ "בּוֹרֵא פְּרִי הָעֵץ" וְאוּלַי "שֶׁהֶחֱיָינוּ" עַל פְּרִי חָדָשׁ שֶׁהִצְלַחְנוּ לְהַשִּׂיג, מִכָּאן וָהָלְאָה דֵּי נִגְמָר הָעִנְיָן... זֶה רֹאשׁ הַשָּׁנָה לָאִילָנוֹת? בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה שֶׁלָּנוּ יֵשׁ שְׁנֵי יָמִים טוֹבִים, עִם תְּפִלּוֹת אֲרֻכּוֹת וּמְיֻחָדוֹת וּתְקִיעַת שׁוֹפָר, יֵשׁ שְׁבִיתָה מִמְּלָאכָה וּסְעוּדָה חֲגִיגִית עַל בָּשָׂר וְיַיִן. כָּאן אָכַלְנוּ כַּמָּה פֵּרוֹת וְהָלְכְנוּ לַעֲבוֹדָה. מָה רֹאשׁ הַשָּׁנָה כָּאן?

הַמִּנְהָג הַיָּחִיד שֶׁהִכִּירָנוּ הָיָה לֶאֱכוֹל פֵּרוֹת יְבֵשִׁים וְהַיּוֹם לָמַדְנוּ שֶׁגַּם זֶה מִנְהָג מְשֻׁבָּשׁ... אָז מָה נִשְׁאַר?

מַסֶּכֶת רֹאשׁ הַשָּׁנָה (ב.) פּוֹתַחַת בְּכָל הַיָּמִים שֶׁהֵם רָאשֵׁי שָׁנָה לְעִנְיָנִים מְסֻיָּמִים:

"אַרְבָּעָה רָאשֵׁי שָׁנִים הֵם: בְּאֶחָד בְּנִיסָן רֹאשׁ הַשָּׁנָה לַמְּלָכִים וְלָרְגָלִים. בְּאֶחָד בֶּאֱלוּל רֹאשׁ הַשָּׁנָה לְמַעְשַׂר בְּהֵמָה, רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמְרִים בְּאֶחָד בְּתִשְׁרֵי. בְּאֶחָד בְּתִשְׁרֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה לַשָּׁנִים וְלַשְּׁמִטִּין וְלַיּוֹבְלוֹת לִנְטִיעָה וְלִיָרָקוֹת. בְּאֶחָד בִּשְׁבָט רֹאשׁ הַשָּׁנָה לָאִילָן כְּדִבְרֵי בֵית שַׁמַּאי, בֵּית הִלֵּל אוֹמְרִים בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר בּוֹ".

וְכָךְ הַגְּמָרָא מְפָרֶטֶת מָה מְיֻחָד בְּכָל רֹאשׁ שָׁנָה וּמֵהֵיכָן לְמֵדִים זֹאת. לְדֻגְמָא א' בְּנִיסָן הוּא רֹאשׁ הַשָּׁנָה לְמַלְכֵי יִשְׂרָאֵל. הַכַּוָּנָה הִיא שֶׁלֹּא הָיוּ כּוֹתְבִים עַל הַשְּׁטָרוֹת בַּתַּאֲרִיךְ אֶת הַשָּׁנָה לִבְרִיאַת הָעוֹלָם אֶלָּא לְמַלְכוּת הַמֶּלֶךְ הַנּוֹכְחִי, וּכְדֵי שֶׁאֲנָשִׁים שֶׁיִּרְאוּ שְׁנֵי שְׁטָרוֹת וְיֵדְעוּ מִי קָדַם לְמִי, הֶחְלִיטוּ לִמְנוֹת אֶת הַשָּׁנָה הַשְּׁנִיָּה לְמַלְכוּת הַמֶּלֶךְ מֵא' בְּנִיסָן, כָּךְ שֶׁגַּם מֶלֶךְ שֶׁעָלָה לַשִּׁלְטוֹן בְּכ"ט בַּאֲדָר, בְּא' בְּנִיסָן כָּתְבוּ עַל הַשְּׁטָרוֹת: "א' בְּנִיסָן, שָׁנָה הַשְּׁנִיָּה לְמַלְכוּת הַמֶּלֶךְ פְּלוֹנִי" (ראש השנה ב.). לַדָּבָר יֵשׁ מַשְׁמָעוּת מִבְּחִינַת דִּינֵי שְׁטָרוֹת וּמָמוֹנוֹת. וְכָךְ מָצָאנוּ חֲשִׁיבוּת לְשֶׁאָר רָאשֵׁי הַשָּׁנָה, לְעִנְיָנִים שֶׁל הַפְרָשַׁת מַעַשְׂרוֹת, לְדִינֵי שְׁמִיטָה וְיוֹבְלוֹת, לְדִינֵי נְטִיעָה וְעָרְלָה וְכִדּוֹמֶה. הַמִּשְׁנָה מְסַתַּיֶּמֶת בְּמַחֲלֹקֶת לְגַבֵּי רֹאשׁ הַשָּׁנָה לָאִילָנוֹת וַהֲלָכָה כְּבֵית הִלֵּל שֶׁהוּא חַל בְּט"ו בִּשְׁבָט.

בְּשׁוֹנֶה מִכָּל רָאשֵׁי הַשָּׁנָה הָאֲחֵרִים בָּרְשִׁימָה, כָּאן לֹא קִבַּלְנוּ פֵּרוּט מָה מְיֻחָד בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה הַזֶּה, מֵעֵבֶר לַוִּכּוּחַ עַל הַתַּאֲרִיךְ בּוֹ הוּא חַל.

הַמַּעֲנְיָן הוּא שֶׁהַבְּרָכָה הַיְחִידָה שֶׁיֵּשׁ לָנוּ הַקְּשׁוּרָה לְאִילָנוֹת נֶאֱמֶרֶת בְּכָל בְּחֹדֶשׁ נִיסָן. הַגְּמָרָא אוֹמֶרֶת (ברכות מג:) אָדָם שֶׁיּוֹצֵא לַחוּץ בְּיוֹמֵי נִיסָן וְרוֹאֶה אִילָנוֹת מְלַבְלְבִים, יֵשׁ עִנְיָן לְשַׁבֵּחַ אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַל בְּרִיאָתָם וְלָכֵן יְבָרֵךְ עַל הָאִילָנוֹת: "בָּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹקֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁלֹּא חִסַּר בְּעוֹלָמוֹ כְּלוּם וּבָרָא בּוֹ בְּרִיּוֹת טוֹבוֹת וְאִילָנוֹת טוֹבוֹת לֵהָנוֹת בָּהֶן בְּנֵי אָדָם". בַּסְּפָרִים הַקְּדוֹשִׁים מְבֹאָר כִּי עַל פִּי תּוֹרַת הַסּוֹד יֵשׁ כָּאן עִנְיָן בִּבְרָכָה זוֹ לְתַקֵּן נִיצוֹצוֹת קְדוֹשִׁים הַנִּמְצָאִים עַל הָעֵצִים. וְכָךְ בְּכָל שָׁנָה אָנוּ רוֹאִים כֵּיצַד יוֹצְאִים כְּלָל יִשְׂרָאֵל בְּרֹב עַם הַדְרַת מֶלֶךְ עִם סִדּוּרִים, מְחַפְּשִׂים אַחַר שְׁנֵי עֲצֵי מַאֲכָל שֶׁהַתְחִילוּ לְהוֹצִיא פְּרָחִים וּמְבָרְכִים עַל הָאִילָנוֹת, וְאַף קוֹרְאִים אֶת כָּל הַתּוֹסְפוֹת הַמְיֻחָדוֹת לְפָנֵי וְאַחֲרֵי הַבְּרָכָה עַצְמָהּ, אָז בְּנִיסָן אָנוּ עוֹשִׂים עִנְיָן מֵהָאִילָנוֹת. אֲבָל בְּט"ו בִּשְׁבָט?

אָמְנָם בַּשָּׁנִים הָאַחֲרוֹנוֹת אָנוּ רוֹאִים יוֹתֵר וְיוֹתֵר יְהוּדִים יְקָרִים שׁוֹמְרֵי תּוֹרָה וּמִצְוֹות אֲשֶׁר אוֹחֲזִים בַּסְּפָרִים שֶׁמְּבַקְּשִׁים לָתֵת סֵדֶר לְמוּד מְיֻחָד לְיוֹם זֶה, וְלֹא לְהִסְתַּפֵּק בַּאֲכִילַת פֵּרוֹת. בְּרֹאשָׁם יֵשׁ אֶת הַתִּקּוּן "פְּרִי עֵץ הָדָר" הַמּוּבָא בַּסֵּפֶר "חֶמְדַּת יָמִים", בּוֹ לִקְּטוּ קְטָעִים מֵהַזֹּהַר וּמֵהַמִּדְרָשִׁים שֶׁבָּהֶם מְדֻבָּר עַל פֵּרוֹת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְסִדְּרוּ אוֹתָם לְפִי אָתְרוֹג וְתַפּוּחַ וְתָמָר וְכוּ'. אֲבָל בְּרֹב תְּפוּצוֹת יִשְׂרָאֵל לֹא מָצִינוּ סֵדֶר לְמוּד מְיֻחָד הַנָּהוּג בְּיוֹם זֶה. אָז מָה כֵּן נָהוּג?

חֲשִׁיבוּת אַחַת שֶׁל תַּאֲרִיךְ ט"ו בִּשְׁבָט בַּהֲלָכָה הִיא לְעִנְיָן חִשּׁוּב שְׁנוֹת הָעָרְלָה לָעֵץ. כַּאֲשֶׁר שׁוֹתְלִים עֵץ בָּאֲדָמָה, כָּל הַפֵּרוֹת שֶׁהוּא מַצְמִיחַ בִּשְׁלֹשׁ הַשָּׁנִים הָרִאשׁוֹנוֹת נֶחְשָׁבִים לְפֵרוֹת עָרְלָה הָאֲסוּרִים בַּאֲכִילָה וּבַהֲנָאָה וְיֵשׁ לְהַשְׁמִידָם מִן הָעוֹלָם. אֲבָל הַאִם צָרִיךְ לְחַכּוֹת 3 שָׁנִים תְּמִימוֹת?

הַשָּׁנָה הָרִאשׁוֹנָה שֶׁנִּמְנֵית לָעֵץ יְכוֹלָה לִהְיוֹת גַּם חֹדֶשׁ אֶחָד, אִם נִשְׁתַּל 44 יוֹם לִפְנֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה (14 יוֹם לִקְלִיטַת הַנִּטִיעָה וְעוֹד 30 יוֹם בְּשָׁנָה חֲשׁוּבִים כְּשָׁנָה), וּמִתְּשָׁרֵי מוֹנִים שָׁנָה שְׁנִיָּה וּשְׁלִישִׁית, וְכָל הַפֵּרוֹת שֶׁיַּחְנְטוּ לְאַחַר ט״וּ בִּשְׁבָט שֶׁל הַשָּׁנָה הַשְּׁלִישִׁית כְּבָר שַׁיְּכִים לַשָּׁנָה רְבִיעִית, אַף עַל פִּי שֶׁהָעֵץ בָּאֲדָמָה כִּשְׁנָתַיִם וַחֲצִי, וְאֶפְשָׁר לֵהָנוֹת מִן הַפֵּרוֹת (לְאַחַר שֶׁיְּחַלְּלוּ אֶת קְדֻשָּׁתָם עַל מַטְבֵּעַ).

וְכֵן הַדִּין לִתְרוּמוֹת וּמַעֲשְׂרוֹת. יָדוּעַ שֶׁכָּל שֶׁבַע שָׁנִים יֵשׁ שְׁנַת שְׁמִיטָה שֶׁאָסוּרָה בַּעֲבוֹדַת הַקַּרְקַע. הַפֵּרוֹת הַיּוֹצְאִים אֲסוּרִים בְּמֶקַח וּמִמְכָּר וְיֵשׁ לָהֶם קְדֻשַּׁת שְׁבִיעִית, שֶׁאָסוּר לְאַבְּדָם אֶלָּא לְאָכְלָם בִּלְבַד. כְּמוֹ כֵּן פֵּרוֹת שְׁבִיעִית פְּטוּרִים מִתְּרוּמוֹת וּמַעֲשְׂרוֹת. בְּעוֹד שֶׁשְּׁנַת הַשְּׁמִיטָה לִירָקוֹת מַתְחִילָה עִם הַיְּרָקוֹת שֶׁצָּמְחוּ לְאַחַר רֹאשׁ הַשָּׁנָה בְּתִשְׁרֵי שֶׁל שְׁנַת הַשְּׁמִיטָה וְכָלִים בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה שֶׁל מוֹצָאֵי שְׁבִיעִית, חֲרֵי הַדִּין בְּפֵרוֹת הָעֵץ נִדּוֹן מֵהַפֵּרוֹת שֶׁחָנְטוּ אַחֲרֵי ט״וּ בִּשְׁבָט שֶׁל שְׁנַת הַשְּׁמִיטָה וְעַד לְט״וּ בִּשְׁבָט שֶׁל מוֹצָאֵי שְׁבִיעִית, בְּהֶבְדֵּל שֶׁל כַּחֲצִי שָׁנָה מֵהַיְּרָקוֹת.

אֲבָל הַחֲשִׁיבוּת הַגְּדוֹלָה בְּיוֹתֵר לְיוֹם זֶה, שֶׁלָּכֵן הוּא נִקְרָא ״רֹאשׁ הַשָּׁנָה״ לָאִילָנוֹת, הוּא בִּגְלַל שֶׁבְּיוֹם זֶה יוֹשֵׁב וְדָן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת כָּל הָאִילָנוֹת בָּעוֹלָם עַל הַפֵּרוֹת שֶׁיּוֹצִיאוּ בְּמַהֲלַךְ הַשָּׁנָה עַד ט״וּ בִּשְׁבָט הַבָּא, בְּדוֹמֶה לְרֹאשׁ הַשָּׁנָה בְּתִשְׁרֵי בּוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא דָּן אֶת כָּל בְּנֵי הָאָדָם עַד לַשָּׁנָה שֶׁאַחֲרֵי. וְכֵיוָן שֶׁכָּאן דָּנִים אֶת הָאִילָנוֹת, חֲרֵי זֶה רֹאשׁ הַשָּׁנָה שֶׁלָּהֶם, כִּי כָּאן דָּנִים מָה יִהְיֶה לְמֶשֶׁךְ הַשָּׁנָה הַקְּרוֹבָה.

כִּי מִמֶּנּוּ תֹּאכֵל

בַּתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה מְצֻוֶּה עַם יִשְׂרָאֵל שֶׁצַּר עַל עִיר הָאוֹיֵב שֶׁלֹּא לְהַשְׁחִית אֶת עֲצֵי הַפְּרִי שֶׁמְּסָבִיב, וְכָךְ לָשׁוֹן הַצִּוּוּי (דברים כ,

יט): "כִּי תָצוּר אֶל עִיר יָמִים רַבִּים לְהִלָּחֵם עָלֶיהָ לְתָפְשָׂהּ, לֹא תַשְׁחִית אֶת עֵצָהּ לִנְדֹּחַ עָלָיו גַּרְזֶן, כִּי מִמֶּנּוּ תֹאכֵל וְאוֹתוֹ לֹא תִכְרוֹת, **כִּי הָאָדָם עֵץ הַשָּׂדֶה** לָבֹא מִפָּנֶיךָ בַּמָּצוֹר".

וְשַׁאֲלוּ חֲזַ"ל (תענית ז.) מַאי דִּכְתִיב: "כִּי הָאָדָם עֵץ הַשָּׂדֶה", וְכִי אָדָם עֵץ הַשָּׂדֶה הוּא? אֶלָּא מֵקִישׁ הַכָּתוּב אָדָם לְעֵץ הַשָּׂדֶה, נֶאֱמַר בַּפָּסוּק: "כִּי מִמֶּנּוּ תֹאכֵל וְאֹתוֹ לֹא תִכְרוֹת", וְאִלּוּ בַּפָּסוּק אַחֲרֵי כָּתוּב: "רַק עֵץ אֲשֶׁר תֵּדַע כִּי לֹא עֵץ מַאֲכָל הוּא **אוֹתוֹ תַּשְׁחִית וְכָרָתָּ**" וְגוֹ', מֵקִישׁ הַכָּתוּב כְּמוֹ שֶׁיֵּשׁ הֶבְדֵּל בֵּין עֵץ פְּרִי שֶׁשּׁוֹמְרִים לְעֵץ סָרָק שֶׁכּוֹרְתִים, כָּךְ יֵשׁ הֶבְדֵּל בֵּין תַּלְמִיד חָכָם הָגוּן לְעַמַּת אֶחָד שֶׁאֵינוֹ כָּזֶה. מִי שֶׁאֶפְשָׁר לִלְמֹד מִמֶּנּוּ וּלְקַבֵּל מִמֶּנּוּ פֵּרוֹת אוֹתוֹ נִשְׁמֹר, וּמִי שֶׁאֵינוֹ כָּזֶה...

אָז כְּמוֹ שֶׁיֵּשׁ עִנְיָן בַּיּוֹם הַזֶּה לְהִתְפַּלֵּל עַל פֵּרוֹת הָאִילָנוֹת שֶׁלָּנוּ, וְיֵשׁ שְׁנוֹשְׁאִים תְּפִלָּה מְיֻחֶדֶת עַל הָאֶתְרוֹג שֶׁיִּפּוֹל בְּיָדֵינוּ בַּסֻּכּוֹת שֶׁאַחֲרֵי, כָּךְ אֲנַחְנוּ מְשׁוּלִים לְאִילָנוֹת וּצְרִיכִים לְהִתְפַּלֵּל עַל הַפֵּרוֹת שֶׁל עַצְמֵנוּ! שֶׁלֹּא נִהְיֶה עֲצֵי סָרָק חָלִילָה שֶׁאֵין בָּהֶם תּוֹעֶלֶת וְלֹא נֶאֱסַר לְהַכְרִיתָם לְצֹרֶךְ שִׁמּוּשׁ כָּזֶה אוֹ אַחֵר! [19]

---

[19] וְזוֹ לְשׁוֹן הַתְּפִלָּה מִתּוֹךְ הַסֵּפֶר "לְשׁוֹן חֲכָמִים" לְרַבֵּנוּ יוֹסֵף חַיִּים זַצַ"ל: ט"ו בִּשְׁבָט רֹאשׁ הַשָּׁנָה לָאִילָנוֹת, עַל כֵּן טוֹב וְנָכוֹן לוֹמַר בְּיוֹם ט"ו בִּשְׁבָט בְּשַׁחֲרִית פְּסוּקִים אֵלּוּ וּבַקָּשָׁה זוֹ, וְיָדוּעַ הוּא שֶׁיֵּשׁ קַבָּלָה בְּיַד חֲכְמֵי אַשְׁכְּנַז זַ"ל שֶׁצָּרִיךְ לְבַקֵּשׁ בְּיוֹם ט"ו בִּשְׁבָט בִּפְרָטוּת עַל הָאֶתְרוֹג שֶׁיְּזַדְּמֵן לְיִשְׂרָאֵל אֶתְרוֹג טוֹב וְיָפֶה בְּחָג: "וַיֹּאמֶר אֱלֹקִים תַּדְשֵׁא הָאָרֶץ דֶּשֶׁא עֵשֶׂב מַזְרִיעַ זֶרַע עֵץ פְּרִי עֹשֶׂה פְּרִי לְמִינוֹ אֲשֶׁר זַרְעוֹ בוֹ עַל הָאָרֶץ וַיְהִי כֵן. וַתּוֹצֵא הָאָרֶץ דֶּשֶׁא עֵשֶׂב מַזְרִיעַ זֶרַע לְמִינֵהוּ וְעֵץ עֹשֶׂה פְּרִי אֲשֶׁר זַרְעוֹ בוֹ לְמִינֵהוּ וַיַּרְא אֱלֹקִים כִּי טוֹב". אָנָּא ה' הוֹשִׁיעָה נָּא, הַיּוֹם הַזֶּה לָאִילָן הוּא רֹאשׁ הַשָּׁנָה. אָנָּא ה' הַצְלִיחָה נָּא, הַיּוֹם הַזֶּה לָאִילָן הוּא רֹאשׁ הַשָּׁנָה. אָנָּא ה' הַרְוִיחָה נָּא, הַיּוֹם הַזֶּה לָאִילָן הוּא רֹאשׁ הַשָּׁנָה. אָנָּא ה' הַטִיבָה נָּא, הַיּוֹם הַזֶּה לָאִילָן הוּא רֹאשׁ הַשָּׁנָה. אָנָּא ה' בָּרֵךְ נָּא, הַיּוֹם הַזֶּה לָאִילָן הוּא רֹאשׁ הַשָּׁנָה. אֵל, נָא פְּצֵה שָׁנָה זוֹ מִשָּׁמִיר וָשַׁיִת, וּבָרֵךְ עֵץ שֶׁמֶן וְזַיִת. אֵל, נָא בְּמָטָר רַוֵּה חַרְבוֹנֵי יְשִׁימוֹן, וּבָרֵךְ גֶּפֶן וּתְאֵנָה

בַּגְּמָרָא יֵשׁ מַחְלֹקֶת מְפֻרְסֶמֶת בֵּין רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר מָתַי נִבְרָא הָעוֹלָם (ראש השנה י:). עַל פִּי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּתִשְׁרֵי נִבְרָא הָעוֹלָם, וְהַכְּוָנָה שֶׁאָדָם הָרִאשׁוֹן נִבְרָא לְשִׁיטָתוֹ בְּא׳ בְּתִשְׁרֵי. וְכֵיוָן שֶׁהָאָדָם נִבְרָא בַּיּוֹם הַשִּׁשִּׁי לַבְּרִיאָה, חֲרֵי שֶׁהַיּוֹם הָרִאשׁוֹן לַבְּרִיאָה הָיָה בְּכ״ה בֶּאֱלוּל. וְהִנֵּה יָדוּעַ כִּי 40 יוֹם לִפְנֵי יְצִירַת הַוָּלָד (סוטה ב.), מְבִיאִים אֶת הַנִּשָׁמָה לִפְנֵי שֶׁיּוֹרֶדֶת לָעוֹלָם בִּפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁשָּׁם הוּא פּוֹסֵק מָה יִהְיֶה מִמֶּנָּה בְּכָל הַתְּחוּמִים שֶׁל הָעוֹלָם הַזֶּה: עָשִׁיר אוֹ עָנִי, יָפֶה אוֹ מְכֹעָר, גִּבּוֹר אוֹ נָמוּךְ וְכֵן הָלְאָה. וְאִלּוּ אֶת הַחֵלֶק הָרוּחָנִי אִם יִהְיֶה צַדִּיק אוֹ רָשָׁע מַשְׁאִירִים לָאָדָם לִבְחֹר (נדה טז:). בְּאוֹתוֹ זְמַן גַּם יוֹצֵאת בַּת קוֹל הַמַּכְרִיזָה: בַּת פְּלוֹנִי לְפְלוֹנִי, שָׂדֶה פְּלוֹנִי

וְרִמּוֹן. אֵל, נָא רוֹמֵם עֲצֶרֶת עוֹלְלֵי טִפּוּחִים, וּבָרֵךְ אֱגוֹז וְתָמָר וְתַפּוּחִים. אֵל, נָא צִדְקָךְ מֵעַמְּךָ בַּל יִפָּסֵק, וּבָרֵךְ חָרוּב וּקְרוּסְטָמַל וַאֲפַרְסֵק. אֵל, נָא חֵלֶץ קְהִלָּה אֲשֶׁר אֵלֶיךָ תַּעֲרֹג, וּבָרֵךְ תַּתּוּת וְהָאֱגוֹז וְהָאֶתְרוֹג. וִיהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ ה׳ אֱלֹקֵינוּ וֵאלֹקֵי אֲבוֹתֵינוּ, שֶׁתְּבָרֵךְ כָּל אִילָנוֹת הָאֶתְרוֹג לְהוֹצִיא פֵּירוֹתֵיהֶם בְּעִתָּם. וְיוֹצִיאוּ אֶתְרוֹגִים טוֹבִים יָפִים וּמְהֻדָּרִים וּנְקִיִּים מִכָּל מוּם. וְלֹא יַעֲלֶה בָהֶם שׁוּם חֲזָזִית, וְיִהְיוּ שְׁלֵמִים וְלֹא יִהְיֶה בָּהֶם שׁוּם חִסָּרוֹן וַאֲפִלּוּ עֲקִיצַת קוֹץ וְיִהְיוּ מְצוּיִים לָנוּ וּלְכָל יִשְׂרָאֵל בְּכָל מָקוֹם שֶׁהֵם, לִקֵּים בָּהֶם מִצְוַת נְטִילָה עִם הַלּוּלָב בְּחַג הַסֻּכּוֹת שֶׁיָּבֹא עָלֵינוּ לְחַיִּים טוֹבִים וּלְשָׁלוֹם, כַּאֲשֶׁר צִוִּיתָנוּ בְּתוֹרָתְךָ עַל יְדֵי מֹשֶׁה עַבְדֶּךָ: ״וּלְקַחְתֶּם לָכֶם בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן פְּרִי עֵץ הָדָר כַּפֹּת תְּמָרִים וַעֲנַף עֵץ עָבֹת וְעַרְבֵי נָחַל״. וִיהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ ה׳ אֱלֹקֵינוּ וֵאלֹקֵי אֲבוֹתֵינוּ, שֶׁתַּעַזְרֵנוּ וּתְסַיְּעֵנוּ לְקַיֵּם מִצְוָה זוֹ שֶׁל נְטִילַת לוּלָב וְהַדַּס וַעֲרָבָה וְאֶתְרוֹג, כְּתִקָּנָהּ בִּזְמַנָּהּ בֶּחָג הַסֻּכּוֹת שֶׁיָּבֹא עָלֵינוּ לְחַיִּים טוֹבִים וּלְשָׁלוֹם בְּשִׂמְחָה וּבְטוּב לֵבָב, וְתַזְמִין לָנוּ אֶתְרוֹג יָפֶה וּמְהֻדָּר וְנָקִי וְשָׁלֵם וְכָשֵׁר כְּהִלְכָתוֹ. וִיהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ ה׳ אֱלֹקֵינוּ וֵאלֹקֵי אֲבוֹתֵינוּ, שֶׁתְּבָרֵךְ כָּל מִינֵי הָאִילָנוֹת, וְיוֹצִיאוּ פֵּרוֹתֵיהֶם בְּרִבּוּי, שְׁמָנִים וְטוֹבִים, וּתְבָרֵךְ אֶת הַגְּפָנִים שֶׁיּוֹצִיאוּ עֲנָבִים הַרְבֵּה, שְׁמֵנִים וְטוֹבִים כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה הַיַּיִן הַיּוֹצֵא מֵהֶם מָצוּי לָרוֹב לְכָל עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל, לְקַיֵּם בּוֹ מִצְוַת קִדּוּשׁ וּמִצְוַת הַבְדָּלָה בְּשַׁבָּתוֹת וְיָמִים טוֹבִים, וְיִתְקַיֵּם בָּנוּ וּבְכָל יִשְׂרָאֵל אַחֵינוּ מִקְרָא שֶׁכָּתוּב: ״לֵךְ אֱכֹל בְּשִׂמְחָה לַחְמֶךָ וּשְׁתֵה בְלֵב טוֹב יֵינֶךָ כִּי כְבָר רָצָה הָאֱלֹקִים אֶת מַעֲשֶׂיךָ״. וְנֶאֱמַר: ״בָּאתִי לְגַנִּי אֲחֹתִי כַלָּה אָרִיתִי מוֹרִי עִם בָּשְׂמִי אָכַלְתִּי יַעְרִי עִם דִּבְשִׁי שָׁתִיתִי יֵינִי עִם חֲלָבִי אִכְלוּ רֵעִים שְׁתוּ וְשִׁכְרוּ דּוֹדִים״. יְהִיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ ה׳ צוּרִי וְגוֹאֲלִי.

לִפְלוֹנִי, בֵּית פְּלוֹנִי לִפְלוֹנִי, כְּלוֹמַר קוֹבְעִים לוֹ עִם מִי יִתְחַתֵּן בְּמַה יַעֲסֹק וְהֵיכָן יָגוּר (מועד קטן יח:). נִמְצָא שֶׁ-40 יוֹם לִפְנֵי הַיְצִירָה בָּאָה הַמַּחְשָׁבָה. לְפִי זֶה נִמְצָא שֶׁלְּשִׁיטַת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר הַמַּחְשָׁבָה שֶׁקָּדְמָה לִיצִירַת הָעוֹלָם הָיְתָה 40 יוֹם לִפְנֵי כ״ה בֶּאֱלוּל וְזֶהוּ ט״ו בְּאָב. וְלָכֵן ט״ו בְּאָב הוּא יוֹם הַמְסֻגָּל לִתְפִלּוֹת, כִּי שָׁם מַתְחִילָה לְהִוָּצֵר הַמַּחְשָׁבָה וְכָל הַהַחְלָטוֹת לְגַבֵּי הַשָּׁנָה הַבָּאָה שֶׁיֵּרְדוּ בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה, וְשָׁם קַל יוֹתֵר לְהַשְׁפִּיעַ וּלְבַקֵּשׁ בְּטֶרֶם דָּבָר נֶחְרָץ בַּשָּׁמַיִם.

אֲבָל רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר שֶׁהָעוֹלָם נִבְרָא בְּנִיסָן, כְּלוֹמַר אָדָם הָרִאשׁוֹן נִבְרָא בְּא׳ בְּנִיסָן, וְכֵיוָן שֶׁזֶּהוּ הַיּוֹם הַשִּׁשִּׁי לַבְּרִיאָה, נִמְצָא שֶׁהַיּוֹם הָרִאשׁוֹן לַבְּרִיאָה הָיָה בְּכ״ה בַּאֲדָר. וְכֵיוָן שֶׁ-40 יוֹם קוֹדֵם לַיְצִירָה בָּאָה הַמַּחְשָׁבָה, נִמְצָא שֶׁהַמַּחְשָׁבָה לִבְרֹא אֶת הָעוֹלָם לְפִי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ הָיְתָה בְּט״ו בִּשְׁבָט. וּכְבָר אָמְרוּ חֲכָמִים (פרי עץ חיים שער השופר, פ״ה) כִּי אֵין מַחְלֹקֶת בֶּאֱמֶת בֵּין רַבִּי אֱלִיעֶזֶר לְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, אֶלָּא בְּנִיסָן עָלְתָה מַחְשֶׁבֶת הַבְּרִיאָה לִפְרָטֶיהָ וּבְתִשְׁרֵי יָצְאָה אֶל הַפֹּעַל. וּלְפִי זֶה ט״ו בִּשְׁבָט הוּא תְּחִלַּת הַמַּחְשָׁבָה שֶׁל הַמַּחְשָׁבָה, נְקוּדַת הַהַתְחָלָה, הַגַּרְעִין שֶׁמִּמֶּנּוּ יוֹצְאִים הַפֵּרוֹת שֶׁל שָׁנָה הַבָּאָה, כְּבָר מִכָּאן!

וְאָכֵן בְּעוֹד שֶׁבְּנִיסָן מְבָרְכִים עַל הָאִילָנוֹת הַמְּלַבְלְבִים, חֲרֵי שֶׁבִּשְׁבָט רוֹב כֹּחַ הָעֵצִים הֵם קֹרְחִים וַעֲרוּמִים, נְטוּלֵי עָלִים וּפֵרוֹת וְנִרְאָה כִּי הִגִּיעַ זְמַנָּם לַחֲלֹף מִן הָעוֹלָם. דַּוְקָא מָה שֶׁנִּרְאֶה לָעַיִן כְּסוֹפוֹ שֶׁל הָעֵץ, הוּא נְקוּדַת הַהִתְחַדְּשׁוּת שֶׁל הָעֵץ לַשָּׁנָה הַבָּאָה, וּמִכָּאן תַּתְחִיל הַצְּמִיחָה הַגְּדוֹלָה שֶׁאֶת לִבְלוּבֶיהָ נִרְאֶה בְּנִיסָן וְאֶת פֵּרוֹתֶיהָ הַחֲדָשִׁים אַחֲרֵי. הָאִילָן נִמְצָא בִּשְׁלַב בֵּינַיִם בּוֹ נִסְתַּיֵּם מַעְגַּל הַשָּׁנָה הַנּוֹכְחִי וּמַתְחִיל מַעְגַּל חַיִּים שָׁנָתִי חָדָשׁ.

מוֹסִיף וְהוֹלֵךְ

אִם כֵּן עָלֵינוּ לִלְמֹד מִן הָאִילָנוֹת מְעַט עַל עֲבוֹדַת ה׳ שֶׁלָּנוּ. כֵּיצַד יוֹדְעִים מָה גִּילוֹ שֶׁל עֵץ? יֶשְׁנָם עֵצִים שֶׁקַּיָּמִים גַּם מֵאוֹת וְאַלְפֵי שָׁנִים! אַחַת הַשִּׁיטוֹת הִיא לִמְדֹּד אֶת הֵקֶפּוֹ. הָעֵץ לְעוֹלָם לֹא מַגִּיעַ לְשִׂיא גְּדוּלוֹ, אֶלָּא הוּא כָּל הַזְּמַן מַמְשִׁיךְ לְהוֹסִיף עַל הֵקֶף וְעֹבִי גִּזְעוֹ. כָּךְ גַּם אָדָם צָרִיךְ לְהַמְשִׁיךְ לִגְדֹּל כָּל עוֹד הוּא חַי. וְאֵין הַכַּוָּנָה לְהוֹסִיף לְעֹבִי הַכֶּרֶס (לְמִרוֹת שֶׁבְּכָךְ כֻּלָּנוּ מְהַדְּרִים), אֶלָּא לִצְמֹחַ מִבְּחִינָה רוּחָנִית. בְּט״וּ בִּשְׁבָט כַּאֲשֶׁר דָּנִים אֶת הָאִילָנוֹת עַל פֵּרוֹתֵיהֶם, אֲנַחְנוּ צְרִיכִים לַעֲשׂוֹת חֶשְׁבּוֹן נֶפֶשׁ בְּכַמָּה אֲנַחְנוּ גָּדְלְנוּ הַשָּׁנָה הַזּוֹ, וּלְאָן אֲנַחְנוּ שׁוֹאֲפִים בַּשָּׁנָה הַבָּאָה. עֵץ שֶׁמַּפְסִיק לִגְדּוֹל וְלֹא מוֹצִיא פֵּרוֹת מֵתָר לִכְרוֹת אוֹתוֹ, הוּא כְּבָר לֹא מוֹעִיל בִּהְיוֹתוֹ בַּקַּרְקַע... כָּל הָעֵרֶךְ שֶׁל עֵץ בָּאָדָמָה טָמוּן בְּכָךְ שֶׁשָּׁרָשָׁיו מַמְשִׁיכִים לְהַשְׁרִישׁ וְלִצְמֹחַ, וּפֵרוֹתָיו מִתְחַדְּשִׁים בְּכָל שָׁנָה מֵחָדָשׁ.

כַּאֲשֶׁר אָנוּ מַגִּיעִים לַחֵלֶק הָרוּחָנִי שֶׁבְּחַיֵּינוּ, אָסוּר לָנוּ לַעֲצֹר וְלוֹמַר לְעַצְמֵנוּ שֶׁהִגַּעְנוּ אֶל הַמְּנוּחָה וְהַנַּחָלָה, ״מָה שֶׁאֲנִי עוֹשֶׂה זֶה מַסְפִּיק״. אָדָם כָּל הַזְּמַן צָרִיךְ לִשְׁאֹף לִגְדֹּל וְלִצְמֹחַ, לְעַדֵּן אֶת מִדּוֹתָיו יוֹתֵר וְיוֹתֵר, לְקַיֵּם וּלְדַקְדֵּק בַּמִּצְוֹות יוֹתֵר, לְהוֹסִיף בְּלִמּוּד הַתּוֹרָה בְּכַמּוּת וּבְאֵיכוּת, חֲרִי לַתּוֹרָה וּלְמִצְוֹותֶיהָ יֵשׁ עֹמֶק אֵינְסוֹפִי, הִשְׁאִירוּ לָנוּ מָקוֹם לִגְדֹּל בּוֹ. אֲבָל אִם אֲנִי עוֹצֵר וְלֹא מוֹסִיף לְעֹבִי הַגֶּזַע שֶׁלִּי וּלְאָרְךְ הַשָּׁרָשִׁים שֶׁלִּי עוֹד קְצָת בְּכָל יוֹם, הֲרֵי יֵשׁ כָּאן חֲשַׁשׁ שֶׁהָעֵץ הַזֶּה מִתְיַבֵּשׁ וְאֵין בּוֹ שׁוּם תּוֹעֶלֶת.

לְעִתִּים נִתַּן לִרְאוֹת בַּפַּרְדֵּס עֵצִים בִּגְדָלִים שׁוֹנִים, וּכְכָל שֶׁהָעֵץ עָבֶה וְגָבוֹהַ יוֹתֵר, אָנוּ מַנִּיחִים כִּי זֶה עֵץ שֶׁשָּׁרָשָׁיו טוֹבִים יוֹתֵר וּפֵרוֹתָיו טוֹבִים יוֹתֵר. אִם יֹאמְרוּ לָנוּ שֶׁבַּעַל הַפַּרְדֵּס אָמוּר

לַעֲקוֹר כַּמָּה עֵצִים, אֲנַחְנוּ נִתְבּוֹנֵן בַּגְּדָלִים שֶׁלָּהֶם, וְנִבְחַר בַּנְּמוּכִים וּבַדַּקִּיקִים. אֲבָל בָּעַל הַפַּרְדֵּס יֹאמַר לָנוּ כִּי הַמַּדָּד הוּא אַחֵר לְגַמְרֵי: מִי מַמְשִׁיךְ לִצְמֹחַ וּמִי מַתְחִיל "לְגַמְגֵּם". אִילָן גָּבוֹהַּ שֶׁלֹּא צוֹמֵחַ יוֹתֵר הוּא מְיֻתָּר לְעֲמַת עֵץ נָמוּךְ שֶׁצּוֹמֵחַ לְאַט אֲבָל לֹא עוֹצֵר.

גַּם אָדָם לֹא יִתְבּוֹנֵן עַל אֵלֶּה שֶׁנִּרְאִים גְּדוֹלִים מִמֶּנּוּ וְיַחְשֹׁב עַצְמוֹ לִמְיֻתָּר, אֶלָּא יִתְבּוֹנֵן בְּאֵלֶּה שֶׁמַּמְשִׁיכִים לִגְדֹּל וּלְהַשְׂרִישׁ וּלְהוֹצִיא פֵּרוֹת, וּמֵהֶם לְקַבֵּל הַשְׂרָאָה לִגְדֹּל בְּעַצְמוֹ. הַגְּדֻלָּה הִיא בְּהַצְמָחַת פֵּרוֹת, צָרִיךְ לְהִתְבּוֹנֵן עַל הַפֵּרוֹת שֶׁלָּנוּ. וּמָה הֵם פֵּרוֹתָיו שֶׁל הָאָדָם? הַפֵּרוֹת הֵם גַּם הַבָּנִים וְהַתַּלְמִידִים שֶׁאָדָם מַעֲמִיד לְעַצְמוֹ בָּעוֹלָם הַזֶּה, וְגַם מִצְווֹת וּמַעֲשִׂים טוֹבִים שֶׁהוּא עוֹשֶׂה בְּמוֹ יָדָיו וְהֵם עוֹשִׂים אֶת פּוֹעֲלָם וְרוֹשְׁמָם עַל הָעוֹלָם. עַל הַפֵּרוֹת הָאֵלֶּה אֲנַחְנוּ צְרִיכִים לְהִתְבּוֹנֵן וּלְהִתְפַּלֵּל בְּט"ו בִּשְׁבָט (וּבְכָל שְׁאָר הַשָּׁנָה כֻּלָּהּ).

וְכֵיוָן שֶׁאָמְרוּ שֶׁכָּל מַחְלֹקֶת שֶׁהִיא לְשֵׁם שָׁמַיִם סוֹפָהּ לְהִתְקַיֵּם (אבות פ"ה, מי"ז), וְהֵבִיאוּ לְדֻגְמָא אֶת מַחְלֹקֶת הִלֵּל וְשַׁמַּאי, הֲרֵי גַּם לַדָּעָה שֶׁל בֵּית שַׁמַּאי יֵשׁ עִנְיָן וְקֶשֶׁר לָרַעְיוֹן הַמּוּבָא לְפָנֵינוּ.

שִׁיטַת בֵּית שַׁמַּאי הִיא שֶׁרֹאשׁ הַשָּׁנָה לָאִילָנוֹת הוּא בְּא' בִּשְׁבָט. וּמָה אֵרַע בְּא' בִּשְׁבָט שֶׁקָּשׁוּר לְחֶשְׁבּוֹן הַנֶּפֶשׁ שֶׁאָנוּ מִתְבַּקְּשִׁים לַעֲשׂוֹת בִּתְקוּפָה זוֹ? בְּיוֹם זֶה בַּשָּׁנָה הָאַחֲרוֹנָה שֶׁל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר, מְכֻנָּס מֹשֶׁה רַבֵּנוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים א, ג): "וַיְהִי בְּאַרְבָּעִים שָׁנָה בְּעַשְׁתֵּי עָשָׂר חֹדֶשׁ (בַּחֹדֶשׁ ה-11, הוּא חֹדֶשׁ שְׁבָט כַּאֲשֶׁר מוֹנִים מִנִּיסָן) בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ דִּבֶּר מֹשֶׁה אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה ה' אוֹתוֹ אֲלֵהֶם". וְכָךְ בְּמֶשֶׁךְ 37 יָמִים,

עַד פְּטִירָתוֹ בְּז׳ בַּאֲדָר, הוּא חוֹזֵר לָהֶם עַל כָּל הַתּוֹרָה כֻּלָּהּ, תּוֹךְ כְּדֵי שֶׁהוּא מוֹכִיחָם וּמְבָרְכָם.

חֲמֵשׁ דְּבָרִים נִקְרָא גַּם "מִשְׁנֶה תּוֹרָה", כִּי הֵחֵל מֵרֹאשׁ חֹדֶשׁ שְׁבָט שֶׁל הַשָּׁנָה הַ-40 חוֹזֵר וְשׁוֹנֶה מֹשֶׁה רַבֵּנוּ אֶת כָּל הַתּוֹרָה כֻּלָּהּ, פּוֹתֵחַ בְּמוּסָר וְתוֹכֵחָה, עוֹבֵר לַהֲלָכוֹת וּמְסַיֵּם בִּנְבוּאָה לְדוֹרוֹת וּבִבְרָכוֹת לְכָל שֵׁבֶט וְשֵׁבֶט. הַדּוֹר שֶׁעָמַד מוּלוֹ הָיָה דּוֹר שֶׁגָּדַל בַּמִּדְבָּר בְּמֶשֶׁךְ 40 שָׁנָה, בְּעוֹד שֶׁרֹב יוֹצְאֵי מִצְרַיִם נִפְטְרוּ בַּמִּדְבָּר, כְּעֹנֶשׁ עַל חֵטְא הַמְרַגְּלִים בּוֹ קִבְּלוּ לָשׁוֹן הָרַע וְדִבָּה עַל הָאָרֶץ וּבָכוּ לְחִנָּם. רוֹב הָאֲנָשִׁים שֶׁעָמְדוּ מוּל מֹשֶׁה בְּיָמִים אֵלֶּה לֹא רָאוּ אֶת מַכּוֹת מִצְרַיִם וְלֹא אֶת קְרִיעַת יָם סוּף, וְהַנִּסִּים הַגְּדוֹלִים. גַּם יְרִידַת מָן מֵהַשָּׁמַיִם, יְצִיאַת מַיִם מִבְּאֵר מִרְיָם שֶׁהָיְתָה אֶבֶן מִתְגַּלְגֶּלֶת וֶהֱיוֹתָם מֻקָּפִים בְּעַנְנֵי כָּבוֹד לֹא הִרְשִׁימוּ אוֹתָם כָּל כָּךְ כִּי הֵם נוֹלְדוּ לְתוֹךְ מְצִיאוּת כָּזוֹ בַּמִּדְבָּר וְהֵם לֹא מַכִּירִים מַשֶּׁהוּ אַחֵר, כְּמוֹ שֶׁאֲנַחְנוּ הִתְרַגַּלְנוּ שֶׁהַשֶּׁמֶשׁ זוֹרַחַת כָּל בֹּקֶר וְהַיָּרֵחַ מוֹפִיעַ בַּלַּיְלָה, זֶה "טֶבַע" לֹא?

עַתָּה הַדּוֹר הַזֶּה נִמְצָא עַל פִּתְחָהּ שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. זוֹ הַתְחָלָה חֲדָשָׁה. וּמֹשֶׁה רַבֵּנוּ מוֹרֶה לָהֶם: רְאוּ כְּאִלּוּ קִבַּלְתֶּם אֶת הַתּוֹרָה עַתָּה, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים לא, יט): "**וְעַתָּה** כִּתְבוּ לָכֶם אֶת הַשִּׁירָה הַזֹּאת, וְלַמְּדָהּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שִׂימָהּ בְּפִיהֶם, לְמַעַן תִּהְיֶה לִי הַשִּׁירָה הַזֹּאת לְעֵד בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל", וְלָמְדוּ מִכָּאן חַז"ל כִּי יֵשׁ מִצְוָה עַל כָּל יְהוּדִי לִכְתֹּב סֵפֶר תּוֹרָה לְעַצְמוֹ, שֶׁכֵּן הַכַּוָּנָה בְּשִׁירָה הִיא הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה שֶׁהִיא שִׁירַת חַיִּים, וְיִהְיֶה בְּעֵינֵיהֶם כְּאִלּוּ קִבְּלוּ אוֹתָהּ עַכְשָׁו.

וַיָּבוֹא עֲמָלֵק

אֲנַחְנוּ קוֹרְאִים אֶת הַתּוֹרָה עַל פָּרָשׁוֹתֶיהָ בְּמַהֲלַךְ הַשָּׁנָה, וְכָךְ בִּשְׁמִינִי עֲצֶרֶת, שֶׁהוּא חַג "שִׂמְחַת תּוֹרָה", אָנוּ קוֹרְאִים אֶת

פָּרָשַׁת "וְזֹאת הַבְּרָכָה" הַחוֹתֶמֶת אֶת הַתּוֹרָה. בְּמַהֲלַךְ הַקְּרִיאָה מַעֲלִים אֶת כָּל הַנִּמְצָאִים בְּבֵית הַכְּנֶסֶת כּוֹלֵל הַיְלָדִים, לְהַפְנִים שֶׁהַתּוֹרָה הִיא שֶׁל כֻּלָּנוּ וּלְכָל אֶחָד יֵשׁ חֵלֶק בָּהּ וּבְמִצְווֹתֶיהָ. הַמַּפְטִיר נִקְרָא "חָתָן בְּרֵאשִׁית", כִּי הוּא עוֹלֶה אַחֲרוֹן לְאַחַר שֶׁהָעוֹלֶה לְפָנָיו סִיֵּם בְּקְרִיאַת הַתּוֹרָה אֶת כָּל הַפָּרָשָׁה וּבְכָךְ אֶת כָּל הַסֵּפֶר כֻּלּוֹ, וְלָעוֹלֶה הָאַחֲרוֹן פּוֹתְחִים אֶת סֵפֶר הַתּוֹרָה הַשֵּׁנִי שֶׁהוֹצִיאוּ וּמְכֻוָּן לַהַתְחָלָה בְּפָרָשַׁת "בְּרֵאשִׁית" וְקוֹרְאִים לוֹ אֶת הָעַלְיָה הָרִאשׁוֹנָה שֶׁל הַפָּרָשָׁה הָרִאשׁוֹנָה בַּתּוֹרָה, אוֹתָהּ נִקְרָא בַּשַּׁבָּת הַקְּרוֹבָה לַחַג. אֵין סִיּוּם בַּתּוֹרָה, כָּל הַזְּמַן מַתְחִילִים מֵחָדָשׁ.

מִיָּד לְאַחַר מִכֵּן קוֹרְאִים בְּכָל שַׁבָּת פָּרָשָׁה אַחַת לְלֹא הַפְסָקָה שֶׁל חַגִּים וּמוֹעֲדִים, וְאֵין גַּם מִקְרֶה שֶׁל שְׁתֵּי פָּרָשׁוֹת צְמוּדוֹת בְּכָל הַפָּרָשׁוֹת שֶׁל חֲמֵשׁ בְּרֵאשִׁית וְחֲמֵשׁ שְׁמוֹת עַד הַפָּרָשׁוֹת הָאַחֲרוֹנוֹת שֶׁבּוֹ. בְּשֶׁל כָּךְ כָּל הַפָּרָשׁוֹת הַלָּלוּ תָּמִיד חַלּוֹת בְּאוֹתָהּ תְּקוּפָה בַּשָּׁנָה הָעִבְרִית[20]. נִמְצָא שֶׁט"וּ בִּשְׁבָט תָּמִיד חַל בְּסִמִיכוּת לְשַׁבָּת פָּרָשַׁת "בְּשַׁלַּח". בְּפָרָשָׁה זוֹ אָנוּ קוֹרְאִים עַל קְרִיעַת יָם סוּף, שִׁירַת הַיָּם, נֵס יְרִידַת הַמָּן מֵהַשָּׁמַיִם, וְהִיא מִסְתַּיֶּמֶת בַּמִּלְחָמָה עִם עֲמָלֵק בִּרְפִידִים. מָה הַקֶּשֶׁר בֵּין כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וּמָה הַקֶּשֶׁר לְט"וּ בִּשְׁבָט?

בְּיוֹם זֶה אָנוּ מִתְפַּלְּלִים עַל הַפֵּרוֹת שֶׁיּוֹצִיאוּ הָאִילָנוֹת, וְצָרִיךְ לָדַעַת כִּי יֵשׁ כַּמָּה וְכַמָּה תְּנָאִים הַמַּשְׁפִּיעִים עַל הוֹצָאַת

---

[20] וְכָךְ יֵשׁ כַּמָּה וְכַמָּה חִבּוּרִים וְהֶקְשֵׁרִים מְיֻחָדִים בֵּין הַפָּרָשׁוֹת לַתְּקוּפָה בַּשָּׁנָה, כְּגוֹן פָּרָשַׁת "מִקֵּץ" שֶׁחָלָה תָּמִיד בְּסִמִיכוּת לַחֲנֻכָּה וּמִשָּׁם הַהִשְׁוָאוֹת בֵּין סִפּוּרוֹ שֶׁל יוֹסֵף הַצַּדִּיק לְמִלְחֶמֶת הַחַשְׁמוֹנָאִים, וְכֵן פָּרָשַׁת "תְּצַוֶּה" שֶׁהִיא הַפָּרָשָׁה הַיְחִידָה בָּהּ שְׁמוֹ שֶׁל מֹשֶׁה רַבֵּנוּ לֹא מוֹפִיעַ בַּתּוֹרָה מִפָּרָשַׁת "שְׁמוֹת" בָּהּ נוֹלַד וְעַד "וְזֹאת הַבְּרָכָה" בָּהּ הוּא נִפְטַר, וּפָרָשָׁה זוֹ תָּמִיד נִקְרֵאת בַּשַּׁבּוּעַ שֶׁל ז' בַּאֲדָר, שֶׁהוּא תַּאֲרִיךְ הַפְּטִירָה שֶׁל מֹשֶׁה רַבֵּנוּ.

הַפֵּרוֹת שֶׁל הָאִילָן וְעַל צְמִיחָתוֹ שֶׁל הָעֵץ עַצְמוֹ. יֵשׁ חֲשִׁיבוּת גְּדוֹלָה שֶׁהָאֲדָמָה תַּחַת הָעֵץ תִּהְיֶה פּוֹרִיָּה, וְשֶׁיִּהְיֶה בְּקִרְבַת מְקוֹר מַיִם חַיִּים שֶׁמִּמֶּנּוּ יִנָּק. אִם הָאֲדָמָה לֹא טוֹבָה וְאֵין מְקוֹר מַיִם, לֹא רַק שֶׁהָעֵץ לֹא יוֹצִיא פֵּרוֹת, אֶלָּא הוּא עַצְמוֹ יִתְיַבֵּשׁ.

וְכֵיוָן שֶׁהָאָדָם הוּא עֵץ הַשָּׂדֶה, בְּפָרָשַׁת "בְּשַׁלַּח" מַרְאִים לָנוּ עַל אֵיזוֹ אֲדָמָה וּמַהוּ מְקוֹר הַמַּיִם שֶׁמֵּהֶם אָמוּר לִצְמֹחַ הַיְהוּדִי וּלְהוֹצִיא פֵּרוֹת טוֹבִים. הָאֲדָמָה הִיא הָאֱמוּנָה וְהַמַּיִם הֵם הַתּוֹרָה. לְלֹא אֱמוּנָה יְהוּדִי לֹא יָכוֹל לִצְמֹחַ, לְהַשְׁרִישׁ וּלְהוֹצִיא פֵּרוֹת, גַּם אִם לוֹמֵד תּוֹרָה וּמְקַיֵּם מִצְווֹת, כֵּיוָן שֶׁהֵם לוֹקִים בְּחֹסֶר וְחֲסֵרוֹת חִיּוּת וְשִׂמְחָה. וְכֵן לְהֶפֶךְ אֱמוּנָה לְלֹא תּוֹרָה גַּם הִיא כָּאֲדָמָה בְּלִי מַיִם וְהָעֵץ מִתְיַבֵּשׁ.

הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מוֹלִיךְ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר לִקְרַאת מַתַּן תּוֹרָה, הֵם הַמַּיִם שֶׁמֵּהֶם אָמוּר לִשְׁתּוֹת הָאִילָן, אֲבָל ה' מְעַכֵּב אֶת מַתַּן תּוֹרָה בְּ-50 יוֹם מִיְּצִיאַת מִצְרַיִם, כִּי צָרִיךְ אֶת הָאֲדָמָה לִנְטֹעַ בָּהּ אֶת הָעֵץ בְּטֶרֶם נַשְׁקֶה אוֹתוֹ, צָרִיךְ אֱמוּנָה. וְאַף עַל פִּי שֶׁהוֹצִיאָם מִמִּצְרַיִם בְּאוֹתוֹת וּבְמוֹפְתִים, הִכָּה אֶת כָּל מִצְרַיִם וְקָרַע לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַיָּם, עֲדַיִן 210 שָׁנוֹת גָּלוּת וְעַבְדוּת עָשׂוּ אֶת הָרֹשֶׁם שֶׁלָּהֶם בְּגוּפָם שֶׁל הַיְהוּדִים הַשְּׁבוּרִים וְהֵם הָיוּ לוֹקִים בֶּאֱמוּנָתָם וַאֲפוּפִים בְּשַׁעֲרֵי טֻמְאָה שֶׁל הַסְּבִיבָה הַמַּזִּיקָה מִמֶּנָּה נֶתְקוּ רַק לִפְנֵי זְמַן מָה.

גַּם עַל הָעֲלִיּוֹת וְהַיְרִידוֹת שֶׁל עַם יִשְׂרָאֵל אָז וְהַיּוֹם אֶפְשָׁר לִלְמֹד מֵהָאִילָנוֹת. אַחַת הַפְּעֻלּוֹת שֶׁאָנוּ רוֹאִים אֵצֶל אֲנָשִׁים הָעוֹסְקִים בִּגְדוּלֵי מַטָּעִים וּפַרְדֵּסִים הוּא זְמִירָה, בָּהֶם כּוֹרְתִים מֵעַנְפֵי הָעֵצִים. פְּעֻלָּה זֹאת נִרְאֵית לְעַיִן הַלֹּא מְבִינָה כְּרֶמֶז לְכָךְ שֶׁהָעֵץ חוֹלֶה, אֲבָל לְמַעֲשֶׂה פְּעֻלָּה זוֹ נַעֲשֵׂית עַל מְנָת לְהַצְמִיחַ מִמֶּנּוּ עֲנָפִים חֲדָשִׁים חֲזָקִים וּבְרִיאִים יוֹתֵר. רַק כַּאֲשֶׁר

הַגֶּזַע עַצְמוֹ לֹא צוֹמֵחַ הוּא נִכְרַת לָנֶצַח. לָכֵן עַל אָדָם לָדַעַת שֶׁחֵלֶק מֵהַגְּדִילָה שֶׁלּוֹ וְהַדֶּרֶךְ שֶׁלּוֹ לְהָבִיא פֵּרוֹת טוֹבִים יוֹתֵר הוּא לַעֲבוֹר "זְמִירָה", לַעֲבוֹר נִסְיוֹנוֹת וּמְנִיעוֹת הַמְּחַשְּׁלוֹת אוֹתוֹ, וְכָךְ הוּא מִתְחַזֵּק בֶּאֱמוּנָה וּמִתְעַמֵּק בַּתּוֹרָה וּבַמִּצְווֹת, וּמְמַלֵּא עֲנָפִים חֲדָשִׁים יְצָמְחוּ מִמֶּנּוּ וּפֵרוֹת טוֹבִים יֵצְאוּ מִמֶּנּוּ.

וְכָךְ אָנוּ רוֹאִים בְּפָרָשָׁה זוֹ אֶת הָעֲלִיּוֹת וְהַיְרִידוֹת בֶּאֱמוּנָה שֶׁל עַם יִשְׂרָאֵל. מִיַּד לְאַחַר קְרִיעַת יָם סוּף וּטְבִיעַת הַמִּצְרִים בַּיָּם, הִתְחַזְּקוּ כֻּלָּם בֶּאֱמוּנָה בַּה' יִתְבָּרַךְ וּבְחַכְמָיו, שֶׁשָּׁרְתָה עֲלֵיהֶם רוּחַ הַקֹּדֶשׁ וְכֻלָּם שָׁרוּ יַחְדָּיו אֶת שִׁירַת הַיָּם שֶׁנֶּאֶמְרָה בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ וּמְכִילָה דִּבְרֵי נְבוּאָה! הָיָה זֶה שִׂיא שֶׁל אַחְדוּת עִם ה' וְהַפְגָּנַת אֱמוּנָה וּבְטוּל מֻחְלָט שֶׁל עַם יִשְׂרָאֵל לְבוֹרֵא עוֹלָם. "וַיַּאֲמִינוּ בַּה' וּבְמֹשֶׁה עַבְדּוֹ" (שמות יד, לא).

וְהִנֵּה רַק רָאוּ שֶׁתַּמּוּ הַמַּצּוֹת שֶׁהֵבִיאוּ עִמָּם מִמִּצְרַיִם וְתַם הַלֶּחֶם בְּשַׂקָּם, מִיַּד חָרְדוּ וּפָחֲדוּ. הַחֲשָׁשׁ וְהַדְּאָגָה לַפַּרְנָסָה הָיוּ מֵאָז וּמְתָמִיד אֶחָד הַמִּבְחָנִים הַחֲשׁוּבִים בְּיוֹתֵר בֶּאֱמוּנָה, מִבְחָן שֶׁרַבִּים יְכוֹלִים לְהִכָּשֵׁל בּוֹ אַף עַל פִּי שֶׁהֵם שׁוֹמְרִים תּוֹרָה וּמִצְווֹת וְלוֹמְדִים תּוֹרָה. אֵין זֶה נִסָּיוֹן שֶׁל מָה בְּכָךְ, וְלָכֵן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לֹא כּוֹעֵס עֲלֵיהֶם שֶׁהֵם חוֹשְׁשִׁים מָה יֹאכְלוּ, אֶלָּא הוּא מוֹרִיד לָהֶם אֶת הַמָּן מֵהַשָּׁמַיִם בְּכָל יוֹם. עַל יְדֵי הַנֵּס הַנִּ"ל הוּא רָצָה לְלַמֵּד אוֹתָם כִּי פַּרְנָסָה הִיא מִשָּׁמַיִם, וְזֶה אֶחָד הַמַּפְתְּחוֹת שֶׁנִּמְצָא יְשִׁירוֹת בִּידֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְלֹא בִּידֵי מַלְאָךְ מְמֻנֶּה מִטַּעֲמוֹ. ה' יִתְבָּרַךְ הוּא זֶה שָׁזָן וּמְפַרְנֵס אוֹתִי וּמָה שֶׁאֲנִי עוֹשֶׂה וְטוֹרֵחַ לְפַרְנָסָתִי זוֹ רַק מִצְוַת הִשְׁתַּדְּלוּת אַךְ אֵין שׁוּם קֶשֶׁר בֵּינָה לְבֵין פַּרְנָסָתִי.

וְאָכֵן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל צֻוּוּ בְּהִשְׁתַּדְּלוּת שֶׁל לִקּוּט הַמָּן, אֲבָל כְּגֹדֶל אֱמוּנָתָם כָּךְ קָטְנָה הַהִשְׁתַּדְּלוּת, שְׁמֵי שֶׁהֶאֱמִין בַּה' יִתְבָּרַךְ

וְהִנְהִיג אֶת כָּל אוֹרְחוֹתָיו בֶּאֱמוּנָה שְׁלֵמָה, הַמָּן הָיָה יוֹרֵד עַל פֶּתַח אָהֳלוֹ. וּמִי שֶׁאֱמוּנָתוֹ לָקְתָה בְּחָסֵר, וְדָבָר זֶה הוּא בָּעַל הַשְׁלָכוֹת עַל כָּל אוֹרְחוֹת חַיָּיו, הַמָּן הִתְרַחֵק מִפֶּתַח בֵּיתוֹ וּלְעִתִּים אַף מִחוּץ לְכָל מַחֲנֵה יִשְׂרָאֵל ! הָיוּ כְּאֵלֶּה שֶׁאָגְרוּ לָהֶם כַּמּוּת כְּפוּלָה שֶׁיִּהְיֶה לַיָּמִים הַבָּאִים וְגִילוּ כִּי הַכֹּל הִבְאִישׁ וְהִתְלִיעַ בַּלַּיְלָה, וְיֵשׁ אֲחֵרִים שֶׁלִּקְטוּ פַּחוֹת וְגִילוּ כִּי הַמָּזוֹן בְּכָל זֹאת הִסְפִּיק לָהֶם בְּדִיּוּק, לְהַרְאוֹת לָהֶם כִּי אֵין קֶשֶׁר בֵּין הַהִשְׁתַּדְּלוּת לַתּוֹצָאָה, וְלֹא מִי **שֶׁעוֹבֵד** יוֹתֵר מַרְוִיחַ יוֹתֵר אֶלָּא מִי **שֶׁמַּאֲמִין** יוֹתֵר מַרְוִיחַ יוֹתֵר.

וְכַאֲשֶׁר הֵם נָפְלוּ בְּמִבְחַן הָאֱמוּנָה וּבִקְּשׁוּ לִשְׁמוֹר מָן לְמָחָר אוֹ לְחַפֵּשׂ גַּם מָן בְּשַׁבָּת לַמְרוֹת שֶׁבְּיוֹם שִׁשִּׁי יָרַד כָּפוּל וְנֶאֱמַר לָהֶם כִּי בְּשַׁבָּת אֵין מָן, אֲזַי הִגִּיעַ עֶמֶלֶק לְהִלָּחֵם בָּהֶם !

אָדָם מוֹשֵׁךְ אֶת עֶמֶלֶק אֵלָיו לְהִלָּחֵם בּוֹ מִלְחָמָה לֹא לוֹ, וְגוֹרֵם לוֹ לְהִתְגָּרוֹת בּוֹ, כַּאֲשֶׁר הוּא נֶחְלָשׁ בֶּאֱמוּנָתוֹ. כַּאֲשֶׁר הַלֵּב מַלֵּא בֶּאֱמוּנָה אֵין מָקוֹם לְיֵצֶר לָבוֹא וּלְקַרֵר אוֹתוֹ, אֲבָל כְּשֶׁהָאֱמוּנָה יוֹרֶדֶת, נִהְיֶה פֶּתַח שֶׁאוֹתוֹ הַיֵּצֶר מְחַפֵּשׂ לְהִכָּנֵס אֵלָיו. זֶה כַּאֲשֶׁר אֲנַחְנוּ חוֹשְׁבִים שֶׁאָנוּ עוֹשִׂים מַשֶּׁהוּ בְּכֹחַ יָדֵינוּ, וְלֹא מְבִינִים שֶׁהַחֵלֶק שֶׁלָּנוּ זֶה לְהַאֲמִין וּלְקַיֵּם מִצְוֹוֹת הַתּוֹרָה, וְאִלּוּ אֶת עִנְיְנֵי הָעוֹלָם הַזֶּה לְהַפְקִיד בִּידֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁיִּדְאַג לָהֶם עַל הַצַּד הַטּוֹב בְּיוֹתֵר. כִּי בְּלִי מַיִם וַאֲדָמָה, אֵיךְ יַשְׁרִישׁ הָעֵץ ? אֵיךְ יִתֵּן פֵּרוֹת ?

בַּמֶּה אֲבָרֶכְךָ?

בַּגְּמָרָא מוּבָא (תענית ה:) מָשָׁל לִבְרָכָה שֶׁבֵּרֵךְ רַבִּי יִצְחָק אֶת חֲבֵרוֹ רַב נַחְמָן כְּשֶׁנִּפְרַד מִמֶּנּוּ וּבִקֵּשׁ מִמֶּנּוּ בְּרָכָה: "אֶמְשֹׁל לְךָ מְשַׁל לְמָה הַדָּבָר דּוֹמֶה: לְאָדָם שֶׁהָיָה הוֹלֵךְ בַּמִּדְבָּר וְהָיָה רָעֵב וְעָיֵף וְצָמֵא, וּמָצָא אִילָן שֶׁפֵּרוֹתָיו מְתוּקִין וְצִלּוֹ נָאֶה וְאַמַּת

הַמַּיִם עוֹבֶרֶת תַּחְתָּיו. אָכַל מִפֵּרוֹתָיו וְשָׂתָה מִמֵּימָיו וְיָשַׁב בְּצִלּוֹ, וּכְשֶׁבִּקֵּשׁ לֵילֵךְ אָמַר: 'אֵילָן אֵילָן בְּמַה אֲבָרֶכְךָ? אִם אוֹמַר לְךָ שֶׁיִּהְיוּ פֵּרוֹתֶיךָ מְתוּקִין - הֲרֵי פֵּרוֹתֶיךָ מְתוּקִין, שֶׁיִּהֵא צִלְּךָ נָאֶה - הֲרֵי צִלְּךָ נָאֶה, שֶׁתְּהֵא אַמַּת הַמַּיִם עוֹבֶרֶת תַּחְתֶּיךָ - הֲרֵי אַמַּת הַמַּיִם עוֹבֶרֶת תַּחְתֶּיךָ, אֶלָּא יְהִי רָצוֹן שֶׁכָּל נְטִיעוֹת שֶׁנּוֹטְעִין מִמְּךָ יִהְיוּ כְּמוֹתְךָ', אַף אַתָּה בְּמַה אֲבָרֶכְךָ? אִם בַּתּוֹרָה - הֲרֵי תּוֹרָה, אִם בְּעֹשֶׁר - הֲרֵי עֹשֶׁר, אִם בְּבָנִים - הֲרֵי בָּנִים, אֶלָּא יְהִי רָצוֹן שֶׁיִּהְיוּ צֶאֱצָאֶיךָ מֵעֵיךָ כְּמוֹתְךָ"!

הַבְּרָכָה הַטּוֹבָה בְּיוֹתֵר לְאִילָן שֶׁיֵּשׁ לוֹ כְּבָר אֲדָמָה טוֹבָה וּמַיִם לִשְׁתּוֹת וְהוּא מַשְׁרִישׁ וְעִם פֵּרוֹת מְתוּקִין, שֶׁהַנְּטִיעוֹת שֶׁיּוֹצְאִים מִמֶּנּוּ, הָעֵצִים שֶׁיֵּצְאוּ מִזַּרְעֵי פֵּרוֹתָיו, יִהְיוּ כְּמוֹתוֹ. כָּךְ גַּם הַבְּרָכָה שֶׁל אוֹתוֹ תַּלְמִיד חָכָם לַחֲבֵרוֹ, הַבְּרָכָה הָאֲמִתִּית לְכָל יְהוּדִי כָּשֵׁר שֶׁעָבַד עַל עַצְמוֹ וְעוֹשֶׂה נַחַת לְיוֹצְרוֹ, שֶׁגַּם בָּנָיו יִהְיוּ כְּמוֹתוֹ. אֲבָל אִם הָעֵץ עַצְמוֹ יָבֵשׁ, אֵין לְצַפּוֹת לִנְטִיעוֹת מִפְּאֵרוֹת שֶׁיֵּצְאוּ מִמֶּנּוּ, מִמַּה הֵם יִנָּקוּ? אֲנַחְנוּ רוֹצִים שֶׁיִּהְיוּ לָנוּ יְלָדִים לְתִפְאֶרֶת, זֶה תָּלוּי הַרְבֵּה בָּעֲבוֹדָה שֶׁלָּנוּ עַל עַצְמֵנוּ, וְלָכֵן בְּט"וּ בִּשְׁבָט כְּשֶׁמִּתְפַּלְּלִים עַל פֵּרוֹת הָאִילָנוֹת, צָרִיךְ לְהִתְפַּלֵּל עַל הַפֵּרוֹת שֶׁלָּנוּ, הֵן הַמַּעֲשִׂים שֶׁלָּנוּ וְהֵן הַיְלָדִים שֶׁלָּנוּ, כִּי פֵּרוֹת אֵלֶּה (הַבָּנִים) תְּלוּיִים בְּפֵרוֹת אֵלֶּה (הַמַּעֲשִׂים), אִם הַהַנְהָגָה שֶׁלָּנוּ וּמַעֲשֵׂינוּ יִהְיוּ בֶּאֱמוּנָה וְעַל פִּי הַתּוֹרָה, גַּם הַפֵּרוֹת שֶׁהֵם יְלָדֵינוּ יִלַּבְּלוּ וְיִצְמְחוּ.

נִמְצָא שֶׁבְּיוֹם קָדוֹשׁ זֶה עִקַּר הָעֲבוֹדָה הִיא בְּחֶשְׁבּוֹן נֶפֶשׁ וּבִתְפִלָּה הַמְצֹרֶפֶת אֵלָיו, לְהִתְפַּלֵּל עַל פֵּרוֹת הָאִילָן לַשָּׁנָה הַבָּאָה, וְעַל הַפֵּרוֹת שֶׁלָּנוּ, בְּמַעֲשֵׂינוּ וּבִלְמוּדֵנוּ מֵחַד, וּבִילָדֵינוּ וְתַלְמִידֵנוּ שֶׁנַּעֲמִיד מֵאִידָךְ, שֶׁהַכֹּל יִהְיֶה לְרָצוֹן ה' יִתְבָּרַךְ לַעֲשׂוֹת

לוֹ נַחַת רוּחַ, וְלִרְווֹת נַחַת בְּעַצְמֵנוּ מִמַּעֲשֵׂה יָדֵינוּ וּפֵרוֹתֵנוּ, וְלִדְאֹג שֶׁכָּל הַזְּמַן רַק נַמְשִׁיךְ לִצְמֹחַ וְלִגְדֹּל[21].

[21] וְשֶׁיִּהְיוּ "פֵּרוֹת טָרִיִּים" שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל - שֶׁיִּלְמְדוּ אֶת תּוֹרָתֵנוּ הַקְּדוֹשָׁה וְיֵלְכוּ בְּדֶרֶךְ הָאָבוֹת שֶׁגָּרוּ בְּאֶרֶץ הַקֹּדֶשׁ, וְלֹא "פֵּרוֹת יְבֵשִׁים" מִחוּץ לָאָרֶץ - שֶׁיֵּלְכוּ אַחֲרֵי תַּרְבּוּת הַגּוֹיִם הַקְּלוֹקֶלֶת חַס וְשָׁלוֹם.

פורים

רַב הַגָּלוּי עַל הַנִּסְתָּר...

בֶּחָג פּוּרִים אָנוּ זוֹכִים לִקְרֹא אֶת הַמְּגִלָּה בַּלַּיְלָה וּלְשָׁנוֹתָהּ בַּיּוֹם, וְכָךְ בְּמֶשֶׁךְ 80 דַּקּוֹת שָׁמָעְנוּ אֶת כָּל הַסִּפּוּר פַּעֲמַיִם. אֲבָל לִפְנֵי שֶׁמְּסַמְּנִים לְעַצְמֵנוּ שֶׁבִּצַּעְנוּ אֶת הַמִּשִׁימָה וְנִגָּשִׁים לַמַּצּוֹת הַנּוֹסָפוֹת שֶׁל מַתָּנוֹת לָאֶבְיוֹנִים וּמִשְׁלוֹחֵי מָנוֹת, וְכַמּוּבָן סְעוּדָה טוֹבָה עִם יַיִן, נַעֲצֹר לְרֶגַע וְנִתְבּוֹנֵן מָה בֶּאֱמֶת קָרָאנוּ.

מְגִלַּת אֶסְתֵּר מְהַוָּה נִדְבָּךְ חָשׁוּב בֶּאֱמוּנָתוֹ שֶׁל הַיְּהוּדִי. כָּל סוֹפֵר סְתָ"ם (סִפְרֵי-תּוֹרָה, תְּפִלִּין וּמְזוּזוֹת) יְסַפֵּר לָנוּ כִּי כְּשֶׁהִתְחִיל לִכְתֹּב, עוֹד לִפְנֵי שֶׁכָּתַב אֶת הַמְּזוּזוֹת וְהַתְּפִלִּין הָרִאשׁוֹנִים שֶׁלּוֹ, הוּא הִתְחִיל בִּכְתִיבַת מְגִלָּה. מַדּוּעַ? כִּי זֶה הַכִּי קַל מִבְּחִינַת

הֲלָכוֹת קְרִיאַת הַכְּתִיבָה, סֵדֶר הַכְּתִיבָה לֹא מְעַכֵּב, אֶפְשָׁר לַכָּתוּב מֵהַסּוֹף לַהַתְחָלָה (מָה שֶׁאֵין כֵּן בִּתְפִלִּין וּבְמְזוּזוֹת), הוּא יָכוֹל לִמְחֹק אוֹת בָּאֶמְצַע אִם טָעָה וּלְשַׁנּוֹת, אֵין אַזְכָּרוֹת שֶׁל שֵׁם ה׳, שֵׁם ה׳ לֹא מוֹפִיעַ כְּלָל בְּכָל הַמְּגִלָּה כֻּלָּהּ. כָּךְ שֶׁמִּבְּחִינַת הֲלָכוֹת הַכְּתִיבָה מְגִלַּת אֶסְתֵּר פְּחוֹת חֲמוּרָה מִשְּׁאָר כִּתְבֵי הַנְּבִיאִים וְהַכְּתוּבִים.

אַף עַל פִּי כֵן, חַז״ל אָמְרוּ שֶׁלְּעָתִיד לָבוֹא יְבֻטְּלוּ כָּל הַמּוֹעֲדוֹת לְמַעֵט פּוּרִים, וְכָל סִפְרֵי הַנְּבִיאִים וְהַכְּתוּבִים יִתְבַּטְּלוּ, וְיִשָּׁאֲרוּ רַק חֲמֵשֶׁת חוּמְשֵׁי תוֹרָה וּמְגִלַּת אֶסְתֵּר (ירושלמי מגילה פ״א ה״ה), וְעָלֵינוּ לְהִתְחַקּוֹת אַחַר הַמְּגִלָּה לִרְאוֹת מָה מְיֻחָד בָּהּ וּבֶחָג הַזֶּה שֶׁלְּעוֹלָם יִהְיוּ קַיָּמִים. וְאָכֵן מָה הַמַּהוּת שֶׁל הַמְּגִלָּה? הַדָּבָר נִרְמָז בִּשְׁמָהּ ״מְגִלַּת אֶסְתֵּר״ פֵּרוּשָׁהּ ״לְגַלּוֹת אֶת הַנִּסְתָּר״. וּמָה נִסְתָּר כָּאן? הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בִּכְבוֹדוֹ וּבְעַצְמוֹ.

וּכְבָר רָמְזוּ עַל כָּךְ חַז״ל (חולין קלט:) בְּאוֹמְרָם ״אֶסְתֵּר מִן הַתּוֹרָה מְנַיִן? כְּלוֹמַר הֵיכָן בַּתּוֹרָה רְמוּזָה אֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה? שֶׁנֶּאֱמַר (דברים לא, יח): ״**וְאָנֹכִי הַסְתֵּר אַסְתִּיר פָּנַי בַּיּוֹם הַהוּא עַל כָּל הָרָעָה אֲשֶׁר עָשָׂה כִּי פָנָה אֶל אֱלֹהִים אֲחֵרִים**״. כְּלוֹמַר, רֶמֶז לְאֶסְתֵּר בַּתּוֹרָה הַקָּדוֹשָׁה הוּא מִפְסוּק שֶׁדָּן בַּיָּמִים בָּהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יַסְתִּיר אֶת פָּנָיו מֵאִתָּנוּ וְינַהֵל אֶת הָעוֹלָם ״מֵאֲחוֹרֵי הַקְּלָעִים״.

הֲרֵי מֵהוֹצָאַת עַם יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם עַל יְדֵי מֹשֶׁה רַבֵּנוּ, וְעַד חֻרְבַּן הַבַּיִת הָרִאשׁוֹן, הִנְהִיג ה׳ אֶת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּגִלּוּי פָּנִים. בְּדוֹרוֹ שֶׁל מֹשֶׁה גַּם נִפְתְּחוּ הַשָּׁמַיִם בְּעֵת קְרִיעַת יָם סוּף, וְרָאֲתָה שִׁפְחָה עַל הַיָּם מָה שֶׁלֹּא רָאָה הַנָּבִיא יְחֶזְקֵאל בֶּן בּוּזִי (מכילתא דרבי ישמעאל בשלח - מסכתא דשירה, פרשה ג), שֶׁנֶּאֱמַר ״זֶה אֵלִי וְאַנְוֵהוּ״ (שמות טו, ב), וְאָמְרוּ חַז״ל לָשׁוֹן ״זֶה״ פֵּרוּשׁוֹ שֶׁמַּצְבִּיעִים עַל מָה שֶׁהֵם רוֹאִים, כְּלוֹמַר בִּזְמַן קְרִיעַת יָם סוּף הִצְבִּיעוּ וְאָמְרוּ ״זֶה״ עַל

כְּסֵא הַכָּבוֹד (שיר השירים רבה ג), וְאֶת זֶה רָאֲתָה אַף הַשִּׁפְחָה הֲכִי פְּשׁוּטָה.

וְגַם אַחֲרֵי הַכְּנִיסָה לָאָרֶץ הָיוּ נְבִיאִים, הָיָה אוּרִים וְתוּמִים שֶׁל הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל דִּרְכּוֹ דִּבְּרוּ עִם ה׳, הָיוּ נִסִּים בְּמִלְחָמוֹת יִשְׂרָאֵל, וִיהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן עָצַר אֶת הַשֶּׁמֶשׁ בְּגִבְעוֹן לְיוֹם שָׁלֵם (יהושע י, יב), וְכֵן יָרַד עַל הָאוֹבִים מָטָר שֶׁל אֲבָנִים מֵהַשָּׁמַיִם (שם, יא), וְיָרַד מַלְאַךְ וְהָרַג אֶת מִילְיוֹנֵי חַיָּלָיו שֶׁל סַנְחֵרִיב הַמֶּלֶךְ הָרָשָׁע בֵּין לַיְלָה (מל״ב יט לה, סנהדרין צה:), וְה׳ הֶחְזִיר אֶת הַשֶּׁמֶשׁ אֲחוֹרַנִּית אַרְבַּע עֶשְׂרֵה שָׁעוֹת, רַק לְהַרְאוֹת אֶת אַהֲבָתוֹ וּמְחִילָתוֹ לְחִזְקִיָּה הַמֶּלֶךְ (ישעיה לח, ח)...

וְכַמּוּבָן שֶׁהָיוּ גַּם עֲשָׂרָה נִסִּים מֵעַל לַטֶּבַע עַל בָּסִיס יוֹם יוֹמִי בִּירוּשָׁלַיִם, אוֹתָם מוֹנָה הַגְּמָרָא (יומא כא.). גַּם בְּסִפְרֵי הַנְּבִיאִים רוֹאִים שֶׁאֲפִילוּ הַחוֹטְאִים הַגְּדוֹלִים בְּיוֹתֵר אֲשֶׁר עָשׂוּ עֲבוֹדָה זָרָה וּבְתוֹךְ הַמִּקְדָּשׁ עַצְמוֹ, הֵם לֹא הִכְחִישׁוּ אֶת קִיּוּמוֹ שֶׁל ה׳ כִּי לֹא יָכְלוּ לְהִתְעַלֵּם מֵהַהַשְׁגָּחָה הַגְּלוּיָה וּמֵהַנִּסִּים הַמִּתְקַיְּמִים בַּמִּקְדָּשׁ כְּנֶגֶד עֵינֵיהֶם.

לְהֵפֶךְ, הֵם סָמְכוּ עַל כָּךְ לְהַמְשִׁיךְ בְּדַרְכָּם הָרָעָה, בְּאוֹמְרָם כִּי כָּל עוֹד הַבַּיִת קַיָּם וּמַקְרִיבִים קָרְבָּן תָּמִיד אֶחָד בַּבֹּקֶר וְאֶחָד בָּעֶרֶב, הַדָּבָר מְכַפֵּר גַּם עַל עֲוֹנוֹת בְּמֵזִיד (לְפִי מַחֲשַׁבְתָּם), וְכֵיוָן שֶׁהַמִּקְדָּשׁ הוּא בֵּיתוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, מִן הַסְּתָם הוּא לֹא יַחֲרִיב אֶת הַבַּיִת שֶׁל עַצְמוֹ בִּגְלַל מַעֲשֵׂיהֶם, מִמֵּילָא יוּכְלוּ לְהַקְרִיב קָרְבָּנוֹת בַּבֹּקֶר וּבָעֶרֶב, וּלְהַרְשִׁיעַ בֵּינֵיהֶם... זֶה הַהֶגְיוֹן הַמְּעֻוָּת שֶׁל יֵצֶר הָרַע.

וְלָכֵן כְּשֶׁחָרַב הַבַּיִת הָרִאשׁוֹן, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עָבַר לְהַנְהִיג אֶת עַם יִשְׂרָאֵל בְּהַנְהָגָה שֶׁל הֶסְתֵּר פָּנִים, הָיָה זֶה מַשְׁבֵּר עֲנָק עָבוּר הָעָם הַיְּהוּדִי. הֵם לֹא הִרְגִּישׁוּ שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא

״נִסְתָּר״, אֶלָּא שֶׁחָס וְשָׁלוֹם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נָטַשׁ אוֹתָם. הֵם חָשׁוּ שֶׁיֵּשׁ לָהֶם דִּין שֶׁל אִשָּׁה שֶׁזִּנְּתָה תַּחַת בַּעְלָהּ, שֶׁעַל בַּעְלָהּ לְגָרְשָׁהּ וְאֵינוֹ מַחְזִירָהּ... כָּךְ הִרְגִּישׁוּ הַיְּהוּדִים שֶׁגָּלוּ, וְזוֹ הַסִּבָּה שֶׁתּוֹךְ 70 שָׁנָה שֶׁל גָּלוּת בָּבֶל הָיְתָה הִתְפָּרְקוּת כְּמַעַט מֻשְׁלֶמֶת שֶׁל רוֹב הָעָם וְהִתְנַתְּקוּת מֵעִקְּרֵי הַיַּהֲדוּת.

לְדֻגְמָא, רַבָּם שֶׁכְּחוּ אֶת לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ! לִפְנֵי הַגָּלוּת, כַּאֲשֶׁר סַנְחֵרִיב אִיֵּם לִכְבּוֹשׁ אֶת יְרוּשָׁלַיִם בִּימֵי הַמֶּלֶךְ חִזְקִיָּה, הוּא שָׁלַח אֲלֵיהֶם אֶת רַבְשָׁקֵה עוֹזְרוֹ לְאַיֵּם עֲלֵיהֶם מֵעֵבֶר לַחוֹמָה. רַבְשָׁקֵה דִּבֵּר עִמָּם בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, אֲשֶׁר הַתַּנ״ךְ מְכַנֶּה אוֹתָהּ ״יְהוּדִית״. הַחֲכָמִים בִּקְּשׁוּ מִמֶּנּוּ שֶׁיַּפְסִיק לְדַבֵּר בִּיהוּדִית וַיְעַבֵּר לַאֲרַמִּית (שֶׁכֵּן הַחֲכָמִים יָדְעוּ אֶת 70 הַשָּׂפוֹת שֶׁבָּעוֹלָם), כְּדֵי שֶׁהָעָם לֹא יָבִין, אַךְ רַבְשָׁקֵה צָחַק שֶׁחֲרֵי זוֹ בְּדִיּוּק הָיְתָה כַּוָּנָתוֹ, לְהַפְחִיד אֶת פְּשׁוּטֵי הָעָם (מל״ב יב, כו-כז). כְּלוֹמַר בַּשָּׂלָב הַהוּא אַף אֶחָד לֹא יָדַע אֲרַמִּית.

וְאִלּוּ אַחֲרֵי 70 שָׁנָה בְּבָבֶל, זוֹ הַשָּׂפָה הַיְחִידָה שֶׁהִכִּירוּ. וְגַם כְּשֶׁחָזְרוּ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, זוֹ הָיְתָה הַשָּׂפָה הַמְדֻבֶּרֶת בְּעֶרֶב פְּשׁוּטֵי הָעָם בְּמֶשֶׁךְ מֵאוֹת שָׁנִים עַד לִתְקוּפַת הַגְּמָרָא, וְלָכֵן הַגְּמָרָא וְהַזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ נִכְתְּבוּ בַּאֲרַמִּית, שֶׁגַּם הַיְּהוּדִים הַפְּשׁוּטִים יוּכְלוּ לִלְמֹד בָּהֶם.

עֶזְרָא הַסּוֹפֵר שָׁקַבֵּל רְשׁוּת בְּסוֹף שְׁנוֹת הַגָּלוּת לַחְזוֹר לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל מְחַפֵּשׂ מִי יִתְלַוֶּה אֵלָיו, וּמְגַלֶּה כִּי הַרְבֵּה מֵהַדּוֹר שֶׁנּוֹלַד שָׁם כְּבָר הִתְחַתְּנוּ עִם גּוֹיוֹת (מגילה טו.) וְעָבְרוּ עַל שְׁאָר חֻקֵּי הַתּוֹרָה. לֹא יָדְעוּ לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, מַשְׁמַע לֹא לָמְדוּ תּוֹרָה וְלֹא קָרְאוּ בָּהּ... וְזֶה רַק דּוֹר אֶחָד! הַאִם שָׁכְחוּ שֶׁיֵּשׁ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא? לֹא, אֶלָּא הֵם הִרְגִּישׁוּ בַּגָּלוּת שֶׁה׳ עָזַב אוֹתָם, גֵּרֵשׁ אוֹתָם, וּבְצֶדֶק! אָז הֵם גַּם לֹא בָּאוּ לְבַקֵּשׁ מֵהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁיַּחְזִיר

אוֹתָם, שֶׁחֲרֵי אִשָּׁה שֶׁזִּנְּתָה תַּחַת בַּעְלָהּ, מְגָרְשָׁהּ וְלֹא מַחְזִירָהּ. וּכְדֵי שֶׁלֹּא תִּהְיֶינָה אֵי חֲבָנוֹת בֵּין הַבַּעַל לְאִשָּׁה הַמִּתְגָּרְשִׁים, כָּאן "הַבַּעַל" גַּם שָׂרַף אֶת הַבַּיִת שֶׁלָּהֶם וְהָלַךְ, אֵין לְאָן לַחְזוֹר.

כָּכָה הִרְגִּישׁוּ, זֶה הָיָה הַמַּצָּב שֶׁל הֶסְתֵּר פָּנִים בַּצּוּרָה הַקָּשָׁה בְּיוֹתֵר, וְזוֹ הַמְּצִיאוּת אֲשֶׁר שָׂרְתָה בַּשָּׁנִים בָּהֶן מִתְרַחֶשֶׁת מְגִלַּת אֶסְתֵּר, כִּי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִסְתַּתֵּר גַּם בְּתוֹךְ הַמְּגִלָּה, הוּא כָּתוּב רַק בִּלְשׁוֹן רֶמֶז. אוֹמְרִים חֲז"ל כִּי כָּל מָקוֹם שֶׁכְּתוּבָה הַמִּילָה "הַמֶּלֶךְ" בַּמְּגִלָּה, יֵשׁ כָּאן רֶמֶז לְמֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא (אסתר רבה ג, י). וְלָמָּה לֹא נִכְתַּב שְׁמוֹ בִּמְפֹרָשׁ? כִּי זֶה הֶסְתֵּר פָּנִים.

הֵיכָן הַמֶּלֶךְ?

מְגִלַּת אֶסְתֵּר בָּאָה, כִּבְיָכוֹל, לְגַלּוֹת לָנוּ הֵיכָן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נִמְצָא גַּם בְּמַצָּב שֶׁל הֶסְתֵּר פָּנִים. הִיא מְתָאֶרֶת אַרְבַּע נְקוּדוֹת זְמַן בִּתְקוּפָה שֶׁל כְּעָשׂוֹר. הַמְּגִלָּה מַתְחִילָה בַּשָּׁנָה הַשְּׁלִישִׁית לַמַּלְכוּת, שָׁם הַמֶּלֶךְ מִשְׁתַּכֵּר וְהוֹרֵג אֶת וַשְׁתִּי, מִשָּׁם הַמְּגִלָּה מְדַלֶּגֶת לַשָּׁנָה הַשְּׁבִיעִית לַמַּלְכוּת, אָז אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ נוֹשֵׂא אֶת אֶסְתֵּר, מִשָּׁם עוֹבְרִים לַשָּׁנָה הַ-12 לַמַּלְכוּת, בָּהּ הַמֶּלֶךְ מַעֲלֶה אֶת הָמָן בַּדַּרְגּוֹת עַד לַמִּשְׁנֶה לַמֶּלֶךְ, וְהָמָן גּוֹזֵר גְּזֵרָה קָשָׁה עַל יִשְׂרָאֵל אַף נַעֲשָׂה נֵס וְהוּא נֶהֱרָג וְנִתְלֶה עַל עֵץ, וּמִשָּׁם לַשָּׁנָה הַ-13 לַמַּלְכוּת, כְּשֶׁאֶסְתֵּר מְצַוָּה עַל חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁיַּחְגְּגוּ אֶת נֵס הַפּוּרִים לְדוֹרוֹת.

אַרְבַּע נְקוּדוֹת בִּזְמַן שֶׁל כְּעָשׂוֹר שֶׁאָנוּ קוֹרְאִים בְּ-40 דַּקּוֹת. מִי שֶׁקּוֹרֵא אֶת הַמְּגִלָּה כְּפִי שֶׁהִיא, לֹא מַרְגִּישׁ אֶת הַנֵּס הַמִּתְגַּבֵּשׁ בְּמַהֲלָכָהּ, מִשּׁוּם שֶׁזֶּה נִרְאָה לָנוּ כְּאִלּוּ אֵרוּעִים אֵלּוּ אֵרְעוּ כֻּלָּם בְּרֶצֶף, אַף כְּשֶׁנִּתְבּוֹנֵן נִרְאָה שֶׁהַמְּגִלָּה מְצַיֶּנֶת אֵרוּעִים שֶׁאֵרְעוּ בְּמֶרְחַק שֶׁל שָׁנִים הָאֶחָד מֵחֲבֵרוֹ וּבִזְמַן הִתְרַחֲשׁוּתָם לֹא

הָיָה נִרְאֶה כְּלָל שׁוּם קֶשֶׁר בֵּינֵיהֶם. פִּתְאוֹם הַמֶּלֶךְ מִתְרַגֵּז וְהוֹרֵג אֶת אִשְׁתּוֹ, חוֹלְפוֹת לָהֶן אַרְבַּע שָׁנִים וְהוּא מִתְחַתֵּן עִם מִישֶׁהִי שֶׁהוּא לֹא מַכִּיר, לְאַחַר עוֹד חָמֵשׁ שָׁנִים מִתְבָּרֵר שֶׁהִיא יְהוּדִיָּה וְשֶׁהָמָן רוֹצֶה לַהֲרוֹג אֶת הָעָם שֶׁלָּהּ, וְאָז מִתְרַחֵשׁ הַנֵּס וְכֻלָּם נִצָּלִים וְחוֹגְגִים וְהַמְּגִלָּה מִסְתַּיֶּמֶת.

וְרַק לְאַחַר שֶׁהַמְּגִלָּה מִסְתַּיֶּמֶת מַבִּיטִים לְאָחוֹר וְרוֹאִים אֶת הַפָּאזֶל הַמֻּשְׁלָם שֶׁל הָאֵרוּעִים וְאוֹמְרִים אֵיזוֹ הַשְׁגָּחַת ה׳ הָיְתָה כָּאן. ״זֶה הַמֶּסֶר שֶׁל הַמְּגִלָּה״. לָכֵן גַּם הוֹרוֹ חַז״ל שֶׁכָּל הַקּוֹרֵא אֶת הַמְּגִלָּה לְמַפְרֵעַ (פִּרוּשׁ מֵהַסּוֹף לַהַתְחָלָה) לֹא יָצָא (מגילה יז.), הַשְׁגָּחַת ה׳ בְּנִסְתָּר מִתְגַּלִּית רַק לְאַחַר שֶׁעוֹבְרִים אֶת הַכֹּל וּמַבִּיטִים לְאָחוֹר.

אֲבָל יֵשׁ כַּמָּה פְּרָטִים שֶׁחֲסֵרִים בַּמְּגִלָּה, שֶׁאִם נָשִׂים אֲלֵיהֶם לֵב הֵם בַּעֲלֵי מֶסֶר עָמוֹק וְחָשׁוּב מְאֹד בַּעֲבוֹדַת ה׳. יֵשׁ לִקְרֹא גַּם אֶת מָה שֶׁלֹּא כָּתוּב. הַמְּגִלָּה מְצַמְצֶמֶת בִּפְרָטִים עַל אֶחָד הַגִּבּוֹרִים הָרָאשִׁיִּים בַּסִּפּוּר וְהוּא מָרְדְּכַי. עַל כָּל פְּרָט שֶׁהַמְּגִלָּה כָּתְבָה עָלָיו הִיא הִשְׁמִיטָה כַּמָּה אֲחֵרִים, שֶׁאוֹתָם מְגַלִּים לָנוּ חַז״ל.

לִקְרֹא מָה שֶׁלֹּא כָּתוּב

חַז״ל מְגַלִּים לָנוּ כִּי מָרְדְּכַי לֹא הָיָה אִישׁ פָּשׁוּט כְּלָל. הוּא הָיָה יוֹעֵץ שֶׁל הַמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ (מגילה יג.) וְאַף מַצְבִּיא בִּצְבָא הַמֶּלֶךְ (ילקוט שמעוני אסתר, רמז תתרנו). הוּא הָיָה תַּלְמִיד חָכָם גָּדוֹל מֵאַנְשֵׁי הַסַּנְהֶדְרִין שֶׁגָּלְתָה (מגילה יג:), וְיָדַע אַף 70 שָׂפוֹת מִלְּבַד לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ (שם). וְהוּא גִּדֵּל אֶת אֶסְתֵּר אַחְיָנִיתוֹ וְאַף נָשָׂא אוֹתָהּ לְאִשָּׁה (שם יג.). מָרְדְּכַי רָצָה לְהִתְרַחֵק מֵהַמֶּלֶךְ וְהַמְּשִׂימוֹת בָּאַרְמוֹן, לִלְמֹד תּוֹרָה וּלְנַהֵל חַיֵּי מִשְׁפָּחָה יְהוּדִיִּים פְּשׁוּטִים,

וְלָכֵן הוּא בָּחַר מִכָּל 127 הַמְּדִינוֹת שֶׁהָיוּ תַּחַת שִׁלְטוֹן מַלְכוּתוֹ, לָגוּר דַּוְקָא בְּשׁוּשַׁן.

וּמַדּוּעַ? כִּי אָז שׁוּשַׁן עֲדַיִן לֹא הָיְתָה הַבִּירָה, אֶלָּא אֵזוֹר הַתַּעֲשִׂיָּה שֶׁל הַמַּלְכוּת. עִיר קְטַנָּה וְחַסְרַת חֲשִׁיבוּת שֶׁאַף אֶחָד לֹא שָׂם אוֹתָהּ עַל הַמַּפָּה בִּכְלָל, כָּאן קָוָּה מָרְדְּכַי שֶׁלֹּא יַטְרִידוּ אוֹתוֹ מִטַּעַם הַמַּלְכוּת. אֶלָּא מַאי, לַמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ שֶׁעָלָה לַשִּׁלְטוֹן הָיְתָה בְּעָיָה, לֹא הָיָה לוֹ יְחוּס מַלְכוּתִי. הוּא הָיָה סַיָּס, מְנַהֵל הָאֲרָווֹת שֶׁל מֶלֶךְ בָּבֶל בֶּלְשַׁאצַּר (מגילה יב:). אֶלָּא שֶׁהוּא מָצָא אֶת הָאוֹצָרוֹת שֶׁל הַמֶּלֶךְ נְבוּכַדְנֶאצַּר שֶׁשָּׁלַט עַל כָּל הָעוֹלָם וְגַנָּב 1,080 אוֹצָרוֹת וְהֶחְבִּיא אוֹתָם בַּיָּם, כֵּינָן שֶׁהָיָה צַר עַיִן וְלֹא רָצָה לָתֵת אוֹתָם אַף לְבָנָיו. אֶת הָאוֹצָרוֹת מָצָא אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ וְקָנָהּ אֶת הַתַּפְקִיד (פס"ז אסתר פ"א). אֲבָל יְחוּס מַלְכוּתִי אֵין לוֹ. לָכֵן הוּא עָשָׂה שְׁנֵי צְעָדִים בִּכְדֵי לְבַסֵּס אֶת מַלְכוּתוֹ, הָרִאשׁוֹן הָיָה לְהִתְחַתֵּן עִם וַשְׁתִּי, בִּתּוֹ שֶׁל הַמֶּלֶךְ בֶּלְשַׁאצַּר, וְאָז יֵהֶנֶּה מִיְּחוּס מַלְכוּתִי, וְהַשֵּׁנִי הַשָּׂגַת כִּסְאוֹ שֶׁל שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ.

אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ הָיָה בְּמִצְרַיִם וְרָאָה אֶת הַכִּסֵּא שֶׁל שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ שֶׁהָיָה בְּגִנְזֵי הַמֶּלֶךְ פַּרְעֹה. בְּתַרְגּוּם "פַּתְשֶׁגֶן הַכְּתָב" לְמְגִלַּת אֶסְתֵּר יֵשׁ תֹּאוּר נִרְחָב עַל כִּסְאוֹ שֶׁל הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה. שָׁם מְתֹאָר כִּי הָיָה זֶה כִּסֵּא עֶנָק כֻּלּוֹ מְזֻהָב, עִם שֶׁבַע מַדְרֵגוֹת. מִצִּדֵּי כָּל מַדְרֵגָה הָיוּ שְׁתֵּי חָיוֹת אֲחֵרוֹת, דֻּגְמַת אֲרָיוֹת וְדֻבִּים מְזֻהָב, וּכְשֶׁהָיוּ מַגִּיעִים אֲנָשִׁים לַמִּשְׁפָּט לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ, הָיוּ הַחַיּוֹת מִתְעוֹרְרוֹת לְחַיִּים וְנֶהֱמוֹת וְשׁוֹאֲגוֹת, עַד שֶׁמֻּהַפַּחַד לֹא יָכְלוּ הָעֵדִים לְשַׁקֵּר.

כְּשֶׁנִּפְטַר שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ, חוֹתְנוֹ פַּרְעֹה הַמֶּלֶךְ עָלָה לִירוּשָׁלַיִם וְלָקַח אֶת הַכִּסֵּא אֵלָיו לְמִצְרַיִם. כַּאֲשֶׁר בָּא לָשֶׁבֶת עָלָיו, הִתְעוֹרְרָה אַחַת הַחַיּוֹת וְהִכִּישָׁהּ אוֹתוֹ בְּרַגְלוֹ (מדרש תנחומא

ואתחנן, א), וּמֵאָז הָפַךְ לִנְכֵה וְנִקְרָא "פַּרְעֹה נְכוֹ", פַּרְעֹה הַנְּכֶה. הַכִּסֵּא שֶׁל שְׁלֹמֹה נֹחַ מֵאָז בְּגִנְזֵי מֶלֶךְ מִצְרַיִם, וְאַף מֶלֶךְ לֹא הֵעֵז לָשֶׁבֶת עָלָיו, עַד שֶׁהִגִּיעַ לְשָׁם אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ.

כְּשֶׁאֲחַשְׁוֵרוֹשׁ רָאָה אֶת הַכִּסֵּא, רָצָה אוֹתוֹ לְעַצְמוֹ עַל מְנָת לְהַגְדִּיל וּלְפָאֵר אֶת מַלְכוּתוֹ. כִּסֵּא מְיֻחָס וּמַלְכוּתִי כָּזֶה יָרִים אֶת קַרְנוֹ כְּמֶלֶךְ רָאוּי. אֲבָל אָז הִתְבָּרֵר כִּי אֵין דֶּרֶךְ לְהָבִיאוֹ אֶל פָּרַס, שֶׁכֵּן בְּשֶׁל גְּדֻלּוֹ וּמִשְׁקָלוֹ, הוּא לֹא יַעֲמוֹד בְּטַלְטוּלֵי הַדֶּרֶךְ. אָמְרוּ לוֹ חֲכָמָיו כִּי אֶפְשָׁר לַעֲשׂוֹת הֶעְתֵּק זֶהֶה לַכִּסֵּא הַזֶּה בְּאַרְצוֹ. בַּחֲזָרָתָם מִמְּצָרַיִם בֵּרְרוּ וּמָצְאוּ כִּי בְּאֵזוֹר הַתַּעֲשִׂיָּה שֶׁל הַמַּלְכוּת, הָעִיר הַקְּטַנָּה שׁוּשַׁן, שָׁם אֶפְשָׁר לִמְצוֹא אַנְשֵׁי מִקְצוֹעַ שֶׁיּוּכְלוּ לִבְנוֹת כִּסֵּא דּוֹמֶה לַמֶּלֶךְ.

וְכָךְ נִמְשְׁכָה הָעֲבוֹדָה בְּמֶשֶׁךְ שָׁלוֹשׁ שָׁנִים, אֲבָל אָז הִתְבָּרֵר כִּי הַמַּעֲתִיקִים עָשׂוּ אֶת עֲבוֹדָתָם יוֹתֵר מִדַּי טוֹב, וְגַם הַכִּסֵּא הַזֶּה הָיָה גָּדוֹל מִדַּי מִכְּדֵי שֶׁיּוּכְלוּ לְהָזִיזוֹ וּלְהָבִיאוֹ לַמֶּלֶךְ ! כַּעַס הַמֶּלֶךְ, וְכִי מָה הוֹעִיל לְחַכּוֹת שָׁלוֹשׁ שָׁנִים וְלִבְנוֹת כִּסֵּא דּוֹמֶה אִם לֹא יֻהֲנֶה מִמֶּנּוּ ? קָם וְעָשָׂה מַעֲשֶׂה, צִוָּה לִבְנוֹת לוֹ אַרְמוֹן סָבִיב הַכִּסֵּא וְהֶעֱבִיר אֶת כָּל בִּירַת מַלְכוּתוֹ לְשׁוּשַׁן הַקְּטַנָּה ! מַדּוּעַ ? רַק בִּשְׁבִיל הַכִּסֵּא.

וְכָאן מַתְחִילָה הַמְּגִלָּה, מַדּוּעַ הוּא חוֹגֵג רַק לְאַחַר שָׁלוֹשׁ שָׁנִים מֵעֲלִיָּתוֹ לַשִּׁלְטוֹן וְלֹא מִיַּד בַּהַתְחָלָה ? כִּי רַק עַכְשָׁו יֵשׁ לוֹ כִּסֵּא... וְאָז בַּחֲגִיגוֹת הוּא מַחְלִיט לִקְרֹא לְוַשְׁתִּי שֶׁתּוֹפִיעַ, מַלְכָּה מְיֻחֶסֶת וְכִסֵּא מְיֻחָס יְיַצְּבוּ אֶת שִׁלְטוֹנוֹ. אֲבָל הַשָּׂטָן נִכְנַס וְרִקֵּד בֵּינֵיהֶם, וְכָךְ וַשְׁתִּי סֵרְבָה לְהַגִּיעַ לַמִּשְׁתֶּה וֶהֱבִיאָהּ בְּכָךְ לְמוֹתָהּ (מגילה יב:).

כְּשֶׁהוּא מֵבִין כִּי אִבֵּד אֶת הַיִּחוּס הַמַּלְכוּתִי שֶׁהָיָה לוֹ בְּכָךְ שֶׁהָיָה נָשׂוּי לְבַת שֶׁל מֶלֶךְ, הֶחְלִיט לְחַפֵּשׂ אִשָּׁה יְצוּגִית

אַחֶרֶת שֶׁתַּעֲלֶה אֶת קַרְנוֹ. הוּא מַתְחִיל בְּמַסַּע אָרוֹךְ שֶׁנִּמְשַׁךְ אַרְבַּע שָׁנִים, כְּשֶׁבְּכָל יוֹם מְבִיאִים לְפָנָיו נַעֲרָה אַחֶרֶת. כַּאֲשֶׁר גִּילוּ הָאָבוֹת שֶׁל הַנַּעֲרוֹת הַבְּתוּלוֹת כִּי הַמֶּלֶךְ מְנַצֵּל אֶת הַנָּשִׁים הַבָּאוֹת אֵלָיו וְלֹא נוֹשֵׂא אוֹתָן, שְׁהֵרִי יִבְחַר לְעַצְמוֹ רַק אַחַת, מִהֲרוּ כֻּלָּם לְהַשִּׂיא אֶת בְּנוֹתֵיהֶם וּלְהַרְחִיקָם מֵהַמֶּלֶךְ. גִּילָה הַמֶּלֶךְ אֶת שֶׁעָשׂוּ אֲבוֹת הַנַּעֲרוֹת הַבְּתוּלוֹת, וְצִוָּה שֶׁיָּבִיאוּ לְפָנָיו גַּם אֶת הַנָּשִׁים הַנְּשׂוּאוֹת... הוּא רוֹצֶה לִרְאוֹת אֶת כֻּלָּן! וְכָךְ נִלְקְחָה גַּם אֶסְתֵּר, אֲשֶׁר לֹא יָדְעוּ כִּי הִיא נְשׂוּאָה לְמָרְדְּכַי.

חַז"ל אוֹמְרִים כִּי בְּאוֹתוֹ זְמַן הָיְתָה אֶסְתֵּר בַּת 80! (ילקוט שמעוני אסתר, רמז תתרנג), וְיֵשׁ אַף מַחְלִקֶת בַּגְּמָרָא (מגילה יג.) לְגַבֵּי הַמַּרְאֶה שֶׁלָּהּ, שֶׁכֵּן אֶחָד מָנָה אוֹתָהּ כְּאַחַת מֵאַרְבַּע הַנָּשִׁים הַיָּפוֹת בְּכָל הַזְּמַנִּים, וְנִקְרֵאת "אֶסְתֵּר" עַל שֵׁם "אֶסְתָּהָר" שֶׁפֵּרוּשׁוֹ יָרֵחַ, כְּלוֹמַר שֶׁהָיְתָה יָפָה וּמְאִירָה כַּלְּבָנָה, וְאִלּוּ חֲבֵרוֹ מָנָה אֶת וַשְׁתִּי בִּמְקוֹמָהּ כְּאַחַת מֵאַרְבַּע הַנָּשִׁים הַיָּפוֹת, וְאָמַר כִּי קָרְאוּ לְאֶסְתֵּר "הֲדַסָּה" שֶׁכֵּן "יֵרַקְרֶקֶת" הָיְתָה, כְּלוֹמַר לֹא נָאָה כְּלָל, רַק חוּט שֶׁל חֶסֶד נִמְשַׁךְ עָלֶיהָ.

הַמְּגִלָּה מְתָאֶרֶת אֶת לְקִיחָתָהּ שֶׁל אֶסְתֵּר לָאַרְמוֹן בַּשָּׁנָה הַשְּׁבִיעִית וּמִשָּׁם מְדַלֶּגֶת לַשָּׁנָה הַ-12 עַל עֲלִיָּתוֹ שֶׁל הָמָן. אֲבָל הִיא מַשְׁמִיטָה מָה שֶׁעָבַר עַל מָרְדְּכַי בְּמֶשֶׁךְ 5 הַשָּׁנִים הַלָּלוּ. אוֹתוֹ יְהוּדִי חָכָם, בָּחַר לָגוּר בְּעִיר קְטַנָּה הַרְחֵק מֵעֵין הַמֶּלֶךְ, וְהִנֵּה הַמֶּלֶךְ מַעֲבִיר אֶת בִּירַת מַלְכוּתוֹ לְעִירוֹ, וְעוֹד מִכָּל נְשׁוֹת הָעוֹלָם בּוֹחֵר לָקַחַת מִמָּרְדְּכַי אֶת אִשְׁתּוֹ הַיְרַקְרֶקֶת בַּת הַ-80! הוּא יוֹשֵׁב בְּשַׁעֲרֵי הָעִיר וְלֹא מֵבִין מָה קָרָה לוֹ. וְכָךְ יוֹם יוֹם בְּמֶשֶׁךְ 5 שָׁנִים! אָמְנָם אֵין יְסוּרִין לְלֹא עָוֹן (שבת נה.) אֲבָל יֵשׁ גַּם הַנְהָגַת שָׁמַיִם מִדָּה כְּנֶגֶד מִדָּה (סוטה ח:), "מָה כְּבָר עָשִׂיתִי שֶׁיִּקְחוּ לִי אֶת אִשְׁתִּי כְּנֶגֶד"? לְזֶה הוּא לֹא מָצָא תְּשׁוּבָה.

מָה לַעֲשׂוֹת?

כִּיהוּדִי מַאֲמִין הוּא נְסָה לְהָבִין מָה הַהִשְׁתַּדְּלוּת הַמְצֻפָּה מִמֶּנּוּ. מָה ה׳ רוֹצֶה מִמֶּנּוּ? אֵין נְבִיאִים, אֵין בַּת קוֹל, אֵין אוּרִים וְתוּמִים... הוּא אָמוּר לְנַסּוֹת לְהוֹצִיאָה מִידֵי הַמֶּלֶךְ אוֹ לְהַשְׁאִירָהּ שָׁם? הוּא לֹא יָדַע. אָז כָּל עוֹד אֵין בַּת קוֹל שֶׁעוֹזֶרֶת לוֹ, עוֹשִׂים הִשְׁתַּדְּלוּת ״לְפִי הַסֵּפֶר״. יֵשׁ כָּאן מִקְרֶה שֶׁל פִּדְיוֹן שְׁבוּיִים, יֵשׁ בַּת יִשְׂרָאֵל בִּידֵיִם שֶׁל גּוֹי נֶגֶד רְצוֹנָהּ, צָרִיךְ לְחַלְּצָהּ. כֵּיוָן שֶׁהוּא שִׁמֵּשׁ יוֹעֵץ שֶׁל הַמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ וְהִכִּיר אוֹתוֹ, הוּא מַחְלִיט לִנְקֹט בִּצְעָדִים לְהַמְאִיס עָלָיו אֶת אֶסְתֵּר.

מָרְדְּכַי מוֹרֶה לְאֶסְתֵּר שֶׁלֹּא תֹּאמַר לַמֶּלֶךְ אֶת מוֹצָאָהּ (אסתר ב, י), וְיֵשׁ לָכָךְ שְׁתֵּי סִבּוֹת, הָאַחַת שֶׁהִיא מְיֻחֶסֶת לַמַּלְכוּת, שֶׁכֵּן הִיא מִזַּרְעוֹ שֶׁל שָׁאוּל הַמֶּלֶךְ, וְאִם אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ יְגַלֶּה זֹאת הוּא לֹא יְשַׁחְרֶרְהָ. דָּבָר שֵׁנִי כָּל עוֹד הוּא לֹא יֵדַע שֶׁהִיא מְיֻחֶסֶת הוּא לֹא יוּכַל לְקָרְבָה אֵלָיו יוֹתֵר מִדַּי שֶׁמָּא תִּמָּצֵא פְּסוּלָה וְזֶה יָעִיב עַל יַחֲסֵיהֶם, וְאָכֵן הַגְּמָרָא מְגַלָּה כִּי בְּכָל 5 הַשָּׁנִים הַלָּלוּ הוּא דִּבֵּר עִמָּהּ עַל יְדֵי מְתֻרְגְּמָן וְלֹא יְשִׁירוֹת (מגילה, טז.) מִכֵּיוָן שֶׁלֹּא הָיָה זֶה ״לִכְבוֹדוֹ״ לְדַבֵּר עִם מִישֶׁהִי לֹא מְיֻחֶסֶת. וְכַמּוּבָן שֶׁיִּשְׁנָה סִבָּה שְׁלִישִׁית, שֶׁהַמֶּלֶךְ יֹאבַד אֶת סַבְלָנוּתוֹ וְיִגָּרְשָׁהּ.

וְאָכֵן הַמֶּלֶךְ מַגִּיעַ אֶל מָרְדְּכַי וּמְסַפֵּר לוֹ אֶת בְּעָיָתוֹ שֶׁהַמַּלְכָּה לֹא מוּכָנָה לְגַלּוֹת לוֹ אֶת מוֹצָאָהּ. מָרְדְּכַי מְיַעֵץ לוֹ כֵּיצַד לִגְרֹם לָהּ לְגַלּוֹת, שֶׁכֵּן אֵין אִשָּׁה מִתְקַנְּאָה אֶלָּא בְּיֶרֶךְ חֲבֶרְתָּהּ (מגילה יג.), תְּפַרְסֵם שׁוּב שֶׁאַתָּה מְחַפֵּשׂ מַלְכָּה אַחֶרֶת וְאָז הִיא תַּקְנֵא וּתְגַלֶּה לְךָ. הַמֶּלֶךְ מַקְשִׁיב לוֹ וּמֵבִיא כָּל לַיְלָה נַעֲרָה אַחֶרֶת אֶל בֵּיתוֹ. כָּךְ קָוָה מָרְדְּכַי שֶׁהַמֶּלֶךְ יִמְצָא מִישֶׁהִי אַחֶרֶת שֶׁתִּמְצָא חֵן בְּעֵינָיו וְהוּא יְשַׁחְרֵר אֶת אֶסְתֵּר.

אֲבָל גַּם אַחֲרֵי שֶׁעֲצוֹת אֵלּוּ לֹא פָּעֲלוּ, מָרְדְּכַי מַתְחִיל לְהָבִין כִּי רָצוֹן ה׳ הוּא אַחֵר מִמַּה שֶׁקִּוָּה, אֶסְתֵּר כָּאן כְּדֵי לְהִשָּׁאֵר בִּידֵי הַמֶּלֶךְ לְעֵת עַתָּה. אֲבָל מָה כֵּן ה׳ רוֹצֶה מֵהֶם?

אוֹמֵר הַפָּסוּק ״וּבְכָל יוֹם וָיוֹם מָרְדֳּכַי מִתְהַלֵּךְ לִפְנֵי חֲצַר בֵּית הַנָּשִׁים לָדַעַת אֶת שְׁלוֹם אֶסְתֵּר וּמַה יֵּעָשֶׂה **בָּהּ**״ (אסתר ב, יא). לֹא כָּתוּב ״וּמָה יֵּעָשֶׂה לָהּ״, אֶלָּא ״בָּהּ״. הֵיא לֹא כָּאן כִּי הַמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ לְקָחָהּ, אֶלָּא כִּי מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הֶבִיאָהּ לְשֵׁם בְּמִסְגֶּרֶת תָּכְנִית שֶׁיְּדוּעָה רַק לוֹ וְהוּא מִשְׁתַּמֵּשׁ בְּאֶסְתֵּר, וְלָכֵן נֶאֱמַר ״וּמָה יֵּעָשֶׂה **בָּהּ**״, הוּא הַמְתִּין לִרְאוֹת מָה ה׳ יַעֲשֶׂה בְּאֶסְתֵּר, כֵּיצַד יִשְׁתַּמֵּשׁ בַּהַפִּיכָתָהּ לְמַלְכָּהּ לִצְרֶךְ קָדוֹשׁ. הוּא הָיָה בָּעַל אֱמוּנָה, וּכְכָזֶה לֹא הָיָה לוֹ סָפֵק שֶׁה׳ עוֹשֶׂה רַק טוֹב, אַךְ לְעֵת עַתָּה הוּא עֲדַיִן לֹא יָדַע מָה הַטּוֹב הַזֶּה.

אַף כְּשֶׁהָמָן עָלָה לִגְדוֹלָה וְגָזַר כְּלָיָה עַל עַם יִשְׂרָאֵל, מָרְדְּכַי פּוֹנֶה אֶל אֶסְתֵּר וְאוֹמֵר ״״כִּי אִם הַחֲרֵשׁ תַּחֲרִישִׁי בָּעֵת הַזֹּאת **רֶוַח וְהַצָּלָה יַעֲמוֹד לַיְּהוּדִים מִמָּקוֹם אַחֵר** וְאַתְּ וּבֵית אָבִיךְ תֹּאבֵדוּ **וּמִי יוֹדֵעַ אִם לְעֵת כָּזֹאת הִגַּעַתְּ לַמַּלְכוּת**״ (אסתר ד, יד). כְּלוֹמַר לֹא הָיָה לוֹ סָפֵק שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יַצִּיל אֶת עַם יִשְׂרָאֵל מֵהַגְּזֵרָה.

וְכֵיצַד יָדַע זֹאת? בְּכָל פַּעַם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַמְלִיךְ עַל הָעוֹלָם כַּמָּה מְלָכִים, וְאָז אִם חַס וְשָׁלוֹם אֶחָד מֵהֶם יִפְגַּע בַּיְּהוּדִים שְׁתַּחְתָּיו, תִּהְיֶה שְׁאֵרִית פְּלֵיטָה בַּמַּלְכוּיוֹת הָאֲחֵרוֹת. בִּתְקוּפַת הַגְּמָרָא מָצִינוּ שֶׁמַּמְלֶכֶת פָּרַס שָׁלְטָה עַל חֲצִי עוֹלָם, וּמַמְלֶכֶת רוֹמָא שָׁלְטָה עַל הַחֵצִי הַשֵּׁנִי. כְּשֶׁבְּרוֹמָא קָם קֵיסָר רָשָׁע שֶׁגָּזַר גְּזֵרוֹת עַל יִשְׂרָאֵל, הָיָה מֶלֶךְ פָּרְסִי שֶׁהָיָה טוֹב לַיְּהוּדִים כְּמוֹ שְׁבוּר מַלְכָּא (מועד קטן כו.), וּכְשֶׁבְּפָרָס הָיָה מֶלֶךְ רָשָׁע שֶׁהִצִּיק לַיְּהוּדִים, בְּרוֹמָא קָם קֵיסָר טוֹב לַיְּהוּדִים כְּמוֹ אַנְטוֹנִינוּס (עבודה

זרה י׳). תָּמִיד כְּשֶׁמִּישֶׁהוּ מֵהֶם יָכוֹל לִפְגֹּעַ, ה׳ מַשְׁאִיר מָקוֹם בּוֹ תִּהְיֶה שְׁאֵרִית פְּלֵיטָה, וְגַם הַנָּאצִים יִמַּח שְׁמָם הִצְלִיחוּ לִפְגֹּעַ בִּיהוּדֵי אֵרוֹפָּה, כִּי הָיְתָה שְׁאֵרִית פְּלֵיטָה בַּמִּזְרָח, וְלֹא הָיְתָה סַכָּנָה קִיּוּמִית לְהַכְחָדַת כָּל עַם יִשְׂרָאֵל חָלִילָה.

אֲבָל כֵּיוָן שֶׁאַחַשְׁוֵרוֹשׁ שָׁלַט עַל כָּל הָעוֹלָם, אִם הַגְּזֵרָה תֵּצֵא לַפֹּעַל לֹא יִשָּׁאֵר יְהוּדִי אֶחָד כִּי אֵין לְאָן לִבְרֹחַ, וְזֶה בִּלְתִּי אֶפְשָׁרִי שֶׁיִּקָּרֶה, כִּי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הִבְטִיחַ שֶׁעַם יִשְׂרָאֵל תָּמִיד יִשָּׁאֵר קַיָּם (ספרי במדבר בהעלותך פסקא צב). אָז רֶוַח וְהַצָּלָה וַדַּאי מֻבְטָחִים לְעָם יִשְׂרָאֵל, רַק שֶׁמָּרְדְּכַי הִסְתַּפֵּק הַאִם הַהַצָּלָה הַזּוֹ תִּתְגַּלְגֵּל עַל יְדֵי אֶסְתֵּר, אוֹ שֶׁמָּא "רֶוַח וְהַצָּלָה יַעֲמוֹד לַיְּהוּדִים מִמָּקוֹם אַחֵר וְאַתְּ וּבֵית אָבִיךְ תֹּאבֵדוּ", זֹאת אוֹמֶרֶת שֶׁעַד הָרֶגַע הָאַחֲרוֹן מָרְדְּכַי לֹא יָדַע בְּוַדָּאוּת מַדּוּעַ אֶסְתֵּר נִלְקָחָה מִמֶּנּוּ.

זֶה נִסָּיוֹן קָשֶׁה מְאֹד שֶׁעָבַר עַל מָרְדְּכַי וְלֹא מִתְאָר כְּלָל בַּמְּגִלָּה! זֶה **הַסּוֹד** שֶׁל מְגִלַּת אֶסְתֵּר, זֶה גִּלּוּי הַנִּסָּתָר, אָדָם שֶׁעוֹבֵר כָּזֶה נִסָּיוֹן אָרוֹךְ וְהוּא לֹא יוֹדֵעַ מַדּוּעַ. אָדָם בְּנִסָּיוֹן כָּזֶה יָכוֹל לָצֵאת מִדַּעְתּוֹ חַס וְשָׁלוֹם.

מָה יִקָּרֶה בַּסּוֹף?

כַּאֲשֶׁר לְאָדָם יֵשׁ נִסָּיוֹן קָשֶׁה, אַךְ אוֹמְרִים לוֹ מֵרֹאשׁ לְכַמָּה זְמַן וּמָה הַתּוֹצָאוֹת הַטּוֹבוֹת שֶׁיְּקַבֵּל בְּסוֹפָן, הוּא מִתְמוֹדֵד עִמָּם בְּקַלּוּת רַבָּה. כְּשֶׁסִּכֵּם לָבָן עִם יַעֲקֹב אָבִינוּ שֶׁיַּעֲבֹד 7 שָׁנִים עֲבוּר רָחֵל, וּבְאוֹתָן 7 שָׁנִים רִמָּה אוֹתוֹ וְנִצֵּל אוֹתוֹ וְהֶעֱבִידוֹ יוֹמָם וָלַיְלָה, בְּכָל זֹאת כָּתוּב (בראשית כט, כ): "וַיִּהְיוּ בְעֵינָיו כְּיָמִים אֲחָדִים"... מַדּוּעַ כְּיָמִים אֲחָדִים? כִּי יַעֲקֹב יָדַע שֶׁכָּל מָה שֶׁלָּבָן יַעֲשֶׂה לוֹ, וּכְכָל שֶׁעָלָיו לְהִתְיַסֵּר וְלִסְבֹּל, בְּסוֹף 7 שָׁנִים הוּא יְקַבֵּל אֶת רְצוֹנוֹ, אָז הָיָה לוֹ לְמָה לְצַפּוֹת.

אֲבָל אִם אוֹמְרִים לְאָדָם כִּי עָלָיו לַעֲבוֹר יִסּוּרִים וְלֹא מַגְדִּירִים לוֹ לְכַמָּה זְמַן וּמָה יְקַבֵּל בְּסוֹפָם אִם בִּכְלָל, אָז אֲפִילוּ יִסּוּרִים קַלִּים וְקִצְרֵי טָוַח יִהְיוּ בִּלְתִּי נִסְבָּלִים עֲבוּרוֹ וְהוּא יִשָּׁבֵר. שֶׁהֲרֵי הוּא לֹא יוֹדֵעַ מָה יִקְרֶה וְאִם הַיִּסּוּרִים יִגָּמְרוּ וְהַפַּחַד מֵהַבִּלְתִּי נוֹדַע וְהַחֲשָׁשׁ שֶׁהַיִּסּוּרִים לְעוֹלָם לֹא יִגָּמְרוּ, הַרְגָּשׁוֹת הַלָּלוּ הֵם שֶׁיִּשְׁבְּרוּ אוֹתוֹ וְיִגְזְלוּ מִמֶּנּוּ אֶת הַכֹּחוֹת לְהִתְמוֹדֵד עִם מַצָּבוֹ.

מָרְדְּכַי הַיְּהוּדִי לֹא יָדַע מָה יַּעֲלֶה בְּגוֹרָלָהּ שֶׁל אֶסְתֵּר, בְּמֶשֶׁךְ 5 שָׁנִים הוּא לֹא הֵבִין מַדּוּעַ אֵרַע לוֹ הַדָּבָר, מָתַי זֶה יִסְתַּיֵּם אִם בִּכְלָל... וּבְכָל זֹאת הוּא לֹא נִשְׁבַּר וְהִמְשִׁיךְ לְהַחֲזִיק בֶּאֱמוּנָתוֹ וְזֶה דָּבָר מַדְהִים שֶׁצְּרִיכִים לִלְמֹד. אֲנַחְנוּ עוֹבְרִים נִסְיוֹנוֹת קָשִׁים בַּחַיִּים, אֲבָל קָשֶׁה יוֹתֵר שֶׁאֲנַחְנוּ לֹא יוֹדְעִים מַדּוּעַ. זוֹ לֹא חָכְמָה לְהִתְבּוֹנֵן לְמַפְרֵעַ וְלִרְאוֹת אֶת הַהַשְׁגָּחָה הַפְּרָטִית. צָרִיךְ לָדַעַת תּוֹךְ כְּדֵי הַנְּסָיוֹן שֶׁאִם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה לָנוּ כָּךְ, זֶה רַק לְטוֹבָתֵנוּ. יֵשׁ שֶׁיִּגַּלּוּ אַחֲרֵי שָׁנָה, וְיֵשׁ אַחֲרֵי עֶשׂוֹר, וְיֵשׁ כָּאֵלֶּה שֶׁיָּבִינוּ רַק בָּעוֹלָם הַבָּא, אֲבָל בַּסּוֹף הוּא יִגָּלֶה שֶׁהַכֹּל לְטוֹבָה. אֶת זֹאת יָדַע מָרְדְּכַי וְלָכֵן כָּתוּב "לִרְאוֹת מָה יֵּעָשֶׂה **בָּהּ**", וַדַּאי יֵעָשֶׂה בָּהּ מַשֶּׁהוּ טוֹב, כָּעֵת אֲנִי לֹא יוֹדֵעַ מָה, אֲבָל טוֹב וַדַּאי שֶׁיֵּצֵא מִזֶּה.

מָה שֶׁיִּכְלְתִי לִהְיוֹת

פַּעַם הָיָה יָתוֹם שֶׁמִּגִּיל יַלְדוּת יָצָא מִבֵּית הַסֵּפֶר וְנֶאֱלַץ לַעֲבוֹד לְפַרְנָסָתוֹ. וְכָךְ מָצָא עֲבוֹדוֹת נְקִיוֹן בְּמִפְעָל וְשָׁם עָבַד בְּמֶשֶׁךְ עֲשָׂרוֹת שָׁנִים. הוּא זָכָה לְהָקִים מִשְׁפָּחָה וּלְהִתְפַּרְנֵס בְּכָבוֹד וּמֵעוֹלָם לֹא הִתְלוֹנֵן עַל מַצָּבוֹ. אֲבָל יוֹם אֶחָד הוֹדִיעוּ לוֹ שֶׁעֵקֶב הַמַּצָּב הַכַּלְכָּלִי הַקָּשֶׁה הַמִּפְעָל פּוֹשֵׁט אֶת הָרֶגֶל. וְכָךְ

מָצָא עַצְמוֹ מֵבְטָל בֶּן 55, עִם נְסָיוֹן מִקְצוֹעִי שֶׁל נְקִיוֹן שֵׁרוּתִים וּרְצָפוֹת בִּלְבַד...

חָבֵר סִפֵּר לוֹ כִּי רָאָה מוֹדָעָה שֶׁבִּית סֵפֶר מְקוֹמִי מְחַפֵּשׂ מְנַקֶּה לְמוֹסָד. הָלַךְ חֲבֵרֵנוּ הַמֻּבְטָל לִרְאָיוֹן עֲבוֹדָה וְרָאָה כִּי חוּץ מִמֶּנּוּ מְחַכִּים לָרְאָיוֹן בַּחוּרִים צְעִירִים בִּלְבַד. מְנַהֵל בֵּית הַסֵּפֶר שֶׁקִּבֵּל אוֹתוֹ הֵפְתִּיעַ מִגִּילוּ הַמְּבֻגָּר שֶׁל הָאִישׁ שֶׁמְּבַקֵּשׁ לַעֲבוֹד בְּמוֹסָדוֹ:

- "כְּבוֹדוֹ וַדַּאי מֵבִין כִּי זוֹ עֲבוֹדָה גּוּפָנִית קָשָׁה, יֵשׁ לַהֲפֹךְ כִּסְאוֹת וּלְהָזִיז שֻׁלְחָנוֹת בְּכָל הַכִּתּוֹת, וְזֶה הַרְבֵּה חֲדָרִים"...
- "זֶה בְּסֵדֶר, יֵשׁ לִי נְסָיוֹן שֶׁל 40 שָׁנָה בְּנִקָּיוֹן מִפְעָל שֶׁגָּדוֹל מֵהַמּוֹסָד שֶׁלְּךָ בַּמָּה וְכַמָּה פְּעָמִים, יֵשׁ לִי אֶת הַכֹּחוֹת לַעֲבוֹדָה הַזּוֹ",
- "וְהָאֱמֶת שֶׁגַּם הַמַּשְׂכֹּרֶת הִיא נְמוּכָה, זוֹ מַשְׂכֹּרֶת מִינִימוּם. בָּאִים לְכָאן רַק צְעִירִים שֶׁמְּחַפְּשִׂים עֲבוֹדָה לַשָּׁנָה שְׁנָתַיִם, וְאַתָּה עִם הַוָּתֶק שֶׁלְּךָ, מָה תַּעֲשֶׂה עִם מַשְׂכֹּרֶת מִינִימוּם"?
- "עָדִיף מִשּׁוּם מַשְׂכֹּרֶת בִּכְלָל"...

הַמְּנַהֵל הִתְרַשֵּׁם לְטוֹבָה וְאָמַר לוֹ כִּי מִבְּחִינָתוֹ הוּא הִתְקַבֵּל לַעֲבוֹדָה. הוּא הִגִּישׁ לוֹ חוֹזֶה וּבִקֵּשׁ שֶׁיִּקְרָא אוֹתוֹ וְיַחְתֹּם. שָׁאַל אוֹתוֹ הַמְנַקֶּה אִם הוּא יָכוֹל לָקַחַת אֶת הַחוֹזֶה הַבַּיְתָה.

- "מַדּוּעַ אַתָּה צָרִיךְ לָקַחַת אוֹתוֹ הַבַּיְתָה"?
- "הָאֱמֶת זֶה קְצָת מֵבִיךְ, אֲבָל אֲנִי צָרִיךְ שֶׁאִשְׁתִּי תִּקְרָא אוֹתוֹ",
- "אִשְׁתְּךָ עוֹרֶכֶת דִּין? זֶה חוֹזֶה פָּשׁוּט",
- "לֹא, אֲנִי צָרִיךְ פָּשׁוּט שֶׁהִיא תַּקְרִיא לִי אוֹתוֹ",
- "תִּקְרָא אוֹתוֹ בְּעַצְמְךָ",

- "זֶהוּ... שֶׁאֲנִי לֹא יוֹדֵעַ לִקְרֹא".
- הַמְנַהֵל הֶפְתֵּעַ לַחֲלוּטִין מִדִּבְרֵי הַמְנַקֶּה
- "כְּבוֹדוֹ לֹא יוֹדֵעַ קְרֹא וּכְתֹב"?
- "לְצַעֲרִי לֹא, אֲנִי עוֹבֵד מִגִּיל צָעִיר מְאֹד, מֵעוֹלָם לֹא הִתְפַּנֵּיתִי"...
- "אִם כָּךְ, מְחִילָה, אַךְ אַתָּה לֹא יָכוֹל לְקַבֵּל אֶת הָעֲבוֹדָה",
- "מַדּוּעַ? זֶה לֹא הִפְרִיעַ לִי לַעֲבוֹד בָּעֲבוֹדָה הַקּוֹדֶמֶת",
- "אֲנִי נוֹרָא מִצְטַעֵר, זֶה מוֹסָךְ חִנּוּכִי אַחֲרֵי הַכֹּל, זֶה תְּנַאי הֶכְרֵחִי לָדַעַת לְפָחוֹת קְרֹא וּכְתֹב, מְחִילָה".

וְכָךְ נִשְׁבַּר לִבּוֹ בְּקִרְבּוֹ. מַגִּיעַ הַבַּיְתָה אָדָם שֶׁחַי בָּעוֹלָם הַזֶּה חֲמִשָּׁה עֲשׂוֹרִים, וּמְגַלֶּה כִּי לֹא רַק שֶׁהוּא מֻבְטָל, אֶלָּא שֶׁהוּא נִמְצָא לֹא רָאוּי לְנַקּוֹת שֵׁרוּתִים וּרְצָפוֹת! הוּא שָׁקַע בְּדִכָּאוֹן וְלֹא רָצָה לָצֵאת מִבֵּיתוֹ. כָּל הַנִּסְיוֹנוֹת שֶׁל אִשְׁתּוֹ לְעוֹדְדוֹ לֹא צָלְחוּ, וְהוּא יָשַׁב בְּבֵיתוֹ בְּחֹסֶר מַעֲשׂ, מִתְבַּיֵּשׁ לְהוֹצִיא רֹאשׁוֹ מִבֵּיתוֹ.

יוֹם אֶחָד כְּשֶׁהָיָה לְבַדּוֹ בְּבֵיתוֹ וְחִפֵּשׂ מַשֶּׁהוּ לֶאֱכוֹל, מָצָא בָּאָרוֹן מוּצְרֵי אֲפִיָּה וְהֶחְלִיט לְפַנֵּק עַצְמוֹ בַּאֲפִיַּת עוּגִיּוֹת שֶׁלְּמְדָה אוֹתוֹ סָבְתּוֹ הַמְּנוּחָה. הוּא הֵכִין מַגָּשׁ עִם כַּמָּה סוּגֵי עוּגִיּוֹת וְיָשַׁב לְהַבִּיט בְּנַחַת בָּעוּגִיּוֹת הַתּוֹפְחוֹת בַּתַּנּוּר, מַעֲלוֹת רֵיחַ נִיחוֹחַ וְזִכְרוֹנוֹת יַלְדוּת. אֶלָּא שֶׁכְּשֶׁהִגִּיעַ הַזְּמַן לְאוֹכְלָם לְצַד כּוֹס קָפֶה טוֹבָה, גִּילָה כִּי אֵין קָפֶה בְּבֵיתוֹ, לָכֵן לָקַח אֶת הָעוּגִיּוֹת בְּשַׂקִּית וְיָרַד אֶל בֵּית הַקָּפֶה הַסָּמוּךְ.

לְפֶתַע הִבְחִין מְנַהֵל הַמָּקוֹם בַּלָּקוּחַ הַמּוּזָר שֶׁמַּזְמִין קָפֶה וְשׁוֹלֵף עוּגִיּוֹת מִכִּיסוֹ. הוּא נִגַּשׁ אֵלָיו וְאָמַר לוֹ כִּי לֹא נָהוּג לְהָבִיא אֶל הַמָּקוֹם אֹכֶל מֵהַבַּיִת, אֶלָּא קוֹנִים מִמּוּצְרֵי הַמָּקוֹם. אָמַר לוֹ הַמְנַקֶּה כִּי אִם יֵשׁ לוֹ עוּגִיּוֹת כְּמוֹ אֵלּוּ, הוּא יִקְנֶה בְּשִׂמְחָה.

הִסְתַּקְרֵן הַמְּנַהֵל וּבִקֵּשׁ לִטְעֹם. כָּל עוּגִיָּה הָיְתָה טְעִימָה יוֹתֵר מִקּוֹדַמְתָּהּ, עַד שֶׁמָּצָא עַצְמוֹ מַזְמִין מֵהַמְנַקֶּה אַרְבָּעָה מַגָּשִׁים שֶׁל אַרְבָּעָה סוּגֵי עוּגִיּוֹת לְבֵית הַקָּפֶה שֶׁלּוֹ ! וְכָךְ הַמְנַקֶּה הָפַךְ לָאוֹפֶה. הוּא לֹא הִרְוִיחַ הַרְבֵּה, אֲבָל הָיְתָה לוֹ סִבָּה לָקוּם בַּבֹּקֶר. הוּא אַף יָשַׁב בְּבֵית הַקָּפֶה וְהִבִּיט בְּכָל הַלְּקוּחוֹת שֶׁמִּתְנַפְּלִים עַל הָעוּגִיּוֹת שֶׁלּוֹ, עַד שֶׁמְּנַהֵל הַמָּקוֹם הֶעֱלָה אֶת הַהַזְמָנוֹת לִשְׁמוֹנָה וַעֲשָׂרָה מַגָּשִׁים לְיוֹם !

בֹּקֶר אֶחָד הִגִּיעַ לַמָּקוֹם אָדָם עָשִׁיר שֶׁמְּנַהֵל רֶשֶׁת מִסְעָדוֹת וּבָתֵּי קָפֶה, טָעַם מִן הָעוּגִיּוֹת וְנִגַּשׁ אֶל מְנַהֵל הַמָּקוֹם שֶׁהִפְנָה אוֹתוֹ אֶל הָאוֹפֶה הֶחָבִיב שֶׁיּוֹשֵׁב בַּצַּד וּמַבִּיט עַל הַלְּקוּחוֹת. הֶעָשִׁיר פָּנָה אֶל הָאוֹפֶה וְהִסְבִּיר לוֹ כִּי הוּא מְעֻנְיָן לִרְכּוֹשׁ מִמֶּנּוּ אֶת הַזְּכֻיּוֹת שֶׁל הַמַּתְכּוֹנִים, וְאַף לָתֵת לוֹ אֲחוּזִים מֵהַמְּכִירוֹת, שֶׁכֵּן הוּא מִתְכַּוֵּן לַעֲשׂוֹת פַּס יְצוּר שֶׁל עוּגִיּוֹת אֵלּוּ. כַּאֲשֶׁר הָאוֹפֶה גִּילָה לוֹ כִּי יֵשׁ בְּיָדוֹ עוֹד כַּמָּה וְכַמָּה מַתְכּוֹנִים, הִתְלַהֵב הֶעָשִׁיר וּבִקֵּשׁ שֶׁיָּסוּר אֵלָיו כְּבָר לַמָּחֳרָת לִסְגּוֹר עִמּוֹ חוֹזֶה.

לַמָּחֳרָת הִגִּיעַ הָאוֹפֶה בְּלִוּוּי אִשְׁתּוֹ, שָׁם קִבְּלָם הֶעָשִׁיר בְּסֵבֶר פָּנִים יָפוֹת וְאָמַר לָהֶם כִּי עִם הַסִּכּוּם שֶׁיְּשַׁלֵּם עַל הַזְּכֻיּוֹת וְהָאֲחוּזִים שֶׁיְּקַבֵּל הָאוֹפֶה, הוּא הוֹלֵךְ לִהְיוֹת אִישׁ עָשִׁיר מְאֹד וּמַהֵר מְאֹד. אָז שָׁלַף לוֹ אֶת הַחוֹזֶה שֶׁהֵכִין מִבְּעוֹד מוֹעֵד וּבִקֵּשׁ שֶׁהָאוֹפֶה יִקְרָא וְיַחְתֹּם. שָׁאַל אוֹתוֹ הָאוֹפֶה אִם הוּא יָכוֹל לָקַחַת אֶת הַמִּסְמָךְ הַבַּיְתָה, וְהֶעָשִׁיר עָנָה לוֹ כִּי הוּא אָמוּר לָטוּס לְמַסַּע עֲסָקִים אָרוֹךְ בְּעוֹד כַּמָּה שָׁעוֹת וְהוּא רוֹצֶה לְסַיֵּם אֶת הָעִסְקָה עַכְשָׁו.

הִתְבַּיֵּשׁ הָאוֹפֶה מְעַט אֲבָל אַזָּר עוֹז וְהִסְבִּיר לְעָשִׁיר כִּי הוּא לֹא יוֹדֵעַ לִקְרֹא וְהוּא פָּשׁוּט רָצָה שֶׁאִשְׁתּוֹ תַּקְרִיא לוֹ אֶת

הַמִּסְמָךְ. הִתְפַּלֵּא הֶעָשִׁיר אַךְ הִסְכִּים לַבַּקָּשָׁה. וְכָךְ הֵחֵלָּה הָאִשָּׁה לְהַקְרִיא אֶת הַחוֹזֶה לְבַעֲלָהּ, וְזֶה מַבְחִין כִּי הֶעָשִׁיר מִסְתַּכֵּל עַל שְׁנֵיהֶם וּמְחַיֵּךְ.

- "מְחִילָה, אֲבָל מַדּוּעַ אַתָּה צוֹחֵק? עָשִׂיתִי מַשֶּׁהוּ לֹא בְּסֵדֶר"?
- "חָלִילָה, אֶלָּא שֶׁפָּשׁוּט חָשַׁבְתִּי לְעַצְמִי, אַתָּה הוֹלֵךְ לִהְיוֹת אָדָם מְפֻרְסָם וְעָשִׁיר, הָעוּגִיּוֹת שֶׁלְּךָ יַהַפְכוּ לְשֵׁם דָּבָר בְּכָל הָאָרֶץ, אַתָּה עוֹמֵד לִזְכּוֹת לִגְדֻלָּה רַבָּה, וְכָל זֹאת כְּשֶׁאַתָּה לֹא יוֹדֵעַ לִקְרֹא וְלִכְתֹּב. תָּאֵר לְךָ הֵיכָן הָיִיתָ הַיּוֹם אִם כֵּן הָיִיתָ יוֹדֵעַ לִקְרֹא וְלִכְתֹּב",
- "אֲנִי אוֹמֵר לְךָ בְּדִיּוּק הֵיכָן הָיִיתִי, הָיִיתִי מְנַקֶּה שֵׁרוּתִים וּרְצָפוֹת בְּבֵית סֵפֶר בִּשְׁכַר מִינִימוּם"...

סוֹף טוֹב הַכֹּל טוֹב

אָנוּ לֹא תָּמִיד יוֹדְעִים לְהֵיכָן ה' מְגַלְגֵּל אוֹתָנוּ בְּמַהֲלַךְ חַיֵּינוּ, אֲבָל אָנוּ כֵּן צְרִיכִים לָדַעַת בְּכָל רֶגַע שֶׁהַכֹּל מְנֻוָּט לְטוֹבָתֵנוּ. וְזֶה מָה שֶׁמַּרְדְּכַי יָדַע. הוּא אָמְנָם לֹא יָדַע בְּמֶשֶׁךְ חָמֵשׁ שָׁנִים מַדּוּעַ לָקְחוּ מִמֶּנּוּ אֶת אִשְׁתּוֹ, אֲבָל הוּא כֵּן יָשַׁב וְחִכָּה לִרְאוֹת "מָה יֵּעָשֶׂה בָּהּ", וַדַּאי שֶׁיֵּעָשֶׂה בָּהּ מַשֶּׁהוּ טוֹב עַל יְדֵי ה', כִּי מֵהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לֹא יוֹצְאוֹת תַּקָּלוֹת וְלֹא מַגִּיעַ רַע. וְאָכֵן יָצְאָה מִמֶּנָּה גְּאוּלָה שְׁלֵמָה לְכָל עַם יִשְׂרָאֵל.

וְגַם אֲנַחְנוּ שֶׁנִּמְצָאִים בְּתוֹךְ נִסְיוֹנוֹת, אֲפִילּוּ כְּאֵלֶּה שֶׁנִּמְשָׁכִים כַּמָּה שָׁנִים, וְאוּלַי מַרְגִּישִׁים עַכְשָׁו שֶׁאָנוּ לֹא רְאוּיִים לִהְיוֹת אֲפִילּוּ "מְנַקֵּי שֵׁרוּתִים" כְּמוֹ אוֹתוֹ הַמְנַקֶּה בַּסִּפּוּר, אַךְ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יִגְלֶה לָנוּ שֶׁאֲנַחְנוּ "מִלְיוֹנֵרִים". הַחָכְמָה הִיא לְהַרְגִּישׁ כָּךְ בִּזְמַן אֱמֶת, "לְגַלּוֹת אֶת הַנִּסְתָּר", זוֹ הֶחָכְמָה שֶׁל

מְגִלַּת אֶסְתֵּר, הַסּוֹד שֶׁל גִּלּוּי ה׳ בִּזְמַן שֶׁל הֶסְתֵּר הַפָּנִים, וְלָכֵן אָנוּ שְׂמֵחִים בֶּחָג הַזֶּה וּבַמְּגִלָּה עַצְמָהּ שֶׁמְּגַלָּה לָנוּ רָז נִפְלָא זֶה.

וְזוֹ הַסִּבָּה שֶׁהַמְּגִלָּה הַזֹּאת לֹא תִּתְבַּטֵּל בְּאַחֲרִית הַיָּמִים כִּי הַהַשְׁגָּחָה הַזֹּאת שֶׁל ה׳ קַיֶּמֶת עַתָּה וְתִהְיֶה קַיֶּמֶת לָנֶצַח, ה׳ נִמְצָא אִתָּנוּ תָּמִיד, הַמֶּלֶךְ נִמְצָא אִתָּנוּ בְּכָל מָקוֹם, מְלַוֶּה אוֹתָנוּ וְדוֹאֵג לָנוּ וְעוֹשֶׂה הַכֹּל לְטוֹבָתֵנוּ. וּכְשֶׁנִּזְכֶּה לְהַרְגִּישׁ זֹאת, נַרְגִּישׁ שִׂמְחָה וְצָהֳלָה, וְאָז נִזְכֶּה לַגְּאֻלָּה הַשְׁלֵמָה בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ.

שבת הגדול

שֶׁעָשָׂה נִסִּים לַאֲבוֹתֵינוּ

הַשַּׁבָּת שֶׁלִּפְנֵי חַג הַפֶּסַח נִקְרֵאת "הַשַּׁבָּת הַגָּדוֹל", וְנוֹהֲגִים לְבָרֵךְ אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ "שַׁבָּת הַגָּדוֹל שָׁלוֹם". מַדּוּעַ קוֹרְאִים לְיוֹם זֶה "שַׁבָּת הַגָּדוֹל"? וּמַדּוּעַ בִּלְשׁוֹן זָכָר? מָה הָיָה הַדָּבָר הַגָּדוֹל שֶׁהַשַּׁבָּת נִקְרֵאת עַל שְׁמוֹ? הָאֱמֶת שֶׁיֵּשׁ כַּמָּה וְכַמָּה תֵּרוּצִים עַל שְׁאֵלָה זוֹ, וְלֹא רַק שֶׁכֻּלָּם אֱמֶת אֶלָּא שֶׁהֵם מַשְׁלִימִים אֶחָד אֶת הַשֵּׁנִי וּמְלַמְּדִים אוֹתָנוּ עַל הַגְּדֻלָּה שֶׁל יוֹם זֶה וְעַל מָה שֶׁעָלֵינוּ לַעֲשׂוֹת בַּעֲבוּרַת ה' שֶׁלָּנוּ.

יֵשׁ אוֹמְרִים כִּי שַׁבָּת זוֹ נִקְרֵאת "שַׁבָּת הַגָּדוֹל" עַל שׁוּם הַנֵּס הַגָּדוֹל שֶׁהָיָה בְּאוֹתוֹ יוֹם, שַׁבָּת י' בְּנִיסָן שְׁנַת 2,448 לִבְרִיאַת הָעוֹלָם, חֲמִשָּׁה יָמִים לִפְנֵי מַכַּת בְּכוֹרוֹת וִיצִיאַת מִצְרַיִם

(טור או״ח, תל): אַרְבָּעָה יָמִים לִפְנֵי שְׁחִיטַת קָרְבָּן הַפֶּסַח בְּיוֹם שִׁשִּׁי י״ד בְּנִיסָן, הִצְטַוּוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּאוֹתָהּ שַׁבָּת לְהַפְרִישׁ טָלֶה אוֹתוֹ יִשְׁחֲטוּ כְּקָרְבָּן וְאוֹתוֹ הִתְבַּקְשׁוּ לִקְשֹׁר לְמִטָּתָם. בְּאוֹתָהּ שַׁבָּת נִקְשְׁרוּ מֵאוֹת אַלְפֵי טְלָאִים לְמִטּוֹת הַיְהוּדִים וְנָעוּ בְּקוֹל גָּדוֹל שֶׁנִּשְׁמָע בְּכָל מִצְרַיִם. וּמִכָּיוָן שֶׁהַטָּלֶה הָיָה עֲבוֹדָה זָרָה שֶׁל הַמִּצְרִים שֶׁעָבְדוּ אוֹתָם כֶּאֱלִילֵיהֶם, הִתְפַּלְּאוּ הַמִּצְרִים מָה פֹּשֶׁר הָרַעַשׁ הַמַּגִּיעַ מִגֹּשֶׁן וְהָלְכוּ לְבָרֵר. הֵם רָאוּ אֶת כָּל הַיְהוּדִים שָׁם קוֹשְׁרִים אֶת אֱלִילֵיהֶם לְמִטּוֹתֵיהֶם, וְכַאֲשֶׁר בִּקְּשׁוּ הֶסְבֵּר קִבְּלוּ אֶת הַתְּשׁוּבָה הַבָּאָה:

- ״הָאֱלֹקִים שֶׁלָּנוּ הֶחְלִיט לְהוֹצִיא אוֹתָנוּ מִמִּצְרַיִם, אֲבָל עוֹד לִפְנֵי זֶה בְּעוֹד חֲמִשָּׁה יָמִים הוּא יַכֶּה אֶת כָּל הַבְּכוֹרוֹת שֶׁלָּכֶם לַמָּוֶת, וּבְאוֹתוֹ זְמַן אֲנַחְנוּ נַעֲשֶׂה אֶת הָאֱלִילִים שֶׁלָּכֶם עַל הָאֵשׁ וְנֹאכַל אוֹתָם״...

הַמִּצְרִים לֹא הֶאֱמִינוּ לַחֲצָפָה וְהַתְּעוּזָה שֶׁל מִי שֶׁהָיוּ עַד לֹא מִזְּמַן עֲבָדִים חַסְרֵי שֵׁם וַחֲשִׁיבוּת, וְכָעֵת מְתַכְנְנִים לֶאֱכוֹל אֶת אֱלִילֵיהֶם עַל רֶקַע מוֹת בְּנֵיהֶם הַבְּכוֹרִים! הֵם הֶחְלִיטוּ לְהַכּוֹת אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל חֲצָפָתָם וְלָדוּן אוֹתָם לַמָּוֶת עַל מַעֲשֵׂיהֶם. אֶלָּא שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עָשָׂה נֵס גָּדוֹל וְהִכָּה אוֹתָם בְּתַחֲלוּאִים וּכְאֵבִים שׁוֹנִים וְהֵם לֹא יָכְלוּ לְהִתְקָרֵב אֶל הַיְהוּדִים כְּלָל, וְרַק נוֹתַר לָהֶם לִרְאוֹת כֵּיצַד אֵלֶּה קוֹשְׁרִים אֶת אֱלִילֵיהֶם לַמִּטּוֹת וּמִתְכּוֹנְנִים לַמַּנְגָּל בְּעוֹד חֲמִשָּׁה יָמִים. הָיָה זֶה הַחֵלֶק הָרִאשׁוֹן שֶׁל הַנֵּס (כלבו סימן מז).

כַּאֲשֶׁר הַמִּצְרִים הַכּוֹעֲסִים הַמַּכִּים וְהַחוֹלִים חָזְרוּ הַבַּיְתָה, קִבְּלוּ אוֹתָם בְּנֵי מִשְׁפְּחוֹתֵיהֶם בִּדְאָגָה. אָז שָׁאֲלוּ בְּנֵי הַבַּיִת אֶת אֲבוֹתֵיהֶם מָה קָרָה לָהֶם, וְהֵם סִפְּרוּ מָה אָמְרוּ לָהֶם הַיְהוּדִים וּמָה הֵם מְתַכְנְנִים, וְכִי כַּאֲשֶׁר נִסּוּ לְהַכּוֹת אוֹתָם וְלַעֲצֹר אוֹתָם הֵם הֻכּוּ בְּכֹחַ עֶלְיוֹן וְנֶאֱלְצוּ לָסֶגֶת. שָׁמְעוּ זֹאת הַבְּכוֹרִים

וְאָמְרוּ שֶׁאִם בְּעוֹד חֲמִשָּׁה יָמִים הֵם יָמוּתוּ בְּמִדָּה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא יְשֻׁחְרְרוּ, וְאֵין לַמִּצְרִים אֶפְשָׁרוּת אַחֶרֶת לְעַכֵּב אוֹתָם שֶׁהִנֵּה נִסּוּ בְּכֹחַ וְהֵכּוּ קָשׁוֹת עַל יְדֵי ה׳ יִתְבָּרַךְ, אִם כֵּן יֵשׁ לְשַׁחְרֵר אוֹתָם כְּבָר עַתָּה וּלְהַצִּיל אֶת חַיֵּי הַבְּכוֹרוֹת.

אֲבָל כָּאן הִתְחִיל סִכְסוּךְ פְּנִימִי בְּכָל מִצְרַיִם, כַּאֲשֶׁר הַבְּכוֹרוֹת דָּרְשׁוּ בְּתֹקֶף לְשַׁחְרֵר אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי שֶׁיִּשַּׁלְמוּ עַל כָּךְ בְּחַיֵּיהֶם, וְאִלּוּ כָּל הַמִּצְרִים שֶׁאֵינָם בְּכוֹרוֹת לֹא הִתְרַגְּשׁוּ מִן הָעִנְיָן וְאָמְרוּ שֶׁהֵם נִשְׁאָרִים בְּעַקְשָׁנוּתָם לֹא לְשַׁחְרֵר, חֲרֵי לֹא הֵם אֵלֶּה שֶׁיָּמוּתוּ! עַל רֶקַע זֶה פָּרְצָה מִלְחֶמֶת אֶזְרָחִים בְּאוֹתוֹ יוֹם וְהַבְּכוֹרוֹת נִלְחָמוּ בַּאֲבוֹתֵיהֶם וְהָרְגוּ זֶה בָּזֶה, וּמֵתוּ יוֹתֵר אֲנָשִׁים בְּאוֹתָהּ שַׁבָּת מֵאֲשֶׁר בְּמַכַּת בְּכוֹרוֹת (ילקוט שמעוני תהלים רמז תתפג), עַד שֶׁהַבְּכוֹרוֹת נִכְנְעוּ וְקִבְּלוּ אֶת הַדִּין לְחַכּוֹת לְפֶסַח וְלִרְאוֹת מָה יִקְרֶה... עַל הַנֵּס הַכָּפוּל הַזֶּה שֶׁהַמִּצְרִים הֵכּוּ עַל יְדֵי ה׳ כְּשֶׁרָצוּ לַעֲצֹר אֶת יִשְׂרָאֵל, וְהַמִּלְחָמָה שֶׁסִּכְסֵךְ ה׳ מִצְרַיִם בְּמִצְרַיִם וְהָרְגוּ הֵם בְּעַצְמָם יוֹתֵר מֵאֲשֶׁר מַכַּת בְּכוֹרוֹת, נִקְרֵאת הַשַּׁבָּת שֶׁלְּפְנֵי פֶּסַח בְּשֵׁם ״שַׁבָּת הַגָּדוֹל״.

אָז ״הַגָּדוֹל״ הוֹלֵךְ עַל הַנֵּס, אֲבָל מַדּוּעַ מְצַיְּנִים זֹאת דַּוְקָא בַּשַּׁבָּת שֶׁלְּפְנֵי פֶּסַח? אָמְנָם הַנֵּס הָיָה בְּאוֹתָהּ שָׁנָה בְּיוֹם הַשַּׁבָּת י׳ בְּנִיסָן, אֲבָל כָּל אֵרוּעַ חָשׁוּב בְּתוֹלְדוֹת יִשְׂרָאֵל אָנוּ מְצַיְּנִים לְפִי הַתַּאֲרִיךְ בַּחֹדֶשׁ וְלֹא הַיּוֹם בַּשָּׁבוּעַ, וְלָכֵן הָיָה צָרִיךְ לְצַיֵּן אֶת י׳ בְּנִיסָן הַגָּדוֹל וְלֹא אֶת ״שַׁבָּת הַגָּדוֹל״. מַדּוּעַ הֶעֱתִיקוּ אֶת צִיּוּן הַנֵּס לְשַׁבָּת שֶׁלְּפְנֵי פֶּסַח?

אֶלָּא מַסְבִּירִים כִּי אִם הָיִינוּ מְצַיְּנִים אֶת י׳ בְּנִיסָן הַגָּדוֹל, הָיִינוּ יְכוֹלִים לְבַלְבֵּל בֵּין הַנֵּס הַכָּפוּל שֶׁה׳ עָשָׂה לָהֶם בְּמִצְרַיִם בְּשַׁבָּת שֶׁלְּפְנֵי יְצִיאַת מִצְרַיִם, לְבֵין נֵס אַחֵר שֶׁאֵרַע בְּתַאֲרִיךְ זֶה, וְהִתְרַחֵשׁ אַרְבָּעִים שָׁנָה לְאַחַר מִכֵּן (כה״ח תל בשם ב״ח וט״ז) בְּי׳

בְּנִיסָן בִּשְׁנַת 2,488 לִבְרִיאַת הָעוֹלָם, כְּשֶׁיְּהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן מַגִּיעַ עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל הַיַּרְדֵּן בְּמַטָּרָה לְהַכְנִיסָם אֶל הָאָרֶץ. אָז הִתְרַחֵשׁ נֵס וְהַיַּרְדֵּן נִקְרָע לִשְׁנַיִם וְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עָבְרוּ בַּיַּבָּשָׁה בְּתוֹךְ הַיָּם, וְהַכֹּהֲנִים עִם הָאָרוֹן שֶׁחִכּוּ כָּל הַזְּמַן בְּעֵבֶר אֶחָד עַד שֶׁבְּנֵי יִשְׂרָאֵל כֻּלָּם יַעַבְרוּ לְצַד הַשֵּׁנִי, מָצְאוּ עַצְמָם מְרַחֲפִים בָּאֲוִיר עִם אֲרוֹן הַבְּרִית מִצַּד אֶחָד אֶל הַשֵּׁנִי בִּזְמַן שֶׁהַיַּרְדֵּן נִסְגַּר עַל מְקוֹמוֹ. וְכֵיוָן שֶׁהָיָה זֶה נֵס גָּדוֹל לְכְשֶׁעַצְמוֹ, אִי אֶפְשָׁר הָיָה לְצַיֵּן אֶת הַנֵּס שֶׁל "שַׁבָּת הַגָּדוֹל" לְפִי הַתַּאֲרִיךְ י' בְּנִיסָן עַל מְנָת שֶׁלֹּא לְבַלְבֵּל בֵּין הַנִּסִּים.

לִלְמֹד עַל מְנָת לַעֲשׂוֹת

פֵּרוּשׁ אַחֵר שֶׁ'הַגָּדוֹל' הַכַּוָּנָה לָרַב הַגָּדוֹל בַּקְּהִלָּה (ברכי יוסף או"ח תל בשם מהרי"ל). בְּשַׁבָּת זוֹ שְׁלִפְנֵי פֶּסַח יֵשׁ לִדְרוֹשׁ אֶת הַהֲלָכוֹת שֶׁל חַג הַפֶּסַח בִּפְנֵי הַצִּבּוּר. וְכָךְ בְּכָל מָקוֹם הָיָה דּוֹרֵשׁ הַמָּרָא דְּאַתְרָא, הָרַב הַגָּדוֹל בְּאֵזוֹר שֶׁהָיָה מַגִּיעַ לְבָתֵּי הַכְּנֶסֶת הַמֻּרְכָּזִיִּים וְכָל הַצִּבּוּר הָיוּ עוֹלִים לִשְׁמוֹעַ אוֹתוֹ.

הֶסְבֵּר נוֹסָף אוֹמֵר כִּי 'הַגָּדוֹל' לֹא הוֹלֵךְ עַל הָרַב אֶלָּא עַל הַצִּבּוּר (כה"ח תכט, ג בשם ב"ח ומג"א). הֲרֵי בְּשָׁנִים עָבְרוּ הָיוּ עָרִים מֻרְכָּזִיּוֹת בּוֹדְדוֹת וּסְבִיבָן כְּפָרִים וַעֲיָרוֹת קְטַנּוֹת שֶׁל אֲנָשִׁים פְּשׁוּטֵי יוֹם וְרַבָּם לֹא יוֹדְעֵי סֵפֶר, שֶׁהָיוּ עוֹלִים לָעִיר הַגְּדוֹלָה בִּימֵי שְׁנֵי וַחֲמִישִׁי לְעִסְקֵיהֶם וּבַדֶּרֶךְ מִתְפַּלְּלִים שַׁחֲרִית וְזוֹכִים לִקְרֹא בַּתּוֹרָה כִּי גַּם זֶה הָיָה בְּקֹשִׁי בַּמְּקוֹמוֹת בָּהֶם הֵם גָּרוּ. לָכֵן כַּאֲשֶׁר מַגִּיעָה הַשַּׁבָּת שְׁלִפְנֵי פֶּסַח וְיֵשׁ אֶת הַשִּׁעוּר הַמֻּרְכָּזִי שֶׁל הָרַב הָרָאשִׁי בָּעִיר הַגְּדוֹלָה, הָיוּ עוֹלִים כָּל בְּנֵי הַכְּפָרִים וְהָעֲיָרוֹת לִשְׁמוֹעַ אוֹתוֹ עַל מְנָת לָדַעַת אֶת הַהֲלָכוֹת לִפְנֵי הַפֶּסַח. וְכֵיוָן שֶׁהַשִּׁעוּר הָיָה בְּשַׁבָּת, חֲרֵי כֻּלָּם הָיוּ עוֹלִים כְּבָר בְּיוֹם שִׁשִּׁי

וְשׁוֹהִים אֶת כָּל הַשַּׁבָּת בָּעִיר עַל מְנָת לִהְיוֹת נוֹכְחִים בַּשִּׁעוּר בַּשַּׁבָּת עַצְמָהּ.

נִמְצָא שֶׁבְּאוֹתָהּ שַׁבָּת הָיָה קָהָל אֲנָשִׁים עָצוּם שֶׁשָּׁהָה בְּעִיר, וְלָכֵן נִקְרֵאת 'שַׁבָּת הַגָּדוֹל' עַל שׁוּם הַכִּנּוּס הַגָּדוֹל שֶׁל הָאֲנָשִׁים.

בְּשַׁבָּת הַגָּדוֹל הַמְקוֹרִית י' בְּנִיסָן 2,448 בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הִצְטַוּוּ כָּל אֶחָד לָקַחַת טָלֶה לְהַקְרִיבוֹ לְקָרְבַּן פֶּסַח, וְנִמְצָא כִּי זוֹ הַמִּצְוָה הָרִאשׁוֹנָה שֶׁהֵם הִצְטַוּוּ כְּעָם (בני יששכר מאמרי חודש ניסן מאמר ג - שבת הגדול). אֶת שְׁאָר הַמִּצְוֹת הֵם יְקַבְּלוּ בְּמַעֲמַד הַר סִינַי וְחֵלֶק מֵהֶם עוֹד לִפְנֵי כֵּן, אֲבָל מִצְוַת הַפֶּסַח הִיא הַמִּצְוָה הָרִאשׁוֹנָה שֶׁקִּבְּלוּ כְּעָם עוֹד לִפְנֵי קַבָּלַת הַתּוֹרָה. עַד כֹּה הָיוּ לָהֶם שֶׁבַע מִצְוֹת בְּנֵי נֹחַ וְאֶת מִצְוַת הַמִּילָה שֶׁנִּצְטַוָּה אַבְרָהָם אָבִינוּ עָלָיו וְעַל זַרְעוֹ, אֲבָל כָּאן קִבְּלוּ מִצְוָה רִאשׁוֹנָה כְּ"בְנֵי יִשְׂרָאֵל". בְּמִצְוָה זוֹ הֵם הָפְכוּ לִיהוּדִים.

אָמְנָם הָאָבוֹת הַקְּדוֹשִׁים קִיְּמוּ אֶת כָּל הַתּוֹרָה כֻּלָּהּ לִפְנֵי שֶׁקִּבַּלְנוּ אוֹתָהּ כְּחִיּוּב בְּמַעֲמַד הַר סִינַי (בראשית רבה צה, ג), אֲבָל גָּדוֹל הַמְצֻוֶּה וְעוֹשֶׂה מִמִּי שֶׁאֵינוֹ מְצֻוֶּה וְעוֹשֶׂה (בבא קמא לח.), כְּלוֹמַר הַשָּׂכָר שֶׁל מִי שֶׁצִּוּוּ אוֹתוֹ לַעֲשׂוֹת אֶת הַמִּצְוָה גָּדוֹל מִשְּׂכָרוֹ שֶׁל זֶה שֶׁעוֹשֶׂה לַמְרוֹת שֶׁהוּא לֹא חַיָּב. וְזוֹ הַסִּבָּה שֶׁאַבְרָהָם אָבִינוּ שֶׁקִּיֵּם כָּל הַתּוֹרָה כֻּלָּהּ חִכָּה עִם מִצְוַת בְּרִית הַמִּילָה עַד גִּיל מֵאָה כְּמַעַט, כִּי הוּא יָכוֹל הָיָה לַעֲשׂוֹתָהּ רַק כַּעֲבוֹר אַחַת בְּחַיָּיו וּבְקֹשׁ לַעֲשׂוֹתָהּ בְּצִוּוּי וְלֹא בְּהִתְנַדְּבוּת וּלְלֹא חִיּוּב.

מַדּוּעַ גָּדוֹל שָׂכָר הַמְצֻוֶּה וְעוֹשֶׂה מִמִּי שֶׁאֵינוֹ מְצֻוֶּה וְעוֹשֶׂה? הַתְּשׁוּבָה הִיא כִּי בְּכָל מָקוֹם שֶׁיֵּשׁ צִוּוּי לַעֲשׂוֹת דָּבָר מְסֻיָּם, יֵשׁ מִיַּד יֵצֶר רַע שֶׁעוֹמֵד מִמּוּל לְהַפְרִיעַ לָנוּ לַעֲשׂוֹת אוֹתוֹ, וְלָכֵן כַּאֲשֶׁר מִתְגַּבְּרִים עַל הַמְנִיעָה וְהַיֵּצֶר לַעֲשׂוֹת הַמִּצְוָה

וּמְקַיְּמִים אוֹתָהּ, הַשָּׂכָר גָּדוֹל בְּהַרְבֵּה מִזֶּה שֶׁמְּקַיְּמִים אֶת הַמִּצְוָה לְלֹא הַפְרָעוֹת כִּי אֵין לוֹ חִיּוּב לַעֲשׂוֹתָהּ וְאֵין לוֹ יֵצֶר שֶׁיַּפְרִיעַ.

בְּמִצְוַת הַפֶּסַח הָיָה לָעָם יִשְׂרָאֵל יֵצֶר רַע גָּדוֹל מְאֹד שֶׁלֹּא לְקַיְּמָהּ וְלֹא לְהַקְרִיב אֶת הַקָּרְבָּן. הֵם הָיוּ עַם שֶׁל עֲבָדִים כְּבָר כַּמָּה וְכַמָּה דּוֹרוֹת, אֲנָשִׁים מְפֻחָדִים וּנְטוּלֵי זֶהוּת שֶׁנִּרְמְסוּ תַּחַת יְדֵיהֶם וְרַגְלֵיהֶם שֶׁל הַמִּצְרִים שֶׁהָיוּ אֲדוֹנֵיהֶם הָאַכְזָרִיִּים. הֵם מֵעוֹלָם לֹא הֵעֵזוּ לֶהָרִים אֶת רֹאשָׁם כְּלַפֵּי הַמִּצְרִים, בֶּטַח וּבְטֵחַ לֹא לִפְגֹּעַ בָּהֶם בְּגוּפָם, וְכָאן נִצְטַוּוּ לֶאֱכוֹל אֶת אֱלִילֵיהֶם בְּזִמַּן שֶׁבְּנֵיהֶם הַבְּכוֹרִים שֶׁל הַמִּצְרִים יָמוּתוּ וְכָל הַזָּעַם מִן הַסְּתָם יֶפְנֶה אֲלֵיהֶם ! וְכָךְ גַּם יְסַבִּירוּ לְאָדוֹן שֶׁלָּהֶם מִמֶּנּוּ פָּחֲדוּ כָּל חַיֵּיהֶם כִּי הֵם מִתְכַּוְּנִים לַעֲשׂוֹת אֶת אֱלֹהָיו עַל הָאֵשׁ, בְּזִמַּן שֶׁהוּא יִבְכֶּה עַל מוֹת בְּנוֹ הַגָּדוֹל...

עַל יְדֵי מִצְוָה זוֹ שֶׁל קִיּוּם הַפֶּסַח הֵם קִיְּמוּ בְּעֶצֶם אֶת מִצְוַת הָאֱמוּנָה וְהַבִּטָּחוֹן בְּאֹפֶן מֻחְלָט בְּבוֹרֵא עוֹלָם. אֱמוּנָה כִּי אֵין עוֹד מִלְּבַדּוֹ וְאַף אֶחָד לֹא יָכוֹל לִפְגֹּעַ בָּנוּ כְּמִלֹּא נִימָא לְלֹא שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יִתֵּן לָהֶם, וְאִם אָנוּ חוֹסִים תַּחַת אַב רַחְמָן וְאוֹהֵב כָּזֶה, אֵין לָנוּ מַמָּה לִירָא. וְעַל יְדֵי שֶׁהִתְגַּבְּרוּ עַל פַּחְדָּם וְנִצְּחוּ אֶת יֵצֶר הָרַע שֶׁלָּהֶם וְקִיְּמוּ אֶת הַמִּצְוָה הָרִאשׁוֹנָה, הָיָה זֶה יוֹם גָּדוֹל בּוֹ הָפְכוּ כָּל הָעָם לִמְצֻוִּים וְעוֹשִׂים. שַׁבָּת הַגָּדוֹל.

שַׁבָּת הַקָּטָן

פֵּרוּשׁ נוֹסָף לְ׳שַׁבָּת הַגָּדוֹל׳ הוּא עַל מְנָת לְהַבְדִּיל מִן ׳הַשַּׁבָּת הַקָּטָן׳. יֵשׁ מַחְלֹקֶת גְּדוֹלָה בֵּין חַכְמֵי הַתּוֹרָה לַצְּדוֹקִים וְהַבַּיְתוֹסִים שֶׁכָּפְרוּ בַּתּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה הַקְּשׁוּרָה לְפֶסַח. אוֹתָם כּוֹפְרִים פֵּרְשׁוּ אֶת הַתּוֹרָה בִּכְתָב עַל פִּי הֶבְנָתָם כִּי סָרְבוּ לְקַבֵּל אֶת הַתּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה שֶׁעָבְרָה בְּמָסֹרֶת מֵרֹב לְתַלְמִיד מֵעֵת קַבָּלַת הַתּוֹרָה בְּסִינַי. בֵּין הַמַּחֲלוֹקוֹת הָרַבּוֹת שֶׁהָיוּ בֵּין הַחֲכָמִים

לַכּוֹפְרִים (מַחֲלוֹקוֹת הַקַּיָּמוֹת עַד הַיּוֹם בֵּין חַכְמֵי כָּל דּוֹר וָדוֹר לְצֶאֱצָאֵיהֶם וְיוֹרְשֵׁיהֶם שֶׁל אוֹתָם כּוֹפְרִים הֲגֶמֶת הֶרְפּוֹרְמִים, הַקּוֹנְסֶרְבָּטִיבִים וְהַקָּרֵאִים שֶׁכָּפְרוּ כָּל אֶחָד בְּדוֹרוֹ בַּתּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה) **הָיְתָה מַחְלֹקֶת לְגַבֵּי חַג הַשָּׁבוּעוֹת. חַג הַשָּׁבוּעוֹת הוּא הֶחָג הַיָּחִיד שֶׁאֵין לוֹ תַּאֲרִיךְ קָבוּעַ מִן הַתּוֹרָה, אֶלָּא הוּא חַל חֲמִשִּׁים יוֹם מִמּוֹצָאֵי חַג הַפֶּסַח. וְלָכֵן אָנוּ סוֹפְרִים שִׁבְעָה שָׁבוּעוֹת מִיּוֹם הַקָּרֵבַת הָעֹמֶר בְּמוֹצָאֵי הַפֶּסַח, וּבְסוֹף סְפִירָה זוֹ הַמְכוֹנָה "סְפִירַת הָעֹמֶר", אָנוּ מְצַיְּנִים אֶת לֵיל שָׁבוּעוֹת בְּלֵיל הַחֲמִשִּׁים לִסְפִירָה.**

הַצִּוּוּי עַל הַסְּפִירָה נִכְתַּב בַּתּוֹרָה בִּלְשׁוֹן זוֹ (ויקרא כג, טו): "וּסְפַרְתֶּם לָכֶם מִמָּחֳרַת **הַשַּׁבָּת** מִיּוֹם הֲבִיאֲכֶם אֶת עֹמֶר הַתְּנוּפָה שֶׁבַע שַׁבָּתוֹת תְּמִימֹת תִּהְיֶינָה". הַתּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה מַסְבִּירָה כִּי הַכַּוָּנָה בַּמִּילָה "שַׁבָּת" הִיא חַג הַפֶּסַח, וְלָכֵן הַסְּפִירָה מַתְחִילָה מִמּוֹצָאֵי הֶחָג. אֲבָל הַכּוֹפְרִים בַּתּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה טָעֲנוּ כִּי מְדֻבָּר בְּיוֹם שַׁבָּת בַּשָּׁבוּעַ שֶׁבָּא אַחֲרֵי הֶחָג, וְכָךְ גַּם אִם הֶחָג חַל בְּיוֹם רִאשׁוֹן, שְׁלִישִׁי, אוֹ חֲמִישִׁי, לְעוֹלָם מְחַכִּים הֵם לְמוֹצָאֵי שַׁבָּת חוֹל הַמּוֹעֵד וּמִשָּׁם מוֹנִים חֲמִשִּׁים יוֹם לְחַג הַשָּׁבוּעוֹת, שֶׁלְּעוֹלָם חַל לְפִי מִנְיָנָם הַטּוֹעֶה בְּיוֹם רִאשׁוֹן בַּשָּׁבוּעַ. הַצְּדוּקִים וְהַבַּיְתוֹסִים הָיוּ מְנַסִּים לְשַׁבֵּשׁ אֶת קִדּוּשׁ הַלְּבָנָה שֶׁהָיוּ עוֹשִׂים חֲכָמִים וּלְשַׁנּוֹת אֶת קְבִיעַת הַחֳדָשִׁים עַל מְנָת שֶׁשָּׁבוּעוֹת יָחוּל דַּוְקָא בְּיוֹם רִאשׁוֹן וְיַתְאִים לְשִׁיטָתָם.

לְעֵמַת זֹאת הַחֲכָמִים עָשׂוּ פְּעֻלּוֹת רַבּוֹת לְהוֹכִיחַ וּלְהַשְׁרִישׁ בָּעָם כִּי תּוֹרַת הָאֱמֶת מוֹרָה לְקַיֵּם אֶת הַקָּרְבָּן דַּוְקָא בְּמוֹצָאֵי הֶחָג, אַף שֶׁלֹּא חַל בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת, וְהָיוּ עוֹשִׂים טֶקֶס גָּדוֹל מִקְּצֵירַת הָעֹמֶר וּבְרֹב עַם הַדְרַת מֶלֶךְ לְהוֹצִיא אֶת הָאֱמוּנָה הַמֻּטְעֵית וְהַשִּׁקְרִית שֶׁל הַכּוֹפְרִים מִלֵּב הָעָם הַתָּמִים (מנחות סה.). **כְּחֵלֶק מֵהַפְּעֻלּוֹת שֶׁנָּקְטוּ לְהַשְׁרִישׁ דָּבָר זֶה בְּלֵב הָעָם, הֵם קָרְאוּ**

לַשַּׁבָּת שֶׁלִּפְנֵי פֶּסַח 'שַׁבָּת הַגָּדוֹל', לְהוֹרוֹת כִּי הֶחָג שֶׁיָּחוֹל בְּשָׁבוּעַ שֶׁאַחֲרֵי שַׁבָּת זוֹ הוּא בְּעֶצֶם 'שַׁבָּת קָטָן', שֶׁכֵּן כָּל חַג הוּא שַׁבָּת קָטָן, שֶׁאֵין בֵּין יוֹם טוֹב לְשַׁבָּת אֶלָּא אֹכֶל נֶפֶשׁ בִּלְבַד, שֶׁבְּיוֹם טוֹב מֻתָּר לְהַדְלִיק אֵשׁ מֵאֵשׁ וּלְבַשֵּׁל מָה שֶּׁאֵין כֵּן בְּשַׁבָּת, אֲבָל יֵשׁ צִוּוּי לִשְׁבוֹת מִשְּׁאָר הַמְּלָאכוֹת הָאֲסוּרוֹת בְּשַׁבָּת, וְלָכֵן גַּם יוֹם טוֹב נִקְרָא "שַׁבָּת" כִּלְשׁוֹן הַפָּסוּק. נִמְצָא שֶׁהַמִּילָה "גְּדוֹל" אָכֵן הוֹלֶכֶת עַל יוֹם הַשַּׁבָּת, לְהַבְדִּיל מִיּוֹם טוֹב שֶׁל פֶּסַח, שֶׁהוּא שַׁבָּת "קָטָן" (בני יששכר, שם).

כִּי שֵׁשֶׁת יָמִים

חֲז"ל סִפְּרוּ לָנוּ כִּי יַעֲקֹב אָבִינוּ וְעֵשָׂו הָרָשָׁע עָשׂוּ עִסְקָה עוֹד בְּבֶטֶן אִמָּם שֶׁיַּעֲקֹב יִקַּבֵּל אֶת הָעוֹלָם הַבָּא וְאִלּוּ עֵשָׂו יְקַבֵּל אֶת הָעוֹלָם הַזֶּה (ילקוט שמעוני תולדות, רמז קיא). זוֹ הַסִּבָּה שֶׁעֵשָׂו מְהֵר לָצֵאת הַחוּצָה, כִּי חָבָל עַל כָּל רֶגַע... אֲבָל יַעֲקֹב תָּפַס אוֹתוֹ בַּעֲקֵבוֹ, וּבְכָךְ תָּפַס חֵלֶק מֵהָעוֹלָם הַזֶּה. מֵאָז עֵשָׂו מוֹדֶה כִּי לְיַעֲקֹב מַגִּיעַ עָקֵב בָּעוֹלָם הַזֶּה, כְּלוֹמַר מְעַט מֵהַנַּשְׁמִיּוּת לְצֹרֶךְ קִיּוּמוֹ בִּלְבַד, אֲבָל הוּא לֹא מוּכָן שֶׁלְּיִשְׂרָאֵל יִהְיוּ עֹשֶׁר וַהֲנָאָה, אֶלָּא עֲנִיּוּת וְדַלּוּת, סֵבֶל וְיִסּוּרִים, "פַּת בַּמֶּלַח תֹּאכַל וּמַיִם בַּמְּשׂוּרָה תִּשְׁתֶּה, וְעַל הָאָרֶץ תִּישַׁן וְחַיֵּי צַעַר תִּחְיֶה" (אבות פ״ו, מ״ד). רַק הַמִּינִימוּם הַהֶכְרְחִי עַל מְנָת לְהִתְקַיֵּם בָּעוֹלָם הַזֶּה כְּדֵי לַעֲשׂוֹת אֶת הַמִּצְוֹת שֶׁיִּתְּנוּ לוֹ אֶת הָעוֹלָם הַבָּא. כָּל דָּבָר קָטָן מֵעֵבֶר לְכָךְ נֶחְשָׁב בְּעֵינָיו לְגֶזֶל גָּמוּר מֵהַחֵלֶק שֶׁלּוֹ.

וְהִנֵּה מַגִּיעַ חַג הַפֶּסַח וְיִשְׂרָאֵל פּוֹתְחִים שֻׁלְחָן מְלָכִים, וּבְמֶרְכָּזוֹ מֻנָּח טָלֶה שָׁלֵם צָלוּי עַל הָאֵשׁ... "מָה זֶה"? ! מִזְדַּעֵק עֵשָׂו, חֲרֵי הָיְתָה כָּאן עִסְקָה. אָמְנָם צְרִיכִים עָקֵב שֶׁל הָעוֹלָם הַזֶּה כְּדֵי לְהַגִּיעַ לְעוֹלָם הַבָּא אֲבָל זֶה לֹא עָקֵב, זֶה כָּל הַגּוּף כֻּלּוֹ ! מָה פִּתְאוֹם הֲנָאָה כָּזוֹ בָּעוֹלָם הַזֶּה? לִיהוּדִי מֻתָּר לֵהָנוֹת רַק בָּעוֹלָם

הַבָּא ! זֶה גֵּזֶל גָּמוּר ! זוֹ חֲפָרַת הֶסְכֵּם ! כֵּיצַד מַתָּר לִיהוּדִי לֵהָנוֹת מֵהָעוֹלָם הַזֶּה ?

כָּתוּב בַּתּוֹרָה (שמות כ, י): "**כִּי** שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה ה' אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ", וְלִכְאוֹרָה הָיָה צָרִיךְ לִהְיוֹת כָּתוּב "**בְּשֵׁשֶׁת** יָמִים", שֶׁבְּשִׁשָּׁה יָמִים בָּרָא אֶת הָעוֹלָם. אֶלָּא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בָּרָא אֶת הָעוֹלָם עִם כֹּחַ לְהִתְקַיֵּם שִׁשָּׁה יָמִים בִּלְבַד. וְכֵיצַד אִם כֵּן קַיָּם הָעוֹלָם עַד יָמֵינוּ, כִּמְעַט 6,000 שָׁנָה אַחֲרֵי ? כִּי לְאַחַר 6 יָמִים מַגִּיעָה הַשַּׁבָּת, וּמִכֹּחַ קְדֻשָּׁתָהּ שֶׁלַּה נִמְשֶׁכֶת זְכוּת הַקִּיּוּם שֶׁל 6 הַיָּמִים הַבָּאִים אַחֲרֶיהָ (אור החיים שמות כ, י). נִמְצָא כִּי כָּל הָעוֹלָם מִתְקַיֵּם בִּזְכוּת הַשַּׁבָּת, שֶׁכָּל שֵׁשֶׁת יְמֵי הַשָּׁבוּעַ הָעוֹלָם חָי בִּזְכוּת הַשַּׁבָּת שֶׁעָבְרָה.

מֵאָז בְּרִיאַת הָעוֹלָם וְעַד שֶׁעַם יִשְׂרָאֵל הִצְטַוּוּ בַּמִּצְוֹת, הָעוֹלָם הָיָה קַיָּם עַל חֶסֶד, שֶׁקְּדֻשַּׁת הַשַּׁבָּת תַּחְזִיק אֶת הָעוֹלָם אַף עַל פִּי שֶׁאֵין אִישׁ מְצֻוֶּה לִשׁוֹמְרָהּ וּלְקַדְּשָׁהּ. אֲבָל מֵרֶגַע שֶׁקִּבְּלוּ עַם יִשְׂרָאֵל אֶת מִצְוֹת הַשַּׁבָּת, הֲרֵי שֶׁקִּיּוּם הָעוֹלָם קַיָּם עֲלֵיהֶם שֶׁרַק אִם יִשְׁמְרוּ אֶת הַשַּׁבָּת הִיא תַּעֲבִיר מִקְדֻּשָּׁתָהּ לְשֵׁשֶׁת הַיָּמִים שֶׁאַחֲרֶיהָ.

כָּתוּב בַּגְּמָרָא בִּדְיֵנֵי מִצְוֹת הֲשָׁבַת אֲבֵדָה (בבא מציעא כד.), שֶׁאִם מָצָאתִי בָּרְחוֹב חֵפֶץ מְסֻיָּם שֶׁאֵין לוֹ סִימָנִים מְזַהִים אוֹ שֶׁנִּמְצָא בְּמָקוֹם שֶׁגָּרִים בּוֹ רוֹב גּוֹיִם (שם כז.) הֲרֵי הַחֵפֶץ שֶׁלִּי כִּי הַבְּעָלִים שֶׁאִבְּדוּ אוֹתוֹ הִתְיָאֲשׁוּ מִמֶּנּוּ, שֶׁכֵּן אֵין לָהֶם צִפִּיָּה שֶׁמִּישֶׁהוּ יַחֲזִיר לָהֶם אֶת הַחֵפֶץ אִם אֵין עָלָיו סִימָנִים מְזַהִים, אוֹ שֶׁהוּא אָבַד בְּקֶרֶב גּוֹיִם שֶׁלֹּא חַיָּבִים בְּמִצְוַת הֲשָׁבַת אֲבֵדָה וּמִמֵּילָא כָּל הַנִּמְצָא נִלְקָח עַל יָדָם. אֲבָל כַּאֲשֶׁר אֲנִי מוֹצֵא חֵפֶץ עִם סִימָנִים מְזַהִים בְּמָקוֹם שֶׁל רוֹב יְהוּדִים, דִּין תּוֹרָה שֶׁהַבְּעָלִים הַמְּקוֹרִים לֹא הִתְיָאֲשׁוּ וּמְצַפִּים שֶׁיַּחְזִירוּ לָהֶם אֶת הַחֵפֶץ עַל פִּי

סִימָנִים וְלָכֵן אֵינִי יָכוֹל לָקַחַת אֶת הַחֵפֶץ לְעַצְמִי, אֶלָּא לִשְׁמֹר עָלָיו וּלְפַרְסֵם עַל מְצִיאָתוֹ עַל מְנָת לְאַתֵּר אֶת בְּעָלָיו, וְאִם לֹא יִמָּצֵא אֶשָּׁאֵר עִם חוֹבַת הַשְּׁמִירָה עַד שֶׁיָּבוֹא הוּא אוֹ יוֹרְשָׁיו אוֹ אֵלְיָהוּ הַנָּבִיא... אֲבָל אָסוּר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ, זֶה לֹא שֶׁלִּי.

אַךְ פְּעָמִים אֵין הִתְחַשְּׁבוּת בְּסִימָנִים אֵלֶּה גַּם אִם הַבְּעָלִים יָבוֹאוּ וִיזַהוּ אוֹתוֹ וְזֶה נִקְרָא "מַצִּיל מִדּוּטוֹ שֶׁל יָם" (שם כד.). הַכַּוָּנָה הִיא שֶׁהַחֵפֶץ הָלַךְ לְאִבּוּד בְּמָקוֹם שֶׁהַבְּעָלִים הִתְיָאֲשׁוּ מִיַּד, כְּגוֹן שֶׁנָּפַל אַרְנָקוֹ מֵעַל סִפּוּן הָאֳנִיָּה בְּאֶמְצַע הַיָּם. גַּם אִם הוּא יֵרֵד לְחוֹף וְיִרְאֶה שֶׁאַרְנָקוֹ הִגִּיעַ לְפָנָיו וּמְצָאוֹ אָדָם אַחֵר, הוּא לֹא יָכוֹל לִטְעֹן לְבַעֲלוּת עָלָיו, חֵפֶץ זֶה הֻפְקַר עַל יְדֵי יֵאוּשׁוֹ כְּבָר בְּזְמַן הָאֲבֵדָה. וַאֲפִילוּ יִטְעֹן שֶׁלֹּא הִתְיָאֵשׁ, אֵין בִּדְבָרָיו כְּלוּם, הַחֵפֶץ שַׁיָּךְ לְמוֹצְאוֹ וְהוּא בְּעָלָיו הַחֲדָשִׁים.

אָז אָמְנָם יַעֲקֹב וְעֵשָׂו חִלְקוּ אֶת הָעוֹלָם הַזֶּה בֵּינֵיהֶם, וְאָכֵן לְיַעֲקֹב הָיָה מַגִּיעַ רַק עָקֵב בָּעוֹלָם הַזֶּה כִּי הוּא שַׁיָּךְ לְעֵשָׂו, אֲבָל מֵרֹגַע שֶׁעַם יִשְׂרָאֵל קִבְּלוּ מִצְוֹת בְּאוֹתָהּ שַׁבָּת, חֲרֵי בִּזְכוּת כֹּחַ הַמִּצְוֹת קְדֻשַּׁת הַשַּׁבָּת הֶעֱבִירָה אֶת כֹּחָהּ לִשְׁאָר יְמֵי הַשָּׁבוּעַ מִצַּד הַדִּין וְלֹא בְּחֶסֶד, בִּגְלַל עַם יִשְׂרָאֵל וְלֹא בְּשֶׁל מַתְּנַת חִנָּם שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וַחֲרֵי נֶחְשָׁב הַדָּבָר שֶׁהָעוֹלָם הָיָה אָמוּר לָלֶכֶת לַאֲבַדּוֹן וְעָם יִשְׂרָאֵל הוּא זֶה שֶׁהִצִּיל אוֹתוֹ, חֲרֵי זֶה דִּין שֶׁל "זוּטוֹ שֶׁל יָם", שֶׁעַם יִשְׂרָאֵל הוּא שֶׁהִצִּיל אֶת הָעוֹלָם וְהוּא בְּעָלָיו הָאֲמִתִּיִּים. מִכָּאן וָהָלְאָה נִתְּנָה רְשׁוּת לְיִשְׂרָאֵל לֶהָנוֹת (בְּקֻדֻּשָּׁה כַּמּוּבָן) גַּם בָּעוֹלָם הַזֶּה. לָכֵן שַׁבָּת זוֹ נִקְרֵאת "שַׁבָּת הַגָּדוֹל", כִּי בִּזְכוּת הַמִּצְוֹת שֶׁקִּבַּלְנוּ בְּשַׁבָּת זוֹ לִפְנֵי הַפֶּסַח הָרִאשׁוֹן בְּמִצְרַיִם הָפַכְנוּ לַבְּעָלִים שֶׁל הָעוֹלָם הַזֶּה (בני יששכר, שם).

יֵשׁ אוֹמְרִים כִּי "שַׁבָּת הַגָּדוֹל" נִקְרֵאת כָּךְ בְּשֶׁל הַהַפְטָרָה שֶׁאָנוּ קוֹרְאִים בְּשַׁבָּת זוֹ, שָׁם יֵשׁ נְבוּאָה עַל הַגְּאֻלָּה

וְאוֹתָהּ אָנוּ קוֹרְאִים כִּי הַגְּאֻלָּה אֲמוּרָה לִהְיוֹת בְּנִיסָן בְּפֶסַח. הַהַפְטָרָה נֶחְתֶּמֶת בַּפָּסוּק (מלאכי ג, כג): "הִנֵּה אָנֹכִי שֹׁלֵחַ לָכֶם אֵת אֵלִיָּה הַנָּבִיא לִפְנֵי בּוֹא יוֹם ה' **הַגָּדוֹל** וְהַנּוֹרָא". אָז "הַגָּדוֹל" מְצַיֵּין אֶת הַיּוֹם בּוֹ יָבוֹא מָשִׁיחַ צִדְקֵנוּ, כַּאֲשֶׁר בַּיּוֹם לְפָנָיו יִשְׁלַח לָנוּ ה' אֶת אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא כְּחֵלֶק מֵהַהֲכָנָה לַגְּאֻלָּה.

אִם כֵּן מָצָאנוּ שֶׁ"שַּׁבָּת הַגָּדוֹל" קִבְּלָהּ אֶת שְׁמָהּ בְּשֶׁל הַנִּסִּים, הָרַב, הָעָם הַמִּתְכַּנֵּס בַּעֲיָרוֹת לִשְׁמוֹעַ אוֹתוֹ, עַל הַפַּעַם הָרִאשׁוֹנָה שֶׁנִּצְטַוֵּינוּ בְּמִצְוֹת כְּעַם, עַל הָעוֹלָם שֶׁהָפַךְ לְקַיָּם בִּזְכוּתֵנוּ כִּי נִצְטַוֵּינוּ וְהִתְחַלְנוּ לְהַעֲבִיר מִקְדֶּשֶׁת הַשַּׁבָּת לִשְׁאָר הַשָּׁבוּעַ בַּדִּין וְלֹא בְּחֶסֶד, וְכֵן בְּשֶׁל הַהַפְטָרָה הַמְדַבֶּרֶת עַל אַחֲרִית הַיָּמִים. מָה מִכָּל הַתְּרוּצִים הוּא הַנָּכוֹן? הַכֹּל נָכוֹן, הַכֹּל אֱמֶת! הֵכֵיצַד?

הֵא לַחְמָא עַנְיָא

בַּזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ מוּבָא כִּי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הַתּוֹרָה וְעָם יִשְׂרָאֵל הֵם אֶחָד. קֶשֶׁר מְשֻׁלָּשׁ שֶׁלֹּא יִנָּתֵק (זוהר ויקרא עג:), כַּאֲשֶׁר עַם יִשְׂרָאֵל מִתְחַבֵּר וּמִתְיַחֵד עִם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַל יְדֵי לִמּוּד הַתּוֹרָה וְקִיּוּם הַמִּצְוֹת[22]. וְעַל זֶה דָּרְשׁוּ חֲז"ל (מדרש אגדה מובא ברש"י בראשית א, א) אֶת הַפָּסוּק: "**בְּרֵאשִׁית** בָּרָא אֱלֹקִים אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ" - בִּשְׁבִיל ב' דְּבָרִים הַנִּקְרָאִים "רֵאשִׁית" בָּרָא ה' אֶת הָעוֹלָם: עַם יִשְׂרָאֵל הַנִּקְרָא רֵאשִׁית, שֶׁנֶּאֱמַר (ירמיהו ב, ג): "קֹדֶשׁ

---

22 וּמִסְּבִיר בְּסֵפֶר הַתַּנְיָא (ליקוטי אמרים, פרקים ד-ה), כִּי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הִלְבִּישׁ אֶת כָּל הָרְצוֹנוֹת שֶׁלּוֹ בְּמִצְוֹת הַתּוֹרָה, וְכַאֲשֶׁר אָדָם עוֹמֵל בַּתּוֹרָה וּמְקַיֵּם אֶת הַמִּצְוֹת בְּמַחְשָׁבָה דִּבּוּר וּמַעֲשֶׂה, חֲרֵי הוּא "לוֹבֵשׁ" אֶת רְצוֹנוֹ שֶׁל ה', כָּךְ שֶׁאַף שֶׁאֵין לָנוּ תְּפִיסָה וַהֲבָנָה בְּהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, עַל יְדֵי קִיּוּם הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹת יֵשׁ לָנוּ יְכֹלֶת לְהִתְקָרֵב אֵלָיו בָּעוֹלָם הַזֶּה יוֹתֵר מֵאֲשֶׁר בָּעוֹלָם הַבָּא. וְעַל זֶה אָמְרוּ חֲז"ל (אבות פ"ד, מ"ז): "יָפָה שָׁעָה אַחַת **בִּתְשׁוּבָה וּבְמַעֲשִׂים טוֹבִים** בָּעוֹלָם הַזֶּה מִכָּל חַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא".

יִשְׂרָאֵל לַה׳ **רֵאשִׁית** תְּבוּאָתָהּ״ וְגוֹ׳, וְהַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה הַנִּקְרֵאת רֵאשִׁית שֶׁנֶּאֱמַר (משלי ח, כב): ״ה׳ קָנָנִי **רֵאשִׁית** דַּרְכּוֹ״ וְגוֹ׳. מֵרֹעַ שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מָסַר אֶת הַתּוֹרָה לְעַם יִשְׂרָאֵל, הָפַךְ הָעוֹלָם לְמִחוּיָב הַמְצִיאוּת, כִּי הוּא קַיָּם עֲבוּר עַם יִשְׂרָאֵל שֶׁלּוֹמֵד אֶת הַתּוֹרָה וְשַׁיָּךְ לוֹ.

אָז אָמְנָם הַתּוֹרָה כֻּלָּהּ נִמְסְרָה לָנוּ בְּעֵת מַתַּן תּוֹרָה, אֲבָל חֵלֶק מִן הַמִּצְוֹוֹת נִמְסְרוּ עוֹד לִפְנֵי כֵן, וּבָהֶם הַמִּצְוֹוֹת הָרִאשׁוֹנוֹת שֶׁנִּתְּנוּ בְּשַׁבָּת הַגָּדוֹל, י׳ בְּנִיסָן שְׁנַת 2,448 לִבְרִיאַת הָעוֹלָם. עַל יְדֵי קִיּוּם הַמִּצְוֹוֹת שֶׁנִּתְּנוּ לָהֶם שָׁם, הַשַּׁבָּת הַהִיא הִתְקַדְּשָׁה עַל יְדֵי יִשְׂרָאֵל וְהֵם אֵלֶּה שֶׁהֶעֱבִירוּ אֶת כֹּחָהּ לְשֵׁשֶׁת הַיָּמִים שֶׁאַחֲרֶיהָ, וְהָעוֹלָם הֵחֵל לְהִתְקַיֵּם בִּזְכוּתָם, כְּפִי שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הִתְנָה עִם הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּשֵׁשֶׁת יְמֵי בְּרֵאשִׁית.

וְעַל מְנָת לְקַיֵּם אֶת הַמִּצְוֹת כְּהִלְכָתָן, יֵשׁ לָלֶכֶת אֶל הָרַב הַגָּדוֹל שֶׁיְּלַמֵּד אוֹתָנוּ, כְּפִי שֶׁהוּא לָמַד מֵרַבּוֹ וְרַבּוֹ מֵרַבּוֹ עַד לְמֹשֶׁה מִסִּינַי, תּוֹרָה בִּכְתָב וְתוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה. כָּךְ אָנוּ יוֹדְעִים מָה לַעֲשׂוֹת וּמָה לֹא לַעֲשׂוֹת, מַהִי הַנְהָגָה טוֹבָה, מַהִי חוּמְרָא שֶׁל שְׁטוּת וּמַהוּ עִקַּר הַמִּצְוָה. וְכָךְ הָיוּ תְּקוּפוֹת שֶׁאֲנָשִׁים עָזְבוּ אֶת בָּתֵּיהֶם לִתְקוּפוֹת שֶׁל שָׁבוּעוֹת חֳדָשִׁים וְשָׁנִים וְהִרְחִיקוּ לְמָקוֹם שֶׁל תּוֹרָה עַל מְנָת לִלְמֹד תּוֹרָה כְּדֵי לְקַיְּמָהּ כְּהִלְכָתָהּ. וְכָךְ גַּם בְּשַׁבָּת זוֹ קָמוּ כָּל אַנְשֵׁי הַכְּפָרִים וְהָעֲיָרוֹת שָׁרְצוּ לְקַיֵּם אֶת הַפֶּסַח כְּהִלְכָתוֹ וְגָלוּ מִבָּתֵּיהֶם לְשַׁבָּת אַחַת לָעִיר הַגְּדוֹלָה לִשְׁמוֹעַ שָׁם אֶת הָרַב שֶׁיַּעֲבִיר לָהֶם אֶת כָּל מִצְוֹת הֶחָג כְּתוֹרָה מִסִּינַי.

נִמְצָא שֶׁהַשַּׁבָּת הַגָּדוֹל הָיָה עַל **הָעָבָר**, הַשַּׁבָּת הָרִאשׁוֹנָה בָּהּ הִצְטַוּוּ בְּמִצְוָה רִאשׁוֹנָה כְּעַם וְהָעוֹלָם הָפַךְ לְמְחַיֵּב הַמְצִיאוּת בִּזְכוּתָם, נִקְרָא עַל **הַהוֹוָה** שֶׁהָעָם הוֹלֵךְ אֶל הָרַב לִלְמֹד אֶת הַתּוֹרָה עַל מְנָת לְקַיְּמָהּ וּבְכָךְ לִמְשׁוֹךְ מֵאוֹר הַשַּׁבָּת חַיּוּת לְשֵׁשֶׁת

יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה, וְכֵן עַל **הָעֲתִיד** כְּנֶגֶד הַיּוֹם הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא בּוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יִשְׁלַח לָנוּ אֶת מְשִׁיחַ צִדְקֵנוּ לִגְאוֹל אוֹתָנוּ. וּמָה הַקֶּשֶׁר בֵּין הַגְּאֻלָּה הָעֲתִידִית לְפֶסַח? הָבָה נִתְבּוֹנֵן בַּקֶּטַע הַבָּא מִן הַהַגָּדָה:

הָא לַחְמָא עַנְיָא דִּי אֲכָלוּ אַבְהָתָנָא בְּאַרְעָא דְמִצְרָיִם. כָּל דִּכְפִין יֵיתֵי וְיֵיכֹל, כָּל דִּצְרִיךְ יֵיתֵי וְיִפְסַח. הָשַׁתָּא הָכָא, לְשָׁנָה הַבָּאָה בְּאַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל. הָשַׁתָּא עַבְדֵי, לְשָׁנָה הַבָּאָה בְּנֵי חוֹרִין[23].

מָה פֵּרוּשׁ: "כָּל דִּכְפִין יֵיתֵי וְיֵיכֹל", כָּל הָרָעֵב יָבוֹא וְיֹאכַל? פֵּרוּשׁ אֶחָד אוֹמֵר כִּי מְדֻבָּר בַּאֲנָשִׁים הַבָּאִים לַעֲרֹךְ אֶת הַסֵּדֶר וְהֵם רְעֵבִים. כֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ אִסּוּר לֶאֱכוֹל מַצָּה עַד הָעֶרֶב, וְיֵשׁ עִנְיַן לְמַעֵט בָּאֲכִילָה כְּדֵי לְהִכָּנֵס רְעֵבִים לַסֵּדֶר וְלֶאֱכֹל מַצָּה לְתֵאָבוֹן, חֲרֵי שֶׁעַכְשָׁו קוֹרְאִים לְאוֹתָם רְעֵבִים לָבוֹא לַשֻּׁלְחָן...

הַפְּשָׁט אוֹמֵר כִּי הַכַּוָּנָה שֶׁאָנוּ קוֹרְאִים לַעֲנִיִּים שֶׁאֵין לָהֶם הֵיכָן לַעֲשׂוֹת אֶת הַסֵּדֶר, לָבוֹא וּלְהִכָּנֵס לְהִצְטָרֵף אֵלֵינוּ. וְלִכְאוֹרָה הַדָּבָר לֹא מוּבָן, מִי שׁוֹמֵעַ אֶת הַהַכְרָזָה הַזּוֹ בְּשָׁעָה כָּזוֹ וְעוֹד מִתּוֹךְ בֵּיתֵנוּ? אָדָם גָּר בְּקוֹמָה עֲשִׂירִית, הַאִם הוּא מְצַפֶּה שֶׁבְּדִיּוּק יַעֲבוֹר עָנִי מֵהַצַּד הַשֵּׁנִי שֶׁל הַדֶּלֶת וְיֹאמַר: "אֵיזֶה יֹפִי, בְּדִיּוּק חִפַּשְׂתִּי הֵיכָן לְהִתְאָרֵחַ"? וַהֲרֵי בִּשְׁלַב זֶה כְּבָר עָשִׂינוּ אֶת הַקִּדּוּשׁ וְנָטַלְנוּ יָדַיִם וְאָכַלְנוּ מֵהַכַּרְפַּס וְחָצִינוּ אֶת הָאַפִּיקוֹמָן, חֲרֵי גַּם הֶעָנִי חַיָּב בְּכָל הַמִּצְוֹת הַלָּלוּ וְכִי עַתָּה נְחַכֶּה לוֹ עַד שֶׁיַּשְׁלִים? מַדּוּעַ לֹא הִזְמַנּוּ אוֹתוֹ קוֹדֶם? חֲרֵי מִי שֶׁבֶּאֱמֶת רוֹצֶה

---

[23] תַּרְגּוּם: "זֶהוּ לֶחֶם הָעֹנִי שֶׁאָכְלוּ אֲבוֹתֵינוּ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם. כָּל הָרָעֵב יָבוֹא וְיֹאכַל, כָּל הַצָּרִיךְ יָבוֹא וְיִפְסַח. הַשָּׁנָה כָּאן לַשָּׁנָה הַבָּאָה בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. הַשָּׁנָה עֲבָדִים, לַשָּׁנָה הַבָּאָה בְּנֵי חוֹרִין".

לְאָרֵחַ עָנִי בְּבֵיתוֹ מְחַפֵּשׂ אוֹתוֹ לִפְנֵי הֶחָג וְלֹא אַחֲרֵי שֶׁהִתְחִיל לֶאֱכוֹל.

אֶלָּא שֶׁאוֹתָם יְהוּדִים יְקָרִים הִתְכַּנְּסוּ בְּשַׁבָּת הַגָּדוֹל בְּבֵית הַכְּנֶסֶת וְשָׁמְעוּ אֶת הָרַב שֶׁדִּבֵּר עַל הַחֲשִׁיבוּת לִדְאֹג לָעֲנִיִּים בְּפֶסַח, וְיֵשׁ מִצְוַת "קִמְחָא דְּפִסְחָא", שֶׁעַל יָדָהּ אָנוּ דּוֹאֲגִים שֶׁלְּכָל עָנִי בִּסְבִיבָתֵנוּ יִהְיוּ אַרְבַּע כּוֹסוֹת וְשָׁלֹשׁ מַצּוֹת שְׁהֵן חוֹבַת הַיּוֹם, וּלְצַדָּם שְׂאָר מַאֲכָלִים וּשְׁתִיָּה עַל מְנָת שֶׁיִּהְיֶה לוֹ בְּמָה לִסְעֹד אֶת נַפְשׁוֹ וּנְפָשׁוֹת בְּנֵי בֵּיתוֹ בֶּחָג. וְכָךְ נִרְתְּמוּ כָּל יִשְׂרָאֵל לִתְרֹם בְּעַיִן יָפָה וְדָאֲגוּ לְמַחְסוֹר הַנִּזְקָקִים.

בָּעֶרֶב כְּשֶׁכָּל הַמִּשְׁפָּחָה וְהָאוֹרְחִים מְסֻבִּים עַל הַשֻּׁלְחָן, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְכָל פָּמַלְיָא שֶׁל מַעְלָה יוֹרְדִים לְהִצְטָרֵף לְשֻׁלְחָן. וְזֶה הַזְּמַן לְהַזְכִּיר וּלְהַדְגִּישׁ עַד כַּמָּה חָשׁוּב לִשְׁמוֹר עַל קְדֻשַּׁת הַשֻּׁלְחָן שֶׁל לֵיל הַסֵּדֶר, שֶׁהֲרֵי בְּשׁוֹנֶה מִלֵּיל שַׁבָּת שֶׁהַמַּלְאָכִים מְלַוִּים אוֹתָנוּ הַבַּיְתָה מִבֵּית הַכְּנֶסֶת וּמַמְשִׁיכִים לְדַרְכָּם, כָּאן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נִשְׁאָר כָּל הָעֶרֶב עִם כָּל הַמַּלְאָכִים, וְהֵם לֹא מִתְעַנְיְנִים מַמָּשׁ בְּכַדּוּרֶגֶל וּפוֹלִיטִיקָה, אֶלָּא בְּחִדּוּשֵׁי תוֹרָה וְדִבְרֵי אֱמוּנָה, לָכֵן נַקְפִּיד לְהִתְנַהֵג וּלְשׁוֹחֵחַ כַּיָּאוֹת לְמִי שֶׁנִּמְצָא בְּנוֹכְחוּתוֹ שֶׁל הַמֶּלֶךְ.

כַּאֲשֶׁר מַגִּיעִים לְ"הֵא לַחְמָא עַנְיָא", מַזְמִינִים אֶת הָעֲנִיִּים. כַּמּוּבָן שֶׁאַף עָנִי לֹא נִכְנַס, וְאָז הַמַּלְאָכִים פּוֹנִים אֶל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְשׁוֹאֲלִים לְפֶשֶׁר הַזְמָנָה תְּמוּהָה זוֹ. עוֹנֶה לָהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כִּי אַף עָנִי לֹא נַעֲנָה לְהַזְמָנָה מֵאַחַר וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל כְּשֵׁרִים הֵם וּכְבָר דָּאֲגוּ לְקִמְחָא דְּפִסְחָא לָעֲנִיִּים, וְאֵין עָנִי בַּחוּץ שֶׁאֵין לוֹ הֵיכָן לַעֲרֹךְ אֶת הַסֵּדֶר וְלָכֵן אַף אֶחָד לֹא נַעֲנָה לְהַזְמָנָה זוֹ, כִּי לְאַף אֶחָד אֵין בָּהּ צֹרֶךְ. בְּאוֹתוֹ רֶגַע מִתְמַלְּאִים הַמַּלְאָכִים הַעֲרָכָה לַמְסֻבִּים עַל הַשֻּׁלְחָן שֶׁדָּאֲגוּ שֶׁכָּל אַחֵיהֶם

הָעֲנִיִּים יִהְיוּ מְסֻדָּרִים כְּבָר לִפְנֵי הֶחָג. מִיַּד הַמַּלְאָכִים מְסַנְגְּרִים עַל עַם יִשְׂרָאֵל וּמְבָרְכִים אוֹתוֹ וְאוֹמְרִים לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כִּי אֲנָשִׁים טוֹבִים כָּאֵלֶּה רְאוּיִם לַגְּאֻלָּה. וְלָכֵן נִיסָן הוּא זְמַן הַגְּאֻלָּה, כִּי כָּל פָּמַלְיָא שֶׁל מַעְלָה מִתְרַשֶּׁמֶת מִשֶּׁלָּחֲנֵנוּ הַקָּדוֹשׁ וּמֵאַהֲבַת חִנָּם, וְהִיא זוֹ שֶׁמְּבַקֶּשֶׁת מֵהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁיִּגְאַל אוֹתָנוּ, בִּמְקוֹם שֶׁיְּקַטְרְגוּ עָלֵינוּ חָלִילָה.

חֹדֶשׁ נִיסָן הוּא שִׁלּוּב שֶׁל עָבַר הוֹוֶה וְעָתִיד, שֶׁל הִתְחַדְּשׁוּת גְּאֻלָּה. בְּי״ג יָמִים רִאשׁוֹנִים אֵין אָנוּ אוֹמְרִים תַּחֲנוּן זֵכֶר לְי״ב הַיָּמִים הַטּוֹבִים שֶׁהָיוּ לְנִשְׁיאֵי יִשְׂרָאֵל בִּזְמַן חֲנֻכַּת הַמִּשְׁכָּן בִּימֵי מֹשֶׁה רַבֵּנוּ בַּמִּדְבָּר, כַּאֲשֶׁר כָּל נְשִׂיא הֵבִיא קָרְבָּן בְּיוֹם אַחֵר מִימֵי נִיסָן הָרִאשׁוֹנִים וְנַעֲשָׂה יוֹם טוֹב בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ לְכָל הָעָם. י״ג בְּנִיסָן הוּא אִסְרוּ חַג שֶׁל אוֹתָם יָמִים. **זֶה זֵכֶר לַעֲבָר**. בְּיָמִים י״ד עַד כ״א בְּנִיסָן אֵין אָנוּ אוֹמְרִים תַּחֲנוּן כִּי אֵלֶּה יְמֵי הֶחָג עַצְמוֹ שֶׁאָנוּ מְצַיְּנִים כָּל שָׁנָה, **וְזֶה חֵלֶק הַהוֹוֶה**. וּלְעָתִיד לָבוֹא יֵרֵד בֵּית הַמִּקְדָּשׁ מִן הַשָּׁמַיִם בְּנִיסָן וְנִרְצָה לַחֹגֵג לוֹ שִׁבְעָה יָמִים, וְכֵיוָן שֶׁיֵּרֵד בְּפֶסַח וְאָנוּ כְּבָר מְצַיְּנִים אֶת הֶחָג וְאֵין מְעָרְבִים שִׂמְחָה בְּשִׂמְחָה, חֲרֵי שֶׁהַחֲגִיגָה תִּדָּחֶה לְאַחַר הַפֶּסַח לְיָמִים כ״ב עַד כ״ח בְּנִיסָן, וְלָכֵן כְּבָר הַיּוֹם אֵין אָנוּ אוֹמְרִים תַּחֲנוּן בְּיָמִים אֵלֶּה **עַל שֵׁם הֶעָתִיד** (מסכת סופרים פכ״א, ה״א). וְכֵיוָן שֶׁרֹב הַחֹדֶשׁ עָבַר בְּלִי תַּחֲנוּן אָנוּ מַשְׁלִימִים גַּם אֶת כ״ט וּמַמְשִׁיכִים לְלֹא תַּחֲנוּן עַד לְאַחַר רֹאשׁ חֹדֶשׁ אִיָּר.

נִמְצָא שֶׁכָּל חֹדֶשׁ נִיסָן הוּא שִׁלּוּב שֶׁל עָבַר הוֹוֶה וְעָתִיד. כָּךְ גַּם שַׁבַּת הַגָּדוֹל הִיא עַל שֵׁם **הֶעָבָר** שֶׁנַּעֲשָׂה לָנוּ נֵס גָּדוֹל בַּשַּׁבָּת הָאַחֲרוֹנָה לִפְנֵי יְצִיאַת מִצְרַיִם, עַל שֵׁם **הַהוֹוֶה** שֶׁכֻּלָּם מִתְכַּנְּסִים לִשְׁמוֹעַ אֶת הָרַב הַגָּדוֹל וְלִלְמֹד אֶת הֲלָכוֹת עַל מְנָת לְקַיְּמָן, וְעַל שֵׁם **הֶעָתִיד** הוּא הַיּוֹם הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא בּוֹ ה׳ יִגְאַל

אוֹתָנוּ לְאַחַר שֶׁאָנוּ נִדְאַג אֶחָד לַשֵּׁנִי וְנַרְבֶּה בְּאַהֲבַת חִנָּם, וְאָז יִתְקַיֵּם בָּנוּ מַאֲמָר חֲזַ"ל (ראש השנה יא.): "בְּנִיסָן נִגְאֲלוּ וּבְנִיסָן עֲתִידִין לְהִגָּאֵל".

פסח

אַרְבַּע קֻשְׁיוֹת

לֵיל הַסֵּדֶר הִגִּיעַ. לְאַחַר שֶׁבִּעַרְנוּ אֶת הֶחָמֵץ מִן הַבַּיִת, הֶכְשַׁרְנוּ אֶת הַכֵּלִים, הִתְפַּלַּלְנוּ עַרְבִית וְקָרָאנוּ אֶת הַהַלֵּל, מַגִּיעִים כָּל בְּנֵי הַבַּיִת סְבִיב הַשֻּׁלְחָן וּמַתְחִילִים אֶת נְהוּל הָעֶרֶב עַל פִּי שְׁלַבָּיו: "קַדֵּשׁ וּרְחַץ כַּרְפַּס יַחַץ מַגִּיד רָחְצָה מוֹצִיא-מַצָּה מָרוֹר כּוֹרֵךְ שֻׁלְחָן-עוֹרֵךְ צָפוּן בָּרֵךְ הַלֵּל נִרְצָה". אֲנַחְנוּ עוֹרְכִים אֶת הַקִּדּוּשׁ וְשׁוֹתִים אֶת הַכּוֹס הָרִאשׁוֹנָה מֵאַרְבַּע כּוֹסוֹת בַּהֲסֵבָה (קַדֵּשׁ), נוֹטְלִים יָדַיִם בְּלִי בְּרָכָה (וּרְחַץ), טוֹבְלִים אֶת הַכַּרְפַּס בְּמֵי מֶלַח אוֹ מַיִם עִם לִימוֹן (כַּרְפַּס), חוֹצִים אֶת הַמַּצָּה לִשְׁנַיִם וְשׁוֹמְרִים אֶת הַחֵלֶק הַגָּדוֹל לְאַפִּיקוֹמָן (יַחַץ), וְכָעֵת עוֹבְרִים לַשֻּׁלְחָן הָעִקָּרִי

לִפְנֵי שֶׁמַּגִּיעִים לָאֹכֶל, לְקַיֵּם מִצְוַת "וְהִגַּדְתָּ לְבִנְךָ" וּלְסַפֵּר עַל יְצִיאַת מִצְרַיִם (מַגִּיד).

חֵלֶק שֶׁל הַהַגָּדָה מַתְחִיל בְּאַרְבַּע שְׁאֵלוֹת, כַּאֲשֶׁר שְׁאָר חֵלֶק שֶׁל הַמַּגִּיד הוּא בְּעֶצֶם תְּשׁוּבָה אֲרֻכָּה לָהֶן. וְכָךְ פּוֹתֵחַ הַבֵּן בְּאַרְבַּע הַקֻּשְׁיוֹת:

מַה נִּשְׁתַּנָּה הַלַּיְלָה הַזֶּה מִכָּל הַלֵּילוֹת?
שֶׁבְּכָל הַלֵּילוֹת אֵין אָנוּ מְטַבְּלִין אֲפִילוּ פַּעַם אַחַת.
וְהַלַּיְלָה הַזֶּה שְׁתֵּי פְעָמִים?
שֶׁבְּכָל הַלֵּילוֹת אָנוּ אוֹכְלִין חָמֵץ אוֹ מַצָּה. וְהַלַּיְלָה הַזֶּה כּוּלּוֹ מַצָּה?
שֶׁבְּכָל הַלֵּילוֹת אָנוּ אוֹכְלִין שְׁאָר יְרָקוֹת. וְהַלַּיְלָה הַזֶּה מָרוֹר?
שֶׁבְּכָל הַלֵּילוֹת אָנוּ אוֹכְלִין וְשׁוֹתִין בֵּין יוֹשְׁבִין וּבֵין מְסֻבִּין. וְהַלַּיְלָה הַזֶּה כֻּלָּנוּ מְסֻבִּין?

הָאֱמֶת הִיא שֶׁלְּאוֹרְךְ כָּל הַהַגָּדָה יֵשׁ לָנוּ מִבְנֶה שֶׁל שְׁאֵלוֹת וּתְשׁוּבוֹת כִּי כָּכָה חַכְמֵי נְכָנַס טוֹב יוֹתֵר בָּרֹאשׁ. זוֹ הַסִּבָּה שֶׁהַתַּלְמוּד הַמֵּכִיל אֶת שָׁרְשֵׁי הַהֲלָכָה וְסוֹדוֹת הַתּוֹרָה בָּנוּי בְּצוּרָה שֶׁל "שַׁקְלָא וְטַרְיָא", כְּלוֹמַר מַשָּׂא-וּמַתָּן שֶׁל שְׁאֵלוֹת וּתְשׁוּבוֹת, כִּי כָּךְ קַל יוֹתֵר לִזְכֹּר אֶת כָּל הַמַּהֲלָךְ שֶׁל בְּנִיַּת וּסְתִירַת הָרְאָיוֹת עַד לְהַגָּעָה לַמְּצָוָה וְלַהֲלָכָה עַצְמָהּ. אָז גַּם כָּאן פּוֹתְחִים בִּשְׁאֵלָה וּתְשׁוּבָה.

אָנוּ רְגִילִים לוֹמַר שֶׁשּׁוֹאֲלִים אֶת אַרְבַּע הַקֻּשְׁיוֹת, אַךְ לְמַעֲשֶׂה יֵשׁ כָּאן קוּשְׁיָה אַחַת וְהִיא: "מָה נִּשְׁתַּנָּה הַלַּיְלָה הַזֶּה מִכָּל הַלֵּילוֹת"? וְהַשְּׁאֵלָה הִתְעוֹרְרָה בְּשֶׁל אַרְבָּעָה שִׁנּוּיִים שֶׁעָשִׂינוּ מֵהַדֶּרֶךְ בָּהּ אָנוּ אוֹכְלִים בְּכָל יוֹם, כְּדֵי שֶׁהַיֶּלֶד יִתְעוֹרֵר לִשְׁאוֹל. וְזוֹ לֹא שְׁאֵלָה לַיֶּלֶד בִּלְבַד, כִּי הַגְּמָרָא אוֹמֶרֶת שֶׁגַּם אִם יֵשׁ רַק אָדָם אֶחָד בַּבַּיִת וְהוּא תַּלְמִיד חָכָם עָצוּם, גַּם הוּא יִשְׁאַל

אֶת הַקְּשִׁיּוֹת וְיַעֲנֶה עֲלֵיהֶן בְּעַצְמוֹ, כִּי זוֹ הַחוֹבָה, לִשְׁאוֹל וְלַעֲנוֹת (פסחים קטז.). אִם כֵּן אֵין זוֹ שְׁאֵלָה גְּרִידָא וְיֵשׁ לְהִתְיַחֵס לְכָל אַרְבַּע הַקְּשִׁיּוֹת, לְכָל אֶחָד מֵהַשִּׁנּוּיִים שֶׁה״בֵּן״ שׁוֹאֵל עֲלֵיהֶן אֶת הַמַּגִּיד.

בּוֹאוּ נִתְבּוֹנֵן תְּחִלָּה בְּתֹכֶן הַקְּשִׁיּוֹת עַצְמָן וּנְנַסֶּה לְהָבִין מָה אָנַחְנוּ אֲמוּרִים לִלְמֹד מֵהֶן. הַקְּשָׁיָה הָרִאשׁוֹנָה הִיא מַדּוּעַ אָנוּ מְשַׁנִּים מִדַּרְכֵּנוּ שֶׁאֵין אָנוּ מַטְבִּילִין אֲפִילוּ פַּעַם אַחַת וְאִלּוּ הַלַּיְלָה שְׁתֵּי פְּעָמִים. הַכַּוָּנָה הִיא שֶׁכְּשֶׁאֲנַחְנוּ יוֹשְׁבִים לֶאֱכוֹל פְּעָמִים שֶׁאָנוּ מְצֻוִּים לִטּוֹל יָדַיִם, פַּעַם עִם בְּרָכָה כְּשֶׁמְּתַקְּנִים סְעוּדָה עַל הַלֶּחֶם, וּפַעַם לְלֹא בְּרָכָה כְּגוֹן שֶׁמַּטְבִּילִין אֶת הַמַּאֲכָל בְּמַשְׁקֶה (מים, יין, חֹמֶץ, שֵׁמֶן וּדְבָשׁ) וְאוֹכְלִים. בְּכָל הַלֵּילוֹת אֵין אָנוּ מַטְבִּילִין, וְאִלּוּ הַלַּיְלָה אֲנַחְנוּ מַטְבִּילִין אֶת הַכַּרְפַּס (סֶלֶרִי) בִּמְי-מֶלַח אוֹ מַיִם עִם לִימוֹן[24] בְּתִחִלַּת הַסֵּדֶר, וְאֶת הַמָּרוֹר (חֲסָה) לְאַחַר שֶׁנָּטַלְנוּ יָדַיִם עִם בְּרָכָה וּבֵרַכְנוּ ״הַמּוֹצִיא״ עַל הַמַּצָּה. אָז הַיֶּלֶד שׁוֹאֵל אֶת אָבִיו מָה נִּשְׁתַּנָּה הַלַּיְלָה הַזֶּה שֶׁהוּא הִתְחִיל לֶאֱכוֹל יְרָקוֹת[25] וְעוֹד לִטּוֹל יָדַיִם וּלְהַטְבִּילָם בְּמַשְׁקֶה?

הַשִּׁנּוּי הַשֵּׁנִי הוּא שֶׁהַלַּיְלָה הַזֶּה כֻּלּוֹ מַצָּה. לְאָן נֶעְלָם הֶחָמֵץ? הֵיכָן הַפִּתּוֹת וְהַלָּאפוֹת? הָעוּגִיּוֹת וְהָעוּגוֹת? הַבַּגָּטִים וְהַלַּחְמָנִיּוֹת? אֵיפֹה הַפִּיצוֹת וְהָרוֹגָלַךְ, הַמָּקָרוֹנִים וְהַבּוּרְקָס?

---

[24] יֵשׁ לְזַכֵּר כִּי הַמַּצָּה לִטּוֹל יָדַיִם לִפְנֵי אֲכִילַת דָּבָר שֶׁטְּבוּלוֹ בְּמַשְׁקֶה הוּא רַק עַל אֶחָד מִן הַמַּשְׁקִים שֶׁהִגְדִּירוּ חֲזַ״ל, לָכֵן מִי שֶׁנּוֹהֵג לַעֲשׂוֹת מֵי-מֶלַח אוֹ מֵי-לִימוֹן צָרִיךְ לְוַדֵּא שֶׁזֹּב הַתַּעֲרֹבֶת תִּהְיֶה מַיִם, כִּי מִיץ לִימוֹן אֵינוֹ מַשְׁקֶה שֶׁמְּחֻיָּבִים לִטּוֹל עָלָיו.

[25] וּמִסְבִּיר הָרִיטְבָ״א עַל הַהַגָּדָה, כִּי אָמְנָם הָיָה מִנְהָגָם לֶאֱכוֹל יֶרֶק בְּתִחִלַּת הַסְּעוּדוֹת לִפְתֹּחַ אֶת הַתֵּאָבוֹן, אֲבָל מְדֻבָּר הָיָה בִּירָקוֹת מְתוּקִים, וְאִלּוּ כָּאן פּוֹתְחִים בִּירָקוֹת מְרִירִים, וְזֶה הַשִּׁנּוּי.

לָמָּה הֶחְלַפְנוּ אֶת כָּל הַבָּצֵק הַטָּעִים בְּדִיקְטִים שְׁרוּפִים מִבָּצֵק שֶׁלֹּא תָּפַח?

הַשְּׁנוּי הַשְּׁלִישִׁי הוּא שֶׁבַּלַּיְלָה הַזֶּה אוֹכְלִים גַּם מָרוֹר. יֵשׁ שֶׁשָּׂרִים בְּטָעוּת "הַלַּיְלָה הַזֶּה **כֻּלּוֹ** מָרוֹר" כִּי זֶה מִתְנַגֵּן טוֹב עִם שְׁאָר הַבָּתִּים בַּשִּׁיר, אֲבָל כַּמּוּבָן שֶׁהַמָּרוֹר הוּא רַק דָּבָר אֶחָד בִּלְבַד שֶׁאֲנַחְנוּ אוֹכְלִים מִלְּבַד הַמַּצּוֹת וְהַמַּטְעַמִּים שֶׁל הַסְּעוּדָה. הַגְּמָרָא מַסְבִּירָה (פסחים קיד:) כִּי מָרוֹר הוּא חַסָּה, לַמְרוֹת שֶׁבְּיָמֵינוּ חַסָּה לֹא מְרִירָה וְאֵלּוּ בִּזְמַנָּם הִיא הָיְתָה מַמָּשׁ "רְעִילָה" וּבִלְתִּי אֲכִילָה בְּטֶרֶם הֵנִיחוּ אוֹתָהּ עַל מְרַקַּחַת תַּפּוּחִים שֶׁיְּנַקּוּ מִמֶּנָּה אֶת כָּל הַמְּרִירוּת כְּדֵי שֶׁתִּהְיֶה נִסְבֶּלֶת. וְכָאן הַיֶּלֶד שׁוֹאֵל מַדּוּעַ בְּכָל הַלֵּילוֹת אֲנַחְנוּ אוֹכְלִים רַק אֶת הַיְרָקוֹת שֶׁאֲנַחְנוּ אוֹהֲבִים, וּבַלַּיְלָה הַזֶּה אֲנַחְנוּ אוֹכְלִים מַשֶּׁהוּ מָרִיר? מִי גּוֹרֵם לְעַצְמוֹ לִסְבֹּל לְלֹא צֹרֶךְ?

וְהַשְּׁנוּי הָרְבִיעִי הוּא שֶׁבְּכָל הַלֵּילוֹת אָנוּ אוֹכְלִים בֵּין יוֹשְׁבִים וּבֵין מְסֻבִּים וְהַלַּיְלָה הַזֶּה כֻּלָּנוּ מְסֻבִּים. לְמַעֲשֶׂה גַּם זֶה הִשְׁתַּנָּה בְּיָמֵינוּ וַאֲנַחְנוּ יוֹשְׁבִים עַל כִּסָּאוֹת לְצַד שֻׁלְחָן גָּדוֹל כָּל הַשָּׁנָה כּוֹלֵל בְּלֵיל הַסֵּדֶר, אֲבָל בְּשָׁנִים עָבְרוּ נָהֲגוּ בִּסְעוּדוֹת גְּדוֹלוֹת וּמְמֻשָּׁכוֹת לְהָסֵב בְּנַחַת עַל מִטּוֹת נְמוּכוֹת, לִשְׁכַּב מְעַט עַל צַד שְׂמֹאל, וְלֶאֱכֹל מִתּוֹךְ מַגָּשׁ שֶׁהֻגַּשׁ עַל כִּסֵּא נָמוּךְ אִישִׁי לְצַד הַמִּטָּה שֶׁלָּנוּ. וְהִנֵּה הַלַּיְלָה הַיֶּלֶד רוֹאֶה שֶׁכֻּלָּם יוֹשְׁבִים מְסֻבִּים כְּמוֹ בִּסְעוּדַת מַלְכוּת, וְלֹא מִתְיַשְּׁבִים לְבַד לֶאֱכוֹל בַּחֲטָף וּלְהִתְפַּנּוֹת לִשְׁאָר עִנְיְנֵי הָעֶרֶב כְּמוֹ בְּכָל יוֹם, מָה נִשְׁתַּנָּה?

אָז לְאַחַר שֶׁעָשִׂינוּ אַרְבָּעָה שִׁנּוּיִים שֶׁבִּגְלָלָם הַיֶּלֶד שָׁאַל אַרְבַּע פְּעָמִים מָה נִשְׁתַּנָּה הַלַּיְלָה הַזֶּה, כְּלוֹמַר מָה חָשׁוּב בַּלַּיְלָה הַזֶּה וּמָה אָנוּ מְצַיְנִים בּוֹ, עוֹבֵר הַמַּגִּיד לְהֶמְשֵׁךְ הַהַגָּדָה: "עֲבָדִים הָיִינוּ" וְכוּ', וּמַסְבִּיר לוֹ בַּמֶּה שׁוֹנָה הַלַּיְלָה הַזֶּה מִכָּל הַלֵּילוֹת.

בְּסִפְרֵי הַמִּנְהָגִים כְּתוּבִים עוֹד שִׁנּוּיִים רַבִּים שֶׁנָּהֲגוּ לַעֲשׂוֹת בַּלַּיְלָה הַזֶּה כְּדֵי לְעוֹרֵר אֶת הַיְלָדִים לִשְׁאוֹל מָה נִשְׁתַּנָּה, אֲבָל בַּפִּיּוּט הַבֵּן שׁוֹאֵל דַּוְקָא עַל אַרְבַּעַת הַשִּׁנּוּיִים הַנַּ״ל, וְלָכֵן מוּטָל עָלֵינוּ לְהִתְבּוֹנֵן בָּהֶם כְּדֵי לְלַמֵּד מֵהֶם.

מֵעַבְדוּת לְחֵרוּת?

בַּסֵּפֶר ״קָרְבָּן פֶּסַח״ מַתְמִיהַּ, מַדּוּעַ אֲנַחְנוּ לֹא שׁוֹאֲלִים ״מָה נִשְׁתַּנָּה״ בְּסֵכּוֹת? אִם נִתְבּוֹנֵן עַל כָּךְ מִן הַצַּד, הַשִּׁנּוּי שֶׁאֲנַחְנוּ עוֹשִׂים בְּסֵכּוֹת הוּא לְכְאוֹרָה גָּדוֹל יוֹתֵר. הֲרֵי עַד שֶׁהַקַּיִץ חָלַף וְהַיָּמִים מַתְחִילִים לְהִתְקַצֵּר, עַכְשָׁו קָמִים וְיוֹצְאִים מִבַּיִת הַנּוֹחַ לָגוּר בְּמֶשֶׁךְ שָׁבוּעַ שָׁלֵם בְּבַיִת עֲרַאי מֵעֵצִים וּבַדִּים שֶׁהֵכַנּוּ לְעַצְמָנוּ. וְעוֹנָה ה״קָרְבָּן פֶּסַח״ כִּי הַסֵּכּוֹת שֶׁהֵן בָּיִת עֲרַאי מְסַמְּלוֹת אֶת הַגָּלוּת, שָׁם הַמְּגוּרִים הֵם עֲרָאִים, וּבַגָּלוּת יֵשׁ הַרְבֵּה קְשָׁיִים וּמְרִירוּת מֵעֶצֶם הֱיוֹתֵנוּ בְּלֹא בָּיִת וְלָכֵן אֲנַחְנוּ מִתְרַגְּלִים לָמָּה שֶׁיֵּשׁ וְלֹא שׁוֹאֲלִים שְׁאֵלוֹת. אֲבָל בְּפֶסַח מְבַקְּשִׁים מֵאִתָּנוּ לְהָסֵב כִּבְנֵי חוֹרִין וְזֶה כְּבָר דָּבָר שֶׁאֲנַחְנוּ לֹא רְגִילִים אֵלָיו, אָז אֲנַחְנוּ שׁוֹאֲלִים: ״מָה נִשְׁתַּנָּה״?

הַשְּׁאֵלוֹת הֵן קַשְׁיוֹת שֶׁשּׁוֹאֵל הַבֵּן אֶת הָאָב עַל מְנָת שֶׁיַּסְבִּיר לוֹ וּמֵהַתְּשׁוּבָה הוּא יִלְמַד עַל חֲשִׁיבוּת הַיּוֹם. וּלְמַעֲשֶׂה כֻּלָּנוּ הַבָּנִים שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וַאֲנַחְנוּ שׁוֹאֲלִים אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת אַרְבַּע הַקַּשְׁיוֹת, כְּדֵי שֶׁהוּא יַסְבִּיר לָנוּ דֶּרֶךְ הַתּוֹרָה וַחֲכָמֶיהָ מָה בֶּאֱמֶת נִשְׁתַּנָּה הַלַּיְלָה הַזֶּה מִכָּל הַלֵּילוֹת? הֲרֵי גַּם שָׁנָה שֶׁעָבְרָה עָרַכְנוּ אֶת הַסֵּדֶר וְקָרָאנוּ אֶת אוֹתָן הַמִּלִּים, וְגַם בַּשָּׁנָה שֶׁלִּפְנֵי זֶה וּבַשָּׁנָה שֶׁלִּפָנֶיהָ, אָז מָה נִשְׁתַּנָּה הַלַּיְלָה הַזֶּה? פֵּרוּשׁ הַשְּׁאֵלָה: מָה נִשְׁתַּנָּה בָּנוּ? חוּץ מֵהָעֲבָדָה שֶׁעָלֵינוּ בַּגִּיל וּבַמִּשְׁקָל... מָה נִשְׁתַּנָּה בָּנוּ מִבְּחִינָה רוּחָנִית? עַכְשָׁו שֶׁהֵבַנּוּ מָה

אֲנַחְנוּ שׁוֹאֲלִים בֶּאֱמֶת, הָבָה נִתְבּוֹנֵן עַל הַתְּשׁוּבוֹת, הָרְמוּזוֹת בַּשְּׁאֵלוֹת עַצְמָן.

בְּמֵאָה הַשָּׁנִים הָאַחֲרוֹנוֹת נֶעֱלְמָה תּוֹפָעַת "הָעַבְדוּת" מֵהַמֶּכֶרֶת מֶרְחֲבֵי הָעוֹלָם. פַּעַם הָיוּ נִמְכָּרִים אֲנָשִׁים לְעַבְדוּת כַּחֲפָצִים, לְלֹא שֶׁתִּהְיֶה לָהֶם אֶפְשָׁרוּת לְהַבִּיעַ אֶת דַּעְתָּם בַּנּוֹשֵׂא. נִשְׁלְלָה מֵהֶם כָּל חֵרוּת לִבְחֹר מָה לַעֲשׂוֹת בְּחַיֵּיהֶם, לֹא הָיוּ לָהֶם זְכֻיּוֹת כְּאָדָם וְאַף אֶחָד לֹא הִתְעַנְיֵן מָה הָאָדוֹן עוֹשֶׂה בָּהֶם, כְּמוֹ שֶׁלֹּא הִתְעַנְיְנוּ מָה הוּא עוֹשֶׂה עִם בְּגָדָיו וּנְעָלָיו... יֵשׁ אוֹמְרִים כִּי הָעַבְדוּת לֹא נֶעֱלְמָה אֶלָּא שִׁנְתָה פָּנֶיהָ וְאֵינֶנּוּ עֲבָדִים שֶׁל אָדוֹן מְסֻיָּם שֶׁמַּכָּה בָּנוּ, אֶלָּא שֶׁל חֻבְרוֹת כַּלְכָּלִיּוֹת וְשֶׁל הַמְּדִינָה שֶׁשּׁוֹלְטִים עַל חַיֵּינוּ דֶּרֶךְ הַבַּנְקִים וְהַמִּסִּים, אֲבָל הָעֲבָדִים בַּמַּתְכֹּנֶת הַהִיא שֶׁשְּׁלָלָה אֶת כָּל זְכֻיּוֹתֵינוּ נֶעֱלָמָה מִן הָעוֹלָם כְּמַעַט כָּלִיל, וַאֲנַחְנוּ מַכִּירִים אוֹתָהּ מִן הַסְּפָרִים בִּלְבַד.

אַךְ יֵשׁ עַבְדוּת אַחֶרֶת, עַבְדוּת בַּנֶּפֶשׁ. רֻבֵּנוּ עֲבָדִים כָּאֵלֶּה. אֲנַחְנוּ כְּבָיְכוֹל בְּנֵי חוֹרִין מִבְּחִינָה גַּשְׁמִית, יֵשׁ לָנוּ סוּג שֶׁל בְּחִירָה חוֹפְשִׁית הֵיכָן לָגוּר וּבַמֶּה לַעֲסֹק לְמִחְיָתֵנוּ, יֵשׁ לָנוּ בַּיִת וְרֶכֶב וּרְכוּשׁ מִשֶּׁל עַצְמֵנוּ (לְמַעַט אוּלַי בִּמְדִינוֹת הָעוֹלָם הַשְּׁלִישִׁי), וְכִבְיָכוֹל מַצָּבֵנוּ מֵעוֹלָם לֹא הָיָה טוֹב יוֹתֵר וַאֲנַחְנוּ אֲמוּרִים לְהַרְגִּישׁ בְּנֵי חוֹרִין לְגַמְרֵי. אֲבָל אֲנַחְנוּ מְשֻׁעְבָּדִים נַפְשִׁית, וְזֶה שֶׁעְבּוּד שֶׁאֲנַחְנוּ אֲמוּרִים לְזַהּוֹת וְלִשְׁבֹּר עֲלֵי מֵעָלֵינוּ כְּדֵי לִהְיוֹת בֶּאֱמֶת בְּנֵי חוֹרִין. וְלָכֵן כַּאֲשֶׁר הָאָב מְסַפֵּר לַבֵּן כֵּיצַד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הוֹצִיאָנוּ מִמִּצְרַיִם, יִתְבּוֹנָן בַּסִּפּוּר לְזַהּוֹת אֶת הַשִּׁעְבּוּד הַנַּפְשִׁי וְהַמִּלְחָמָה לָצֵאת גַּם מִמֶּנּוּ.

כֵּיצַד בֶּאֱמֶת יָצָאנוּ מֵעַבְדוּת בְּמִצְרַיִם? מִן הָעַבְדוּת הַגַּשְׁמִית יָצְאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּבָר בַּמַּכָּה הָרִאשׁוֹנָה. כֻּלָּם יָשְׁבוּ בְּאֶרֶץ גֹּשֶׁן וְהִבִּיטוּ מֵעֵבֶר לַיָּם בְּמוֹפַע חֻי תִּלַּת-מְמָדֵי כֵּיצַד מַכָּה

ה׳ יִתְבָּרַךְ בְּמַעֲבִידֵיהֶם לְשֶׁעָבַר. וְלֹא רַק שֶׁהַשִּׁעְבּוּד נִגְמַר, אֶלָּא כְּבָר בַּמַּכָּה הָרִאשׁוֹנָה הָפְכוּ כֻּלָּם לַעֲשִׁירִים וּבַעֲלֵי הוֹן, כַּאֲשֶׁר הַמִּצְרִים נֶאֶלְצוּ לְקָנוֹת מֵהֶם מַיִם לִשְׁתִּיָּה בִּזְמַן מַכַּת דָּם, וְחַיְּבוּ עַל יְדֵי שָׁמַיִם לְשַׁלֵּם כְּמַדַּת רִשְׁעוּתָם, כִּדֵי שֶׁהַדָּם יַהֲפֹךְ לְמָיִם. וְכֵיוָן שֶׁהָיוּ הֵם רְשָׁעִים הָרֵי שֶׁשִּׁלְמוּ סְכוּמִים נִכְבָּדִים מְאֹד... אָז הָעַבְדוּת הַמַּשְׁמִית נִגְמְרָה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל יָצְאוּ מֵעַבְדוּת לְחֵרוּת. אֶלָּא לְהוֹצִיא אֶת הָעַבְדוּת מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל הָיָה תַּהֲלִיךְ הַרְבֵּה יוֹתֵר קָשֶׁה וְאָרֹךְ, וְאַחֲרֵי 40 שָׁנָה בַּמִּדְבָּר רַק 15 אֶלֶף מִתּוֹךְ 600 אֶלֶף גְּבָרִים שֶׁיָּצְאוּ מִמִּצְרַיִם זָכוּ לָצֵאת מֵהָעַבְדוּת הַנַּפְשִׁית וּלְהִכָּנֵס אֶל הָאָרֶץ, וְאִלּוּ הַשְּׁאָר נִשְׁאֲרוּ עֲבָדִים בַּנֶּפֶשׁ וּמָצְאוּ מוֹתָם בַּמִּדְבָּר!

לָכֵן עָלֵינוּ לְהִתְבּוֹנֵן מַהִי הַחֵרוּת הָאֲמִתִּית שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בִּקֵּשׁ לָתֵת לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל בַּלַּיְלָה הַהוּא וּבְכָל שָׁנָה וְשָׁנָה. אֶחָד הָאֲנָשִׁים הַחֲכָמִים בְּיוֹתֵר בַּגּוֹיִם הוּא פְּרוֹפֶסוֹר סְטִיבֶן הוֹקִינְס, אֲשֶׁר הִמְצִיא כַּמָּה וְכַמָּה תֵּאוֹרְיוֹת מְחֻדָּשׁוֹת בְּתְחוּם הַפִּיזִיקָה וּבְרִיאַת הָעוֹלָם, עַד שֶׁהִגִּיעַ לַמַּסְקָנָה כִּי עוֹלָם הַמַּדָּע לֹא יוּכַל לְעוֹלָם לְהַגִּיעַ אֶל הָאֱמֶת מִבְּלִי לְהַכִּיר וּלְשַׁלֵּב אֶת קִיּוּמוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּתֵאוֹרְיוֹת הַשּׁוֹנוֹת שֶׁהוּא מַצִּיעַ. הָאִישׁ הַגָּאוֹן וְהַנֶּעֱרָץ בְּכָל עוֹלָם הַמַּדָּע הוּא מְשֻׁתָּק בְּכָל גּוּפוֹ, נָע בְּתוֹךְ כִּסֵּא חַשְׁמַלִּי מְשֻׁכְלָל אוֹתוֹ הוּא מֵזִיז עִם כַּמָּה אֶצְבָּעוֹת בּוֹדְדוֹת שֶׁל יָדוֹ שֶׁהוּא עֲדַיִן מְסֻגָּל לְהַפְעִיל, וּמֵכִיל מַחְשֵׁב מְשֻׁכְלָל הַמְדַבֵּר עֲבוּרוֹ כְּדֵי לְהַבִּיעַ אֶת רַעְיוֹנוֹתָיו. הוּא אֱמְנָם מְשֻׁעְבָּד גַּשְׁמִית לְכִסֵּא עִם הַמְּחַשֵּׁב וְלֹא מְסֻגָּל לָנוּעַ אוֹ לְדַבֵּר בִּלְעָדָיו, אֲבָל הוּא בֶּן חוֹרִין בְּנַפְשׁוֹ וּמַחְשַׁבְתּוֹ[26].

---

[26] וְלָכֵן גַּם הוּא זָכָה לְהַגִּיעַ לַהֲבָנָה וּלְהַכָּרָה בְּקִיּוּמוֹ שֶׁל בּוֹרֵא עוֹלָם, כְּמוֹ הַמַּדְעָנִים הַגְּדוֹלִים לְפָנָיו, אַיְזִיק נְיוּטוֹן וְאַלְבֶּרְט אַיְינְשְׁטַיְין, שֶׁכָּל עוֹלָם

לְעֵמָתוֹ מְהַלְכִים בִּרְחֹבוֹת הָעוֹלָם מִילְיָארְדֵי אֲנָשִׁים בְּרִיאִים בְּגוּפָם, שְׂרָצִים וּמְטַפְּסִים וְקוֹפְצִים, אֲבָל יֵשׁ לָהֶם שִׁתּוּק נַפְשִׁי בִּמְאַת הָאַחוּזִים. הֵם עֲבָדִים לַפְּחָדִים וְלַתַּאֲוֹוֹת שֶׁלָּהֶם, וְלָעַצְבוּת אֲשֶׁר בָּאָה בְּעִקְבוֹתֵיהֶם. אֵין לָהֶם אֶת הַדַּעַת וְהַכְּחוֹת לְזַהוֹת וּלְטַפֵּל בַּשִּׁעְבּוּד הַנַּ״ל וְאָז הֵם נִשְׁבָּרִים נַפְשִׁית. לָכֵן רוֹב הָאֲנָשִׁים מְהַלְכִים רוֹב הַזְּמַן עִם מִשְׁפָּט אֶחָד שֶׁמְּסַכֵּם אֶת הַרְגָּשָׁתָם: ״לֹא טוֹב לִי״. לֹא טוֹב לָהֶם בָּעֲבוֹדָה, בַּזּוּגִיוּת וּבַמִּשְׁפָּחָה, בַּחֶבְרָה וּבַסְּבִיבָה, לֹא טוֹב לָהֶם בִּכְלוּם. כִּי לְאַחַר כָּל כָּךְ הַרְבֵּה שָׁנִים שֶׁל שִׁעְבּוּד, וּלְעִתִּים אַף נוֹלָדִים לְתוֹךְ מְצִיאוּת שֶׁל עֲבְדוּת כָּזוֹ וְלֹא מַכִּירִים מַצָּב אַחֵר, אֲנָשִׁים לֹא מְסֻגָּלִים לְדַמְיֵן מַהִי הַחֵרוּת שֶׁהֵם צְרִיכִים לִשְׁאֹף אֵלֶיהָ בִּכְלָל.

וְכָךְ רָאִינוּ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי לִיצִיאָתָם מִמִּצְרַיִם, כַּאֲשֶׁר הִגִּיעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְיַם סוּף וְרָאוּ כִּי הַמִּצְרִים דּוֹלְקִים אַחֲרֵיהֶם, הֵם אִבְּדוּ אֶת הָעֶשְׁתּוֹנוֹת. בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל הָיוּ 600 אֶלֶף גְּבָרִים בְּגִילָאִים 20 עַד 60 שֶׁיָּצְאוּ חֲמוּשִׁים עִם נֶשֶׁק מִמִּצְרַיִם. לַמִּצְרִים הָיוּ 600 מֶרְכָּבוֹת, יַחַס שֶׁל אֶלֶף גְּבָרִים לְמֶרְכָּבָה אַחַת, וְהִנֵּה בְּמָקוֹם שֶׁבְּנֵי יִשְׂרָאֵל יִתְנַפְּלוּ עֲלֵיהֶם וְינַצְּחוּ אוֹתָם, אֲפִילוּ בְּלִי הַנֶּשֶׁק שֶׁבְּיָדָם, הֵם כֻּלָּם בּוֹכִים וּמְבֻלְבָּלִים, חֶלְקָם מַצִּיעִים לִקְפֹּץ לַיָּם הַסָּגוּר וְלִטְבֹּעַ, אֲחֵרִים מַצִּיעִים לְהִכָּנַע לְמִצְרַיִם, הַמַּחְשָׁבָה שֶׁהֵם יְכוֹלִים גַּם לְהַחְזִיר כְּלָל לֹא עָלְתָה בְּרֹאשָׁם, הָרֵי הֵם הָיוּ עֲבָדִים כָּל חַיֵּיהֶם וְלָמְדוּ לְהִסְתַּכֵּל עַל הָאֲדוֹנִים הַמִּצְרִים כְּאֵלִים בִּלְתִּי מְנֻצָּחִים מַמָּשׁ, וּמִי נִלְחָם בְּאֵל? עַד כְּדֵי כָּךְ הָיוּ מְשֻׁעְבָּדִים בְּנַפְשָׁם.

הַמַּדָּע לוֹמֵד וּמְלַמֵּד אֶת חִדּוּשֵׁיהֶם בָּעוֹלָם הַפִּיזִיקָה, אַךְ מִתְעַלֵּם מֵהַהֲבָנָה הַגְּדוֹלָה שֶׁהִגִּיעוּ אֵלֶיהָ שֵׁשׁ כֹּחַ עֶלְיוֹן שֶׁעוֹמֵד מֵאֲחוֹרֵי כָּל הַבְּרִיאָה, וּמְנַהֵל אוֹתוֹ בְּסֵדֶר מוּפְתִּי שֶׁאֵין לְהִתְפַּחֵשׁ אֲלָיו.

הַפַּחַד הַמְּשָׁרֵשׁ בָּנוּ הוּא שֶׁמְּשַׁעְבֵּד וּמְשַׁתֵּק אוֹתָנוּ לִפְעֹל וּלְשַׁנּוֹת אֶת מַצָּבֵנוּ כְּשֶׁאָנוּ לֹא מְרוּצִים מִמֶּנּוּ. הַפַּחַד הוּא הָאָדוֹן הַכֹּל יָכוֹל שֶׁמְּעַרְעֵר אֶת בִּטְחוֹנֵנוּ, וּמַשְׁאִיר אוֹתָנוּ תְּקוּעִים בַּעֲבוֹדָה לֹא טוֹבָה, בְּסִבִיבַת מְגוּרִים מַזִּיקָה, בְּמַעֲרְכוֹת יַחֲסִים עִם אֲנָשִׁים שֶׁלֹּא טוֹבִים וְלֹא מַתְאִימִים לָנוּ. אִם רַע לָנוּ מַדּוּעַ שֶׁלֹּא נִפְעָל לְשַׁנּוֹת וּלְשַׁפֵּר אֶת מַצָּבֵנוּ? כִּי הַפַּחַד מוֹפִיעַ בְּאָזְנֵנוּ, מַתְרִיעַ מִפְּנֵי הֲלֹא נוֹדַע וּמְצַיֵּר אוֹתוֹ בִּצְבָעִים קוֹדְרִים, עַד שֶׁאֲנַחְנוּ מַעֲדִיפִים לִסְבֹּל מֵהָרַע הַקָּיֵם מֵאֲשֶׁר דִּמְיוֹן לֹא מֻכָּר. כֵּיצַד אֶפְשָׁר לִשְׁבֹּר אֶת הַשִּׁתּוּק הַנַּ״ל וְלִהְיוֹת בְּנֵי חוֹרִין וַאֲדוֹנִים לְגוֹרָלֵנוּ שֶׁלָּנוּ?

בְּלֵיל הַסֵּדֶר אֲנַחְנוּ מִתְבּוֹנְנִים כֵּיצַד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הוֹצִיא אוֹתָנוּ מֵהָעַבְדוּת הַגַּשְׁמִית לִפְנֵי יוֹתֵר מִ-3,300 שָׁנָה, וּבְכָל שָׁנָה הוּא מְלַמֵּד אוֹתָנוּ מָה הַכֵּלִים בָּהֶם אֲנַחְנוּ אֲמוּרִים לְהִשְׁתַּמֵּשׁ עַל מְנָת לְהַשְׁלִים אֶת הַגְּאֻלָּה הַכְּלָלִית וְהָאִישִׁית שֶׁלָּנוּ, כְּשֶׁנֵּצֵא גַּם מֵהָעַבְדוּת הַנַּפְשִׁית. לָכֵן נִשְׁאַל מָה נִשְׁתַּנָּה, וְאִם אֲנַחְנוּ מַרְגִּישִׁים כְּאִלּוּ כְּלוּם לֹא הִשְׁתַּנָּה, נִתְבּוֹנֵן טוֹב יוֹתֵר מָה אֲנַחְנוּ מְפַסְפְּסִים.

בַּיָּדַיִם שֶׁלָּנוּ

שְׁאֵלָה רִאשׁוֹנָה הִיא מָה נִשְׁתַּנָּה שֶׁאֲנַחְנוּ מַטְבִּילִין בַּלַּיְלָה הַזֶּה שְׁתֵּי פְּעָמִים. וְאִם כֵּן בּוֹאוּ נִתְבּוֹנֵן עַל שְׁתֵּי הַטְּבִילוֹת שֶׁיֵּשׁ לָנוּ בַּלַּיְלָה הַזֶּה, וּמָה אָנוּ לְמֵדִים מֵהֶן עָלֵינוּ. הַטְּבִילָה הָרִאשׁוֹנָה הִיא שֶׁל הַכַּרְפַּס. הַצַּד הַהֶלְכָתִי שֶׁל הָעִנְיָן הוּא כְּדֵי שֶׁנְּבָרֵךְ עַל הַכַּרְפַּס ״בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה״ וּבְכָךְ נִכָּוֵן לְפְטֹר אֶת הַמָּרוֹר (חַסָּה) שֶׁלְּאַחַר בְּרָכַת ״הַמּוֹצִיא״, כִּי אֵין אָנוּ מְבָרְכִים עַל יֶרֶק בְּתוֹךְ סְעוּדָה. לָכֵן יֵשׁ שֶׁמַּטְבִּילִין יְרָקוֹת אֲחֵרִים כְּגוֹן תַּפּוּחַ אֲדָמָה אוֹ צְנוֹן, הָעִקָּר לְבָרֵךְ ״בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה״. אֲבָל עַל פִּי

הַסּוֹד יֵשׁ עִנְיַן דַּוְקָא בַּכַּרְפַּס (סֶלֶרִי), בְּשֶׁל הָרֶמֶז בִּשְׁמוֹ: כַּרְפַּ״ס מֵהַסּוֹף לְהַתְחָלָה הוּא ס׳-פְּ״ך כְּלוֹמַר רֶמֶז לְ-600 אֶלֶף הַגְּבָרִים, 60 רִבּוֹא (ס׳) שֶׁעָבְדוּ בְּפָרֶךְ. מִכָּאן שֶׁהַכַּרְפַּ״ס מְסַמֵּל אֶת הַקָּשְׁיִ שֶׁל הָעַבְדוּת מִמֶּנָּה יָצָאנוּ. אֶת הַכַּרְפַּס אֲנַחְנוּ מַטְבִּילִין בְּמֵי מֶלַח אוֹ מֵי-לִימוֹן וְהוֹפְכִים אוֹתוֹ לַחֲמוּץ אוֹ מָלוּחַ, שֶׁהוּא פַּחוֹת נָעִים לַאֲכִילָה. מַדּוּעַ?

יֵשׁ כָּאן לִמּוּד לְגַבֵּי עַצְמֵנוּ, שֶׁפְּעָמִים רַבּוֹת יֵשׁ לָנוּ קְשָׁיִ בַּחַיִּים וְלֹא נוֹחַ לָנוּ בָּהֶם, אֲנַחְנוּ מְבַקְּשִׁים לְהַמְתִּיק אוֹתָם, לִבְרֹחַ מֵהַלַּחַץ וְהַמְּנִיעָה, ״לְהַטְבִּיל אוֹתָם בְּמַיִם מְתוּקִים״. וְהִנֵּה אַחֲרֵי שֶׁאֲנַחְנוּ מַטְבִּילִים נִהְיֶה לָנוּ יוֹתֵר מָלוּחַ בַּפֶּה, כְּלוֹמַר כַּאֲשֶׁר אֲנַחְנוּ בּוֹרְחִים מֵהַמְּנִיעוֹת בִּמְקוֹם לְהִתְמוֹדֵד עִמָּן, הַמַּצָּב רַק מַחְמִיר. הָרָצוֹן לִבְרֹחַ לְמָקוֹם שֶׁיִּהְיֶה לָנוּ ״נוֹחַ״ לֹא פּוֹתֵר לָנוּ אֶת הַבְּעָיוֹת, אֶלָּא הוּא רַק מַגְדִּיל אוֹתָן עַד שֶׁהֵן מַשִּׂיגוֹת אוֹתָנוּ גְּדוֹלוֹת וַחֲזָקוֹת יוֹתֵר וְהַמַּשְׁבֵּר מַכְפִּיל אֶת עַצְמוֹ.

לְעֻמַּת זֹאת הַמָּרוֹר הוּא יֶרֶק שֶׁמַּר לֶאֱכוֹל, וַאֲנַחְנוּ מַטְבִּילִין אוֹתוֹ בַּחֲרוֹסֶת שֶׁיִּמְשֹׁךְ אֶת הָאֶרֶס מִתּוֹכוֹ עַד שֶׁהוּא מִתְמַתֵּק וְנָעִים לְאוֹכְלוֹ. הַחֲרוֹסֶת שֶׁנַּעֲשֵׂית מִתַּפּוּחִים וּדְבָשׁ וֶאֱגוֹזִים, אֲמוּרִים לְיַצֵּג אֶת הַטִּיט שֶׁבּוֹ עָבְדוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּמִמֶּנּוּ עָשׂוּ לְבֵנִים. כְּלוֹמַר אֲנַחְנוּ לֹא בּוֹרְחִים מֵהַקְּשָׁיִים וַאֲנַחְנוּ ״טוֹבְלִים״ בְּתוֹכָם, וְהִנֵּה אָז הָאֶרֶס מִתְמַתֵּק וְנִהְיֶה קַל וְטָעִים יוֹתֵר... הַהִתְמוֹדְדוּת שֶׁלָּנוּ עִם הַמְּנִיעוֹת הִיא הַדֶּרֶךְ הַיְחִידָה שֶׁלָּנוּ לִצְלוֹחַ אוֹתָן וּלְהִתְעַלּוֹת יוֹתֵר.

הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְבַקֵּשׁ לְלַמֵּד אוֹתָנוּ שֶׁאָמְנָם הוּא זֶה שֶׁמַּחְלִיט בַּשָּׁמַיִם אֵלּוּ תַּחֲנוֹת וְנִסְיוֹנוֹת נַעֲבֹר בְּחַיֵּינוּ, אֲבָל לָנוּ הוּא הִשְׁאִיר אֶת הַדֶּרֶךְ אֵיךְ לְהִתְמוֹדֵד וּלְקַבֵּל אֶת הַנִּסְיוֹנוֹת. אֲנַחְנוּ לֹא יְכוֹלִים לִטְבֹּל מָתוֹק בְּמַלּוּחַ וּלְהִתְלוֹנֵן שֶׁזֶּה לֹא

טָעִים... מִצַּד שֵׁנִי אֲנַחְנוּ יְכוֹלִים לָקַחַת אֶת הַמַּר וּלְהַטְבִּיל בְּמָתוֹק וְלֶאֱכֹל אֶת הָאֶצְבָּעוֹת. לָנוּ יֵשׁ אֶת הָאֶפְשָׁרוּת וְהַכֹּחוֹת אִם לְקַבֵּל בְּשִׂמְחָה אוֹ לִבְכּוֹת וּלְהִתְלוֹנֵן. לָכֵן הַהֲבָנָה הָרִאשׁוֹנָה בַּדֶּרֶךְ לַיְצִיאָה לְחֵרוּת הִיא עַל יְדֵי שֶׁנֵּדַע לַעֲבוֹר בְּכָל הַתַּחֲנוֹת שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שָׂם לָנוּ בַּדֶּרֶךְ, וּלְהִתְפַּלֵּל שֶׁיַּעְזֹר לָנוּ לְצֵלוֹחַ אוֹתָם וְלִפְעֹל בָּהֶם בְּדַעַת תּוֹרָה וּכְרָצוֹן ה׳ יִתְבָּרַךְ, וְלֹא לִבְרֹחַ וּלְהִסְתַּתֵּר מֵהַקְּשָׁיִים, כִּי הֵם רַק יִרְדְּפוּ אַחֲרֵינוּ וְיִשְׁבְּרוּ אֶת רוּחֵנוּ.

טָעַם שֶׁל טָהֳרָה

הַשִּׁנּוּי הַשֵּׁנִי הָיָה שֶׁהַלַּיְלָה הַזֶּה כֻּלּוֹ מַצָּה. אֲנַחְנוּ יוֹדְעִים כִּי הֶחָמֵץ מְיַצֵּג אֶת הַיֵּצֶר הָרַע שֶׁלָּנוּ, הַתַּאֲווֹת וְהַמִּדּוֹת הָרָעוֹת, הָעֲבֵרוֹת וְהַנְּפִילוֹת שֶׁלָּנוּ. הַמַּצָּה מְרַמֶּזֶת אֶת עֲבוֹדַת ה׳ הָרְצוּיָה, טְהוֹרָה וְחָפָה מִכָּל רַע, לְמוּד תּוֹרָה לִשְׁמָהּ, קִיּוּם הַמִּצְווֹת בְּכַוָּנָה וּבִשְׁלֵמוּת לְלֹא גַּרְגֵּר חָמֵץ וְכוּ׳. כָּל הַשָּׁנָה אֲנָשִׁים מְעַרְבְּבִים חָמֵץ וּמַצָּה, שׁוֹמְעִים שִׁעוּר תּוֹרָה וְגוֹלְשִׁים בָּאִינְטֶר-מֶת, מִתְפַּלְּלִים שָׁלוֹשׁ תְּפִלּוֹת בְּיוֹם וּמְיַד שׁוֹקְעִים בַּסְּמַרְטוּט-פוֹן, הַכֹּל מְעֹרָבָב יָחַד. כְּשֶׁיֵּשׁ חָמֵץ עִם מַצָּה לֹא מַרְגִּישִׁים אֶת הַטַּעַם שֶׁל הַמַּצָּה, רַק הֶחָמֵץ שׁוֹלֵט בְּכָל פִּנָּה.

הַשָּׁלָב הַשֵּׁנִי לַיְצִיאָה מֵעַבְדוּת לְחֵרוּת בְּנַפְשֵׁנוּ, הוּא לְבָעֵר אֶת הֶחָמֵץ וְלִהְיוֹת בְּמַצָּב מַצָּה. כַּאֲשֶׁר אֲנַחְנוּ מַגִּיעִים לְשָׁלָב "מוֹצִיא-מַצָּה" אֲנַחְנוּ מְבָרְכִים שְׁתֵּי בְּרָכוֹת, הָרִאשׁוֹנָה "הַמּוֹצִיא לֶחֶם מִן הָאָרֶץ", וְהַשְּׁנִיָּה "שֶׁקִּדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל אֲכִילַת מַצָּה". בַּבְּרָכָה הָרִאשׁוֹנָה אָנוּ מְבָרְכִים לְהוֹצִיא אֶת הַלֶּחֶם מֵהָאַרְצִיּוּת שֶׁלָּנוּ, לִבְרֹר אֶת מָה שֶׁאֲנַחְנוּ זְקוּקִים לוֹ בְּגַשְׁמִיּוּת לְקִיּוּמֵנוּ מִתּוֹךְ כָּל הַמּוֹתָרוֹת שֶׁמַּחְבְּרוֹת אוֹתָנוּ לָאָרֶץ, וְאָז בַּבְּרָכָה הַשְּׁנִיָּה אָנוּ מַרְאִים כִּי אֲנַחְנוּ מְקַדְּשִׁים אֶת עַצְמֵנוּ

עַל יְדֵי שֶׁאָנוּ עוֹשִׂים מִצְווֹת בַּפְּעָלוֹת הַגַּשְׁמִיּוֹת שֶׁלָּנוּ וְכָךְ אוֹכְלִים "מַצָּה", מְטַהֲרִים אֶת עַצְמֵנוּ. הַהֶבְדֵּל בֵּין חָמֵץ לְמַצָּה הוּא שֶׁהַמַּצָּה לֹא תוֹפַחַת וְלֹא מִתְמַלֵּאת בָּאֲוִיר שֶׁמַּחֲמִיץ אוֹתָהּ, כָּךְ גַּם אֲנַחְנוּ צְרִיכִים לְהוֹצִיא אֶת הָאֲוִיר מִתּוֹכֵנוּ - הִיא הַגַּאֲוָה הַסְּרוּחָה וְתוֹלְדוֹתֶיהָ כְּגוֹן הַתַּאֲוָה לְכָבוֹד וּמַדַּת הַכַּעַס, וְאָז כְּשֶׁמִּתְנַקִּים וּמִתְנַתְּקִים מֵהַתַּאֲוּוֹת הַלָּלוּ, אֲנַחְנוּ בֶּאֱמֶת טוֹעֲמִים טָעַם אַחֵר בַּמַּצָּה, טָעַם שֶׁל טָהֳרָה.

וְאַף עַל פִּי שֶׁאֲנַחְנוּ אוֹכְלִים כַּזַּיִת מַצָּה בִּפְנֵי עַצְמוֹ, וְכַזַּיִת מָרוֹר בִּפְנֵי עַצְמוֹ, הִנֵּה הוֹסַפְנוּ לְעַצְמֵנוּ מִנְהָג כְּהִלֵּל הַזָּקֵן לִכְרֹךְ כַּזַּיִת מַצָּה שֵׁנִי עִם כַּזַּיִת מָרוֹר וּלְאָכְלָם יָחַד (פּוֹרְפָּה). לְכְאוֹרָה דָּבָר שֶׁהוּא לֹא חוֹבָה וְאֵין עָלָיו בְּרָכָה, אֲנַחְנוּ מְאַמְּצִים לְעַצְמֵנוּ כְּמִנְהָג, לֶאֱכוֹל עוֹד מָרוֹר, מַדּוּעַ? אֶלָּא אֲנַחְנוּ כּוֹרְכִים אֶת הַמָּרוֹר בַּמַּצָּה, וְעוֹד אוֹכְלִים אֶת הַכּוֹרֶךְ בַּהֲסֵבָּה כְּמִנְהָג בְּנֵי חוֹרִין, לְלַמְּדֵנוּ שֶׁמִּי שֶׁמַּגִּיעַ לְטַעַם "מַצָּה" וּבֶן חוֹרִין מִתַּאֲוֹתָיו, הוּא יָכוֹל לִכְרֹךְ אֶת הַמָּרוֹר שֶׁבְּחַיָּיו מִתּוֹךְ יְדִיעָה שֶׁגַּם הַקְּשָׁיִים מֵהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הֵם לְטוֹבָתוֹ, וּלְהָפְכָם לְחֵלֶק מֵהַחֵרוּת שֶׁלּוֹ וְלֹא כְּגוֹרֵם מוֹנֵעַ וּמַפְרִיעַ.

לֹא הַכֹּל מָרוֹר

וְזוֹ הַתְּשׁוּבָה לַשְּׁאֵלָה הַשְּׁלִישִׁית מַדּוּעַ בַּלַּיְלָה הַזֶּה אֲנַחְנוּ אוֹכְלִים מָרוֹר. כִּי בְּכָל הַלֵּילוֹת אָנוּ אוֹכְלִים שְׂאָר יְרָקוֹת, פֵּרוּשׁ אֲנַחְנוּ אוֹהֲבִים לַעֲשׂוֹת רַק מָה שֶׁאֲנַחְנוּ רוֹצִים וְנֹחַ לָנוּ בָּהֶם, וְלֹא אוֹהֲבִים לְהִתְמוֹדֵד עִם חוֹבוֹת וּקְשָׁיִים שֶׁמְּמָרְרִים לָנוּ אֶת יָמֵינוּ. וְכָךְ כְּשֶׁהַבּוּס מִתְפָּרֵץ, הָאִשָּׁה כּוֹעֶסֶת, הַבְּרִיאוֹת מִתְעַרְעֶרֶת וְהַשְּׁכֵנִים וְהַחֲבֵרִים מַרְאִים לָנוּ פָּנִים רָעוֹת, אֲנַחְנוּ מְמַהֲרִים לִבְרֹחַ לְעוֹלָם מִשֶּׁלָּנוּ, פְּעָמִים בְּשִׁלּוּב אֶמְצָעִים שֶׁיַּעַזְרוּ

לָנוּ לִבְרֹחַ מִדַּעְתֵּנוּ דֵּגְמַת שְׂתָיָה חֲרִיפָה וְכַדּוֹמֶה, כִּי אֲנַחְנוּ לֹא אוֹהֲבִים אֶת הַמְּצִיאוּת בָּהּ אָנוּ נִמְצָאִים. לֹא טוֹב לָנוּ.

הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְלַמֵּד אוֹתָנוּ כִּי לֹא זוֹ הַדֶּרֶךְ לְהִתְמוֹדֵד. עָלֵינוּ לִתְפֹּס אֶת הַמָּרוֹר בַּיָּדַיִם, לְבָרֵךְ עָלָיו ! וְלֹא כְּמוֹ שְׁשָׁרִים בְּטָעוּת "**כָּלוֹ** מָרוֹר", הָאֱמֶת הִיא שֶׁהַלַּיְלָה הַזֶּה הוּא לֹא כֻּלּוֹ מָרוֹר, אֶלָּא יֵשׁ בּוֹ מָרוֹר כִּי זֶה חֵלֶק בִּלְתִּי נִפְרָד מֵהַסֵּדֶר, בְּלִי מָרוֹר לֹא נַעֲרִיךְ אֶת הַמָּתוֹק, אֵין חֵרוּת אִם לֹא הָיְתָה עֲבדוּת שֶׁהִשְׁתַּחְרַרְנוּ מִמֶּנָּה קֹדֶם. וּכְשֵׁם שֶׁיֵּשׁ יְרִידַת הַדּוֹרוֹת יֵשׁ גַּם יְרִידָה בַּמָּרוֹר, עֲבָדָה שֶׁהַחַסָּה בְּיָמֵינוּ הִיא בִּכְלָל מְתוּקָה, זֶה לְרַמֵּז לָנוּ כִּי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַתְאִים לָנוּ אֶת "הַמָּרוֹר" שֶׁנּוֹכַל לִסְבֹּל אוֹתוֹ וּלְהַמְתִּיק אוֹתוֹ. מִי שֶׁמֵּרְצוֹנוֹ הֶחָפְשִׁי מִתְעַקֵּשׁ לֶאֱכוֹל "כְּרֵיִין", שֶׁלֹּא יִבְכֶּה אַחַר כָּךְ שֶׁזֶּה בִּלְתִּי אָכִיל וְהוּא סוֹבֵל, כִּי הוּא בִּקֵּשׁ לְעַצְמוֹ מָרוֹר יוֹתֵר מִמַּה שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בִּקֵּשׁ עֲבוּרוֹ... אָז גַּם מִזֶּה נִבְרַח לִשְׁאָר יְרָקוֹת ? לֹא, נִתְמוֹדֵד עִם הַנִּסָּיוֹן שֶׁנִּתְפָּר בְּדִיּוּק לַמִּדּוֹת וְלַכִּחוֹת שֶׁלָּנוּ, וְכַאֲשֶׁר יֵשׁ לָנוּ אֶת הָאֱמוּנָה וְהַיְדִיעָה שֶׁזֶּה אָכֵן מָרוֹר שֶׁאֲנַחְנוּ מְסֻגָּלִים לֶאֱכוֹל, אֲנַחְנוּ לֹא בּוֹרְחִים אוֹ מִתְבַּכְיְינִים, אֶלָּא תְּחִלָּה מַטְבִּילִים אוֹתוֹ בַּחֲרוֹסֶת, וְאַחַר כָּךְ עוֹד מִשְׁתַּלְטִים עָלָיו - כּוֹרְכִים אוֹתוֹ עִם הַמַּצָּה וְאוֹכְלִים בַּהֲסֻבָּה, הוּא כְּבָר לֹא מַפְחִיד אוֹתָנוּ יוֹתֵר, הַמַּר נִהְיָה מָתוֹק.

אָז אַחֲרֵי שֶׁאֲנִי מֵבִין כִּי עָלַי לְהִתְמוֹדֵד עִם הַמָּרוֹר וּלְהַמְתִּיק אוֹתוֹ, וְלִי יֵשׁ אֶת הַבְּחִירָה אִם לִבְרֹחַ אוֹ לְהִתְמוֹדֵד, אִם לְפַחֵד אוֹ לִתְפֹּס אֶת הַפַּחַד בַּיָּדַיִם וְ"לֶאֱכֹל אוֹתוֹ בַּהֲסֻבָּה" וּלְהַרְגִּישׁ כָּךְ כְּבֶן חוֹרִין שֶׁשּׁוֹלֵט עַל תַּאֲוֹתָיו וּפְחָדָיו, עַכְשָׁו אֲנִי מַגִּיעַ אֶל הַקְּשָׁיָה הָאַחֲרוֹנָה.

יְהִיֶה טוֹב

שָׁאַלְנוּ מָה נִשְׁתַּנָּה שֶׁבְּכָל הַלֵּילוֹת אָנוּ אוֹכְלִים בֵּין יוֹשְׁבִים וּבֵין מְסֻבִּים וְהַלַּיְלָה הַזֶּה כֻּלָּנוּ מְסֻבִּים. לְאָדָם יֵשׁ שְׁנֵי מַצָּבִים, אוֹ שֶׁהוּא יוֹשֵׁב וְקוֹפֵא עַל שְׁמָרָיו, מְשֻׁתָּק מִכְּדֵי לְנַסּוֹת וּלְהִתְמוֹדֵד וּלְשַׁנּוֹת אֶת חַיָּיו לָאֲפִיקִים טוֹבִים יוֹתֵר, וְיֵשׁ פְּעָמִים שֶׁהוּא מֻסָּב וְנֶהֱנֶה מֵרְגָעִים וַהֲפוּגוֹת בַּחַיִּים בָּהֶם הוּא מַרְגִּישׁ כְּבֶן שֶׁל מֶלֶךְ. לְכָל אֶחָד יֵשׁ רְגָעִים כָּאֵלֶּה, "שָׁעָה שֶׁמְּשַׂחֶקֶת לָנוּ". יוֹם יָפֶה בּוֹ לֹא הָיוּ פְּקָקִים בַּכְּבִישִׁים, הַבּוֹס לֹא הִשְׁתַּגֵּעַ בְּלִי סִבָּה, הָאִשָּׁה פִּנְּקָה אוֹתָנוּ בַּאֲרוּחַת עֶרֶב חֲמִימָה, וַאֲפִילּוּ הַשָּׁכֵן לֹא חָסַם לָנוּ אֶת הַחֲנָיָה. וְאָז מַגִּיעַ יוֹם שֶׁ"יּוֹשֵׁב עָלֵינוּ", בּוֹ לֹא מָצָאנוּ חֲנָיָה, פִּסְפְּסָנוּ פְּגִישָׁה חֲשׁוּבָה, הָאִשָּׁה רָבָה אִתָּנוּ עַל זְכָרוֹן שֶׁצָּץ מִלִּפְנֵי עֶשְׂרִים שָׁנָה וְאֵין לָנוּ יְכֹלֶת לְהִתְגּוֹנֵן כִּי אֲנַחְנוּ לֹא זוֹכְרִים כְּלוּם, וְהַשָּׁכֵן שׁוּב הִשְׁאִיר עֲרֵמָה שֶׁל שַׁקִּיּוֹת זֶבֶל מִחוּץ לְדַלְתּוֹ אֲשֶׁר זוֹלְגוֹת לַדֶּלֶת שֶׁלָּנוּ... אָז אִם שׁוֹאֲלִים אוֹתָנוּ אֵיךְ אֲנַחְנוּ מַרְגִּישִׁים, זֶה תָּלוּי בְּאֵיזֶה רֶגַע בְּדִיּוּק תָּפְסוּ אוֹתָנוּ, וְלָרֹב הַתְּשׁוּבָה הִיא "יִהְיֶה טוֹב" שֶׁפִּרוּשָׁהּ הָאֲמִתִּי הוּא "עַכְשָׁו מַמָּשׁ לֹא טוֹב"...

הַלַּיְלָה הַזֶּה אֲנַחְנוּ לוֹמְדִים לִהְיוֹת מְשֻׁחְרָרִים וְחָפְשִׁיִּים בְּמַחְשַׁבְתֵּנוּ, מוֹצִיאִים אֶת מֹחֲנוּ לְחֵרוּת נַפְשִׁית, מֵהַשְׁעְבּוּד שֶׁל הָעוֹלָם הַגַּשְׁמִי עָלֵינוּ. הַלַּיְלָה כֻּלָּם מְסֻבִּים, שׁוּם דָּבָר לֹא יוֹרִיד מֵהַשִּׂמְחָה שֶׁלִּי, גַּם אִם פִּטְרוּ אוֹתָנוּ מֵהָעֲבוֹדָה וְחָסְמוּ לָנוּ אֶת הַחֲנָיָה, וּמְנַהֵל הַבַּנְק מְדַבֵּר אִתָּנוּ בַּטֶּלֶפוֹן יוֹתֵר מִכָּל קְרוֹבֵי מִשְׁפַּחְתֵּנוּ בְּיַחַד, הַכֹּל טוֹב, אֶת הַדַּעַת שֶׁלִּי אִי אֶפְשָׁר לְקַחַת. בַּלַּיְלָה הַזֶּה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יוֹשֵׁב עַל שֻׁלְחָנִי עִם כָּל פָּמַלְיָא שֶׁל מַעְלָה. אִם מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים לְצִדִּי, מָה יָכוֹל לְהַטְרִיד אוֹתִי?

אֶת הַהַגָּנָה וְהַהַרְגָּשָׁה הַזּוֹ אֲנִי צָרִיךְ לָקַחַת עִמִּי לְכָל הַשָּׁנָה כִּי ה׳ יִתְבָּרַךְ תָּמִיד אִתִּי. וְאִם הוּא אִתִּי אָז מִמַּה אֲנִי בְּדִיּוּק פּוֹחֵד? מָה מְשַׁתֵּק אוֹתִי? וְגַם אִם אֲנִי מְנַסֶּה וְנִכְשָׁל, אֲנִי זוֹכֵר שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְלַוֶּה אוֹתִי וְזֶה הוּא שֶׁהִכְשִׁיל אוֹתִי כִּי הוּא אוֹמֵר לִי שֶׁכְּדַאי לִי לְנַסּוֹת בְּמָקוֹם אַחֵר שֶׁיִּהְיֶה לִי שָׁם יוֹתֵר טוֹב, אָז מָה יֵּשׁ לִי לְהַכְנִיס לְעַצְבוּת שֶׁ״לֹא הִצְלַחְתִּי״, הֲרֵי זֶה לֹא נָכוֹן. פָּשׁוּט טָעִיתִי בַּכִּוּוּן וּבָאתִי לְהַכְנִיס לַחֶדֶר הֶלֹא נָכוֹן אָז ה׳ יִתְבָּרַךְ סָגַר אֶת הַדֶּלֶת וְאָמַר לִי לְהַמְשִׁיךְ. עִם הֲבָנָה כָּזוֹ אוֹזֵל כָּל הַפַּחַד וְהַשִּׁתּוּק מֵהִתְמוֹדְדוּת, כִּי הַחֶשְׁשׁ הֲכִי גָּדוֹל שֶׁיֵּשׁ לְאָדָם זֶה שֶׁהוּא יִכָּשֵׁל, וְכָעֵת הֲבִנּוּ שֶׁאֵין כָּזֶה דָּבָר, הַמֻּשָּׂג כִּשָּׁלוֹן הוּא הַמְצָאָה שֶׁל יֵצֶר הָרַע שֶׁמְּשַׂחֵק עִם הַדִּמְיוֹן שֶׁלָּנוּ, בַּשָּׁמַיִם אֵין כִּשָּׁלוֹנוֹת, יֵּשׁ עֵזְרָה לֹא לְהַכְנִיס לִמְקוֹמוֹת לֹא נְכוֹנִים וּלְכַוֵּן אוֹתָנוּ לְהַמְשִׁיךְ בַּדֶּרֶךְ אֶל הַיַּעַד הָאֲמִתִּי אֵלָיו אָנוּ אֲמוּרִים לְהַגִּיעַ.

וְזֶה מָה שֶׁהִשְׁתַּנָּה הַלַּיְלָה הַזֶּה. כִּי בַּתְּחִלָּה הָיִינוּ עֲבָדִים לְפַרְעֹה בְּמִצְרַיִם, לְיֵצֶר הָרַע שֶׁשּׁוֹלֵט עַל הַיְצָרִים שֶׁלָּנוּ, מְשַׁתֵּק וּמַפְחִיד אוֹתָנוּ וּמַבְרִיחַ אוֹתָנוּ מֵהִתְמוֹדְדוּיוֹת, אֲבָל הַלַּיְלָה הַזֶּה כֻּלּוֹ לְקִיחַת הַשְׁלִיטָה לַיְדִים, לְקִיחַת הַמָּרוֹר בַּיָּד וְהַמְתָּקָתוֹ, לְבַטֵּל אֶת הַפַּחַ הַמְדַמֶּה שֶׁל הַיֵּצֶר, אֶת הֶחָמֵץ שֶׁיֵּשׁ לָנוּ בַּלֵּב וּבָרֹאשׁ, וְלֶאֱכֹל מַצָּה טְהוֹרָה עִם הַמָּרוֹר כִּבְנֵי מְלָכִים, כִּי הַלַּיְלָה יָצָאנוּ לְחֵרוּת, הַלַּיְלָה לָמַדְנוּ אֵיךְ לְהוֹצִיא אֶת הָעַבְדוּת מֵעַצְמֵנוּ.

אִם הֵבַנּוּ וְהִפְנַמְנוּ אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַאֲנַחְנוּ מַתְחִילִים לִפְעֹל לִשְׁנוּי בַּקֶּצֶב וּבִכְחוֹת שֶׁלָּנוּ - זָכִינוּ. אֲבָל אִם אֲנַחְנוּ בּוֹחֲרִים לְהִשָּׁאֵר עֲבָדִים - אֲזַי בֶּאֱמֶת כְּלוּם לֹא הִשְׁתַּנָּה. נִשְׁאַרְנוּ בְּדִיּוּק אוֹתוֹ דָּבָר, פִּסְפַּסְנוּ אֶת מָה שֶׁהָיִינוּ אֲמוּרִים לִלְמֹד וּלְנַצֵּל בַּלַּיְלָה הַזֶּה, לַיְלָה בּוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יוֹרֵד אֵלֵינוּ וְשׁוֹמֵר עָלֵינוּ. ה׳ יִתְבָּרַךְ מְבַקֵּשׁ לְלַמְּדֵנוּ שֶׁהַרְבֵּה תְּלוּי בָּנוּ, הוּא נָתַן לָנוּ

אֶת הַכֵּלִים לִהְיוֹת אֲדוֹנִים לְעַצְמֵנוּ, אִם נִשְׁתַּמֵּשׁ בִּתְבוּנָה בַּכֵּלִים עַל פִּי הַנְּחִיּוֹתָיו, נוּכַל לְהָכִיל וְלְקַלֵּט אֶת כָּל הַבְּרָכוֹת שֶׁהוּא מַשְׁפִּיעַ עָלֵינוּ כָּל הַשָּׁנָה מֵאַהֲבָתוֹ אֵלֵינוּ. אִם נִתְפֹּס אֶת הַמָּרוֹר בְּיָדֵינוּ, ה׳ יְגַלֶּה לָנוּ אֶת הַמְּתִיקוּת שֶׁהוּא הֵכִין עֲבוּרֵנוּ וְטָמַן בְּאוֹתוֹ מָרוֹר עַצְמוֹ.

נִרְצָה

יֵשׁ הַנּוֹהֲגִים לָקוּם כְּשֶׁמַּגִּיעִים אֶל "שְׁפֹךְ חֲמָתְךָ עַל הַגּוֹיִם" וְלִפְתֹּחַ אֶת הַדֶּלֶת לְאֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא. וְלִכְאוֹרָה מַדּוּעַ דַּוְקָא בַּמִּשְׁפָּט הַזֶּה קָמִים לִפְתֹּחַ לְאֵלִיָּהוּ? אֶלָּא שֶׁבְּמֶשֶׁךְ אַלְפֵּי שָׁנִים הַסֵּדֶר נֶאֱמַר בַּגָּלוּת וְתַחַת שִׁעְבּוּד אֻמּוֹת הָעוֹלָם, שֶׁבְּכָל הַשָּׁנָה הָיִינוּ מְפֻחָדִים וְנִרְדָּפִים, מִשְׁתַּדְּלִים לְהַסְתִּיר עַצְמֵנוּ מֵעֵינֵי הַגּוֹיִם שֶׁיִּשְׁכְּחוּ מִקִּיּוּמָם בִּכְלָל. אֲבָל הַלַּיְלָה אֲנַחְנוּ חַיִּים אֶת הַהַגָּדָה, אֶת נוֹכְחוּתוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עִמָּנוּ בַּסֵּדֶר, אֶת הָעֲבָדָה כִּי זֶה לֵיל שִׁמּוּרִים בּוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַשְׁגִּיחַ עַל יִשְׂרָאֵל מִכָּל רַע כּוֹלֵל מִמַּלְאָךְ הַמָּוֶת, אָז אֲנַחְנוּ כְּבָר לֹא מְפֻחָדִים מֵהַשֶּׁכֶן הַגּוֹי, וְאֵין לָנוּ בְּעָיָה לִפְתֹּחַ אֶת הַדֶּלֶת בְּדִיּוּק בַּקֶּטַע בּוֹ אֲנַחְנוּ מְבַקְּשִׁים מֵה׳ יִתְבָּרַךְ שֶׁיִּשְׁפֹּךְ חֲמָתוֹ עַל הַגּוֹיִם, וּלְהַזְמִין אֶת אֵלִיָּהוּ לַחְגֹּג אֶת הַבַּקָּשָׁה הַזּוֹ עַל הַכּוֹס הָרְבִיעִית...

אָז אַחֲרֵי שֶׁקָּרָאנוּ אֶת הַהַלֵּל וְשָׁתִינוּ אֶת הַכּוֹס הָרְבִיעִית, הִגַּעְנוּ לְ"נִרְצָה", פֵּרוּשׁוֹ שֶׁאַחֲרֵי שֶׁעָרַכְנוּ אֶת כָּל הַסֵּדֶר כְּסִדְרוֹ, אֲנַחְנוּ מְקֻוִּים שֶׁהוּא יִהְיֶה רְצוּי בִּפְנֵי ה׳. אַךְ יֵשׁ עוֹד עֹמֶק לְאוֹר הַדְּבָרִים הַנַּ"ל, כִּי אַחֲרֵי שֶׁהִפְנַמְנוּ אֶת כָּל הַכֵּלִים שֶׁה׳ יִתְבָּרַךְ נוֹתֵן לָנוּ, לַהֲפֹךְ אֶת הַמָּרוֹר לְמָתוֹק וְלִהְיוֹת בְּנֵי חוֹרִין אַף בַּמַּחְשָׁבָה, לְהוֹצִיא אֶת הָעַבְדוּת מִתּוֹכֵנוּ, אָזַי נִהְיֶה בֶּאֱמֶת רְצוּיִם בִּפְנֵי ה׳ יִתְבָּרַךְ, וְנִזְכֶּה לִהְיוֹת מְרוּצִים מֵהַחַיִּים שֶׁלָּנוּ בָּעוֹלָם הַזֶּה, בַּדֶּרֶךְ לָעוֹלָם הַבָּא. כִּי בַּלַּיְלָה הַזֶּה לָמַדְנוּ מָה

עָלֵינוּ לַעֲשׂוֹת כָּל הַשָּׁנָה כֻּלָּהּ, וּכְשֶׁשָּׁנָה הַבָּאָה יִשְׁאָלוּ אוֹתָנוּ "מָה נִשְׁתַּנָּה"? נֵדַע מָה לַעֲנוֹת: "אֲנַחְנוּ".

שביעי של פסח

לָשִׁיר? עַכְשָׁו?

בַּשְּׁבִיעִי שֶׁל פֶּסַח אָנוּ מְצַיְּנִים אֶת נֵס קְרִיעַת יָם סוּף וְאֶת שִׁירַת הַיָּם. כָּתוּב בַּמִּדְרָשׁ (תנחומא בשלח, י):

עֲשָׂרָה נִסִּים נַעֲשׂוּ לָהֶם עַל הַיָּם... וּכְנֶגְדָּן אָמְרוּ לוֹ יִשְׂרָאֵל עָשָׂר שִׁירוֹת. **הָרִאשׁוֹנָה** בְּמִצְרַיִם, שֶׁנֶּאֱמַר: "הַשִּׁיר יִהְיֶה לָכֶם כְּלֵיל הִתְקַדֶּשׁ חָג". **הַשֵּׁנִית** עַל הַיָּם, שֶׁנֶּאֱמַר: "אָז יָשִׁיר מֹשֶׁה". **הַשְּׁלִישִׁית** עַל הַבְּאֵר, "אָז יָשִׁיר יִשְׂרָאֵל אֶת הַשִּׁירָה". **רְבִיעִית** אָמַר מֹשֶׁה: "וַיְהִי כְּכַלּוֹת מֹשֶׁה לִכְתֹּב" וְגוֹ'. **הַחֲמִישִׁית**, "אָז יְדַבֵּר יְהוֹשֻׁעַ לַה' בְּיוֹם תֵּת ה' אֶת הָאֱמֹרִי". **הַשִּׁשִּׁית**, "וַתָּשַׁר דְּבוֹרָה וּבָרָק בֶּן אֲבִינֹעַם". **הַשְּׁבִיעִית**, "וַיְדַבֵּר דָּוִד לַה' אֶת דִּבְרֵי הַשִּׁירָה". **הַשְּׁמִינִית**, "מִזְמוֹר שִׁיר חֲנֻכַּת הַבַּיִת לְדָוִד",

וְכִי דָּוִד חָנָכוֹ? וַהֲרֵי שְׁלֹמֹה חֲנָכוֹ. אֶלָּא מִתּוֹךְ שֶׁדָּוִד נָתַן נַפְשׁוֹ עָלָיו, נִקְרָא עַל שְׁמוֹ... שִׁירָה **הַתְּשִׁיעִית** שֶׁל שְׁלֹמֹה, שִׁיר הַשִּׁירִים. **הָעֲשִׂירִית** לָעָתִיד, "מִזְמוֹר שִׁירוּ לַה' שִׁיר חָדָשׁ כִּי נִפְלָאוֹת עָשָׂה".

עֶשֶׂר שִׁירוֹת קְדוֹשׁוֹת נֶאֶמְרוּ בָּעוֹלָם, בַּתּוֹרָה כְּתוּבוֹת שָׁלוֹשׁ מֵהֶן, שִׁירַת הַיָּם (בְּפָרָשַׁת בְּשַׁלַּח, בְּעֵת יְצִיאַת מִצְרַיִם), שִׁירַת הַבְּאֵר (בְּפָרָשַׁת חֻקַּת, לְאַחַר שֶׁנִּפְטְרָה מִרְיָם הַצַּדֶּקֶת וּבְאֵר הַמַּיִם פָּסְקָה מִלְּהוֹצִיא מַיִם, וּבְזְכוּת מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן הַבְּאֵר שָׂבָה לִנְבֹּעַ, וְאָז עַם יִשְׂרָאֵל שָׁר) וְשִׁירַת "הַאֲזִינוּ" שֶׁל מֹשֶׁה רַבֵּנוּ, שֶׁהִיא קוֹדֶשׁ וְנָבוֹאָה לְכָל מָה שֶׁיִּקָּרֶה לָעָם יִשְׂרָאֵל עַד אַחֲרִית הַיָּמִים, מֵהַכְנִיסָה לָאָרֶץ וְהַגָּלֻיּוֹת הַפֻּרְעָנֻיּוֹת הַשּׁוֹאוֹת הַתְּקוּמוֹת וְהַהִתְחַדְּשׁוּת, וְעַד הַגְּאוּלָה הָאַחֲרוֹנָה. וְכֵן כָּל אֶחָד וְאֶחָד מֵאִתָּנוּ נִמְצָא בָּהּ... הַכֹּל כָּתוּב שָׁם. וְכֵן יֵשְׁנָן עוֹד שִׁירוֹת הַמּוּפִיעוֹת בַּנְּבִיאִים וּבַכְּתוּבִים, כַּמֻּפְרָט בַּמִּדְרָשׁ שֶׁהוּבָא לָעֵיל.

מָה הָרַעְיוֹן שֶׁל כָּל הַשִּׁירָה הַזֹּאת? אִם נִתְבּוֹנֵן בִּשְׁלֹשׁ הַשִּׁירוֹת הַמּוּפִיעוֹת בַּתּוֹרָה. הַשִּׁירָה הָרִאשׁוֹנָה הַכְּתוּבָה הִיא שִׁירַת הַיָּם. עַם יִשְׂרָאֵל מַגִּיעַ אֶל הַיָּם הַסָּגוּר כַּאֲשֶׁר הַמִּצְרִים רוֹדְפִים אַחֲרֵיהֶם. וְאָז נַעֲשָׂה נֵס וְנִפְתַּח לָהֶם הַיָּם. לְמַעֲשֶׂה, חֲזַ"ל אוֹמְרִים (אבות ה, ד) שֶׁנַּעֲשׂוּ לָהֶם לֹא פַּחוֹת מֵעֲשָׂרָה נִסִּים רַק בְּקְרִיעַת הַיָּם עַצְמוֹ (רבינו עובדיה מברטנורא, שם):

וַעֲשָׂרָה עַל הַיָּם: **אֶחָד**, "וַיַּבְּקַע הַמָּיִם" (שמות יד, כא). **שֵׁנִי**, שֶׁנַּעֲשָׂה הַיָּם כְּמִין אוֹהֶל וְנִכְנְסוּ יִשְׂרָאֵל לְתוֹכוֹ, דִּכְתִיב (חבקוק ג, יד): "נָקַבְתָּ בְמַטָּיו רֹאשׁ פְּרָזָו". **שְׁלִישִׁי**, שֶׁנַּעֲשָׂה קַרְקָעִית הַיָּם יָבֵשׁ בְּלֹא חֹמֶר וְטִיט, דִּכְתִיב (שמות יד, כט): "וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל הָלְכוּ בַיַּבָּשָׁה". **רְבִיעִי**, שֶׁסִּקְרְקָעִית הַיָּם שֶׁדָּרְכוּ בּוֹ הַמִּצְרִיִּים שֶׁהָיוּ רוֹדְפִים אַחֲרֵי יִשְׂרָאֵל נִתְחַלְחֵל וַנַּעֲשֶׂה חֹמֶר וְטִיט, דִּכְתִיב (חבקוק ג, טו): "חֹמֶר מַיִם רַבִּים". **חֲמִישִׁי**, שֶׁהַמַּיִם הַנִּקְפָּאִים בְּקִרְקַע הַיָּם

לא הָיוּ חֲתִיכָה אַחַת אֶלָּא חֲתִיכוֹת קְטַנּוֹת, כְּעֵין לְבֵנִים וְאַבְנֵי הַבִּנְיָן מְסֻדָּרִים זֶה אֵצֶל זֶה, כְּדִכְתִיב (תהלים עד, יג): "אַתָּה פוֹרַרְתָּ בְעָזְּךָ יָם", שֶׁנַּעֲשָׂה כְּעֵין פֵּרוּרִים. **שִׁישִׁי**, שֶׁנִּתְקַשְּׁשׁוּ הַמַּיִם הַנִּקְפָּאִים וְנַעֲשׂוּ קָשִׁים כְּסָלָעִים, כְּדִכְתִיב (שם שם, יג): "שִׁבַּרְתָּ רָאשֵׁי תַנִּינִים עַל הַמָּיִם", וְהַמִּצְרִים נִקְרָאוּ תַּנִּינִים. **שְׁבִיעִי**, שֶׁנִּגְזַר הַיָּם לִשְׁנֵים עָשָׂר גְּזָרִים כְּדֵי שֶׁיַּעַבְרוּ כָּל שֵׁבֶט וְשֵׁבֶט בְּדֶרֶךְ אֶחָד לְבַדּוֹ, וְהָיְינוּ דִּכְתִיב (שם קלו, יג): "לְגֹזֵר יַם סוּף לְגָזָרִים". **שְׁמִינִי**, שֶׁקָּפְאוּ הַמַּיִם כְּסַפִּיר וְשׂוֹהַם וּזְכוּכִית, כְּדֵי שֶׁיִּרְאוּ הַשְּׁבָטִים אִלּוּ אֶת אֵלּוּ, שֶׁעַמּוּד הָאֵשׁ הָיָה מֵאִיר לָהֶם, וְזֶהוּ שֶׁנֶּאֱמַר (שם יח, יב): "חֶשְׁכַת מַיִם עָבֵי שְׁחָקִים", כְּלוֹמַר קִבּוּץ הַמַּיִם הָיָה כָּעָבִי שְׁחָקִים כְּעֵצֶם הַשָּׁמַיִם לָטוֹהַר. **תְּשִׁיעִי**, שֶׁהָיוּ יוֹצְאִים מִמֶּנּוּ מַיִם מְתוּקִים שֶׁהָיוּ שׁוֹתִים אוֹתָם, וְזֶהוּ שֶׁנֶּאֱמַר (שמות טו, ח): "נֹזְלִים". **עֲשִׂירִי**, שֶׁלְּאַחַר שֶׁשָּׁתוּ מֵהֶם מָה שֶׁרָצוּ, הַנּוֹתָרִים מֵהֶם הָיוּ נִקְפָּאִים וְנַעֲשִׂים עֲרֵמוֹת, דִּכְתִיב (שם): "נֶעֶרְמוּ מַיִם נִצְּבוּ כְּמוֹ נֵד נֹזְלִים".

כְּשֶׁהִגִּיעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל הָעֵבֶר הַשֵּׁנִי, בִּמְקוֹם לְהִתְפַּעֵל מִכָּל הַנִּסִּים הַלָּלוּ, הֵם עֲדַיִן פָּחֲדוּ, שֶׁמָּא הַמִּצְרִים עָבְרוּ גַּם הֵם מִמָּקוֹם אַחֵר וְיַמְשִׁיכוּ לִרְדֹּף אַחֲרֵיהֶם. אָז הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עָשָׂה נֵס נוֹסָף וְאָמַר לַיָּם לִפְלֹט אֶת הַמִּצְרִים אֶל הַיַּבָּשָׁה, יָשָׁר לְרַגְלֵי הַיְּהוּדִים לָהֶם הִצִּיקוּ. וּפִתְאוֹם אַבְרָהָם, יִצְחָק וְדָוִד רוֹאִים אֶת מוּחַמַּד, אַחְמָד וּמוּסְטָפָה שֶׁהִצִּיקוּ לָהֶם, וְהִנֵּה הֵם מֻטָּלִים לְרַגְלֵיהֶם לְלֹא רוּחַ חַיִּים. אָז הֵם הִפְנִימוּ לָרֹאשׁוֹנָה שֶׁהָעַבְדוּת בֶּאֱמֶת נִגְמְרָה. אֵין יוֹתֵר מִצְרַיִם! וְגַם אָז הֵם לֹא פּוֹרְצִים בְּשִׁיר...

כָּתוּב "אָז יָשִׁיר מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשִּׁירָה הַזֹּאת" (שמות טו, א), וּמְפָרְשִׁים שֶׁמֹּשֶׁה הִתְחִיל לָשִׁיר בְּהוֹדָיָה לַה' וְהֵם

חָזְרוּ אַחֲרָיו... וְאָכֵן שִׁירַת הַאֲזִינוּ שָׁשָׂר מֹשֶׁה רַבֵּנוּ לְבַדּוֹ הִיא הֲכִי אֲרֻכָּה, שִׁירַת הַיָּם שָׁמְרָבִּין אוֹתָם לָשִׁיר עִמּוֹ קְצָרָה יוֹתֵר, וְאִלּוּ שִׁירַת הַבְּאֵר שֶׁעַם יִשְׂרָאֵל שָׁר לְבַדּוֹ הִיא הַקְּצָרָה מִכֻּלָּן... מַדּוּעַ עַם יִשְׂרָאֵל לֹא פָּצְחוּ מֵעַצְמָם בְּשִׁיר הוֹדָיָה לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַל כָּל הַנִּסִּים שֶׁזָּכוּ לִרְאוֹת?

בִּזְכוּת נָשִׁים צַדְקָנִיּוֹת

הַבְּעָיָה הַזּוֹ הִיא אֵצֶל הַגְּבָרִים... לִדְבוֹרָה הַנְּבִיאָה לֹא הָיְתָה כָּל בְּעָיָה לָשִׁיר שִׁירָה אֲרֻכָּה עֲבוּר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַל הַנִּסִּים שֶׁעָשָׂה לָהֶם בַּמִּלְחָמָה עִם סִיסְרָא. וְגַם בְּשִׁירַת הַיָּם יֵשׁ אֶת שִׁירַת הַנָּשִׁים, כַּאֲשֶׁר מִרְיָם הַנְּבִיאָה מוֹבִילָה בְּרֹאשׁ הַנָּשִׁים בְּתוֹף וּמְחוֹלוֹת וְשִׁירָה.

שׁוֹאֵל רַשׁ״י הַקָּדוֹשׁ בַּמָּקוֹם (שמות טו, כ), מֵהֵיכָן הָיוּ תֻּפִּים לְמָרִים הַנְּבִיאָה וּלְנָשִׁים שֶׁעִמָּהּ? אָדָם יוֹצֵא לַמִּדְבָּר, אֶל מָקוֹם סַכָּנָה, לֹא יוֹדֵעַ כַּמָּה זְמַן הוּא אָמוּר לִהְיוֹת שָׁם, צָרִיךְ לָקַחַת רַק מָה שֶׁהֶכְרֵחִי. אֲפִילּוּ אֹכֶל לֹא הִסְפִּיקוּ לְהָכִין כְּמוֹ שֶׁצָּרִיךְ וְהַלֶּחֶם לֹא הֶחְמִיץ וְיָצְאוּ עִם מַצּוֹת... הַגְּבָרִים לָקְחוּ עִמָּם נֶשֶׁק, שֶׁנֶּאֱמַר (שם יג, יח): ״וַחֲמֻשִׁים עָלוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם״, זֶה עוֹד מוּבָן, אֲבָל תֻּפִּים?

וּמִי צָדַק בַּסּוֹף? בַּנֶּשֶׁק הִשְׁתַּמְּשׁוּ שָׁם? לֹא הִשְׁתַּמְּשׁוּ. כְּשֶׁהִגִּיעוּ לַיָּם, הָיוּ שָׁם 600 אֶלֶף גְּבָרִים חֲמוּשִׁים מוּל 600 רֶכֶב מִצְרִים (שם יד, ז) וְהַגִּבּוֹרִים הִתְחִילוּ לִבְכּוֹת, ״תַּעֲזֹר לָנוּ, מָה נַעֲשֶׂה״... אֲבָל נָשִׁים הוֹצִיאוּ תֻּפִּים שֶׁלָּקְחוּ בַּתִּיק וְרָקְדוּ לְהוֹדוֹת לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְאַחַר הַנֵּס. אֵיךְ הֵן יָדְעוּ שֶׁתֵּעָשֶׂה לָהֶם סְדָרָה כָּזוֹ גְּדוֹלָה שֶׁל נִסִּים שֶׁיִּצְטָרְכוּ לָשִׁיר וּלְחוֹלֵל וּלְתֹפֵף מִתּוֹךְ שִׂמְחָה וְהוֹדָיָה?

עוֹנָה רַשִׁ״י (שם טו, כ): ״מֻבְטָחוֹת הָיוּ צַדְקָנִיּוֹת שֶׁבַּדּוֹר שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה לָהֶם נִסִּים וְהוֹצִיאוּ תֻּפִּים מִמִּצְרַיִם״. הֵן יָדְעוּ שֶׁעֲשׂוּ לָהֶם נֵס ! וְלָכֵן לָקְחוּ אֶת הַתֻּפִּים מֵרֹאשׁ, בִּזְמַן שֶׁהַגְּבָרִים לָקְחוּ נֶשֶׁק וּמַצּוֹת לֶאֱכוֹל, הַנָּשִׁים לָקְחוּ תֻּפִּים לְנַגֵּן לַה׳...

אָמְרוּ חֲזַ״ל (סוטה יא:) בִּזְכוּת נָשִׁים צַדְקָנִיּוֹת נִגְאֲלוּ אֲבוֹתֵינוּ מִמִּצְרַיִם, וּבִזְכוּת נָשִׁים צַדְקָנִיּוֹת נִגָּאֵל. הָבָה נִלְמַד מֵהַנָּשִׁים כֵּיצַד מְזָרְזִים אֶת הַגְּאוּלָה. הַהֶבְדֵּל הַגָּדוֹל בֵּין גֶּבֶר לְאִשָּׁה הוּא, שֶׁגֶּבֶר פּוֹעֵל בְּדֶרֶךְ כְּלָל עִם ״שֶׂכֶל קַר״, בְּעוֹד הָאִשָּׁה מְשַׁלֶּבֶת הַרְבֵּה רֶגֶשׁ בְּהַחְלָטוֹתֶיהָ. אָמְנָם אָדָם שֶׁפּוֹעֵל רַק עַל פִּי רֶגֶשׁ לְלֹא שֵׂכֶל בִּכְלָל לֹא יָכוֹל לְתַפְקֵד, וַדַּאי לֹא בְּמַצָּבֵי לָחַץ הַמַּצְרִיכִים הַחְלָטוֹת וְהַכְרָעוֹת חֲשׁוּבוֹת בִּזְמַן אֱמֶת, וְלָכֵן צָרִיךְ שֶׁהַשֵּׂכֶל יִשְׁלֹט עַל הָרֶגֶשׁ בְּעֵת קַבָּלַת הַחְלָטוֹת, אֲבָל לְצַעֲרֵנוּ הָרַבֵּה מְבִינִים זֹאת לֹא נָכוֹן, שֶׁכְּדֵי שֶׁהַשֵּׂכֶל יִשְׁלֹט צָרִיךְ לְדַכֵּא אֶת הָרֶגֶשׁ, כִּבְיָכוֹל לִרְמֹס אוֹתוֹ כְּאִלּוּ אֵין רֶגֶשׁ בִּכְלָל, וְזוֹ הַטָּעוּת.

זוֹ אַחַת הַסִּבּוֹת לַבְּעָיוֹת שְׁלוֹם בַּיִת בֵּין בַּעַל לְאִשְׁתּוֹ, שֶׁהוּא מְנַסֶּה לְהָבִין הַכֹּל תּוֹךְ כְּדֵי הַפְעָלַת ״שֶׂכֶל קַר״, כְּשֶׁלְמַעֲשֶׂה לְאִשְׁתּוֹ אֵין צֹרֶךְ בְּעֵצוֹת וּפִתְרוֹנוֹת לַבְּעָיוֹת שֶׁהִיא מַצִּיעָה בְּפָנָיו, אֶלָּא לְאָזֶן קַשֶּׁבֶת וְהַפְגָּנַת רְגָשׁוֹת שֶׁל הִזְדַּהוּת וַהֲבָנָה. גֶּבֶר שֶׁלֹּא מְדַכֵּא אֶת רִגְשׁוֹתָיו וְיוֹדֵעַ לְשַׁלּוֹט עֲלֵיהֶן מִבְּלִי לִדְכָּאן, יָכוֹל לְהִסְתַּדֵּר כְּמַעַט עִם כָּל אִשָּׁה שֶׁיִּתְחַתֵּן עִמָּהּ. זוֹ הַסִּבָּה שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַכְרִיחַ אֶת הַגֶּבֶר לְהִתְחַתֵּן, כִּי הוּא צָרִיךְ לִלְמֹד כֵּיצַד לְהַכְנִיס אֶת הָרֶגֶשׁ לַעֲבוֹדַת ה׳, לְשַׁלּוֹט עָלָיו בְּשִׂכְלוֹ מִבְּלִי לְבַטְּלוֹ וּלְדַכְּאוֹ.

חָכָם מָה הוּא אוֹמֵר...

לִפְעָמִים צָרִיךְ לִפְעֹל "בְּלִי שֵׂכֶל"... אָדָם מַגִּיעַ הַבַּיְתָה עָיֵף מִיּוֹם עֲבוֹדָה וּמוֹצֵא אֶת כָּל הַבַּיִת מְבֻלְגָּן. הַצַּעֲצוּעִים שֶׁל הַיְלָדִים עַל הָרִצְפָּה, עִתּוֹנִים מִלְּפָנֵי שָׁבוּעַ עַל הַסַּפָּה, עֲרֵמָה שֶׁל בְּגָדִים מֵהַכְּבִיסָה שֶׁל אֶתְמוֹל עוֹד עַל הַכִּסֵּא... אָז אוֹתוֹ "חָכָם" שֶׁלָּנוּ יוֹשֵׁב עַל הַסַּפָּה וּמַתְחִיל לְנַתֵּחַ עַכְשָׁו מָה לַעֲשׂוֹת... אֶת הָעִתּוֹנִים צָרִיךְ לָשִׂים הַכֹּל בְּשַׂקִּיּוֹת זֶבֶל וְלִזְרֹק (וְלֹא לְהַכְנִיס חֲדָשִׁים הַבַּיְתָה, סְתָם בִּזְבּוּז זְמַן), אֶת הַבְּגָדִים צָרִיךְ לְסַדֵּר בָּאָרוֹן, אֶת הַצַּעֲצוּעִים צָרִיךְ לָשִׂים בַּחֲדַר יְלָדִים... הוּא מִתְעַיֵּף רַק מֵהַסִּדּוּר בָּרֹאשׁ וּבַסּוֹף לֹא עוֹשֶׂה כְּלוּם.

אֲבָל גֶּבֶר חָכָם אֲמִתִּי שֶׁבָּא הַבַּיְתָה לֹא מְמַהֵר לְהִתְיַשֵּׁב, אֶלָּא נִכְנָס לַעֲבוֹדָה. הוּא מַפְשִׁיל שַׁרְווּלִים וּמְסַדֵּר: הַבְּגָדִים לָאָרוֹן, הַצַּעֲצוּעִים לַחֶדֶר, הָעִתּוֹנִים לְפַח הַזֶּבֶל (מְקוֹמָם הַטִּבְעִי), תּוֹךְ 20 דַּקּוֹת יֵשׁ לוֹ בַּיִת מְתֻקְתָּק וּמֻהֻכָּן וְזֶה בָּא? לֹא חָשַׁב יוֹתֵר מִדַּי.

לִפְעָמִים צָרִיךְ לִפְעֹל עִם רֶגֶשׁ. גֶּבֶר שֶׁמְּדַכֵּא אֶת הָרֶגֶשׁ יֵדַע שֶׁיֵּשׁ לְזֶה מְחִיר. הַמִּבְחָן הֲכִי טוֹב לִרְאוֹת זֹאת בַּיְלָדִים הַקְּטַנִּים. כְּשֶׁלְּאָדָם נוֹלָד תִּינוֹק, הָאָב מְגַלֶּה אֶצְלוֹ לְפֶתַע אַרְסֶנַל שָׁלֵם שֶׁל רִגְשׁוֹת חִבָּה וְשִׂמְחָה. כָּל הַזְּמַן מֵחַבֵּק אוֹתוֹ וּמְנַשֵּׁק אוֹתוֹ, וְשָׂר לוֹ. אוֹהֵב אוֹתוֹ לְלֹא הַגְבָּלָה וּבְלִי תְּנָאִים. מָה הַיֶּלֶד נוֹתֵן לְאַב בִּתְמוּרָה? יֶלֶד בֶּן שְׁנָתַיִם שֶׁבְּקִשֵּׁי מְדַבֵּר, שֶׁבְּקִשֵּׁי לָמַד לָלֶכֶת, הוּא כְּבָר מְחַכֶּה לְאַבָּא בַּמִּרְפֶּסֶת שֶׁיַּגִּיעַ, הוּא רוֹאֶה אוֹתוֹ לְמָטָה וְצוֹעֵק "אַבָּא, אַבָּא", הוּא רָץ לַדֶּלֶת לִפְתֹּחַ, כְּשֶׁהוּא לֹא מַגִּיעַ לַיָּדִית... כְּשֶׁהַיֶּלֶד בְּגִיל 15, הוּא לֹא טוֹרֵחַ לָקוּם מֵהַסַּפָּה אוֹ אַף לְהָרִים אֶת הָרֹאשׁ לִרְאוֹת מִי נִכְנַס אֵלָיו הַבַּיְתָה לַסָּלוֹן. מָה הִשְׁתַּנָּה?

הָאָב הִשְׁתַּנָּה! מָתַי הוּא חִבֵּק בַּפַּעַם הָאַחֲרוֹנָה אֶת הַיֶּלֶד בֶּן 15 שֶׁלּוֹ? אֶת הַתִּינוֹק מְנַשְּׁקִים, כְּלַפֵּי אָדָם בּוֹגֵר יוֹתֵר הַפְּגָנַת רֶגֶשׁ הָפְכָה פִּתְאוֹם לְסוּג שֶׁל מַתָּנָה אוֹ פְּרָס נִיחוּמִים... "הוּא עָצוּב? אֲנִי אֶתֵּן לוֹ חִבּוּק", "הוּא קִבֵּל מֵאָה בַּמִּבְחָן? אֲנִי אֶתֵּן לוֹ נְשִׁיקָה"... אֲבָל כָּךְ סְתָם לָבוֹא לְחַבֵּק אֶת הַיֶּלֶד שֶׁלָּנוּ, מָה קָרָה? מָה פִּתְאוֹם... אֲנַחְנוּ גְּבָרִים. מַקְסִימוּם יְקַבֵּל טְפִיחָה עַל הַשֶּׁכֶם.

תֵּן חִבּוּק

פַּעַם הִתְרַאֵינָה אִשָּׁה שֶׁעָרְכָה סִרְטֵי מִפְגָּשִׁים עִם קְרוֹבִים שֶׁלֹּא רָאוּ זֶה אֶת זֶה בְּמֶשֶׁךְ שָׁנִים. וְהִיא אָמְרָה שֶׁכְּשֶׁהִיא מַפְגִּישָׁה שְׁתֵּי נָשִׁים קְרוֹבוֹת שֶׁלֹּא הִתְרָאוּ זְמַן רַב, יֵשׁ הֲמוֹן דְּמָעוֹת, חִבּוּקִים וּנְשִׁיקוֹת. אֵצֶל גְּבָרִים זֶה יוֹתֵר מְאֻפָּק. פַּעַם הִיא הַפְגִּישָׁה בֵּין שְׁנֵי אַחִים שֶׁלֹּא רָאוּ אֶחָד אֶת הַשֵּׁנִי מֵעַל לְאַרְבָּעִים שָׁנָה. הִיא מְרַאֵינֶת אוֹתָם בְּנִפְרָד לִפְנֵי הַמִּפְגָּשׁ, וְאָז הִיא מְצַלֶּמֶת אֶת הָרֶגַע הַמְרַגֵּשׁ בּוֹ אָח אֶחָד דּוֹפֵק עַל דַּלְתּוֹ שֶׁל הַשֵּׁנִי, וְהִנֵּה זֶה פּוֹתֵחַ, לוֹחֵץ לוֹ יָד בְּנִימוּס, שׁוֹאֵל מָה שְׁלוֹמוֹ בְּיֹבֶשׁ... הָעוֹרֶכֶת עָצְרָה אֶת הַסְּרָטָה וְדָרְשָׁה לְבַיֵּם אֶת הַמִּפְגָּשׁ מֵחָדָשׁ! אָח שֶׁלְּךָ שֶׁלֹּא רָאִיתָ 40 שָׁנָה אַתָּה לוֹחֵץ לוֹ אֶת הַיָּד? מָה זֶה פָּקִיד שֶׁל מַס הַכְנָסָה? חַבֵּק אוֹתוֹ! בַּפַּעַם הַשְּׁנִיָּה הֵם כְּבָר הִתְחַבְּקוּ וּבָכוּ.

וְהַבְּכִי לֹא הָיָה מְזֻיָּף. הֵם הָיוּ צְרִיכִים לְהִתְחַבֵּק כָּךְ בַּפַּעַם הָרִאשׁוֹנָה, אֲבָל ה"שֻּׁכָּל" אָמַר שֶׁזֶּה לֹא גַּבְרִי. אִשָּׁה שֶׁלֹּא רָאֲתָה אֶת חֲבֶרְתָּהּ יוֹם אֶחָד, וּבְמַהֲלַךְ הַיּוֹם הַזֶּה פִּצְתָה אֶת עַצְמָהּ בַּעֲשָׂרוֹת שִׂיחוֹת טֶלֶפוֹן אֲרֻכּוֹת אֵלֶיהָ, כְּשֶׁסּוֹף סוֹף הִיא נִפְגֶּשֶׁת עִמָּהּ הִיא מְחַבֶּקֶת אוֹתָהּ וּמְנַשֶּׁקֶת אוֹתָהּ כְּאִלּוּ חֲזָרָה מִן הַגָּלוּת. וְאִלּוּ גֶּבֶר שֶׁלֹּא רָאָה אֶת חֲבֵרוֹ הַטּוֹב שֶׁעָבַר לְחוּץ לָאָרֶץ

לִפְנֵי כַּמָּה שָׁנִים וְסוֹף סוֹף קָפַץ לְבִקּוּר, הוּא יְקַבֵּל לְחִיצַת יָד וּטְפִיחָה עַל הַכָּתֵף. מַדּוּעַ? כִּי יֵשׁ לָנוּ מַחְסוֹם.

שִׁירָה מְבַטֵּאת רֶגֶשׁ פְּנִימִי גָּדוֹל שֶׁפּוֹרֵץ הַחוּצָה אָדָם שָׁמֵחַ רוֹצֶה לְפָרוֹץ בְּשִׁירִים וְרִקּוּדִים, וּכְשֶׁרוֹאִים דָּבָר כָּזֶה בְּסֶרֶט זֶה נִרְאֶה הֲכִי טִבְעִי שֶׁבָּעוֹלָם, אֲבָל אִם הוּא פּוֹרֵץ בְּשִׁירִים וְרִקּוּדִים כָּךְ סְתָם בְּאֶמְצַע הָרְחוֹב יַעַצְרוּ אוֹתוֹ וְיאַשְׁפְּזוּ אוֹתוֹ לְהִסְתַּכְלוּת... הִשְׁתַּגַּעְתָּ? מִי שָׂר בְּאֶמְצַע הָרְחוֹב? אָז אֲנַחְנוּ מַגְבָּלִים. אָסוּר לִשְׂמוֹחַ וְלִרְקֹד.

הַחֵלֶק הַיָּפֶה בְּיוֹתֵר בַּחֲתֻנּוֹת הוּא הָרִקּוּדִים. כִּי כָּל הַזְּמַן עוֹצְרִים אוֹתָנוּ מֵהַפְגָּנַת רִגְשׁוֹת שֶׁל שִׂמְחָה בְּרִקּוּדִים וְשִׁירָה, וְכָעֵת שֶׁיֵּשׁ לָנוּ מִצְוָה לְשַׂמֵּחַ אֶת הֶחָתָן, אֲנַחְנוּ מְשַׂמְּחִים גַּם אֶת עַצְמֵנוּ, וְכָךְ כָּל הַחֲבֵרִים רוֹקְדִים סְבִיבוֹ וְשָׂרִים וּשְׂמֵחִים, וּמִתְפָּרְקִים מִכָּל הַלְּחָצִים. מָחָר בָּעֲבוֹדָה נַחְזוֹר לִהְיוֹת צְנוּנִים יְבֵשִׁים, כִּי אָסוּר לִשְׂמוֹחַ "בְּלִי סִבָּה", צָרִיךְ לְחַכּוֹת לַחֲתֻנָּה הַבָּאָה...

זֶה לֹא נָכוֹן! שִׂמְחָה הִיא רְכִיב מְאֹד חִיּוּנִי בַּעֲבוֹדַת ה'! וְלָזֶה הִתְכַּוְּנוּ חֲכָמִים שֶׁבִּזְכוּת נָשִׁים צַדְקָנִיּוֹת נִגָּאַל, כְּשֶׁנִּלְמַד מֵהֶן לְהַחְצִין גַּם אֶת הָרֶגֶשׁ. לְהַחְזִיר אֶת הָרֶגֶשׁ לַעֲבוֹדַת ה', אֶת הַשִּׂמְחָה. יֵשׁ לָנוּ זְכוּת לִהְיוֹת יְהוּדִים! אֲנַחְנוּ כָּל הַזְּמַן מַרְגִּישִׁים שֶׁהַתּוֹרָה הִיא עֹל, שֶׁהֲרֵי אָמְרוּ לָנוּ (אבות ג, ה) "כָּל הַמְקַבֵּל עַל עַצְמוֹ **עֹל** תּוֹרָה" וְגוֹ', אֲבָל הֵיכָן כָּתוּב שֶׁעֹל זֶה מַשֶּׂהוּ עָצוּב וְרַע שֶׁצָּרִיךְ לִסְבֹּל מִמֶּנּוּ?

אֶפְשָׁר לְקַבֵּל עוֹד קְצָת עֹל בְּבַקָּשָׁה?

נִקַּח לְמָשָׁל שְׁנֵי אֲנָשִׁים שֶׁכָּל יוֹם בְּמֶשֶׁךְ עֶשֶׂר שָׁעוֹת הֵם סוֹחֲבִים שַׂקִּיּוֹת שֶׁל 40 קִילוֹ עַל הַגַּב... פּוֹרְקִים שַׂק אֶחָד בָּעֲגָלָה

וְחוֹזְרִים חֲזָרָה לָקַחַת עוֹד שַׂק. אֶחָד מֵהֶם הוּא אַסִּיר עוֹלָם בְּמִצְרַיִם, שָׁם יֵשׁ עֹנֶשׁ שֶׁל עֲבוֹדָה בְּפָרֶךְ, שֶׁשּׁוֹבְרִים אֲבָנִים וּמְמַלְּאִים שַׂקִּים וּמוֹלִיכִים אוֹתָם לְלֹא כָּל תַּכְלִית וּמַטָּרָה, רַק כְּעֹנֶשׁ. הַשֵּׁנִי קִבֵּל מַתָּנָה מֵהַמֶּלֶךְ, יֵשׁ לוֹ שָׁבוּעַ שָׁלֵם לְהִכָּנֵס לְאוֹצַר הַיְּהַלּוֹמִים הַמַּלְכוּתִי, כַּמָּה שֶׁיִּצְלִיחַ לִסְחֹב עַל גַּבּוֹ וּלְמַלֵּא בָּעֲגָלָה שַׁיָּךְ לוֹ. גַּם הוּא עוֹבֵד עֶשֶׂר שָׁעוֹת בַּיּוֹם, לוֹקֵחַ שַׂקִּים שֶׁל אַרְבָּעִים קִילוֹ עַל הַגַּב, זֶה עֹל. הוּא סוֹבֵל מֵהָעֹל הַזֶּה? לֹא. לָמָּה לֹא? זֶה לֹא אַרְבָּעִים קִילוֹ שֶׁהוּא נוֹשֵׂא עַל גַּבּוֹ? כֵּן, אֲבָל אֵלֶּה קִילוֹגְרָמִים שֶׁל יַהֲלוֹמִים שֶׁכֻּלָּם יִהְיוּ שֶׁלּוֹ, אָז זֶה עֹל אֲבָל בִּכְלָל לֹא עָצוּב וְקָשֶׁה, הוּא מְבַקֵּשׁ עוֹד עֹל כָּזֶה...

כְּשֶׁאָמְרוּ לָנוּ "עֹל תּוֹרָה וּמִצְוֹות", לֹא הִתְכַּוְּנוּ שֶׁיִּהְיֶה לָנוּ קָשֶׁה וְנִסְתּוֹבֵב עִם פַּרְצוּף חָמוּץ וּמְדֻכָּא... מַחֲשָׁבָה זוֹ מַגִּיעָה מֵהַ"שִּׂכְל". אֲבָל הָרֶגֶשׁ מֵבִין אֵיזוֹ זְכוּת נָפְלָה בְּיָדֵינוּ, אֵיזֶה כֵּיף לִהְיוֹת יְהוּדִי... אֲנִי מִסְתַּכֵּל עַל הַגּוֹיִם בַּחוּץ מִסְכָּנִים אֵין לָהֶם כְּלוּם, הֵם כָּל כָּךְ עֲנִיִּים שֶׁאֵין לָהֶם כְּלוּם חוּץ מִכֶּסֶף... הָרֶגֶשׁ מְשַׂמֵּחַ אוֹתִי, אֲנִי נֶהֱנֶה מֵהָעֹל!

הָרַב רְאוּבֵן קֶרְלִינְשְׁטַיְין זַצַ"ל סִפֵּר פַּעַם שֶׁהָיָה צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת הַשְׁתָּלַת כְּלָיוֹת בְּחוּ"ל, אֲבָל לֹא הָיְתָה כְּלָיָה בַּנִּמְצָא וְהָיָה צָרִיךְ לְהַמְתִּין, כַּאֲשֶׁר מִצַּד שֵׁנִי הָיְתָה שִׂמְחָה מִשְׁפַּחְתִּית בָּאָרֶץ שֶׁרָצָה לִהְיוֹת נוֹכֵחַ בָּהּ. הוּא הֶחְלִיט לַחְזֹר לָאֶרוּעַ וְאַחַר כָּךְ לָשׁוּב לָאָרְצוֹת הַבְּרִית וּלְחַכּוֹת לְנִתּוּחַ שָׁם. אֲבָל קָרוֹב שִׁגֵּר בְּאַרְצוֹת הַבְּרִית מָנַע בַּעֲדוֹ.

- "אַל תַּעֲזֹב",
- "לָמָּה"?
- "עוֹד מְעַט חַג שֶׁל הַנּוֹצְרִים רֹאשׁ הַשָּׁנָה שֶׁלָּהֶם"
- "נוּ, מָה לִי וְלַחַגִּים שֶׁלָּהֶם"?

- ״בַּחַגִּים שֶׁלָּהֶם כֻּלָּם שׁוֹתִים וְדוֹקְרִים אֶחָד אֶת הַשֵּׁנִי, יְהִיוּ הַרְבֵּה כְּלִיוֹת לְהַשְׁתָּלָה אַחֲרֵי הֶחָג, אָז כְּדַאי לְךָ לְהִשָּׁאֵר״...

כָּכָה חוֹגְגִים הַגּוֹיִם אֶת ״חַגֵּיהֶם״. אַתָּה תִּשְׁמַח שָׁאַתָּה יְהוּדִי. בְּשִׁירָה קְדוֹשָׁה לֹא שָׁרִים שִׁירִים שֶׁל גּוֹיִם. הַשִּׁירִים שֶׁלָּהֶם בַּעֲלֵי מִלִּים נְבוּבוֹת וְנִבּוּלֵי פֶּה וּמִתְבַּסְּסִים בְּעִקָּר עַל הַמּוּזִיקָה הָרוֹעֶשֶׁת שֶׁמְּעוֹרֶרֶת אֶת הַיְצָרִים הַבְּהֵמִיִּים שֶׁל הָאָדָם. אֲנַחְנוּ שָׁרִים שִׁירִים קְדוֹשִׁים, שֶׁל שִׂמְחָה אֲמִתִּית, שֶׁל אֹשֶׁר אֲמִתִּי, שֶׁל קְדֻשָּׁה אֲמִתִּית, שֶׁמַּקּוֹר שֶׁלָּהֶם הוּא מִבֵּית הַמִּקְדָּשׁ, כְּשֶׁהַלְוִיִּם הָיוּ שָׁרִים לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, זוֹ הַשִּׁירָה הָאֲמִתִּית. שִׁירָה שֶׁל הַלֵּב. הַמִּשְׁקָל הָרַב הוּא עַל הַמִּלִּים, שֶׁהֵן שִׂפְתָה שֶׁל הַנְּשָׁמָה הַנִּמְצֵאת בַּמֹּחַ. הַמִּלִּים מְעוֹרְרוֹת אֶת הָרֶגֶשׁ, וְאָז בְּאֶמְצָעוּת הַנִּגּוּן הֵן פּוֹרְטוֹת עַל מֵיתְרֵי הַנְּשָׁמָה שֶׁלָּנוּ, הַקִּינוֹת וְהַהוֹדָיוֹת, הַעֶצֶב וְהַשִּׂמְחָה, רֶגֶשׁ שֶׁל אָדָם וְלֹא יְצָרִים שֶׁל בְּהֵמָה.

שִׁירָתָן שֶׁל הַנָּשִׁים בְּהַנְהָגַת מִרְיָם הָיְתָה פּוֹרֶקֶן רְגָשׁוֹת עָז שֶׁל הוֹדָיָה וְשִׂמְחָה, מֵאַחַר וְהַסֵּבֶל שֶׁלָּהֶן הָיָה קָשֶׁה יוֹתֵר מִשֶּׁל הַגְּבָרִים, כִּי הוּא לֹא נִמְדַּד רַק בְּיִסּוּרִים גּוּפָנִיִּים, אֶלָּא בִּרְגָשׁוֹת עַזִּים שֶׁל עֶצֶב, כְּאֵב וְיֵאוּשׁ, שֶׁל אִשָּׁה הַמְּגַדֶּלֶת אֶת בְּנָהּ בְּרַחְמָהּ תִּשְׁעָה חֳדָשִׁים וְאָז צְרִיכָה לְהַחְבִּיא וְלִמְסֹר אוֹתוֹ, אַחֶרֶת הוּא יִמָּצֵא וְיֵהָרֵג עַל יְדֵי הַמְצָרִים הָרְשָׁעִים. כַּאֲשֶׁר הִגִּיעָה הַגְּאוּלָה שֶׁהֶאֱמִינוּ בָּהּ וְצִפּוּ לָהּ לָקְחוּ עִמָּן תֻּפִּים, הֵן יָצְאוּ לָשִׁיר וְלִרְקֹד, לְהוֹדוֹת מֵהַלֵּב.

תְּפַתַּח אֶת הַדֶּלֶת

הַשִּׁירָה הַתְּשִׁיעִית הִיא שִׁיר הַשִּׁירִים. הִיא מְלַמֶּדֶת אוֹתָנוּ לִהְיוֹת זְרִיזִים וּשְׂמֵחִים בַּעֲבוֹדַת ה׳, לֹא לִהְיוֹת עַצְלָנִים.

הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא דּוֹפֵק לָנוּ עַל הַדֶּלֶת "פִּתְחִי לִי אֲחֹתִי רַעְיָתִי יוֹנָתִי תַּמָּתִי שֶׁרֹּאשִׁי נִמְלָא טָל קְוֻצּוֹתַי רְסִיסֵי לָיְלָה" (שיר השירים ה, ב), הַבַּעַל עוֹמֵד כֻּלּוֹ רָטוּב בַּגֶּשֶׁם וּמִתְחַנֵּן לְרַעְיָתוֹ שֶׁתְּפַתַּח עַל מְנָת שֶׁיּוּכְלוּ לִהְיוֹת שׁוּב יָחַד לְאַחַר הִפָּרְדוּת אֲרֻכָּה, וְהִיא? "פָּשַׁטְתִּי אֶת כֻּתָּנְתִּי אֵיכָכָה אֶלְבְּשֶׁנָּה רָחַצְתִּי אֶת רַגְלַי אֵיכָכָה אֲטַנְּפֵם" (שם, ג), "עַכְשָׁו נִכְנַסְתִּי לַמִּטָּה, קַר בַּחוּץ, וְגַם מָרַחְתִּי אֶת הַקְּרֻמִים"...

עַד שֶׁהִיא קָמָה בַּעֲצַלְתַּיִם אֶל הַדֶּלֶת "פָּתַחְתִּי אֲנִי לְדוֹדִי וְדוֹדִי חָמַק עָבָר נַפְשִׁי יָצְאָה בְדַבְּרוֹ בִּקַּשְׁתִּיהוּ וְלֹא מְצָאתִיהוּ קְרָאתִיו וְלֹא עָנָנִי" (שם, ו). חָשַׁבְנוּ עִם שֶׁכֻּל קַר בְּמָקוֹם עִם אֵשׁ שֶׁל אַהֲבָה יוֹקֶדֶת, וּפָרְחָה וְנִדְחֲתָה לָהּ הַגְּאוּלָה. גְּאוּלָה תָּבוֹא רַק מֵעֲבוֹדָה עִם רֶגֶשׁ, "כִּי עַזָּה כַמָּוֶת אַהֲבָה קָשָׁה כִשְׁאוֹל קִנְאָה רְשָׁפֶיהָ רִשְׁפֵּי אֵשׁ שַׁלְהֶבֶתְיָה, מַיִם רַבִּים לֹא יוּכְלוּ לְכַבּוֹת אֶת הָאַהֲבָה וּנְהָרוֹת לֹא יִשְׁטְפוּהָ (שם ח, ו-ז), זֶה הַמַּפְתֵּחַ.

וְזֶה מַתְחִיל אִתָּנוּ בַּבַּיִת, שֶׁאָנוּ נִגָּשִׁים אֶל הַיֶּלֶד בֶּן 15 ו-16 וּמְחַבְּקִים אוֹתוֹ וּמְנַשְּׁקִים אוֹתוֹ. הוּא לֹא יָבִין בַּהַתְחָלָה מַדּוּעַ, כִּי הוּא לֹא הֵבִיא שׁוּם מִבְחָן טוֹב אוֹ רַע, לֹא צָרִיךְ פְּרָס אוֹ תַּנְחוּמִים... וְאָז נֹאמַר לוֹ "זֶה לֹא פְּרָס וְלֹא נֹחוּם, זֶה כִּי אֲנִי אוֹהֵב אוֹתְךָ". בַּפַּעַם הָרִאשׁוֹנָה הוּא יַחְשֹׁב שֶׁהִשְׁתַּגַּעְנוּ, אַחַר כָּךְ הוּא יַחְשֹׁב שֶׁיֵּשׁ כָּאן אֵיזוֹ תָּכְנִית שֶׁנִּרְקֶמֶת סְבִיבוֹ, עַד שֶׁלְּבַסּוֹף הוּא יָבִין וְיַאֲמִין שֶׁאוֹהֲבִים אוֹתוֹ.

יֵשׁ הֶבְדֵּל בַּצּוּרָה בָּהּ יֶלֶד מִתְנַהֵל מוּל הוֹרָיו. יֶלֶד **יוֹדֵעַ** שֶׁאַבָּא שֶׁלּוֹ אוֹהֵב אוֹתוֹ, יֶלֶד **מַרְגִּישׁ** שֶׁאִמָּא שֶׁלּוֹ אוֹהֶבֶת אוֹתוֹ. הוּא מַרְגִּישׁ כִּי הִיא כָּל הַזְּמַן מְחַבֶּקֶת, כָּל הַזְּמַן מְנַשֶּׁקֶת, כָּל הַזְּמַן מִילָה טוֹבָה. הוּא **יוֹדֵעַ** שֶׁאִם, חַס וְשָׁלוֹם, הוּא יִהְיֶה בְּצָרָה,

אַבָּא יוֹפִיעַ וְיִתֵּן הַכֹּל עֲבוּרוֹ, אֲבָל בַּיּוֹם-יוֹם הוּא לֹא **מַרְגִּישׁ**, כִּי אַבָּא לֹא מַרְאֶה.

יֵשׁ לָנוּ מַחְסוֹם, אִם נִשְׁבֹּר אֶת הַמַּחְסוֹם הַזֶּה וְנַרְאֶה רֶגֶשׁ לִבְנֵי הַמִּשְׁפָּחָה, זֶה יִסְחֹף הָלְאָה אֶל הַחֲבֵרִים, אֶל קְרוֹבִים וּרְחוֹקִים, פִּתְאוֹם נְחַבֵּק אֶת הַחֲבֵרִים שֶׁלָּנוּ, נָגִיב בְּשִׂמְחָה בְּחִיּוּךְ לַאֲנָשִׁים זָרִים... וְאָז נַעֲלֶה מַעְלָה מַעְלָה בַּעֲבוֹדַת ה׳, עַד שֶׁנַּגִּיעַ לְמַדְרֵגָה שֶׁל נִגּוּן שֶׁל שִׂמְחָה, וּכְשֶׁזֶּה יַגִּיעַ אָז תִּהְיֶה גְּאוּלָה, זוֹ הַשִּׁירָה **הֶעָשִׁירִית** שֶׁל הַגְּאוּלָה הָאַחֲרוֹנָה, כִּי הַגְּאוּלָה הַכְּלָלִית בָּאָה דֶּרֶךְ הַגְּאוּלָה הַפְּרָטִית, וְהַגְּאֻלָּה הַפְּרָטִית בָּאָה דֶּרֶךְ הַשִּׁירָה, אָז נִלְמַד מִמִּרְיָם הַנְּבִיאָה וּמִנְּשׁוֹת יִשְׂרָאֵל הַצַּדְקָנִיּוֹת, לָדַעַת וּלְהַרְגִּישׁ שֶׁוַּדַּאי נִרְאֶה נֵס וְנִגָּאֵל, וְנִשְׂמַח מֵעָתָּה.

תְּחִיַּת הַחַיִּים מִן הַתּוֹרָה

אָמְרוּ חֲזַ״ל (סנהדרין צא:): ׳תַּנְיָא אָמַר רַבִּי מֵאִיר, מִנַּיִן לִתְחִיַּת הַמֵּתִים מִן הַתּוֹרָה? שֶׁנֶּאֱמַר (שמות טו, א) ״אָז **יָשִׁיר** מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשִּׁירָה הַזֹּאת לַה׳״, ״**שָׁר**״ לֹא נֶאֱמַר, אֶלָּא ״**יָשִׁיר**״ מִכָּאן לִתְחִיַּת הַמֵּתִים מִן הַתּוֹרָה...׳, כְּלוֹמַר בִּגְלַל שֶׁהַתּוֹרָה כָּתְבָה עַל מֹשֶׁה רַבֵּנוּ וְעָם יִשְׂרָאֵל בִּלְשׁוֹן עָתִיד, הֵבִינוּ חֲכָמִים כִּי הֵם יָשִׁירוּ עוֹד שִׁירָה אַחַת לֶעָתִיד לָבוֹא, הַשִּׁירָה הֶעָשִׁירִית. וְנִלְמַד מִשָּׁם גַּם אֲנַחְנוּ, כַּאֲשֶׁר אָדָם שָׁר, הוּא מְפַתֵּחַ אֶת רִגְשׁוֹת הָאַהֲבָה וְהַהוֹדָיָה שֶׁלּוֹ, וּמוֹדֶה בְּכָל זְמַן וּזְמַן, לֹא רַק ״שָׁר״ בְּאֹפֶן חַד פַּעֲמִי עַל נֵס גָּדוֹל, אֶלָּא ״יָשִׁיר״, עַל כָּל רֶגַע וְרֶגַע שֶׁל הִרְגַּשְׁתָּ אַהֲבַת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֵלָיו, עַל יְדֵי שֶׁיִּשְׂמַח בְּעַצְמוֹ וְיִפְנֶה לְשַׂמֵּחַ אֲחֵרִים, זוֹ תִּהְיֶה תְּחִיַּת הַמֵּתִים שֶׁלּוֹ, שֶׁלֹּא יְהַלֵּךְ ״מֵת״ עוֹד בְּחַיָּיו, אֶלָּא יַרְגִּישׁ אֶת הַחַיּוּת מְפַעֶמֶת בּוֹ.

לִפְעָמִים לֹא צָרִיךְ יוֹתֵר מִדַּי "שֵׂכֶל", צָרִיךְ לְהַבְעִיר אֶת הָרֶגֶשׁ בַּעֲבוֹדַת ה', צְרִיכִים אֶת הַשִּׂמְחָה, פָּשׁוּט לִשְׁמוֹחַ. צָרִיךְ לֶאֱהֹב בְּלִי לַחְשֹׁב יוֹתֵר מִדַּי, "מִסְתַּכְּלִים עָלַי, זֶה לֹא נָעִים, זֶה לֹא שַׁיָּךְ"... צָרִיךְ מִדֵּי פַּעַם לְחַבֵּק אֶת הַקְּרוֹבִים שֶׁלָּנוּ, לְהַרְאוֹת פָּנִים מְחַיְּכוֹת לַחֲבֵרִים שֶׁלָּנוּ, לָתֵת חִבּוּק וּנְשִׁיקָה, מָה כְּבָר יִקָּרֶה? נַעֲשֶׂה זֹאת, נַתְחִיל אֶת הַשִּׁירָה הָעֲשִׁירִית, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יְחַבֵּק וְיִנַּשֵּׁק אֶת כֻּלָּנוּ וְנִזְכֶּה אָז לַגְּאֻלָּה הַשְּׁלֵמָה.

ספירת העומר

לְהִתְאַבֵּל בְּשִׂמְחָה

יְמֵי סְפִירַת הָעֹמֶר הֵם יָמִים שֶׁל הֲכָנָה, מֵחַג הַפֶּסַח שֶׁמְּצַיְּנִים בּוֹ אֶת נֵס יְצִיאַת מִצְרַיִם וְעַד לְחַג הַשָּׁבוּעוֹת שֶׁמְּצַיְּנִים בּוֹ אֶת מַתַּן הַתּוֹרָה. בְּיָמִים אֵלּוּ זָכוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָצֵאת מִמ״ט (49) שַׁעֲרֵי טֻמְאָה וּלְהִכָּנֵס לְמ״ט שַׁעֲרֵי קְדֻשָּׁה, מִמַּצָּב שֶׁל צָעַד אֶחָד שֶׁהָיוּ לִפְנֵי אֲבַדּוֹן מֻחְלָט וְעַד לְמַעֲמַד אָדָם הָרִאשׁוֹן לִפְנֵי הַחֵטְא. וְאֵלֶּה הָאוֹרוֹת שֶׁל הַיָּמִים הָאֵלֶּה שֶׁמְּאִירִים עָלֵינוּ בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה.

אִם כֵּן אֵלֶּה יָמִים טוֹבִים שֶׁל הִטָּהֲרוּת וּתְשׁוּבָה, שֶׁל תִּקּוּן וְהִתְעַלּוּת. יֵשׁ אוֹמְרִים כִּי חַג הַשָּׁבוּעוֹת, הַנִּקְרָא בִּלְשׁוֹן חֲזַ״ל ״עֲצֶרֶת״, הוּא הַשְׁמִינִי-עֲצֶרֶת שֶׁל פֶּסַח, כְּמוֹ שֶׁחַג שְׁמִחַת

תּוֹרָה הוּא הַשְׁמִינִי שֶׁל סֻכּוֹת, וְאִם כֵּן לִימֵי סְפִירַת הָעֹמֶר יֵשׁ גַּם מֵעֵין אוֹרוֹת שֶׁל חוֹל הַמּוֹעֵד אֶחָד אָרוֹךְ.

וְדַוְקָא בְּתוֹךְ הַיָּמִים הַקְּדוֹשִׁים וְהַטְּהוֹרִים הַלָּלוּ, אָנוּ מְצַיְּנִים 33 יָמִים מִתּוֹכָם בְּמִנְהֲגֵי אֲבֵלוּת, עַל תַּלְמִידָיו שֶׁל רַבִּי עֲקִיבָא שֶׁנִּפְטְרוּ בִּתְקוּפָה זוֹ. אָנוּ לֹא מִתְגַּלְּחִים וְלֹא שׁוֹמְעִים מוּזִיקָה וּכְלֵי נְגִינָה, וּמְמַעֲטִים בְּשִׂמְחָה.

הַגְּמָרָא אוֹמֶרֶת (יבמות סב:) שֶׁתַּלְמִידָיו שֶׁל רַבִּי עֲקִיבָא נִפְטְרוּ בֵּין פֶּסַח לְפֹרֹס עֲצֶרֶת, שֶׁזּוֹ תְּקוּפָה שֶׁל 33 יָמִים. יֵשׁ אוֹמְרִים (שו״ע או״ח תצג, ב) כִּי הָיוּ אֵלֶּה ל״ג יָמִים רְצוּפִים וְלָכֵן מִנְהֲגֵי הָאֲבֵלוּת תַּמִּים רַק בְּיוֹם ל״ד לָעֹמֶר (לְמִנְהַג הַסְּפָרַדִּים שֶׁמִּסְתַּפְּרִים רַק בְּל״ד לָעֹמֶר בַּבֹּקֶר), וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁיָּמִים אֵלֶּה לֹא הָיוּ רְצוּפִים אֶלָּא הִתְפַּזְּרוּ בֵּין פֶּסַח לְשָׁבוּעוֹת מַמָּשׁ, וְלֹא נִפְטְרוּ תַּלְמִידִים בַּיָּמִים שֶׁבָּהֶם אֵין אוֹמְרִים תַּחֲנוּן (ז׳ יְמֵי פֶּסַח, ב׳ יָמִים שֶׁל רֹאשׁ חֹדֶשׁ אִיָּר, א׳ שֶׁל רֹאשׁ חֹדֶשׁ סִיוָן, ז׳ שַׁבָּתוֹת), סַךְ הַכֹּל 17 יוֹם, וְנִמְצְאוּ שֶׁנִּפְטְרוּ בְּמֶשֶׁךְ 32 יָמִים, וְלָכֵן שְׂמֵחִים בַּיּוֹם הַל״ג לָעֹמֶר (טעמי המנהגים בס׳ תרד). יֵשׁ הַנּוֹהֲגִים עַל פִּי שִׁיטָה זוֹ שֶׁלֹּא לְהִתְגַּלֵּחַ וּלְהִסְתַּפֵּר עַד עֶרֶב שָׁבוּעוֹת מַמָּשׁ (חוץ מִל״ג לָעֹמֶר עַצְמוֹ).

לְפִי כָּל אַחַת מֵהַשִּׁיטוֹת בְּיוֹם ל״ג לָעֹמֶר עֲדַיִן הָיוּ נִפְטָרִים וְהָיִינוּ אֲמוּרִים לְהִתְאַבֵּל בּוֹ, אֲבָל לְמַעֲשֶׂה זֶהוּ יוֹם שֶׁל שִׂמְחָה, הַהִלּוּלָא שֶׁל רַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר יוֹחַאי, רַשְׁבִּ״י הַקָּדוֹשׁ. בְּתוֹךְ יְמֵי הָאֲבֵלוּת אֲנַחְנוּ עוֹשִׂים לָנוּ חַג, עִם מוּזִיקָה וְשִׁירִים, מְדוּרוֹת וְאֹכֶל טוֹב, וְכַמּוּבָן הָעֲלִיָּה הַמְּסוֹרְתִית לְמֵרוֹן וַעֲרִיכַת תְּפִלּוֹת וּבַקָּשׁוֹת לַה׳ עַל צִיּוּנוֹ שֶׁל הַתַּנָּא הָאֱלֹקִי. וּמִמָּתַי רָאִינוּ כִּי הִלּוּלָא שֶׁל צַדִּיק הוֹפֶכֶת לְיוֹם טוֹב כְּלָלִי לְכָל עַם יִשְׂרָאֵל עַד שֶׁלֹּא אוֹמְרִים תַּחֲנוּן בְּבָתֵּי הַכְּנֶסִיּוֹת? אָמְנָם יֵשׁ חֲסִידוּיוֹת מְסֻיָּמוֹת שֶׁלֹּא נוֹהֲגוֹת לוֹמַר תַּחֲנוּנִים בַּיָּמִים הַמְּיֻחָדִים לְאוֹתָהּ

חֲסִידוּת, אֲבָל שֶׁכְּלָל יִשְׂרָאֵל יַעֲשׂוּ יוֹם הִלּוּלָא שֶׁל צַדִּיק לְיוֹם חַג כְּלָלִי? הָרֵי אִם מִיּוֹם הַהִלּוּלָא שֶׁל מֹשֶׁה רַבֵּנוּ בְּז׳ בַּאֲדָר לֹא עָשִׂינוּ חַג, וְאַנְשֵׁי מַעֲשֶׂה אַף נָהֲגוּ לְהִתְעַנּוֹת בְּיוֹם זֶה (שו״ע או״ח תקפ, ב), בַּמֶּה זָכָה רַשְׁבִּ״י הַקָּדוֹשׁ שֶׁכֻּלָּנוּ נְצַיֵּן אֶת הַהִלּוּלָא שֶׁלּוֹ?

כְּדֵי לְהָבִין מָה יָמִים אֵלּוּ מְרַמְּזִים לָנוּ, וּמַדּוּעַ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בָּחַר אֶת הַיָּמִים הַקְּדוֹשִׁים הָאֵלֶּה שֶׁדַּוְקָא בָּהֶם יִפָּטְרוּ תַּלְמִידָיו שֶׁל רַבִּי עֲקִיבָא וְנִתְאַבֵּל עֲלֵיהֶם, וּבְתוֹכָם יִהְיֶה תַּלְמִיד אֶחָד (רַשְׁבִּ״י) שֶׁיְּגַדִּיל תּוֹרָה וְיַאְדִּיר וְכֻלָּנוּ נַחְגּוֹג וְהַכֹּל בְּאוֹתוֹ זְמַן, צָרִיךְ לְהִתְבּוֹנֵן. מָה אֲנִי אָמוּר לִלְמֹד מֵהַיָּמִים הָאֵלֶּה עַל חַיֵּינוּ בַּזְּמַן הַזֶּה?

אֵין לִי זְמַן לִהְיוֹת חוֹלֶה...

כַּאֲשֶׁר אֲנִי מִסְתַּכֵּל עַל פַּרְצוּפֵיהֶם שֶׁל הַרְבֵּה אֲנָשִׁים הַמְהַלְכִים בְּרְחוֹב, אֲנִי רוֹאֶה מַשֶּׁהוּ שֶׁלֹּא זָכוּר לִי שֶׁרָאִיתִי בִּימֵי יַלְדוּתִי, יוֹתֵר מִדַּי אֲנָשִׁים נִרְאִים עֲצוּבִים, מְדֻכָּאִים, מְמֻרְמָרִים, שְׁקוּעִים בְּמַחְשָׁבוֹת, כּוֹעֲסִים... הַגּוּף הוֹלֵךְ בְּמָקוֹם אֶחָד וְהָרֹאשׁ נִמְצָא בְּמָקוֹם אַחֵר. אִם פַּעַם חָשַׁבְנוּ שֶׁעֲצָבוּת וְהִתְמַרְמְרוּת שַׁיָּכִים לַאֲנָשִׁים מְבֻגָּרִים שֶׁיָּצְאוּ לְפֶנְסְיָה וְעוֹשִׂים חֶשְׁבּוֹן נֶפֶשׁ אֶחָד אָרוֹךְ עַל כָּל חַיֵּיהֶם וּמִתְעַצְּבִים מִכָּל הָאַכְזָבוֹת שֶׁנִּתְחַלּוּ וְתָכְנִיּוֹת שֶׁנִּכְשְׁלוּ, הָרֵי הַיּוֹם רוֹאִים הַרְבֵּה צְעִירִים שֶׁשְּׁרוּיִים בְּעַצְבוּת וְדַכָּאוֹן, וְזֶה לֹא מוּבָן - מַדּוּעַ שֶׁאָדָם צָעִיר יִהְיֶה בְּדַכָּאוֹן? הוּא בְּקֹשִׁי הִתְחִיל לִחְיוֹת בִּכְלָל.

אָדָם מְבֻגָּר בַּדֶּרֶךְ כְּלָל מַרְגִּישׁ עֶצֶב כְּשֶׁהוּא רוֹאֶה וּמְגַלֶּה כִּי הַגּוּף שֶׁלּוֹ מִזְדַּקֵּן וְלֹא מֵגִיב כְּפַעַם. פַּעַם שֶׁהוּא הָיָה צָעִיר הוּא יָכוֹל הָיָה לֶאֱכוֹל וְלִשְׁתּוֹת מָה שֶׁבָּא לוֹ וּמָתַי שֶׁבָּא לוֹ. פִּתְאוֹם הַגּוּף לֹא מְפָרֵק הַכֹּל כְּמוֹ פַּעַם, צָרִיךְ תָּכְנִית דִּיאֶטָה וּפְעִילוּת גּוּפָנִית, הַפִּיתּוֹת מְחֻלָּפוֹת בְּפִרְכִיּוֹת וְהַפִּיצָה בִּגְבִינָה

חֲצִי אָחוּז שֵׂמָן, וְאָדָם יוֹשֵׁב וְתוֹהֶה כֵּיצַד הִשְׁתַּנְתָּה הַמְּצִיאוּת וְהַגּוּף שֶׁהָיָה בִּלְתִּי פָּגִיעַ פִּתְאוֹם נִהְיֶה כָּזֶה שַׁבְרִירִי? וְהָאֱמֶת שֶׁכָּל הָאֹכֶל וְהַשְׁתִיָּה הֲלֹא בְּרִיאִים שֶׁאָכַלְנוּ וְשָׁתִינוּ בְּצָעִירוּתֵנוּ תָּמִיד הִזִּיקוּ לָנוּ, אֲבָל כֵּיוָן שֶׁהָיְתָה שִׂמְחַת חַיִּים וּרְצוֹן עָז לִחְיוֹת, לֹא הָיָה לָנוּ אֶפִילוּ זְמַן לְהִיוֹת חוֹלִים...

מֶחְקָר רְפוּאִי עוֹלָמִי גִּילָה כִּי כָּל אָדָם מְגַדֵּל בְּמִמֻּצָּע בְּמַהֲלַךְ חַיָּיו בֵּין 40 לְ-50 גִּדּוּלִים בְּגוּפוֹ!!! אֶלָּא שֶׁאֶת רֻבָּם כֻּלָּם הַגּוּף נִלְחָם וּמֵבִיס בְּמַהֲלַךְ הַשָּׁנִים מִבְּלִי שֶׁהָאָדָם יִהְיֶה מוּדָע לְכָךְ. הוּא חָשׁ קְצָת כְּאֵבִים, חֻלְשָׁה אוֹ חֹם, וּלְאַחַר יוֹם אוֹ יוֹמַיִם עוֹבֵר לוֹ הַכֹּל וְהוּא חוֹזֵר לַתַּכְנִיּוֹת. חוֹשֵׁב לְעַצְמוֹ שֶׁלָּקָה בְּאֵיזֶה וִירוּס שֶׁעָבַר, וְלֹא יוֹדֵעַ שֶׁצָּמַח בּוֹ גִּדּוּל וְהַגּוּף נִקָּה אוֹתוֹ. הַכֹּחַ שֶׁל הַגּוּף הָיָה קָשׁוּר לִשְׂמְחַת הַנֶּפֶשׁ, הָרָצוֹן שֶׁל אוֹתוֹ אָדָם צָעִיר לִחְיוֹת.

אֲבָל כְּשֶׁעָבְרוּ עָלָיו שְׁנוֹתָיו וְהוּא יָצָא לְפֶנְסְיָה, וְהוּא חַי בַּחֶבְרָה לֹא עֲרָכִים רוּחָנִיִּים אֶלָּא נִמְדָּד אַךְ וְרַק לְפִי כַּמָּה כֶּסֶף הוּא מַרְוִיחַ, פִּתְאוֹם הוּא הָפַךְ לַ"חֲסַר תּוֹעֶלֶת". הוּא מַרְוִיחַ פַּחוֹת, סִימָן שֶׁהוּא שָׁוֶה פַּחוֹת. וְהוּא נִהְיֶה עָצוּב. הוּא מִסְתַּכֵּל עַל עַצְמוֹ שֶׁהָיָה בָּחוּר צָעִיר, הֵיכָן חָשַׁב שֶׁיִּהְיֶה כְּשֶׁיַּגִּיעַ לְגִיל 60 וְ-70 וְהֵיכָן הוּא נִמְצָא עַתָּה כְּשֶׁבֶּאֱמֶת הִגִּיעַ לַגִּיל הַזֶּה. לָרוֹב יֵשׁ הֶבְדֵּל גָּדוֹל בֵּין חֲלוֹמוֹת שֶׁל בָּחוּר בֶּן 20 לְמִצִּיאוּת שֶׁל בֶּן 60, וְהוּא מִתְמַלֵּא חֲרָטוֹת.

הַמַּחְשָׁבוֹת הָאֵלֶּה מוֹרִידוֹת לוֹ מֵהַחֶשְׁק הָעַז לִחְיוֹת שֶׁקַּיָּם לְבָחוּר צָעִיר מִן הַשּׁוֹרָה, וּכְשֶׁהָאוֹר הַזֶּה כָּבֶה וַאֲפִילוּ מְעַט, נִפְתָּח הַפֶּתַח לְיֵצֶר הָרַע לְהִכָּנֵס וּלְהַשְׁלִים אֶת הָעֲבוֹדָה, שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית ד, ז): "לַפֶּתַח חַטָּאת רֹבֵץ", הוּא מְחַכֶּה עַל הַפֶּתַח וּבָרֶגַע שֶׁפּוֹתְחִים לוֹ הוּא מִיָּד מְזַנֵּק פְּנִימָה. וְכָךְ הָעַצְבוּת

וְהַהִרְהוּרִים וְשִׁבְרוֹן הַלֵּב הוֹלְכִים וּמִתְעַצְּמִים, וְהַכֹּחַ וְהָרָצוֹן שֶׁל הַגּוּף לְהִלָּחֵם בְּכָל הַמַּחֲלוֹת שֶׁקּוֹפְצוֹת עָלָיו כָּל הַזְּמַן פּוֹחֵת.

וְהִנֵּה עַד שֶׁאוֹתוֹ אָדָם יָצָא לְגִמְלָאוּת וְאָמוּר לֶהָנוֹת מִעַט מִשְּׁנוֹתָיו הָאַחֲרוֹנוֹת אַחֲרֵי שֶׁעָבַד וְעָמַל קָשֶׁה כָּל חַיָּיו, דַּוְקָא עַכְשָׁו הוּא מוֹצֵא עַצְמוֹ מְבַקֵּר פַּעֲמַיִם בְּשָׁבוּעַ בְּקֻפַּת חוֹלִים וּבֵית מִרְקַחַת. מִי שֶׁהָיָה חָזָק וּבָרִיא מוֹצֵא עַצְמוֹ חַלָּשׁ וְחוֹלֶה וּבְסֶכֶּב לֹא נִגְמָר שֶׁל בְּדִיקוֹת וְטִפּוּלִים. וְהַדָּבָר רַק מַעֲצִיב אוֹתוֹ עוֹד יוֹתֵר, לֹא מַסְפִּיק שֶׁהוּא כְּבָר לֹא עוֹבֵד וּפָעִיל כְּמוֹ פַּעַם, הוּא גַּם חוֹלֶה? וְהָעֶצֶב מַחְלִישׁ אוֹתוֹ וְהוּא נִהְיָה יוֹתֵר חוֹלֶה, וּמַתְחִיל מַעְגַּל הַרְסָנִי בּוֹ הוּא הוֹלֵךְ וְדוֹעֵךְ, נַפְשִׁית וְגַשְׁמִית.

בַּטֶּבַע יֵשׁ לָנוּ מֵעַל לְמֵאָה יְסוֹדוֹת שֶׁמַּרְכִּיבִים אֶת כָּל הֶחֳמָרִים בַּטֶּבַע. כָּל דָּבָר בָּעוֹלָם, דּוֹמֵם צוֹמֵחַ אוֹ חַי, מֻרְכָּב מִשִּׁלּוּב שֶׁל כַּמָּה יְסוֹדוֹת. הָאָדָם הוּא הַיָּחִיד בְּכָל הַטֶּבַע שֶׁמֵּכִיל בְּתוֹכוֹ אֶת כָּל הַיְסוֹדוֹת. חוּץ מֵחַמְצָן וּמֵימָן שֶׁמַּרְכִּיבִים יוֹתֵר מִשִּׁבְעִים אָחוּז מִגּוּפוֹ, יֵשׁ בּוֹ גַּם בַּרְזֶל, סִידָן, נַתָּרָן, כְּלוֹר, אָבָץ, וַאֲפִילוּ זָהָב וְכֶסֶף... אָמְנָם לֹא בְּכַמֻּיּוֹת שֶׁיִּסְגְּרוּ לוֹ אֶת הַמִּינוּס בַּבַּנְק אוֹ שֶׁיְּצַפְצֵף מִתַּחַת לְגַלְאֵי מַתָּכוֹת, אֲבָל הַכֹּל שָׁם.

כָּל תְּרוּפָה שֶׁאָדָם לוֹקֵחַ מֻרְכֶּבֶת מִשִּׁלּוּב שֶׁל כַּמָּה יְסוֹדוֹת בַּטֶּבַע. נִמְצָא שֶׁבְּגוּף הָאָדָם יֵשׁ כְּבָר אֶת כָּל הֶחֳמָרִים לְיַצֵּר תְּרוּפָה לַמַּחֲלָה שֶׁלּוֹ מֵעַצְמוֹ, וְעוֹד בְּלִי תּוֹפְעוֹת לְוַאי שֶׁל תְּרוּפוֹת מְלָאכוּתִיּוֹת הַמְּתַקְּנוֹת אֵיבָר אֶחָד וּפוֹגְמוֹת בָּאַחֵר. לָכֵן גַּם חוֹלֶה שֶׁמַּבְרִיא לְלֹא תְּרוּפוֹת, וַאֲפִילוּ מִמַּחֲלוֹת קָשׁוֹת אוֹ "חֲשׁוּכוֹת מַרְפֵּא", אֵין זֶה נֵס מֵעַל לַטֶּבַע, אֶלָּא זֶה הַנֵּס שֶׁל הַטֶּבַע עַצְמוֹ, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בָּרָא בָּנוּ אֶת הַיְכֹלֶת לְרַפֵּא אֶת עַצְמֵנוּ. מִנִּפְלָאוֹת הַבְּרִיאָה.

נִמְצָא שֶׁלְּאָדָם יֵשׁ יְכֹלֶת לְרַפֵּא עַצְמוֹ, זֹאת בְּמִדָּה וְנִשְׁאַר לוֹ חֵשֶׁק עָז לִחְיוֹת וּלְהִלָּחֵם עַל עַצְמוֹ. וְיֶשְׁנָם מֶחְקָרִים וּקְבוּצוֹת נִסּוּי שֶׁל חוֹלִים בְּמַחֲלוֹת קָשׁוֹת שֶׁרֻכְּזוּ לַעֲבוֹדָה עַל מַחֲשָׁבָה חִיּוּבִית וְהַשְׁקָעָה שֶׁל כַּמָּה שָׁעוֹת בְּכָל יוֹם בּוֹ הֵם מְדַמְיְנִים בְּכֹחָם כִּיצַד מַחֲלָתָם נֶעֱלֶמֶת וְהַגּוּף שְׁלָהֶם קָטָן, וְאָכֵן נִרְאוּ תּוֹצָאוֹת וְחוֹלִים דִּוְּחוּ עַל הִשְׁתַּפְּרוּת בְּמַצָּבָם מִבְּלִי שֶׁיִּהְיֶה תַּהֲלִיךְ רְפוּאִי שֶׁיָּכוֹל לְהוֹעִיל לָהֶם רַק מֵהַפְּעָלַת הַמַּנְגְּנוֹן שֶׁבָּרָא ה׳ בְּתוֹכָם, עַל יְדֵי מַחֲשַׁבְתָּם וּרְצוֹנָם לִשְׂרֹד.

בַּיָּמִים הָהֵם, בַּזְּמַן הַזֶּה

אֲבָל אִם בֶּעָבָר הַמְּצִיאוּת הָיְתָה שֶׁעַצְבוּת זוֹ תָּקְפָה בְּעִקָּר מְבֻגָּרִים שֶׁעָבְרוּ שִׁנּוּי מִמַּהֲלַךְ חַיֵּיהֶם לוֹ הֻרְגְּלוּ עֲשָׂרוֹת שָׁנִים, דָּבָר שֶׁהִכְנִיס אוֹתָם לְמַשְׁבֵּר נַפְשִׁי וְחֻבָּרְתִּי עָמוֹק עִם תּוֹצָאוֹת גּוּפָנִיּוֹת, הֲרֵי שֶׁבַּדּוֹרוֹת הָאַחֲרוֹנִים יוֹתֵר וְיוֹתֵר צְעִירִים נִכְנָסִים אֶל הָרְשִׁימָה. לִפְנֵי כְּ-30 שָׁנָה כְּשֶׁהָלַכְתִּי אֶל בֵּית הַחוֹלִים לְבַקֵּר אֶת סָבָתִי עָלֶיהָ הַשָּׁלוֹם, בֵּית הַחוֹלִים הֻחְדָּשׁ שֶׁנִּבְנָה הָיָה רִיק כִּמְעַט לַחֲלוּטִין, וְנִרְאוּ בּוֹ רַק קְשִׁישִׁים עַל מִטּוֹתֵיהֶם. הַצְּעִירִים הַיְחִידִים שֶׁהִגִּיעוּ לְשָׁם הָיוּ בַּדֶּרֶךְ כְּלָל יְלָדִים שׁוֹבְבִים שֶׁשָּׁבְרוּ יָד אוֹ רֶגֶל, אוֹ מִישֶׁהוּ שֶׁנִּפְגַּע בִּתְאוּנַת דְּרָכִים, וְגַם כָּאֵלֶּה לֹא הָיוּ הַרְבֵּה אָז בְּעִקָּר בְּשֶׁל מְעוּט רְכָבִים בַּכְּבִישִׁים.

עָבְרוּ 30 שָׁנָה וְהִגַּעְתִּי לְאוֹתוֹ בֵּית חוֹלִים לְבַקֵּר אֶת אִשְׁתִּי בַּמַּחְלֶקֶת יוֹלְדוֹת, וְהִנֵּה אֲנִי מְגַלֶּה כִּי בְּכָל קוֹמָה וּבְכָל מַחְלָקָה כְּמְעַט הִתְאַשְּׁפֵּז מִישֶׁהוּ אַחֵר שֶׁאֲנִי מַכִּיר, זֶה לָקָה בְּלִבּוֹ, וְהַשֵּׁנִי גִּילּוּ לוֹ מַחֲלָה בָּרֹאוֹת, הַשְּׁלִישִׁי מְחַכֶּה לְצִלּוּם בָּרֹאשׁ, וְהָרְבִיעִי טוֹעֵן לַעֲיפוּת כְּרוֹנִית לֹא מֻגְדֶּרֶת וּכְאֵבֵי רַגְלַיִם. מָצָאתִי עַצְמִי נוֹדֵד בַּמַּעֲלִית מִקּוֹמָה לְקוֹמָה. וּבְכָל קוֹמָה רָאִיתִי

אֲנָשִׁים שׁוֹכְבִים בַּמִּסְדְּרוֹנוֹת, חֶלְקָם מְהַלְּכִים בַּחֲלוּקֵי בֵּית הַחוֹלִים עִם עֲמוּד אִינְפּוּזְיָה צָמוּד, פְּנֵיהֶם הָעֲצוּבוֹת מְגַלּוֹת אֶת סַתְּרֵי לִבָּם. וְרֻבָּם כְּכֻלָּם צְעִירִים מִדַּי מִכְּדֵי לִהְיוֹת שָׁם...

הַלַּחַץ שֶׁל חַיֵּי הַיּוֹם יוֹם שֶׁלָּנוּ הוּא שׁוֹנֶה מִדּוֹרוֹת קוֹדְמִים. בְּאֶחָד הַשִּׁעוּרִים שֶׁלִּי לָקָה תַּלְמִיד שֶׁלִּי בְּהֶתְקֵף. בָּחוּר בֶּן 30 וּמַשֶּׁהוּ הֵחֵל לְהִתְנַשֵּׁף וּלְהִתְנַשֵּׁם, מַרְגִּישׁ מַחְנָק, וְחָשַׁשְׁנוּ לְרֶגַע כִּי הוּא לָקָה בִּלְבּוֹ חָלִילָה. פִּנִּינוּ אוֹתוֹ מִיָּד לְבֵית הַחוֹלִים שָׁם הִתְבָּרֵר כִּי זֶה "רַק" הֶתְקֵף חֲרָדָה. הֶתְקֵף חֲרָדָה לְאָדָם צָעִיר בֶּן 30? מִי שָׁמַע עַל זֶה בַּדּוֹר הַקּוֹדֵם? זֶה הַכֹּל נוֹבֵעַ מֵהָעֲצָבוֹת שֶׁנִּכְנְסָה בְּתוֹךְ הַדּוֹר הַצָּעִיר.

אִם נִשְׁאַל אֶת הַצְּעִירִים הָרֵי יֵשׁ לָהֶם אֶת כָּל הַסִּבּוֹת וְהַתֵּרוּצִים לִהְיוֹת עֲצוּבִים. וּבָרֹאשׁ וּבָרִאשׁוֹנָה יִקַּר הַמְּחִיָּה. אִם בִּילְדוּתוֹ אִמָּא בִּכְלָל הָיְתָה עֲקֶרֶת בַּיִת וְאַבָּא לְבַדּוֹ קָנָה בַּיִת בִּמְחִיר שֶׁל 60 מַשְׁכּוּרוֹת חָדְשִׁיוֹת, הָרֵי הַיּוֹם מְחִיר שֶׁל בַּיִת עָבַר אֶת הַ-100 מַשְׁכּוּרוֹת, וְהוּא וְאִשְׁתּוֹ עוֹבְדִים שְׁתֵּי מִשְׂרוֹת וְלֹא מַסְפִּיק בִּכְלָל לִשְׁכִירוּת... וּפִתְאוֹם יֵשׁ הוֹצָאוֹת לְגַנֵּי הַיְלָדִים, וּלְחוּגִים, וּלְמִסִּים, שֶׁלֹּא לְדַבֵּר עַל נוֹפֶשׁ... בַּסּוֹף מֵרֹב עֲצַבִּים הוּא רוֹצֶה לְעַשֵּׁן וּמְגַלֶּה כִּי גַּם הַמְּחִיר שֶׁל הַסִּיגָרִיוֹת עָלָה (וּבְכָל זֹאת הוּא קוֹנֶה אוֹתָן וְשׁוֹרֵף אֶת הַכֶּסֶף הָאַחֲרוֹן שֶׁנִּשְׁאַר לוֹ יָחַד עִם הַבְּרִיאוּת). אָז אֵיךְ הוּא אָמוּר לִהְיוֹת שָׂמֵחַ?

אַךְ מָה הָיָה בַּדּוֹר הַקּוֹדֵם? דּוֹר שֶׁגָּדַל בִּתְקוּפַת צֶנַע לְלֹא כָּל הַשֶּׁפַע שֶׁל הַיּוֹם, מִי חָלַם עַל נָפָשִׁים וְטִיּוּלִים וְחוּגִים וּמְכוֹנִית לְכָל אֶחָד מִבְּנֵי הַבַּיִת וּמַכְשִׁירֵי טֶלֶפוֹן וּמַחְשֵׁבִים? הָעֲבוֹדָה הָיְתָה גּוּפָנִית וְתוֹבָעָנִית, הַשָּׂכָר הָיָה זָעוּם וְכָל הַזְּמַן הָיוּ מִלְחָמוֹת. וּבְכָל זֹאת לֹא הֵצִיפוּ צְעִירֵי הַדּוֹר הַהוּא אֶת בָּתֵּי הַחוֹלִים בְּהֶתְקְפֵי חֲרָדָה וְדִכְאוֹנוֹת. מַדּוּעַ? כִּי הָאֱמֶת שֶׁיֵּשׁ לָנוּ

בְּחִירָה בַּחַיִּים, רַק שֶׁאֲנַחְנוּ לֹא מְבִינִים מָה הַבְּחִירָה הָאֲמִתִּית שֶׁעָלֵינוּ לַעֲשׂוֹת.

בְּבֵית כְּנֶסֶת אֶחָד הָיָה יְהוּדִי יָקָר בְּשֵׁם מֹשֶׁה הַשָּׁמֵחַ. בְּכָל פַּעַם שֶׁשָּׁאֲלוּ אוֹתוֹ מָה שְׁלוֹמוֹ, הָיָה עוֹנֶה שֶׁאִם הָיָה קְצָת יוֹתֵר מְאֻשָּׁר הוּא כְּבָר הָיָה צָרִיךְ לִהְיוֹת שְׁנֵי אֲנָשִׁים כְּדֵי לְחַלֵּק בֵּינֵיהֶם אֶת הָאֹשֶׁר הַזֶּה. שָׁאַל אוֹתוֹ פַּעַם חֲבֵרוֹ מָה הַסּוֹד שֶׁלּוֹ, וְהוּא עָנָה:

- "כָּל בֹּקֶר כְּשֶׁאֲנִי מִתְעוֹרֵר, מוֹדֶה לַה' שֶׁהֶחְזִיר לִי אֶת נִשְׁמָתִי, אֲנִי מִתְיַשֵּׁב וּמְהַרְהֵר עַל כָּל מַהֲלַךְ הַיּוֹם הַצָּפוּי לִי. וַאֲנִי חוֹשֵׁב לְעַצְמִי הֵיכָן הַבְּחִירָה הַחוֹפְשִׁית הָאֲמִתִּית שֶׁלִּי? הַאִם אֲנִי יָכוֹל לִבְחֹר אִם אֶתָּקַע בִּפְקָק אוֹ לֹא? לֹא. הַאִם אֲנִי יָכוֹל לִבְחֹר אִם הַבּוֹס יָקוּם הַיּוֹם עַל רֶגֶל שְׂמאל וְיִכְעַס עָלַי בְּלִי סִבָּה? הַאִם אֲנִי יָכוֹל לִבְחֹר מִי בָּעֲבוֹדָה יִתְפֹּס אֶת כָּל הַלְּקוּחוֹת הַשְּׁמֵנִים וּמִי יִשָּׁאֵר עִם יָדַיִם רֵיקוֹת? אִם אִשְׁתִּי תַּחְלִיט לָרִיב אִיתִּי הַיּוֹם עַל אֵיזוֹ שְׁטוּת? לֹא! אֵין לִי בְּחִירָה בְּכְלוּם! הַכֹּל נִקְבָּע מִלְמַעְלָה!
אָז מָה כֵּן הַבְּחִירָה שֶׁלִּי? אִם הַכֹּל כְּבָר הֻחְלַט, נִשְׁאַר לִי לְהַחְלִיט **אֵיךְ** לְקַבֵּל אֶת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה. הַאִם אֲנִי אֲקַבֵּל אוֹתָם בַּהֲבָנָה וּבְשִׂמְחָה, מִתּוֹךְ אֱמוּנָה כִּי הַכֹּל מֵה' וְהַכֹּל לְטוֹבָה וְהַכֹּל חֵלֶק מִתָּכְנִית גְּדוֹלָה לְטוֹבָתִי הַנִּצְחִית, אוֹ שֶׁאֲנִי אֶכְעַס וְאֶתְעַצְבֵּן וְאֵעָצֵב עַד לְחֹלִי מַמָּשׁ, מִבְּלִי שֶׁהַדָּבָר יְשַׁנֶּה אֲפִילוּ דָּבָר אֶחָד מִמַּה שֶׁנִּגְזַר עָלַי לַעֲבוֹר, וְרַק יוֹסִיף לִי קִלְקוּל לִבְרִיאוּתִי... זוֹ הַבְּחִירָה שֶׁלִּי, אָז אֲנִי בּוֹחֵר לִהְיוֹת שָׂמֵחַ".

הִנֵּה חָבְרוּ לִדְבָרָיו אַךְ אָמַר בְּלִבּוֹ כִּי דְּבָרִים אֵלֶּה קַלִּים לְהֵאָמֵר וְקָשִׁים לְבִצּוּעַ, מָה יִקְרֶה אִם לְאוֹתוֹ מֹשֶׁה יִהְיֶה נִסָּיוֹן "אֲמִתִּי", לֹא עָלֵינוּ? גַּם אָז הוּא יְדַבֵּר כָּכָה?

לֹא עָבְרוּ יָמִים רַבִּים וּמֹשֶׁה הִשָּׁמֵחַ שֶׁעָבַד בְּבִנְיָן נָפַל מֵהַפִּיגוּם מְקוֹמָה שְׁלִישִׁית וּפוֹנָה אֶל בֵּית הַחוֹלִים. הִזְדַּעֲזַע חֲבֵרוֹ לִשְׁמוֹעַ בְּבֵית הַכְּנֶסֶת מָה קָרָה לְאוֹתוֹ מֹשֶׁה, וְחָשׁ חֶרְטָה עֲמוּקָה עַל אוֹתָהּ מַחֲשָׁבָה רָעָה שֶׁחָדְרָה לִלְבּוֹ. הוּא הֶחְלִיט לְבַקֵּר אֶת חֲבֵרוֹ וּמָצָא אֶת מֹשֶׁה הַשָּׁמֵחַ שׁוֹכֵב בְּמִטָּה מְגֻבֶּסֶ כֻּלּוֹ, וְצִנּוֹרִית מְחֻבֶּרֶת לְפִיו. בַּחֲשָׁשׁ וּבְבוּשָׁה הוּא הִרְכִּין רֹאשׁוֹ וְשָׁאַל בְּלַחַשׁ לִשְׁלוֹמוֹ. מֹשֶׁה הִבִּיט אֲלָיו עִם פָּנָיו הַנְּפוּחִים, נָשַׂם עֲמֻקּוֹת וְאָז הִתְאַמֵּץ וְחִיֵּךְ וְאָמַר:

- "אִם הָיִיתִי קִצָּת יוֹתֵר מְאֻשָּׁר, הָיוּ צְרִיכִים כְּבָר שְׁנֵי אֲנָשִׁים לְחַלֵּק אֶת הָאוֹשֶׁר בֵּינֵיהֶם".

חֲבֵרוֹ לֹא הֶאֱמִין לְמִשְׁמַע אָזְנָיו! מִסְכֵּן, וַדַּאי חֲטָף זַעֲזוּעַ מֹחַ... מְאֻשָּׁר? גַּם כָּאן? הִבִּיט בּוֹ מֹשֶׁה וְהִסְבִּיר:

"כְּשֶׁנָּפַלְתִּי מֵהַפִּיגוּם לֹא הִרְגַּשְׁתִּי כָּזֶה מְאֻשָּׁר... כְּשֶׁפִּנּוּ אוֹתִי בְּאַמְבּוּלַנְס וְכֻלָּם דָּאֲגוּ לְדַבֵּר אִתִּי כִּי לֹא רָצוּ שֶׁאֵאַבֵּד אֶת הַהַכָּרָה, הֵבַנְתִּי שֶׁהַמַּצָּב לֹא כָּזֶה טוֹב. כְּשֶׁרָאִיתִי אֶת הָרוֹפְאִים מִתְיַעֲצִים מֵעַל רֹאשׁ שֶׁלִּי כְּאִלּוּ כְּבָר הָלְכְתִּי לְעוֹלָם שֶׁכֻּלּוֹ טוֹב, הֵבַנְתִּי שֶׁהַמַּצָּב גָּרוּעַ בְּמְיֻחָד. וְלִפְנֵי שֶׁהִכְנִיסוּ אוֹתִי לְנִתּוּחַ כְּשֶׁכְּבָר הִתְיָאֲשׁוּ מִמֶּנִּי מֵרֹאשׁ, טָרַח אֶחָד מֵהֶם לִשְׁאוֹל אוֹתִי אִם אֲנִי אֶלֶרְגִּי לְמַשֶּׁהוּ, אָז עָנִיתִי לָהֶם שֶׁכֵּן.
מִיַּד כֻּלָּם עָזְבוּ הַכֹּל וְהִצְטוֹפְפוּ לִשְׁמוֹעַ אוֹתִי לוֹחֵשׁ לְמָה אֲנִי אֶלֶרְגִּי. עָנִיתִי לָהֶם: לְכֹחַ הַמַּשִׁיכָה! עֲבָדָה, נָפַלְתִּי... כֻּלָּם צָחֲקוּ וְהַמֶּתַח נִשְׁבַּר, וְאָז לָחַשְׁתִּי שֶׁיַּעֲשׂוּ לִי רַק טוֹבָה אַחַת, שֶׁיְּנַתְּחוּ אוֹתִי בְּתוֹר אָדָם חַי לֹא בְּתוֹר אָדָם מֵת, זֶה הַכֹּל. אַחַר כָּךְ הִתְבָּרֵר לִי כִּי הֵם נִלְחָמוּ עָלַי מְאֹד עַל שֻׁלְחַן הַנִּתּוּחִים, וְשֻׁכְנַעְתִּי וְנִפְטַרְתִּי לָהֶם שָׁלוֹשׁ פְּעָמִים, אַךְ הֵם לֹא וִתְּרוּ וְהֶחֱזִירוּ אוֹתִי. וְהִנֵּה אֲנִי חַי וְקַיָּם, אָז אֲנִי לֹא אֶהְיֶה שָׂמֵחַ"?

זוֹ הַבְּחִירָה הָאֲמִתִּית! אוֹתוֹ יְהוּדִי לֹא בָּחַר לִפּוֹל מִפִּיגוּם, אֲבָל הוּא בָּחַר אֵיךְ לְקַבֵּל אֶת זֶה, וְנִלְמַד מִכָּאן יְסוֹד גָּדוֹל לְכֻלָּנוּ. הֲרֵי כָּתוּב בַּתּוֹרָה: "הַעִדֹתִי בָכֶם הַיּוֹם אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ **הַחַיִּים וְהַמָּוֶת נָתַתִּי לְפָנֶיךָ** הַבְּרָכָה וְהַקְּלָלָה **וּבָחַרְתָּ בַּחַיִּים** לְמַעַן תִּחְיֶה אַתָּה וְזַרְעֶךָ" (דברים ל, יט). אוֹמֵר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא נוֹתֵן לָנוּ לִבְחֹר מָה אָנוּ רוֹצִים, חַיִּים אוֹ מָוֶת, קְלָלָה אוֹ בְּרָכָה. הוּא גַּם אוֹמֵר לָנוּ בְּמַה כְּדַאי לִבְחֹר, בַּחַיִּים. וַאֲנִי שׁוֹאֵל מָה זֹאת אוֹמֶרֶת לִבְחֹר בֵּין חַיִּים וּמָוֶת? מִי הָאִדְיוֹט שֶׁבּוֹחֵר בְּמָוֶת וּבִקְלָלָה? בָּרוּר שֶׁנִּבְחַר בַּחַיִּים. וּמָה זוֹ בְּחִירָה בַּחַיִּים? אֲנִי אֲמִנָּם אוֹהֵב אֶת הַחַיִּים אֲבָל הַאִם אֲנִי יָכוֹל לִבְחֹר לֹא לָמוּת לְעוֹלָם? זוֹ בְּחִירָה שֶׁלִּי?

וּבָחַרְתָּ בַּחַיִּים

אֶלָּא שֶׁלְּאָדָם יֵשׁ שְׁנֵי תַּאֲרִיכֵי פְּטִירָה. אֶחָד מֵהֶם הוּא הַתַּאֲרִיךְ בּוֹ הַנְּשָׁמָה עוֹזֶבֶת אֶת הַגּוּף וְחוֹזֶרֶת לְבֵיתָהּ לְמַעְלָה. אֶת הַתַּאֲרִיךְ הַזֶּה בַּשָּׁמַיִם יוֹדְעִים כְּבָר כְּשֶׁהָאָדָם נוֹלָד, כָּאן מְגַלִּים אֶת זֶה רַק אַחֲרֵי מֵאָה וְעֶשְׂרִים. בּוֹכִים עַל הָאָדָם, קוֹבְרִים אוֹתוֹ, מִתְאַבְּלִים עָלָיו וּמַמְשִׁיכִים הָלְאָה. הַנִּפְטָר סִיֵּם אֶת תַּפְקִידוֹ הַנּוֹכְחִי בָּעוֹלָם הַזֶּה. יֵשׁ שֶׁקָּבְעוּ לוֹ 70 שָׁנָה וְיֵשׁ שֶׁקָּבְעוּ לוֹ 70 דַּקּוֹת, רַק לְמַעְלָה יוֹדְעִים חֶשְׁבּוֹנוֹת שָׁמַיִם, אֲבָל בַּסּוֹף גַּם הוּא הוֹלֵךְ בְּדֶרֶךְ כָּל הָאָדָם, וְיֵשׁ לוֹ תַּאֲרִיךְ פְּטִירָה שֶׁמְּצַיֵּן אֶת יוֹם עֲזִיבָתוֹ אֶת הָעוֹלָם הַזֶּה.

אֲבָל יֵשׁ כְּאֵלֶּה שֶׁאֲמוּרִים לַעֲזֹב אֶת הָעוֹלָם בְּעוֹד 40 וּ-50 שָׁנָה וְהֵם כְּבָר מֵתִים מֵעַכְשָׁו, מֵתִים מְהַלְּכִים. אֲנָשִׁים שֶׁאֵין לָהֶם תְּחוּשַׁת חַיּוּת, הַנְּשָׁמָה שֶׁלָּהֶם כְּבוּיָה, הָעֵינַיִם כְּבוּיוֹת, הַכֹּל בְּעֶצֶב. הֵם "עוֹבְדִים עַל אוֹטוֹמָט". אֲמִנָּם רוֹאִים אוֹתָם קָמִים

בַּבֹּקֶר הוֹלְכִים לַעֲבוֹדָה אוֹכְלִים אֲרוּחַת בוֹקֶר וְצָהֳרַיִם, מִתְקַלְּחִים מְשַׁלְּמִים מִסִּים, הַכֹּל, וּבְכָל זֹאת הֵם מֵתִים. אֵין לָהֶם חֵשֶׁק לְחַיּוֹת. וְכָךְ עוֹבְרִים עֲלֵיהֶם גַּם 40 וּ-50 שָׁנָה.

אוֹמֵר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נָתַתִּי לְךָ מָוֶת וְנָתַתִּי לְךָ חַיִּים, אֲנִי קוֹבֵעַ מָתַי אַתָּה נוֹלָד וּמָתַי אַתָּה עוֹזֵב אֶת הָעוֹלָם הַזֶּה, שֶׁנֶּאֱמַר (אבות ד, כב): עַל כָּרְחֲךָ אַתָּה נוֹצָר, וְעַל כָּרְחֲךָ אַתָּה נוֹלָד, עַל כָּרְחֲךָ אַתָּה חַי וְעַל כָּרְחֲךָ אַתָּה מֵת, וְעַל כָּרְחֲךָ אַתָּה נוֹתֵן דִּין וְחֶשְׁבּוֹן. אָז מָה הַבְּחִירָה הַחוֹפְשִׁית שֶׁלָּנוּ? הַאִם אָנוּ בּוֹחֲרִים לִחְיוֹת בַּזְּמַן שֶׁאָנוּ חַיִּים. הַאִם אָנוּ שְׂמֵחִים בַּשָּׁנִים שֶׁקִּבַּלְנוּ מֵה׳ אוֹ שֶׁאָנוּ מֵתִים מְהַלְּכִים?

וְזֶה שֶׁאָמַר דָּוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשָּׁלוֹם (תהלים קלה, טו-כ):

עֲצַבֵּי הַגּוֹיִם כֶּסֶף וְזָהָב מַעֲשֵׂה יְדֵי אָדָם, פֶּה לָהֶם וְלֹא יְדַבֵּרוּ עֵינַיִם לָהֶם וְלֹא יִרְאוּ, אָזְנַיִם לָהֶם וְלֹא יַאֲזִינוּ אַף אֵין יֶשׁ רוּחַ בְּפִיהֶם. כְּמוֹהֶם יִהְיוּ עֹשֵׂיהֶם כֹּל אֲשֶׁר בֹּטֵחַ בָּהֶם. בֵּית יִשְׂרָאֵל בָּרְכוּ אֶת ה׳, בֵּית אַהֲרֹן בָּרְכוּ אֶת ה׳, בֵּית הַלֵּוִי בָּרְכוּ אֶת ה׳, יִרְאֵי ה׳ בָּרְכוּ אֶת ה׳.

פְּשָׁט הַמִּזְמוֹר דָּן בְּהַשְׁוָאַת עַם יִשְׂרָאֵל קְדוֹשִׁים לְבֵין הַגּוֹיִם עוֹבְדֵי הָאֱלִילִים. הֵם עוֹבְדִים עֲבוֹדָה זָרָה הַמְּכֻנָּה "עֲצַבִּים", לַפֶּסֶל יֵשׁ פֶּה וְאָזְנַיִם וְאַף, אַךְ כְּמוּבָן שֶׁאֵין הֵם רוֹאִים שׁוֹמְעִים אוֹ מְרִיחִים שֶׁהֲרֵי הֵם גְּלָמִים. כְּמוֹתָם יִהְיוּ עוֹשֵׂיהֶם - מִי שֶׁמַּאֲמִין שֶׁהַגֶּלֶם הַזֶּה הוּא אֵל הָרֵי הוּא גֶּלֶם בְּעַצְמוֹ. אֲבָל עַם יִשְׂרָאֵל יְבָרְכוּ אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, יִשְׂרָאֵל, לֵוִי וְכֹהֵן (בית אהרן).

אֲבָל עַל דֶּרֶךְ הַדְּרָשׁ, נֹאמַר כִּי "עֲצַבֵּי הַגּוֹיִם" מִלְּשׁוֹן עֲצַבִּים (כְּעַס) וּמִלְּשׁוֹן עַצְבוּת. הַכַּעַס וְהַהִתְמָרְמְרוּת מַגִּיעִים מִמִּי שֶׁאֵין לוֹ אֱמוּנָה בְּבוֹרֵא עוֹלָם, מַעֲשֵׂי הַגּוֹיִם בַּמַּעֲרָב שֶׁלֹּא

מַאֲמִינִים בְּדָבָר, הֵם מַאֲמִינִים רַק בְּכֶסֶף וּבְזָהָב, בְּ״כֹחִי וְעֹצֶם יָדִי עָשָׂה לִי אֶת הַחַיִל הַזֶּה״. וְהַכַּעַס וְהַדְּכָאוֹן גּוֹרֵם לָהֶם שֶׁיִּהְיוּ מֵתִים מְהַלְכִים, פֶּה לָהֶם אַךְ לֹא יְדַבְּרוּ, אָזְנַיִם לָהֶם אַךְ לֹא יִשְׁמְעוּ, כָּךְ יִהְיֶה כָּל מִי שֶׁיֵּלֵךְ בְּדֶרֶךְ הַגּוֹיִם וְיַעֲשֶׂה כְּמוֹתָם לְמִחְקַ הָאֱמוּנָה וְהָרוּחָנִיּוּת מִלִּבּוֹ.

וּמִי הֵם יִרְאֵי ה׳? וּמַדּוּעַ אֵין לָהֶם בָּיִת כְּמוֹ לְבֵית יִשְׂרָאֵל, בֵּית אַהֲרֹן וּבֵית לֵוִי? אֶלָּא יִרְאֵי ה׳ הֵם אֵלֶּה שֶׁנִּמְצָאִים בְּתוֹךְ הַבָּתִּים הַנַּ״ל, יִרְאֵי ה׳ שֶׁבְּבֵית יִשְׂרָאֵל, שֶׁבְּבֵית אַהֲרֹן וְשֶׁבְּבֵית לֵוִי. מַאֲמִינִים בְּנֵי מַאֲמִינִים, שֶׁיּוֹדְעִים שֶׁיֵּשׁ עוֹלָם שָׂלֵם מֵעֵבֶר לָעוֹלָם הַזֶּה וְשׁוֹאֲפִים וְעוֹבְדִים לְהַגִּיעַ אֵלָיו, יֵשׁ לָהֶם תַּפְקִיד בָּעוֹלָם הַזֶּה, יֵשׁ לָהֶם מַשְׂמָעוּת וְעֵרֶךְ מוּסָף, וְעַל זֶה הֵם מוֹדִים כָּל בֹּקֶר ״בָּרוּךְ שֶׁלֹּא עָשָׂנִי גּוֹי״, לִי אֵין חֵלֶק בְּדָכְאוֹן וּבְכַעַס, אֵלֶּה עֲצַבֵּי הַגּוֹיִם. לִי יֵשׁ מַטָּרָה בַּחַיִּים.

וְזֶה שֶׁאָמְרוּ חֲזַ״ל (אבות פ״ד, מ״א) ״אֵיזֶהוּ הֶעָשִׁיר? הַשָּׂמֵחַ בְּחֶלְקוֹ״. מָה הַפֵּרוּשׁ? מֵיהוּ הֶעָשִׁיר הָאֲמִתִּי? זֶה שֶׁיֵּשׁ לוֹ כָּל מָה שֶׁהוּא רוֹצֶה. אֲבָל זֶה דָּבָר שֶׁאֵינוֹ יִתָּכֵן לְעוֹלָם בְּמֻשָּׂגִים גַּשְׁמִיִּים, כִּי תָּמִיד יִרְצֶה עוֹד. הוּא תָּמִיד יִסְתַּכֵּל עַל הָאַחֵר וְיִחַפֵּשׂ מָה חָסֵר אֶצְלוֹ. אֵין עָשִׁיר גַּשְׁמִי אֲמִתִּי, לְלֹא קֶשֶׁר לְכַמָּה הוֹן יֵשׁ לוֹ בַּבַּנְק, הוּא לֹא שָׂמֵחַ בְּחֶלְקוֹ.

מְסֻפָּר עַל מִלְיָארְדֵר אֶחָד מִמְּדִינַת טֶקְסַס שֶׁרָצָה לְנַקֵּר עֵינַיִם לְכָל חֲבֵרָיו אֵילֵי הַהוֹן שֶׁגָּרִים בְּאַרְצוֹ. הוּא בָּדַק מָה הֵם הַמְּטוֹסִים הַפְּרָטִיִּים שֶׁיֵּשׁ לָהֶם בִּרְשׁוּתָם וְהִזְמִין לְעַצְמוֹ מָטוֹס גָּדוֹל עַד פִּי שְׁלוֹשָׁה. וְכָךְ הִזְמִין עִתּוֹנָאִים לְסַקֵּר אֶת הַמָּטוֹס שֶׁעָלָה עַל זֶה שֶׁל הַנָּשִׂיא. הָיְתָה זוֹ עִיר קְטַנָּה עִם כְּנָסַיִם, כּוֹלֵל חַדְרֵי מְגוּרִים וְרָחֲצָה, מִסְעָדָה וְאוּלָם קָטָן, וְהַכֹּל בִּפְאֵר וּבַהֲדָר שֶׁלֹּא הָיוּ רְגִילִים בְּמִחוֹזוֹ.

כָּל הָעִתּוֹנָאִים הֵחֵלּוּ לְצַלֵּם וּלְשׁוֹחֵחַ בֵּינֵיהֶם עַל הַמַּרְאֶה הַמַּדְהִים שֶׁנִּגְלָה לְעֵינֵיהֶם, וְהֶעָשִׁיר עוֹבֵר בֵּינֵיהֶם וְשׁוֹמֵעַ הַכֹּל וּמִתְמוֹגֵג מִנְּחַת אֶל מוּל עֵינֵיהֶם הַנִּפְעָרוֹת. וְאָז אָמַר עִתּוֹנַאי אֶחָד לַחֲבֵרוֹ:

- "זֶה מָטוֹס מַדְהִים! זֶה הַמָּטוֹס הַשֵּׁנִי הֲכִי מְפֹאָר בָּעוֹלָם זֶה בָּטוּחַ"!
- "הַשֵּׁנִי? אַתָּה מַכִּיר מָטוֹס יוֹתֵר טוֹב מִזֶּה"?
- "הָאֱמֶת שֶׁכְּשֶׁהָיִיתִי בְּקָטָאר לְסַקֵּר אֶת טוּרְנִיר הַטֶּנִיס רָאִיתִי אֶת הַמָּטוֹס שֶׁל הַשֵּׁייח' הַמְּאֹרֶחַ וְהוּא יוֹתֵר גָּדוֹל מִזֶּה, אֲבָל זֶה בְּהֶחְלֵט הַמָּטוֹס הַגָּדוֹל בְּיוֹתֵר בְּכָל הָעוֹלָם הַמַּעֲרָבִי"!

הֶעָשִׁיר שָׁמַע זֹאת וּבְבַת אַחַת נָפְלוּ פָּנָיו. מַדּוּעַ? מָה אִכְפַּת לוֹ מֵאֵיזֶה שֵׁייח' עַרָבִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ מָטוֹס יוֹתֵר גָּדוֹל? הֲרֵי הוּא הַשֵּׁנִי בָּעוֹלָם... אֲבָל הִנֵּה רַק הִבִּיט הַצַּדָּה וּכְבָר אֵינוֹ שָׂמֵחַ בְּחֶלְקוֹ.

הָעַצְבוּת הִיא הַפֶּתַח לְיֵצֶר הָרַע, וְהַשִּׂמְחָה הִיא הָאֶמְצָעִי לְסַלְּקוֹ. עָשִׁיר הוּא מִי שֶׁמְּבִין כִּי אֵין אָדָם נוֹגֵעַ בַּמּוּכָן לַחֲבֵרוֹ כִּמְלֹא נִימָה (שהש"ר ג, ה), שֶׁהַחֵלֶק שֶׁלִּי הוּא רַק שֶׁלִּי וְאִם דָּבָר מְסֻיָּם נִלְקָח מִיָּדִי אוֹ שֶׁלֹּא הִגִּיעַ אֵלַי מִלְּכַתְּחִלָּה, סִימָן שֶׁהוּא לֹא שֶׁלִּי, כִּי אִם הָיָה שֶׁלִּי הוּא הָיָה נוֹתַר בְּיָדִי. וְלָכֵן מִי שֶׁמְּבִין שֶׁמַּה יֵּשׁ לוֹ זֶה כָּל מָה שֶׁהוּא צָרִיךְ לְתִקּוּנוֹ, הֲרֵי זֶה מָה שֶׁהוּא בֶּאֱמֶת רוֹצֶה, וְנִמְצָא שֶׁיֵּשׁ לוֹ כָּל מָה שֶׁהוּא רוֹצֶה וְאָז הוּא עָשִׁיר, כִּי הוּא שָׂמֵחַ בְּמַה שֶׁיֵּשׁ לוֹ.

אֵיךְ זֶה קָרָה?!

הַחְלָטָתוֹ שֶׁל רַבִּי יִשְׂרָאֵל מִסְּלַאנְט לְהָקִים אֶת תְּנוּעַת הַמּוּסָר הָיְתָה בְּעִקְבוֹת מַעֲשֶׂה שֶׁאֵרַע. מַעֲשֶׂה בְּסַנְדְּלָר פָּשׁוּט

שֶׁמַּזָּלוֹ עָלָה בְּאַחַת וּמָצָא עַצְמוֹ הוֹפֵךְ לִגְבִיר וְאַף הִשִּׂיא אֶת בִּתּוֹ לַבֵּן שֶׁל הָרַב, תּוֹרָה וּגְדוּלָּה בְּמָקוֹם אֶחָד. אֶת הַטֶּקֶס עָשָׂה בְּרַחֲבַת הָעִיר בְּשֶׁל רִבּוּי הַמִּשְׁתַּתְּפִים שֶׁבָּאוּ לִשְׁמוֹחַ בְּשִׂמְחָתוֹ.

הַדָּבָר צָרַם לְכַמָּה גְּבִירִים שֶׁקִּנְּאוּ בַּסַּנְדְּלָר שֶׁהִתְעַשֵּׁר וְזָכָה לְכָבוֹד כְּאַחַד מֵהֶם, וַהֲרֵי הוּא לֹא הָיָה "אֶחָד מִשֶּׁלָּהֶם". לָכֵן כִּשְׁנִגְמַר הַטֶּקֶס וְכֻלָּם לִוּוּ אֶת הֶחָתָן וְהַכַּלָּה מֵחֻפָּתָם, נִדְחַף אֶחָד הַגְּבִירִים צָרֵי הָעַיִן וְשָׁלַף אֶת נַעֲלוֹ מוּל אֲבִי הַכַּלָּה וְשָׁאַל אוֹתוֹ הַאִם הוּא מוּכָן לְתַקֵּן אֶת נַעֲלוֹ וְכַמָּה זֶה יַעֲלֶה לוֹ?

פָּנָיו שֶׁל אֲבִי הַכַּלָּה הֶאְדִּימוּ וְהֶחְוִירוּ כְּאַחַת, הוּא חָשׁ לֹא בְּטוֹב וְנָשְׁאוּ אוֹתוֹ לְבֵיתוֹ, שָׁם נָפַל לְמִשְׁכָּב וּלְאַחַר כַּמָּה יָמִים נָפַח אֶת נִשְׁמָתוֹ! כֻּלָּם הִזְדַּעְזְעוּ מִמַּעֲשֵׂה הָעַוְלָה שֶׁעָשָׂה אוֹתוֹ גְּבִיר צַר עַיִן שֶׁרָצַח נֶפֶשׁ בְּיִשְׂרָאֵל, וְאָז קָם רַבִּי יִשְׂרָאֵל מִסְּלַאנְט וְאָמַר כִּי נָפַל דָּבָר בְּיִשְׂרָאֵל וְאִי אֶפְשָׁר לְהַמְשִׁיךְ יוֹתֵר כָּרָגִיל. יֵשׁ צֹרֶךְ לְהָקִים תְּנוּעַת מוּסַר שֶׁתְּלַמֵּד אֶת הַבְּרִיּוֹת לְתַקֵּן אֶת מִדּוֹתֵיהֶם הָרָעוֹת.

כְּשֶׁשָּׁאֲלוּ אֶת רַבִּי יִשְׂרָאֵל מִסְּלַאנְט הַאִם הוּא מַאֲמִין כִּי הַתְּנוּעָה שֶׁלּוֹ יְכוֹלָה לְהוֹעִיל לְמִישֶׁהוּ שֶׁמִּדּוֹתָיו כֹּה רָעוֹת כְּמוֹ אוֹתוֹ גְּבִיר צַר עַיִן, עָנָה רַבִּי יִשְׂרָאֵל כִּי הַתְּנוּעָה נוֹעֲדָה קוֹדֶם כֹּל לַאֲנָשִׁים כְּמוֹ אֲבִי הַכַּלָּה! הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לָקַח אֶת אוֹתוֹ סַנְדְּלָר פָּשׁוּט וְהָפַךְ אוֹתוֹ לְעָשִׁיר, שִׁדֵּךְ אוֹתוֹ עִם הָרַב, הוּא זָכָה לְכָבוֹד וְעֹשֶׁר וְתוֹרָה בְּבַת אַחַת, וְהֶעָרָה שֶׁל אִישׁ קַנַּאי אֶחָד מַסְפִּיקָה כְּדֵי שֶׁיִּשְׁכַּח אֶת כָּל הַטּוֹב שֶׁנִּתַּן לוֹ וְלִפּוֹל לְעַצְבוּת עַד מָוֶת?! אֵלֶּה מִדּוֹת רָעוֹת! הָיָה עָלָיו לָקַחַת אֶת הַנַּעַל וּלְנַשֵּׁק אוֹתָהּ וּלְהָרִים אוֹתָהּ אֶל הַשָּׁמַיִם וְלוֹמַר לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא תּוֹדָה רַבָּה עַל שֶׁהֵרַמְתָּ אוֹתִי מַעְלָה מַעְלָה, הוּא הָיָה צָרִיךְ לְזַכֵּר

מֵהֵיכָן בָּא וּלְאָן ה׳ הֱבִיאוֹ וְעַל כָּךְ לְהַרְבּוֹת בְּהוֹדָאוֹת. עָלָיו הָיָה לִשְׁמוֹחַ בְּחֶלְקוֹ, הָיָה עָלָיו לִבְחֹר בַּחַיִּים!

הַקִּלְקוּל שֶׁל תַּלְמִידֵי רַבִּי עֲקִיבָא הָיָה שֶׁלֹּא שָׂמְחוּ בְּחֶלְקָם וְהָיוּ צָרֵי עַיִן בְּהַצְלָחַת חַבְרֵיהֶם וְלֹא נָהֲגוּ כָּבוֹד זֶה בָּזֶה. וְהַתִּקּוּן בְּיָמִים אֵלֶּה נִלְמַד בְּל״ג לָעֹמֶר, בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר יוֹחַאי שֶׁשָּׂמַח בְּחֶלְקוֹ וּבַמֶּה שֶׁה׳ זִכָּה אוֹתוֹ. וְכָךְ כְּשֶׁיָּצְאוּ רַשְׁבִּ״י וּבְנוֹ מֵהַמְּעָרָה בָּהּ שָׁהוּ 13 שָׁנָה, רַבִּי אֶלְעָזָר בְּנוֹ לֹא יָכוֹל הָיָה לִרְאוֹת אֲנָשִׁים שֶׁלֹּא יוֹשְׁבִים וְלוֹמְדִים תּוֹרָה כָּל הַיּוֹם אֶלָּא עוֹסְקִים בְּעִנְיְנֵי הָעוֹלָם הַזֶּה, וַעֲנָה לוֹ אָבִיו: ״בְּנִי, דַּי לָעוֹלָם אֲנִי וְאַתָּה״ (שבת לג:). אֲנַחְנוּ זָכִינוּ, אַשְׁרֵינוּ. יֵשׁ לִשְׁמוֹחַ בְּכָךְ, בַּחֶלֶק שֶׁלָּנוּ שֶׁקִּבַּלְנוּ בְּמַתָּנָה מִן ה׳.

מִצְוָה גְּדוֹלָה לִהְיוֹת בְּשִׂמְחָה

וְלָכֵן רַשְׁבִּ״י בִּקֵּשׁ שֶׁיּוֹם הַהִלּוּלָא שֶׁלּוֹ יִהְיֶה יוֹם שֶׁל שִׂמְחָה וְשֶׁיָּבוֹאוּ אֵלָיו (מורה באצבע סימן ח אות רכג). בְּיוֹם הַזֶּה אֵין כְּנִיסָה לְעַצְבוּת, הוּא הַתִּקּוּן שֶׁל כָּל מָה שֶׁהִתְקַלְקֵל בִּימֵי סְפִירַת הָעֹמֶר, שֶׁהָפְכוּ אוֹתָם מְיָמִים שְׂמֵחִים כְּחוֹל מוֹעֵד אָרוּךְ לִימֵי אֲבֵלוּת וְצַעַר. וְאָמַר רַשְׁבִּ״י יָכוֹל אֲנִי לִפְטֹר אֶת כָּל הָעוֹלָם מִן הַדִּין (עירובין סה.; סוכה מה:), וְזֹאת כְּשֶׁנִּלְמַד אֶת הַיְסוֹד שֶׁל הַשִּׂמְחָה שֶׁיֵּשׁ לָנוּ בַּתּוֹרָה, שֶׁיֵּשׁ לָנוּ טַעַם לַחַיִּים, שְׁנִשְׂמַח בַּחַיִּים שֶׁלָּנוּ. אָדָם צָרִיךְ לָדַעַת שֶׁאַף אֶחָד לֹא יָכוֹל לָגַעַת בַּמּוּכָן לוֹ כְּמִלֹּא נִימָה, אָז הוּא שָׂמֵחַ בְּחֶלְקוֹ, מָה שֶׁכָּתְבוּ לוֹ מִשָּׁמַיִם זֶה שֶׁלּוֹ.

וּמַעֲשֶׂה שֶׁאֵרַע בַּמִּאָה הַקּוֹדֶמֶת בְּבָחוּר יְשִׁיבָה רָזֹק מְבֻגָּר וְעָנִי שֶׁלֹּא מָצָא אֶת זִוּוּגוֹ וְגַם מִחְיָתוֹ הָיְתָה קָשָׁה עַד מְאֹד. וּבְכָל בֹּקֶר וְעֶרֶב בְּדַרְכּוֹ מֵהַצְּרִיף בּוֹ הוּא גָּר לַיְּשִׁיבָה וַחֲזָרָה, הָיָה עוֹבֵר לְיַד הַטִּירָה הַשַּׁיֶּכֶת לְאַלְמָנָה צָעִירָה שֶׁבַּעֲלָהּ הֶעָשִׁיר נִפְטַר בַּחֻטָּף. הוּא הָיָה רוֹאֶה אֶת כָּל הָעֹשֶׁר הַנִּכָּר מִכָּל פִּנָּה, בְּעוֹד

שֶׁגּוֹרְלוֹ מַר עָלָיו. תּוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה מִלְאָה אֶת לִבּוֹ, אַךְ בִּטְנוֹ הָרֵיקָה הָיְתָה פְּתַח לְיֵצֶר הָרַע לְנַסּוֹת וּלְהַסִּיתוֹ.

וְכָךְ כְּשֶׁעָבַר לַיְלָה אֶחָד לְיַד הַטִּירָה בַּדֶּרֶךְ לְבֵיתוֹ, כְּשֶׁאוֹתוֹ יוֹם לֹא בָּא דָּבָר אֶל פִּיו, לָחַשׁ לוֹ הַיֵּצֶר לְהִכָּנֵס אֶל הַטִּירָה וְלָקַחַת לְעַצְמוֹ אֵיזֶה חֵפֶץ מֵהַסָּלוֹן, הָאַלְמָנָה מִן הַסְּתָם לֹא תַּרְגִּישׁ בְּכָךְ וְהוּא יוּכַל לְלַמּוּד בְּיִשּׁוּב הַדַּעַת. פִּקּוּחַ נֶפֶשׁ! תַּלְמוּד תּוֹרָה! הוּא בִּכְלָל מְזַכֶּה אוֹתָהּ בְּמִצְוָה!

מִבְּלִי לְחַשּׁוֹב פַּעֲמַיִם קָפַץ מֵעַל הַגָּדֵר וְהִתְקָרֵב אֶל הַבַּיִת. הוּא הִסְתּוֹבֵב סָבִיב וְחִפֵּשׂ פֶּתַח לְהִכָּנֵס, וּמָצָא חַלּוֹן שֶׁלֹּא הָיָה נָעוּל, הֵרִים אוֹתוֹ וְנִכְנַס אֶל הַסָּלוֹן. הֵחֵל לְהִסְתּוֹבֵב בַּחֶדֶר הֶחָשׁוּךְ שֶׁהוּאַר מְעַט מֵאוֹר הַלְּבָנָה שֶׁנִּכְנַס פְּנִימָה וְעָבַר עַל כָּל הַחֲפָצִים, כְּשֶׁעֵינָיו נִתְקָלוּ בָּאָרוֹן עֵץ מְהֻדָּר. הוּא פָּתַח אוֹתוֹ וּמָצָא בּוֹ קֻפְסָא שְׁחוֹרָה מְעֻטֶּרֶת, וּבְתוֹכָהּ שַׁרְשְׁרָאוֹת זָהָב. הֵרִים אוֹתָם בְּיָדוֹ וּבִקֵּשׁ לָצֵאת וְאָז יֵצֶר הַטּוֹב הִתְעוֹרֵר:

- "מָה אַתָּה חוֹשֵׁב שָׂאַתָּה עוֹשֶׂה? וְכִי בֶּאֱמֶת אַתָּה חוֹשֵׁב כִּי תּוּכַל לִלְמֹד תּוֹרָה וּלְהַצְלִיחַ אִם תִּגְזֹל אֶת הָאַלְמָנָה? מִצְוָה הַבָּאָה בַּעֲבֵרָה! אַף אָדָם לֹא נוֹגֵעַ בַּמּוּכָן לַחֲבֵרוֹ כְּמִלֹּא נִימָה! אִם זֶה לֹא שֶׁלְּךָ זֶה לֹא יִשָּׁאֵר בְּיָדְךָ וְנִמְצֵאתָ שֶׁחָטָאתָ לַשָּׁוְא וְאִבַּדְתָּ הָעוֹלָם הַזֶּה וְהַבָּא, וְאִם זֶה כֵּן שֶׁלְּךָ, זֶה יִגִּיעַ אֵלֶיךָ בְּהֶתֵּר. זוֹ לֹא הַדֶּרֶךְ"!

הַבָּחוּר הֵבִין מַיִד מָה עָשָׂה, הִשְׁלִיךְ אֶת הַתַּכְשִׁיטִים מִיָּדוֹ וּבָרַח מִן הַבַּיִת כָּל עוֹד רוּחוֹ בּוֹ. שִׂמְחָה הֵחֵלָּה לִבְעֹר בְּלִבּוֹ, עַל שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא סִיַּע לוֹ לַעֲמוֹד בַּמִּלְחָמָה מוּל הַיֵּצֶר וְהִצִּיל אוֹתוֹ, שֶׁכֵּן פֶּסַע הָיָה בֵּינוֹ לְבֵין אֲבַדּוֹן מֻחְלָט.

כְּשֶׁהִגִּיעַ לַמַּחֲרַת בַּבֹּקֶר אֶל הַיְשִׁיבָה נוֹדַע לוֹ כִּי הוּא נִקְרָא אֶל רֹאשׁ הַיְשִׁיבָה לְשִׂיחָה. כְּשֶׁנִּגַּשׁ לְחַדְרוֹ רָאָה כִּי

הָאַלְמָנָה יָצְאָה נִסְעֶרֶת מֵחַדְרוֹ וְלִבּוֹ נָפַל. הַאִם יִתָּכֵן שֶׁרָאָתָה אוֹתוֹ? הַבּוּשָׁה! חִלּוּל ה'! הַייֶצֶר כֵּן הִצְלִיחַ לִפְגֹּעַ בּוֹ! שְׁמוֹ יֵהָרֵס! מָה עָשָׂה? מָה יַעֲשֶׂה?

הָרַב בִּקֵּשׁ מִמֶּנּוּ לָשֶׁבֶת וְהִסְבִּיר לוֹ:

- "הָאַלְמָנָה הַמִּסְכֵּנָה הַזּוֹ חַיָּה לְבַדָּהּ בַּטִּירָה הַגְּדוֹלָה שֶׁל בַּעְלָהּ הַמָּנוֹחַ לְבַדָּהּ. אֶתְמוֹל בַּלַּיְלָה פָּרְצוּ אֶל בֵּיתָהּ וְהִיא שָׁמְעָה אֶת הַכֹּל מֵחַדְרָהּ, אַךְ לֹא הֵעֵזָה לָקוּם מִמִּטָּתָהּ, רַק הִתְפַּלְּלָה בִּדְמָעוֹת שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יַעֲזֹר לָהּ. הִיא גִּלְּתָה לַמָּחָרָת כִּי כְּלוּם לֹא נִגְנַב, אַךְ הַחֲוָיָה הַזּוֹ הִסְפִּיקָה לָהּ. הִיא נִגְּשָׁה וּבִקְּשָׁה מִמֶּנִּי לַעְזֹר לָהּ. הִיא רוֹצָה לְהִתְחַתֵּן עִם בָּחוּר מֵהַיְשִׁיבָה. הִיא תִּדְאַג לְכָל מַחְסוֹרוֹ שֶׁיֵּשֵׁב וְיִלְמַד תּוֹרָה כָּל הַיּוֹם, יֵשׁ לָהּ מַסְפִּיק לָזוּן אֶת שְׁנֵיהֶם, רַק שֶׁיִּהְיֶה לָהּ בַּעַל שֶׁיָּגֵן עָלֶיהָ וְשֶׁלֹּא יָעֵזוּ לִפְרוֹץ יוֹתֵר לְבֵיתָהּ כְּשֶׁיֵּדְעוּ כִּי אֵינָהּ גָּרָה לְבַד. חָשַׁבְתִּי וְהִצַּעְתִּי אוֹתְךָ, מָה אַתָּה חוֹשֵׁב"?

וְכָךְ בְּמָקוֹם לִגְנֹב כַּמָּה תַּכְשִׁיטִים בְּאִסּוּר, הִגִּיעַ אֵלָיו כָּל הָעֹשֶׁר כֻּלּוֹ בְּהֶתֵּר. מַדּוּעַ? כִּי זֶה הָיָה מוּכָן לוֹ וְאֵין אָדָם נוֹגֵעַ בַּמּוּכָן לַחֲבֵרוֹ כְּמִלֹּא נִימָה.

כְּשֶׁאֲנִי קָם בַּבֹּקֶר יֵשׁ לִי רַק בְּחִירָה אַחַת, אֵיךְ אֲנִי מַחְלִיט לְקַבֵּל אֶת כָּל מָה שֶׁיְּקֻוֶּה לִי הַיּוֹם, בְּשִׂמְחָה וַהֲבָנָה אוֹ בְּעַצְבוּת וָכַעַס. הַכֹּל מֵה', הַכֹּל לְטוֹבָתִי הַנִּצְחִית, אֲנִי תָּמִיד בְּאֹשֶׁר. אֵיזֶהוּ עָשִׁיר? הַשָּׂמֵחַ בְּחֶלְקוֹ. זֶה מָה שֶׁצָּרִיךְ לָקַחַת אִתָּנוּ, זוֹ הַמַּשְׁמָעוּת שֶׁל ל"ג לָעֹמֶר, שֶׁל כָּל הַחַיִּים.

לְעַצְבוּת אֵין מָקוֹם בַּחַיִּים שֶׁלָּנוּ, "עֲצַבֵּי הַגּוֹיִם כֶּסֶף וְזָהָב", תַּשְׁאִירוּ לַגּוֹיִם אֶת הָעַצְבוּת וְהַכַּעַס. אֲנַחְנוּ יִרְאֵי ה' נְבָרֵךְ אוֹתוֹ. נְבָרֵךְ שֶׁלֹּא עָשָׂנוּ גּוֹי. יֵשׁ לָנוּ תּוֹרָה, מִצְווֹת וּמַעֲשִׂים

טוֹבִים, יֵשׁ לָנוּ אֶת הַחֵלֶק שֶׁלָּנוּ שֶׁאִישׁ לֹא יָכוֹל לָגַעַת בּוֹ וְאָנוּ שְׂמֵחִים בּוֹ וַעֲשִׂירִים בֶּאֱמֶת. יֵשׁ לָנוּ כָּל מָה שֶׁצָּרִיךְ. בָּרוּךְ ה׳.

יזכור
(ימי השואה והזיכרון)

כָּל אֶחָד כּוֹכָב

בַּשָּׁבוּעַ הָאַחֲרוֹן שֶׁל חֹדֶשׁ נִיסָן וּבַשָּׁבוּעַ הָרִאשׁוֹן שֶׁל חֹדֶשׁ אִיָּר אֲנַחְנוּ מְצַיְּנִים אֶת יוֹם הַשּׁוֹאָה וְיוֹם הַזִּכָּרוֹן לְחַלְלֵי מַעֲרָכוֹת יִשְׂרָאֵל וְקָרְבָּנוֹת פְּעֻלּוֹת הָאֵיבָה. בִּתְקוּפָה זוֹ אֲנַחְנוּ קוֹרְאִים אֶת פָּרָשׁוֹת "אַחֲרֵי מוֹת" "קְדוֹשִׁים", וְיֵשׁ עֶשֶׂר חֲשׁוּב שֶׁמְּחַבֵּר אֶת כָּל הָרְגָעִים הָאֵלֶּה יַחְדָּיו.

מְסֵפֶר בַּגְּמָרָא (ברכות נו:) עַל הַתַּנָּא הַקָּדוֹשׁ רַבִּי יִשְׁמָעֵאל שֶׁיָּדַע לִפְתֹּר חֲלוֹמוֹת. נִגַּשׁ אֵלָיו כּוּתִי רָשָׁע שֶׁהָיָה מְסַפֵּר לוֹ כָּל מִינֵי חֲלוֹמוֹת מוּזָרִים שֶׁהוּא חָלַם, וְרַבִּי יִשְׁמָעֵאל גִּילָה דַּרְכֵּיהֶם אֵלּוּ מַעֲשִׂים רָעִים אוֹתוֹ כּוּתִי עָשָׂה וְחָלַם עֲלֵיהֶם לְאַחַר מִכֵּן. פַּעַם אַחַת אָמַר לוֹ כִּי חָלַם שֶׁעָקַר כּוֹכָב מֵהַשָּׁמַיִם, וְרַבִּי

יִשְׂמָעֵאל אָמַר לוֹ כִּי הוּא גַּנָּב יְהוּדִי. פַּעַם אַחֶרֶת אָמַר שֶׁחָלַם שֶׁבָּלַע כּוֹכָב, וְאָמַר לוֹ שֶׁגַּנָּב יְהוּדִי וּמָכַר אוֹתוֹ וְאָכַל אֶת דְּמֵי הַמְּכִירָה. נִמְצָא שֶׁבְּנֵי יִשְׂרָאֵל מְשׁוּלִים לְכוֹכָבִים. כַּאֲשֶׁר אֲנַחְנוּ נִמְצָאִים בְּיָמִים מְיֻחָדִים אֵלֶּה שֶׁאָנוּ מִתְיַחֲדִים עִם קָרְבָּנוֹת הַשּׁוֹאָה וּמַעֲרָכוֹת יִשְׂרָאֵל, הַדִּמְיוֹן לַכּוֹכָבִים מְקַבֵּל עוֹמֶק נוֹסָף.

עֲבוּר רַבִּים וְטוֹבִים מֵאִתָּנוּ שֶׁאֵין לָהֶם קֶשֶׁר אִישִׁי לְקָרְבָּנוֹת הַשּׁוֹאָה אוֹ לְחַלְלֵי צָהַ״ל וּפְעֻלּוֹת הָאֵיבָה, בַּיָּמִים הָאֵלֶּה הֵם מְצַיְּנִים מִסְפָּרִים. כָּךְ וְכָךְ מֵתוּ בַּשּׁוֹאָה, כָּךְ וְכָךְ מֵתוּ בַּמִּלְחָמוֹת, כָּךְ וְכָךְ מֵתוּ בְּפִגּוּעִים. וּבְעוֹד שֶׁמִּסְפָּר קָרְבָּנוֹת הַשּׁוֹאָה נוֹתַר קָבוּעַ, לְצַעֲרֵנוּ הָרַב מִסְפַּר הַחֲלָלִים בַּמִּלְחָמוֹת וּבַפִּגּוּעִים מַמְשִׁיךְ לִגְדּוֹל בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה. אֲבָל אֲנַחְנוּ שׁוֹכְחִים שֶׁמֵּאֲחוֹרֵי הַמִּסְפָּרִים וְהַשֵּׁמוֹת עוֹמְדִים אֲנָשִׁים, אֲנָשִׁים שֶׁהָיוּ לָהֶם חַיִּים וּמִשְׁפָּחוֹת וַחֲבֵרִים. לְמִי שֶׁרָחוֹק מֵהֶם הוּא רוֹאֶה רַק נְקוּדוֹת, אוֹתִיּוֹת וּמִסְפָּרִים.

כַּאֲשֶׁר אֲנַחְנוּ יוֹצְאִים מֵהֶעָרִים וְהַבִּנְיָנִים רַבֵּי הַקוֹמוֹת אֶל הַמִּדְבָּרִיּוֹת וְהַשְׁטָחִים הַפְּתוּחִים וְעוֹמְדִים מִתַּחַת לְכִפַּת הַשָּׁמַיִם, פִּתְאוֹם אֲנַחְנוּ רוֹאִים בַּלַּיְלָה הָרַבֵּה מְאֹד כּוֹכָבִים בּוֹהֲקִים בַּשָּׁמַיִם הַשְּׁחוֹרִים. מִסְפַּר רַב שֶׁל נְקוּדוֹת שֶׁאֲנַחְנוּ לֹא יְכוֹלִים לִסְפֹּר בְּכְלָל. אֲבָל אִם מִישֶׁהוּ הָיָה מֵבִיא לָנוּ טֶלֶסְקוֹפּ לְהַבִּיט בְּאוֹתָם שָׁמַיִם, הָיִינוּ מְגַלִּים שֶׁמֵּאֲחוֹרֵי כָּל נְקוּדָה כָּזוֹ עוֹמֵד כּוֹכָב שָׁלֵם, כּוֹכָב שֶׁיָּכוֹל לִהְיוֹת גָּדוֹל יוֹתֵר מִכַּדּוּר הָאָרֶץ!

כָּכָל שֶׁחֵפֶץ מְסֻיָּם נִמְצָא רָחוֹק מֵאִתָּנוּ, הָאוֹר הַמַּגִּיעַ מִמֶּנּוּ מַגִּיעַ בְּאִחוּר אֵלֵינוּ. יֵשׁ כּוֹכָבִים שֶׁמֶּרְחָקָם כָּל כָּךְ גָּדוֹל מֵאִתָּנוּ, שֶׁהָאוֹר שֶׁאָנוּ רוֹאִים כְּעֵת יָצָא מִמֶּנּוּ לִפְנֵי עֲשָׂרוֹת אִם לֹא מֵאוֹת שָׁנִים, כָּךְ שֶׁגַּם אִם הַכּוֹכָב הַזֶּה הִתְפּוֹצֵץ וְאֵינוֹ קַיָּם, אֲנַחְנוּ נַמְשִׁיךְ לִרְאוֹת אוֹתוֹ מְנַצְנֵץ בַּשָּׁמַיִם עֲשָׂרוֹת שָׁנִים לְאַחַר מִכֵּן! כָּל נְקוּדָה הִיא עוֹלָם שָׁלֵם.

כְּךָ הֵבִינוּ בַּשָּׁנִים הָאַחֲרוֹנוֹת בְּכָל הַטְּקָסִים וְהָאֵרוּעִים שֶׁל הַיָּמִים הַלָּלוּ, "לְכָל אִישׁ יֵשׁ שֵׁם", הַזִּכָּרוֹן הוּא לֹא בְּמִסְפָּרִים, אֶלָּא בְּסִפּוּרִים אִישִׁיִּים, לִזְכֹּר בְּכָל פַּעַם אֶת הָאֲנָשִׁים מֵאֲחוֹרֵי הַשֵּׁמוֹת, אֶת הַפּוֹכָבִים מֵאֲחוֹרֵי הַנְּקֻדּוֹת, אֶת הַמִּשְׁפָּחוֹת הַשְּׁלֵמוֹת שֶׁהִמְשִׁיכוּ לִחְיוֹת אַחֲרֵי שֶׁאִבְּדוּ אֶת יַקִּירֵיהֶם וְנֶאֱלָצִים לְהָכִיל וּלְהִתְמוֹדֵד עִם הָאָבְדָן שֶׁלְּעוֹלָם לֹא יַצְלִיחוּ לְהַשְׁלִים אֶת חֶסְרוֹנוֹ בְּלִבָּם.

בְּאֹפֶן אִישִׁי

הַיָּמִים הַלָּלוּ מִתְחַבְּרִים אֶצְלִי בַּסִּפּוּר הָאִישִׁי שֶׁל דּוֹד שֶׁלִּי זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, אָחִיו שֶׁל אַבִּי שֶׁיִּבָּדֵל לְחַיִּים אֲרֻכִּים. בְּעֶרֶב יוֹם הַזִּכָּרוֹן הָאַחֲרוֹן שֶׁהָיִיתִי בְּאַשְׁקְלוֹן וּבִקַּרְתִּי אֶת דּוֹדָתִי הָאַלְמָנָה, הִתְחַבְּרוּ לָהֶם בְּבֵית הָעַלְמִין הַמַּחְשָׁבוֹת עַל הַשּׁוֹאָה, הַמִּלְחָמוֹת וּפְעֻלּוֹת הָאֵיבָה, וּבְעִקָּר עַל הָאֲנָשִׁים הַטּוֹבִים שֶׁאָבְדוּ שָׁם, וְאֵלֶּה שֶׁנּוֹתְרוּ מֵאָחוֹר לִחְיוֹת עִם הַזִּכָּרוֹן.

דּוֹד שֶׁלִּי נוֹלַד בִּשְׁנַת 1929, שָׁלוֹשׁ שָׁנִים לִפְנֵי מַר אַבִּי. אֲנִי וְאַחַי הָיִינוּ מְאֹד אוֹהֲבִים אוֹתוֹ וּמְחַכִּים שֶׁיָּבוֹא לַמֶּרְכָּז לְהִתְאָרֵחַ בְּבֵיתֵנוּ לְכַמָּה יָמִים, כְּשֶׁהוּא יָשֵׁן בַּחֶדֶר שֶׁלָּנוּ וּמְסַפֵּר לָנוּ סִפּוּרִים וּבְדִיחוֹת. עֲבוּרִי הוּא הָיָה יוֹתֵר סַבָּא מֵאָשֵׁר דּוֹד. גַּם בַּמַּרְאֶה הָיָה כָּךְ, שֶׁכֵּן אַבִּי הָיָה נִרְאָה צָעִיר מִמֶּנּוּ בְּ-30 שָׁנָה וְלֹא בְּ-3 שָׁנִים, כַּאֲשֶׁר לְדוֹדִי הָיָה שֵׂעָר לָבָן וּקְמָטִים בַּפָּנִים. לֹא הַצְלָחְתִּי לְהָבִין אֵיךְ יֵשׁ הֶבְדֵּל כָּל כָּךְ גָּדוֹל בַּמַּרְאֶה בֵּינֵיהֶם, שֶׁהֵם נִרְאִים כְּאַבָּא וּבֶן וְלֹא כִּשְׁנֵי אַחִים.

שָׁנִים אַחֲרֵי הִתְבָּרֵר לִי הַסִּפּוּר, וְאָז הֵבַנְתִּי מַדּוּעַ גַּם בְּכָל יוֹם זִכָּרוֹן אִמִּי הָיְתָה בּוֹרַחַת לַחֲדַר הָאַמְבַּטְיָה וּבוֹכָה לְבַדָּהּ. דּוֹדִי עָלָה לָאָרֶץ לִפְנֵי קוֹם הַמְּדִינָה וְהִתְחַתֵּן בְּגִיל צָעִיר מְאֹד. עוֹד לִפְנֵי שֶׁנּוֹלַדְתִּי כְּבָר הָיוּ לוֹ אַרְבָּעָה יְלָדִים, שֶׁהַגָּדוֹל

שֶׁבָּהֶם בְּנוֹ בְּכוֹרוֹ מֹשֶׁה, הָיָה עוֹבֵד בַּמֶּרְכָּז לְאַחַר הַשִּׁחְרוּר מֵהַשִּׁירוּת הַצְּבָאִי וְנִמְצָא בְּבֵית אָבִי יוֹתֵר מֵאָשֵׁר בְּבֵיתוֹ שֶׁלּוֹ בְּאַשְׁקְלוֹן. עֲבוּר אָבִי וְאִמִּי שֶׁעוֹד לֹא הָיוּ לָהֶם יְלָדִים, מֹשֶׁה הָיָה כִּבְנָם הַגָּדוֹל.

כַּאֲשֶׁר פָּרְצָה מִלְחֶמֶת יוֹם הַכִּפּוּרִים, מֹשֶׁה שֶׁהָיָה בֶּן 23 הִתְגַּיֵּס לַמִּלְחָמָה כְּחַיָּל מִלּוּאִים וְשֵׁרֵת בְּחֵיל הַשִּׁרְיוֹן. בְּאַחַת מֵהַפְּסָקוֹת הָאֵשׁ הַזְּמַנִּיּוֹת שֶׁהוּפְרוּ שׁוּב וְשׁוּב עַל יְדֵי הָעֲרָבִים, הוּא הוֹצִיא אֶת רֹאשׁוֹ מֵהַטַּנְק וְנוֹרָה לַמָּוֶת עַל יְדֵי צָלָף מִצְּרִי פַּחְדָן, הי״ד. הַבְּשׂוֹרָה הַקָּשָׁה שֶׁנָּחֲתָה עַל דּוֹדִי בְּאוֹתוֹ יוֹם שִׁנְּתָה אֶת חַיָּיו לָעַד.

לְיָמִים שֶׁדּוֹדִי נִפְטַר, בְּנֵי דּוֹדִי סִפְּרוּ לִי בַּשִּׁבְעָה שֶׁלּוֹ כִּי עַד אוֹתוֹ יוֹם אֲבִיהֶם הָיָה שַׂר וְשׁוֹרֵק כָּל הַזְּמַן, עַד שֶׁכֻּלָּם קָרְאוּ לוֹ ״הַזְּמִיר״. הֵם תָּמִיד זָכְרוּ אוֹתוֹ שַׂר וְשָׂמֵחַ, שׁוֹרֵק וּמְזַמֵּר בְּכָל רֶגַע, וְלֹא נוֹתֵן לְאַף אֶחָד לְעַצְבֵּן אוֹתוֹ אוֹ לַעֲצֹר אוֹתוֹ. וְהִנֵּה בַּיּוֹם שֶׁהִגִּיעָה הַבְּשׂוֹרָה הַזּוֹ הַזְּמִיר נָדַם, וְלֹא נִשְׁמְעוּ יוֹתֵר שְׁרִיקוֹת וְשִׁירִים עַד יוֹם מוֹתוֹ. כֵּינָן שֶׁאֲנִי נוֹלַדְתִּי לְאַחַר מִלְחֶמֶת יוֹם הַכִּפּוּרִים, מֵעוֹלָם לֹא יָדַעְתִּי עַל צַד זֶה בְּחַיָּיו שֶׁל דּוֹדִי.

בַּבֹּקֶר לַמָּחֳרָת הַבְּשׂוֹרָה קָם דּוֹדִי וְכָל שְׁעָרוֹ לָבָן, הִלְבִּין בֵּין לַיְלָה וְהַזְּקָנָה קָפְצָה עָלָיו מִצַּעַר. הוּא הִמְשִׁיךְ בְּחַיָּיו וְגִדֵּל אֶת שְׁאָר יְלָדָיו, אֲבָל חֵלֶק מִתּוֹכוֹ לְעוֹלָם לֹא חָזַר לְקַדְמוּתוֹ. זוֹ הָיְתָה עֲקֵדַת יִצְחָק הַפְּרָטִית שֶׁלּוֹ, אַךְ בְּשׂוֹנֶה מֵאַבְרָהָם אָבִינוּ, כָּאן לֹא הִתְעָרֵב מַלְאַךְ בָּרֶגַע הָאַחֲרוֹן וְיִצְחָק נֶעֱקַד עַל הַמִּזְבֵּחַ.

שָׁנִים לִפְנֵי כֵּן דּוֹדִי הִצְטָרֵף לְשׁוּרוֹת הַמִּשְׁטָרָה וְעָלָה בְּדַרְגּוֹת הַפִּקּוּד. בֵּין הַתַּפְקִידִים אַף זָכָה לִהְיוֹת שׁוֹמֵר רֹאשׁ שֶׁל נְשִׂיא הַמְּדִינָה. אֶחָד הַתַּפְקִידִים הַמְעַנְיְנִים שֶׁלּוֹ הָיָה 12 שָׁנִים לִפְנֵי מִלְחֶמֶת יוֹם הַכִּפּוּרִים, כַּאֲשֶׁר בִּשְׁנַת 1961 הוּא הָיָה אֶחָד

מֵהַשׁוֹטְרִים שֶׁשָּׁמְרוּ עַל רַב הַמְרַצְּחִים הַצּוֹרֵר הַנָּאצִי אָדוֹלְף אַיְכְמָן יִמַּח שְׁמוֹ בְּעֵת עֲרִיכַת מִשְׁפָּטוֹ הַמְּפֻרְסָם בִּירוּשָׁלַיִם. מִי שֶׁיִּרְאֶה אֶת הַתְּמוּנוֹת מֵהָאַרְכִיּוֹן עִם שְׁנֵי שׁוֹטְרִים הָעוֹמְדִים לְצִדֵּי הָרוֹצֵחַ הַמִּתְעָב בְּתוֹךְ קֻבִּיַּת הַזְּכוּכִית הַמְּפֻרְסֶמֶת בְּבֵית הַמִּשְׁפָּט, שֶׁיֵּדַע שֶׁהַשּׁוֹטֵר הַיְמָנִי זֶה הוֹדִי. זוֹ הָיְתָה סְגִירַת מַעְגָּל עֲבוּר מִשְׁפַּחְתּוֹ עִם עִנְיַן הַשּׁוֹאָה, שֶׁהִתְחִיל 20 שָׁנָה קוֹדֶם לָכֵן.

בִּשְׁנַת 1941 הִיטְלֶר יִמַּח שְׁמוֹ שָׁלַח אֶת צְבָאוֹ דֶּרֶךְ אַפְרִיקָה לְכִוּוּן הַמִּזְרָח הַתִּיכוֹן, לִכְבּוֹשׁ אֶת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וּשְׁכֵנוֹתֶיהָ. בַּיָּמִים הָהֵם רוּחוֹת הַשִּׁנְאָה מֵאֵירוֹפָּה הִגִּיעוּ אֶל תּוֹשְׁבֵי מְדִינוֹת עָרַב וְאֵלֶּה הִתְהַפְּכוּ עַל שְׁכֵנֵיהֶם הַיְהוּדִים, מְצַפִּים בְּקוֹצֶר רוּחַ לְבוֹאוֹ שֶׁל הַצּוֹרֵר הַגֶּרְמָנִי שֶׁיַּשְׁמִיד אֶת שְׁנוּאֵי לִבָּם הַיְהוּדִים.

בְּאוֹתָהּ שָׁנָה פָּרְצוּ מְהוּמוֹת "הַפַּרְהוּד", כַּאֲשֶׁר עִירָאקִים מוּסְלִמִים קָמוּ עַל שְׁכֵנֵיהֶם הַיְהוּדִים, רָצְחוּ וְטָבְחוּ לְלֹא רַחֲמִים, "פֶּרֶא אָדָם יָדוֹ בַכֹּל וְיַד כֹּל בּוֹ" (בראשית טז, יב). הוֹדִי שֶׁהָיָה בֶּן 12, לִפְנֵי בַּר מִצְוָה, נִצַּל בְּנֵס עַל יְדֵי רֹאשׁ הַמֶּמְשָׁלָה לְשֶׁעָבַר שֶׁחַי בַּשְּׁכוּנָה שֶׁלָּהֶם. אֲבָל הוֹדוֹ שֶׁהָיָה חָתָן צָעִיר שִׂגַּר בַּשְּׁכוּנָה לְיַד הָיָה פַּחוֹת חֲסַר מַזָּל, וְנִרְצָח בָּרְחוֹב עַל פֶּתַח בֵּיתוֹ. הַכֹּל בְּהַשְׁפָּעַת הַצּוֹרְרִים הַנָּאצִים שֶׁרָצוּ בְּמוֹת הָעָם הַיְהוּדִי, וַאֲשֶׁר אֶת אֶחָד מֵהֶם זָכוּ לְהָבִיא לַמִּשְׁפָּט בָּאָרֶץ וְהוֹדִי זָכָה לִרְאוֹת אֶת הַצֶּדֶק נַעֲשָׂה.

מֵת לִחְיוֹת

כַּאֲשֶׁר אֲנַחְנוּ בָּאִים לְצַיֵּן אֶת הַיָּמִים הָאֵלֶּה, אֶת הָאֲנָשִׁים שֶׁשִּׁלְמוּ אֶת הַמְּחִיר הַיָּקָר בְּיוֹתֵר שֶׁיָּכוֹל אָדָם לְשַׁלֵּם, אֶת הַחַיִּים עַצְמָם, אֲנַחְנוּ צְרִיכִים לִזְכֹּר כִּי אֲנָשִׁים אֵלֶּה נִדְרְשׁוּ לְשַׁלֵּם אֶת הַמְּחִיר רַק בִּגְלַל סִבָּה אַחַת, שֶׁהֵם הָיוּ יְהוּדִים. חֶלְקָם הָיוּ שׁוֹמְרֵי תּוֹרָה וּמִצְווֹת וְחֶלְקָם הָיוּ רְחוֹקִים מִמֶּנָּה כְּמֶרְחַק

מִזְרַח מִמַּעֲרַב, אֲבָל בְּכֻלָּם הָיְתָה נִשְׁמָה אֱלֹקִית שֶׁקִּבְּלוּ מִבּוֹרֵא עוֹלָם, וְכֻלָּם נֶעֱקְדוּ עַל קִדּוּשׁ הַשֵּׁם. כֻּלָּם נֶחְשָׁבִים "הֲרוּגֵי מַלְכוּת", אֲנָשִׁים שֶׁמֵּתוּ עַל יַהֲדוּתָם, וְיֵשׁ לָהֶם מָקוֹם מְיֻחָד בְּגַן עֵדֶן. גַּם אִם לֹא כֻּלָּם חָיוּ חַיִּים כִּיהוּדִים, כֻּלָּם מֵתוּ כִּיהוּדִים. אַךְ יוֹתֵר מִכָּךְ, כֻּלָּם מֵתוּ כִּיהוּדִים וּבְמוֹתָם חִיְּבוּ אוֹתָנוּ לִחְיוֹת כִּיהוּדִים.

מִשְׁפָּט אַיְכְמָן פָּתַח עוֹלָם שֶׁהָיָה נִסְתָּר לִילִידֵי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. מֵאָז הַשּׁוֹאָה וְעַד לַמִּשְׁפָּט הַנִּצּוֹלִים חָיוּ לְבַדָּם עִם הַזִּוָּעוֹת שֶׁרָאוּ וְלֹא חַלְקוּ אוֹתָן עִם אִישׁ. אַף אֶחָד לֹא יָדַע אוֹ הֵבִין מָה הֵם עָבְרוּ וּמָה הֵם רָאוּ. אֲבָל כָּעֵת שֶׁנִּתְבַּקְּשׁוּ לְהָעִיד, עַם יִשְׂרָאֵל קִבֵּל אֶפְשָׁרוּת לְרַאשׁוֹנָה לְהַצִּיץ לָאֶחָד הַפְּרָקִים הָאֲפֵלִים בַּהִסְטוֹרְיָה שֶׁל הָאֱנוֹשׁוּת, וּלְאֶחָד הַכּוֹאֲבִים שֶׁל עַם יִשְׂרָאֵל.

בְּמִסְגֶּרֶת הַמִּשְׁפָּט הֵבִיאוּ כְּעֵדוּת יוֹמָן שֶׁל קָצִין נָאצִי אַחַר שֶׁעָסַק בְּהַשְׁמָדַת יְהוּדִים וְשֵׁרֵת עִם אַיְכְמָן. אַיְכְמָן שָׂם אֶת הַדָּגֶשׁ עַל הַשְׁמָדַת יְלָדִים דַּוְקָא, וְדָאַג שְׁיִרְצְחוּ לְפָחוֹת 1,000 יְלָדִים בְּיוֹם ! אוֹתוֹ קָצִין גֶּרְמָנִי כָּתַב שֶׁאַף שֶׁהָיָה מַלֵּא בְּשִׂנְאָה לַיְּהוּדִים וְלֹא הִתְרַגֵּשׁ מֵהֲרִיגַת יְהוּדִים מְבֻגָּרִים, דְּמָעוֹת וּצְרָחוֹת שֶׁל אַלְפֵי יְלָדִים כָּל יוֹם בְּכָל זֹאת הִצְלִיחוּ לְזַעְזֵעַ גַּם אוֹתוֹ, וְהוּא הָיָה נִכְנַס לְ"שִׂיחוֹת עִדּוּד" עִם אַיְכְמָן, שֶׁבְּסוֹפָן כָּתַב שֶׁאַיְכְמָן גָּרַם לוֹ לְהִתְבַּיֵּשׁ שֶׁהוּא רַחֵם עֲלֵיהֶם בִּכְלָל !

אַיְכְמָן הִסְבִּיר לוֹ כִּי עִקַּר הָעֲבוֹדָה שֶׁלָּהֶם זֶה עֲקִירַת הַדּוֹר הַבָּא. לֹא מְעַנְיֵן אוֹתוֹ הַמְּבֻגָּרִים וְהַזְּקֵנִים, כִּי כָּל עוֹד יֵשׁ יְלָדִים הֵם יִצְמְחוּ לִהְיוֹת דּוֹר חָדָשׁ שֶׁל יְהוּדִים שׁוֹמְרֵי תּוֹרָה וּמִצְווֹת וְאִם כֵּן לֹא עָשִׂינוּ דָּבָר. כְּדֵי לִמְחֹק אֶת הָאוֹיֵב הַיְּהוּדִי

יֵשׁ לְהַשְׁמִיד קוֹדֶם כָּל אֶת הַיְלָדִים! הֵם בִּקְּשׁוּ לִמְחֹק אֶת כָּל הָעָם מֵהַשֹּׁרֶשׁ. שֶׁלֹּא יִשָּׁאֵר זֵכֶר לְעָם יִשְׂרָאֵל.

כַּמָּה יָמִים לִפְנֵי יוֹם הַשּׁוֹאָה רָאִיתִי עוֹד מוֹדָעָה לְעוֹדֵד אֲנָשִׁים לְהָנִיחַ תְּפִלִּין. בִּתְמוּנָה מֵהַמִּלְחָמָה רוֹאִים רְחוֹב שָׁלֵם שֶׁל גּוּפוֹת שֶׁל יְהוּדִים שֶׁנִּרְצְחוּ זֶה הָרֵגַע, וְשׁוּרָה שֶׁל חַיָּלִים חֲמוּשִׁים, כְּשֶׁהֵם עוֹמְדִים מְחַיְכִים וּמַבִּיטִים בַּיְהוּדִי הַיָּחִיד שֶׁנּוֹתַר בַּחַיִּים כְּשֶׁהוּא עוֹמֵד וּמַנִּיחַ תְּפִלִּין, וְהֵם מְחַכִּים לוֹ שֶׁיִּקְרָא קְרִיאַת שְׁמַע וְירוּ בּוֹ לְאַחַר מִכֵּן. הַכּוֹתֶרֶת שֶׁל הַמּוֹדָעָה הָיְתָה: "לַאֲבוֹתֶיךָ הָיָה זְמַן לְהָנִיחַ תְּפִלִּין, לְךָ אֵין 5 דַּקּוֹת"?

הַמֶּסֶר שֶׁל הַמּוֹדָעָה הָיָה חָזָק מְאֹד, בְּיִחוּד עַל רֶקַע הַיָּמִים הַלָּלוּ, וּבְהֶחְלֵט זְעַזֵּעַ אֲנָשִׁים לְהָנִיחַ תְּפִלִּין. אֲבָל אוֹתִי עִנְיֵן דָּבָר אֶחָד, אֵיךְ בֶּאֱמֶת הָיָה לוֹ זְמַן לְהָנִיחַ תְּפִלִּין? מֵילָא שֶׁהָיָה לוֹ רָצוֹן, הֲרֵי הָיָה זֶה יְהוּדִי מַאֲמִין שֶׁהֵבִין כִּי הַכֹּל גְּזִירַת שָׁמַיִם וּבִקֵּשׁ לָצֵאת מֵהָעוֹלָם כְּשֶׁהוּא מְקַבֵּל עָלָיו עֹל מַלְכוּת שָׁמַיִם וּלְהַצְדִּיק עָלָיו אֶת הַדִּין, אֲבָל מַדּוּעַ הָרוֹצְחִים הַשְּׁפָלִים הַלָּלוּ שֶׁהֲרֵגַע חִסְּלוּ אֶת כָּל שְׁאָר הַשְּׁכוּנָה, שֶׁגּוּפוֹתֵיהֶם מֻנָּחוֹת לְרַגְלֵיהֶם, כְּיצַד הֵם מַנִּיחִים לוֹ לְהָנִיחַ תְּפִלִּין, וְעוֹד מִצְטַלְּמִים לְצִדּוֹ מְחַיְכִים? מָה עָבַר לָהֶם בָּרֹאשׁ?

לְאַחַר כַּמָּה זְמַן הֵבַנְתִּי אֶת עוֹמֶק הָרִשְׁעוּת שֶׁל אוֹתָם אֲנָשִׁים, הַהֶבְדֵּל בֵּינֵיהֶם זֶרַע עֲמָלֵק לִשְׁאָר הַגּוֹיִם. בְּמַעֲמַד הַר סִינַי יָרְדָה שִׂנְאָה לְכָל אֻמּוֹת הָעוֹלָם, וְיֵשׁ הַרְבֵּה גּוֹיִם שֶׁשּׂוֹנְאִים אֶת יִשְׂרָאֵל, אֲבָל עֲמָלֵק הוּא לֹא שׂוֹנֵא שֶׁל יִשְׂרָאֵל אֶלָּא אוֹיֵב שֶׁל ה' יִתְבָּרַךְ, וְכֵיוָן שֶׁאֵין לוֹ דֶּרֶךְ לְהַלְחֵם בַּה' יִתְבָּרַךְ, עֲמָלֵק נִלְחָם מֵצִיץ וְהוֹרֵג בִּילָדָיו אֲהוּבָיו שֶׁל בּוֹרֵא עוֹלָם, עַם יִשְׂרָאֵל.

עֲמָלֵק מְבַקֵּשׁ לַהֲרוֹג אֶת הַיְהוּדִים כִּי הוּא רוֹצֶה לַהֲרוֹג אֶת הַיַּהֲדוּת, וּמְמִילָא לְהַפְסִיק אֶת מַלְכוּתוֹ שֶׁל בּוֹרֵא עוֹלָם עַל

הָעוֹלָם שֶׁלָּנוּ, הַמִּתְקַיֶּמֶת דֶּרֶךְ קִיּוּם הַמִּצְווֹת שֶׁל הַיְהוּדִים שֶׁמַּמְלִיכִים אוֹתוֹ עַל הָעוֹלָם וּמְפִיצִים שְׁמוֹ בְּקִרְבֵּנוּ. כְּבָר בְּדוֹר הַמִּדְבָּר הֵם חִפְּשׂוּ אֶת הַיְהוּדִים שֶׁנִּטְמְאוּ בְּקֶרִי וְנִפְלְטוּ מֵעֲנְנֵי הַכָּבוֹד, כְּדֵי לִכְרוֹת לָהֶם אֶת הַבְּרִית וְלִזְרֹק אוֹתָם כְּלַפֵּי מַעְלָה כְּאוֹמְרִים לַה׳ יִתְבָּרַךְ קַח אֶת שֶׁלְּךָ וַחֲזוֹר אֶל הָעֶלְיוֹנִים ! וְלָכֵן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הִכְרִיז עֲלֵיהֶם מִלְחָמָה וְצִוָּה אוֹתָנוּ לְהַשְׁמִיד אֶת עֲמָלֵק וְלִמְחֹק אֶת זִכְרוֹ, וְכִסְאוֹ שֶׁל ה׳ יִתְבָּרַךְ לֹא יִהְיֶה שָׁלֵם עַד שֶׁמִּצְוָה זוֹ תִּקָּיֵם בִּמְלֹאָהּ.

הַנָּאצִים שֶׁהָיוּ זֶרַע עֲמָלֵק גָּרְמוּ לְמוֹתָם שֶׁל מֵאוֹת מִילְיוֹנֵי אֲנָשִׁים, כָּל עֲשָׂרוֹת מִילְיוֹנֵי הַחַיָּלִים, מִילְיוֹנֵי הָאֲנָשִׁים שֶׁמֵּתוּ בַּמַּחֲנוֹת וּבֵינֵיהֶם צוֹעֲנִים, מִתְנַגְּדֵי מִשְׁטַר, שְׁבוּיֵי מִלְחָמָה וַאֲפִילוּ חַיָּלִים גֶּרְמָנִים שֶׁנִּפְצְעוּ וְנִהְיוּ נְכִים, וּבִמְקוֹם לְקַבֵּל הוֹקָרָה עַל הַקָּרְבָּתָם נִרְצְחוּ כִּי כְּבָר לֹא יָכְלוּ לִהְיוֹת שַׂיָּכִים לַגֶּזַע הָאֲרִי הַמֻּשְׁלָם, לְפִי תְּפִיסָתָם הַמְעֻוֶּתֶת. לָהֶם נוֹסִיף אֶת עֲשָׂרוֹת וּמֵאוֹת מִילְיוֹנֵי הָאֲזָרְחִים שֶׁמֵּתוּ בְּכָל הָעוֹלָם מֵהַמִּלְחָמָה שֶׁפָּרְצָה, הֵן בָּרָעָב הֵן בְּמַגֵּפוֹת הֵן בִּנְדוּדִים, הֵן עַל יְדֵי הָאִיטַלְקִים וְהַיַּפָּנִים בְּנֵי בְּרִיתָם שֶׁל הַגֶּרְמָנִים, כָּל הַדָּם הַזֶּה עַל יְדֵיהֶם שֶׁל אוֹתָם נָאצִים שֶׁיָּצְאוּ לִכְבּוֹשׁ אֶת הָעוֹלָם.

אֲבָל רַק הַיְהוּדִים סָבְלוּ הִתְעַלְּלוּת וּבִזָּיוֹנוֹת טֶרֶם מוֹתָם. הַגֶּרְמָנִים לֹא הִסְתַּפְּקוּ בְּמוֹתָם שֶׁל יְהוּדִים, הֵם בִּקְּשׁוּ לִמְחֹק אֶת זֵכֶר הַיַּהֲדוּת. הֵם חִפְּשׂוּ אַחַר הָרַבָּנִים, שָׂרְפוּ אֶת בָּתֵּי הַכְּנֶסֶת וּבִזּוּ אֶת סִפְרֵי הַתּוֹרָה אוֹתָם קָרְעוּ וְשָׂמוּ בְּסֵלְיוֹת נַעֲלֵיהֶם. הֵם הִכְרִיחוּ אֶת הַיְהוּדִים לְהַפְסִיק מֵעֲבוֹדָתָם וּלְנַגֵּן בִּכְלֵי תִּזְמֹרֶת בְּתִשְׁעָה בְּאָב, וְשָׁלְחוּ יְהוּדִים רְעֵבִים לַעֲבוֹד בַּמִּטְבָּח דַּוְקָא בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים. הֵם שָׁלְחוּ לְמִיתָה מִשְׁלוּחֵי יְלָדִים גְּדוֹלִים בְּמְיֻחָד דַּוְקָא בְּחַגֵּי יִשְׂרָאֵל, וְכָךְ הַיְהוּדִים שֶׁאִבְּדוּ אֶת הַזְּמַן בַּשָּׁבוּעַ

וּבַחֹדֶשׁ, יָדְעוּ שֶׁיֵּשׁ חַג לְפִי כַּמּוּת הַיְלָדִים שֶׁנִּשְׁלְחוּ לְמִיתָה בְּאוֹתוֹ יוֹם ; הָיָה כָּאן רָצוֹן שֶׁל עֲמָלֵק לִמְחֹק אֶת זֵכֶר יִשְׂרָאֵל !

אוֹתָם רוֹצְחִים בַּתְּמוּנָה הָיוּ מְשֻׁכְנָעִים בְּאוֹתוֹ זְמַן כִּי חָלוֹמָם אָכֵן יַעֲלֶה בְּיָדָם וְהֵם יַצְלִיחוּ לַהֲרוֹג וּלְהַשְׁמִיד אֶת כָּל יְהוּדֵי הָעוֹלָם. הֵם דִּמְיְנוּ לְעַצְמָם שֶׁבְּעוֹד 50 שָׁנָה הֵם יֵשְׁבוּ בְּבֵיתָם וִיסַפְּרוּ לַנֶּכֶד הַקָּטָן עַל עַם יָשָׁן וְקָדוּם שֶׁהָיוּ מַנִּיחִים קֻפְסָא עַל הַיָּד וְקֻפְסָא עַל הָרֹאשׁ וּמִתְעַטְּפִים בַּחֲתִיכַת בֶּד לְבָנָה, וְכַאֲשֶׁר הַנֶּכֶד יְפַקְפֵּק בְּסִפּוּרָם, כְּאִלּוּ סִפְּרוּ לוֹ עַל דְּרָקוֹן אוֹ חַד-קֶרֶן אוֹ יְצוּר אַגָּדָה אַחֵר, הֵם יִשְׁלְפוּ אֶת הַתְּמוּנָה הַזּוֹ וְיִתְגָּאוּ: "אַתָּה רוֹאֶה, זֶה יְהוּדִי ! זֶה הָיָה מֵהָאַחֲרוֹנִים שֶׁהִתְקַיְּמוּ בִּזְמַנִּי, וַאֲנִי צַדְתִּי אוֹתוֹ" ! בִּשְׁבִיל זֶה הִמְתִּינוּ שֶׁיַּנִּיחַ תְּפִלִּין וְיִצְטַלְּמוּ אִתּוֹ !

לָכֵן יֵדַע כָּל יְהוּדִי שֶׁהַגִּיהִנֹּם הָאֲמִתִּי שֶׁל אַיְכְמָן וַחֲבֵרָיו אֵינוֹ סְתָם שְׂרֵפָה בַּגֵּיהִנֹּם, אֶלָּא הוּא יוֹשֵׁב שָׁם בְּאוֹתָהּ תֵּבַת זְכוּכִית וּמַרְאִים לוֹ כָּל יְהוּדִי שֶׁמִּתְעַטֵּף בְּצִיצִית, מֻנִּיחַ תְּפִלִּין, קוֹרֵא קְרִיאַת שְׁמַע וּמִתְפַּלֵּל. יְהוּדִי שֶׁמְּבָרֵךְ אֶת ה׳ יִתְבָּרַךְ וְלוֹמֵד תּוֹרָה, סוֹפֵר סְפִירַת הָעֹמֶר וּמַדְלִיק נֵרוֹת חֲנֻכָּה, וְרַעְשָׁן בְּפוּרִים. יְהוּדִי שֶׁאוֹכֵל מָרוֹר בְּפֶסַח, זֶה מַר מְאֹד בַּפֶּה שֶׁל אוֹתוֹ צוֹרֵר בַּגֵּיהִנֹּם, וְשׁוֹרֵף אֶת נִשְׁמָתוֹ הָאֲרוּרָה עֲשָׂרוֹת מוֹנִים מִכָּל אֵשׁ שֶׁל גֵּיהִנֹּם, כִּי אֶת זֶה הוּא בִּקֵּשׁ לִמְחֹק וּלְאַבֵּד, וְלֹא עָלָה בְּיָדוֹ.

נֵרוֹת לַנְּשָׁמָה

סִפֵּר לִי חָבֵר שֶׁלִּפְנֵי שָׁנִים הֶחְלִיטוּ הוּא וְאִשְׁתּוֹ לְזַכּוֹת אֶת הָרַבִּים בְּמִצְוָה קְטַנָּה. הָיוּ אֵלֶּה יָמִים שֶׁלִּפְנֵי כָּל אִרְגּוּנֵי הַחֲזָרָה בִּתְשׁוּבָה, וְכָךְ בְּכָל יוֹם שִׁישִׁי הָיוּ מַגִּיעִים הוּא וְאִשְׁתּוֹ לְתֵל אָבִיב, שָׁם הָיָה מַעֲמִיד לְאִשְׁתּוֹ שֻׁלְחָן קָטָן וְכִסֵּא, וְהִיא הָיְתָה מְחַלֶּקֶת נֵרוֹת שַׁבָּת לְכָל מִי שֶׁמְּעֻנְיָנֶת. אוֹתָם יְהוּדִים

רְחוֹקִים אַךְ טוֹבֵי לֵב הִסְתַּעֲרוּ עַל הַדּוּכָן כְּאִלּוּ מְחַלְּקִים לָהֶם כֶּסֶף, וְכֻלָּם בִּקְּשׁוּ נֵרוֹת לְשַׁבָּת. וְהִנֵּה פַּעַם אַחַת הִגִּיעָה לְשָׁם אִשָּׁה מְבֻגֶּרֶת, הִסְתַּנְנָה בֵּין הַנָּשִׁים הַצּוֹבְאוֹת עַל הַדּוּכָן, נֶעֱמְדָה מוּל אִשְׁתּוֹ שֶׁל חֲבֵרִי, יָרְקָה לָהּ בַּפָּרְצוּף וּבָרְחָה!

הַסִּפּוּר חָזַר עַל עַצְמוֹ כַּמָּה פְּעָמִים, וַחֲבֵרִי הֵחֵל לְהַרְגִּישׁ שֶׁמַּשֶּׁהוּ עוֹבֵר עַל אִשְׁתּוֹ בְּאוֹתָם יְמֵי שִׁישִׁי וְהִיא אֵינָהּ מְשַׁתֶּפֶת אוֹתוֹ. כַּאֲשֶׁר לָחַץ עָלֶיהָ וְסִפְּרָה לוֹ, הוּא הִצִּיעַ לֶאֱרֹב לְאוֹתָהּ אִשָּׁה וּלְהַעֲמִיד אוֹתָהּ בְּמְקוֹמָהּ, רַעְיוֹן שֶׁאִשְׁתּוֹ דָּחֲתָה עַל הַסַּף. אַךְ כֵּיוָן שֶׁהַמַּצָּב לֹא יָכוֹל הָיָה לְהַמְשִׁיךְ כָּךְ הִיא חָשְׁבָה עַל פִּתָּרוֹן אַחֵר.

וְכָךְ בְּיוֹם שִׁישִׁי אֶחָד הִיא זָהֲתָה אֶת אוֹתָהּ אִשָּׁה מֵרָחוֹק מִתְקָרֶבֶת לַהֲמוֹן הַנָּשִׁים שֶׁצּוֹבְאוֹת עָלֶיהָ, וְכָךְ הִיא שָׂמָה נֵרוֹת רַבִּים עַל הַשֻּׁלְחָן, וּבְעוֹד כָּל אַחַת מִסְתָּעֶרֶת לַחֲטוֹף נֵרוֹת לְעַצְמָהּ, עָזְבָה אֵשֶׁת חֲבֵרִי אֶת כִּסְאָהּ וְעָקְפָה אֶת הַקָּהָל. אוֹתָהּ יְהוּדִיָּה שֶׁחָדְרָה אֶת כָּל הַקָּהָל גִּלְּתָה כִּי הַכֹּסֵא רֵיק, וּלְפֶתַע הִרְגִּישָׁה שֶׁמִּישֶׁהִי טוֹפַחַת לָהּ עַל כְּתֵפָהּ, הִיא הִסְתּוֹבְבָה וְרָאֲתָה שֶׁהָאִשָּׁה מֵאֲחוֹרֶיהָ!

- "גְּבֶרֶת, אֵת יְכוֹלָה לוֹמַר לִי מָה בְּדִיּוּק עָשִׂיתִי לָךְ שֶׁאֵת יוֹרֶקֶת עָלַי"?

הָאִשָּׁה הִבִּיטָה בָּהּ וְאָמְרָה:

- "אֲנִי אִבַּדְתִּי אֶת כָּל הַמִּשְׁפָּחָה שֶׁלִּי בַּשּׁוֹאָה! אָתְּ מְבַקֶּשֶׁת שֶׁאֲנִי אַדְלִיק נֵרוֹת לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא? אֵיפֹה הָיָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כְּשֶׁהַנָּאצִים רָצְחוּ אֶת כָּל הַמִּשְׁפָּחָה שֶׁלִּי"?

בָּרוּךְ ה' זָכִינוּ בַּשָּׁנִים הָאַחֲרוֹנוֹת לְהַרְבֵּה רַבָּנִים טוֹבִים וַחֲכָמִים וְאַרְגּוּנִי קֵרוּב שֶׁיְּכוֹלִים לָתֵת כַּמָּה וְכַמָּה תְּשׁוּבוֹת

לִשְׁאֵלָה זוֹ וְלִשְׁאֵלוֹת הַנְּרָאוֹת קָשׁוֹת לְאַחֵינוּ הָרְחוֹקִים. אֲבָל אֵשֶׁת חֲבֵרִי שֶׁהָיְתָה יְהוּדִיָּה תְּמִימָה שֶׁרַק רָצְתָה לְזַכּוֹת אֶת בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל בְּהַדְלָקַת נֵרוֹת, לֹא בִּקְּשָׁה לַעֲשׂוֹת לָהּ סֶמִינָר חֲזָרָה בִּתְשׁוּבָה וּלְהִתְנַצֵּחַ עִמָּהּ, אֶלָּא אָמְרָה לָהּ אֱמֶת פְּשׁוּטָה וַחֲזָקָה:

- "תִּשְׁמְעִי, יֵשׁ תְּשׁוּבוֹת לַשְּׁאֵלָה שָׁלַךְ, אַךְ אֲנִי לֹא זוֹ שֶׁיּוֹדַעַת לוֹמַר לָךְ אוֹתָן, מָה שֶׁאֲנִי כֵּן יוֹדַעַת זֶה דָּבָר אֶחָד - כְּשֶׁאַתְּ לֹא מַדְלִיקָה נֵרוֹת שַׁבָּת, אָתְּ בְּעֶצֶם מַצְדִּיעָה לְהִיטְלֶר! כִּי אָתְּ אוֹמֶרֶת לוֹ: 'הִצְלַחְתָּ, זֶה מָה שֶׁרָצִיתָ לְמִחוֹק, מָחַקְתָּ'! אֲבָל כְּשֶׁאַתְּ מַדְלִיקָה נֵרוֹת שַׁבָּת אַתְּ מוֹשֶׁכֶת לוֹ אֶת הַשָּׂטִיחַ מִתַּחַת לָרַגְלַיִם, אָתְּ אוֹמֶרֶת לוֹ: 'לֹא הִצְלַחְתָּ'! אָז אֲנִי מְבַקֶּשֶׁת מִמֵּךְ, קְחִי זוֹג נֵרוֹת וְתַדְלִיקִי אוֹתָם, וְכֵינָן שֶׁזּוֹ פַּעַם רִאשׁוֹנָה שֶׁלָּךְ אָז יֵשׁ לָךְ הַרְבֵּה כֹּחַ וּבְרָכָה, אֲנִי מְבַקֶּשֶׁת שֶׁתְּבָרְכִי אֶת כָּל יִשְׂרָאֵל".

אוֹתָהּ אִשָּׁה לָקְחָה אֶת הַנֵּרוֹת וּבָרְחָה כְּשֶׁהִיא בּוֹכָה. בְּשָׁבוּעַ אַחֲרֵי הִיא חָזְרָה וְעָמְדָה בַּתּוֹר כְּמוֹ כֻּלָּם לְקַבֵּל נֵרוֹת שַׁבָּת. הִיא אָמְרָה לְאֵשֶׁת חֲבֵרִי:

- "תֵּדְעִי לָךְ, מִכָּל מָה שֶׁאָמַרְתְּ לִי, הַכִּי שָׁבַר אוֹתִי שֶׁאָמַרְתְּ לִי שֶׁיֵּשׁ לִי כֹּחַ בַּבְּרָכָה וְלֹא בִּקַּשְׁתְּ אֶת הַבְּרָכָה לְעַצְמֵךְ, אֶלָּא בִּקַּשְׁתְּ מִמֶּנִּי: 'תְּבָרְכִי אֶת כָּל יִשְׂרָאֵל'".

אֲנַחְנוּ כָּלָל יִשְׂרָאֵל. הַנְּשָׁמוֹת שֶׁלָּנוּ מְחֻבָּרוֹת יַחְדָּיו, זֶה הַכֹּחַ שֶׁל הָעָם הַיְּהוּדִי, זֶה הַכֹּחַ שֶׁהַשּׂוֹנְאִים שֶׁלָּנוּ מְפַחֲדִים מֵאִתָּנוּ וּמְנַסִּים לְלֹא הַצְלָחָה לְאַבֵּד אוֹתָנוּ מֵהָעוֹלָם כְּבָר אַלְפֵי שָׁנִים.

הַנִּצָּחוֹן שֶׁלִּי

10 שָׁנִים לִפְנֵי שֶׁהִיטְלֶר נִבְחַר לַשִּׁלְטוֹן הוּא נִסָּה לְתַפֵּס אוֹתוֹ בְּכֹחַ בַּהֲפִיכָה כּוֹשֶׁלֶת וְנִכְלָא בַּכֶּלֶא הַגֶּרְמָנִי. הוּא נִצֵּל אֶת הַזְּמַן לִכְתֹּב סֵפֶר שִׁנְאָה שֶׁפָּרַס אֶת מִשְׁנָתוֹ הַשְּׁטָנִית, תַּחַת הַשֵּׁם: "הַמִּלְחָמָה שֶׁלִּי", בָּהּ תֹּאַר בֵּין הַיֶּתֶר אֶת רְצוֹנוֹ וְאֶת הַצֹּרֶךְ שֶׁל

הָאֱנוֹשׁוּת לִמְחֹק אֶת הָעָם הַיְּהוּדִי מֵהָעוֹלָם, כֵּיוָן שֶׁהוּא מְהַוֶּה אֶת הַמָּקוֹר לְכָל הַצָּרוֹת וְהַמִּלְחָמוֹת לְפִי דַּעְתּוֹ הַמְעֻוָּתֶת. הוּא לֹא הִסְתִּיר אֶת רְצוֹנוֹ, וּכְשֶׁתָּפַס אֶת הַשִּׁלְטוֹן, סִפְּרוּ שֶׁהָפַךְ בֵּינְתַיִם לְרַב מֻכֶּר הָפַךְ לְתָכְנִית הַפְּעֵלָה שֶׁל הַמִּפְלֶגֶת הַנָּאצִית. בְּסֵפֶר זֶה בִּקֵּשׁ הִיטְלֶר לְהַבִּיעַ אֶת סִלִּידָתוֹ מֵהָעָם הַיְּהוּדִי שֶׁהֵבִיא לָעוֹלָם מוּם רוּחָנִי שֶׁנִּקְרָא "מַצְפוּן" ! זוֹ הָיְתָה הַמִּלְחָמָה שֶׁלּוֹ.

כְּנֶגֶד הַסֵּפֶר "הַמִּלְחָמָה שֶׁלִּי" שֶׁל אוֹתוֹ צוֹרֵר, הָרֵי כָּל יְהוּדִי שֶׁשּׁוֹמֵר תּוֹרָה וּמִצְוֹות מִתְפַּלֵּל לוֹמֵד תּוֹרָה וְקוֹרֵא קְרִיאַת שְׁמַע כּוֹתֵב גַּם הוּא סֵפֶר, בְּעֶצֶם הָעֲבֹדָה שֶׁהוּא חַי וְקַיֵּם בָּעוֹלָם בְּתוֹר יְהוּדִי שׁוֹמֵר תּוֹרָה וּמִצְוֹות הוּא סֵפֶר חַי, סֵפֶר שֶׁנִּקְרָא "הַנִּצָּחוֹן שֶׁלִּי". הַמִּלְחָמָה הָיְתָה שֶׁלּוֹ אֲבָל הַנִּצָּחוֹן הִיא שֶׁל אוֹתוֹ יְהוּדִי שֶׁהַצּוֹרֵר בִּקֵּשׁ לְאַבֵּד מֵהָעוֹלָם.

"הַנִּצָּחוֹן שֶׁלִּי" - אֲנַחְנוּ נִצַּחְנוּ ! הִיטְלֶר וְדוֹמָיו נִשְׁרָפִים בַּגֵּיהִנֹּם וְאָבַד זִכְרָם מֵהָעוֹלָם, אֲבָל אֲנַחְנוּ מַמְשִׁיכִים לְקַיֵּם אֶת הָעָם הַיְּהוּדִי שֶׁחַי וְקַיָּם וְשׁוֹמֵר תּוֹרָה וּמִצְוֹות בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ אֲבוֹת אֲבוֹתֵינוּ מִזֶּה אַלְפֵי שָׁנִים, עַם יִשְׂרָאֵל חַי !

זֶה לֹא נִגְמָר

כְּשֶׁיָּצָאתִי מִבֵּית הָעֶלְמִין בְּאַשְׁקְלוֹן בְּתֹם הַלְוָיָתוֹ שֶׁל דּוֹדִי, בַּכְּנִיסָה לְבֵית הָעֶלְמִין הִבְחַנְתִּי בְּקֶבֶר גָּדוֹל וּלְצִדּוֹ אַרְבָּעָה קְבָרִים קְטַנִּים. הַיּוֹם לְצַעֲרֵנוּ עָבַרְנוּ כָּל כָּךְ הַרְבֵּה פְּגוּעִים וּפְעֻלּוֹת אֵיבָה שֶׁגָּבוּ הַרְבֵּה קָרְבָּנוֹת, שֶׁאָנוּ כְּבָר לֹא זוֹכְרִים מִי נִרְצַח וּמָתַי. אֲבָל מֵאֲחוֹרֵי הַקְּבָרִים הָאֵלֶּה עָמַד סִפּוּר שֶׁזִּעְזַע אֶת הָעִיר אַשְׁקְלוֹן בִּזְמַנּוֹ, פִּגּוּעַ בּוֹ נִקְטְעוּ חַיֵּיהֶם שֶׁל אִשָּׁה בְּהֵרָיוֹן וְאַרְבַּעַת יְלָדֶיהָ הַקְּטַנִּים.

זֶה לֹא נִגְמָר בַּגָּלוּת וּבַשּׁוֹאָה. בָּנֵינוּ מְדִינָה, יֵשׁ לָנוּ צָבָא מֵהַחֲזָקִים בָּעוֹלָם, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בֵּרַךְ אוֹתָנוּ בִּיהוּדִים בַּעֲלֵי מֹחוֹת שֶׁהִמְצִיאוּ הַרְבֵּה הַמְצָאוֹת מְשֻׁכְלָלוֹת לְהָגֵן וּלְהַצִּיל חַיִּים,

יֵשׁ לָנוּ עָצְמָה צְבָאִית וְכַלְכָּלִית, אַךְ דָּבָר זֶה לֹא מַעֲלֶה וְלֹא מוֹרִיד אֶת הַשִּׂנְאָה אֲצֶל שְׂכֵנֵינוּ הָרְשָׁעִים. הַדָּת שֶׁלָּנוּ מְקֻדֶּשֶׁת חַיִּים, וְאִלּוּ לָהֶם יֵשׁ אֱמוּנָה מְסֻלֶּפֶת שֶׁמְּקֻדֶּשֶׁת אֶת הַמָּוֶת. הֵם עֲדַיִן שׂוֹנְאִים וְרוֹצְחִים, אֲפִילּוּ נָשִׁים וִילָדִים, וְהַכֹּל בְּשֵׁם סִבָּה אַחַת - הֵם לֹא רוֹצִים שֶׁיִּהְיוּ כָּאן יְהוּדִים, יְהוּדִים שֶׁיִּשְׁמְרוּ שַׁבָּת יִקְרְאוּ קְרִיאַת שְׁמַע וְיִתְפַּלְלוּ. וּבְכָל פַּעַם שֶׁיְּהוּדִי מִתְרַחֵק לְצַעֲרֵנוּ וּפוֹתֵחַ אֶת הַדֶּרֶךְ לוֹ אוֹ לְזַרְעוֹ לְהִתְבּוֹלֵל בֵּין אֻמּוֹת הָעוֹלָם, הוּא מוֹחֵא לַשּׂוֹנְאִים הָאֵלֶּה כַּפַּיִם, וְאִלּוּ בְּכָל פַּעַם שֶׁיְּהוּדִי מִתְקָרֵב חֲזָרָה לִבּוֹרֵא עוֹלָם, הוּא מוֹחֵק לָהֶם אֶת הַחִיּוּךְ מֵהַפַּרְצוּף.

יֵשׁ פֶּרַח שֶׁנִּקְרָא "הַיְּהוּדִי הַנּוֹדֵד". מַדּוּעַ שֶׁגּוֹי יִקְרָא לְצֶמַח עַל שֵׁם יְהוּדִים? כִּי לַפֶּרַח הַזֶּה יֵשׁ תְּכוּנָה שֶׁהוּא צוֹמֵחַ בְּכָל מָקוֹם גַּם בִּתְנָאִים קָשִׁים, "אִי אֶפְשָׁר לְהַפְטֵר מִמֶּנּוּ" כְּמוֹ מֵהַיְּהוּדִים, וּמִכָּאן מְקוֹר שְׁמוֹ. הָעָם הַיְּהוּדִי שָׁרַד אֶת סַנְחֵרִיב וּנְבוּכַדְנֶאצַּר, אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ אַנְטִיּוֹכוּס וְטִיטוּס, הַטּוּרְקִים וְהַצַּלְבָּנִים, הַנָּאצִים וְהַקּוֹמוּנִיסְטִים, כֻּלָּם הָלְכוּ וּמַמְשִׁיכִים לָבוֹא אֲחֵרִים אַחֲרֵיהֶם עַד בִּיאַת מְשִׁיחַ צִדְקֵנוּ, אֲבָל הֵם לְעוֹלָם לֹא יַצְלִיחוּ, עַם יִשְׂרָאֵל חַי וְנוֹשֵׁם.

הַכֹּחַ וְהָעָצְמָה הָאֲמִתִּיִּים שֶׁלָּנוּ נִמְצָאִים בְּחִבּוּר שֶׁלָּנוּ לְבוֹרֵא עוֹלָם, לָאֱמוּנָה הַיְּהוּדִית, לַתּוֹרָה וְהַמִּצְווֹת שֶׁקִּבַּלְנוּ לִפְנֵי יוֹתֵר מִ-3,300 שָׁנָה. כָּל אוֹתָם יְהוּדִים יְקָרִים שֶׁשִּׁלְמוּ אֶת הַמְּחִיר הַיָּקָר בְּיוֹתֵר, אֶת חַיֵּיהֶם, וְשֶׁאֶת מוֹתָם אָנוּ מְצַיְּנִים וּמְכַבְּדִים בְּיָמִים אֵלֶּה, כָּל אֵלֶּה מֵתוּ יְהוּדִים כְּדֵי שֶׁאָנוּ נִחְיֶה כִּיהוּדִים.

לָכֵן בְּיָמִים אֵלֶּה אָנוּ קוֹרְאִים אֶת הַפָּרָשׁוֹת "אַחֲרֵי מוֹת" "קְדוֹשִׁים", שֶׁהֵם מָסְרוּ אֶת חַיֵּיהֶם כְּדֵי שֶׁאַחֲרֵי מוֹתָם נוּכַל

אֲנַחְנוּ הַחַיִּים לְהִתְקַדֵּשׁ, שֶׁנִּשְׁמֹר תּוֹרָה וּמִצְוֹות, וְכֵיוָן שֶׁכָּל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל כְּרוּכוֹת זוֹ בָּזוֹ, גַּם הֵם יַמְשִׁיכוּ לִחְיוֹת דֶּרֶךְ הַמִּצְוֹות שֶׁלָּנוּ, שֶׁחֲרֵי רַק בִּזְכוּת קָרְבָּנָם אֲנַחְנוּ יְכוֹלִים לָשֶׁבֶת בְּאַרְצֵנוּ וּלְקַיֵּם אֶת הַמִּצְוֹות, אָז הַמִּצְוֹות שַׂיָּכוֹת גַּם לָהֶם.

כָּל בְּרָכָה שֶׁאֲנִי מְבָרֵךְ, כָּל מִצְוָה שֶׁאֲנִי עוֹשֶׂה, הַיְהוּדִים הַיְקָרִים הָאֵלֶּה חַיִּים! כָּל פַּעַם שֶׁאֲנִי מְבָרֵךְ, בֶּן דּוֹדִי שֶׁנָּפַל בְּמִלְחֶמֶת יוֹם הַכִּפּוּרִים מְבָרֵךְ, כְּשֶׁאֲנִי מֵנִיחַ תְּפִלִּין בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל בִּמְדִינַת יִשְׂרָאֵל, גַּם הוּא מֵנִיחַ! הוּא חַי! הַקְּדִישִׁים שֶׁלִּי הוֹלְכִים אֵלָיו גַּם אִם אֲנִי לֹא מְכַוֵּן בִּכְלָל, וּלְמַעֲשֶׂה אַף לֹא הִכַּרְתִּי אוֹתוֹ כִּי הוּא נִפְטַר לִפְנֵי שֶׁנּוֹלַדְתִּי, אֲבָל בְּכָךְ שֶׁמָּסַר אֶת נַפְשׁוֹ אֲנִי יָכוֹל לְקַיֵּם מִצְוֹות, אָז הֵן גַּם שֶׁלּוֹ, וְהוּא חַי.

יְהוּדִים טוֹבִים וִיקָרִים הַמְבַקְּשִׁים לַעֲשׂוֹת דָּבָר עֲבוּר זִכְרָם שֶׁל אוֹתָם חֲלָלִים שֶׁנֶּעְקְדוּ עַל קִדֻּשַׁת ה׳, נֶעֱמָדִים לִצְפִירָה פַּעֲמַיִם בְּשָׁנָה לְדַקָּה אוֹ שְׁתַּיִם. אֲבָל אוֹתָם יְהוּדִים שֶׁמָּסְרוּ אֶת נַפְשָׁם וְלֹא יְכוֹלִים לְקַיֵּם תּוֹרָה וּמִצְוֹות יוֹתֵר, הֵם זְקוּקִים לְיוֹתֵר מִשְּׁתֵּי דַּקּוֹת. הַכָּרַת הַטּוֹב שֶׁלָּנוּ צְרִיכָה לִהְיוֹת חַיִּים שְׁלֵמִים שֶׁל יְהוּדִי טוֹב, זֶה הַמִּינִימוּם שֶׁאֲנִי יָכוֹל לַעֲשׂוֹת לֹא רַק עֲבוּר נַפְשִׁי אֶלָּא עֲבוּר נַפְשָׁם, הֵם מֵתוּ כִּיהוּדִים כְּדֵי שֶׁאֲנַחְנוּ נִחְיֶה כְּכָאֵלֶּה, זֶה עִלּוּי הַנְּשָׁמָה הָאֲמִתִּי שֶׁלָּהֶם.

יְהִי רָצוֹן שֶׁכֻּלָּנוּ נִתְחַזֵּק וְנִמְחַק אֶת הַחִיּוּךְ לְכָל הָרְשָׁעִים שֶׁקָּמוּ עָלֵינוּ לְכַלּוֹתֵינוּ, וְנִזְכֶּה לְקַבֵּל אֶת מְשִׁיחַ צִדְקֵנוּ כִּיהוּדִים כְּשֵׁרִים וּקְדוֹשִׁים בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ, אָמֵן..

יום העצמאות

עֵשָׂו שׂוֹנֵא לְיַעֲקֹב

פָּרָשַׁת "קְדוֹשִׁים" נִקְרֵאת בַּתְּקוּפָה בָּהּ אָנוּ מְצַיְּנִים אֶת יוֹם הָעַצְמָאוּת. אִם נִתְבּוֹנֵן בַּמַּשְׁמָעוּת שֶׁאָנוּ מִתְבַּקְּשִׁים לְצַיֵּן בְּיָמִים אֵלֶּה, וְנִסְתַּכֵּל עַל הַפָּרָשָׁה הַנִּקְרֵאת בֵּינֵיהֶם, חֲרִי שֶׁנִּזְכֶּה לִלְמֹד מַשֶּׁהוּ עַל עַצְמֵנוּ וְעַל עֲבוֹדַת ה' שֶׁלָּנוּ בְּדוֹר שֶׁזָּכָה לַחְזוֹר וְלָגוּר בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הַקְּדוֹשָׁה לְאַחַר אַלְפַּיִם שָׁנָה שֶׁגָּלִינוּ עַל אַדְמַת נֵכָר.

מִדִּינַת יִשְׂרָאֵל הֵקָמָה כְּדֵי לְהַוּוֹת פִּתָּרוֹן לִ"בְּעָיַת הַיְּהוּדִים". הָרַעְיוֹן נוֹצַר בְּרֹאשׁ הַמְיַסְּדִים שֶׁהִגִּיעוּ לַמַּסְקָנָה כִּי הַיְּהוּדִים הֵם "בְּעָיָה"! כָּךְ בְּכָל שְׁנוֹת הַגָּלוּת תָּמִיד הָיוּ הַיְּהוּדִים הַשָּׁעִיר לַעֲזָאזֵל שֶׁאָשֵׁם בְּכָל הָרַע שֶׁקּוֹרֶה לָהֶם. אָז כְּשֶׁעָשׂינוּ אֶת

רָצוֹן ה׳ וְיָשַׁבְנוּ בְּאַרְצֵנוּ וְהַשְׁכִּינָה שָׁרְתָה עִמָּנוּ בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ, הַגּוֹיִם לֹא יָכְלוּ לִפְגֹּעַ בָּנוּ. אֲבָל כַּאֲשֶׁר קִלְקַלְנוּ בְּמַעֲשֵׂינוּ ה׳ מְסַר אֹתָנוּ בְּיָדָם, וְכָךְ מָצְאנוּ עַצְמֵנוּ גּוֹלִים מֵאֶרֶץ לְאֶרֶץ וּמַגִּיעִים לְכָל קְצָווֹת תֵּבֵל. וְהֵיכָן שֶׁהִגַּעְנוּ, גִּלִּינוּ מַהֵר מְאֹד שֶׁאֲנַחְנוּ "בְּעָיָה".

לְכָל מָקוֹם אֵלָיו הִגִּיעוּ הַיְהוּדִים הֵם מָצְאוּ גּוֹיִם שֶׁגָּרִים בְּאֶרְווֹת מַמָּשׁ. אֲנָשִׁים טִפְּשִׁים וּקְשֵׁי יוֹם שֶׁלֹּא חָנַן אוֹתָם ה׳ בְּחָכְמָה בִּינָה וְדַעַת לְיַצֵּר דָּבָר וַחֲצִי דָּבָר. אוֹתָם נִבְעָרִים תָּמִיד נִשְׁלְטוּ עַל יְדֵי אֲצוּלָה שֶׁכֵּן יָדְעָה לִקְרֹא וְלִכְתֹּב וְלֹא הַרְבֵּה מֵעֵבֶר, אֲבָל מַסְפִּיק כְּדֵי לִשְׁלוֹט בְּאוֹתָם אֲנָשִׁים. הַיְהוּדִי הַנּוֹדֵד מַגִּיעַ אֶל הָאֲרָוָה בְּבֵיתוֹ שֶׁל הַגּוֹי וְזֶה מַקָּצָה לוֹ פִּנָּה בָּאֲרָוָה בָּהּ מִתְפַּנִּים הַסּוּסִים... אֲבָל לַיְהוּדִי יֵשׁ שֵׂכֶל, אֲנָשֵׁי הַסֵּפֶר שֶׁקִּבְּלוּ אֶת חָכְמָתָם מִן הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, וְכִי מָה הֵם אֲשֶׁמִּים שֶׁאוֹתָם גּוֹיִם לֹא מַרְאִים שׁוּם רָצוֹן וְיכֹלֶת לְהִתְפַּתֵּחַ? לָכֵן הַיְהוּדִי הֶחְלִיט לְרִתֹּם אֶת חָכְמָתוֹ לְטוֹבַת הַגּוֹי. הוּא יַהֲפֹךְ לוֹ אֶת הָאֲרָוָה לְאַרְמוֹן, וּבְתַמּוּרָה הוּא יְקַבֵּל חֶדֶר קָטָן לָנוּחַ בּוֹ.

אָמְרוּ וַעֲשׂוּ. כָּךְ הַיְהוּדִים שֶׁהִגִּיעוּ מִיַּד נִלְקְחוּ מֵהֶם יוֹעֲצִים לַמַּלְכוּת, יָשְׁבוּ עַל הָאוֹצָר, פִּקְחוּ עַל חִנּוּךְ וּרְפוּאָה, וַהֲפָכוֹ אַרְצוֹת נֶחֱשָׁלוֹת לְאִמְפֶּרְיוֹת שֶׁל מַמָּשׁ. בְּעִקְבוֹת הַפְּרִיחָה הָאֲרָוָה שֶׁל הַגּוֹי הָפְכָה לְאַרְמוֹן מַמָּשׁ, וְהַיְהוּדִי נִכְנַס לָנוּחַ בְּחַדְרוֹ הַקָּט וְהַיָּפֶה שֶׁבָּנָה לוֹ. וְהִנֵּה מִסְתּוֹבֵב הַגּוֹי בָּעַל הָאֲרָוָה לְשֶׁעָבַר בְּאַרְמוֹנוֹ הֶחָדָשׁ, וְהוּא נֶחֱרָד לְגַלּוֹת כִּי בַּחֶדֶר הַקָּטָן שֶׁבַּקָּצֶה יֵשׁ יְהוּדִי שֶׁנָּח לוֹ מְעַט עַל הַמִּטָּה. "מָה זֶה? לָמָּה אַתָּה בַּחֶדֶר הַזֶּה? לָמָּה אַתָּה לֹא בְּשֵׁרוּתִים שֶׁל הָאֲרָוָה"?

אוֹתוֹ יְהוּדִי מַבִּיט בַּגּוֹי הַזּוֹעֵם מִסִּבָּה לֹא מוּבֶנֶת וּמְנַסֶּה לְהַסְבִּיר לוֹ כִּי כְּבָר אֵין אֲרָוָה, הוּא הָפַךְ לוֹ אוֹתָהּ לְאַרְמוֹן. אָז הַגּוֹי חוֹכֵךְ בְּרֹאשׁוֹ וּמַגִּיעַ לַמַּסְקָנָה שֶׁאִם אֵין אֲרָוָה יוֹתֵר, חֲרֵי

אֵין שָׁם שֵׁרוּתִים שֶׁל אֵרְוָה שֶׁאֶפְשָׁר לְהַקְצוֹת לַיְּהוּדִי, וְלָכֵן הוּא קָם וּמְגָרֵשׁ אוֹתוֹ!

וְכָךְ אַחֲרֵי תְּקוּפוֹת מִפְאָרוֹת בַּמִּזְרָח וּבַמַּעֲרָב, בָּהֶם הַיְּהוּדִים הִפְרִיחוּ אֶת הַמְּדִינוֹת בָּהֶן הֵם חָיוּ, אֵלֶּה בִּתְמוּרָה רָדְפוּ אוֹתָם, לָחֲצוּ עֲלֵיהֶם לְהָמִיר דָּתָם, הֵמִיתוּ אוֹתָם בְּמִיתוֹת מְשֻׁנּוֹת וְלֹא נָחָה דַּעְתָּם עַד שֶׁגֵּרְשׁוּ אֶת כָּל הַיְּהוּדִים לְמָקוֹם אַחֵר. וְכָךְ מְדִינָה כְּמוֹ סְפָרַד הָפְכָה לְאִמְפֶּרְיָה עֲנָקִית שֶׁשָּׁלְטָה עַל חֲלָקִים נִרְחָבִים בָּעוֹלָם. הַכֹּל בִּזְכוּת הַיּוֹעֲצִים הַיְּהוּדִים הַחֲכָמִים, שֶׁזָּכוּ הֵם וְעַמָּם לְשַׁפֵּר אֶת רָמַת חַייֵהֶם וּלְהַגִּיעַ לְסוּג מְסֵיָם שֶׁל מְנוּחָה וּרְוָחָה. אֲבָל אָז רָאשֵׁי הַכְּנֵסִיָּה הֵסִיתוּ אֶת הַמֶּלֶךְ וְהַמַּלְכָּה לְהַפְנוֹת אֶת גַּבָּם לַיְּהוּדִים וְלֹא פָּסְקוּ עַד שֶׁיָּצְאָה הַהַכְרָזָה מֵהָאַרְמוֹן שֶׁעַל כָּל הַיְּהוּדִים לְהָמִיר דָּתָם אוֹ לַעֲזֹב אֶת הָאָרֶץ. וְכָךְ בִּשְׁנַת 1,492 לְמִנְיָנָם, גָּלְתָה יַהֲדוּת סְפָרַד הַמְּפֹאֶרֶת וּנְפוּצָה בָּעוֹלָם כֻּלּוֹ.

בְּאוֹתָהּ שָׁנָה מַמָּשׁ גִּלְתָה סְפָרַד אֶת יַבֶּשֶׁת אֲמֶרִיקָה, וְהָיְתָה הָרִאשׁוֹנָה לָסוּר מֵעֵבֶר לַיָּם וּלְהִשְׁתַּלֵּט עָלֶיהָ. נִפְתְּחָה לָהּ דֶּלֶת לַהַפּוֹךְ לְאִמְפֶּרְיָה עוֹלָמִית דֻּגְמַת רוֹמִי בִּזְמַנָּהּ. אֲבָל כֵּיוָן שֶׁכְּבָר לֹא הָיוּ יְהוּדִים בִּסְפָרַד שֶׁיַּעַזְרוּ וְיַיְעֲצוּ כֵּיצַד לִפְעֹל, סְפָרַד פִּסְפְּסָה אֶת אוֹתָהּ הִזְדַּמְנוּת וְהִגִּיעָה לִפְשִׁיטַת רֶגֶל בִּמְקוֹם... בְּכִיָּה לְדוֹרוֹת בַּהִסְטוֹרִיָה שֶׁל אוֹתָהּ מְדִינָה. כִּי הַמָּקוֹר לִבְרָכָה וְהַצְלָחָה תָּמִיד הָיוּ הַיְּהוּדִים הַגָּרִים בָּהּ, וּבִלְעֲדֵיהֶם גַּם גִּלּוּי שֶׁל כָּל יַבֶּשֶׁת אֲמֶרִיקָה לֹא הוֹעִיל לָהֶם מִלְּהִשְׁתַּכֵּחַ מֵעַל דַּפֵּי הַהִיסְטוֹרִיָה כְּאִמְפֶּרְיָה עוֹלָמִית.

אֲבָל הַשְּׁנָאָה שֶׁל עֵשָׂו לְיַעֲקֹב מַעֲבִירָה אוֹתָם עַל דַּעְתָּם. הֵם לֹא יְכוֹלִים לִרְאוֹת שֶׁיִּהְיֶה טוֹב לִיהוּדִי בְּקִרְבָּם, הֵם יַעֲדִיפוּ לְוַתֵּר עַל אַרְמוֹן וְלָגוּר בְּאֵרְוָה, הָעִקָּר שֶׁהַיְּהוּדִי יָגוּר בַּשֵּׁרוּתִים

שֹׁלָה. וְאָמְרוּ כְּבָר בַּעֲלֵי הַמּוּסָר שֶׁעֹשֶׁו וְיַעֲקֹב הָיוּ בְּבֶטֶן אִמָּם וּכְשֶׁעָבְרוּ עַל פֶּתַח שֶׁל עֲבוֹדָה זָרָה עֹשֶׂו פָּרַכְּסָ כִּי רָצָה לְצֵאת, וְשַׁאֲלוּ מִי עָצַר אוֹתוֹ? וְהַתְּשׁוּבָה הוּא עָצַר אֶת עַצְמוֹ, כִּי עִם כָּל חֻפְצוֹ לְצֵאת הוּא קָלַט שֶׁבַּעֲשׂוֹתוֹ כֵּן יִשָּׁאֵר יַעֲקֹב לִלְמֹד תּוֹרָה בְּנַחַת עִם הַמַּלְאָךְ וְלָזֶה הוּא לֹא הָיָה מוּכָן! הוּא נִשְׁאַר אֲפִילּוּ בִּמְחִיר שֶׁל וִתּוּר עַל כָּל מָה שֶׁהוּא אוֹהֵב, הָעִקָּר שֶׁלְּיַעֲקֹב יִהְיֶה רַע... וְכָךְ מַצָּבָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל הִתְדַּרְדֵּר מִדְּחִי אֶל דֶּחִי בְּכָל הַשָּׁנִים שֶׁלְּאַחַר הַחֻרְבָּן.

בְּעָיָה (לֹא) חֲדָשָׁה

גַּם בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל מַצָּבָם הָיָה קָשֶׁה, שֶׁכֵּן הָאָרֶץ הִתְקַלְקְלָה עַד שֶׁרֹב בָּנֶיהָ יַחְזְרוּ לָגוּר בָּהּ בְּתֹם הַגָּלוּת בְּאַרְצוֹת נֵכָר. וְהַיִּשׁוּב הַיְּהוּדִי שֶׁהִתְרַכֵּז בְּעִקָּר בְּאַרְבַּע הֶעָרִים הַקְּדוֹשׁוֹת (יְרוּשָׁלַיִם חֶבְרוֹן טְבֶרְיָה וּצְפַת) סָבְלוּ מִנַּחַת זְרוֹעָם שֶׁל הַמֶּסְלְמִים וְהַנּוֹצְרִים שֶׁנִּלְחֲמוּ בֵּינֵיהֶם וְכָבְשׁוּ אֶת הָאָרֶץ זֶה מִיָּדוֹ שֶׁל זֶה, כַּאֲשֶׁר בְּכָל פַּעַם שֶׁנִּכְבְּשָׁה מֵחָדָשׁ עַל יְדֵי אֶחָד הַצָּדָדִים מִיַּד הֵכֶרַזוּ הַיְּהוּדִים כְּאוֹיְבִים וּמְשַׁתְּפֵי פְּעֻלָּה שֶׁל הַצַּד הַשֵּׁנִי, וּבְכָךְ נֶחְשְׁפוּ לִפְרָעוֹת וּמַעֲשֵׂי רֶצַח נוֹרָאִיִּים. דָּמוֹ שֶׁל הַיְּהוּדִי נִשְׁפַּךְ כַּמַּיִם. כָּל זֹאת לְצַד הַמַּגֵּפוֹת שֶׁפָּרְצוּ חֲדָשִׁים לִבְקָרִים, אֲסוֹנוֹת טֶבַע כִּרְעִידוֹת אֲדָמָה קָשׁוֹת, וַאֲפִילּוּ רָעָב בּוֹ אֲנָשִׁים מָצְאוּ אֶת מוֹתָם בְּשֶׁל אִי יְכֹלֶת לָשִׂים יָדָם אַף עַל פִּת לֶחֶם יְבֵשָׁה.

יַעֲקֹב אָבִינוּ הָיָה מֶלֶךְ מַמָּשׁ. כַּאֲשֶׁר הוּא נִפְטַר וַאֲרוֹנוֹ הֹעֲלָה מִמִּצְרַיִם לְהִקָּבֵר בִּמְעָרַת הַמַּכְפֵּלָה, כָּל הַמְּלָכִים שֶׁל אֶרֶץ כְּנַעַן תָּלוּ אֶת הַכְּתָרִים שֶׁלָּהֶם עַל מִטָּתוֹ לְאוֹת כָּבוֹד, הִכִּירוּ בּוֹ בְּתוֹר הַמֶּלֶךְ הָאֲמִתִּי עֲלֵיהֶם (סוטה יג.). בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁיָּרְדוּ לְמִצְרַיִם הָיוּ בְּנֵי מְלָכִים. אֲבָל 210 שָׁנִים אַחֲרֵי הֵם יָצְאוּ מִמִּצְרַיִם שְׁבוּרִים וּרְצוּצִים, עֲבָדִים דּוֹר שְׁלִישִׁי וּרְבִיעִי, שְׁרוּיִים בְּתוֹךְ 49

שַׁעֲרֵי טֶמְאָה. הַגָּלוּת נָתְנָה בָּהֶם אוֹתוֹתֶיהָ, מֹרֶב שֶׁדָּרְכוּ עֲלֵיהֶם וְהִכּוּ בָּהֶם, שָׁפְכוּ אֶת דָּמָם וְהִפְחִיתוּ אֶת עֶרֶךְ חַיֵּיהֶם, הֵם גַּם הִרְגִּישׁוּ כִּי אֵין הֵם שָׁוִים דָּבָר, חַס וְשָׁלוֹם. הֵם שָׁכְחוּ מֵהֵיכָן בָּאוּ.

וְכָכָה הַיְהוּדִים שׁוֹמְעִים בְּכָל מָקוֹם שֶׁהֵם בְּעָיָה, וּמַגִּיעִים לַמַּסְקָנָה שֶׁכַּנִּרְאֶה זֶה נָכוֹן. וְהֵם מְבִינִים אֶת שׂוֹנְאֵיהֶם, אַחֲרֵי הַכֹּל אֲנַחְנוּ אוֹרְחִים כָּאן, אֵין לָנוּ אֶרֶץ מִשֶּׁלָּנוּ, אָנוּ מַגִּיעִים לְכָאן וּמִתְקַדְּמִים מַהֵר וְהֵם מַרְגִּישִׁים שֶׁאָנוּ בָּאִים מִבַּחוּץ וְלוֹקְחִים לָהֶם. אִם נָקִים מִדִּינָה מִשֶּׁלָּנוּ וַנַּעֲבֹר לְשָׁם, רָחוֹק מֵהָעַיִן רָחוֹק מֵהַלֵּב, וַדַּאי אָז הֵם כְּבָר לֹא יִשְׂנְאוּ אוֹתָנוּ יוֹתֵר... וְכָךְ הִתְחִיל הַמַּסָּע אַחַר הַקָּמַת "בַּיִת יְהוּדִי" בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. הַמַּסָּע הַזֶּה שֶׁעָבַר דֶּרֶךְ שׁוּרָה אֲרוּכָה שֶׁל יְסוּרִים וּמָוֶת וּבְשִׂיאָם הַשּׁוֹאָה הָאֱיֻמָּה שֶׁגָּבְתָה שִׁשָּׁה מִלְיוֹן מִבְּנֵי עַמֵּנוּ, הִסְתַּיְּמָה בְּהַכָּרַזַת מְדִינָה לָעָם הַיְהוּדִי בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, הִיא מְדִינַת יִשְׂרָאֵל. זֶהוּ, אָנוּ עַכְשָׁו כְּבָר לֹא בְּעָיָה שֶׁל הָעוֹלָם...

אֶלָּא שֶׁאָז נִפְתְּרָה "בְּעָיַת הַיְהוּדִים" וְנוֹלְדָה "בְּעָיַת מְדִינַת הַיְהוּדִים"! אַחֲרֵי שֶׁרִכַּזְנוּ אֶת רֹב יְהוּדֵי הָעוֹלָם בְּמָקוֹם אֶחָד, קַל יוֹתֵר לְרַכֵּז אֶת כָּל חִצֵּי הַשִּׂנְאָה אֵלֵינוּ. הַיְהוּדִים כְּבָר לֹא בְּעָיָה, "יִשְׂרָאֵל" הִיא הַבְּעָיָה הַגְּדוֹלָה שֶׁל הָעוֹלָם. אֲנַחְנוּ נֶגֶד הַמְּדִינִיּוּת שֶׁל יִשְׂרָאֵל, הַכִּבּוּשׁ הָאַכְזָרִי בַּשְּׁטָחִים, זֶה לֹא קָשׁוּר לְיַהֲדוּת. אָז לָמָּה בְּשֵׁם הַכַּעַס עַל יִשְׂרָאֵל רוֹצְחִים יְהוּדֵי חֲרֵדִי בְּצָרְפַת? מָה הַקֶּשֶׁר שֶׁלּוֹ לִבְעָיַת "מְדִינַת הַיְהוּדִים"? אֲבָל אָז עֻשָּׂו מִתָּמֵם: נָא לֹא לְבַלְבֵּל אוֹתָנוּ עִם הָעֲבֵרוֹת, אָנוּ אוֹהֲבִים (לְהָרוֹג) יְהוּדִים, זוֹ רַק יִשְׂרָאֵל הַבְּעָיָה"...

הַמְּדִינָה בִּקְשָׁה לְצַיֵּן יוֹם זִכָּרוֹן לַשּׁוֹאָה וְיוֹם זִכָּרוֹן לְחַלְלֵי מַעֲרָכוֹת יִשְׂרָאֵל וּלְאַחַר מִכֵּן אֶת יוֹם הָעַצְמָאוּת, לָתֵת אֶת

הַתְּחוּשָׁה שֶׁסָּבַלְנוּ וְהִקְרִבְנוּ וְלָכֵן זָכִינוּ לַבַּיִת מִשֶּׁלָּנוּ. אֲבָל יוֹם הַזִּכָּרוֹן לְחַלְלֵי מַעַרְכוֹת יִשְׂרָאֵל הָפַךְ גַּם לְזִכָּרוֹן שֶׁל אֶזְרָחִים הֲרוּגֵי פְּעֻלּוֹת הָאֵיבָה, מָה שֶׁהִכְפִּיל שִׁלֵּשׁ וְרִבַּע אֶת מִסְפַּר הַחֲלָלִים מֵאָז קוֹם הַמְּדִינָה וְעַד הַיּוֹם. אִם בַּשָּׁנִים הָרִאשׁוֹנוֹת שֶׁל הַמְּדִינָה הָיוּ לָנוּ מִלְחָמוֹת עִם אַרְצוֹת עָרַב וְרוֹב הַחֲלָלִים הָיוּ חַיָּלִים, הֲרֵי הָעֲבְדָה שֶׁיֵּשׁ לָנוּ "צָבָא חָזָק" שֶׁמַּרְתִּיעַ אֶת אַרְצוֹת עָרַב לֹא הִפְחִיתָה אֶת מִסְפַּר הַחֲלָלִים, הִיא הֶעֱבִירָה אֶת הַמִּלְחָמָה לְעֹרֶף וְשָׁם הַמִּסְפָּר רַק גָּדֵל מִשָּׁנָה לְשָׁנָה.

רֹב הַהֲרוּגִים הִנָּם אֶזְרָחִים פְּשׁוּטִים שֶׁיָּצְאוּ לְעוֹד יוֹם שֶׁל עֲבוֹדָה, לְמוּד אוֹ נוֹפֶשׁ, עָרְכוּ קְנִיּוֹת בַּשּׁוּק אוֹ חִכּוּ בְּתַחֲנַת אוֹטוֹבּוּס, וְהִנֵּה מַגִּיעַ יִשְׁמְעֵאלִי וְדוֹקֵר אוֹתָם לַמָּוֶת, יוֹרֶה אוֹ מִתְפּוֹצֵץ, וּמוֹסִיף עוֹד וְעוֹד מִשְׁפָּחוֹת לְמַעְגַּל הַשְּׁכֹל שֶׁלֹּא פּוֹסֵק.

אֵין לְהִתְפַּחֵשׁ וְלִכְפֹּר בַּטּוּבָה שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הֶחֱזִיר אוֹתָנוּ לְאַרְצֵנוּ אַחֲרֵי כָּל שְׁנוֹת הַגָּלוּת. וְאַף עַל פִּי שֶׁמְּיַסְּדֵי הַמְּדִינָה נִסּוּ בְּכָל כֹּחָם לְרוֹקֵן אֶת הַיַּהֲדוּת מִתּוֹךְ "מְדִינַת הַיְּהוּדִים", וַעֲשׂוּ מַעֲשִׂים שֶׁלֹּא יֵעָשׂוּ כְּלַפֵּי אֲנָשִׁים שׁוֹמְרֵי תּוֹרָה וּמִצְווֹת, וּבְעִקָּר כְּלַפֵּי הָעוֹלִים הַתְּמִימִים מֵאַרְצוֹת הַמִּזְרָח שֶׁנִּתְקוּ מֵהַדָּת וְהַמָּסֹרֶת בְּכֹחַ הַזְּרוֹעַ, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא רִחֵם עָלֵינוּ וְקוֹל הַתּוֹרָה הֵחֵל לְבַצְבֵּץ עַל אַדְמַת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הַקְּדוֹשָׁה. הָאָרֶץ שֶׁשִּׁמְּמָה 2,000 שָׁנָה פָּרְחָה מֵחָדָשׁ, יְשִׁיבוֹת וְכוֹלְלִים תַּלְמוּדֵי תּוֹרָה וּמִדְרָשִׁיוֹת, עוֹלָם הַתּוֹרָה בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הוּא הַגָּדוֹל וְהַמֻּבְחָר בְּיוֹתֵר בָּעוֹלָם, כַּאֲשֶׁר רֹב יְשִׁיבוֹת הַפְּאֵר הַגְּדוֹלוֹת שֶׁל אֵרוֹפָּה וְהַמִּזְרָח נִמְחֲקוּ בַּמִּלְחָמוֹת וּבַגָּלוּיוֹת. אֲבָל אָנוּ עֲדַיִן רְחוֹקִים מִלְּהַגִּיעַ אֶל הַמְּנוּחָה וְהַנַּחֲלָה.

סְלִיחָה שֶׁאֲנִי חָי...

בַּשָּׁנִים הָרִאשׁוֹנוֹת שֶׁל הַמְּדִינָה הָיְתָה יִשְׂרָאֵל בְּמַצָּב שֶׁל מִלְחָמָה מַתְמֶדֶת. אוֹיֵב מְשֻׁתָּף מִבַּחוּץ תָּמִיד סִיַּע לְאַחַד אֶת כָּל הַיְהוּדִים עַל פְּלָגָיו. הָיְתָה תְּקוּפָה שֶׁל צֶנַע וְשֶׁפֶל, אֲנָשִׁים קָנוּ מַרְגָּרִינָה בַּשּׁוּק הַשָּׁחוֹר... כֻּלָּם נִרְתְּמוּ לַמַּעֲרָכָה לִבְנוֹת יוֹתֵר וְיוֹתֵר אֶת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, אֶל מוּל הָעֲרָבִים שֶׁבִּקְּשׁוּ לַהֲרֹס וְלַהֲרֹג. וְכָךְ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא רָאָה אֶת הָאַחְדוּת שֶׁהָיְתָה בְּקֶרֶב עַמֵּנוּ וְהוּא נִלְחָם אֶת הַמִּלְחָמוֹת שֶׁלָּנוּ. אֶת מִלְחֶמֶת הָעַצְמָאוּת נִצְּחָה יִשְׂרָאֵל עִם חֵיל אֲוִיר שֶׁהָיָה מֻרְכָּב מִשְּׁלֹשָׁה מָטוֹסֵי רִסּוּס שֶׁזְּרָקוּ בַּלּוֹנֵי גָז קְטַנִּים מֵהָאֲוִיר... בְּמִבְצָע סִינַי כָּבְשָׁה יִשְׂרָאֵל אֶת חֲצִי הָאִי סִינַי בְּתוֹךְ 18 שָׁעוֹת! בְּמִלְחֶמֶת שֵׁשֶׁת הַיָּמִים נֶאֶחְזוּ יַרְדֵּן סוּרְיָה וּמִצְרַיִם וְחָזְרוּ לְיָדֵינוּ כָּל הַמְּקוֹמוֹת הַקְּדוֹשִׁים. נֵס עַל נֵס עַל נֵס!

עֵשָׂו וְיִשְׁמָעֵאל הָיוּ מֻפְתָּעִים, הֵם רָגִילִים שֶׁהַיְּהוּדִי מְשַׁמֵּשׁ לָהֶם כְּשָׂטִיחַ אֱנוֹשִׁי לְרַגְלֵיהֶם, לֹא אֶחָד שֶׁמַּכֶּה חֲזָרָה וְעוֹד מְנַצֵּחַ. פִּתְאוֹם הַיְּהוּדִי הִתְחִיל לְקַבֵּל כָּבוֹד! הַחֲבֵרָה הַגְּדוֹלָה בְּיוֹתֵר שֶׁל יִשְׂרָאֵל בְּשָׁנִים הָרִאשׁוֹנוֹת הָיְתָה צָרְפַת, מִי שֶׁנֶּחְשְׁבָה מֵאָז וּמִתָּמִיד לְאַחַת הַמְּדִינוֹת הָאַנְטִישֶׁמִיּוֹת בְּיוֹתֵר, אַף יוֹתֵר מִגֶּרְמַנְיָה הַנָּאצִית! הַיְּהוּדִי הֵרִים אֶת הָרֹאשׁ, אָז הֵם הוֹרִידוּ. אִי אֶפְשָׁר הָיָה לְהִתְוַכֵּחַ עִם הָעֲבֵדוּת שֶׁאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל שַׁיֶּכֶת לַיְּהוּדִים. אַדְמוֹת הָאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה נָפְלוּ לִידֵי עַם יִשְׂרָאֵל כִּפְרִי בָּשֵׁל, וְאֵלֶּה בְּתוֹרָם בָּנוּ וְהִפְרִיחוּ אֶת הַשְּׁמָמָה שֶׁשָּׁהֲתָה שָׁם 2,000 שָׁנָה, מִדְבָּר שֶׁלֹּא הִצְלִיחוּ לְהַפְרִיחַ הַיִּשְׁמְעֵאלִים, הַצַּלְבָנִים, הַטּוּרְקִים וְהַבְּרִיטִים שֶׁשָּׁלְטוּ כָּל הַשָּׁנִים הַלָּלוּ. בְּכָךְ הִתְקַיְּמָה הַבְּרָכָה שֶׁל הַנָּבִיא בְּתוֹךְ הַנְּבוּאָה עַל הַגְּלוּת שֶׁל עַם יִשְׂרָאֵל, שֶׁהָאֲדָמָה תִּשָּׁאֵר **שְׁמָמָה** עַד שֶׁיַּחְזְרוּ אֵלֶיהָ, שֶׁנֶּאֱמַר

(זכריה ז, יד): "וְאֲסָעֲרֵם עַל כָּל הַגּוֹיִם אֲשֶׁר לֹא יָדָעוּם וְהָאָרֶץ **נָשַׁמָּה** אַחֲרֵיהֶם מֵעוֹבֵר וּמֵשָׁב, וַיָּשִׂימוּ אֶרֶץ חֶמְדָּה **לְשַׁמָּה**".

רָאשֵׁי הַמֶּמְשָׁלָה הָרִאשׁוֹנִים, בְּמָקוֹם לְהַכִּיר בַּנִּסִּים הָעֲצוּמִים וּלְהָבִין שֶׁעַל פִּי דֶּרֶךְ הַטֶּבַע לֹא הָיְתָה לָנוּ אֶפְשָׁרוּת לְנַצֵּחַ, וְלִרְאוֹת בְּכָךְ אֶת אַהֲבָתוֹ שֶׁל אַבָּא שֶׁבַּשָּׁמַיִם שֶׁנִּלְחַם אֶת מִלְחֲמוֹתֵינוּ וְעָשָׂה לָנוּ אֶת הַנִּצָּחוֹנוֹת, בְּמָקוֹם כָּל זֹאת הֵם הָיוּ שִׁכּוֹרִים מ"**כֹּחִי וְעֹצֶם יָדִי** עָשׂוּ לִי אֶת הַחַיִל הַזֶּה", וּבְעַזּוּת פָּנִים זוֹ הֵם גַּם הִתְנַהֲגוּ אֶל מוּל אֻמּוֹת הָעוֹלָם שֶׁלֹּא הָיוּ רְגִילִים לִיהוּדִי שֶׁהוֹלֵךְ עִם רֹאשׁ זָקוּף. כַּאֲשֶׁר בַּאוּ"ם גִּנּוּ אוֹתָנוּ בַּפַּעַם הָרִאשׁוֹנָה, עָלָה שַׂגְרִיר יִשְׂרָאֵל בַּאוּ"ם וְקָרַע אֶת הוֹדָעַת הַגִּנּוּי כְּשֶׁהוּא זוֹכֶה לִמְחִיאוֹת כַּפַּיִם... הַזִּלְזוּל כְּלַפֵּי חוּץ הִרְתִּיחַ אֶת דָּמָם שֶׁל אֲרָצוֹת עָרֵב שֶׁקָּמוּ עַל הַמְּדִינָה הַקְּטַנָּה לְעוֹד מִלְחָמָה שֶׁבָּהּ הָאַבָּא הָאוֹהֵב הִמְשִׁיךְ לַעֲשׂוֹת לָנוּ עוֹד נִסִּים כַּאֲשֶׁר תּוֹךְ שִׁשָּׁה יָמִים הֵם הִפְסִידוּ שְׁטָחִים נִרְחָבִים וּבָהֶם כָּל הַמְּקוֹמוֹת הַקְּדוֹשִׁים לְעַם יִשְׂרָאֵל. הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הֶחֱזִיר לָנוּ אֶת יְרוּשָׁלַיִם חֶבְרוֹן שְׁכֶם וּבֵית לֶחֶם, אֶת הַר הַבַּיִת מְעָרַת הַמַּכְפֵּלָה קֶבֶר יוֹסֵף וְקֶבֶר רָחֵל. הַיִּשְׁמְעֵאלִים בָּרְחוּ עִם נַעֲלֵיהֶם בִּידֵיהֶם.

אֲבָל אָז בַּשִּׁלְטוֹן הָיָה רֹאשׁ מֶמְשָׁלָה אַחֵר, חֵסֶר קֶשֶׁר וַהֲבָנָה לְכָל מָה שֶׁקָּדוֹשׁ כְּמוֹ קוֹדְמָיו, וּנְטוּל הַחֻצְפָּה וְעַזּוּת הַפָּנִים שֶׁהָיְתָה לָהֶם מֵאִידָךְ, וְהַנְּהִירָה שֶׁל עַם יִשְׂרָאֵל אֶל הַמְּקוֹמוֹת הַקְּדוֹשִׁים לֹא הָיְתָה בְּדִיּוּק הַדָּבָר הָרָצוּי בְּיוֹתֵר עֲבוּרוֹ וַעֲבוּר הַשְׁקָפַת עוֹלָמוֹ הָעֲקוּמָה, וְלָכֵן הִכְרִיז הַשִּׁלְטוֹן הַיִּשְׂרְאֵלִי כִּי הוּא לֹא מְסַפֵּחַ אֶת הַשְּׁטָחִים שֶׁשֻּׁחְרְרוּ, אֶלָּא שׁוֹמֵר אוֹתָם לְקֶלַף מִקּוּחַ לְמַשָּׂא וּמַתָּן לְשָׁלוֹם עִם הַשְּׁכֵנִים הַיִּשְׁמְעֵאלִים. "הַיְהוּדִי הֶחָדָשׁ" שׁוּב הִרְכִּין אֶת רֹאשׁוֹ לְדַעַת הָעוֹלָם הַנָּכְרִי וְזֶה קָפַץ עַל הַמְּצִיאָה לִדְרֹךְ עָלָיו וּלְחַדֵּשׁ יָמָיו כְּקֶדֶם.

אִם הָיוּ אוֹתָם אֲנָשִׁי שִׁלְטוֹן לוֹמְדִים קְצָת תּוֹרָה הָיוּ רוֹאִים כִּי כַּאֲשֶׁר הַגּוֹי חוֹשֵׁב שֶׁהוּא מִישֶׁהוּ שֶׁמִּתְחַשְׁבִים בְּדַעְתּוֹ, אָז הִיא תִּהְיֶה שְׁלִילִית תָּמִיד. כָּךְ פַּרְעֹה מֶלֶךְ מִצְרַיִם הִבְטִיחַ לְמֹשֶׁה רַבֵּנוּ בְּכָל מַכָּה כִּי הוּא מְשַׁחְרֵר אֶת עַם יִשְׂרָאֵל בִּתְנַאי שֶׁהַמַּכָּה תֵּפָסֵק, אֲבָל לְאַחַר שֶׁזּוֹ פָּסְקָה וּמֹשֶׁה בִּקֵּשׁ מִמֶּנּוּ שׁוּב, אָמַר פַּרְעֹה לְעַצְמוֹ שֶׁאִם שׁוֹאֲלִים אֶת דַּעְתּוֹ כַּנִּרְאֶה שֶׁזֶּה תָּלוּי בּוֹ וְלָכֵן מֵהֵר לַעֲנוֹת: "לֹא"! אִם זֶה לֹא תָּלוּי בִּי אָז תֵּלְכוּ, מָה אַתֶּם שׁוֹאֲלִים? וְאִם אַתֶּם שׁוֹאֲלִים וְזֶה תָּלוּי בִּי, אָז לֹא תֵּלְכוּ לַמְרוֹת שֶׁאֲנִי מְקַבֵּל מַכּוֹת. מַדּוּעַ? כִּי אֲנִי שׁוֹנֵא אֶתְכֶם!

אֲבָל בַּמֶּמְשָׁלָה שֶׁלָּנוּ לֹא הָיָה מִישֶׁהוּ שֶׁיָּדַע מֵאֵיזֶה צַד פּוֹתְחִים אֶת הַחֻמָּשׁ, וּפָנוּ אֶל הָאוּ"ם לְתַוֵּךְ וּלְהַבִּיעַ אֶת דַּעְתּוֹ. וּמֵאָז אוֹתוֹ מוֹסָד מַאֲשִׁים אֶת הַמְּדִינָה שֶׁלָּנוּ בְּכָל הַבְּעָיוֹת וְהָרַע בָּעוֹלָם! כָּךְ הָפְכָה הַמְּדִינָה הַקְּטַנָּה שֶׁרֻבָּם לֹא יְכוֹלִים לְאַתֵּר אוֹתָהּ עַל הַמַּפָּה, לְמֶרְכַּז הַחֲדָשׁוֹת הָעוֹלְמִי. כֻּלָּם מְדַבְּרִים וְהַכֹּל בְּשִׁנְאָה וְקִנְאָה. בְּמְדִינוֹת כְּמוֹ יַפָּן יֵשׁ אַנְטִישֶׁמִיּוּת לַמְרוֹת שֶׁאֵין שָׁם יְהוּדִים שֶׁגָּרִים שָׁם כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה אֶפְשָׁר לִשְׂנֹא אוֹתָם... יוֹשֵׁב לוֹ יְהוּדִי נֶחְמָד בְּיִשְׂרָאֵל וְרוֹאֶה כֵּיצַד כָּל הָעוֹלָם עוֹסֵק בּוֹ וְלָמָּה הוּא שַׂיָּךְ לְמֶרְכַּז הָרֶשַׁע הָעוֹלְמִי, בְּעוֹד שֶׁבַּמְּדִינָה לְיָדוֹ יוֹשֵׁב נְשִׂיא רוֹדָן שֶׁרוֹצֵחַ מֵאוֹת אַלְפֵי זְקֵנִים נָשִׁים וִילָדִים מִבְּנֵי עַמּוֹ וְאַף אֶחָד לֹא מְצַפְצֵף! זֶה לֹא הֶגְיוֹנִי! מַדּוּעַ זֶה כָּךְ?

וְהַתְּשׁוּבָה הִיא: עֵשָׂו שׂוֹנֵא לְיַעֲקֹב (תנחומא שמות, כז). רַק שֶׁהוּא מִתְבַּיֵּשׁ לְהַבִּיעַ שִׂנְאָה לִיהוּדִי בְּגָלוּי, כִּי אַפִּילוּ הוּא נִגְעַל מֵעַצְמוֹ אַחֲרֵי מִלְחֶמֶת הָעוֹלָם הַשְּׁנִיָּה לְגַלּוֹת עַד כַּמָּה הוּא מִפְלֶצֶת וְלֹא אֱנוֹשִׁי, וְלָכֵן הוּא מְשַׁנֶּה אֶת הַלָּשׁוֹן: אָנוּ לֹא שׂוֹנְאִים יְהוּדִים חַס וְשָׁלוֹם, אֲנַחְנוּ רַק דּוֹאֲגִים לַפְּלֶשְׁתִּינָאִים הַמִּסְכֵּנִים, הַבְּעָיָה הִיא הַמְּדִינָה, הַכִּבּוּשׁ, אֲבָל יְהוּדִים? מָה

פִּתְאוֹם. וְהַשִּׁלְטוֹן בַּמְּדִינָה שֶׁלָּנוּ שֶׁהִמְשִׁיךְ לִהְיוֹת מְנֻתָּק מִדָּתוֹ וּמְהִתְיַעֲצוּת בַּחֲכָמֶיהָ, הִקְשִׁיב לְעֵשָׂו וְאִמֵּץ לְעַצְמוֹ אֶת טַעֲנוֹתָיו. פִּתְאוֹם הִתְחִילוּ לְהִתְנַצֵּל שֶׁנֶּאֱלָצִים לְהָגֵן עַל עַצְמֵנוּ. חַיָּל הוֹרֵג מְחַבֵּל וְנִשְׁלַח לַכֶּלֶא, בְּעוֹד שֶׁלַּמְחַבֵּל קוֹרְאִים "הַמָּנוֹחַ" בְּתַחֲנַת הָרַדְיוֹ הַצְּבָאִית...

יִרְאָה שְׁלֵמָה

כֵּיצַד הִגַּעְנוּ לְמְצִיאוּת כָּזוֹ, שֶׁכָּל הָעוֹלָם מַאֲשִׁים אוֹתָנוּ וְאָנוּ מְקַבְּלִים וּמִתְנַצְּלִים? וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עוֹנֶה לָנוּ כִּי אִם אֲנַחְנוּ חוֹשְׁבִים שֶׁהַכֹּל בְּאַשְׁמָתֵנוּ אָז אָנוּ צוֹדְקִים! הַכֹּל בְּאַשְׁמָתֵנוּ! אֲבָל לֹא בִּגְלַל שֶׁאֲנַחְנוּ לֹא מִתְנַהֲגִים בְּסֵדֶר עִם הַפַּלֶּשְׁתִּינָאִים אוֹ עִם הָאו"ם, אֶלָּא בִּגְלַל שֶׁאָנוּ לֹא מִתְנַהֲגִים בְּסֵדֶר כְּלַפֵּי ה' יִתְבָּרַךְ! שָׂכַחְנוּ צִוּוּי חָשׁוּב שֶׁנָּתַן לָנוּ ה' לְקַיֵּם אִם וְכַאֲשֶׁר אָנוּ נִכְנָסִים לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, תְּנַאי קָבְלָה שֶׁאוֹתוֹ אָנוּ קוֹרְאִים בַּפָּרָשָׁה הַנִּקְרֵאת בַּתְּקוּפָה זוֹ (ויקרא יט, ב): "קְדֹשִׁים תִּהְיוּ כִּי קָדוֹשׁ אֲנִי". זֶה הַתְּנַאי. גַּם אִם לַמְּדִינָה יִהְיֶה הַצָּבָא הֲכִי חָזָק בָּעוֹלָם וְנֶשֶׁק אַטוֹמִי, כֹּחוֹת בִּטָּחוֹן וּמוֹדִיעִין מְעֻלִּים, אִם אֵין לָנוּ אֶת הָעִקָּר שֶׁזּוֹ הַקְּדֻשָּׁה, כְּלוּם לֹא שָׁוֶה!

בְּתוֹךְ פָּרָשַׁת "קְדוֹשִׁים" מוּבָאִים דִּינֵי אִסּוּר עָרְלָה (ויקרא יט, כג-כה). אָדָם שׁוֹתֵל לְעַצְמוֹ עֵץ פֵּרוֹת. כָּל הַפֵּרוֹת הַיּוֹצְאִים בִּשְׁלֹשׁ הַשָּׁנִים הָרִאשׁוֹנוֹת יֵשׁ לָהֶם דִּין עָרְלָה, כְּלוֹמַר הֵם אֲסוּרִים בָּאֲכִילָה וַאֲפִילּוּ בַּהֲנָאָה, אָסוּר לָתֵת לַכְּלָבִים, צָרִיךְ לְהַשְׁמִיד מִן הָעוֹלָם! אָדָם שׁוֹתֵל עֵץ וּמַשְׁקֶה אוֹתוֹ, מְטַפֵּל בּוֹ בַּקַּיִץ וּבַחֹרֶף וְהִנֵּה יוֹצְאִים פֵּרוֹת. בָּאָה הַתּוֹרָה וְאוֹמֶרֶת לוֹ לִשְׁרֹף הַכֹּל, לְבָעֵר מִן הָעוֹלָם! הָאִישׁ אוֹסֵף אֶת הַפֵּרוֹת וּמַשְׁמִידָם. וְכָךְ הוּא מַמְשִׁיךְ לִטְרֹחַ שָׁנָה שְׁנִיָּה וְיוֹצְאִים פֵּרוֹת חֲדָשִׁים וְשׁוּב הַתּוֹרָה בָּאָה וְאוֹמֶרֶת לוֹ: גַּם אֶת אֵלֶּה צָרִיךְ לְאַבֵּד. מִתְאוֹשֵׁשׁ

הָאָדָם מְצַעֲרוֹ וּפוֹעֵל שָׁנָה שְׁלִישִׁית שְׁלֵמָה עַד שֶׁיּוֹצְאִים פֵּרוֹת חֲדָשִׁים, וְשׁוּב אוֹמְרִים לוֹ: אָסוּר! תַּשְׁמִיד.

מַגִּיעָה הַשָּׁנָה הָרְבִיעִית, הוּא קוֹטֵף אֶת הַפֵּרוֹת בְּשִׂמְחָה, הָרֵגַע הַמְיֻחָל לוֹ חִכָּה זְמַן רַב, אֲבָל אָז הַתּוֹרָה אוֹמֶרֶת לוֹ כִּי פֵּרוֹת אֵלֶּה הֵם קְדוֹשִׁים, "נֶטַע רְבָעִי", וְאֶפְשָׁר לֶאֱכֹל אוֹתָם רַק בִּירוּשָׁלַיִם! אִם יֵרָצֶה לְאָכְלָם כָּאן, יָכוֹל לִפְדּוֹתָם וּבַכֶּסֶף לִקְנוֹת אֹכֶל בִּירוּשָׁלַיִם, אֲבָל לְלֹא פִּדְיוֹן אוֹ עֲלָיָה לִירוּשָׁלַיִם, הוּא לֹא מֻתָּר גַּם בְּפֵרוֹת אֵלּוּ. רַק בַּשָּׁנָה הַחֲמִשִּׁית הוּא יוֹצֵא מִכָּל דִּינֵי עָרְלָה וְנֶטַע רְבָעִי, אָמְנָם כָּל הַנִּקְטָף הוּא טֵבֶל וְצָרִיךְ לְהַפְרִישׁ מִמֶּנּוּ תְּרוּמוֹת וּמַעֲשְׂרוֹת, אֲבָל סוֹף סוֹף הוּא יָכוֹל לֶאֱכֹל וְלֵהָנוֹת מֵהַפֵּרוֹת, מָה שֶּׁלֹּא יָכוֹל הָיָה לַעֲשׂוֹת בִּשְׁלֹשׁ הַשָּׁנִים הָרִאשׁוֹנוֹת שֶׁל הָעָרְלָה.

בְּשָׁנִים עָבְרוּ, פֵּרוֹת הָעָרְלָה בִּשְׁלֹשׁ הַשָּׁנִים הָרִאשׁוֹנוֹת לְחַיֵּי הָעֵץ לֹא הָיוּ מְשֻׁפָּרִים בְּמְיֻחָד, אֲבָל עִם הִתְפַּתְּחוּת הַטֶּכְנוֹלוֹגְיָה בְּהַשְׁבָּחַת עֵצִים מִצַּד אֶחָד, וְהָעֲבָדָה שֶׁבְּיָמֵינוּ גַּם קַל לְנַיֵּד עֵצִים מִמָּקוֹם לְמָקוֹם וּפְעָמִים כְּשֶׁנִּשְׁתַּל בְּמָקוֹם חָדָשׁ יֵשׁ לוֹ שׁוּב דִּין שֶׁל שְׁלוֹשׁ שָׁנוֹת עָרְלָה לַמְרוֹת שֶׁהוּא עֵץ וָתִיק, הֲרֵי שֶׁבְּיָמֵינוּ יֵשׁ הַרְבֵּה פֵּרוֹת יָפִים טְעִימִים וּמְשֻׁבָּחִים שֶׁצָּרִיךְ לְאַבֵּד מִן הָעוֹלָם בִּגְלַל אִסּוּר עָרְלָה. וְזֶה כְּבָר נִסָּיוֹן קָצַת יוֹתֵר קָשֶׁה.

הִכַּרְתִּי יְהוּדִי יָרֵא שָׁמַיִם שֶׁחָמוּתוֹ הֶחְלִיטָה לִשְׁתֹּל עֲצֵי תַּפּוּזִים נַנְסִיִּים אֶצְלָהּ בֶּחָצֵר. הָיוּ אֵלֶּה עֵצִים בְּנֵי שְׁנָתַיִם וְלָכֵן הַפֵּרוֹת הָרִאשׁוֹנִים שֶׁיָּצְאוּ הָיָה לָהֶם דִּין עָרְלָה שֶׁל הַשָּׁנָה הַשְּׁלִישִׁית. וְכָךְ הִסְבִּיר אוֹתוֹ יְהוּדִי יָקָר לַחֲמוֹתוֹ כִּי פֵּרוֹת אֵלֶּה הֵן עָרְלָה וְיֵשׁ לִקְטֹף וּלְאַבְּדָם. הוּא נִכְנַס אֶל הַגִּינָה וּמָצָא פֵּרוֹת יָפִים וַעֲסִיסִיִּים, כָּאֵלֶּה שֶׁהוּא לֹא מוֹצֵא אַף בַּחֲנוּיוֹת מֻבְחָרוֹת

הוּא הִבִּיט בַּחֲמוֹתוֹ כְּיַצַד לִבָּהּ נִמְחַץ בְּקִרְבָּהּ, פְּרוֹת כָּאֵלֶּה יֵלְכוּ לְאִבּוּד? הֵיא הִצִּיעָה לוֹ שֻׁלְפָּחוֹת יִתֵּן לַשְּׁכֵנִים הַנִּזְקָקִים מִלְּמַעְלָה, יַעֲשֶׂה מִצְוָה... וְהוּא הָיָה צָרִיךְ לְהַסְבִּיר לָהּ שֶׁהַמִּצְוָה זֶה דַּוְקָא לְבָעֵר אוֹתָם מִן הָעוֹלָם שֶׁאֲפִילוּ הַחֲתוּלִים שֶׁלָּנוּ לֹא יֵהָנוּ מֵהֶם...

רִבִּי נָתָן מִבְּרֶסְלַב כּוֹתֵב (ליקו״ה הל׳ ערלה ד, יז) כִּי שְׁלוֹשׁ שָׁנוֹת הָעָרְלָה מְסַמְּלוֹת מִלְחָמָה שֶׁאָדָם צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת בְּשָׁלֹשׁ תַּאֲווֹת שֶׁהֵן קְלִפּוֹת טֻמְאָה מִתְרַבּוֹת הַגּוֹיִם הַמַּשְׁפִּיעוֹת עַל הַיְהוּדִים: תַּאֲוַת עֲרָיוֹת, תַּאֲוַת מָמוֹן וְתַאֲוַת אֲכִילָה. בְּכָל שָׁנָה יֵשׁ שְׁלֹשָׁה רְגָלִים שֶׁכָּל אֶחָד מֵהֶם עוֹמֵד לְתִקּוּן שֶׁל תְּאֲוָה אַחֶרֶת: פֶּסַח מְסֻגָּל לְתִקּוּן תַּאֲוַת הַמָּמוֹן, שָׁבוּעוֹת מְסֻגָּל לְתִקּוּן תַּאֲוַת הָעֲרָיוֹת וְסֻכּוֹת מְסֻגָּל לְתִקּוּן תַּאֲוַת הָאֲכִילָה. אֲבָל כֵּיוָן שֶׁכָּל תַּאֲוָה כְּלוּלָה גַּם מֵהַשְׁתַּיִם הָאֲחֵרוֹת לָכֵן שָׁנָה אַחַת לֹא מַסְפִּיקָה, וּצְרִיכִים לַעֲבֹר אֶת שְׁלֹשֶׁת הָרְגָלִים שָׁלֹשׁ פְּעָמִים כְּדֵי שֶׁבְּכָל רֶגֶל נְבַטֵּל מִכָּל תַּאֲוָה אֶת שְׁלֹשֶׁת הֶבֵּטֶיהָ, וְאֵלֶּה שְׁלוֹשׁ שָׁנוֹת הָעָרְלָה. לְאַחַר שֶׁעָמַלְנוּ בְּשָׁלֹשׁ שָׁנִים אֵלֶּה לְהָסִיר אֶת שְׁלֹשׁ הַטֻּמְאוֹת הָאֵלֶּה עַל יְדֵי הַרְחָקָה מֵהֶן, שֶׁכֵּן הָעָרְלָה אָסוּרָה הֵן בָּאֲכִילָה וְהֵן בַּהֲנָאָה וְיֵשׁ לְהַעֲבִיר אוֹתָהּ מִן הָעוֹלָם, כָּךְ עָשִׂינוּ עִם שָׁלוֹשׁ טֻמְאוֹת אֵלֶּה, כְּעֵת מַגִּיעָה הַשָּׁנָה הָרְבִיעִית שְׁבָה אָנוּ בּוֹרְרִים בֵּין הַקֹּדֶשׁ לַחוֹל, וּמַעֲלִים אֶת הַבִּכּוּרִים אֶל יְרוּשָׁלַיִם.

הַיְהוּדִי מְקַבֵּל נֶפֶשׁ אֱלֹקִית בְּגוּף גַּשְׁמִי. הַגּוּף ״צוֹמֵחַ קֹדֶם״ מִן הָאֲדָמָה וּמְחֻבָּר אֶל הַחֹמֶר וְעָטוּף בִּקְלִפּוֹת עָרְלָה. עַל יְדֵי שֶׁאָנוּ עוֹבְדִים עַל עַצְמֵנוּ וְעַל מִדּוֹתֵינוּ, אָנוּ גּוֹזְרִים אֶת עַצְמֵנוּ גַּם בַּמֻּתָּר לָנוּ מִלְּבַד מָה שֶׁבּוֹרְחִים מִכָּל הָאָסוּר לָנוּ, וְלוֹמְדִים אֶת כָּל הַהֲלָכוֹת הַקְּשׁוּרוֹת לְגַבֵּי שָׁלוֹשׁ תַּאֲוֹת אֵלּוּ עַל מְנָת לְשַׁבְּרָם וּלְהַעֲבִירָם מִן הָעוֹלָם, אֲזַי בְּשָׁנָה הָרְבִיעִית אֶפְשָׁר

לַעֲלוֹת לִירוּשָׁלַיִם, שֶׁפֵּרוּשׁ שְׁמָהּ הוּא "יִרְאֶה-שָׁלֵם", שֶׁכֵּן מַלְכִּי צֶדֶק, הוּא שֵׁם בֶּן נֹחַ, הָיָה הַמֶּלֶךְ הָרִאשׁוֹן בָּעִיר וְקָרָא לָהּ "שָׁלֵם", שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית יד, יח): "וּמַלְכִּי צֶדֶק מֶלֶךְ **שָׁלֵם** הוֹצִיא לֶחֶם וָיָיִן וְהוּא כֹהֵן לְאֵל עֶלְיוֹן", וְאַבְרָהָם אָבִינוּ שְׁעָקַד אֶת יִצְחָק עַל הַר הַמּוֹרִיָּה קָרָא לַמָּרוֹם "יִרְאֶה" שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית כב, יד): "וַיִּקְרָא אַבְרָהָם שֵׁם הַמָּקוֹם הַהוּא ה' **יִרְאֶה** אֲשֶׁר יֵאָמֵר הַיּוֹם בְּהַר ה' יֵרָאֶה", וְלָכֵן ה' קָרָא אֶת הָעִיר עַל שֵׁם הַשֵּׁמוֹת שֶׁנָּתְנוּ שְׁנֵי הַצַּדִּיקִים, וּפֵרוּשׁוֹ "יִרְאָה שְׁלֵמָה".

אָדָם שֶׁעוֹבֵד עַל מִדּוֹתָיו כִּי הוּא שׁוֹאֵף לְהִדַּבֵּק לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יָכוֹל לְהַגִּיעַ לַדַּרְגָּה שֶׁהוּא יְקַדֵּשׁ אֶת תַּאֲוֹתָיו, שֶׁכֵּן מָמוֹן עֲרָיוֹת וּמַאֲכַל בְּשָׂרְשָׁם אֵינָם דְּבָרִים אֲסוּרִים אִם עוֹשִׂים אוֹתָם מַעֲשִׂים שֶׁבִּקְדֻשָּׁה. מָמוֹן הוּא לֹא דָּבָר רַע, חֲרֵי עִמּוֹ אֶפְשָׁר לַעֲשׂוֹת צְדָקוֹת וְחֶסֶד וּלְהַרְבּוֹת בְּתוֹרָה. עֲרָיוֹת אֵינָן דָּבָר רַע כַּאֲשֶׁר מְדֻבָּר בְּאִשְׁתּוֹ הַמֻּתֶּרֶת לוֹ, אֲזַי הוּא זוֹכֶה לְקַיֵּם אֶת הַמִּצְוָה הָרִאשׁוֹנָה בַּתּוֹרָה שֶׁל פְּרִיָּה וּרְבִיָּה, וּלְהַעֲמִיד בָּנִים צַדִּיקִים. אֲכִילָה הִיא דָּבָר חָשׁוּב לְחַזֵּק אֶת הַגּוּף לַעֲבֹד אֶת ה', וְכֵן אֶפְשָׁר לְקַיֵּם בּוֹ מִצְוֹת שׁוֹנוֹת כְּגוֹן תְּרוּמוֹת וּמַעֲשְׂרוֹת וְהַפְרָשַׁת חַלָּה, וְכַמּוּבָן לְבָרֵךְ עָלָיו. נִמְצָא כִּי בְּעוֹד שֶׁתַּאֲוֹת אֵלּוּ קַיָּמוֹת אֵצֶל הַגּוֹיִם בְּצוּרָה הָרָעָה בִּלְבַד, אֵצֶל הַיְהוּדִים הַטּוֹב וְהָרָע מְעֹרָבָבִים בְּשֶׁל חֵטְא אָדָם הָרִאשׁוֹן שֶׁאָכַל מִפְּרִי עֵץ הַדַּעַת טוֹב וְרַע וְעִרְבְּבָם, וַעֲלֵיהֶם מוּטָל לְבָרֵר אֶת הַטּוֹב מִתּוֹךְ הָרַע וּבְכָךְ לְהַגִּיעַ לִשְׁלֵמוּת הַיִּרְאָה.

וְלֹא תֵלְכוּ בְּחֻקּוֹת הַגּוֹי

הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַזְהִיר אוֹתָנוּ כִּי אִם לֹא נַעֲבֹד עַל הַמִּדּוֹת שֶׁלָּנוּ לְבָרֵר הַטּוֹב מִתּוֹךְ הָרַע וּלְקַדֵּשׁ עַצְמֵנוּ, חֲרֵי שֶׁהַטֻּמְאָה שֶׁל אֻמּוֹת הָעוֹלָם תִּגְבַּר עָלֵינוּ וְתִגְרֹם לָנוּ לַעֲשׂוֹת רַע.

אָנוּ הַיְחִידִים מִכָּל אֻמּוֹת הָעוֹלָם שֶׁמְּסֻגָּלִים לְקַדֵּשׁ אֶת הַחֹמֶר. לָכֵן בְּפָרָשַׁת קְדוֹשִׁים יֵשׁ דִּינֵי הָעֲרָלָה הָאֲסוּרָה בָּאֲכִילָה שֶׁהוּא כְּנֶגֶד תַּאֲוַת הָאֲכִילָה, פָּרָשַׁת הָעֲרָיוֹת הָאֲסוּרוֹת (ויקרא כ, י-כא) כְּנֶגֶד תַּאֲוַת הָעֲרָיוֹת, וְדִינֵי גֵּזֶל בָּהֶם הִתְרָה ה׳ לֹא לִגְזֹל מַתְּנוֹת עֲנִיִּים, לֹא לִגְנֹב, לֹא לְשַׁקֵּר בִּשְׁבוּעָה וּשְׁאָר אִסּוּרִים שֶׁכֻּלָּם נוֹבְעִים מִתַּאֲוַת הַמָּמוֹן (שם יט, ט-יג). וּלְאַחַר שֶׁהַתּוֹרָה מוֹנָה אֶת כָּל הָאִסּוּרִים וְהַדִּינִים כְּנֶגֶד ג׳ תַּאֲוֹוֹת הַנַּ״ל, הִיא מְסַיֶּמֶת בְּאַזְהָרָה (שם כ, כב-כג): ״וּשְׁמַרְתֶּם אֶת כָּל חֻקֹּתַי וְאֶת כָּל מִשְׁפָּטַי וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם **וְלֹא תָקִיא אֶתְכֶם הָאָרֶץ** אֲשֶׁר אֲנִי מֵבִיא אֶתְכֶם שָׁמָּה לָשֶׁבֶת בָּהּ. **וְלֹא תֵלְכוּ בְּחֻקּוֹת הַגּוֹי** אֲשֶׁר אֲנִי מְשַׁלֵּחַ מִפְּנֵיכֶם **כִּי אֶת כָּל אֵלֶּה עָשׂוּ וָאָקֻץ בָּם**״. אִם נְחַקֶּה אֶת הַגּוֹיִם וְנַעֲשֶׂה רַע כְּמוֹתָם חֲרֵי שֶׁהָאָרֶץ הַזּוֹ תָּקִיא אוֹתָנוּ הַחוּצָה, כִּי ה׳ לֹא מוּכָן שֶׁיִּטַּמְּאוּהָ.

עָבְרוּ כַּמָּה וְכַמָּה עֲשׂוֹרִים מֵאָז שֶׁהַמְּדִינָה שֶׁלָּנוּ קָמָה, שָׁנִים הַשְּׁקוּלוֹת לִשְׁלֹשׁ שְׁנוֹת הָעֲרָלָה. שָׁנִים שֶׁל חֹמֶר בּוֹ בָּנִינוּ בִּנְיָן נֶהְדָּר אֲבָל חָסַר לֵב וּקְדֻשָּׁה. כָּעֵת הִגִּיעַ לַהֲפֹךְ אֶת פְּרִיוֹ קֹדֶשׁ הִלּוּלִים, לְהַכְנִיס נְשָׁמָה אֶל הַגּוּף, לְהָסִיר קְלִפּוֹת הַטֻּמְאָה וּלְהַכְנִיס אֶת הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה שֶׁתְּבִיאֵנוּ לִירוּשָׁלַיִם, לְיִרְאָה הָשְׁלֵמָה. הַמְּדִינָה נוֹלְדָה וְצַמְּחָה מִתּוֹךְ עָרְלָה דַּוְקָא, כִּי כְּמוֹ בְּעָרְלַת הַמִּילָה שֶׁהַתִּינוֹק נוֹלָד עִמָּהּ בְּשֶׁל רְצוֹנוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁהַהוֹרִים שֶׁל הַיֶּלֶד יִשְׁתַּתְּפוּ בִּיצִירָתוֹ עַל יְדֵי שֶׁיְּבִיאוּהוּ לִשְׁלֵמוּת, כָּךְ הַמְּדִינָה הַזּוֹ נוֹצְרָה עַל יְדֵי אֲנָשִׁים שֶׁבִּקְּשׁוּ לִמְחֹק הַכֹּל, וּרְצוֹן ה׳ הוּא שֶׁהָעָם עַצְמוֹ יִרְצֶה בַּתּוֹרָה וּבַחֲזָרָתָהּ, וְלֹא יִגְדַּל לְתוֹכָהּ כְּמִצְוַת אֲנָשִׁים מְלֻמָּדָה.

וְלָכֵן הַמְּדִינָה הַזּוֹ קָמָה לְתוֹךְ מִלְחֲמוֹת וְהַשְׁנָאָה בַּחוּץ אֵלֵינוּ רַק הוֹלֶכֶת וְגוֹבֶרֶת כְּדֵי שֶׁנָּבִין שֶׁעָשָׂו שׂוֹנֵא לְיַעֲקֹב, וְגַם יִשְׁמָעֵאל לֹא מְחַבֵּב אוֹתָנוּ בְּמְיֻחָד, אֵין לָנוּ מָה לְחַפֵּשׂ מִחוּץ לַבָּיִת. חָזַרְנוּ אֶל הַבַּיִת אַחֲרֵי 2,000 שָׁנוֹת גָּלוּת, אֲבָל אַחֲרֵי

שֶׁהַגּוּף נִכְנַס וְנָח צָרִיךְ לִפְתֹּחַ אֶת הַדֶּלֶת לַנְּשָׁמָה שֶׁגַּם הִיא תִּסַּיֵּם אֶת גְּלוּתָהּ וְתִכָּנֵס אֶל הַבַּיִת.

כַּאֲשֶׁר אָדָם בּוֹנֶה בַּיִת הוּא מַתְחִיל עִם הַשֶּׁלֶד, בְּטוֹן וּבַרְזֶלִים. אַחַר כָּךְ הוּא עוֹבֵר לְשָׁלָב שֶׁל עֲבוֹדוֹת פְּנִים חַשְׁמַל וְצַנֶּרֶת, וּמִשָּׁם לַשָּׁלָב הַשְּׁלִישִׁי שֶׁל עֲבוֹדוֹת גְּמוּר כְּמוֹ טִיחַ צֶבַע וְרִצּוּף. בַּסּוֹף מַגִּיעָה "הַשָּׁנָה הָרְבִיעִית" שֶׁהוּא עוֹשֶׂה חֲנֻכַּת בַּיִת, מַתְקִין מְזוּזָה וְלוֹמֵד תּוֹרָה כְּבָר בַּלַּיְלָה הָרִאשׁוֹן, לְהַבְהִיר שֶׁאֵין זֶה בַּיִת רָאוּי לָלוּן בּוֹ אֲפִילוּ לַיְלָה אֶחָד אִם אֵין שָׁם קוֹל תּוֹרָה, שֶׁכֵּן מָקוֹם שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לֹא דוֹרֵךְ בּוֹ, גַּם אָנוּ לֹא נָגוּר שָׁם.

שִׁבְעָה עָשׂוֹרִים עָבְרוּ עַל מְדִינָתֵנוּ, בְּמִלְחָמוֹת שֶׁהָיוּ עָלֵינוּ מִבַּיִת וּמִחוּץ בָּנֵינוּ אֶת הַשֶּׁלֶד, עָשִׂינוּ אֶת עֲבוֹדַת הַפְּנִים וְעָשִׂינוּ אֶת הַגְּמוּר. כָּעֵת נִקַּח אֶת הַבַּיִת הַקָּיָם וְנַעֲשֶׂה לוֹ חֲנֻכַּת בַּיִת. וְלָכֵן בֵּין הַיָּמִים בָּהֶם אָנוּ מְצַיְּנִים אֶת יוֹם הַשּׁוֹאָה וְיוֹם הַזִּכָּרוֹן וְיוֹם הָעַצְמָאוּת, יָמִים בָּהֶם אָנוּ מְצַיְּנִים אֶת מְחִיר הַדָּמִים הַיָּקָר שֶׁשִּׁלַּמְנוּ כְּדֵי לְהַעֲמִיד לָנוּ בַּיִת, דַּוְקָא אָז אָנוּ קוֹרְאִים אֶת פָּרָשַׁת "קְדוֹשִׁים" לְהַזְכִּיר לָנוּ לֹא לִשְׁפֹּחַ אֶת הַחֵלֶק הַכִּי חָשׁוּב שֶׁיַּכְשִׁיר לָנוּ אֶת הַמְּגוּרִים בַּבַּיִת, שֶׁיְּסַיֵּם אֶת הָעֲרָלָה הָאֲסוּרָה בָּאֲכִילָה וְיָבִיא לָנוּ פְּרִי קָדוֹשׁ רָאוּי לַאֲכִילָה וַעֲשִׂיַּת מִצְוֹת, עָלֵינוּ לְקַדֵּשׁ אֶת עַצְמֵנוּ וּלְהָסִיר אֶת הַתַּאֲווֹת שְׁנִּדְבָּקוֹת בָּנוּ בְּשֶׁל תַּרְבּוּת הַגּוֹיִם. הָאָרֶץ כְּבָר הֵקִיאָה אוֹתָם וְלֹא קָלְטָה מֵהֶם בְּכָל הַשָּׁנִים שֶׁלֹּא הָיִינוּ כָּאן כִּי הֵם לֹא מְסֻגָּלִים לְעוֹלָם לְהַגִּיעַ לְדַרְגּוֹת הַקְּדֻשָּׁה שֶׁיִּהְיוּ רְאוּיִם לָגוּר כָּאן, אֲבָל אֲנַחְנוּ כֵּן יְכוֹלִים, וְזוֹ הָעֲבוֹדָה שֶׁלָּנוּ.

בָּרוּךְ ה' אָנוּ רוֹאִים כִּי בְּשָׁנִים הָאַחֲרוֹנוֹת רַבּוּ שְׁעוּרֵי הַתּוֹרָה בְּיוֹם הָעַצְמָאוּת, לְקַיֵּם אֶת דִּבְרֵי חֲזַ"ל (אבות פ"ו, ה"ב): אֵין

בֵּן חוֹרִין אֲלָא מִי שֶׁעוֹסֵק בַּתַּלְמוּד תּוֹרָה, וְכָךְ יְהוּדִים רַבִּים הַנִּמְצָאִים בְּיוֹם חֹפֶשׁ מֵעֲבוֹדָתָם זוֹכִים לִטְעֹם מֵהַפְּרִי לְאַחַר שָׁלֹשׁ שָׁנִים שֶׁל עָרְלָה, וּלְהַרְגִּישׁ אֶת הַקְּדֻשׁ שֶׁמַּעֲלִים לִירוּשָׁלַיִם. עַל יְדֵי הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹות שֶׁאָנוּ זוֹכִים לְקַיֵּם עַל אַדְמַת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אָנוּ זוֹכִים לְהוֹקִיר וּלְיַקֵּר אֶת זִכְרָם שֶׁל כָּל אֵלֶּה שֶׁשִּׁלְמוּ אֶת הַמְּחִיר הַיָּקָר מִכָּל כְּדֵי שֶׁנּוּכַל לַעֲשׂוֹת זֹאת, וְאָנוּ בְּתוֹרֵנוּ מַחְזִירִים לָהֶם וּמוֹעִילִים לְעִלּוּי נִשְׁמָתָם הַנִּצְחִית בְּתוֹרָה וּמִצְוֹות שֶׁאָנוּ לוֹמְדִים וְעוֹשִׂים. לְאַחַר 2,000 שָׁנוֹת גָּלוּת שׁוּב קוֹל הַתּוֹרָה נִשְׁמָע בְּאַרְצֵנוּ בְּגָאוֹן וְהוּא הוֹלֵךְ וְגוֹבֵר. הָבָה נָרִימָה קוֹלֵנוּ וֶה הַשָּׁמַיְמָה וְנִזְכֶּה סוֹף סוֹף לַגְּאֻלָּה הַשְּׁלֵמָה.

ל"ג לעומר

הִלּוּלָא לְצַדִּיקָיָא

לְאַחַר שְׁנֵי שְׁלִישׁ מִתְּקוּפַּת סְפִירַת הָעֹמֶר שֶׁאוֹתָם צִיְּנוּ עִם סַמְמָנֵי אֲבֵלוּת עַל מוֹתָם שֶׁל 24 אֶלֶף תַּלְמִידָיו שֶׁל רַבִּי עֲקִיבָא שֶׁמֵּתוּ בִּתְקוּפָה זוֹ, מַגִּיעַ יוֹם גָּדוֹל, יוֹם הַהִלּוּלָא שֶׁל תַּלְמִידוֹ הַגָּדוֹל שֶׁל רַבִּי עֲקִיבָא, הֲלֹא הוּא רַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר יוֹחַאי זְכוּתוֹ תָּגֵן עָלֵינוּ.

יוֹם זֶה הוּא יוֹם שִׂמְחָה מְיֻחָד, בּוֹ לֹא אוֹמְרִים תַּחֲנוּן בַּתְּפִלָּה כְּמוֹ בְּיוֹם טוֹב. זוֹהִי הַהִלּוּלָא הַיְחִידָה שֶׁלֹּא אוֹמְרִים בָּהּ תַּחֲנוּן לִכְבוֹד הַצַּדִּיק, מָה שֶׁאֵין כֵּן עִם צַדִּיקִים אֲחֵרִים, אַף לֹא בְּז׳ בַּאֲדָר יוֹם פְּטִירָתוֹ שֶׁל מֹשֶׁה רַבֵּנוּ, שֶׁהוּא בִּכְלָל יוֹם צוֹם וְתַעֲנִית לְאַנְשֵׁי מַעֲשֵׂה, וּלְעוֹבְדֵי חֶבְרָא קַדִּישָׁא...

לְמַעֲשֶׂה יֵשׁ מַחְלֹקֶת בֵּין חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל לְדוֹרוֹת אִם ל״ג לָעֹמֶר הִנּוֹ יוֹם פְּטִירָתוֹ שֶׁל רַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר יוֹחַאי, אוֹ שֶׁהַתַּאֲרִיךְ קָשׁוּר לְאֵרוּעַ אַחֵר בְּיָמָיו, אֲבָל אֵין סָפֵק בְּמָסֹרֶת יִשְׂרָאֵל שֶׁזֶּה אָכֵן יוֹמוֹ שֶׁל רַבִּי שִׁמְעוֹן בַּשָּׁמַיִם, וְלָכֵן הוּא יוֹם גָּדוֹל בָּאָרֶץ.

יֵשׁ שֶׁקָּשְׁרוּ אֶת ל״ג לָעֹמֶר עִם סִיּוּם פְּטִירַת תַּלְמִידָיו שֶׁל רַבִּי עֲקִיבָא, שֶׁבּוֹ בַּיּוֹם קָם וְהֵקִים תַּלְמִידִים חֲדָשִׁים וְהֵם רַבִּי יוֹסֵי בֶּן חֲלַפְתָּא, רַבִּי מֵאִיר בָּעַל הַנֵּס, רַבִּי יְהוּדָה בַּר אִלְעַאי, רַבִּי אֶלְעָזָר בַּר שָׁמוּעַ וְרַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר יוֹחַאי. לְפִי סְבָרָה זוֹ הָיוּ שֶׁנֶּהֱגוּ לְצַיֵּן בְּיוֹם זֶה הִלּוּלָא לְכָל הַחֲמִשָּׁה.

אֲבָל יוֹם זֶה מְזוּהֶה בְּעִקָּר עִם רַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר יוֹחַאי, וְהוּא גַּם שֶׁהוֹבִיל לְקִבִיעַת הַהִלּוּלָא שֶׁל רַבִּי מֵאִיר בָּעַל הַנֵּס בִּטְבֶרְיָה בְּי״ד בְּאִיָּר, אַרְבָּעָה יָמִים לִפְנֵי ל״ג לָעֹמֶר, וּמַעֲשֶׂה שֶׁהָיָה כָּךְ הָיָה: בְּשָׁנִים עָבְרוּ הָיוּ עוֹלִים רַבִּים בַּשַּׁיָּרוֹת לַחְגֹּג בְּמִירוֹן אֶת הַהִלּוּלָא שֶׁל רַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר יוֹחַאי שֶׁנִּמְשְׁכָה פְּעָמִים עַל פְּנֵי כַּמָּה יָמִים. בְּמִסְגֶּרֶת הַהִלּוּלָא הָיוּ שֶׁנֶּהֱגוּ גַּם לִזְרֹק בְּגָדִים וַחֲפָצִים יְקָרֵי עֵרֶךְ לַמְּדוּרָה לִכְבוֹדוֹ שֶׁל הַצַּדִּיק.

בְּאוֹתָהּ תְּקוּפָה בְּטִבֶרְיָה הַסְּמוּכָה הָיוּ תַּלְמִידֵי חֲכָמִים שֶׁסָּבְלוּ מֵעוֹנִי עַד פַּת לֶחֶם מַמָּשׁ. כְּשֶׁרָאוּ אֶת כָּל הַשַּׁיָּרוֹת הָעוֹלוֹת לַצַּדִּיק, אָמְרוּ לְעַצְמָם שֶׁגַּם אֶצְלָם טָמוּן צַדִּיק, הֲלֹא הוּא חֲבֵרוֹ שֶׁל רַבִּי שִׁמְעוֹן - רַבִּי מֵאִיר בָּעַל הַנֵּס. אֶלָּא שֶׁהֵם לֹא יָדְעוּ מָה הוּא יוֹם פְּטִירָתוֹ. הֶחְלִיטוּ כִּי יְחַפְּשׂוּ יוֹם הַסָּמוּךְ לַהִלּוּלָא שֶׁל רַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר יוֹחַאי, כָּךְ שֶׁהָאֲנָשִׁים הָעוֹלִים לְמֵרוֹן יַעַצְרוּ דַּרְכָּם וְאוּלַי יַשְׁאִירוּ אֶצְלָם קֻצָּת מִן הַדְּבָרִים בְּטִבֶרְיָה בְּמָקוֹם לִשְׂרֹף אוֹתָם שָׁם בַּמְּדוּרָה...

אֲבָל כֵּיוָן שֶׁהַהִלּוּלָא שֶׁל רַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר יוֹחַאי הִנָּהּ כֹּה מְיֻחֶדֶת שֶׁלֹּא אוֹמְרִים בָּהּ תַּחֲנוּן, אִם יֹאמְרוּ תַּחֲנוּן בַּיּוֹם שֶׁל רַבִּי

מֵאִיר זֶה כִּבְיָכוֹל יַפְחִית מֵחֲשִׁיבוּתוֹ לְעֻמַּת רַבִּי שִׁמְעוֹן, וְלָכֵן בָּחֲרוּ אֶת יוֹם י"ד בְּאִיָּר שֶׁהוּא "פֶּסַח שֵׁנִי"[27] וּבוֹ לֹא אוֹמְרִים תַּחֲנוּן. וְכָךְ נוֹצְרָה הַהִלּוּלָא שֶׁל רַבִּי מֵאִיר, בִּזְכוּת רַבִּי שִׁמְעוֹן חֲבֵרוֹ!

בֵּין אִם זֶה יוֹם פְּטִירָתוֹ אוֹ יוֹם הַסְתָּכְתּוֹ לְרַבָּנוּת עַל יְדֵי רַבּוֹ רַבִּי עֲקִיבָא, הַמִּנְהָג וְהַמָּסֹרֶת לְפָקֹד אֶת הַצִּיּוּן דַּוְקָא בְּיוֹם זֶה, כִּי רַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר יוֹחַאי הִקְפִּיד שֶׁיִּשְׁמְחוּ בָּהִלּוּלָא שֶׁלּוֹ בְּיוֹם זֶה. וּכְפִי שֶׁרָאִינוּ בְּרַבִּי נַחְמָן מִבְּרֶסְלֶב שֶׁנִּפְטַר בְּי"ח בְּתִשְׁרֵי, חוֹל הַמּוֹעֵד סֻכּוֹת, וּבִקֵּשׁ מֵאֲנָשָׁיו שֶׁיִּתְכַּנְּסוּ בַּקִּבּוּץ הַקָּדוֹשׁ דַּוְקָא בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה כִּי הוּא פָּעַל בַּשָּׁמַיִם שֶׁיִּתְּנוּ לוֹ יוֹם זֶה לִפְעֹל עֲבוּר חֲסִידָיו, כָּךְ גַּם רַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר יוֹחַאי בָּחַר אֶת הַיּוֹם הַזֶּה דַּוְקָא.

וְהָיִיתָ אַךְ שָׂמֵחַ

סִפֵּר רַבִּי חַיִּים וִיטָאל, תַּלְמִידוֹ שֶׁל הָאֲרִיזַ"ל הַקָּדוֹשׁ, כִּי הָיָה תַּלְמִיד אַחֵר שֶׁל רַבּוֹ בְּשֵׁם רַבִּי אַבְרָהָם גִּילַאנְטִי שֶׁהָיָה נִיצוֹץ שֶׁל יִרְמְיָה הַנָּבִיא מִימֵי חֻרְבַּן בָּיִת רִאשׁוֹן, וְרַבִּי אַבְרָהָם הָיָה מִצְטַעֵר כָּל הַשָּׁנָה כֻּלָּה עַל הַחֻרְבָּן. פַּעַם אַחַת שֶׁהָיָה מִתְפַּלֵּל בַּכֹּתֶל וּמְבַכֶּה עַל הַחֻרְבָּן הוֹפִיעָה לְפָנָיו דְּמוּת שֶׁל אִשָּׁה לְבוּשַׁת שְׁחוֹרִים, וְגִילּוּ לוֹ מִשָּׁמַיִם כִּי הָיְתָה זוֹ הַשְּׁכִינָה שֶׁבָּאָה לִבְכּוֹת עַל הַגָּלוּת יָחַד עִמּוֹ...

---

[27] בִּזְמַן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ אִם הָיוּ אֲנָשִׁים טְמֵאִים שֶׁלֹּא יָכְלוּ לְהַקְרִיב אֶת קָרְבַּן הַפֶּסַח, הֵם עָלוּ לִירוּשָׁלַיִם בְּי"ד בְּאִיָּר וְהִקְרִיבוּ קָרְבַּן פֶּסַח בַּיּוֹם וְאָכְלוּ בַּלַּיְלָה, כְּ"תִקּוּן" לַקָּרְבָּן שֶׁלֹּא אָכְלוּ בְּפֶסַח, וְיוֹם זֶה נִקְרָא "פֶּסַח שֵׁנִי". כַּיּוֹם אָנוּ מְצַיְּנִים יוֹם זֶה עַל יְדֵי אִי אֲמִירַת תַּחֲנוּן בַּתְּפִלָּה, וְיֵשׁ נוֹהֲגִים לִשְׁמוֹר מַצָּה שְׁמוּרָה מִפֶּסַח וּלְאָכְלָהּ בְּיוֹם זֶה.

כָּל יָמָיו לָבַשׁ רַבִּי אַבְרָהָם שַׂק תַּחַת בְּגָדָיו, כְּמִנְהַג הָאֲבֵלִים הַקְּדוּמִים, וּבִמְקוֹם בִּרְכַּת "בּוֹנֶה יְרוּשָׁלַיִם" בַּתְּפִלָּה הָיָה מְבָרֵךְ כָּל הַשָּׁנָה בִּרְכַּת "נַחֵם", בָּרְכָה שֶׁאָנוּ אוֹמְרִים בְּתִשְׁעָה בְּאָב בִּלְבַד. עַד כְּדֵי כָּךְ חַי וְהִצְטָעֵר אֶת עִנְיַן הַגְּלוּת.

וְהִנֵּה כַּאֲשֶׁר הִתְכַּנְּסוּ הָאֲרִיזַ"ל וְתַלְמִידָיו בְּמֵרוֹן בְּיוֹם ל"ג לָעֹמֶר, רָאָה הָאֲרִיזַ"ל אֶת רַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר יוֹחַאי בְּהָקִיץ, שֶׁהִבִּיעַ אֶת מוֹרַת רוּחוֹ עַל כָּךְ שֶׁרַבִּי אַבְרָהָם בֵּרַךְ בִּרְכַּת "נַחֵם" בְּלַחַשׁ בִּתְפִלָּתוֹ, כִּי אָסוּר לִהְיוֹת עֲצוּבִים בַּיּוֹם שֶׁלּוֹ, וְלָכֵן בִּיְנָן שֶׁבֵּרֵךְ "נַחֵם", חַיָּיו שֶׁיְּנַחֲמוּ אוֹתוֹ ! וְאָכֵן לְאַחַר זְמַן קָצָר נִפְטַר בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי אַבְרָהָם וְהוּא קִבֵּל עָלָיו תַּנְחוּמִים ! לַמְרוֹת שֶׁהָיָה צַדִּיק שֶׁהִתְאַבֵּל עַל הַגָּלוּת, נִיצוֹץ שֶׁל יִרְמְיָה הַנָּבִיא וְזָכָה לִרְאוֹת אֶת הַשְּׁכִינָה שֶׁהִגִּיעָה לְהִתְפַּלֵּל לְצִדּוֹ, כָּל אֵלֶּה לֹא עָמְדוּ אֶל מוּל הַקְּפָדָתוֹ שֶׁל רַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר יוֹחַאי שֶׁחַיָּבִים לִשְׁמוֹחַ בַּיּוֹם הַזֶּה ! "וְהָיִיתָ אַךְ שָׂמֵחַ" !

רַבִּי נַחְמָן מִבְּרֶסְלֶב מַסְבִּיר כִּי כַּאֲשֶׁר צַדִּיקִים כְּמוֹ הַתַּנָּאִים הַקְּדוֹשִׁים לָמְדוּ אֶת תּוֹרָתָם, הֵם הָפְכוּ לְחֵלֶק מֵהַתּוֹרָה עַצְמָהּ, וְכַאֲשֶׁר אָדָם לוֹמֵד אֶת הַתּוֹרָה שֶׁל אוֹתוֹ צַדִּיק, נִשְׁמָתוֹ שֶׁל הַצַּדִּיק נִמְצֵאת בְּתוֹךְ הַתּוֹרָה שֶׁהוּא לוֹמֵד וְנִמְצֵאת לְצִדּוֹ. דִּבּוּרָיו שֶׁל הַצַּדִּיק עוֹשִׂים רֹשֶׁם גָּדוֹל בַּשָּׁמַיִם, וּבְעִקָּר בְּיוֹם הַהִלּוּלָא שֶׁלָּהֶם שֶׁאָז רַבִּים נוֹהֲרִים אֲלֵיהֶם וּמִתְעַמְּקִים בְּתוֹרָתָם, וְכֹחָם לְהַשְׁפִּיעַ וְלַעֲזֹר לַאֲחֵיהֶם שֶׁבָּעוֹלָם הַזֶּה גָּדוֹל יוֹתֵר. עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה דִּבּוּרָיו שֶׁל רַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר יוֹחַאי, שֶׁאָמַר כִּי יָכוֹל הוּא לְפִטֵּר אֶת כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ מִן הַדִּין[28] (סוכה מה:).

---

[28] וְזוֹ לְשׁוֹן הַגְּמָרָא: אָמַר חִזְקִיָּה אָמַר רַבִּי יִרְמְיָה מִשּׁוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר יוֹחַאי: יָכוֹל אֲנִי לְפַטֵּר אֶת כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ מִן הַדִּין מִיּוֹם שֶׁנִּבְרֵאתִי עַד עַתָּה, וְאִלְמָלֵי אֱלִיעֶזֶר בְּנִי עִמִּי מִיּוֹם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם וְעַד עַכְשָׁו, וְאִלְמָלֵי יוֹתָם בֶּן עֻזִּיָּהוּ עִמָּנוּ מִיּוֹם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם עַד סוֹפוֹ. וְאָמַר חִזְקִיָּה אָמַר רַבִּי יִרְמְיָה מִשּׁוּם רַבִּי

כֻּלָּנוּ צְרִיכִים מְלִיצֵי יֹשֶׁר בַּשָּׁמַיִם, כִּי כְּשֶׁיֵּשׁ מִשְׁפָּט צְרִיכִים סַנֵּגוֹר טוֹב, וְכִי יֵשׁ סַנֵּגוֹר גָּדוֹל יוֹתֵר מֵרַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר יוֹחַאי שֶׁמֵּעִיד עַל עַצְמוֹ: "יָכוֹל אֲנִי לְפַטֵּר אֶת כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ מִן הַדִּין"?! אֶחָד הַמְּנָיָנִים הַגְּדוֹלִים בְּיוֹתֵר בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה הוּא בְּמִירוֹן בַּצִּיּוּן שֶׁל רַבִּי שִׁמְעוֹן, כִּי אִם דָּנִים אוֹתָנוּ בַּיּוֹם הַזֶּה, מִי יָכוֹל לִהְיוֹת סַנֵּגוֹר טוֹב יוֹתֵר מִמֶּנּוּ?

מוּבָא בַּזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ (זוהר חדש - וירא, עיין בשער של הפרק) סְפוּר עַל רַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר יוֹחַאי וּבְנוֹ שֶׁהָלְכוּ בַּדֶּרֶךְ וּפָגְשׁוּ מַלְאַךְ שֶׁבָּא לְהַשְׁחִית כִּי יֵשׁ חָרוֹן אַף בָּעוֹלָם. כְּשֶׁרַבִּי שִׁמְעוֹן שָׁאַל לְסִבַּת הַדָּעַם, עָנָה לוֹ הַמַּלְאָךְ כִּי הַשֵּׁם הִבְטִיחַ לְאַבְרָהָם שֶׁכָּל עוֹד יֵשׁ לְפָחוֹת 30 צַדִּיקִים בָּעוֹלָם הוּא לֹא יַחֲרִיב אוֹתוֹ וְכָעֵת נִמְצָא שֶׁאֵין 30 צַדִּיקִים בָּעוֹלָם.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן לַמַּלְאָךְ שֶׁיָּשׁוּב לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְיֹאמַר לוֹ שֶׁיֵּשׁ אֶת רַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר יוֹחַאי בָּעוֹלָם וְלָכֵן אֵין לְהַחֲרִיבוֹ. הַמַּלְאָךְ אָכֵן עָלָה חֲזָרָה אַךְ שׁוּב שָׁב לְמָטָּה וְאָמַר לְרַבִּי שִׁמְעוֹן כִּי הַשֵּׁם אָמַר לוֹ לֹא לְהַשְׁגִּיחַ בְּבַר יוֹחַאי וּדְבָרָיו. רַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר לַמַּלְאָךְ שֶׁיָּשׁוּב בַּשֵּׁנִית לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לִפְנֵי שֶׁהוּא יַעֲנִישׁוֹ, וְיֹאמַר לְבוֹרֵא עוֹלָם כִּי אִם אֵין 30 צַדִּיקִים יְקַיֵּם עֲבוּר 20 וְאִם אֵין 20 יְקַיֵּם עֲבוּר 10, כְּפִי שֶׁהִבְטִיחַ לְאַבְרָהָם בִּסְדוֹם, וְאִם גַּם זֶה אֵין, אָז יְקַיֵּם עֲבוּרוֹ וַעֲבוּר בְּנוֹ, וְאִם זֶה לֹא אָז יְקַיֵּם רַק עֲבוּר רַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר יוֹחַאי שֶׁהָעוֹלָם קַיָּם בִּזְכוּת הַצַּדִּיק שֶׁהוּא הַיְסוֹד שֶׁעָלָיו הָעוֹלָם עוֹמֵד, שֶׁנֶּאֱמַר (משלי י, כה): "וְצַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם". יָצְאָה בַּת קוֹל וְאָמְרָה: אַשְׁרֵי חֶלְקְךָ, רַבִּי שִׁמְעוֹן, שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא גּוֹזֵר לְמַעְלָה, וְאַתָּה

שִׁמְעוֹן בַּר יוֹחַאי: רָאִיתִי בְּנֵי עֲלִיָּה וְהֵן מוּעָטִין, אִם אֶלֶף הֵן - אֲנִי וּבְנִי מֵהֶן, אִם מֵאָה הֵם - אֲנִי וּבְנִי מֵהֶן, אִם שְׁנַיִם הֵן - אֲנִי וּבְנִי הֵן.

מְבַטֵּל לְמַטָּה. בְּוַדַּאי עָלֶיךָ כָּתוּב (תהלים קמה, יט): "רְצוֹן יְרֵאָיו יַעֲשֶׂה".

אָכֵן רַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר יוֹחַאי הִצִּיל אֶת כָּל הָעוֹלָם מִן הַדִּין! מֵהֵיכָן הַכֹּחַ הַזֶּה? בַּמֶּה שׁוֹנֶה רַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר יוֹחַאי מִכָּל הַתַּנָּאִים הַקְּדוֹשִׁים הָאֲחֵרִים שֶׁרָאינוּ שֶׁאָנוּ מְצַיְּנִים אֶת הַהִלּוּלָא שֶׁלּוֹ דַּוְקָא בְּשִׂמְחָה וּבְיוֹם טוֹב? וּמַדּוּעַ אֲנַחְנוּ מְצַיְּנִים יוֹם זֶה דַּוְקָא בְּהַדְלָקַת מְדוּרוֹת?

מָה חָשַׁבְתָּ?

יֵשׁ אוֹמְרִים כִּי הָאֵשׁ שֶׁאָנוּ מַדְלִיקִים בְּיוֹם זֶה הִיא אֵשׁ הַתּוֹרָה שֶׁיָּרְדָה לָעוֹלָם בְּיוֹם זה, כְּשֶׁרַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר יוֹחַאי גִּילָה סוֹדוֹת גְּדוֹלִים בְּיוֹם פְּטִירָתוֹ, כְּפִי שֶׁמּוֹפִיעַ בָּ"אִדְּרָא זוּטָא". רַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר יוֹחַאי כִּנֵּס אֶת תַּלְמִידָיו הַנֶּאֱמָנִים, עָצַר אֶת הַשֶּׁמֶשׁ מִלִּשְׁקֹעַ וְהֵחֵל לְסַפֵּר לָהֶם סוֹדוֹת נוֹרָאִים בִּזְמַן שֶׁאֵשׁ גְּדוֹלָה יָרְדָה מִן הַשָּׁמַיִם וְסָבְבָה אֶת הַבַּיִת בּוֹ נִמְצָאוּ, וְלֹא הָיָה לְאִישׁ רְשׁוּת לְהִכָּנֵס וּלְהַפְרִיעַ, אֲפִילוּ לְמַלְאָךְ הַמָּוֶת!

הַמְּעַנְיֵן הוּא שֶׁבְּשׁוֹנָה מִשְּׁאַר חֶלְקֵי הַתּוֹרָה, כֹּחוֹ שֶׁל סֵפֶר "הַזֹּהַר" הוּא כֹּה חָזָק, עַד שֶׁמִּי שֶׁגּוֹרֵס אֶת דַּפֵּי הַזֹּהַר מִבְּלִי לְהָבִין אֲפִילוּ אֶת פְּשָׁט הַמִּלִּים שֶׁיּוֹצְאוֹת מִפִּיו נֶחְשָׁב לוֹ הַדָּבָר לְלִמּוּד שָׁלֵם! לָכֵן הַזֹּהַר הוּא חֵלֶק חָשׁוּב בַּזְּרוּז הַגְּאוּלָה, כִּי עַל יָדוֹ אֶפְשָׁר לְהַרְבּוֹת תּוֹרָה בְּיִשְׂרָאֵל, שֶׁכֵּן בְּכָל שְׁאָר חֶלְקֵי הַתּוֹרָה צָרִיךְ לִלְמֹד וּלְהָבִין כְּדֵי שֶׁיֶּחְשֹׁב לִמּוּד, וְכָאן כָּל מִי שֶׁגּוֹרֵס נֶחְשָׁב לוֹ שֶׁלָּמַד תּוֹרָה וְהוּא עוֹשֶׂה תִּקּוּנִים גְּדוֹלִים לְמַעְלָה וּלְמַטָּה, וּבְכָךְ מְקָרֵב אֶת הָעוֹלָם לְתַכְלִיתוֹ וְתִקּוּנוֹ! מֵהֵיכָן הָיָה לְרַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר יוֹחַאי אֶת הַכֹּחַ לְהוֹרִיד סֵפֶר כָּזֶה לָעוֹלָם?

בַּגְּמָרָא מְסֻפָּר (שבת לג:) עַל פַּעַם אַחַת בָּהּ הָלְכוּ רַבִּי שִׁמְעוֹן רַבִּי יוֹסֵי וְרַבִּי יְהוּדָה בַּדֶּרֶךְ וַאֲלֵיהֶם הִצְטָרֵף יְהוּדָה בֶּן

גֵּרִים. רַבִּי יְהוּדָה הֵחֵל לְמְנוֹת אֶת כָּל הַדְּבָרִים הַטּוֹבִים שֶׁעָשׂוּ רוֹמִי עֲבוּר יִשְׂרָאֵל, וּבָהֶם מֶרְחֲצָאוֹת וּסְלִילַת כְּבִישִׁים וּבְנַיַּת שְׁוָקִים. רַבִּי יוֹסֵי שָׁתַק, וְרַבִּי שִׁמְעוֹן עָנָה כִּי כָּל מָה שֶׁעָשׂוּ הָרוֹמָאִים הָיָה לְטוֹבָתָם, לְסַפֵּק אֶת תַּאֲווֹתֵיהֶם וְלִגְבוֹת מִסִּים. יְהוּדָה בֶּן גֵּרִים שֶׁהָיָה עִמָּם סִפֵּר אֶת הַדְּבָרִים לִבְנֵי בֵּיתוֹ שֶׁסִּפְּרוּ לַאֲחֵרִים וְכָךְ הִגִּיעוּ הַדְּבָרִים עַד לְרוֹמִי שֶׁגָּזְרוּ עַל רַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר יוֹחַאי מִיתָה!

רַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר יוֹחַאי וּבְנוֹ בָּרְחוּ לַמְּעָרָה בָּהּ הִסְתַּתְּרוּ בְּמֶשֶׁךְ 12 שָׁנִים וְלָמְדוּ תּוֹרָה עִם אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא שֶׁגִּלָּה לָהֶם אֶת סוֹדוֹת פְּנִימִיּוּת הַתּוֹרָה. לְאַחַר 12 שָׁנִים בָּהֶם הֵם חַיִּים עַל חֲרוּבִים וּמַיִם בִּלְבַד וְעוֹמְדִים כָּל יְמֵי הַחוֹל קְבוּרִים בַּחוֹל עַד צַוָּארָם עֲרוּמִים כְּדֵי שֶׁבִּגְדֵיהֶם לֹא יִתְבַּלּוּ, הִגִּיעָה אֲלֵיהֶם הַשְּׁמוּעָה שֶׁהַקֵּיסָר שֶׁגָּזַר עַל מוֹתָם כְּבָר אֵינוֹ בֵּין הַחַיִּים וּגְזֵרָתוֹ בֵּטְלָה.

רַבִּי שִׁמְעוֹן וּבְנוֹ יָצְאוּ מִן הַמְּעָרָה וְרָאוּ אֶת כָּל הָאֲנָשִׁים שֶׁעָמְלִים בַּשָּׂדוֹת לְמִחְיָתָם. אֲבָל לְאַחַר 12 שָׁנִים בָּהֶם הוּא וּבְנוֹ נָעוּ בְּעוֹלָמוֹת עֶלְיוֹנִים וּפָרְשׁוּ לְגַמְרֵי מִן הַחֹמֶר וְהַגַּשְׁמִיּוּת שֶׁל הָעוֹלָם הַזֶּה, נִרְאוּ אוֹתָם אֲנָשִׁים מִסְכְּנִים בְּעֵינֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר יוֹחַאי כְּבַטְלָנִים שֶׁזּוֹרְקִים חַיֵּי עוֹלָם עֲבוּר חַיֵּי שָׁעָה, עַד שֶׁכָּל מָקוֹם שֶׁנָּתְנוּ בּוֹ עֵינֵיהֶם עָלָה בָּאֵשׁ! יָצְאָה בַּת קוֹל שֶׁהוֹרָתָה לָהֶם לַחְזוֹר לַמְּעָרָה, שָׁם שָׁהוּ עוֹד שָׁנָה שְׁלֵמָה.

לְאַחַר שָׁנָה הִכְרִיז רַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר יוֹחַאי כִּי דִּין גֵּיהִנֹּם הוּא 12 חֹדֶשׁ וְאִם כֵּן סִיֵּם אֶת חוֹבוֹ לְהִשָּׁאֵר. הוּא כְּבָר רָאָה אֶת הַשָּׁהוּת בַּמְּעָרָה כְּעֹנֶשׁ גֵּיהִנֹּם מַמָּשׁ, וְכַאֲשֶׁר יָצָא הַחוּצָה וְרָאָה שֶׁבְּנוֹ מַמְשִׁיךְ לִשְׂרֹף דְּבָרִים בְּמַבָּטוֹ טָרַח הוּא לְתַקֵּן אַחֲרָיו וְאָמַר לִבְנוֹ כִּי אֵין לָהֶם מָה לִכְעוֹס עַל הָאֲנָשִׁים, וּמַסְפִּיק שֶׁיֵּשׁ

אֶת שְׁנֵיהֶם בָּעוֹלָם. לְאַחַר מִכֵּן הִבְחִינוּ בְּאָדָם שֶׁרָץ עִם שְׁנֵי הַדַּסִּים בְּיָדוֹ לִכְבוֹד שַׁבָּת, אֶחָד עֲבוּר "שָׁמוֹר" וְאֶחָד עֲבוּר "זָכוֹר", יְדִיעָה זוֹ שִׂמְּחָה אֶת רַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר יוֹחַאי וְהוּא אָמַר לָבְנוֹ כִּי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עָשָׂה עִמָּם חֶסֶד וְכָעֵת עֲלֵיהֶם לַעֲשׂוֹת חֶסֶד עִם יוֹשְׁבֵי הָעִיר טְבֶרְיָה הַסְּמוּכָה, וְאָכֵן הוּא פָּעַל שָׁם לְטַהֵר שְׁטָחִים שְׁלֵמִים בָּהֶם נֶעֶלְמוּ הַסְּמוּנִים לִקְבָרִים, וְלָכֵן נִמְנְעוּ רַבִּים שֶׁאָכְלוּ בְּטָהֳרָה מִלַּעֲבֹר בְּכָל הַמָּקוֹם.

רַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר יוֹחַאי לָמַד בְּדַרְגּוֹת גְּבוֹהוֹת מְאֹד שֶׁל דְּבֵקוּת בַּתּוֹרָה עַד שֶׁתְּפִלַּת עַרְבִית נֶחְשְׁבָה עֲבוּרוֹ רְשׁוּת וְלֹא חוֹבָה (שבת יא.) גַּם כְּשֶׁשְּׁאָר יִשְׂרָאֵל קִבְּלוּ אוֹתָהּ חוֹבָה עַל עַצְמָם ! עֲבוּרוֹ הָיָה זֶה בִּטּוּל תּוֹרָה ! וְכִי מִי יָכוֹל לִהְיוֹת מְחֻבָּר לְלִמּוּד הַתּוֹרָה בְּכָל רֶגַע וְרֶגַע וּלְחַדֵּשׁ אֶת הַזֹּהַר בְּחֶבְרוּתָא עִם אֵלְיָהוּ הַנָּבִיא בְּמֶשֶׁךְ 12 שָׁנִים, כְּשֶׁהוּא קָבוּר בַּחוֹל עַד צַוָּארוֹ וּמִתְקַיֵּם עַל חֲרוּבִים בִּלְבַד? וְגַם רַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר יוֹחַאי הֵבִין בַּפַּעַם הַשְּׁנִיָּה שֶׁיָּצָא כִּי אֵין לְצַפּוֹת מִכָּל אֶחָד לִהְיוֹת כְּמוֹתוֹ. אִם כֵּן מָה חָשַׁב בַּפַּעַם הָרִאשׁוֹנָה שֶׁיָּצָא, שֶׁהֶעֱלָה אֶת כָּל הָעוֹלָם בָּאֵשׁ עַד שֶׁהֶחְזִירוּ אוֹתוֹ לַמְּעָרָה?

אֶלָּא הִיא הַנּוֹתֶנֶת, שֶׁבִּגְלַל לִמּוּד כָּזֶה בְּמֶשֶׁךְ 12 שָׁנָה רְצוּפוֹת, רַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר יוֹחַאי אִבֵּד כָּל קֶשֶׁר אֶל הָעוֹלָם הַזֶּה. גּוּפוֹ הַשָּׁבוּר וְהַפָּצוּעַ עָדַיִן הָיָה בָּעוֹלָם הַזֶּה, אֲבָל נִשְׁמָתוֹ כְּבָר הָיְתָה מְרַחֶפֶת בְּעוֹלָמוֹת עֶלְיוֹנִים. הוּא רוֹאֶה אֶת כָּל הַמַּלְאָכִים וְהַסְּפִירוֹת וְהָעוֹלָמוֹת הָרוּחָנִיִּים שָׁם לְמַעְלָה, הוּא רוֹאֶה אֶת הַמֶּרְכָּבָה וְאֶת כִּסֵּא הַכָּבוֹד, הוּא מְדַבֵּר עִם נִשְׁמַת מֹשֶׁה רַבֵּנוּ וְאָדָם הָרִאשׁוֹן. לָכֵן בִּיצִיאָתוֹ הָיָה בְּהֶלֶם שֶׁמִּישֶׁהוּ בְּכָלָל חוֹרֵשׁ אֶת הָאֲדָמָה אוֹ קוֹצֵר שִׁבּוֹלִים... אַחֲרֵי שֶׁחַי בְּצוּרָה מֻחְלֶטֶת אֶת קִיּוּם הָעוֹלָם עַל יְדֵי לִמּוּד הַתּוֹרָה, מַעֲשֶׂה הָאֲנָשִׁים בַּחוּץ הָיָה בְּעֵינָיו לֹא פַּחוֹת מֵחֻרְבַּן הָעוֹלָם !

אֲבָל כְּשֶׁיָּצְאָה בַּת קוֹל שֶׁהוֹרְתָה לוֹ לַחֲזוֹר לַמְּעָרָה הוּא הֵבִין שֶׁמַּשֶּׁהוּ לֹא בְּסֵדֶר. הָרֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הוֹצִיא אוֹתוֹ מֵהַמְּעָרָה כִּי צְרִיכִים אוֹתוֹ בָּעוֹלָם בַּחוּץ, אָז מַדּוּעַ מַחְזִירִים אוֹתוֹ? עַל מָה מַעֲנִישִׁים אוֹתוֹ? בְּמֶשֶׁךְ הַשָּׁנָה הַ-13 בַּמְּעָרָה הִתְבּוֹנֵן רַבִּי שִׁמְעוֹן מָה בֶּאֱמֶת מְבַקְּשִׁים מִמֶּנּוּ מִשָּׁמַיִם. הוּא הֵבִין שֶׁלְּצַד לִמּוּד הַתּוֹרָה יֵשׁ צֹרֶךְ בִּדְבַר נוֹסָף כְּדֵי שֶׁעֲבוֹדַת ה' שֶׁלּוֹ תִּהְיֶה שְׁלֵמָה וּרְצוּיָה בֶּאֱמֶת.

וְנִפָּלִינוּ אֲנִי וְעַמֵּךְ

כַּאֲשֶׁר הַנָּחָשׁ הַקַּדְמוֹנִי הִכְשִׁיל אֶת אָדָם וְחַוָּה, כָּתוּב בַּסְּפָרִים הַקְּדוֹשִׁים שֶׁהוּא הֵטִיל זֻהֲמָתוֹ בְּחַוָּה. כְּלוֹמַר בְּמַעֲשֵׂה הֶעֱבֵירָה שֶׁעָשְׂתָה חַוָּה נִכְנְסָה בָּהּ קְלִפָּה שֶׁל טֻמְאָה שֶׁהִתְעַבְּרָה בְּכָל הַיְלָדִים הַיּוֹצְאִים מִמֶּנָּה. כָּךְ קְלִפָּה זוֹ עָבְרָה בְּכָל צֶאֱצָאֵיהֶם עַד מַעֲמַד הַר סִינַי.

בְּמַקְבִּיל הָיָה בּוֹרֵא עוֹלָם מוֹרִיד לָעוֹלָם נְשָׁמוֹת אֱלֹקִיּוֹת שֶׁהָיוּ מִצְטָרְפוֹת לַאֲנָשִׁים עַל פִּי מַעֲשֵׂיהֶם. נֶפֶשׁ אֱלֹקִית הִיא חֵלֶק מֵאֱלוֹקַ מֵעַל וְלָכֵן אֵינָהּ יְכוֹלָה לְעוֹלָם לְהִתְקַלְקֵל אוֹ לְהִטָּמֵא, בְּשׁוֹנֶה מֵהַנֶּפֶשׁ הַבְּהֵמִית שֶׁמְּקַבֵּל כָּל אָדָם. וְכָךְ הָיָה שֶׁכָּל צֶאֱצָאָיו שֶׁל אָדָם הָרִאשׁוֹן נָשְׂאוּ בְּתוֹכָם קְלִפָּה שֶׁל טֻמְאָה שֶׁל זֻהֲמַת הַנָּחָשׁ בְּכָל חַיֵּיהֶם, וְרַק יְחִידֵי סְגוּלָה שֶׁעָבְדוּ עַל עַצְמָם וְקִדְּשׁוּ אֶת עַצְמָם זָכוּ גַּם לִנְשָׁמָה אֱלֹקִית. אֲבָל אָז מִיַּד הֵחֵלָּה מִלְחָמָה בֵּין הַנֶּפֶשׁ הַבְּהֵמִית לַנְּשָׁמָה הָאֱלֹקִית, וְאִם אוֹתָם אֲנָשִׁים כָּשְׁלוּ בְּמַעֲשֵׂיהֶם, הַנְּשָׁמָה הָאֱלֹקִית הָיְתָה עוֹזֶבֶת אוֹתָם וְהֵם הָיוּ נוֹתָרִים עִם נַפְשָׁם הַבְּהֵמִית בִּלְבַד.

לְאַחַר חֵטְא הָעֵגֶל בִּקֵּשׁ מֹשֶׁה רַבֵּנוּ לְפַיֵּס אֶת בּוֹרֵא עוֹלָם שֶׁיִּסְלַח לָהֶם עַל מַעֲשֵׂיהֶם וְיִבְחָר בָּהֶם בַּשֵּׁנִית לִהְיוֹת לְעַמּוֹ. אִם בְּמַעֲמַד הַר סִינַי הֵם קִבְּלוּ כֻּלָּם נְשָׁמָה אֱלֹקִית וְנַקּוּ

מִזֶּהֲמַת הַנָּחָשׁ, הָרֵי שֶׁלְּאַחַר חֵטְא הָעֵגֶל הֵם הָיוּ בְּסַכָּנָה לַחְזֹר לְקַדְמוּתָם. כָּאן בְּקֵשׁ מֹשֶׁה רַבֵּנוּ (שמות לג, טז): "וּבַמֶּה יִוָּדַע אֵפוֹא כִּי מָצָאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ אֲנִי וְעַמֶּךָ הֲלוֹא בְּלֶכְתְּךָ עִמָּנוּ **וְנִפְלִינוּ אֲנִי וְעַמְּךָ** מִכֹּל הָעָם אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה".

מֹשֶׁה רַבֵּנוּ בִּקֵּשׁ וְנַעֲנָה וְשִׁנָּה סִדְרֵי עוֹלָם: עַם יִשְׂרָאֵל יֵפֶלֶה לְעוֹלָם מִשְׁאָר אֻמּוֹת הָעוֹלָם, כִּי רַק בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יְקַבְּלוּ נְשָׁמוֹת אֱלֹקִיּוֹת וּלְלֹא קֶשֶׁר לְמַעֲשֵׂיהֶם, כְּלוֹמַר גַּם אִם יִכָּשְׁלוּ וְיִפְּלוּ הַנְּשָׁמָה הָאֱלֹקִית לֹא תִּסְתַּלֵּק מֵהֶם, וְלָכֵן תָּמִיד יוּכְלוּ לָשׁוּב חֲזָרָה לְצִדְקוּתָם כִּי הַחֵלֶק הָאֱלֹקִי וְהַמְתֻקָּן שֶׁבָּהֶם לְעוֹלָם יִהְיֶה שָׁם בְּתוֹכָם. לְעֻמַּת זֹאת גַּם הַגּוֹיִם הַצַּדִּיקִים בְּיוֹתֵר לֹא יְכוֹלִים לְקַבֵּל נְשָׁמָה אֱלֹקִית, וְיִצְטָרְכוּ לְהִתְגַּיֵּר גֵּרוּת אֱמֶת עַל מְנָת לְקַבֵּל נְשָׁמָה כָּזוֹ.

הֵבִין רַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר יוֹחַאי שֶׁמְּצִיאוּת זוֹ פֵּרוּשָׁהּ שֶׁכָּל יְהוּדִי שֶׁהוּא פּוֹגֵשׁ יֵשׁ לוֹ נְשָׁמָה אֱלֹקִית בְּתוֹכוֹ שֶׁלֹּא עוֹזֶבֶת אוֹתוֹ עַד יוֹם מוֹתוֹ, וְגַם אִם אוֹתוֹ יְהוּדִי לֹא מוּדָע לָהּ כְּלָל וָחַי כְּגוֹי וְכוֹפֵר גָּמוּר, עֲדַיִן יֵשׁ בּוֹ חֵלֶק טָהוֹר הַמְּחֻבָּר יְשִׁירוֹת לְבוֹרֵא עוֹלָם וְיֵשׁ לוֹ יְכֹלֶת לִבְחֹר לָשׁוּב לֶאֱלֹקִים שֶׁבַּשָּׁמַיִם. יִתָּכֵן שֶׁלֹּא יִבְחַר בְּכָךְ כִּי יֵשׁ לוֹ בְּחִירָה חוֹפְשִׁית, אֲבָל יֵשׁ לוֹ אֶת הַיְכֹלֶת אִם יִרְצֶה, עַד נִשְׁמָתוֹ הָאַחֲרוֹנָה! אִם רַק נִמְצָא כֵּיצַד לְהַגִּיעַ אֶל אוֹתָהּ נְשָׁמָה אֱלֹקִית שֶׁבְּתוֹכוֹ, אֶפְשָׁר לְהָאִיר וּלְהָעִיר כָּל יְהוּדִי.

נְקוּדָה טוֹבָה

רַבִּי נַחְמָן מִבְּרֶסְלֶב כּוֹתֵב (ליקוטי מוהרן רפב) כִּי לְכָל יְהוּדִי יֵשׁ נְקוּדָה טוֹבָה בְּתוֹכוֹ, שֶׁאִם נְחַפֵּשׂ וְנִמְצָא אוֹתָהּ וּנְלַמֵּד עַל הַיְהוּדִי כַּף זְכוּת, אוֹתָהּ נְקוּדָה תָּאִיר לוֹ וְיִמָּצְאוּ עוֹד נְקוּדוֹת טוֹבוֹת עַד שֶׁאוֹתוֹ אָדָם יַחְזֹר לַדֶּרֶךְ הַיָּשָׁר גַּם אִם נָפַל לְאָן שֶׁנָּפַל. וְכָךְ יֵשׁ לְחַפֵּשׂ נְקוּדָה טוֹבָה גַּם בְּתוֹכֵנוּ, כִּי גַּם אֲנַחְנוּ יְהוּדִים

וְלָכֵן חַיֶּבֶת לִהְיוֹת נְקוּדָה זוֹ בְּתוֹכֵנוּ. וְאִם לֹא מָצָאנוּ שׁוּם נְקוּדָה, נִשְׂמַח בְּכָךְ שֶׁנּוֹלַדְנוּ יְהוּדִים, וְזוֹ נְקוּדָה טוֹבָה שֶׁיֵּצֶר הָרַע לֹא יָכוֹל לָקַחַת וּלְהַסְתִּיר מֵאִתָּנוּ, וּבְשִׂמְחָה זוֹ נִמְצָא אֶת שְׁאָר הַנְּקֻדּוֹת.

וּמַדּוּעַ חַיֶּבֶת לִהְיוֹת נְקוּדָה טוֹבָה בְּכָל יְהוּדִי? אוּלַי יֵשׁ אֶחָד שֶׁאֵין בּוֹ כְּלוּם טוֹב? אֶלָּא שֶׁהַטּוֹב הַזֶּה הִיא הַנְּשָׁמָה הָאֱלֹקִית שֶׁלּוֹ, שֶׁהִיא חֵלֶק מִבּוֹרֵא עוֹלָם שֶׁהוּא רַק טוֹב, לָכֵן אִם נִמְצָא אוֹתָהּ וּנְלַמֵּד עַל הַיְּהוּדִי כַּף זְכוּת, אוֹתוֹ יְהוּדִי יִתְעוֹרֵר. כֵּיוָן שֶׁכָּל הַנְּשָׁמוֹת שֶׁלָּנוּ מְחֻבָּרוֹת, וְהַנְּשָׁמָה נִמְצֵאת בַּמֹּחַ, עַל יְדֵי מַחֲשָׁבָה אֲנַחְנוּ מְעוֹרְרִים אֶת הַנְּשָׁמָה הָאֱלֹקִית שֶׁלָּנוּ, וְעַל יְדֵי חֲשִׁיבָה עַל אַחֵר לְטוֹבָה, הַנְּשָׁמָה שֶׁלָּנוּ מִתְחַבֶּרֶת לַנְּשָׁמָה שֶׁל אוֹתוֹ יְהוּדִי שֶׁתִּתְעוֹרֵר בִּפְנִים וְתִלָּחֵם בַּנְּפָשׁ הַבְּהֵמִית שֶׁלּוֹ.

רַבִּי שִׁמְעוֹן רוֹאֶה יְהוּדִי עוֹבֵר עִם שְׁנֵי חֲדָסִים בְּיָדוֹ בְּעֶרֶב שַׁבָּת. מִיָּד יֵצֶר הָרַע לוֹבֵשׁ אֶת מְעִיל הָרַבָּנוּת חוֹבֵשׁ אֶת מִגְבַּעְתּוֹ וְצוֹעֵק: "וְכִי זֶה מָה שֶׁיֵּשׁ לְךָ לַעֲשׂוֹת בְּשָׁעוֹת אֵלֶּה? שְׁעַת רָצוֹן הָרְצוֹנוֹת? זֶה הַזְּמַן הַגָּדוֹל בְּיוֹתֵר לִלְמֹד תּוֹרָה חֲתִיכַת בַּטְלָן"! אֲבָל רַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר יוֹחַאי מִתְבּוֹנֵן וְאוֹמֵר: "רְאוּ אֵיזֶה יְהוּדִי יָפֶה וְטָהוֹר! רְאוּ כַּמָּה הוּא אוֹהֵב אֶת הַשַּׁבָּת וּמְחַפֵּשׂ כֵּיצַד לְהַבִּיעַ אֶת הַעֲרָכָתוֹ וְהַכָּבוֹד שֶׁהוּא רוֹכֵשׁ לַיּוֹם הַקָּדוֹשׁ. רְאוּ אֵיךְ הוּא מְהַדֵּר בַּחֲדַסִּים שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם מִצְוָה שֶׁל בִּרְכַּת הָרֵיחַ, אַשְׁרָיו וְאַשְׁרֵי חֶלְקוֹ".

יָדוּעַ כִּי בִּרְכוֹת הָרֵיחַ הֵן בְּרָכוֹת גְּבוֹהוֹת מְאֹד כִּי הָרֵיחַ הוּא חוּשׁ שֶׁהַנְּשָׁמָה נֶהֱנֵית מִמֶּנּוּ לְבַדָּהּ לְלֹא הַגּוּף. זוֹ הַסִּבָּה שֶׁחֲכָמִים נָהֲגוּ בַּשָּׁנָה לִפְטִירַת הוֹרֵיהֶם לְהַדֵּר לְזַכּוֹת אֶת הָרַבִּים בְּבִרְכוֹת "עֲצֵי בְשָׂמִים" "עִשְׂבֵי בְשָׂמִים" וּ"מִינֵי בְשָׂמִים", וְלִתְרֹם קֻפְסָאוֹת עִם בְּשָׂמִים אֵלֶּה לְבֵית הַכְּנֶסֶת שֶׁיְּבָרְכוּ עֲלֵיהֶן

בְּכָל יוֹם, בְּמָקוֹם לְהִסְתַּפֵּק חַד פְּעָמִית בְּבוּרֶקַסִים וּבִיצִים קָשׁוֹת שֶׁיְּבָרְכוּ עֲלֵיהֶם בִּרְכוֹת הַנֶּהֱנִין פַּעַם אַחַת.

הַיְהוּדִי הַזֶּה מֵבִיא חֲדָסִים, מְחַפֵּשׂ מִצְוָה וּבְרָכָה לַנְּשָׁמָה, יֵשׁ לוֹ נְשָׁמָה אֱלֹקִית! זֶה יְהוּדִי רָשָׁע, חַס וְשָׁלוֹם? זֶה עוֹזֵב חַיֵּי עוֹלָם וְעוֹסֵק בְּחַיֵּי שָׁעָה? נַהֲפוֹךְ הוּא. יְהוּדִי כָּזֶה לֹא מְבַקְּרִים אֶלָּא מְרִימִים עַל נֵס, מַדְלִיקִים אֶת הַנְּשָׁמָה הָאֱלֹקִית שֶׁבְּתוֹכָם שֶׁתִּבְעַר בְּכָל עָצְמָתָהּ.

וּבְכָל אֶחָד צָרִיךְ לְחַפֵּשׂ אֶת הַטּוֹב וְאָז גַּם מוֹצְאִים, זֶה עִנְיַן שֶׁל לְהִסְתַּכֵּל מֵהַלֵּב אֶל הַלֵּב וְלֹא מֵהָעֵינַיִם. אָדָם שֶׁחוֹזֵר בִּתְשׁוּבָה מַבְחִין פִּתְאוֹם בָּרְחוֹב בְּהַרְבֵּה אֲנָשִׁים חוֹבְשֵׁי כִּפָּה, מָה כֻּלָּם חָזְרוּ עִמּוֹ בִּתְשׁוּבָה? אִשָּׁה בְּהֵרָיוֹן מַבְחִינָה בָּרְחוֹב בְּהַרְבֵּה נָשִׁים הָרוֹת אֲחֵרוֹת, וְכִי כֻּלָּן הִתְעַבְּרוּ עִמָּהּ? אֶלָּא שֶׁבָּרְחוֹב תָּמִיד הָיוּ אֲנָשִׁים עִם כִּפָּה וּבִלְעָדֶיהָ, תָּמִיד הָיוּ נָשִׁים מְעֻבָּרוֹת וְכָאֵלּוּ שֶׁלֹּא, אֲבָל כָּעֵת שֶׁהַלֵּב וְהַמֹּחַ שֶׁלָּנוּ מֻנָּחִים בְּמָקוֹם מְסֻיָּם, זֶה מָה שֶׁהָעַיִן אוֹטוֹמָטִית תָּרָה אַחֲרָיו וּמוֹצֵאת אוֹתוֹ.

אִם הַלֵּב וְהַמֹּחַ שֶׁלִּי מֻנָּחִים בְּטוֹב, אֲנִי רוֹאֶה טוֹב בְּכָל מָקוֹם, וְאִם חָלִילָה הָפוּךְ אָז אֲנִי אֶמְצָא גַּם הָפוּךְ. בְּעִקָּר לְאַחַר חֵטְא אָדָם הָרִאשׁוֹן שֶׁטּוֹב וְרַע הִתְעָרְבְּבוּ יַחְדָּיו, וְנִמְצָא שֶׁבְּכָל דָּבָר וּבְכָל אָדָם יֵשׁ טוֹב וְרַע מְעֹרָבָבִים (אֶמְנָם בְּמִנּוּנִים שׁוֹנִים) וְלָכֵן אִם אֶרְאֶה בְּאַחֵר רַק רַע אוֹ רַק טוֹב, זֶה מַצְבִּיעַ בְּעִקָּר הֵיכָן הַלֵּב וְהַמֹּחַ שֶׁלִּי מֻנָּחִים, וְלָאו דַּוְקָא עַל מְצִיאוּתוֹ שֶׁל הַשֵּׁנִי.

לְהִסְתַּכֵּל טוֹב זֶה דָּבָר נִרְכָּשׁ, בְּעִקָּר שֶׁרֹב הַסְּבִיבָה לֹא מֻרְגֶּלֶת בְּכָךְ. רַבִּי נַחְמָן כּוֹתֵב (ליקוטי מוהרן תניינא כד) כִּי הַמַּצָּב הַטִּבְעִי שֶׁל אָדָם הוּא לִשְׁקֹעַ בְּמָרָה שְׁחוֹרָה, נִמְצָא שֶׁלִּהְיוֹת בְּשִׂמְחָה תָּמִיד הוּא לֹא רַק מִצְוָה גְּדוֹלָה אֶלָּא עֲבוֹדָה שֶׁצָּרִיךְ

לַעֲשׂוֹת, הַשִּׂמְחָה לֹא בָּאָה מֵעַצְמָהּ אֶלָּא צָרִיךְ לַעֲמֹל לְהַשִּׂיגָהּ. וְלָכֵן אִם לֹא נַעֲבֹד עַל עַצְמֵנוּ נִרְאֶה מִתּוֹךְ הַמָּרָה הַשְּׁחוֹרָה שֶׁלָּנוּ וְהַכֹּל יִרְאֶה שָׁחֹר. אֲבָל כְּשֶׁדְּבֵקִים בַּצַּדִּיקִים שֶׁנִּמְצָאִים תָּמִיד בְּשִׂמְחָה שֶׁל מִצְוָה, הֵם כְּבָר יְלַמְּדוּ אוֹתָנוּ לִרְאוֹת אֶת הַטּוֹב בְּכָל דָּבָר.

וּכְמוֹ אוֹתוֹ חָסִיד שֶׁהָיָה נוֹהֵג שֶׁאִשְׁתּוֹ מְכִינָה כָּל שָׁנָה חַלָּה בְּצוּרַת מַפְתֵּחַ כִּסְגֻלָּה לְפַרְנָסָה, וְהִנֵּה בְּאוֹתָהּ שָׁנָה אִשְׁתּוֹ הַמִּסְכֵּנָה שֶׁהָיְתָה טְרוּדָה בְּכַמָּה מַטָּלוֹת בְּמַקְבִּיל לֹא שָׂמָה לִבָּהּ לַתַּנּוּר בַּזְּמַן וְהַחַלָּה נִשְׂרְפָה. אוֹתוֹ חָסִיד שׂוֹטֶה רָץ אֶל הָרַב כּוֹעֵס עַל אִשְׁתּוֹ שֶׁהֶחֱרִי הִיא "שָׂרְפָה לוֹ אֶת הַפַּרְנָסָה" לְאוֹתָהּ שָׁנָה. חִיֵּךְ הָרַב וְאָמַר לוֹ שֶׁזֶּה סִימָן טוֹב: "הַשָּׁנָה תַּעֲשֶׂה הַרְבֵּה כֶּסֶף שָׁחֹר"... הַכֹּל תָּלוּי בְּהִסְתַּכְּלוּת.

בַּיּוֹם שֶׁיְּבַטְּלוּ בַּתִּקְשֹׁרֶת אֶת כָּל תָּכְנִיּוֹת הַחֲדָשׁוֹת וְנֵצֵא הַחוּצָה לִרְאוֹת אֶת הָרְחוֹב בָּעֵינַיִם שֶׁלָּנוּ וְלֹא שֶׁלָּהֶם אֲנַחְנוּ נִגָּלֶה שֶׁהָעוֹלָם הַרְבֵּה יוֹתֵר טוֹב בְּלִי לָשׁוֹן הָרַע וְהַפַּאנִיקָה שֶׁל הַקָּרָיְינִים עַל רֶקַע מוּזִיקָה מַלְחִיצָה. יֵשׁ הַרְבֵּה יְהוּדִים טוֹבִים שָׁם בַּחוּץ שֶׁאִכְפַּת לָהֶם מִיהוּדִים אֲחֵרִים. חוֹלְקִים בַּצַּעַר שֶׁלָּהֶם וְתוֹמְכִים בָּהֶם, יֵשׁ גְּמַ"חִים לִבְגָדִים וְלֶאֱכֶל, יֵשׁ חֲסָדִים שֶׁל אֱמֶת עִם יְתוֹמִים וְעִם הַמֵּתִים. יֵשׁ אֲנָשִׁים שֶׁעוֹבְרִים בְּבָתֵּי חוֹלִים לְשַׂמֵּחַ חוֹלִים בְּהִתְנַדְּבוּת. יֵשׁ הַרְבֵּה טוֹב. אָדָם שׁוֹמֵעַ חֲדָשׁוֹת רַק רַע כָּל הַיּוֹם נִהְיֶה לוֹ רַע עַל הַנְּשָׁמָה, תַּרְאֶה לוֹ טוֹב כָּל הַיּוֹם יִהְיֶה לוֹ טוֹב עַל הַנְּשָׁמָה.

תַּדְלִיק אֶת הָאֵשׁ!

אוֹמֵר לָנוּ רַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר יוֹחַאי תַּדְלִיקוּ אֶת הָאֵשׁ! הָאֵשׁ שֶׁל הַתּוֹרָה. אִם נִלְמַד בַּתּוֹרָה וְנִתְעַדֵּן בַּמִּדּוֹת נִזְכֶּה לִבְנוֹת אֶת הַקּוֹמָה הָרִאשׁוֹנָה שֶׁל לִהְיוֹת בֶּן אָדָם, וְאָז נַעֲלֶה קוֹמָה

לִהְיוֹת יְהוּדִי וּמִשָּׁם לַקּוֹמָה הַבָּאָה שֶׁנִּהְיָה קְדוֹשִׁים. לְאַט וְיַצִּיב. בָּאנוּ לָעוֹלָם הַזֶּה לְתַקֵּן אֶת עַצְמֵנוּ וְלַעֲזֹר לַאֲחֵרִים. עִם עַיִן טוֹבָה אֶפְשָׁר לַעֲשׂוֹת זֹאת טוֹב יוֹתֵר, קַל וּמַהֵר יוֹתֵר, וְהַתּוֹרָה וְהַמִּצְווֹת יָבִיאוּ לָנוּ שִׂמְחָה וְנַרְגִּישׁ הַשְׁרָאַת שְׁכִינָה מַמָּשׁ. זוֹ הָאֵשׁ שֶׁצְּרִיכָה לְדָלוֹק בַּיְּהוּדִי.

אָמְנָם רַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר יוֹחַאי אָמַר שֶׁיְּכוֹל הָיָה לִפְטֹר אֶת כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ מִן הַדִּין, אַךְ בְּאוֹתָהּ נְשִׁימָה הוּא מְגַלֶּה לָנוּ כִּי כָּל אֶחָד מֵאִתָּנוּ יָכוֹל לִלְמֹד מִמֶּנּוּ וְלִפְטֹר אֶת הָעוֹלָם כֻּלּוֹ מִן הַדִּין בְּעַצְמוֹ: חַפְּשׂוּ אֶת הַטּוֹב שֶׁבַּשֵּׁנִי וּמִמֵּילָא הַכֹּל יִהְיֶה טוֹב. בְּכָל יְהוּדִי יֵשׁ נְשָׁמָה אֱלֹקִית שֶׁהִיא הַמַּהוּת שֶׁלּוֹ, וְנֶפֶשׁ בְּהֵמִית שֶׁהִיא הָעֲבוֹדָה שֶׁלּוֹ: עַל הַנְּשָׁמָה הָאֱלֹקִית לְאָלֵף אֶת הַבְּהֵמִית לַעֲבוֹד גַּם הִיא אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. נִמְצָא שֶׁהַיְּהוּדִי בְּמַהוּתוֹ אֵינוֹ רַע בִּכְלָל, אֶלָּא רַק הַבְּהֵמָה שֶׁלּוֹ לֹא מְאֻלֶּפֶת...

אִם נִסְתַּכֵּל כָּךְ עַל עַצְמֵנוּ וְעַל אֲחֵרִים, הָרֵי נָבִין בְּכָל נְפִילָה שֶׁלֹּא אֲבַדְנוּ אֶלָּא הַבְּהֵמָה שֶׁרָכַבְנוּ עָלֶיהָ הִשְׁתּוֹלְלָה וְהֵעִיפָה אוֹתָנוּ, וְלָכֵן כָּל הַמֵּטָל עָלֵינוּ זֶה לַעֲלוֹת עָלֶיהָ בַּחֲזָרָה. וְכַאֲשֶׁר חָבֵר שֶׁלָּנוּ נָפַל מֵהַבְּהֵמָה שֶׁלּוֹ, עָלֵינוּ לְעוֹדֵד אוֹתוֹ לַחֲזֹר לְטַפֵּס עַל הַסּוּס שֶׁלּוֹ, וְלֹא לְהִתְבַּלְבֵּל שֶׁהוּא עַצְמוֹ הַסּוּס שֶׁנָּפַל... הוּא לֹא סוּס, הוּא רוֹכֵב אֲצִילִי שֶׁנִּשְׁלַח עַל יְדֵי הַמֶּלֶךְ לְבֵית אֶת סוּס הַפֶּרֶא, וְאִם הַמֶּלֶךְ מַאֲמִין בּוֹ שֶׁהוּא יָכוֹל לַעֲשׂוֹת זֹאת אָז הוּא יַצְלִיחַ. אֲבָל כְּשֶׁהוּא נוֹפֵל הוּא מְאַבֵּד מְעַט מִבִּטְחוֹנוֹ וְיָכוֹל חָלִילָה לְהִתְיָאֵשׁ, וְכָאן תַּפְקִידֵנוּ לְסַיֵּעַ בְּיָדוֹ לְחַזְּקוֹ, כְּדֵי שֶׁיִּתְרוֹמֵם וְיַעֲלֶה עָלָיו, כִּי אִם מִישֶׁהוּ מַאֲמִין בְּךָ יוֹתֵר קַל לְךָ לְהַאֲמִין בְּעַצְמְךָ. זֶה כֹּחַ שֶׁל מַחֲשָׁבָה חִיּוּבִית, שֶׁל מִילָה טוֹבָה, שֶׁל לָדוּן לְכַף זְכוּת, לִרְאוֹת בְּעַיִן טוֹבָה, לְפַרְגֵּן.

הַיְהוּדִי הוּא קָדוֹשׁ תָּמִיד בִּפְנִים, בַּחוּץ זוֹ קְלִפָּה שֶׁל יֵצֶר הָרַע, וְאִם נַדְלִיק אֶת הָאֵשׁ שֶׁל אוֹתוֹ יְהוּדִי מִבִּפְנִים מִמֵּילָא הִיא תִּשְׂרֹף אֶת הַקְּלִפָּה מִבַּחוּץ וְנִרְאֶה אֶת הַיְהוּדִי הַקָּדוֹשׁ הַנִּמְצָא שָׁם עוֹמֵד מוּל עֵינֵינוּ. אִם נִסְתַּכֵּל כָּךְ עַל כָּל יְהוּדִי נִפְטֹר אֶת כָּל הָעוֹלָם מֵהַדִּין. אֵין שִׂנְאַת חִנָּם, אֵין אַכְזָבוֹת וְתִסְכּוּל, יֵשׁ אֵשׁ שֶׁל תּוֹרָה שֶׁל שִׂמְחָה שֶׁל אַהֲבַת חִנָּם, כָּכָה פּוֹטְרִים אֶת הָעוֹלָם כֻּלּוֹ מִן הַדִּין וְזוֹכִים לַגְּאֻלָּה הַשְׁלֵמָה.

יום ירושלים

עָלֵינוּ לְשַׁבֵּחַ?

יוֹם כ״ח בְּאִיָּר הוּא תַּאֲרִיךְ מְיֻחָד בּוֹ הִתְרַכְּזוּ כַּמָּה אֵרוּעִים חֲשׁוּבִים בַּהִסְטוֹרְיָה שֶׁל עַמֵּנוּ הַקְּשׁוּרִים זֶה בָּזֶה, וּמִתּוֹכָם עוֹלֶה שִׁעוּר חָשׁוּב לָנוּ וְלַעֲבוֹדַת ה׳ שֶׁלָּנוּ. בְּכ״ו בְּאִיָּר תשכ״ז, פָּרְצָה מִלְחָמָה שֶׁכָּפוּ עָלֵינוּ אֲרָצוֹת עָרַב בְּמַטָּרָה לְכַלּוֹתֵינוּ. הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עָשָׂה עִמָּנוּ נִסִּים עַל גַּבֵּי נִסִּים וּבְשִׁשָּׁה יָמִים שִׁחְרְרְנוּ אֶת כָּל הַמְּקוֹמוֹת הַקְּדוֹשִׁים לְעַמֵּנוּ, וְאִחַדְנוּ אֶת יְרוּשָׁלַיִם, אַחֲרֵי תִּשַּׁע עֶשְׂרֵה שָׁנָה מִמִּלְחֶמֶת תש״ח, שֶׁם נָפְלָה יְרוּשָׁלַיִם הַקְּדוֹשָׁה בִּידֵי הַלִּגְיוֹן הַיַּרְדֵּנִי, וְאָז נִמְנְעָה מֵהָעָם הַיְּהוּדִי הַגִּישָׁה אֶל יְרוּשָׁלַיִם הָעַתִּיקָה וְאֶל הַכֹּתֶל הַמַּעֲרָבִי, הַמָּקוֹם שֶׁהַשְּׁכִינָה מֵעוֹלָם לֹא עָזְבָה.

בְּכ״ח בְּאִיָּר, בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי לַמִּלְחָמָה בִּלְבַד, נִשְׁמַע קוֹלוֹ שֶׁל מִפְקַד הַצַּנְחָנִים: ״הַר הַבַּיִת בְּיָדֵינוּ״, וְהַשְּׁאָר הִסְטוֹרְיָה. וְאַף עַל פִּי שֶׁהַמְפַקְּדִים הַלּוֹחֲמִים רֻבָּם הָיוּ קְבוּצְנִיקִים שְׁגָּדְלוּ רָחוֹק מִתּוֹרָה וּמִצְווֹת, כֻּלָּם בָּכוּ וְהִתְרַגְּשׁוּ כַּאֲשֶׁר נִתְקְלוּ מוּל קֻדֶּשֶׁת הַכֹּתֶל, גַּם הֵם לֹא יָכְלוּ לְהִתְכַּחֵשׁ לְהַשְׁגָּחַת ה׳.

כ-800 שָׁנִים לִפְנֵי כֵּן הִכְרִיז הָרַמְבַּ״ם הַקָּדוֹשׁ בְּמִצְרַיִם כִּי כ״ח בְּאִיָּר הוּא יוֹם שֶׁל שִׂמְחָה. הָיָה זֶה לְאַחַר שֶׁהִגִּיעַ לְמִצְרַיִם סֵפֶר תּוֹרָה עָתִיק וּמוּגֶה שֶׁל עֶזְרָא הַסּוֹפֵר מִתְּקוּפַת בַּיִת שֵׁנִי. סְפָרָיו שֶׁל עֶזְרָא הַסּוֹפֵר הָיוּ סְפָרִים מְדֻיָּקִים, וְלָכֵן הָרַמְבַּ״ם מֵהַר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּסֵפֶר זֶה עַל מְנָת לְבַדֵּק אֶת הַסְּפָרִים בְּמִצְרַיִם וְאֶת כָּל הַפָּרָשׁוֹת הַסְּתוּמוֹת וְהַפְּתוּחוֹת, הַאִם הֵן כְּמוֹ בְּסִפְרוֹ שֶׁל עֶזְרָא. לְאַחַר שֶׁמָּצָא כִּי כֵּן הַדָּבָר וְסִפְרֵי מִצְרַיִם זֵהִים לְסֵפֶר עֶזְרָא, הִכְרִיז עַל אוֹתוֹ יוֹם כְּיוֹם שֶׁל שִׂמְחָה (שם הגדולים ערך ע, אות ב). הַסֵּפֶר עַצְמוֹ נִרְכַּשׁ עַל יְדֵי אִישׁ עָשִׁיר שֶׁחָמַד אוֹתוֹ, אַךְ הוּא וְהַסֵּפֶר טָבְעוּ בְּלֶב יָם. לְמַזָּלֵנוּ הָיָה זֶה לְאַחַר שֶׁהָרַמְבַּ״ם הַקָּדוֹשׁ הִסְפִּיק לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ לַאֲשֶׁר אֶת כָּל הַסְּפָרִים בְּמִצְרַיִם.

וְאִם נֵלֵךְ עוֹד יוֹתֵר אָחוֹרָה, חֲרֵי בִּשְׁנַת 2,882 שָׁנָה לִבְרִיאַת הָעוֹלָם, נִפְטַר שְׁמוּאֵל הַנָּבִיא שֶׁהָיָה הַשּׁוֹפֵט הָאַחֲרוֹן שֶׁל יִשְׂרָאֵל וְהוּא בְּגִיל 52 בִּלְבַד (טור ושו״ע סימן תקפ). יוֹם פְּטִירָתוֹ כ״ח בְּאִיָּר הוּא יוֹם הַהִלּוּלָא שֶׁל אוֹתוֹ צַדִּיק, שֶׁהָיָה גָּדוֹל בְּדוֹרוֹ כְּמֹשֶׁה וְאַהֲרֹן בְּדוֹרָם, וְהוּא שֶׁמָּשַׁח אֶת דָּוִד הַמֶּלֶךְ בְּשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה, וְהִבְטִיחַ בְּכָךְ אֶת הַמְּלוּכָה לְדָוִד וּלְזַרְעוֹ עַד עוֹלָם.

גַּם שְׁמוּאֵל הַנָּבִיא קָשׁוּר לִירוּשָׁלַיִם, שֶׁכֵּן כַּאֲשֶׁר שָׁאוּל הַמֶּלֶךְ קִבֵּל לָשׁוֹן הָרַע עַל חֲתָנוֹ דָּוִד וְרָדַף אַחֲרָיו לְהָרְגוֹ, דָּוִד הִסְתַּתֵּר אֵצֶל שְׁמוּאֵל וְהֵם עָסְקוּ כָּל הַלַּיְלָה לְחַפֵּשׂ אֶת הַמָּקוֹם

בּוֹ צָרִיךְ לִבְנוֹת אֶת בֵּיתוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא (זבחים נד:), וְכָךְ בְּעוֹדוֹ נָס עַל חַיָּיו יָשַׁב דָּוִד יָחַד עִם שְׁמוּאֵל וְהֵם מָצְאוּ כִּי הַר הַבַּיִת הוּא הַמָּקוֹם בּוֹ צָרִיךְ לִבְנוֹת אֶת הַבַּיִת. וְאָכֵן שָׁנִים אַחֲרֵי, דָּוִד הַמֶּלֶךְ קוֹנֶה אֶת הַמָּקוֹם מִיָּדֵי אֲרַוְנָה הַיְבוּסִי וּמַתְחִיל אֶת הַהֲכָנוֹת לִבְנַיַּת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ שֶׁהֶשְׁלִמוּ עַל יְדֵי שְׁלֹמֹה בְּנוֹ.

אָכֵן כ״ח בְּאִיָּר מֵכָּר לָנוּ בְּעִקָּר כְּ׳יוֹם יְרוּשָׁלַיִם׳ וְאָמוּר לִהְיוֹת אֶחָד הַיָּמִים הַיּוֹתֵר שְׂמֵחִים בְּיָמֵינוּ, כִּי הִנֵּה חָזַרְנוּ אֶל הַמְּקוֹמוֹת הַקְּדוֹשִׁים בְּיוֹתֵר בְּתוֹלְדוֹת עַמֵּנוּ, הִתְחַבַּרְנוּ שׁוּב לַשַּׁרְשֶׁרֶת שֶׁל 3,000 שָׁנָה שֶׁל עִיר זוֹ כְּבִירַת הָעָם הַיְּהוּדִי. אֶל הַר הַבַּיִת הוּא הַר הַמּוֹרִיָּה בּוֹ אַבְרָהָם אָבִינוּ עָקַד אֶת יִצְחָק (בראשית כב:), וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נִתְגַּלָּה לְיַעֲקֹב אָבִינוּ אֲשֶׁר נִרְדַּם בַּמָּקוֹם וְחָלַם אֶת חֲלוֹם הַסֻּלָּם שֶׁהַמַּלְאָכִים עוֹלִים וְיוֹרְדִים בּוֹ (חולין צא:). שִׁחְרוּר יְרוּשָׁלַיִם הָיָה יוֹתֵר מִכִּבּוּשׁ שֶׁטַח, זֶה הָיָה חִבּוּר אֶל אֲדָמָה לָהּ כַּסְפְנוּ בְּמֶשֶׁךְ 2,000 שָׁנוֹת גָּלוּת. וְהָעֲבָדָה שֶׁהִיא הֻחְזְרָה לָנוּ בְּנֵס גָּלוּי בּוֹ צְבָאוֹת עָרַב קָרְסוּ וּבָרְחוּ וְה׳ מָסַר לָנוּ אוֹתָהּ בְּמַתָּנָה, הָיְתָה צְרִיכָה לִהְיוֹת הַהוֹכָחָה כִּי אָנוּ בַּעֲלֵי הַבַּיִת שֶׁל הָאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה.

אֲבָל עֲשָׂרוֹת שָׁנִים אַחֲרֵי שֶׁכְּבָר הִכְרַזְנוּ כִּי עִיר זוֹ הִיא בִּירָתֵנוּ הַנִּצְחִית, עֲדַיִן יֵשׁ טָעַם מַר מָתוֹק מֵאוֹתוֹ יוֹם בּוֹ חַל הַנֵּס וְהָעִיר חָזְרָה אֵלֵינוּ. אָנוּ מִתְבּוֹנְנִים סָבִיב וְרוֹאִים כִּי רֻבּוֹ כְּכֻלּוֹ שֶׁל הָעוֹלָם לֹא מַכִּיר בַּזְּכוּת שֶׁלָּנוּ לָגוּר וּלְהַחְזִיק בִּירוּשָׁלַיִם הָעַתִּיקָה, וַעֲשׂוּ אוֹתָהּ לְבִירָה לֹא רִשְׁמִית לְמִדִּינָה פַּלֶשְׁתִּינָאִית שֶׁמְּעוֹלָם לֹא הָיְתָה קַיֶּמֶת.

עֲשָׂרוֹת שָׁנִים אַחֲרֵי שֶׁהַצַּנְחָנִים פָּרְצוּ אֶל יְרוּשָׁלַיִם וּמָצְאוּ כִּי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הִטִּיל יִרְאָה וּפַחַד בְּלֵב הַלִּגְיוֹן הַיַּרְדֵּנִי שֶׁבָּרַח עִם נְעָלָיו בְּיָדָיו וְהוֹתִיר אֶת הָעִיר רֵיקָה וּפְתוּחָה

לְכִבּוּשׁ, וּמְפַקֵּד הַצַּנְחָנִים שֶׁהָיָה רָחוֹק מִתּוֹרָה וּמִצְוֹות הֵחֵל לִצְווֹחַ בִּדְמָעוֹת בְּהִתְרַגְּשׁוּת וּבְקוֹל חָנוּק: "הַר הַבַּיִת בְּיָדֵינוּ".

וְהִנֵּה שׁוֹמְעִים אָנוּ עַל מַחֲזוֹר חָדָשׁ שֶׁל צַנְחָנִים שֶׁנָּסַע בְּאוֹטוֹבּוּס אֶל הַכֹּתֶל לְטֶקֶס הַשְׁבָּעָה וְסִיּוּם קוּרְס בַּכֹּתֶל כְּשֶׁהֵם מְקַבְּלִים הוֹרָאָה מֵהַמְפַקֵּד שֶׁלָּהֶם לְהוֹרִיד אֶת הַוִּילוֹנוֹת הַשְׁחוֹרִים שֶׁלֹּא יִרְאוּ הַיִּשְׁמְעֵאלִים שֶׁמְּדֻבָּר בְּאוֹטוֹבּוּס חַיָּלִים וְיִרְגְּמוּ אוֹתָם בָּאֲבָנִים! הַחַיָּלִים חָשְׁבוּ שֶׁהֵם לֹא שׁוֹמְעִים טוֹב, חֲרֵי הִכְשִׁירוּ אוֹתָם לְהִלָּחֵם וּלְהָגֵן עַל הַמּוֹלֶדֶת, וְהֵם מִתְבַּקְּשִׁים לְפַחֵד מִכַּמָּה פִּרְחָחִים בְּנֵי טִפֵּשׁ-עֶשְׂרֵה בְּתוֹךְ יְרוּשָׁלַיִם שֶׁאֲמוּרָה לִהְיוֹת הַבִּירָה שֶׁלָּנוּ. הַחַיָּלִים הַמְּבֻיָּשִׁים שָׁמְעוּ לְמְפַקְּדָם, וְסִפְּרוּ אַחַר כָּךְ עַד כַּמָּה חָשׁוּ מֻשְׁפָּלִים וּמְבֻזִּים וְלֹא יָכְלוּ לִשְׁמוֹחַ בַּטֶּקֶס שֶׁבִּקֵּשׁ לְהַכְתִּירָם כְּ"לוֹחֲמִים".

אָז עוֹשִׂים חֲגִיגוֹת בְּיוֹם זֶה וְעִירִית יְרוּשָׁלַיִם מְבַזְבֶּזֶת כֶּסֶף רַב עַל זִקּוּקֵי דִּינוּר וְאֵרוּעֵי בָּמוֹת, אֲבָל בְּמַהֲלַךְ הַשָּׁנָה יִשְׂרְאֵלִים רַבִּים מַעֲדִיפִים לְטַיֵּל בְּטוּרְקִיָּה מֵאֲשֶׁר בִּירוּשָׁלַיִם, כִּי הֵם מַרְגִּישִׁים שֶׁשָּׁם זֶה יוֹתֵר בָּטוּחַ... חֲרֵי ה' עָשָׂה לָנוּ נֵס כֹּה אַדִּיר וְהֶחְזִיר לָנוּ אֶת יְרוּשָׁלַיִם לְיָדֵינוּ, מַדּוּעַ אָנוּ לֹא מַרְגִּישִׁים זֹאת? אֵיךְ זֶה שֶׁנּוֹצְרִים וְיִשְׁמְעֵאלִים מִסְתּוֹבְבִים שָׁם כְּבַעֲלֵי הַבַּיִת וְאִלּוּ אֲנַחְנוּ מַעֲדִיפִים לְסַיֵּר בְּחוּץ לָאָרֶץ בִּמְקוֹם בְּעִיר הַקֹּדֶשׁ?

סְלִיחָה שֶׁנִּצַּחְנוּ

לִפְנֵי שֶׁפָּרְצָה הַמִּלְחָמָה, הִגִּיעַ רֹאשׁ הַמֶּמְשָׁלָה דְּאָז לִישִׁיבַת פּוּנִיבֵז׳ עַל מְנָת לְהִפָּגֵשׁ עִם רֹאשׁ הַיְּשִׁיבָה וּגְדוֹל הַדּוֹר דְּאָז, מָרָן הַגָּאוֹן הָרַב אֱלִיעֶזֶר מְנַחֵם מַן שָׁךְ זַצַ"ל. רֹאשׁ הַמֶּמְשָׁלָה הָיָה מְפֻחָד וּבְגִמְגּוּם וְקוֹל חַלָּשׁ הִסְבִּיר לְרֹאשׁ הַיְּשִׁיבָה כִּי עוֹמֶדֶת לִפְרֹץ מִלְחָמָה וְצוּפִים שֶׁיִּהְיוּ עֲשָׂרוֹת אַלְפֵי

הֲרוּגִים בְּקֶרֶב אֶזְרְחֵי יִשְׂרָאֵל, עַד שֶׁהֶכִינוּ רְחוֹבוֹת שְׁלֵמִים בְּתֵל אָבִיב עֲבוּר הַגּוּפוֹת, רַחֲמָנָא לִצְלָן.

הוּא בִּקֵּשׁ שֶׁבַּחוּרֵי הַיְשִׁיבוֹת יְתַגְּברוּ אֶת הַחֶבְרָא קַדִּישָׁא, כִּי לֹא יִהְיוּ מַסְפִּיק קַבָּרָנִים שֶׁיַּעַמְדוּ בַּמְּשִׁימָה לִקְבּוֹר אֶת כָּל הַמֵּתִים. הָרַב דָּחָה אוֹתוֹ בְּאוֹמְרוֹ כִּי בִּמְקוֹם שֶׁהַבַּחוּרִים יְתַגְּברוּ אֶת הַחֶבְרָא קַדִּישָׁא הֵם יְתַגְּברוּ אֶת הַלּוֹחֲמִים וְעַל יְדֵי כָּךְ יְנַצְּחוּ בַּמִּלְחָמָה שֶׁכֵּן לוֹמְדֵי הַתּוֹרָה הֵם "שׁוֹמְרֵי הָעִיר" הָאֲמִתִּיִּים (ירושלמי חגיגה פ"א ה"ז). רֹאשׁ הַמֶּמְשָׁלָה חָשַׁב כִּי הָרַב לֹא מֵבִין אֶת חֶמְרַת הַמַּצָּב, אֲבָל שָׁבוּעַ אַחֲרֵי הֵבִין כִּי הָרַב הֵבִין יוֹתֵר טוֹב מִמֶּנּוּ וּמִכֹּל הַמֻּמְחִים שֶׁלּוֹ שֶׁ"נִּתְחוּ אֶת הַמְּצִיאוּת"...

עַם יִשְׂרָאֵל רָאָה נִסִּים עַל נִסִּים. אוֹתָהּ רְצוּעַת עַזָּה בָּהּ אָנוּ מִסְתַּבְּכִים בְּמִבְצָעִים צְבָאִיִּים כָּל שְׁנָתַיִם וּמְאַבְּדִים נַפְשׁוֹת יְקָרוֹת בַּמִּלְחָמָה עַל פְּנֵי כַּמָּה מֶטְרִים רְבוּעִים, כָּל הָרְצוּעָה עַצְמָהּ נָפְלָה בְּיָדֵינוּ בְּיוֹם וַחֲצִי, וְאָז לֹא הָיוּ שָׁם כַּמָּה אִרְגּוּנֵי טֵרוֹר קְטַנִּים אֶלָּא צָבָא מְצֻיָּרִים עִם פַּחוֹת שִׁרְיוֹן וְטִילִים שֶׁקִּבְּלוּ מִיָּדֵי בְּרִית הַמּוֹעֲצוֹת דְּאָז. תּוֹךְ שִׁשָּׁה יָמִים חָזַרְנוּ אֶל כָּל הַמְּקוֹמוֹת הַקְּדוֹשִׁים לָהֶם יִחַלְנוּ לָשׁוּב מֵאַלְפַּיִם שָׁנוֹת גָּלוּת, הָעִיר שְׁכֶם בָּהּ טָמוּן יוֹסֵף הַצַּדִּיק, חֶבְרוֹן עִיר הָאָבוֹת בָּהּ מְעָרַת הַמַּכְפֵּלָה שֶׁטְּמוּנִים שָׁם שִׁלְשָׁה אָבוֹת וְשָׁלֹשׁ אִמָּהוֹת, בֵּית לֶחֶם בָּהּ טְמוּנָה רָחֵל אִמֵּנוּ, וִירוּשָׁלַיִם הָעַתִּיקָה, שָׁם מִלְּבַד הַכֹּתֶל וְהַר הַבַּיִת עָלָיו הָיָה שׁוֹכֵן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, קִבַּלְנוּ גַּם אֶת קִבְרֵי מַלְכֵי בֵּית דָּוִד וּבְרֹאשָׁם אֶת צִיּוֹנוֹ שֶׁל דָּוִד מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ.

וּמָה עָשְׂתָה הַמֶּמְשָׁלָה שֶׁהָיְתָה מֻרְכֶּבֶת מֵאֵלֶּה שֶׁהֵקִימוּ אֶת הַמְּדִינָה בְּמַטָּרָה לְקַיֵּם בָּהּ "עַם חָדָשׁ" הָרָחוֹק מִתּוֹרָה וּמִצְווֹת? אֵיךְ הֵם הֵגִיבוּ כְּשֶׁרָאוּ אֶת אֶצְבַּע הָאֱלֹקִים מוּנֶפֶת עַל אוֹיְבֵינוּ? רֹאשׁ הַמֶּמְשָׁלָה מִהֵר לְהַכְרִיז כִּי הוּא לֹא מִתְכַּוֵּן לְסַפֵּחַ

אֶת הַשְּׁטָחִים שֶׁשֻּׁחְרְרוּ עַל יָדֵינוּ כְּפִי שֶׁעָשׂוּ בְּמִלְחֶמֶת הָעַצְמָאוּת כְּ-20 שָׁנָה קוֹדֶם לָכֵן, אֶלָּא הוּא שׁוֹמֵר אוֹתָם כִּקְלָף מְקוּדַּשׁ לְצֹרֶךְ שִׂיחוֹת "שָׁלוֹם" עִם שְׁכֵנֵינוּ.

הָעוֹלָם לֹא הֶאֱמִין לְמִשְׁמַע אָזְנָיו, וְכָךְ אֵמוֹת הָעוֹלָם הִתְעַשְּׁתוּ מַהֵר וְזָעֲקוּ שֶׁאִם מְדִינַת יִשְׂרָאֵל לֹא מַכִּירָה בִּבְעָלוּתָהּ עַל שְׁטָחִים אֵלּוּ, וַדַּאי שֶׁהֵם לֹא יַכִּירוּ, וְאָכֵן הֵם לֹא מַכִּירִים בְּכָךְ עַד הַיּוֹם שֶׁאֵלּוּ חֲלָקִים מֵאַרְצֵנוּ הַקְּדוֹשָׁה.

וּבְכָךְ לֹא נִגְמְרוּ מַעֲשֵׂי הָאִוֶּלֶת שֶׁל הַמֶּמְשָׁלָה. פּוֹחֲדִים וּמְבֹהָלִים מֵרוּחַ הַקְּדֻשָּׁה שֶׁנָּחֲתָה עַל עַם יִשְׂרָאֵל שֶׁנָּהָר בַּהֲמוֹנָיו לִפְקֹד אֶת הַמְּקוֹמוֹת הַקְּדוֹשִׁים בְּהִתְלַהֲבוּת יְתֵרָה, מִהֲרוּ לְהָשִׁיב אֶת הַיִּשְׁמְעֵאלִים אֶל הַמְּקוֹמוֹת הַקְּדוֹשִׁים לְאַחַר שֶׁהֵם כְּבָר בָּרְחוּ מִן הַמָּקוֹם. וְכָךְ הָעֲרָבִים הֻחְזְרוּ אֶל הַר הַבַּיִת שָׁם שָׁכַן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, אֶל שְׁכֶם וְחֶבְרוֹן וּבֵית לֶחֶם, וְהַשִּׂיא הָיָה שֶׁחִלְקוּ אֶת מְעָרַת הַמַּכְפֵּלָה וְנָתְנוּ לַעֲרָבִים אֶת 'מְעָרַת יִצְחָק' לְבֵית הַתְּפִלָּה שֶׁלָּהֶם שֶׁיִּתְפַּקֵּד כְּמִסָּגַד וְהִשְׁאִירוּ לָנוּ אֶת 'מְעָרַת אַבְרָהָם' וּ'מַעֲרַת יַעֲקֹב' שֶׁהֵם רַק אֲתָרֵי תַּיָּרוּת שֶׁעָשׂוּ הַמֶּסְלְמִים עֲבוּר תַּיָּרִים נוֹצְרִים לִפְנֵי מֵאוֹת שָׁנִים, שֶׁכֵּן כָּל הָאָבוֹת וְהָאִמָּהוֹת קְבוּרִים דַּוְקָא בִּ'מְעָרַת יִצְחָק'! וּבְעוֹד שֶׁעַם יִשְׂרָאֵל מִתְפַּלֵּל מוּל קִירוֹת רֵיקִים, הַמֶּסְלְמִים פָּרְשׂוּ שְׁטִיחִים מֵעַל רָאשֵׁי אֲבוֹתֵינוּ וּמִתְפַּלְּלִים לְכִוּוּן הֶעָרִים מֶכָּה וּמְדִינָה וְגַבָּם לִירוּשָׁלַיִם!

הָרוּחַ הָרֹפֶסֶת שֶׁל שִׁלְטוֹן 'חָפְשִׁי' (מִתּוֹרָה וּמִצְוֹת) הֵבִיאָה לְכָךְ שֶׁבְּמֶשֶׁךְ כָּל הַשָּׁנִים שֶׁעָבְרוּ מֵאָז הָעוֹלָם מְנַסֶּה לְשַׁכְתֵּב אֶת הַהִיסְטוֹרְיָה וּלְבַטֵּל כָּל קֶשֶׁר בֵּין עַם יִשְׂרָאֵל לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. הִשִּׂיא הוּא בְּמַעֲלָלָיו שֶׁל אִרְגּוּן אוּנֶסְק"וֹ, הָאִרְגּוּן שֶׁאַחֲרֵי מִטַּעַם הָאו"ם לְשִׁמּוּר וְתִעוּד הַמְּקוֹמוֹת הַהִסְטוֹרִיִּים בָּעוֹלָם,

וְשָׁם מַסְבִּירִים כִּי קֶבֶר רָחֵל הוּא קֶבֶר שֶׁל שִׁייח׳ עֲרָבִי, הַר הַבַּיִת הוּא מְקוֹם הַמִּסְגָּד אֶל-אַקְצָא, לְלֹא שׁוּם אִזְכּוּר שֶׁל בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וּבְעֶצֶם הַמְּקוֹמוֹת הַקְּדוֹשִׁים כֻּלָּם עָבְרוּ ׳הִתְאַסְלְמוּת׳ מוּאֶצֶת בְּהַצְבָּעוֹת הַזּוּיוֹת שֶׁל חַבְרֵי הָאִרְגּוֹן.

וְאִם זֶה לֹא מַסְפִּיק, אָז גַּם קֶבֶר דָּוִד הַמֶּלֶךְ בִּירוּשָׁלַיִם הָפַךְ לַמָּקוֹם מַחֲלֹקֶת, כַּאֲשֶׁר הַוָּתִיקָן שׁוֹלֵחַ יוֹתֵר וְיוֹתֵר צַלְיָנִים כְּמָרִים וּנְזִירוֹת לְבוּשֵׁי שְׁתִי וָעֵרֶב אֶל הַמָּקוֹם, בְּטַעֲנָה כִּי הַמָּקוֹם קָדוֹשׁ לַנַּצְרוּת מֵאַחַר וּבַקּוֹמָה הַשְּׁנִיָּה שֶׁל הַמָּקוֹם הָיְתָה כְּבָיְכוֹל הַסְּעוּדָה הָאַחֲרוֹנָה שֶׁל הָאִישׁ הַהוּא שֶׁהֵם מַאֲמִינִים בּוֹ, לַמְרוֹת שֶׁהַקּוֹמָה הַזּוֹ נִבְנְתָה כְּ-1,000 שָׁנִים אַחֲרֵי שֶׁהוּא כְּבָר מֵת, אֲבָל נִרְאָה כִּי זֶה לֹא מַפְרִיעַ לְאַף אֶחָד בַּשִּׁלְטוֹן שֶׁלָּנוּ, שֶׁמֻּטְרָד יוֹתֵר מֵאוֹתָם רַבָּנִים שֶׁקּוֹרְאִים לְחַזֵּק אֶת הַמָּקוֹם וּמַפְרִיעִים לוֹ לְמָסֹר אֶת הַמַּפְתְּחוֹת שֶׁל הַמָּקוֹם לַאֲפִיפְיוֹר...

אָז לֹא פֶּלֶא שֶׁכַּאֲשֶׁר אָנוּ רוֹצִים לְצַיֵּן אֶת הַתַּאֲרִיךְ הַמְיֻחָד בְּשִׂמְחָה עַל הַנֵּס שֶׁעָשָׂה לָנוּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְהֶחְזִיר לָנוּ אֶת הָעִיר הַקְּדֻשָּׁה לְיָדֵינוּ, שְׁמַגִּיעַ לְפֶתַע טָעַם מַר שֶׁל הַחְמָצָה וּמַאֲפִיל עַל תְּחוּשַׁת הַשִּׂמְחָה וְהַהוֹדָיָה. מָה בְּדִיּוּק פִּסְפַּסְנוּ? לְשֵׁם כָּךְ צָרִיךְ לְהִתְבּוֹנֵן עַל שְׁתֵּי הַסִּבּוֹת הָאַחֲרוֹת שֶׁתַּאֲרִיךְ כ״ח בְּאִיָּר הוּא יוֹם מְיֻחָד וְלִלְמֹד מִשָּׁם מָה הַמַּרְכִּיב הֶחָסֵר.

וְהָיִינוּ גַּם אֲנַחְנוּ כְּכָל הַגּוֹיִם

יוֹם מְיֻחָד זֶה הוּא יוֹם הַהִלּוּלָא שֶׁל שְׁמוּאֵל הַנָּבִיא. שְׁמוּאֵל הָיָה הַשּׁוֹפֵט הָאַחֲרוֹן וּבְיָמָיו נִפְתְּחוּ שַׁעֲרֵי הַנְּבוּאָה וּפָרְצוּ בְּקֶרֶב עַם יִשְׂרָאֵל, עַד שֶׁרַק בָּעֲיָרָה שֶׁל אָבִיו הָיוּ 200 נְבִיאִים! הוּא הָיָה אָדָם קָדוֹשׁ וְנָקִי בְּמִדּוֹתָיו וְאַף זָכָה שֶׁתֵּצֵא בַּת קוֹל וְתָעִיד עָלָיו בְּצִבּוּר עַל יִשְׁרוֹ! (מכות כג:).

וְהִנֵּה בְּיָמָיו בָּאוּ אֵלָיו בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּבַקָּשָׁם מִמֶּנּוּ שֶׁיַּמְלִיךְ עֲלֵיהֶם מֶלֶךְ. מֵאָז נִפְטְרוּ יְהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן וְהַזְּקֵנִים כְּ-300 שָׁנָה לִפְנֵי כֵּן, לֹא הָיְתָה הַנְהָגָה מְסֻדֶּרֶת לָעָם יִשְׂרָאֵל. בְּכָל פַּעַם הֵם חָטְאוּ וְקִלְקְלוּ וְה׳ שִׁעְבְּדָם לְגוֹי אַכְזָר, אָז עָשׂוּ תְּשׁוּבָה וְזָכוּ שֶׁה׳ יִשְׁלַח לָהֶם שׁוֹפֵט שֶׁיַּנְהִיגָם וְיִגְאָל אוֹתָם וְיִשְׁלֹט עֲלֵיהֶם עַד מוֹתוֹ, וּלְאַחַר מִכֵּן שׁוּב הָיוּ שָׁבִים לְמַעֲשֵׂיהֶם הָרָעִים וְקָם גּוֹי אַכְזָר חָדָשׁ וְחוֹזֵר חָלִילָה.

לָכֵן הָיְתָה זוֹ לִכְאוֹרָה בַּקָּשָׁה סְבִירָה מִצַּד עַם יִשְׂרָאֵל כְּשֶׁבָּאוּ וּבִקְּשׁוּ שֶׁיִּהְיֶה לָהֶם שִׁלְטוֹן מְסֻדָּר, מָה גַּם שֶׁזּוֹ מִצְוָה מִן הַתּוֹרָה לְהַמְלִיךְ עֲלֵיהֶם מֶלֶךְ כְּשֶׁיַּגִּיעוּ אֶל אַרְצָם, וְכָעֵת שֶׁהֵם כְּבָר גָּרִים בָּהּ כְּבָר מֵעַל ל-300 שָׁנָה, הִגִּיעַ הַזְּמַן שֶׁיִּהְיֶה לָהֶם מֶלֶךְ.

תְּגוּבָתוֹ שֶׁל שְׁמוּאֵל הָיְתָה אַכְזָבָה וְכַעַס עַל עַם יִשְׂרָאֵל, בְּטַעֲנָה כִּי מָאְסוּ בְּשִׁלְטוֹנוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְכִיצַד הֵעֵזּוּ לַעֲשׂוֹת מַעֲשֶׂה שֶׁעוֹלָה שְׂכָוֵה לִדְרוֹשׁ לָהֶם מֶלֶךְ. הוּא אַף הֵרְאָה לָהֶם סִימָן שֶׁאֵין זֶה רָצוֹן ה׳ כְּשֶׁגָּרַם שֶׁיֵּרֵד גֶּשֶׁם לַמְרוֹת שֶׁהָיוּ אָז בִּזְמַן קְצִיר חִטִּים וְאָז גֶּשֶׁם הוּא קְלָלָה. עַל מָה הָיָה כַּעֲסוֹ שֶׁל שְׁמוּאֵל? הֲרֵי זוֹ מִצְוָה מִן הַתּוֹרָה לְהַמְלִיךְ מֶלֶךְ וּרְצוֹן שֶׁיִּהְיֶה שִׁלְטוֹן מְסֻדָּר, מָה רַע בְּכָךְ? מַדּוּעַ זֶה לֹא רְצוֹן ה׳?

הַכַּעַס לֹא הָיָה עַל שֶׁדָּרְשׁוּ לָהֶם מֶלֶךְ, נַהֲפֹךְ הוּא דִּרְישָׁה לְמֶלֶךְ הָיְתָה צְרִיכָה לָבוֹא מִזְּמַן, שֶׁהֲרֵי זוֹ מִצְוָה מִן הַתּוֹרָה. הַכַּעַס הָיָה עַל הַצּוּרָה בָּהּ דָּרְשׁוּ מֶלֶךְ שֶׁהִצְבִּיעָה עַל כַּוָּנָה לֹא טְהוֹרָה: ״עַתָּה שִׂימָה לָנוּ מֶלֶךְ לְשָׁפְטֵנוּ **כְּכָל הַגּוֹיִם... וְהָיִינוּ גַּם אֲנַחְנוּ כְּכָל הַגּוֹיִם** וּשְׁפָטָנוּ מַלְכֵּנוּ וְיָצָא לְפָנֵינוּ וְנִלְחַם אֶת מִלְחֲמֹתֵנוּ״ (שמ״א ח, ה-כ). הֵם רוֹצִים מֶלֶךְ כְּמוֹ כָּל אֻמּוֹת הָעוֹלָם, בַּיִת לָבָן וָרֶכֶב נְשִׂיאוּתִי, דְּגָלִים וּטְקָסִים, נִהְיֶה כְּמוֹ כֻּלָּם...

מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל לֹא יָכוֹל לִהְיוֹת כְּמוֹ כָּל הַגּוֹיִם. מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל צָרִיךְ לִהְיוֹת מְבֻטָּל לְגַמְרֵי כְּלַפֵּי ה׳ יִתְבָּרַךְ, בְּשׁוֹנֶה מִמַּלְכֵי אֻמּוֹת הָעוֹלָם הַסְּרוּחִים מִגַּאֲוָה וְכָבוֹד. הַתּוֹרָה מְצַוָּה עַל מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל לִכְתֹּב שְׁנֵי סִפְרֵי תּוֹרָה, אֶחָד בְּתוֹר יְהוּדִי מִן הַשּׁוּרָה, שֶׁכֵּן כָּל יְהוּדִי מְצֻוֶּה לִכְתֹּב סֵפֶר תּוֹרָה, וְהַשֵּׁנִי בְּתוֹר מֶלֶךְ. הַסֵּפֶר שֶׁל הַמֶּלֶךְ הוּא סֵפֶר קָטָן הַקָּשׁוּר לִזְרוֹעוֹ וְעִמּוֹ הוּא הוֹלֵךְ לְכָל מָקוֹם כְּדֵי לְהַזְכִּיר לוֹ כִּי הוּא שְׁלִיחוֹ שֶׁל ה׳ וְלֹא מִישֶׁהוּ בִּפְנֵי עַצְמוֹ (סנהדרין כא:). כַּאֲשֶׁר מֶלֶךְ מִתְפַּלֵּל הוּא מִשְׁתַּטֵּחַ עַל הָרִצְפָּה בִּתְחִלַּת הַבְּרָכָה הָרִאשׁוֹנָה וְנִשְׁאַר כָּךְ כָּל הַתְּפִלָּה עַד הַחֲתִימָה שֶׁל הַבְּרָכָה הָאַחֲרוֹנָה וְרַק אָז מִתְרוֹמֵם! (ברכות לד:). כְּנִיעָה מֻחְלֶטֶת וְהִתְבַּטְּלוּת שְׁלֵמָה לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ הָאֱמִתִּי שֶׁל כָּל הָעוֹלָמוֹת שֶׁהִמְלִיךְ אוֹתוֹ עַל עַם יִשְׂרָאֵל.

שְׁמוּאֵל הַנָּבִיא בִּקֵּשׁ לְהַסְבִּיר לָהֶם כִּי רַק מֶלֶךְ הַמְּבֻטָּל לַה׳ וּלְתוֹרָתוֹ וּמֵבִין שֶׁאֵין מִמֶּנּוּ כְּלוּם וְהַכֹּל מֵהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְלֹא מְשַׁנֶּה אַף בְּאוֹת אַחַת מִמַּה שֶׁכָּתוּב בָּהּ, רַק הוּא יָכוֹל לְהוֹבִיל אוֹתָם. אֲבָל אִם הוּא וְהֵם יִנְהֲגוּ "כְּכָל הַגּוֹיִם", הֵם יֹאבְדוּ הַכֹּל.

יְסוֹד זֶה אָנוּ לְמֵדִים מֵהָרַמְבַּ״ם שֶׁמָּצָא לָנָכוֹן לְצַיֵּן יוֹם זֶה כָּחָג כִּי הוּא מָצָא שֶׁכָּל הַפָּרָשׁוֹת הַסְּתוּמוֹת וְהַפִּתּוּחוֹת בְּסִפְרֵי הַתּוֹרָה בְּמִצְרַיִם שָׁוִים לְאֵלֶּה שֶׁבְּסֵפֶר עֶזְרָא. מַדּוּעַ הוּא הִתְקִין עַל זֶה יוֹם שִׂמְחָה? כִּי הַדָּבָר מוֹכִיחַ אֶת הָאֱמִתּוֹת שֶׁל הַתּוֹרָה שֶׁלָּנוּ שֶׁלֹּא מִשְׁתַּנָּה אַף בְּהִתְרַחֲקוּת הַזְּמַן וְהַמָּקוֹם מִיּוֹם קַבָּלָתָהּ.

לֹא רַק שֶׁלֹּא הִשְׁתַּנְּתָה אוֹת אַחַת, אֶלָּא אֲפִילוּ הָרְוָחִים בֵּין הַפָּרָשִׁיּוֹת לֹא שֻׁנּוּ! אַחֲרֵי אַלְפֵּי שָׁנִים שֶׁל הַעְתָּקָה בִּכְתַב יָד מִסֵּפֶר לְסֵפֶר. אֲפִילוּ הָרְוָחִים נוֹתְרוּ עַל כַּנָּם! לֹא מְשַׁנִּים!

וְהִנֵּה בְּדוֹרֵנוּ קָמִים כָּל מִינֵי חֲכָמִים בְּעֵינֵי עַצְמָם וּמְבַקְּשִׁים לְסַלֵּף וְלַחְתֹּךְ בַּבָּשָׂר הָחַי שֶׁל תּוֹרָתֵנוּ הַקְּדוֹשָׁה עַל מְנָת לְטַהֵר אֶת תַּאֲוֹות לִבָּם, וְכָךְ קָמִים כָּל מִינֵי כַּתּוֹת כְּמוֹ הָרֶפוֹרְמִים וְהַקוֹנְסֶרְבָּטִיבִים שֶׁרְצוֹנָם לְהִתְחַתֵּן עִם גּוֹיִם וְלֶאֱכֹל טְרֵפוֹת וּנְבֵלוֹת וּלְחַלֵּל שַׁבָּת וּמַפְרִיעַ לָהֶם שֶׁהַתּוֹרָה אוֹסֶרֶת, אָז הֵם מַחְלִיטִים לְפָרֵשׁ אוֹתָהּ כִּרְצוֹנָם וְלָתֵת חוֹתֶמֶת בָּדָ"צ לַשֶּׁרֶץ שֶׁבִּרְצוֹנָם לֶאֱכֹל !

וְכָךְ בְּתוֹךְ יְרוּשָׁלַיִם הַקְּדוֹשָׁה רוֹצוֹת אוֹתָן כַּתּוֹת לִנְעֹץ אֶת צִפָּרְנֵיהֶם עִם תְּפִלּוֹת מְעוֹרָבוֹת שֶׁל נָשִׁים וּגְבָרִים, נָשִׁים בִּתְפִלִּין, בִּרְכַּת כֹּהֲנוֹת... זוֹ לֹא יְרוּשָׁלַיִם שֶׁל הָעָם הַיְּהוּדִי. לֹא עֲבוּר זֶה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הֶחֱזִיר אוֹתָהּ לָנוּ.

יֵשׁ לָנוּ חֵלֶק בֵּאלֹקֵי יִשְׂרָאֵל

הַתַּאֲרִיךְ כ"ח בְּאִיָּר הוּא הַיּוֹם הַ-43 בִּסְפִירַת הָעֹמֶר. סְפִירַת הָעֹמֶר בֵּין פֶּסַח לְשָׁבוּעוֹת מְחֻלֶּקֶת לְשִׁבְעָה שָׁבוּעוֹת. כְּנֶגֶד כָּל אֶחָד מֵהַיָּמִים הִתְקִינוּ עַל פִּי הַסּוֹד כַּמָּה וְכַמָּה עִנְיָנִים. לְדֻגְמָא, כָּל אֶחָד מִשִּׁבְעַת הַשָּׁבוּעוֹת הוּא כְּנֶגֶד אַחַת מִ-7 הַסְּפִירוֹת הַתַּחְתּוֹנוֹת: חֶסֶד גְּבוּרָה תִּפְאֶרֶת נֵצַח הוֹד יְסוֹד וּמַלְכוּת. וְכָל יוֹם בַּשָּׁבוּעַ הוּא כְּנֶגֶד הַסְּפִירָה הַפְּנִימִית, כְּלוֹמַר הַיּוֹם הָרִאשׁוֹן לָעֹמֶר הוּא כְּנֶגֶד הַחֶסֶד שֶׁבַּחֶסֶד, הַיּוֹם הַשֵּׁנִי הוּא כְּנֶגֶד הַגְּבוּרָה שֶׁבַּחֶסֶד, הַיּוֹם הַשְּׁמִינִי שֶׁהוּא הַיּוֹם הָרִאשׁוֹן שֶׁל הַשָּׁבוּעַ הַשֵּׁנִי הוּא הַחֶסֶד שֶׁבַּגְּבוּרָה וְכֵן הָלְאָה. כ"ח בְּאִיָּר הוּא הַיּוֹם הָרִאשׁוֹן בַּשָּׁבוּעַ הַשְּׁבִיעִי, וְהוּא כְּנֶגֶד ה"חֶסֶד שֶׁבַּמַּלְכוּת".

כְּמוֹ כֵּן יֵשׁ אֶת מִזְמוֹר "אֲנָא בְּכֹחַ" שֶׁחִבֵּר רִבִּי נְחֶמְיָה בֶּן הַקָּנָה וְטָמַן בְּרָאשֵׁי הַתֵּבוֹת שֵׁמוֹת קְדוֹשִׁים. כְּנֶגֶד כָּל יוֹם בִּסְפִירַת הָעֹמֶר יֵשׁ תֵּבָה אַחֶרֶת מִן הַמִּזְמוֹר עַל פִּי הַסֵּדֶר. בְּכ"ח בְּאִיָּר הַתֵּבָה הִיא "שַׁוְעָתֵנוּ". וְכֵן יֵשׁ אֶת מִזְמוֹר ס"ז בִּתְהִלִּים

״לַמְנַצֵּחַ בִּנְגִינוֹת מִזְמוֹר שִׁיר״, שֶׁגַּם מִסְפַּר תֵּבוֹתָיו חֹפֶף לִימֵי הַסְּפִירָה וְכָל תֵּבָה מְמֻנוּ הִיא כְּנֶגֶד יוֹם אַחַר. כְּנֶגֶד יוֹם כ״ח בְּאִיָּר עוֹמֶדֶת הַתֵּבָה ״יְבָרְכֵנוּ״ מִתּוֹךְ הַמִּזְמוֹר.

יוֹם לִפְנֵי כֵּן הוּא כ״ז בְּאִיָּר גַּם הוּא יוֹם מְיֻחָד. בִּזְמַן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ הָיְתָה מִגִּלַּת תַּעֲנִית בָּהּ הָיוּ כְּתוּבִים כָּל הַחַגִּים וְהַיָּמִים הַטּוֹבִים מִדְּרַבָּנָן שֶׁאָסוּר לְהִתְעַנּוֹת וּלְהַסְפִּיד בָּהֶם. לְאַחַר הַחֻרְבָּן בֵּטְלוּ כָּל הַיָּמִים הַנַּ״ל לְמַעֵט חֲנֻכָּה וּפוּרִים. בְּכ״ז בְּאִיָּר הָיָה יוֹם טוֹב מִדְּרַבָּנָן, כִּי בְּיוֹם זֶה גָּבְרוּ הַחַשְׁמוֹנָאִים עַל הַיְוָנִים בְּעוֹד אַחַת מִמִּלְחֲמוֹתֵיהֶם וְתָלְשׁוּ אֶת כָּל הַשִּׁלְטִים שֶׁהִכְרִיחוּ הַיְוָנִים לִתְלוֹת בְּתַלְמוּדֵי הַתּוֹרָה שֶׁל יַלְדֵי יִשְׂרָאֵל וּבָהֶם הָיָה כָּתוּב: ״אֵין לָנוּ חֵלֶק בֵּאלֹקֵי יִשְׂרָאֵל״, חַס וְשָׁלוֹם. בַּיּוֹם שֶׁנִּתֵּן הָיָה לְהָסִיר אֶת הַשִּׁלְטִים הַנַּ״ל, הָיְתָה שִׂמְחָה שֶׁהֻנְצְחָה לְדוֹרוֹת קָדִימָה (מגילת תענית).

יוֹם זֶה הוּא הַיּוֹם הָאַחֲרוֹן שֶׁל הַשָּׁבוּעַ הַשִּׁישִׁי שֶׁל סְפִירַת הָעֹמֶר, וְהוּא כְּנֶגֶד סְפִירַת הַמַּלְכוּת שֶׁבִּיסוֹד, וְיָדוּעַ בְּתוֹרַת הַסּוֹד כִּי סְפִירַת הַמַּלְכוּת הִיא זוֹ שֶׁמּוֹרִידָה וּמַעֲבִירָה אֶת הָאוֹר מֵאוֹתוֹ עוֹלָם לָעוֹלָם הַבָּא אַחֲרָיו, וְנִמְצָא שֶׁהָאוֹר הַזֶּה שֶׁשָּׁמְחוּ בְּטֹהַר חִנּוּךְ הַיְלָדִים וְחִזּוּק אֱמוּנָתָם הֵעֲבַר לִסְפִירַת הַחֶסֶד שֶׁבְּמַלְכוּת, הוּא הַיּוֹם הָרִאשׁוֹן שֶׁל הַשָּׁבוּעַ הַשְּׁבִיעִי וְהָאַחֲרוֹן, יוֹם כ״ח בְּאִיָּר, לִקְרַאת הַשָּׁבוּעַ הָאַחֲרוֹן שֶׁמִּסְתַּיֵּם בַּיּוֹם ה-49 כְּנֶגֶד הַמַּלְכוּת שֶׁבַּמַּלְכוּת, הַמְסַמֵּל אֶת מַלְכוּת הַמָּשִׁיחַ שֶׁיָּבוֹא בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ בִּגְאֻלָּה הָשְׁלֵמָה (וְלָכֵן הַיּוֹם הַחֲמִשִּׁים שֶׁהוּא חַג הַשָּׁבוּעוֹת הוּא גַּם יוֹם הַהִלּוּלָא שֶׁל דָּוִד הַמֶּלֶךְ שֶׁנּוֹלַד וְנִפְטַר בְּיוֹם זֶה).

נִמְצָא שֶׁיּוֹם כ״ז בְּאִיָּר הוּא הַמַּלְכוּת שֶׁבִּיסוֹד, כְּלוֹמַר הַמַּלְכוּת הָאַחֲרוֹנָה שֶׁהָיְתָה לָנוּ הִיא מַלְכוּת בֵּית חַשְׁמוֹנַאי, וְהִיא הֶעֱבִירָה לָנוּ יְסוֹד חָשׁוּב לִקְרַאת מַלְכוּת הַמָּשִׁיחַ שֶׁתַּחְזֹר אֵלֵינוּ.

מַלְכוּת בֵּית חַשְׁמוֹנַאי הִצְלִיחָה לָנֶצַח אֶת הָאִמְפֶּרְיָה שֶׁל יָוָן שֶׁשָּׁלְטָה עַל כָּל הָעוֹלָם. מַמְלֶכֶת רוֹמִי הָאַדִּירָה שֶׁקָּמָה שָׁנִים לְאַחַר מִכֵּן הָיְתָה בְּאוֹתָהּ תְּקוּפָה מָחוֹז קָטָן שֶׁנִּשְׁלָט עַל יְדֵי הַיְוָנִים, וְהֵם הִגִּיעוּ לִירוּשָׁלַיִם לִפְגֹּשׁ אֶת הָעָם הָעָנָק וְהָאַדִּיר שֶׁהִכְרִיעַ אֶת אַנְטִיּוֹכוּס, וּפָגְשׁוּ מִשְׁפָּחָה שֶׁל 12 אַבְרֵכִים שֶׁקִּנְאוּ לַה׳ וְיָצְאוּ לַמִּלְחָמָה נֶגֶד שְׁלִיט הָעוֹלָם דְּאָז, כִּי לֹא הִסְכִּימוּ לְקַלְקֵל אֶת הַחִנּוּךְ הַטָּהוֹר שֶׁל הַיְלָדִים. לָנוּ אֵין חֵלֶק בֵּאלֹקֵי יִשְׂרָאֵל? ! לֹא יָקוּם וְלֹא יִהְיֶה !

זֶה הָאוֹר שֶׁעָבַר לַסִּיבּוּב הָאַחֲרוֹן שֶׁל הַגָּלוּת, הַשָּׁבוּעַ הַשְּׁבִיעִי שֶׁהוּא כְּנֶגֶד סְפִירַת "הַמַּלְכוּת". כ״ח בְּאִיָּר הוּא הַחֶסֶד שֶׁבְּמַלְכוּת, אָנוּ רוֹצִים לְהִתְקָרֵב חֲזָרָה אֶל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְלָכֵן הַמִּלִּים כְּנֶגֶד יוֹם זֶה הֵן "שַׁוְּעָתֵנוּ" שֶׁפְּרוּשָׁהּ תְּפִלָּה, וְ"יְבָרְכֵנוּ" שֶׁהִיא הַמַּתָּנָה שֶׁה׳ מְבָרֵךְ אוֹתָנוּ כְּנֶגֶד הַתְּפִלָּה שֶׁהִתְפַּלַּלְנוּ וְזָעַקְנוּ שֶׁיְקָרְבֵנוּ אֵלָיו. כְּדֵי שֶׁשַּׁוְּעָתֵנוּ תִּתְקַבֵּל וְיִשְׁמַע צַעֲקָתֵנוּ, צָרִיךְ לְהָאִיר בַּיּוֹם הַזֶּה הָאוֹר שֶׁל שְׁמוּאֵל הַנָּבִיא וְשֶׁל הָרַמְבַּ״ם, שֶׁל קַנָּאוּת לַה׳ מִבְּלִי לְקַבֵּל שִׁנּוּיִים בְּתוֹרָתֵנוּ הַקְּדוֹשָׁה, אֲפִילוּ בָּרְוָחִים בֵּין הַמִּלִּים. אוֹר שֶׁמּוֹחֶה עַל רָצוֹן לִהְיוֹת "כְּכָל הַגּוֹיִם" וְצֹרֶךְ לְהַכִּיר בַּיִּחוּד שֶׁלָּנוּ. אוֹר שֶׁהִגִּיעַ מֵהַמַּלְכוּת הַקּוֹדֶמֶת שֶׁיֵּשׁ לִמְסֹר נֶפֶשׁ עַל שְׁמִירַת טֹהַר הַמַּחֲנֶה וְהַחִנּוּךְ הַזַּךְ לְאַהֲבַת ה׳, שֶׁיֵּשׁ לָנוּ חֵלֶק בֵּאלֹקֵי יִשְׂרָאֵל ! אֲנַחְנוּ לֹא רוֹצִים לִהְיוֹת כְּכָל הַגּוֹיִם, אָנוּ מְבַקְּשִׁים לִהְיוֹת אוֹר לַגּוֹיִם שֶׁיְּבַקְּשׁוּ לִהְיוֹת כָּמוֹנוּ !

שַׁוְּעָתֵנוּ קַבֵּל וּשְׁמַע צַעֲקָתֵנוּ

כְּדֵי לְעַצֵּב אֶת הֶעָתִיד שֶׁלָּנוּ אֲנַחְנוּ חַיָּבִים לְחַבֵּר אוֹתוֹ אֶל הֶעָבָר וְלִשְׁאֹב מִשָּׁם אֶת הַכֹּחַ. מֵאָז שֶׁהוּקְמָה הַמְּדִינָה עַל יְדֵי אֲנָשִׁים שֶׁכָּפְרוּ בַּתּוֹרָה וּבַמִּצְוֹות, גַּדֵּל כְּבָר דּוֹר שְׁלִישִׁי וּרְבִיעִי

שֶׁל יְלָדִים שֶׁמּוֹנְעִים מֵהֶם מֵשָׂגֵי יְסוֹד בַּיַּהֲדוּת, לֹא יוֹדְעִים אֲפִילוּ קְרִיאַת שְׁמַע, לֹא שָׁמְעוּ מֵעוֹלָם עַל הָאָבוֹת הַקְּדוֹשִׁים וּמַלְכֵי יִשְׂרָאֵל, אֵין לָהֶם מֻשָּׂג עַל הֶעָבָר הַמְפֹאָר שֶׁל עַמָּם, וּבְטוּחִים שֶׁהַהִסְטוֹרְיָה שֶׁלָּנוּ מַתְחִילָה בְּכַמָּה חֲלוּצִים מְפוּלָּין שֶׁהִגִּיעוּ לִפְנֵי מֵאָה שָׁנָה לְמִדְבַּר עֲרָבִי בַּמִּזְרָח הַתִּיכוֹן וְיִבְּשׁוּ בְּצוֹת ! וְלָכֵן כַּאֲשֶׁר הָעֲרָבִים טוֹעֲנִים כִּי אֲנַחְנוּ כּוֹבְשִׁים זָרִים מֵאֵירוֹפָּה וְזֶה הַבַּיִת שֶׁלָּהֶם, אָנוּ מִתְנַצְּלִים שְׁזֶּה נָכוֹן רַק שֶׁאֵין לָנוּ בְּרֵירָה...

וְכָךְ הָאַפִּיפְיוֹר מְבַקֵּשׁ לַהֲפֹךְ אֶת קֶבֶר דָּוִד לְמִסְעָדָה שֶׁל הָאִישׁ הַהוּא, הַמֻּסְלְמִים צוֹבְעִים אֶת קֶבֶר יוֹסֵף בְּצֶבַע יָרוֹק שֶׁל מִסְגָּד, וְקוֹנְסֶרְבָּטִיבִים וֶרְפוֹרְמִים (שֶׁרֻבָּם כְּבָר אֵינָם יְהוּדִים בְּכָלָל בְּשֶׁל נִשּׂוּאֵי תַּעֲרֹבֶת) מְבַצְּעִים לָנוּ תְּפִלּוֹת פְּרִיצוּת מְעוֹרָבוֹת בַּכְּתֶל וּבִרְכַּת כֹּהֲנוֹת, וְאַף אֶחָד לֹא מוֹחֶה כִּי גָּדַל עוֹד דּוֹר שֶׁהוּא כֹּה בּוּר לְגַבֵּי יַהֲדוּתוֹ וּזְהוּתוֹ שֶׁהוּא אֲפִילוּ לֹא יוֹדֵעַ שֶׁכָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֵינָם בְּסֵדֶר !

כְּשֶׁאִשְׁתִּי הָיְתָה יָלְדָה קְטַנָּה, חֲמוֹתִי הָיְתָה נוֹהֶגֶת לְקַחְתָּהּ כְּמַעַט כָּל חֹדֶשׁ לְקֶבֶר רָחֵל בְּבֵית לֶחֶם, כְּאִלּוּ הָיְתָה זוֹ נְסִיעָה רְגִילָה לְתֵל אָבִיב. הִיא תָּמִיד תֵּאָרָה לִי אֶת הַמָּקוֹם כְּמוֹ הַצִּיּוּר הַמְפֻרְסָם שֶׁל בַּיִת קָטָן עִם כִּפָּה בְּאֶמְצַע שָׂדֶה פָּתוּחַ. לְאַחַר נִשּׂוּאֵינוּ נָסַעְנוּ לְשָׁם וּמָצָאתִי אֶת עַצְמִי בְּאֶמְצַע מִבְנֶה עִם קִירוֹת בְּטוֹן עֲנָק שֶׁחָשַׁבְתִּי שֶׁטָּעִינוּ וְהִגַּעְנוּ לַכּוּר הָאָטוֹמִי בְּדִימוֹנָה ! כְּכָל שֶׁחָלְפוּ הַשָּׁנִים שֶׁלָּנוּ בְּאַרְצֵנוּ, הַיִּשְׁמְעֵאלִים רַק הֵרִימוּ אֶת רֹאשָׁם כְּנֶגְדֵּנוּ וְהֵם יוֹרִים וְזוֹרְקִים אֲבָנִים וּבַקְבּוּקֵי תַּבְעֵרָה, עַד שֶׁאֲנִי צָרִיךְ קִירוֹת בְּטוֹן וּפְלֶגֶה צְבָאִית לְהִשְׁתַּטֵּחַ עַל קֶבֶר רָחֵל כְּאִלּוּ אֲנִי נִמְצָא בְּלֵב מְדִינָה עוֹיֶנֶת וְלֹא בְּמַה שֶׁאֲמוּרָה לִהְיוֹת הַמְּדִינָה שֶׁל הָעָם שֶׁלִּי.

הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הֶחְזִיר אוֹתָנוּ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל כְּשָׁלָב נוֹסָף לְהַגָּעָה לַמַּלְכוּת שֶׁל הַגְּאֻלָּה הָשְׁלֵמָה, בָּהּ נִזְכֶּה לְבֵית שְׁלִישִׁי. אָנוּ אֲמוּרִים לַחְגֹּג וְלִשְׂמֹחַ שֶׁהַגָּלוּת נִגְמְרָה חָזַרְנוּ הַבָּיְתָה. אֲבָל אָנוּ רוֹאִים בָּעֵינַיִם שֶׁהַמַּלְכוּת רַק הִתְרַחֲקָה מֵאִתָּנוּ. אָנוּ מְצַיְּנִים אֶת "יוֹם יְרוּשָׁלַיִם" אֲבָל מְטַיְּלִים בְּטוּרְקִיָּה, כִּי זֶה נִרְאֶה פַּחוֹת מְסֻכָּן!

הַתַּאֲרִיךְ כ"ח בְּאִיָּר הוּא בְּדִיּוּק שְׁמוֹנָה יָמִים לִפְנֵי חַג הַשָּׁבוּעוֹת. כָּךְ רָאִינוּ בַּמִּשְׁכָּן שֶׁהוּקַם בַּמִּדְבָּר עַל יְדֵי מֹשֶׁה רַבֵּנוּ 8 יָמִים לִפְנֵי רֹאשׁ חֹדֶשׁ נִיסָן, בְּכ"ג בַּאֲדָר. בְּמֶשֶׁךְ הַשָּׁבוּעַ הָרִאשׁוֹן שֶׁל הַמִּשְׁכָּן שֶׁנִּקְרָא גַּם "יְמֵי הַמִּלּוּאִים" מֹשֶׁה רַבֵּנוּ תִּפְקֵד כְּכֹהֵן גָּדוֹל, הֵקִים אֶת הַמִּשְׁכָּן כָּל בֹּקֶר וְעָבַד בּוֹ כָּל הַיּוֹם. בְּסוֹף הַיּוֹם הוּא צִוָּה לְפָרֵק אֶת הַמִּשְׁכָּן כִּי לֹא קִבֵּל רְשׁוּת לְהוֹתִירוֹ עַל כֵּנוֹ (ספרא שמיני, יד).

וְכָךְ חָלְפוּ הַיּוֹם הַשֵּׁנִי וְהַשְּׁלִישִׁי וְהָרְבִיעִי, וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל רוֹאִים בְּכָל עֶרֶב כִּי עֲדַיִן לֹא זָכוּ שֶׁהַמִּשְׁכָּן יָוֹתֵר עַל מְקוֹמוֹ וְיֵשׁ לְפָרְקוֹ שׁוּב. לָבָם נִמְחַץ בְּקִרְבָּם, חֲרֵי הַמִּשְׁכָּן הוּא כַּפָּרָה לְחֵטְא הָעֵגֶל, הַאִם יִתָּכֵן שֶׁה' עֲדַיִן לֹא מוֹחֵל לָהֶם? לָכֵן בְּכָל יוֹם הֵם הִתְפַּלְּלוּ מֵעֹמֶק לִבָּם, וְה' שָׁמַע אֶת שַׁוְעָתָם אָמַר לְמֹשֶׁה רַבֵּנוּ בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי הוּא רֹאשׁ חֹדֶשׁ נִיסָן כִּי הוּא מְבָרְכֵם וּמַתִּיר לָהֶם לְהַשְׁאִיר הַמִּשְׁכָּן עַל כֵּנוֹ וְלִמְשֹׁחַ אֶת אַהֲרֹן לְכֹהֵן שֶׁיַּעֲבֹד בּוֹ וִיכַפֵּר עַל עַם יִשְׂרָאֵל.

אָמַרְנוּ כִּי כ"ח בְּאִיָּר הוּא כְּנֶגֶד הַמִּילָה "שַׁוְעָתֵנוּ". יֵשׁ לְשַׁוֵּעַ וְיֵשׁ לְהִתְפַּלֵּל, לְשַׁוֵּעַ זוֹ לֹא עוֹד תְּפִלָּה, אֶלָּא צְעָקָה מִכָּל הַלֵּב עִם רָצוֹן תְּשׁוּקָה וְצִפִּיָּה. כְּשֶׁמְּשַׁוְּעִים לַה' אָז נַעֲנִים מֵעַל לַטֶּבַע, דָּבָר הַמְּיוּצָג בַּמִּסְפָּר 8 שֶׁמְּרַמֵּז לְנִסִּים מֵעַל חֻקֵּי הַטֶּבַע. וְלָכֵן בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי נָתַן לָהֶם אֶת הַמִּשְׁכָּן.

גַּם כָּאן בְּכ״ח בְּאִיָּר אָנוּ עוֹמְדִים 8 יָמִים לִפְנֵי חַג הַשָּׁבוּעוֹת, בְּיוֹם הָרִאשׁוֹן לַשָּׁבוּעַ הָאַחֲרוֹן שֶׁל הַסְּפִירָה, וְכָאן עָלֵינוּ לְשַׁוֵּעַ לְבִרְכָתוֹ שֶׁל ה׳, תְּפִלָּה שֶׁנִּזְכֶּה לְחַבֵּר אֶת יְרוּשָׁלַיִם מִבְּחִינָה רוּחָנִית כְּשֵׁם שֶׁחִבְּרָנוּ אוֹתָהּ מִבְּחִינָה גַּשְׁמִית. שֶׁתַּחֲזֹר לִהְיוֹת מְכֻוֶּנֶת כְּנֶגֶד יְרוּשָׁלַיִם שֶׁל מַעְלָה כַּבִּירָה שֶׁל הָעָם הַיְּהוּדִי, שֶׁל הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה וְשֶׁל מַלְכוּת בֵּית דָּוִד. עִיר בָּהּ יֵשׁ תּוֹרָה וּתְפִלָּה וְאַחְדוּת, שֶׁאֵין בָּהּ שִׁנּוּי מִמָּסֹרֶת אֲבוֹתֵינוּ וְיֵשׁ לָהּ חֵלֶק בֶּאֱלֹקֵי יִשְׂרָאֵל, וּלְסַלֵּק מֵרְחוֹבוֹתֶיהָ אֶת אֵלֶּה שֶׁרוֹצִים לִפְגֹּעַ בְּכָל הַקָּדוֹשׁ, כַּתּוֹת שֶׁרוֹצוֹת לְהַמְצִיא תּוֹרָה חֲדָשָׁה, זָרִים שֶׁרוֹצִים לְסַפֵּחַ לְעַצְמָם אֶת הַמְּקוֹמוֹת הַקְּדוֹשִׁים שֶׁלָּנוּ, אֲנָשִׁים שֶׁרוֹצִים לַהֲפֹךְ שַׁבְּתוֹתֵינוּ לְחוֹל וּלְנַהֵל מִסְחָר כָּרָגִיל חַס וְשָׁלוֹם, וּפְרוּצִים שֶׁרוֹצִים לְנַהֵל מִצְעֲדֵי תּוֹעֵבָה וּלְסַלֵּק אֶת הַשְּׁכִינָה מֵהַמָּקוֹם הָאַחֲרוֹן שֶׁהִיא עֲדַיִן נוֹתָרָה שָׁם, חַס וְשָׁלוֹם.

בְּיוֹם הַשְּׁמִינִי

8 יָמִים לִפְנֵי יוֹם מַתַּן תּוֹרָה, צָרִיךְ הַתַּאֲרִיךְ הַזֶּה לְהָבִיא אֶת הָאוֹר שֶׁיָּכִין אוֹתָנוּ לִהְיוֹת רְאוּיִים לְקַבֵּל אוֹתָהּ. וְנִזְכֹּר מִי קִבֵּל אֶת הַתּוֹרָה בַּפַּעַם הָרִאשׁוֹנָה. כַּאֲשֶׁר מֹשֶׁה רַבֵּנוּ עָלָה לְהַר סִינַי וּמִשָּׁם אֶל הַשָּׁמַיִם, הוּא נֶאֱלָץ לְהִתְמוֹדֵד אֶל מוּל כָּל הַמַּלְאָכִים שֶׁבִּקְּשׁוּ שֶׁהַתּוֹרָה תִּשָּׁאֵר עִמָּם כְּפִי שֶׁהָיָה עַד אָז.

מֹשֶׁה רַבֵּנוּ הֵחֵל לְהַקְרִיא לָהֶם אֶת מִצְוֹוֹת הַתּוֹרָה, וּכְבָר בַּעֲשֶׂרֶת הַדִּבְּרוֹת לֹא נִמְצָאה שַׂיְכוּת לַמַּלְאָכִים בַּעֲשִׂיָּתָהּ, שֶׁכֵּן הֵם לֹא יָצְאוּ מִמְּצָרִים, אֵין לָהֶם מְציאוּת שֶׁיַּעַבְדוּ אֱלֹהִים אֲחֵרִים כִּי אֵין שֶׁקֶר בָּעוֹלָם הַבָּא, אֵין לָהֶם מְלָאכָה שֶׁיִּטָּרְכוּ לִשְׁבֹּת מִמֶּנָּה בְּשַׁבָּת, אֵין לָהֶם הוֹרִים לְכַבֵּד, וְאֵין לָהֶם תַּאֲוֹוֹת שֶׁיִּגְרְמוּ לָהֶם לִנְאֹף לִרְצֹחַ לִגְנֹב וּלְשַׁקֵּר וַאֲפִילוּ לַחְמֹד ! (שבת פח : פט.).

הַתּוֹרָה נִתְּנָה לְאֵלֶּה שֶׁיֵּשׁ לָהֶם יְצָרִים אֵלֶּה, שֶׁיְּכוֹלִים חַס וְשָׁלוֹם לִכְפֹּר בַּה׳ וּבְטוֹבָתוֹ, לְחַלֵּל שַׁבָּתוֹת וּלְהַפְנוֹת גֵּב לְהוֹרֵיהֶם מוֹלִידֵיהֶם, וּמִשָּׁם לְהִתְדַּרְדֵּר מַטָּה לִנְאֹף לִרְצֹחַ לִגְנֹב וּלְשַׁקֵּר ! וְכַאֲשֶׁר אָנוּ אוֹחֲזִים בַּתּוֹרָה וּבְמִצְווֹתֶיהָ וְשׁוֹבְרִים אֶת הַיְצָרִים הַנַּ״ל אָנוּ הוֹפְכִים מֵחַיּוֹת אָדָם לִגְדוֹלִים יוֹתֵר מִמַּלְאָכִים ! וְזֶה מָה שֶּׁה׳ חָפֵץ בְּיוֹתֵר, שֶׁנִּהְיֶה עֲמֵלִים בַּתּוֹרָה וְנַמְשִׁיךְ בְּלִמּוּדָהּ וְקִיּוּמָהּ כְּפִי שֶׁקִּבַּלְנוּ אוֹתָהּ מִדּוֹר לְדוֹר וְכָל רַב מֵרַבּוֹ עַד לְמֹשֶׁה מִסִּינַי, כָּל אֶחָד כְּפִי יְכָלְתּוֹ וְכֹחוֹתָיו שֶׁחָנַן אוֹתוֹ ה׳.

מְסֻפָּר עַל אַדְמוּ״ר שֶׁיָּשַׁב עִם חֲסִידָיו בְּסְעוּדַת פּוּרִים, וּבְשָׁעַת רָצוֹן שֶׁל שִׂמְחָה הוֹדִיעַ לְכֻלָּם שֶׁכָּל אֶחָד מֵזְמָן לְבַקֵּשׁ דָּבָר מֵה׳ יִתְבָּרַךְ וְהוּא יֹאמַר לָהֶם מָה הֵם בִּקְּשׁוּ וּמָה ה׳ עָנָה לָהֶם ! מִיַּד מִהֲרוּ כֻּלָּם לִשְׁטֹחַ אֶת בַּקָּשׁוֹתֵיהֶם בֵּינָם לְבֵין עַצְמָם וְנִגְּשׁוּ אֶל הָרַב לִשְׁמוֹעַ מָה נֶּאֱמַר בַּשָּׁמַיִם. פָּנָה הָאַדְמוּ״ר אֶל הָרִאשׁוֹן וְאָמַר לוֹ :

- ״אַתָּה בִּקַּשְׁתָּ מֵה׳ שֶׁיְּצַמְצֵם אֶת כָּל הַטִּרְחוֹת הַמְּרֻבּוֹת שֶׁיֵּשׁ לְךָ בְּעִנְיְנֵי הָעוֹלָם הַזֶּה בְּתָחוּם הַפַּרְנָסָה, שֶׁהִנְּךָ עָמֵל כָּל הַיּוֹם עֲבוּר פַּת לֶחֶם, עַד שֶׁאֵין לְךָ כְּמַעַט זְמַן וְכֹחַ לְהִתְפַּלֵּל כָּרָאוּי וְלִקְבֹּעַ עִתִּים לַתּוֹרָה. בִּקַּשְׁתָּ פַּרְנָסָה בְּקַלּוּת וְשֶׁפַע עַל מְנָת שֶׁתּוּכַל לָשֶׁבֶת בְּבֵית ה׳ לְאֹרֶךְ יָמִים וְלִשְׁקֹד עַל הַגְּמָרָא וְהַפּוֹסְקִים בְּיִשּׁוּב הַדַּעַת וּבְדִבְקוּת עֲצוּמָה״ !
- ״נָכוֹן מְאֹד רַבֵּנוּ, זֶה בְּדִיּוּק מָה שֶׁבִּקַּשְׁתִּי ! וּמָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עָנָה״ ?
- ״הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אָמַר כִּי אֶחָד שֶׁאֵין לוֹ טְרָדוֹת פַּרְנָסָה וְצַעַר גִּדּוּל בָּנִים וּמַחְשָׁבוֹת שֶׁמַּפְרִיעוֹת לוֹ וְיָכוֹל כָּל הַיּוֹם לָשֶׁבֶת וּלְלִמּוֹד לְלֹא כָּל הַפְרָעָה נִקְרָא מַלְאָךְ, וּמַלְאָכִים יֵשׁ לִי הֲמוֹן בַּשָּׁמַיִם אֲנִי לֹא צָרִיךְ עוֹד אֶחָד ! אֲנִי רוֹצֶה

אֶת הַיְהוּדִי שֶׁחַי בָּעוֹלָם שֶׁל הֶסְתֵּר עִם טְרָדוֹת שֶׁל הָעוֹלָם הַגַּשְׁמִי וּכְשֶׁהוּא עָיֵף וְיָגֵעַ וְטָרוּד עֲדַיִן הוּא מִתְגַּבֵּר כַּאֲרִי לְחַפֵּשׂ וְלִמְצֹא אוֹתִי בְּתוֹךְ הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, זֶה שָׁוֶה לִי מִכָּל הַמַּלְאָכִים שֶׁיֵּשׁ לִי כָּאן לְמַעְלָה! לִיהוּדִי כָּזֶה נָתַתִּי אֶת הַתּוֹרָה בְּמָקוֹם לְהַשְׁאִירָהּ לַמַּלְאָכִים, שֶׁכֵּן נַחַת רוּחַ וְהַשְׁמְחָה שֶׁלִּי מִמֶּנּוּ גְּדוֹלָה יוֹתֵר״!

זוֹ הַמַּלְכוּת שֶׁבְּמַלְכוּת! וְאֵלֶיהָ מַגִּיעִים עַל יְדֵי הַחֶסֶד שֶׁבַּמַּלְכוּת, הַחֶסֶד שֶׁעָשָׂה עִמָּנוּ ה׳ בְּכ״ח בְּאִיָּר שֶׁהֶחְזִיר לָנוּ אֶת יְרוּשָׁלַיִם הַגַּשְׁמִית, עַל מְנָת שֶׁאָנוּ נַעֲשֶׂה אֶת חֶלְקֵנוּ וְנַחֲזִיר אֶת הָרוּחַ לְאוֹתוֹ מָקוֹם, שֶׁנַּמְשִׁיךְ אֶת הָאוֹר שֶׁיֵּצְגוּ שְׁמוּאֵל הַנָּבִיא וְהָרַמְבַּ״ם, הוּא שֶׁהֶעֱבַר לָנוּ מִמַּלְחַמְתָּם שֶׁל הַמַּלְכוּת הָאַחֲרוֹנָה שֶׁהָיְתָה כָּאן הִיא מַלְכוּת הַחַשְׁמוֹנָאִים, שֶׁנִּקְדֵּשׁ וּנְטַהֵר אֶת חִנּוּךְ יְלָדֵינוּ וְחִנּוּכֵנוּ שֶׁלָּנוּ, שֶׁנִּתְחַבֵּר אֶל הֶעָבָר כְּדֵי לְהַצִּיל אֶת הֶעָתִיד, שֶׁנִּלְמַד בְּאוֹתָהּ תּוֹרָה שֶׁיֵּשׁ לָנוּ מֵאָז קַבָּלָתָהּ מֵהַר סִינַי שֶׁלֹּא הִשְׁתַּנְּתָה בָּהּ אוֹת אַחַת וַאֲפִילוּ לֹא הָרָוָחִים בֵּין הָאוֹתִיּוֹת! שֶׁיִּהְיֶה לָנוּ אֶת הַחֵלֶק שֶׁלָּנוּ בַּתּוֹרָה לְפִי פְּחֻתֵנוּ, הַחֵלֶק שֶׁלָּנוּ בֶּאֱלֹקֵי יִשְׂרָאֵל, וְאָז ה׳ יִשְׁמַע אֶת שַׁוְעָתֵנוּ וִיבָרֵךְ אוֹתָנוּ בִּבְרָכַת הַגְּאֻלָּה הָשְׁלֵמָה.

שבועות

סִבָּה לִמְסִבָּה

שְׁמוֹת הַחַגִּים בַּתּוֹרָה מְרַמְּזִים עַל הַדְּבָרִים בָּהֶם אָנוּ אֲמוּרִים לְהִתְבּוֹנֵן וְהַמִּצְוֹת שֶׁאָנוּ אֲמוּרִים לַעֲשׂוֹת. הָרֶגֶל הָרִאשׁוֹן, חַג הַמַּצּוֹת נִקְרָא "חַג הָאָבִיב" כִּי הַמִּצְוָה הָעִקְּרִית בֶּחָג הִיא הַמַּעֲבָר מִבֵּיתֵנוּ חָמֵץ וְהַמַּגָּן לַחֻמָּה הָעֲרָאִית שֶׁבָּנִינוּ לָנוּ בַּחוּץ דַּוְקָא כְּשֶׁהַיָּמִים מַתְחִילִים לְהִתְקָרֵר. חַג הַחַג הַסֻּכּוֹת מַבִּיעַ אֶת הָאֱמוּנָה שֶׁלָּנוּ כִּי אָנוּ שׁוֹרִים תַּחַת כַּנְפֵי הַשְּׁכִינָה, וְכִי לְאַחַר שֶׁעָבַרְנוּ אֶת רֹאשׁ הַשָּׁנָה וְיוֹם הַכִּפּוּרִים וְנִמְחַלוּ לָנוּ כָּל עֲוֹנוֹתֵינוּ, אָנוּ רְאוּיִם לִהְיוֹת בִּמְחִצָּתוֹ וְתַחַת חִבּוּקוֹ שֶׁל ה׳.

הַסֵּכָּה מְיַצֶּגֶת אֶת הָאֱמוּנָה שֶׁלָּנוּ כִּי הָעוֹלָם הַזֶּה הוּא עֲרַאי וְה׳ הוּא שֶׁדּוֹאֵג לָנוּ לִצְרָכֵינוּ, וְלֹא שֶׁנִּסְמֹךְ וְנִבְטַח בְּקִירוֹת הַבְּטוֹן וּבַמְּזוֹנֵן הַמְּמִים שֶׁבַּסָּלוֹן. לָכֵן הַסֵּכָּה נִקְרֵאת בִּלְשׁוֹן הַזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ (ויקרא קג.) ״צְלָא דִּמְהֵימָנוּתָא״ - צֵל הָאֱמוּנָה.

הָרֶגֶל הַשֵּׁנִי הַנִּקְרָא בִּלְשׁוֹנֵנוּ חַג הַפֶּסַח לֹא נִקְרָא פֶּסַח כְּלָל. הַשֵּׁם ״פֶּסַח״ הוּא עַל שֵׁם הַקָּרְבָּן שֶׁנִּשְׁחַט בְּעֶרֶב הֶחָג בְּי״ד בְּנִיסָן וְנֶאֱכַל בַּלַּיְלָה בְּסוֹף לֵיל הַסֵּדֶר. לָכֵן גַּם ״פֶּסַח שֵׁנִי״ מְצַיְנִים בְּי״ד בְּאִיָּר וְלֹא בְּט״ו בְּאִיָּר, כִּי בְּי״ד שָׁחֲטוּ אֶת הַקָּרְבָּן כָּל אֵלֶּה שֶׁהָיוּ טְמֵאִים בְּי״ד בְּנִיסָן, וְאוֹכְלִים אוֹתוֹ בְּלֵיל ט״ו בְּאִיָּר.

הַשֵּׁם שֶׁל הֶחָג בַּתּוֹרָה הוּא ׳חַג הַמַּצּוֹת׳. מִלְּבַד אֲמִירַת הַהַגָּדָה וְחִיּוּב אֲכִילַת מַצָּה בַּלַּיְלָה הָרִאשׁוֹן, הַמִּצְוָה הַמִּתְמַשֶּׁכֶת עַל כָּל הֶחָג כֻּלּוֹ הוּא הֶעְדֵּר הֶחָמֵץ. מֵתָר רַק מַצּוֹת. וּכְמוֹ שֶׁסֵּכָּה מְיַצֶּגֶת אֶת הַשְּׁכִינָה, הַמַּצָּה מְיַצֶּגֶת אֶת בְּעוּר יֵצֶר הַגַּאֲוָה מִקִּרְבֵּנוּ.

הַהֶבְדֵּל בֵּין חָמֵץ לְמַצָּה הוּא אֲוִיר, זֶה תּוֹפֵחַ וְזֶה לֹא. הֶחָמֵץ הוּא מְאוֹתָם חֲמָרִים כְּמוֹ הַמַּצָּה אֲבָל הוּא מִתְנַפֵּחַ כֻּלּוֹ בָּאֲוִיר לְהַרְאוֹת אֶת עַצְמוֹ גָּדוֹל יוֹתֵר לַמְּרוֹת שֶׁאֵין בּוֹ כְּלוּם, גַּאֲוָה. וְלָכֵן אָמְרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁרְצוֹנָם לַעֲשׂוֹת רְצוֹנוֹ, אַף הַשְּׁאוֹר שֶׁבָּעִסָּה מְעַכֵּב (ברכות יז.), כְּלוֹמַר יֵצֶר הָרַע הוּא שֶׁמַּתְפִּיחַ וּמְקַלְקֵל הַכֹּל, הַגַּאֲוָה שֶׁהִיא שֹׁרֶשׁ כָּל חוֹלִי. וְלָכֵן בֶּחָג הַזֶּה שֶׁמַּתְחִילִים אִתּוֹ אֶת הַהֲכָנוֹת לִקְרַאת מַתַּן תּוֹרָה וְאֶת הַסְּפִירָה לִקְרַאת חַג הַשָּׁבוּעוֹת, זֶה מַתְחִיל בְּבְעוּר הַגַּאֲוָה, הֶחָמֵץ.

הָרֶגֶל הַשְּׁלִישִׁי הוּא חַג הַשָּׁבוּעוֹת. הֶחָג הַזֶּה יָדוּעַ בְּאַרְבָּעָה שֵׁמוֹת שׁוֹנִים בַּתּוֹרָה. הַשֵּׁם הָרִאשׁוֹן הוּא ״חַג

הַשָּׁבוּעוֹת״, עַל שֵׁם שִׁבְעַת הַשָּׁבוּעוֹת שֶׁסּוֹפְרִים מִפֶּסַח עַד לְעָנְ֫ר. בִּזְמַן שֶׁהָיוּ מְקַדְּשִׁים עַל פִּי הַלְּבָנָה וְלֹא הָיָה לוּחַ מְתֻקָּן, לֹא הָיָה תַּאֲרִיךְ קָבוּעַ לָעָנְ֫ר, בְּשׁוֹנֶה מִסֻּכּוֹת וּפֶסַח. פְּעָמִים שֶׁנִּפְגַּל בְּה׳ בְּסִינָן פְּעָמִים בְּו׳ וּפְעָמִים בְּז׳, תָּלוּי אִם חֲדָשִׁים נִיסָן וְאִיָּר הָיוּ חֲדָשִׁים חֲסֵרִים בְּנֵי 29 יָמִים (וְאָז שָׁבוּעוֹת חַל בְּז׳ בְּסִינָן), אֶחָד מַלֵּא וְאֶחָד חָסֵר (וְאָז שָׁבוּעוֹת חַל בְּו׳ בְּסִינָן) אוֹ שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים בְּנֵי 30 יוֹם (וְאָז שָׁבוּעוֹת חַל בְּה׳ בְּסִינָן). זְמַנּוֹ שֶׁל הֶחָג הוּא 50 יוֹם אַחֲרֵי פֶּסַח, וְלָכֵן מִמּוֹצָאֵי פֶּסַח אָנוּ מוֹנִים 7 שָׁבוּעוֹת, וּבְסוֹפָם מַגִּיעַ חַג הַשָּׁבוּעוֹת, וּמִכָּאן שְׁמוֹ.

שֵׁם אַחֵר שֶׁיֵּשׁ לַחַג הוּא ״עָצֶ֫רֶת״. הַשֵּׁם עָצֶ֫רֶת עַל שׁוּם שֶׁעוֹצְרִים מִמְּלָאכוֹת אֲסוּרוֹת, כְּמוֹ בְּכָל יָמִים טוֹבִים, שֶׁחַג הוּא כְּמוֹ שַׁבָּת (לְמַעֵט אֹכֶל נֶפֶשׁ), וּכְמוֹ שֶׁרָאִינוּ שֶׁבַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי שֶׁל סֻכּוֹת יֵשׁ יוֹם טוֹב הַנִּקְרָא ״שְׁמִינִי-עֲצֶ֫רֶת״, כָּךְ גַּם שָׁבוּעוֹת נִקְרָא ״עֲצֶ֫רֶת״. יֵשׁ הַמִּתְיַחֲסִים לְיוֹם זֶה כִּשְׁמִינִי עֲצֶ֫רֶת שֶׁל פֶּסַח (רמב״ן ויקרא כג, לו) וּלְכָל יְמֵי סְפִירַת הָעֹמֶר כְּמֵעֵין חוֹל הַמּוֹעֵד אָרוֹךְ.

תֹּאַר נוֹסָף שֶׁיֵּשׁ לַחַג הוּא ״חַג הַקָּצִיר״. מַדּוּעַ חַג הַקָּצִיר? כִּי בִּתְקוּפָה זוֹ קוֹצְרִים אֶת הַחִטִּים. הַשְּׁעוֹרִים צוֹמְחִים קוֹדֶם כְּבָר בְּחֹדֶשׁ נִיסָן, וּבְמוֹצָאֵי יוֹם טוֹב רִאשׁוֹן שֶׁל פֶּסַח קוֹצְרִים מֵהֶם וּמַקְרִיבִים אֶת קָרְבַּן הָעֹמֶר, לְהַתִּיר ״אָסוּר חָדָשׁ״ (שֶׁכָּל הַתְּבוּאָה הַחֲדָשָׁה שֶׁצָּמְחָה מִנִּיסָן אֲסוּרָה בָּאֲכִילָה עַד הַקָּרְבַּת הַקָּרְבָּן). אֲבָל הַחִטִּים מֵאֲחֲרִים לְצְמֹחַ וּזְמַן הַקְּצִירָה הוּא קָרוֹב לְחַג הַשָּׁבוּעוֹת. בְּעֶרֶב הֶחָג קוֹצְרִים מִן הַחִטִּים וְאוֹפִים אֶת ״שְׁתֵּי הַלֶּחֶם״, שְׁנֵי לְחָמִים הַמּוּבָאִים עִם שְׁנֵי קָרְבָּנוֹת וְרַק לְאַחַר הַקְּרָבָתָם מֻתָּר לְהָבִיא בִּכּוּרִים לְבֵית הַמִּקְדָּשׁ (מנחות ה:).

יֵשׁ אוֹמְרִים כִּי זוֹ אַחַת הַסִּבּוֹת שֶׁאֵין חוֹל הַמּוֹעֵד לְרֶגֶל זֶה כְּפִי שֶׁיֵּשׁ לָנוּ בְּסֻכּוֹת וּבְפֶסַח. בְּכָל רֶגֶל אָדָם צָרִיךְ לְהָבִיא

עִמּוֹ קָרְבָּן. אִם הוּא לֹא מַסְפִּיק בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן, יֵשׁ לוֹ אֶת שְׁאָר יְמֵי הֶחָג לְתַשְׁלוּמִים, כָּל יְמֵי חוֹל הַמּוֹעֵד וְהֶחָג הַשֵּׁנִי. בְּסֻכּוֹת יֵשׁ שְׁמוֹנָה יָמִים לְהָבִיא הַקָּרְבָּן וּבְפֶסַח שִׁבְעָה. כָּךְ גַּם בְּשָׁבוּעוֹת, אַף עַל פִּי שֶׁהוּא יוֹם אֶחָד, יֵשׁ עוֹד 6 יְמֵי תַּשְׁלוּמִים לְהָבִיא קָרְבָּן לְמִי שֶׁלֹּא הֵבִיא בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן (ראש השנה ד:), וְלָכֵן נוֹהֲגִים בְּנֵי סְפָרַד לֹא לוֹמַר תַּחֲנוּן עַד יוֹם י״ב בְּסִיוָן. אֲבָל חוֹל הַמּוֹעֵד אֵין. וּמַדּוּעַ? הָרַמְבַּ״ן (ויקרא כג, לו) כּוֹתֵב כִּי שָׁבוּעוֹת הוּא הַיּוֹם הַשְּׁמִינִי שֶׁל פֶּסַח וּמְמֵילָא כָּל הַיָּמִים בֵּינֵיהֶם (יְמֵי סְפִירַת הָעֹמֶר) הֵם כְּעֵין חוֹל הַמּוֹעֵד.

הַשֵּׁם הָרְבִיעִי בַּתּוֹרָה הוּא ״חַג הַבִּכּוּרִים״, כֵּיוָן שֶׁהַקָּרְבָּן שְׁתֵּי הַלֶּחֶם מִכָּאן וָהָלְאָה הָיָה מֻתָּר לְהָבִיא בִּכּוּרִים, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כג, יט): ״רֵאשִׁית בִּכּוּרֵי אַדְמָתְךָ תָּבִיא בֵּית ה׳ אֱלֹקֶיךָ״ וְגוֹ׳. אָדָם הָיָה צָרִיךְ לְהָבִיא מִבִּכּוּרֵי אַדְמָתוֹ, מִשִּׁבְעַת הַמִּינִים, וַעֲלֵיהֶם הָיָה מוֹסִיף עַד שֶׁיְּצַר טֶנֶא נָאֶה וְאוֹתוֹ הָיָה מַעֲלֶה לִירוּשָׁלַיִם (ביכורים פ״ג, מ״י), לְהוֹדוֹת לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַל שֶׁנָּתַן לוֹ אֲדָמָה וּפֵרוֹת.

אֶת הַבִּכּוּרִים אֶפְשָׁר הָיָה לְהָבִיא רַק לְאַחַר הַקְרָבַת קָרְבָּן שְׁתֵּי הַלֶּחֶם שֶׁהֻקְרַב בַּבֹּקֶר הֶחָג. מִי שֶׁהֵבִיא אֶת בִּכּוּרָיו עַד חַג הַסֻּכּוֹת עוֹד יָכוֹל הָיָה לִקְרֹא אֶת הַוִּדּוּי וְהַהוֹדָיָה הַמְיֻחָדִים, וּלְאַחַר מִכֵּן יָכוֹל הָיָה לְהָבִיא בִּכּוּרִים עַד חֲנֻכָּה אַף לְלֹא הַקְּרִיאָה (שם א, ו). וְכֵיוָן שֶׁהַדָּבָר הִתְאַפְשֵׁר בְּעִקְבוֹת קָרְבָּן ״שְׁתֵּי הַלֶּחֶם״, נִקְרָא הֶחָג ״חַג הַבִּכּוּרִים״.

כַּאֲשֶׁר אָנוּ קוֹרְאִים אֶת אַרְבַּעַת הַשֵּׁמוֹת שֶׁל הֶחָג: חַג הַשָּׁבוּעוֹת, עֲצֶרֶת, חַג הַקָּצִיר וְחַג הַבִּכּוּרִים, קָשֶׁה לָנוּ לְהִתְעַלֵּם מֵהֶעְדֵּרוֹ שֶׁל הַשֵּׁם הֲכִי חָשׁוּב שֶׁאָמוּר לִהְיוֹת לַחַג הַזֶּה: חַג מַתָּן תּוֹרָה! וְכִי הַאִם בְּיָמֵינוּ אָנוּ מְצַיְּנִים אֶת הַקָּצִיר אוֹ אֶת

הַבְּכוּרִים? לְמִי שֶׁרָחוֹק מִתּוֹרָה וּמִצְווֹת חַג זֶה מִתְקַשֵּׁר עִם יְלָדִים שֶׁזּוֹרְקִים בַּלּוֹנֵי מַיִם וַאֲכִילַת עוּגוֹת גְּבִינָה, אֲבָל אָנוּ מַאֲמִינִים בְּנֵי מַאֲמִינִים מְצַיְּנִים יוֹם זֶה כְּחָג מַתָּן תּוֹרָה.

אָנוּ אַף עוֹשִׂים בַּלַּיְלָה לִפְנֵי אֶת "תִּקּוּן לֵיל שָׁבוּעוֹת", בּוֹ לוֹמְדִים תּוֹרָה כָּל הַלַּיְלָה עַד לִתְפִלַּת שַׁחֲרִית בְּנֵץ הַחַמָּה, "לְתַקֵּן" אֶת מַעֲשֶׂה אֲבוֹתֵינוּ בַּמִּדְבָּר שֶׁיָּשְׁנוּ בְּבָקְרוֹ שֶׁל יוֹם מַתָּן תּוֹרָה וְהָיָה צָרִיךְ לְהָעִירָם, וְאָנוּ נוֹתָרִים עֵרִים כָּל הַלַּיְלָה לְקַבֵּל אוֹתָהּ בְּשִׂמְחָה עִם תְּחִלַּת הַבֹּקֶר. זֶה הַיּוֹם שֶׁל קַבָּלַת הַתּוֹרָה מִן ה' יִתְבָּרַךְ. כֵּיצַד יִתָּכֵן שֶׁהַתּוֹרָה לֹא קָרְאָה לְחַג זֶה "חַג מַתָּן תּוֹרָה"?

מִי אַתָּה שֶׁתְּקַבֵּל?

אֶלָּא שֶׁהַתּוֹרָה לֹא נִתְּנָה כָּךְ סְתָם בְּיוֹם בָּהִיר אֶחָד. אָמְנָם כָּל הַדִּבְּרוֹת נֶאֶמְרוּ בְּדִבּוּר אֶחָד, מָה שֶׁפִּיו שֶׁל הָאָדָם לֹא יָכוֹל לוֹמַר וְאָזְנוֹ לֹא יְכוֹלָה לִשְׁמוֹעַ, אֲבָל כְּדֵי לְקַבֵּל אוֹתָהּ נִדְרְשָׁה הֲכָנָה. 49 יָמִים שְׁלֵמִים שֶׁל הֲכָנָה.

גַּם הַשֵּׁם "שָׁבוּעוֹת" הוּא לֹא רַק עַל סְפִירַת הַיָּמִים וְהַשָּׁבוּעוֹת בֵּין פֶּסַח לַעֲצֶרֶת, אֶלָּא מֵכִיל בְּתוֹכוֹ אֶת הָעֲבוֹדָה שֶׁנַּעֲשֵׂית בַּזְּמַן הַזֶּה. צָרִיךְ שָׁבוּעוֹת שְׁלֵמִים, צָרִיךְ זְמַן, צָרִיךְ הֲכָנָה. נִמְצָא שֶׁהָעִקָּר בֶּחָג הוּא לֹא הָרֶגַע בּוֹ נִתְּנָה הַתּוֹרָה, אֶלָּא הֶעָמָל וְהָעֲבוֹדָה הָעַצְמִית הָאֲרֻכָּה וְהַמִּתְמַשֶּׁכֶת שֶׁהֲכָנָה אוֹתָם לִרְאוּיִים לְקַבָּלָה בְּאוֹתוֹ יוֹם. לְלֹא הֲכָנָה זוֹ לֹא הָיָה מַתָּן תּוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל. תּוֹרָה נִתְּנָה לָהֶם מִשָּׁמַיִם, לֹא הֻשְׁלְכָה לְעֻבְרָם כִּלְאַחַר יָד. כְּדֵי לָתֵת אוֹתָהּ הָיָה צָרִיךְ לִהְיוֹת מִישֶׁהוּ שֶׁיָּכוֹל לְקַבְּלָהּ.

אָדָם שֶׁנִּמְצָא בַּחֹשֶׁךְ בְּמֶשֶׁךְ זְמַן רַב וְהִנֵּה יֵדַלֵּק זַרְקוֹר עַנָק לְעֵבֶר פָּנָיו, רְאִיָּתוֹ תִּנָּזֵק בְּצוּרָה בִּלְתִּי הֲפִיכָה. וּבְעוֹד שֶׁאָדָם

שֶׁנִּמְצָא בְּכֻנָּס עָנָק יִשְׂמַח לְאוֹר כָּזֶה שֶׁיָּאִיר לוֹ אֶת כָּל הָאוּלָם, אָדָם שֶׁנִּמְצָא בַּחֹשֶׁךְ וְהָאוֹר מוּאָר לְעֶבְרוֹ, יִתְּכֵן שֶׁבְּעִקְבוֹת כָּךְ לֹא יִרְאֶה שׁוּם אוֹר אַחֵר כָּל שְׁאָר יְמֵי חַיָּיו... אֶלָּא יֵשׁ לְהַרְגִּיל אוֹתוֹ חֲזָרָה לָאוֹר בִּשְׁלַבִּים. בַּתְּחִלָּה לִתְקוּפוֹת קְצָרוֹת וְלֶאוֹר חַלָּשׁ וְאַף לֹא יָשִׁיר, וּלְאַט לְאַט יִתְחַזֵּק עַד שֶׁיִּהְיֶה יָכוֹל לַעֲמֹד גַּם בְּנוֹכְחוּת זָרְקוֹר עָנָק וְלֹא לְהִתְעַוֵּר. וְלָכֵן עִקַּר הַצִּיּוּן שֶׁל מַתָּן תּוֹרָה הוּא צִיּוּן הָעֲבוֹדָה שֶׁקָּדְמָה לוֹ.

הָעֲבוֹדָה שֶׁקָּדְמָה לְקַבָּלַת הַתּוֹרָה הִיא עֲבוֹדַת הַמִּדּוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר (ויק״ר ט, ג): דֶּרֶךְ אֶרֶץ קָדְמָה לַתּוֹרָה. לָכֵן יֵשׁ הַלּוֹמְדִים בְּשֵׁשׁ הַשַּׁבָּתוֹת בֵּין פֶּסַח לַעֲצֶרֶת אֶת שֵׁשֶׁת פִּרְקֵי מַסֶּכֶת אָבוֹת, הַמְכִילִים אֶת דִּבְרֵי הַמּוּסָר שֶׁל רַבּוֹתֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים שֶׁהִתְקַבְּלוּ בְּסִינַי, שֶׁכֵּן הָעֲבוֹדָה עַל הַמִּדּוֹת נֶאֱמְרָה יָחַד עִם שְׁמִירַת הַשַּׁבָּת, הַכַּשְׁרוּת וְטָהֳרַת הַמִּשְׁפָּחָה. אִי אֶפְשָׁר לִהְיוֹת יְהוּדִי מִבְּלִי לִהְיוֹת בֶּן אָדָם, וְגַם בֶּן אָדָם אֲמִתִּי עִם מִדּוֹת טְהוֹרוֹת אִי אֶפְשָׁר לִהְיוֹת מִבְּלִי לִהְיוֹת יְהוּדִי.

לִשְׁבֹּר אֶת הַמִּדּוֹת הָרָעוֹת זֶה דָּבָר קָשֶׁה מְאֹד, וְיֵשׁ אֲנָשִׁים שֶׁעוֹבְדִים שָׁנִים לְהַפְטֵר מִמִּדָּה רָעָה אַחַת שֶׁדָּבְקָה בָּהֶם, כְּמוֹ כַּעַס אוֹ צָרוּת עַיִן, שֶׁלֹּא לְדַבֵּר עַל כָּאֵלֶּה שֶׁיֵּשׁ לָהֶם כַּמָּה וְכַמָּה מִדּוֹת רָעוֹת בּוֹ זְמַנִּית. וְהִנֵּה בְּדוֹר הַמִּדְבָּר לֹא הָיָה כָּךְ. זָכוּ לְזֵרוּז לֹא מוּבָן בַּתַּהֲלִיךְ. וְעוֹד בְּשִׁנּוּי חַד מִקָּצֶה לְקָצֶה.

כְּשֶׁעַם יִשְׂרָאֵל יָצָא מִמִּצְרַיִם הוּא הָיָה שָׁקוּעַ בְּ-49 שַׁעֲרֵי טֻמְאָה. 80 אֲחוּזִים מֵהֶם לֹא הָיוּ רְאוּיִם לַגְּאֻלָּה כְּלָל וּמֵתוּ בְּמַכַּת חֹשֶׁךְ. וְאֵלֶּה שֶׁכֵּן יָצְאוּ הָיוּ שְׁקוּעִים בְּטֻמְאָה שֶׁל עֲבוֹדָה זָרָה, וְשָׁכְחוּ מִזְּמַן אֶת אֲבוֹתֵיהֶם הַקְּדוֹשִׁים וְהָאֲצִילִים שֶׁחָיוּ בְּאֶרֶץ כְּנַעַן רַק כַּמָּה דּוֹרוֹת קוֹדֶם לָכֵן.

כַּאֲשֶׁר ה׳ רָצָה לְהוֹצִיאָם מִמִּצְרַיִם וְקִטְרְגָה עֲלֵיהֶם מִדַּת הַדִּין, לֹא הָיוּ לָהֶם זְכֻיּוֹת מַסְפִּיקוֹת בִּשְׁבִיל לָצֵאת. וְלָכֵן הוּא צִוָּה אוֹתָם בִּשְׁתֵּי מִצְוֹוֹת: מִצְוַת הַמִּילָה וּמִצְוַת שְׁחִיטַת הַפֶּסַח, וְעַל זֶה נֶאֱמַר הַפָּסוּק (יחזקאל טז, ו): ״וָאֶעֱבֹר עָלַיִךְ וָאֶרְאֵךְ מִתְבּוֹסֶסֶת בְּדָמָיִךְ וָאֹמַר לָךְ בְּדָמַיִךְ חֲיִי וָאֹמַר לָךְ בְּדָמַיִךְ חֲיִי״, שֶׁבִּזְכוּת דָּם הַקָּרְבָּן וְדַם הַמִּילָה בָּהֶם ״הִתְבּוֹסְסוּ״ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עֶרֶב יְצִיאַת מִצְרַיִם, נִמְצָאה לָהֶם הַזְכוּת שֶׁיִּהְיוּ רְאוּיִם לִיצִיאָה (שמו״ר יט, ה).

אֲבָל הֵם הָיוּ כָּל כָּךְ שְׁקוּעִים בְּטֻמְאָה, שֶׁגַּם הַזְכוּת הַזּוֹ הִסְפִּיקָה לָהֶם רַק לָצֵאת, אֲבָל לֹא לִקְרוֹעַ אֶת יָם סוּף עֲבוּרָם! מְסַפֵּר הַזֹּהַר (שמות קע:) כִּי הַשָּׂר שֶׁל מִצְרַיִם, הַמַּלְאָךְ הַמְמֻנֶּה עַל הָאֻמָּה הַמִּצְרִית, קִטְרֵג בִּפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁלֹּא לִפְתֹּחַ אֶת הַיָּם בִּפְנֵי עַם יִשְׂרָאֵל וְטָעַן: ״הַלָּלוּ (הַמִּצְרִים) עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה וְהַלָּלוּ (בְּנֵי יִשְׂרָאֵל) עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה, מַדּוּעַ אֵלֶּה יִנָּצְלוּ וְאֵלֶּה יִטְבְּעוּ״?

אֵין הֶבְדֵּל בֵּין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְבֵין הַמִּצְרִים, וְכִי עַל מָה יְשַׁנֶּה אֶת טִבְעוֹ עֲבוּרָם?! אוֹמֵר הַמִּדְרָשׁ (שמו״ר כא, ו) כִּי הַיָּם (הַכַּוָּנָה לְשַׂר הַיָּם, הַמַּלְאָךְ הַמְמֻנֶּה עַל הַיַּמִּים בָּעוֹלָם) סֵרֵב לְהִפָּתֵחַ בִּפְנֵי מֹשֶׁה, עַד שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נִצַּב לִימִינוֹ וְהַיָּם נָסוֹג מִפְּנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, אַחֶרֶת לֹא הָיָה נִפְתָּח. עַד כְּדֵי כָּךְ הָיוּ רְחוֹקִים בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִדֶּרֶךְ אֲבוֹתֵיהֶם הַקְּדוֹשִׁים.

וְהִנֵּה רַק עָבְרוּ 49 יָמִים, וְהִנֵּה הֵם חוֹנִים לְמַרְגְּלוֹת הַר סִינַי לְקַרַאת קַבָּלַת הַתּוֹרָה, וְהֵם יָצְאוּ כְּבָר מִ-49 שַׁעֲרֵי טֻמְאָה וְנִכְנְסוּ לְ-49 שַׁעֲרֵי קְדֻשָּׁה, טְהוֹרִים וּקְדוֹשִׁים כְּמוֹ אָדָם הָרִאשׁוֹן לִפְנֵי הַחֵטְא! בְּנֵי אַל-מָוֶת! נְקִיִּים מִטֻּמְאַת הַנָּחָשׁ שֶׁהוּטְלָה

בְּחַוָּה[29] וּבְכָל צֲאֲצָאֶיהָ לְעוֹלָם (זהר בראשית סג:, ע:). וְגַם בַּפִּיּוּט בַּהַגָּדָה אָנוּ אוֹמְרִים: "אִלּוּ קֵרְבָנוּ לִפְנֵי הַר סִינַי, וְלֹא נָתַן לָנוּ אֶת הַתּוֹרָה - דַּיֵּנוּ", כְּלוֹמַר גַּם אִם לֹא הָיָה נוֹתֵן לָנוּ ה' אֶת הַתּוֹרָה, רַק עַל הַמַּצָּב שֶׁהִגִּיעוּ אֵלָיו עֶרֶב הַקַּבָּלָה, 49 שַׁעֲרֵי קְדֻשָּׁה, עַל זֶה לְבַד צָרִיךְ לְהוֹדוֹת וְלוֹמַר "דַּיֵּנוּ".

אֵיךְ הֵם עָשׂוּ זֹאת? אֵיךְ הִגִּיעוּ מִמַּצָּב שֶׁל 49 שַׁעֲרֵי טֻמְאָה, עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה, שֶׁהָיוּ צְרִיכִים מִצְווֹת גְּדוֹלוֹת כְּמוֹ בְּרִית מִילָה וּפְסַח רַק שֶׁתִּהְיֶה לָהֶם זְכוּת לָצֵאת בִּכְלָל, תּוֹךְ 7 שָׁבוּעוֹת לְמַצָּב שֶׁהֵם גְּדוֹלִים מִמַּלְאָכִים, טְהוֹרִים כְּאָדָם הָרִאשׁוֹן לִפְנֵי הַחֵטְא, מְסֻלָּקֶת מֵהֶם טֻמְאַת הַנָּחָשׁ שֶׁהֵטִיל בְּחַוָּה וּבְכָל בְּנֵי הָאָדָם שֶׁיָּצְאוּ מִמֶּנָּה לְדוֹרוֹת? אֵיךְ אֶפְשָׁר לְהִטָּהֵר כָּל כָּךְ הַרְבֵּה וְכָל כָּךְ מַהֵר?

אִם הָיָה מְדֻבָּר בְּיָמֵינוּ, אֵין זֶה חִדּוּשׁ כְּזֶה גָּדוֹל. הַיּוֹם בָּרוּךְ ה' אֲנַחְנוּ אַחֲרֵי קַבָּלַת הַתּוֹרָה, וְיֵשׁ לָנוּ אֶת אוֹר הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה שֶׁמְּטַהֵר אֶת כָּל מִי שֶׁעוֹסֵק בָּהּ וְעָמֵל עַל לִמּוּדָהּ. וְכָךְ אֶפְשָׁר לִרְאוֹת אֲנָשִׁים שֶׁיְּכוֹלִים לִהְיוֹת פִּרְאֵי אָדָם מַמָּשׁ, הוֹפְכִים תּוֹךְ כַּמָּה חֳדָשִׁים שֶׁל עָמָל וְשִׁעְבּוּרֵי תּוֹרָה לִבְנֵי אָדָם עֲדִינִים וּמִתְחַשְּׁבִים, בְּרִיָּה חֲדָשָׁה בָּאָה לָעוֹלָם.

---

[29] כַּאֲשֶׁר הַנָּחָשׁ הִצְלִיחַ לְהַחֲטִיא אֶת חַוָּה לֶאֱכוֹל מֵעֵץ פְּרִי הַדַּעַת, נִכְנְסָה בָּהּ זֻהֲמָה רוּחָנִית אֲשֶׁר פָּגְמָה בָּהּ וּבְכָל צֲאֲצָאֶיהָ שֶׁיָּצְאוּ מִמֶּנָּה לְדוֹרוֹת, אֲשֶׁר טִבְעָם הָיָה נֹחַ יוֹתֵר לְהִמָּשֵׁךְ לְדְבָרִים רָעִים, שֶׁכֵּן נִהְיוּ טְמֵאִים **מִבִּפְנִים** וְיֵשׁ לָהֶם מְשִׁיכָה טִבְעִית לַטֻּמְאָה וְלָרַע. בְּמַעֲמַד הַר סִינַי נִפְרְדוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִשְּׁאָר הַגּוֹיִם וְטֻמְאָה זוֹ הוּסְרָה מֵהֶם, וְהֵם טְהוֹרִים מִבִּפְנִים, וְכָל מְשִׁיכָתָם שֶׁל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַעֲבֵרוֹת וּלְפִתּוּיֵי הַיֵּצֶר הִיא **חִיצוֹנִית** וְנוֹבַעַת מֵהַטֻּמְאָה הַפְּנִימִית שֶׁל הַגּוֹיִם אֲשֶׁר מְבִיאִים לְעוֹלָם אֶת הַגְּשָׁמַת כָּל הַתַּאֲווֹת הַגַּשְׁמִיּוֹת, וְעַל יְדֵי שֶׁיְּהוּדִי מִסְתַּכֵּל לִפְנִימִיּוּתוֹ בִּמְקוֹם לִפְגֹּם עֵינָיו בַּחוּץ, הוּא יָכוֹל תָּמִיד לְהִתְקַדֵּשׁ וּלְהִטָּהֵר.

פָּגַשְׁתִּי פַּעַם כַּמָּה בַּחוּרֵי יְשִׁיבָה עֲדַיִן נֶפֶשׁ שֶׁדִּבְּרוּ בֵּינֵיהֶם דִּבְרֵי תוֹרָה בַּעֲדִינוּת וּבְלָשׁוֹן רַכָּה. הֵם נִרְאוּ כְּמִי שֶׁלֹּא יְכוֹלִים לִפְגֹּעַ בִּזְבוּב. וְהִנֵּה כְּשֶׁנִּכְנַסְנוּ לַמִּקְוֶה נֶחְשְׁפוּ לְפָנַי קַעְקוּעִים וְצַלָּקוֹת, אֲשֶׁר הִפְחִידוּ אוֹתִי עַד מְאֹד. מְדֻבָּר בַּאֲנָשִׁים שֶׁגָּדְלוּ בִּמְקוֹמוֹת הַחֲשׁוּכִים בְּיוֹתֵר בַּחֶבְרָה, וְחָזְרוּ בִּתְשׁוּבָה עַל יְדֵי רַב צַדִּיק שֶׁאָסַף אוֹתָם מֵהַגֵּיהִנֹּם בּוֹ גָּדְלוּ וְהָפַךְ אוֹתָם לִבְנֵי תוֹרָה. אָז כְּשֶׁיֵּשׁ תּוֹרָה וְיֵשׁ רַב צַדִּיק שֶׁמְּלַמֵּד אוֹתָהּ כָּרָאוּי, אָז הַתּוֹרָה מְעַדֶּנֶת אֶת הָאָדָם וְשׁוֹבֶרֶת לוֹ אֶת הַמִּדּוֹת הָרָעוֹת.

אֲבָל אוֹתָם יוֹצְאֵי מִצְרַיִם הָיוּ לִפְנֵי מַתַּן תּוֹרָה, הֵם עוֹד לֹא קִבְּלוּ אֶת הַתּוֹרָה שֶׁיְּכוֹלָה לְהוֹצִיא אֶת הָאָדָם אַף מִשַּׁעַר הַטֻּמְאָה הַ-50. מָה הֵם כְּבָר יָכְלוּ לַעֲשׂוֹת בְּאוֹתָם 49 יָמִים חוּץ מִלִּסְפֹּר אוֹתָם? וְהַתְּשׁוּבָה הִיא שֶׁהֵם הִסְתַּכְּלוּ לְמַעְלָה.

לִטְבֹּעַ בִּשְׁלוּלִית

לִפְנֵי כַּמָּה שָׁנִים הִתְפַּרְסְמָה כּוֹתֶרֶת בָּעִתּוֹן: "יֶלֶד טָבַע בִּשְׁלוּלִית". הַכּוֹתֶרֶת הַמְּסַקְרֶנֶת מָשְׁכָה אֶת עֵינֵי הַקּוֹרְאִים שֶׁתְּהוּ כֵּיצַד אָדָם יָכוֹל לִטְבֹּעַ בִּשְׁלוּלִית, מָה כְּבָר יָכוֹל לִהְיוֹת הַגֹּבַהּ שֶׁל הַשְּׁלוּלִית, כַּמָּה סַנְטִימֶטְרִים? מִי שֶׁקָּרָא אֶת הַיְדִיעָה רָאָה אֶת הַפְּרָטִים שֶׁהִשְׁמִיטוּ מִן הַכּוֹתֶרֶת עַל מְנָת שֶׁתִּסָּקְרֵן יוֹתֵר. הָיָה מְדֻבָּר בְּיֶלֶד בָּאֲרָצוֹת הַבְּרִית הַגָּר בִּשְׁכוּנַת קָרָוָאנִים עֲנִיָּה, וּבְיוֹם חֹרֶף סוֹעֵר בְּמֻיָּחָד נִתַּק כַּבֶּל חַשְׁמַלְי מֵאֶחָד הַקָּרָוָאנִים וְהַיֶּלֶד נָפַל חָסַר הַכָּרָה לְתוֹךְ שְׁלוּלִית סְמוּכָה עִם פָּנָיו כְּלַפֵּי מַטָּה. כֵּיוָן שֶׁלֹּא יָכוֹל הָיָה לְהָרִים אֶת עַצְמוֹ, מָצָא אֶת מוֹתוֹ בִּטְבִיעָה בִּשְׁלוּלִית רְדוּדָה...

פְּעָמִים שֶׁאָדָם יָכוֹל לִטְבֹּעַ בִּשְׁלוּלִית רְדוּדָה. מַדּוּעַ? כִּי הוּא לֹא מָרִים אֶת רֹאשׁ. רַבִּים מֵאִתָּנוּ נִמְצָאִים בְּמַצָּב זֶה, כָּל חַיֵּינוּ שׂוֹחִים בְּתוֹךְ שְׁלוּלִית בּוֹץ, שְׁלוּלִית שֶׁל יְסוּרִים צָרוֹת

וְסִכְסוּכִים, הַפְּרָעוֹת שֶׁל חוֹלִי וּפַרְנָסָה וּשְׁלוֹם בָּיִת. אָנוּ כָּל הַזְּמַן שׂוֹחִים בַּצָּרוֹת שֶׁלָּנוּ וְלֹא מַצְלִיחִים לְהֵחָלֵץ, וּמְנַסִּים לִבְרֹחַ יְמִינָה וּשְׂמֹאלָה וְקָדִימָה וְאָחוֹרָה, וְהַבּוֹץ כָּל הַזְּמַן רַק נִכְנָס לָנוּ לְתוֹךְ דַּרְכֵי הַנְּשִׁימָה עַד שֶׁאָנוּ נֶחְנָקִים. אֲבָל הַפִּתְרוֹן הוּא פָּשׁוּט: לְהָרִים אֶת הָרֹאשׁ, עַל זֶה אָנוּ לֹא חוֹשְׁבִים בִּכְלָל.

וַאֲנִי לֹא מְדַבֵּר בִּכְלָל עַל לַעֲמֹד. אִם נַעֲמֹד הַשְׁלוּלִית לֹא תַּגִּיעַ לְקַרְסוּלַיִם, אָז נִסְתַּכֵּל לְמָטָה מֵפְתָּעִים וְנִשְׁאַל אֶת עַצְמֵנוּ כְּיצַד כִּמְעַט וְטָבַעְנוּ בִּשְׁלוּלִית שֶׁלֹּא מַגִּיעָה לְקַרְסוּלַיִם שֶׁלָּנוּ?

כָּתוּב בַּגְּמָרָא (סוכה נב.) כִּי בְּאַחֲרִית הַיָּמִים כְּשֶׁהָרְשָׁעִים יַגִּיעוּ לָעוֹלָם הַבָּא הֵם יַתְחִילוּ לִבְכּוֹת כִּי הַיֵּצֶר יִדְמֶה לָהֶם לְחוּט הַשַּׂעֲרָה (חוּט דַּק מְאֹד, אַף יוֹתֵר מִשַּׂעֲרַת הָרֹאשׁ), וְהֵם יִשְׁאֲלוּ אֶת עַצְמָם: "כְּיצַד נָתָנוּ לְיֵצֶר קָטָן כָּזֶה לְהֵרָאוֹת לָנוּ כָּל כָּךְ גָּדוֹל עַד שֶׁנִּכְנַעְנוּ לוֹ בְּלִי מִלְחָמָה"? וּמַדּוּעַ בֶּאֱמֶת לֹא נִלְחָמוּ? כִּי כְּשֶׁהֵם נָפְלוּ הֵם לֹא קָמוּ חֲזָרָה, נִשְׁאֲרוּ עַל הָרִצְפָּה, מְנַסִּים לָזוּז יְמִינָה וּשְׂמֹאלָה עַד שֶׁמִּתְיָאֲשִׁים. צָרִיךְ לְהָרִים אֶת הָרֹאשׁ!

הִתְאַוּוּ לְהִתְגַּיֵּם

כְּשֶׁבְּנֵי יִשְׂרָאֵל יָצְאוּ מִמִּצְרַיִם הֵם הָיוּ בְּתוֹךְ 49 שַׁעֲרֵי טֻמְאָה, עֲבָדִים בְּנֵי עֲבָדִים עַל פְּנֵי כַּמָּה דוֹרוֹת, שְׁפוּפִים וְכוֹאֲבִים, וְאָז הֵם הִגִּיעוּ אֶל יָם סוּף. כַּאֲשֶׁר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא קָרַע אֶת הַיָּם לִגְזָרִים, הוּא גַּם קָרַע אֶת הַשָּׁמַיִם, וְאָז בַּפַּעַם הָרִאשׁוֹנָה בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הֵרִימוּ אֶת הָרֹאשׁ לְמַעְלָה, וְרָאוּ אֶת כָּל צְבָאוֹת הַשָּׁמַיִם עַד כִּסֵּא הַכָּבוֹד, טוּרִים טוּרִים שֶׁל מַלְאָכִים, כָּל צְבָא שָׁמַיִם, וְהֵם נוֹשְׂאִים בְּיָדָם דְּגָלִים. וְאָז בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הִתְאַוּוּ לַדְּגָלִים הָאֵלֶּה (במד"ר ב, ג). הַמַּלְאָכִים הָיוּ חַיָּלוֹת שֶׁל הַקָּדוֹשׁ

בָּרוּךְ הוּא, וּלְכָל חֵיל דֶּגֶל מִשָּׁלוֹ. גַּם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּאוֹתוֹ רֶגַע הִתְאַווּ לִהְיוֹת חֲיָלִים שֶׁל ה׳.

הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אָכֵן זָכָר אֶת כִּסּוּפָם, וּבַמִּדְבָּר סִדֵּר אוֹתָם לְפִי מַחֲנוֹת כְּשֶׁלְּכָל שֵׁבֶט יֵשׁ דֶּגֶל מִשָּׁלוֹ, בְּצָפוֹן הַמַּחֲנֶה הָלְכוּ שְׁלוֹשָׁה שְׁבָטִים (רְאוּבֵן, שִׁמְעוֹן, גָּד), בַּדָּרוֹם הָלְכוּ שְׁלוֹשָׁה אֲחֵרִים (דָּן, נַפְתָּלִי, אָשֵׁר), בַּמִּזְרָח (יְהוּדָה, יִשָּׂשכָר, זְבוּלוּן) וּבַמַּעֲרָב (אֶפְרַיִם, מְנַשֶּׁה, בִּנְיָמִין). מָה עִנְיַן הַדְּגָלִים? הֵם סֵמֶל לְכִסּוּפִים שֶׁגִּלּוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁהֵרִימוּ אֶת הָרֹאשׁ לְמַעְלָה וְרָאוּ אֶת מַלְאֲכֵי ה׳ וּבִקְּשׁוּ לִהְיוֹת גַּם הֵם קְרוֹבִים אֲלֵיהֶם כְּמַלְאָכִים.

מָה לָהֶם וְלַמַּלְאָכִים? הֵם עֲבָדִים בְּנֵי עֲבָדִים שֶׁנּוֹלְדוּ וְגָרוּ בְּתוֹךְ חַיֵּי טֻמְאָה, לִפְנֵי שָׁבוּעַ לֹא הָיְתָה לָהֶם זְכוּת לָצֵאת מִמִּצְרַיִם, לִפְנֵי כַּמָּה דַּקּוֹת לֹא הָיְתָה לָהֶם זְכוּת שֶׁיִּקְרַע לָהֶם הַיָּם, וְהַכֹּל בְּשֶׁל הַטֻּמְאָה וְהַתַּחְתִּית בָּהֶן הֵם נִמְצָאִים, וְהֵם מְבַקְּשִׁים לִדְבֹּק בְּהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כְּמַלְאָכִים? מֵהֵיכָן הֵם חוֹשְׁבִים בְּכָלָל שֶׁהֵם יְכוֹלִים לַעֲשׂוֹת זֹאת? אֶלָּא שֶׁהֵם לֹא חָשְׁבוּ מָה הֵם **יְכוֹלִים** לַעֲשׂוֹת, הֵם הֵרִימוּ אֶת הָרֹאשׁ וְיָדְעוּ מָה הֵם **רוֹצִים** לַעֲשׂוֹת, לִדְבֹּק בַּה׳ יִתְבָּרַךְ.

וְאָז כְּשֶׁהֵרִימוּ אֶת הָרֹאשׁ, כָּל הַזִּכְרוֹנוֹת שֶׁל הָעֲבוֹדָה הַקָּשָׁה הַהִתְעַלְּלוּת וְהַיִּסּוּרִים שֶׁעָבְרוּ, כָּל הַצַּלָּקוֹת עַל הַגּוּף מֵהַמַּכּוֹת שֶׁל מִצְרַיִם, כָּל קְרוֹבֵי הַמִּשְׁפָּחָה שֶׁקָּבְרוּ בְּמַכַּת חֹשֶׁךְ, הַכְּאֵב שֶׁל כָּל הַדְּבָרִים הַלָּלוּ נֶעְלָם בְּאַחַת. הַכֹּל הָפַךְ לִשְׁלוּלִית רְדוּדָה שֶׁלֹּא הִגִּיעָה לְקַרְסוֹלֵיהֶם. הֵם הַבִּיטוּ מַעְלָה וְהִתְרוֹמְמוּ. הֵם בִּקְּשׁוּ לִהְיוֹת כְּמַלְאָכִים. הֵם הִתְאַווּ לִקְרַבַת הַמֶּלֶךְ וְהִרְגִּישׁוּ שַׂיָּכִים לַשָּׁמַיִם.

הַאִם עִם כִּסּוּפִים כָּאֵלֶּה שַׁיָּךְ לִבְכּוֹת עַל הַשָּׁכֵן שֶׁחָסַם אוֹתִי בַּחֲנָיָה אוֹ הַבּוֹס שֶׁצָּעַק עָלַי בַּבֹּקֶר, עַל הַבָּחוּר הֶחָצוּף

שֶׁעָקַף אוֹתִי בַּתּוֹר אוֹ עַל צ״ק שֶׁנָּתְנוּ לִי וְלֹא הָיָה לוֹ כְּסוּי? עַל זֶה נְבַזְּבֵז אֶת הַחַיִּים שֶׁלָּנוּ? זוֹ שְׁלוּלִית! אָנוּ רוֹצִים לִדְבֹּק בַּה׳. בִּזְכוּת הַכְּפוּפִים הָאֵלֶּה הֵם זָכוּ שֶׁה׳ טָהֵר אוֹתָם עַד שֶׁהִגִּיעוּ לְמַעֲמַד שֶׁל אָדָם הָרִאשׁוֹן, וְעַל זֶה אָמְרוּ חַז״ל הַבָּא לְהִטָּהֵר מְסַיְּעִין אוֹתוֹ. אֲנַחְנוּ נָבִיא אֶת הָרָצוֹן וְה׳ יְסַפֵּק לָנוּ אֶת הַיְכֹלֶת.

אִם יֵשׁ רָצוֹן יֵשׁ יְכֹלֶת

בַּגְּמָרָא מְסֻפָּר (ברכות כז: כח.) כִּי פַּעַם אַחַת הָיְתָה מַחְלֹקֶת בֵּין הַנָּשִׂיא רַבָּן גַּמְלִיאֵל לְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, וְהַחֲכָמִים חָשְׁבוּ כִּי רַבָּן גַּמְלִיאֵל לֹא נָהַג בְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בַּכָּבוֹד הָרָאוּי לוֹ, וְכֵיוָן שֶׁחָשׁוּ כִּי זוֹ לֹא פַּעַם רִאשׁוֹנָה שֶׁעוֹשֶׂה כָּךְ, קָמוּ וְהִדִּיחוּ אֶת רַבָּן גַּמְלִיאֵל מִתַּפְקִידוֹ בִּמְחָאָה עַל כְּבוֹד חֲבֵרָם. הָלְכוּ וּמִינוּ אֶת רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה לְנָשִׂיא תַּחְתָּיו, וּכְבָר לַמָּחֳרָת פָּתַח אֶת בָּתֵּי הַמִּדְרָשׁ לְכָל מִי שֶׁיִּרְצֶה וְהוֹסִיפוּ עוֹד 700 סַפְסָלִים לַבַּחוּרִים הַחֲדָשִׁים וְהִתְרַבְּתָה תּוֹרָה בְּיִשְׂרָאֵל. רַבָּן גַּמְלִיאֵל הִגִּיעַ לַמָּחֳרָת לְבֵית הַמִּדְרָשׁ כְּתַלְמִיד מִן הַשּׁוּרָה, וּלְאַחַת אַחַת הַהֲלָכוֹת שֶׁאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, הִרְגִּישׁ רַבָּן גַּמְלִיאֵל שֶׁמָּא הִתְנַהֲגוּתוֹ כְּלַפָּיו לֹא הָיְתָה רְאוּיָה לְמַעֲלָתוֹ, אַף עַל פִּי שֶׁעָשָׂה לְשֵׁם שָׁמַיִם. מִהַר אָז אֶל בֵּיתוֹ וְהִתְנַצֵּל בְּפָנָיו וְהֶחְזַר לְתַפְקִידוֹ.

נְקוּדָה מְעַנְיֶנֶת בַּסִּפּוּר הִיא הַיּוֹם הָרִאשׁוֹן שֶׁל רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה כְּנָשִׂיא, שֶׁפָּתַח אֶת דַּלְתוֹת בָּתֵּי הַמִּדְרָשׁ וְאָמַר מִי שֶׁרוֹצֶה שֶׁיִּכָּנֵס. מַסְבִּירָה הַגְּמָרָא שֶׁכָּל עוֹד רַבָּן גַּמְלִיאֵל הִנְהִיג אֶת בֵּית הַמִּדְרָשׁ, הוּא הֶעֱמִיד שׁוֹמֵר שֶׁלֹּא הִכְנִיס פְּנִימָה תַּלְמִיד שֶׁלֹּא הָיָה תּוֹכוֹ כְּבָרוֹ, אֶלָּא רַק מִי שֶׁרוֹצֶה לִלְמֹד תּוֹרָה לִשְׁמָהּ, וְאִלּוּ רַבִּי אֶלְעָזָר וְתֵר עַל כָּךְ וְאָמַר שֶׁיָּבוֹאוּ גַּם שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ, שֶׁמִּתּוֹךְ שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ יִלְמְדוּ לִשְׁמָהּ בַּסּוֹף.

וְעוֹלָה שְׁאֵלָה, מִי זֶה הַשּׁוֹמֵר הַזֶּה? וְכִי הוּא קוֹרֵא מַחֲשָׁבוֹת? הָיְתָה לוֹ רוּחַ הַקֹּדֶשׁ? אָדָם שֶׁיֵּשׁ לוֹ כִּשְׁרוֹנוֹת כָּאֵלֶּה לָדַעַת מִפַּרְצוּף שֶׁל אָדָם אִם תּוֹכוֹ כְּבָרוֹ, חֲבָל לְבַזְבֵּז אֶת כִּשּׁוּרָיו כְּשׁוֹמֵר בַּפֶּתַח... הָרַב הַמְלַמֵּד אוֹ הַמַּשְׁגִּיחַ בַּיְשִׁיבָה, הֵם מַכִּירִים לְאַט לְאַט אֶת הַתַּלְמִידִים שֶׁכְּבָר לוֹמְדִים וְיוֹדְעִים לַעֲמוֹד עַל קַנְקַנָּם וּלְהַכִּיר אֶת נַפְשָׁם, אֲבָל כָּאן יֵשׁ שׁוֹמֵר וּבְמַבָּט אֶחָד יוֹדֵעַ "אַתָּה לְשֵׁם שָׁמַיִם וְאַתָּה לֹא", אֵיךְ?

וְהַתְּשׁוּבָה פְּשׁוּטָה מְאֹד, כַּמּוּבָן שֶׁהוּא לֹא יָכוֹל לָדַעַת עַל פָּנָיו שֶׁל אָדָם שֶׁרוֹאֶה לָרִאשׁוֹנָה אִם הוּא רְצִינִי אוֹ לֹא. אָז הוּא לֹא נָתַן לְאַף אֶחָד לְהִכָּנֵס! כֻּלָּם נִשְׁאֲרוּ בַּחוּץ. בִּקְּשׁוּ, הִתְחַנְּנוּ, דָּחֲפוּ, חֵלֶק פָּרְצוּ פְּנִימָה וְהוּא הוֹצִיא אוֹתָם הַחוּצָה, אֵין כְּנִיסָה! מִי שֶׁהִמְשִׁיךְ לְהִתְעַקֵּשׁ וְנִכְנַס מֵהַחַלּוֹנוֹת וְהִגִּיעַ שׁוּב וְשׁוּב לַמְּרוֹת שֶׁזָּרְקוּ אוֹתוֹ כְּבָר פַּעֲמַיִם וְשָׁלוֹשׁ, אָז הֵבִינוּ שֶׁהוּא רְצִינִי וּמֵאוֹתוֹ יוֹם וָהָלְאָה נָתְנוּ לוֹ לְהִכָּנֵס.

אֲבָל מִי שֶׁאָמַר: "טוֹב נוּ, לֹא נוֹתְנִים לְהִכָּנֵס, מָה בְּכֹחַ"? וְהָלְאָה, זֶה לֹא רָצָה בֶּאֱמֶת לִלְמֹד, לֹא הֵבִין שֶׁהַלִּמּוּד הוּא חַיִּים מַמָּשׁ, וְכִי יֵשׁ מִישֶׁהוּ שֶׁאוֹמֵר: "טוֹב נוּ, לֹא רוֹצִים שֶׁאֲנִי אֶחְיֶה, מָה בְּכֹחַ"? אֵין דָּבָר כָּזֶה! זֶה הַמִּבְחָן הָאֲמִתִּי, לִרְאוֹת עַד כַּמָּה אָנוּ רוֹצִים.

הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בּוֹדֵק עַד כַּמָּה אָנוּ מִתְעַקְּשִׁים לִדְבֹּק בּוֹ אֲפִילּוּ שֶׁאֵין לָנוּ אֶת הַכֵּלִים וְיֵשׁ שׁוֹמֵר בַּשַּׁעַר שֶׁלֹּא נוֹתֵן לְהִכָּנֵס. כְּשֶׁיִּרְאֶה כִּי הָרָצוֹן אֲמִתִּי הוּא יִתֵּן לָנוּ אֶת הָאֶפְשָׁרוּת לְמַמֵּשׁ אוֹתוֹ.

הַמִּדְרָשׁ מְסַפֵּר (סוטה יב:) עַל בִּתְיָה בַּת פַּרְעֹה שֶׁיָּרְדָה לִרְחֹץ בַּנִּילוֹס וְרָאֲתָה אֶת הַתֵּבָה שֶׁל מֹשֶׁה מֵרָחוֹק. הִיא הוֹשִׁיטָה אֶת יָדָהּ כְּמִבַקֶּשֶׁת לִמְשׁוֹת אוֹתוֹ לַמְּרוֹת שֶׁהָיָה בְּמֶרְחָק עֲשָׂרוֹת

מֻטְרִים מִמֶּנָּה, וְהִנֵּה נַעֲשָׂה לָהּ נֵס וְהַיָּד שֻׁלְּחָה הִתְאָרְכָה עַד לַתֵּבָה וְנִמְשְׁכָה אֵלֶיהָ. אֲבָל הִיא לֹא יָדְעָה שֶׁיִּהְיֶה לָהּ נֵס כָּזֶה, אָז מַדּוּעַ הִיא הוֹשִׁיטָה יָד לְדָבָר שֶׁנִּמְצָא עַשְׂרוֹת מֻטְרִים מִמֶּנָּה? אֵין לָהּ שׁוּם סִפּוּי הֶגְיוֹנִי! אֶלָּא שֶׁהָיָה לָהּ רָצוֹן טָהוֹר וְזֶה כָּל מָה שֶׁה' רוֹצֶה, וְזֶה כָּל מָה שֶׁאֲנַחְנוּ צְרִיכִים. וְכֵיוָן שֶׁהִיא רָצְתָה בֶּאֱמֶת, אָז הִיא קִבְּלָה אֶת הַכֹּלִים לְמַמֵּשׁ רְצוֹנָהּ.

לָמָּה נִגְרַע?

וְכֵן רָאִינוּ בְּפָרָשַׁת "בְּהַעֲלוֹתְךָ", כְּשֶׁבָּאוּ אוֹתָם אֲנָשִׁים שֶׁנִּטְמְאוּ לְמֵת וְלֹא יָכְלוּ לַחְגֹּג אֶת הַפֶּסַח, וּבָאוּ לְמֹשֶׁה רַבֵּנוּ בִּתְחִנָּה שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר ט, ז): "וַיֹּאמְרוּ הָאֲנָשִׁים הָהֵמָּה אֵלָיו אֲנַחְנוּ טְמֵאִים לְנֶפֶשׁ אָדָם לָמָּה נִגָּרַע לְבִלְתִּי הַקְרִיב אֶת קָרְבַּן ה' בְּמֹעֲדוֹ בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל". מָה אֲנַחְנוּ אֲשֻׁמִּים שֶׁנִּטְמֵאנוּ וְהַטֻּמְאָה אָסוּר בְּקָרְבָּן?

רָאָה זֹאת מֹשֶׁה וְשָׁאַל אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְזֶה הוֹרָה לוֹ עַל קִיּוּמוֹ שֶׁל "פֶּסַח שֵׁנִי" בְּי"ד בְּאִיָּר, שָׁם יוּכְלוּ כָּל מִי שֶׁהָיָה אָנוּס בְּפֶסַח רִאשׁוֹן לַעֲשׂוֹת קָרְבָּן פֶּסַח וּלְאָכְלוֹ בְּלֵיל ט"ו בְּאִיָּר. מֹשֶׁה רַבֵּנוּ לֹא יָדַע עַד לְאוֹתוֹ רֶגַע שֶׁיֵּשׁ תַּקָּנָה, יָכוֹל הָיָה לוֹמַר לָהֶם: "אֲנִי מְצַטַּעֵר, אֲבָל עִם כָּל הָרָצוֹן הַטּוֹב אֵין מָה לַעֲשׂוֹת נִטְמֵאתֶם, אַתֶּם אֲנוּסִים, תִּנָּסוּ שָׁנָה הַבָּאָה". אֲבָל כֵּיוָן שֶׁהָרָצוֹן שֶׁלָּהֶם הָיָה אֲמִתִּי, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הִמְצִיא לָהֶם אֶת הַכֹּלִים לְמַמֵּשׁ אוֹתוֹ. וְהֵם זָכוּ כִּי הָיָה זֶה הַפֶּסַח הַיָּחִיד שֶׁחָגְגוּ בְּכָל 40 הַשָּׁנִים שֶׁהָיוּ בַּמִּדְבָּר[30].

וְכֵן מְסֻפָּר בַּמִּדְרָשׁ (קה"ר א, א):

---

[30] וּרְאֵה עוֹד בְּהַרְחָבָה בְּסִפְרִי "**וְהָיִיתָ אַךְ שָׂמֵחַ**" בַּפֶּרֶק "**לֹא רוֹצָה פָּטוּר**".

מַעֲשֶׂה בְּרַבִּי חֲנִינָא בֶּן דּוֹסָא שֶׁרָאָה בְּנֵי עִירוֹ מַעֲלִין נְדָרִים וּנְדָבוֹת לִירוּשָׁלַיִם, אָמַר: ״הַכֹּל מַעֲלִין לִירוּשָׁלַיִם נְדָרִים וּנְדָבוֹת וַאֲנִי אֵינִי מַעֲלֶה דָּבָר״?
מֶה עָשָׂה, יָצָא לְמִדְבָּרָהּ שֶׁל עִירוֹ וְרָאָה שָׁם אֶבֶן אַחַת, וְשִׁבְּבָהּ וְסִתְּתָהּ וּמֵרְקָהּ, וְאָמַר: ״הֲרֵי עָלַי לְהַעֲלוֹתָהּ לִירוּשָׁלַיִם״. בִּקֵּשׁ לִשְׁכֹּר לוֹ פּוֹעֲלִים, נִזְדַּמְּנוּ לוֹ חֲמִשָּׁה בְּנֵי אָדָם, אָמַר לָהֶן: ״מַעֲלִין לִי אַתֶּם אֶבֶן זוֹ לִירוּשָׁלַיִם?״, אָמְרוּ לוֹ: ״תֵּן לָנוּ חֲמִשָּׁה סְלָעִים (מַטְבְּעוֹת בְּשׁוֹוִי עֶשְׂרִים דִּינָרִים) וְאָנוּ מַעֲלִים אוֹתָהּ לִירוּשָׁלַיִם״, בִּקֵּשׁ לִתֵּן לָהֶם וְלֹא נִמְצָא בְּיָדוֹ דָּבָר לְשָׁעָה, הִנִּיחוּהוּ וְהָלְכוּ לָהֶם.
זִמֵּן לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא חֲמִשָּׁה מַלְאָכִים בִּדְמוּת בְּנֵי אָדָם, אָמַר לָהֶם: ״אַתֶּם מַעֲלִין לִי אֶבֶן זוֹ״? אָמְרוּ לוֹ: ״תֵּן לָנוּ חֲמִשָּׁה סְלָעִים וְאָנוּ מַעֲלִין לְךָ אַבְנְךָ לִירוּשָׁלַיִם, וּבִלְבַד שֶׁתִּתֵּן יָדְךָ וְאֶצְבָּעֲךָ עִמָּנוּ״. נָתַן יָדוֹ וְאֶצְבָּעוֹ עִמָּהֶם וְנִמְצְאוּ עוֹמְדִים בִּירוּשָׁלַיִם, בִּקֵּשׁ לִתֵּן לָהֶם שְׂכָרָן וְלֹא מְצָאָן, נִכְנַס לִלְשְׁכַּת הַגְּזִית וְשָׁאַל בִּשְׁבִילָם, אָמְרוּ לוֹ: ״דּוֹמֶה שֶׁמַּלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת הֶעֱלוּ אַבְנְךָ לִירוּשָׁלַיִם״, וְקָרְאוּ עָלָיו הַמִּקְרָא הַזֶּה: ״חָזִיתָ אִישׁ מָהִיר בְּמְלַאכְתּוֹ לִפְנֵי מְלָכִים יִתְיַצָּב״ (משלי כב, כט), קְרֵי בֵּיהּ: ״לִפְנֵי מַלְאָכִים יִתְיַצָּב״.

רַבִּי חֲנִינָא בֶּן דּוֹסָא הָיָה רָחוֹק מִירוּשָׁלַיִם כְּשֶׁמָּצָא אֶת הָאֶבֶן, הוּא לֹא הִתְחַשֵּׁב בַּמֶּרְחָק, מֵהֵיכָן יִמְצָא פּוֹעֲלִים, מֵהֵיכָן יַמְצִיא לָהֶם אֶת שְׂכָרָם, הוּא לֹא חָשַׁב אֶת כָּל הַמַּחְשָׁבוֹת הָאֵלֶּה כְּלָל, הָיָה לוֹ רָצוֹן עָז בְּלִי לְהִתְחַשֵּׁב אִם יָכוֹל אוֹ לֹא, וְעַל הַכִּסּוּפִים הָאֵלֶּה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עָשָׂה לוֹ נֵס וְנָתַן לוֹ כֵּלִים לְמַמֵּשׁ רְצוֹנוֹ.

וְלָנוּ יֵשׁ כְּבָר אֶת כְּלִי הָעֲזָר הַגָּדוֹל בְּיוֹתֵר שֶׁיְּכֹלְנוּ לְקַבֵּל מֵה׳ יִתְבָּרַךְ, אֶת הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה. מִי שֶׁיּוֹשֵׁב וּבוֹכֶה עַל כַּמָּה

שֶׁהַחַיִּים קָשִׁים וְיֵשׁ לוֹ הַרְבֵּה נְסִיונוֹת וְהוּא נִשְׁבַּר כָּל הַזְּמַן, הוּא דּוֹמֶה לְמִי שֶׁדָּחָפוּ אוֹתוֹ לִשְׁלוּלִית רְדוּדָה עַל פָּנָיו וְהוּא זָז מִצַּד לְצַד וְנֶחְנַק וּמִשְׁתַּעֵל, וְלֹא מֵבִין שֶׁכָּל מָה שֶׁעָלָיו לַעֲשׂוֹת זֶה רַק לְהָרִים אֶת רֹאשׁ וְהַכֹּל נִגְמָר. לְהָרִים אֶת רֹאשׁ זֶה לִלְמֹד תּוֹרָה, לְהִתְפַּלֵּל, לְבַקֵּשׁ עֶזְרָה מֵהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. וְאִם נִרְצֶה בֶּאֱמֶת אָז גַּם נְקַבֵּל.

אֶת הַהֶבְנָה הַזּוֹ לֹא צָרִיךְ לִלְמֹד וְלִשְׁמוֹר רַק לְיָמִים שֶׁבֵּין פֶּסַח לַעֲצֶרֶת, אֶלָּא בְּמֶשֶׁךְ כָּל הַשָּׁנָה כֻּלָּהּ עַל הַיְּהוּדִי לָלֶכֶת עִם הַהֶבְנָה וְהַהַרְגָּשָׁה שֶׁכָּל עוֹלָמוֹ יָכוֹל לְהִשְׁתַּנּוֹת לְטוֹבָה בִּשְׁנִיָּה אַחַת, בְּרֶגַע אֶחָד שֶׁל כְּסוּפִים אֲמִתִּיִּים, שֶׁל רָצוֹן עָז לְהִטָּהֵר.

3 פְּעָמִים בְּיוֹם אָנוּ עוֹמְדִים מוּל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, עָלֵינוּ לְהָרִים אֶת רֹאשׁ אֵלָיו וְלוֹמַר: "הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֲנִי רוֹצֶה לִדְבֹּק בְּךָ, יֵשׁ לִי כְּסוּפִים, יֵשׁ לִי גַּם הַרְבֵּה בּוֹץ עַל הָעֵינַיִם וַאֲנִי לֹא מַצְלִיחַ לְהָרִים אֶת רֹאשׁ, תַּעֲזוֹר לִי לְהָרִים אֶת רֹאשׁ. תַּעֲזוֹר לִי שֶׁיִּפְתַּח לִי הַמֹּחַ וְיִתְרַחֵב הַדַּעַת, שֶׁאֲנִי אָבִין מָה שֶׁאֲנִי לוֹמֵד, שֶׁאֲכַוֵּן בִּזְמַן שֶׁאֲנִי מִתְפַּלֵּל, שֶׁאַרְגִּישׁ כְּסוּפִים וְיִרְדּוּ לִי דְּמָעוֹת מֵרֹב הָעֹנֶג וְהַשִּׂמְחָה עַל הַכָּבוֹד שֶׁאֲנִי זוֹכֶה לְדַבֵּר עִם מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים".

כַּמָּה הִשְׁתַּדְּלוּיוֹת צְרִיכִים לַעֲשׂוֹת לְאַרְגֵּן פְּגִישָׁה עִם אֵיזֶה סְגָן מְנַהֵל מַחְלָקָה בָּעִירְיָה, וְכָאן מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים מְקַבֵּל אוֹתָנוּ 3 פְּעָמִים בְּיוֹם. בּוֹאוּ נֹאמַר לוֹ כָּל מָה שֶׁאָנוּ רוֹצִים, וְאִם זֶה טוֹב עֲבוּרֵנוּ וּנְבַקֵּשׁ עַל זֶה בֶּאֱמֶת אָז נְקַבֵּל זֹאת, כִּי הַבָּא לְהִטָּהֵר מְסַיְּעִין אוֹתוֹ.

בין המצרים

הֵיכָן קַמְצָא?

כְּמוֹ בְּכָל שָׁנָה אָנוּ שׁוֹמְעִים אֶת הַמִּדְרָשׁ הַמְּפֹרָסָם מֵהַגְּמָרָא (גיטין נה:): "עַל קַמְצָא וּבַר קַמְצָא חָרְבָה יְרוּשָׁלַיִם". הָיָה אָדָם שֶׁהָיָה לוֹ חָבֵר בְּשֵׁם קַמְצָא, שֶׁהָיָה אָהוּב נַפְשׁוֹ. הָיָה לוֹ גַּם שׁוֹנֵא בְּשֵׁם בַּר קַמְצָא. לְאוֹתוֹ אָדָם הָיְתָה שִׂמְחָה, וְהוּא שָׁלַח אֶת הַשַּׁמָּשׁ לְהַזְמִין אֶת אֲהוּבוֹ, קַמְצָא. הוּא לֹא יָכוֹל הָיָה לִשְׂמוֹחַ בְּשִׂמְחָתוֹ שֶׁלּוֹ לְלֹא הַנּוֹכְחוּת שֶׁל חֲבֵרוֹ שֶׁאָהַב כְּאָחִיו מַמָּשׁ.

הַשַּׁמָּשׁ הִתְבַּלְבֵּל וְהִזְמִין אֶת שׁוֹנְאוֹ בָּעַל הַשֵּׁם הַדּוֹמֶה לַסְּעוּדָה. וְהִנֵּה הַמְּאֻרָח עוֹבֵר בֵּין הָאוֹרְחִים, מְחַפֵּשׂ אֶת חֲבֵרוֹ אֲהוּבוֹ בַּקָּהָל, וְעֵינָיו נִתְקָלוֹת בְּשׂוֹנְאוֹ הַיּוֹשֵׁב וְאוֹכֵל בִּסְעוּדָתוֹ!

כַּעַס הָאִישׁ וּבִקֵּשׁ לְגָרֵשׁ אֶת בַּר קַמְצָא בְּבֹשֶׁת פָּנִים מֵהַמְסִיבָּה! כָּל תַּחֲנוּנָיו שֶׁל בַּר קַמְצָא, אֲפִילוּ הַצָּעָה לְמַמֵּן אֶת כָּל סְעוּדַת הַשִּׂמְחָה עַל חֶשְׁבּוֹנוֹ, נַעֲנוּ בִּשְׁלִילָה. הוּא גֹּרַשׁ בְּבֹשֶׁת פָּנִים, וְכִנְקָמָה הָלַךְ בַּר קַמְצָא לְמַלְכוּת רוֹמִי וְהֶעֱלִיל עֲלִילָה בִּפְנֵי הַקֵּיסָר שֶׁיְרוּשָׁלַיִם מִתְכַּנֶּנֶת לִמְרוֹד בּוֹ, וְכָךְ הִתְגַּלְגֵּל הַסִּפּוּר עַד לַחֻרְבָּן יְרוּשָׁלַיִם.

וְעוֹלָה כָּאן שְׁאֵלָה, אוֹתָהּ שָׁאַל אֶחָד מִגְּדוֹלֵי הָרַבָּנִים הַחֲסִידִים, מַדּוּעַ כָּתְבָה הַגְּמָרָא: "עַל **קַמְצָא** וּבַר קַמְצָא חָרְבָה יְרוּשָׁלַיִם"? מָה הִכְנִיסוּ אֶת קַמְצָא לַסִּפּוּר? קַמְצָא לֹא הָיָה שָׁם! קַמְצָא לֹא קָשׁוּר לַסִּפּוּר בִּכְלָל. מַדּוּעַ לֹא כָּתוּב: "עַל **הַשַּׁמָּשׁ** וְעַל בַּר קַמְצָא חָרְבָה יְרוּשָׁלַיִם"? "עַל **הַמְּאָרֵחַ** וְעַל בַּר קַמְצָא חָרְבָה יְרוּשָׁלַיִם"? מָה מְגַלְגְּלִים חֲצִי מֵהַחֻרְבָּן עַל קַמְצָא הַמִּסְכֵּן, שֶׁאֲפִילוּ לֹא הָיָה שָׁם? וְעוֹנָה אוֹתוֹ רַב יְסוֹד גָּדוֹל וּמַפְחִיד: קַמְצָא, הָאוֹהֵב שֶׁלְּךָ שֶׁאוֹהֵב אוֹתְךָ יוֹתֵר מִכָּל אָדָם בָּעוֹלָם, יֵשׁ לוֹ שִׂמְחָה, אַתָּה יוֹשֵׁב בַּבַּיִת, מְשַׂחֵק מִשְׂחֲקֵי כָּבוֹד, וּמְחַכֶּה לְהַזְמָנָה?

אָדָם שֶׁאוֹהֵב בֶּאֱמֶת לֹא צָרִיךְ הַזְמָנָה כְּדֵי לָבוֹא לְאֵרוּעַ! אֲנַחְנוּ מִשְׁתַּמְּשִׁים בְּהַזְמָנוֹת כְּ"מַלְכֻּדֶת" לְהַכְרִיחַ אֶת הַקְּרוֹבִים הָרְחוֹקִים שֶׁלָּנוּ לָבוֹא לְאֵרוּעַ נֶגֶד רְצוֹנָם! זֶה כְּמוֹ קֶנֶס, אִם אֲנִי בָּא אֵלָיו הַבַּיְתָה וּמַזְמִין אוֹתוֹ אִישִׁית, אָז לֹא נָעִים לוֹ לֹא לָבוֹא.

- "תִּשְׁמַע אֲנַחְנוּ בְּקוֹשִׁי מַכִּירִים אוֹתָם, הָיִינוּ שָׁם פַּעַם אַחַת בְּשָׁנָה שֶׁעָבְרָה, רָאִינוּ אוֹתָם לְכַמָּה דַּקּוֹת"...
- "כֵּן, אֲבָל הֵבִיאוּ הַזְמָנָה, לֹא נָעִים"...
- "טוֹב, אָז אַל תִּשְׁכַּח לְהַזְמִין אוֹתָם לַבָּר מִצְוָה שֶׁל מֹשֶׁה"...

אֲבָל הֶחָבֵר שֶׁלִּי, אָח שֶׁלִּי... כְּשֶׁאֲנִי מִתְחַתֵּן, אֲנִי צָרִיךְ לָתֵת לְאָח שֶׁלִּי הַזְמָנָה? לֹא בָּרוּר שֶׁהוּא מֻזְמָן? הָאוֹהֵב שֶׁלִּי בָּא לְבַד! כְּלוֹמַר זֶה מוּבָן מֵאֵלָיו שֶׁאֲנִי מַגִּיעַ. הֶחָבֵר שֶׁלְּךָ עוֹשֶׂה פֹּה שִׂמְחָה, אֲדוֹן קַמְצָא, מָה אַתָּה יוֹשֵׁב בַּבַּיִת מְחַכֶּה לְהַזְמָנָה? אַתָּה אָמוּר לִהְיוֹת הָרִאשׁוֹן שָׁם, יָחַד עִם הַמִּשְׁפָּחָה, לֹא עִם הָאוֹרְחִים. בִּשְׁבִיל הַהַמְתָּנָה הַזֹּאת לְהַזְמָנָה, כְּשֶׁהָיָה בָּרוּר שֶׁאַתָּה מֻזְמָן (הֲרֵי אַחֲרֵי הַכֹּל הוּא שָׁלַח אֶת הַשַּׁמָּשׁ לְהַזְמִינוֹ כְּשֶׁרְאָה שֶׁאֵינוֹ בָּא), כָּךְ הִתְגַּלְגֵּל כָּל הַתַּהֲלִיךְ עַד לַחֲרָבָן.

מִכָּאן צָרִיךְ לִלְמֹד יְסוֹד גָּדוֹל לְיָמִים אֵלֶּה שֶׁל בֵּין הַמְּצָרִים. כָּל שָׁנָה אֲנַחְנוּ שׁוֹמְעִים אֶת אוֹתָם דְּבָרִים עַד שֶׁזֶּה כְּבָר נִהְיָה נָדוֹשׁ, וְאַף עַל פִּי שֶׁאִלּוּ דִּבְרֵי אֱלֹקִים חַיִּים דִּבְרֵי מוּסַר וְדִבְרֵי אֱמֶת, כָּל דָּבָר שֶׁאָדָם דָּשׁ בַּעֲקֵבָיו כְּבָר לֹא מַשְׁפִּיעַ עָלָיו! כַּמָּה פְּעָמִים אֲנִי אֶשְׁמַע עַל הַחֻמְרָה שֶׁל שִׂנְאַת חִנָּם? שֶׁל לְשׁוֹן הָרַע? עַל שֶׁחָטְאוּ בִּפְשָׁעִים נוֹרָאִים? כַּמָּה? כַּמָּה פְּעָמִים יַשְׁמִיעוּ לָנוּ הַדְּרָשָׁנִים (ירושלמי יומא פ״א ה״א): ״כָּל דּוֹר שֶׁלֹּא נִבְנָה (בֵּית הַמִּקְדָּשׁ) בְּיָמָיו, כְּאִלּוּ נֶחֱרַב בְּיָמָיו״? כְּאִלּוּ לֹא מַסְפִּיקִים לָנוּ כָּל הַצָּרוֹת שֶׁיֵּשׁ לָנוּ גַּם כָּךְ בְּחַיֵּינוּ, גַּם לְהַאֲשִׁים אוֹתָנוּ שֶׁאֵין בָּיִת לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא? שֶׁאָנוּ אֲשֵׁמִים בְּחָרְבָּנוֹ? זֶה קָשֶׁה! וְזֶה כָּךְ כְּבָר 2,000 שָׁנָה! 2,000 שָׁנָה!

כְּכָל שֶׁהַזְּמַן עוֹבֵר וַאֲנַחְנוּ מִתְקָרְבִים אֶל הַקֵּץ, מִתְקָרְבִים לַגְּאֻלָּה, אֲנַחְנוּ מִתְיָאֲשִׁים יוֹתֵר! כִּי עָבַר יוֹתֵר זְמַן בַּגָּלוּת וְעוֹד לֹא נִגְאַלְנוּ! רַבִּי יִשְׂרָאֵל מֵאִיר הַכֹּהֵן מֵרַאדִין כָּתַב בַּהַקְדָּמָה שֶׁל סִפְרוֹ ״חָפֵץ חַיִּים״, שֶׁהַגָּלוּת שֶׁל יִשְׂרָאֵל הָיְתָה צְרִיכָה לְהִמָּשֵׁךְ אֶלֶף שָׁנִים כְּמִנְיַן יוֹמוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא[31],

[31] הַיִּחוּס שֶׁל ״יוֹמוֹ״ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְשָׁנִים שֶׁלָּנוּ אֵינוֹ נָכוֹן, שֶׁהֲרֵי ה׳ לְמַעְלָה מִן הַזְּמַן וְלֹא שַׁיָּךְ לְיַחֵס כְּלָל לְמִידַת זְמַן כָּלְשֶׁהוּ. בְּטוּיִים אֵלּוּ נוֹעָדוּ

אֲנַחְנוּ כְּבָר נִמְצָאִים כִּמְעַט 2,000 שָׁנָה אַחֲרֵי... אָנוּ בַּחֲרִיגָה שֶׁל אֶלֶף שָׁנִים מֵעֵבֶר לַזְּמַן! מַדּוּעַ? כִּי אַף עַל פִּי שֶׁהַגְּאֻלָּה הָיְתָה צְרִיכָה לָבוֹא, אֲנַחְנוּ כָּל פַּעַם מְקַלְקְלִים. עוֹד פַּעַם, וְעוֹד פַּעַם, וְעוֹד פַּעַם. אָז אֵיךְ אֲנִי יָכוֹל לִהְיוֹת אוֹפְּטִימִי וּלְחַכּוֹת לַמָּשִׁיחַ?

מָשִׁיחַ לֹא בָּא

כְּשֶׁאֲנִי אֶשְׁאַל כָּל יְהוּדִי: "אַתָּה מַאֲמִין בַּמָּשִׁיחַ? אַתָּה מְצַפֶּה לַמָּשִׁיחַ"? הוּא יַעֲנֶה: "בֶּטַח"! וְאִם אֶשְׁאַל אוֹתוֹ: "מָתַי יַגִּיעַ הַמָּשִׁיחַ"? בֵּינוֹ לְבֵין עַצְמוֹ, הוּא חוֹשֵׁב אוּלַי עוֹד 50 שָׁנָה, 60 שָׁנָה, 70 שָׁנָה! אִם הָיִינוּ מַאֲמִינִים שֶׁהוּא יָכוֹל לָבוֹא בְּעוֹד יוֹם אֶחָד בִּלְבַד, אָז הָיְתָה לָנוּ עַכְשָׁו בַּבַּיִת חֲלִיפָה מְיֻחֶדֶת בָּאָרוֹן מְחַכָּה, שֶׁכְּשֶׁהַמָּשִׁיחַ יָבוֹא נִלְבַּשׁ אוֹתָהּ.

כָּךְ הָיָה עִם הֶחָפֵץ חַיִּים! הֶחָפֵץ חַיִּים הָלַךְ אִתּוֹ עִם תִּיק לְכָל מָקוֹם וְאַף אֶחָד לֹא יָדַע מָה יֵשׁ לוֹ בַּתִּיק. רַק כְּשֶׁהוּא נִפְטַר הַתַּלְמִידִים פָּתְחוּ וְרָאוּ שֶׁהָיְתָה לוֹ טַלִּית חֲדָשָׁה, שֶׁכְּשֶׁיַּגִּיעַ הַמָּשִׁיחַ הוּא מִיָּד יִתְעַטֵּף בָּהּ וִיבָרֵךְ: "שֶׁהֶחֱיָינוּ"! הוּא הָיָה בֶּאֱמוּנָה כָּזֹאת שֶׁהַמָּשִׁיחַ יַגִּיעַ כָּל רֶגַע! לְמִי מֵאִתָּנוּ יֵשׁ טַלִּית בַּבַּיִת, כִּי הוּא מְחַכֶּה שֶׁהַמָּשִׁיחַ יַגִּיעַ?

בֵּינֵינוּ לְבֵין עַצְמֵנוּ, אֲנַחְנוּ לֹא כָּל כָּךְ מַאֲמִינִים שֶׁיָּבוֹא בְּקָרוֹב. אֲנַחְנוּ מַאֲמִינִים שֶׁיָּבוֹא מָשִׁיחַ, אֲבָל זֶה מַשֶּׁהוּ עַרְטִילַאי כָּזֶה... לֹא רַק שֶׁאֲנַחְנוּ מַאֲמִינִים שֶׁהוּא לֹא יָבוֹא בְּקָרוֹב, יֵשׁ בָּנוּ גַּם חֵלֶק קָטָן שֶׁלֹּא כָּל כָּךְ דָּחוּף לוֹ שֶׁהוּא יַגִּיעַ בְּקָרוֹב, כִּי בֵּינֵינוּ, אִם הוּא יַגִּיעַ עַכְשָׁו הוּא יִתְפֹּס אֶת רַבֵּנוּ לֹא מוּכָנִים! תִּבְדְּקוּ אֶת זֶה, תִּשְׁאֲלוּ אֲנָשִׁים וְתִרְאוּ מָה הַתְּשׁוּבוֹת.

רַק "לְסַבֵּר אֶת הָאָזֶן" (כְּלוֹמַר לְדַבֵּר אִתָּנוּ בְּמַשָּׂגִים וּבַשָּׂפָה שֶׁלָּנוּ), כְּפִי שֶׁרָאִינוּ בַּכְּתוּבִים פְּסוּקִים כְּגוֹן (תהלים צד, ט): "הַנֹּטַע **אֹזֶן** הֲלֹא **יִשְׁמָע** אִם יוֹצֵר **עַיִן** הֲלֹא **יַבִּיט**", אַף עַל פִּי שֶׁאֵין לוֹ גּוּף וּדְמוּת הַגּוּף, וְלֹא אֹזֶן וְלֹא עַיִן.

- ״אַתָּה רוֹצֶה שֶׁמָּשִׁיחַ יָבוֹא״?
- ״בֶּטַח״!
- ״אַתָּה מוּכָן שֶׁמָּשִׁיחַ יָבוֹא״?
- (אֵין הַכַּוָּנָה שֶׁאַתָּה מַסְכִּים, אֶלָּא הַאִם אַתָּה ׳מוּכָן׳, מִלְּשׁוֹן ׳הֵכָנָה׳: אַתָּה מוּכָן שֶׁמָּשִׁיחַ יָגִיעַ: אַתָּה בָּרְמָה כָּזוֹ לַעֲמֹד מוּל הַמָּשִׁיחַ וְלֹא לְהִשָּׁרֵף מִקְּדֻשָּׁתוֹ?)
- ״לֹא״!

מַדּוּעַ? כִּי כָּל הַדִּבּוּרִים שֶׁל חַז״ל נִכְתְּבוּ לִפְנֵי 2,000 שָׁנָה. 2,000 שָׁנָה עָבְרוּ וְהַגָּלוּת לֹא נִגְמְרָה! כַּמָּה אֲנִי כְּבָר יָכוֹל לְחַכּוֹת? כַּמָּה אֲנִי כְּבָר יָכוֹל לְהַאֲמִין? בְּכָל שָׁנָה אוֹמְרִים לִי: ״שְׁנַאַת חִנָּם״... תֹּאמְרוּ לִי אֵיךְ מְתַקְּנִים? מָה אֲנִי יָכוֹל לַעֲשׂוֹת? אֵיזֶה כֹּחַ יֵשׁ בְּיָדַי?

אֲנָשִׁים מִסְתַּכְּלִים בַּטֶּמְבֶּלְוִיזְיָה, קוֹרְאִים עִתּוֹנִים, חֲרֵי יוֹשֵׁב שָׁם עֶרֶב-רַב, כַּמָּה מִשְׁפָּחוֹת בּוֹדְדוֹת שֶׁשּׁוֹלְטוֹת עַל כָּל הַמְּדִינָה וְשׁוֹטְפוֹת לָנוּ אֶת הַמֹּחַ! מְסִיטוֹת אֶחָד נֶגֶד הַשֵּׁנִי, אֶת הַחֲרֵדִים עַל הַשְּׁמֹאלָנִים, הַשְּׁמֹאלָנִים עַל הַמִּתְנַחֲלִים, הַמִּתְנַחֲלִים עַל הָעֲרָבִים, וְכֻלָּם שׂוֹנְאִים אֶת כֻּלָּם! אני יוֹצֵא לָרְחוֹב, אֲנָשִׁים רוֹצִים לִפְגֹּעַ בִּי, שׂוֹנְאִים אוֹתִי רַק בִּגְלַל אֵיךְ שֶׁאֲנִי נִרְאֶה! הֵם לֹא מַכִּירִים אוֹתִי בִּכְלָל, הִדְבִּיקוּ לָהֶם תְּמוּנָה בַּטֶּמְבֶּלְוִיזְיָה ״אֶת זֶה אַתֶּם שׂוֹנְאִים מֵהַיּוֹם עַד מָחָר, וּמָחָר נָגִיד לָכֶם מִישֶׁהוּ חָדָשׁ לִשְׂנֹא״. אָז אֵיךְ רוֹצִים מִמֶּנִּי שֶׁאֲנִי אָבִיא אֶת הַמָּשִׁיחַ וְאֶבְנֶה אֶת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ?

עִם חֲרֵדִים זֶה יוֹתֵר קַל לָהֶם, תָּמִיד שׂוֹנְאִים אוֹתָם רַק הַסִּבָּה מִתְחַלֶּפֶת. כָּל פַּעַם שֶׁמִּישֶׁהוּ כּוֹעֵס עָלַי, אֲנִי אוֹמֵר לוֹ: ״רֶגַע, אַתָּה מִמַּהֲדוּרַת הַחֲדָשׁוֹת שֶׁל הַיּוֹם אוֹ שֶׁל אֶתְמוֹל? כִּי אֶתְמוֹל זֶה הָיָה מְצוּקַת הַדִּיּוּר, הַיּוֹם זֶה שִׁרּוּת בַּצָּבָא. וְאִם אַתָּה בָּא מִשְׁלִשׁוֹם, אָז אַתָּה לֹא מְעֻדְכָּן, כִּי אֲנִי אַחֲרַאי גַּם עַל הַשָּׁכָר

הַגְּבוֹהַ שֶׁל הַסְּטוּדֶנְטִים, וְיֵשׁ חוֹר בָּאוּזוֹן בְּגִלַּל הַחַמִּין שֶׁל שַׁבָּת בִּבְנֵי בְּרַק"... אֲנִי אָשֵׁם בַּכֹּל, רַק אֶת הַסִּבָּה מַחְלִיפִים!

כָּל פַּעַם מַחְלִיפִים לָנוּ סִבָּה לִשְׂנֹא מִישֶׁהוּ אַחֵר, וְיֵשׁ כָּךְ הַרְבֵּה שִׂנְאַת חִנָּם, מָה אֲנִי יָכוֹל לַעֲשׂוֹת כְּדֵי לְתַקֵּן? יֵשׁ 15 מִלְיוֹן יְהוּדִים בָּעוֹלָם, כֻּלָּם מוּסָתִים עַל יְדֵי יֵצֶר הָרַע! מָה בֶּן אָדָם בּוֹדֵד יָכוֹל לַעֲשׂוֹת?

דַּבֵּר טוֹב יִהְיֶה טוֹב

אֲנִי רוֹצֶה לְדַבֵּר עַל הַתִּקּוּן שֶׁל קַמְצָא, מָה קַמְצָא הָיָה צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת. לִשְׁמוֹחַ בָּחָבֵר שֶׁלּוֹ שִׂמְחָה אֲמִתִּית, בְּלִי מִשְׂחָקִים שֶׁל כָּבוֹד, לָדוּן אֶת הֶחָבֵר שֶׁלּוֹ לְכַף זְכוּת, לְלַמֵּד סָנֵגוֹרְיָה עַל עַם יִשְׂרָאֵל. אָדָם בּוֹדֵד יָכוֹל לְהַצִּיל אֶת כֻּלָּנוּ.

מְסֻפָּר עַל אֶחָד מִגְּדוֹלֵי רַבָּנֵי אֵרוֹפָּה, שֶׁבְּאַחַת מִתְּפִלּוֹת יוֹם הַכִּפּוּרִים, כְּשֶׁהוּא הָיָה שָׁלִיחַ צִבּוּר, הִגִּיעַ זְמַן תְּפִילַת הַנְּעִילָה, וְהִנֵּה כָּל הַקָּהָל רוֹאִים שֶׁהוּא מִתְעַכֵּב וּמִתְעַכֵּב וּמִתְעַכֵּב... יוֹשֵׁב בְּכִסְאוֹ וְלֹא עוֹלֶה לַתֵּבָה. כֻּלָּם מְחַכִּים דַּקּוֹת אֲרֻכּוֹת שֶׁנִּרְאוֹת כְּמוֹ נֶצַח, שֶׁהֲרֵי זֶה לֹא נִרְאֶה טוֹב שֶׁהָרַב לֹא מְמַהֵר לְהִתְפַּלֵּל תְּפִילַת הַנְּעִילָה, מִי יוֹדֵעַ מָה הוּא רָאָה בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ? אַחֲרֵי רֶבַע שָׁעָה הוּא עוֹלֶה לַתֵּבָה וּמִתְפַּלֵּל בְּהִתְלַהֲבוּת.

אַחַר הַתְּפִלָּה נִגְּשׁוּ לִשְׁאוֹל אוֹתוֹ מָה קָרָה בְּדִיּוּק? וְאָז הוּא עָנָה שְׁגִזְרָה קָשָׁה וְדִינִים קָשִׁים הָיוּ עַל עַם יִשְׂרָאֵל, וּמִי הִצִּיל אוֹתָם? שְׁתֵּי נָשִׁים בְּעֶזְרַת נָשִׁים! שֶׁדִּבְּרוּ לְפִי תֻּמָּן! הֵן הִסְתַּכְּלוּ עַל הַקָּהָל הָרַב שֶׁהִגִּיעַ, עָטוּף בְּטַלִּיתוֹת, מִתְפַּלֵּל בְּבֶכִי,

- "וֹי, תִּרְאִי כַּמָּה אֲנָשִׁים יֵשׁ פֹּה, תִּרְאִי אֵיךְ הֵם מִתְפַּלְּלִים",
- "עִם קְהַל כָּזֶה, אֲפִילּוּ רָשָׁע מֻרְשָׁע הָיָה סוֹלֵחַ לָהֶם, כָּל שֶׁכֵּן שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יִסְלַח לָהֶם"!

אָמַר לָהֶם הָרַב, כִּי בְּאוֹתוֹ רֶגַע, מֵאוֹתָהּ הֶעָרָה שֶׁל הָאִשָּׁה לַחֲבֶרְתָּהּ, קָרְעוּ בַּשָּׁמַיִם אֶת כָּל הַדִּינִים וְהַגְּזֵרוֹת!

מָה הִיא כְּבָר אָמְרָה? הִיא אֲפִילוּ לֹא יוֹדַעַת מָה הִיא עָשְׂתָה, הִיא לֹא יוֹדַעַת מָה הַחֵלֶק שֶׁלָּהּ, הִיא רַק הוֹצִיאָה מִפִּיהָ דִּבּוּר טוֹב! תִּרְאוּ מָה עֹמֶק וְהַפַּחַ שֶׁל דִּבּוּר טוֹב, שְׁנָבַע מֵהִסְתַּכְּלוּת חִיּוּבִית! אֶת זֶה לוֹמְדִים יְשִׁירוֹת מֵהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. הַגְּמָרָא אוֹמֶרֶת (פסחים ג.): "עִקֵּם הַכָּתוּב שְׁמוֹנָה אוֹתִיּוֹת וְלֹא הוֹצִיא דָּבָר מְגֻנֶּה מִפִּיו שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית ז, ח): 'מִן הַבְּהֵמָה הַטְּהוֹרָה וּמִן הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר אֵינֶנָּה טְהוֹרָה'", כְּלוֹמַר הַכָּתוּב הוֹסִיף שְׁמוֹנָה אוֹתִיּוֹת (אֶשֶׁ"ר אֵינֶנָּ"ה) רַק כְּדֵי לֹא לְהוֹצִיא אֶת הַמִּלָּה "טְמֵאָה" מֵהַפֶּה.

עוֹד מְסַפֶּרֶת הַגְּמָרָא (פסחים ג.) שֶׁפַּעַם נִגְּשׁוּ שְׁנֵי תַּלְמִידִים אֶל הִלֵּל הַזָּקֵן לִשְׁאוֹל שְׁאֵלָה. הָרִאשׁוֹן שָׁאַל: "מִפְּנֵי מָה בּוֹצְרִין בְּטָהֳרָה וְאֵין מוֹסְקִין בְּטָהֳרָה", וְהַשֵּׁנִי שָׁאַל: "מִפְּנֵי מָה בּוֹצְרִין בְּטָהֳרָה וּמוֹסְקִין בְּטֻמְאָה"? אָמַר הִלֵּל: "מַבְטָח אֲנִי בָּזֶה (בְּרֹאשׁוֹן) שֶׁ(יְהֵא)מוֹרֶה הוֹרָאָה בְּיִשְׂרָאֵל". וְאָכֵן הָיָה זֶה רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי, שֶׁגָּדַל לִהְיוֹת גְּדוֹל הַדּוֹר. וַהֲרֵי הַשֵּׁנִי שָׁאַל אֶת אוֹתָהּ הַשְּׁאֵלָה?! הַהֶבְדֵּל הוּא בַּנִּסּוּחַ, שֶׁחֲבֵרוֹ לֹא הוֹצִיא אֶת הַמִּלָּה "טֻמְאָה" מֵהַפֶּה.

אֵין לָנוּ מֻשָּׂג, וְאָנוּ לֹא מַסְפִּיק מַפְנִימִים מָה שֶׁמְּנַסִּים לְהַסְבִּיר לָנוּ, עַל הַיָּמִים הָאֵלֶּה שֶׁל בֵּין הַמְּצָרִים, כָּל הַשִּׁנְאַת חִנָּם, לְשׁוֹן הָרַע... הַקֹּו הַמְּחַבֵּר בֵּינֵיהֶם הוּא שֶׁהַקִּלְקוּל הָיָה בַּדִּבּוּר, וְלָכֵן הַתִּקּוּן יִהְיֶה בַּדִּבּוּר. דִּבּוּר שֶׁל אָדָם אֶחָד יָכוֹל לְשַׁנּוֹת עוֹלָמוֹת. זֶה הַתִּקּוּן הָאֲמִתִּי.

בְּפָרָשַׁת "מַסְעֵי" מְזֻכָּר תַּאֲרִיךְ הַפְּטִירָה שֶׁל אַהֲרֹן הַכֹּהֵן, א' בְּאָב. זֶהוּ הַיַּארְצַאיְיט הַיָּחִיד שֶׁכָּתוּב בְּכָל הַתּוֹרָה. לֹא

כָּתוּב מָתַי נוֹלְדוּ וְנִפְטְרוּ מֹשֶׁה, אַבְרָהָם, יִצְחָק וְיַעֲקֹב, וְלֹא הָאֲמָהוֹת אוֹ הַשְּׁבָטִים, אַף אֶחָד. אֲנַחְנוּ יוֹדְעִים תַּאֲרִיכֵי פְּטִירָה מֵהַגְּמָרָא, שֶׁמְּגַלָּה לָנוּ שֶׁמֹּשֶׁה נוֹלָד וְנִפְטָר בְּז׳ בַּאֲדָר (מגילה יג:), שֶׁיִּצְחָק אָבִינוּ נוֹלָד בְּפֶסַח, וְאַבְרָהָם וְיַעֲקֹב נוֹלְדוּ בְּתִשְׁרֵי (ראש השנה, יא.), וְכֵן הָלְאָה.

אֲבָל בַּתּוֹרָה מֻזְכָּר רַק עַל אָדָם אֶחָד, עַל אַהֲרֹן הַכֹּהֵן. עַל הַפְּטִירָה קָרָאנוּ בְּפָרָשַׁת "חֻקַּת", אֲבָל הַתַּאֲרִיךְ מִתְגַּלֶּה בְּפָרָשַׁת "מַסְעֵי". לָמָּה חִכּוּ עַד לַפָּרָשָׁה הַזּוֹ, וּמַדּוּעַ הוּא הַיָּחִיד שֶׁהַתּוֹרָה כָּתְבָה אֶת תַּאֲרִיךְ פְּטִירָתוֹ? כִּי אֶת הַפָּרָשָׁה הַזּוֹ קוֹרְאִים בִּתְקוּפַת בֵּין הַמְּצָרִים, וְרוֹצִים לִרְמֹז לָנוּ מִן הַשָּׁמַיִם שֶׁזֶּה הַתְּקוּן שֶׁל בֵּין הַמְּצָרִים.

אַהֲרֹן הָיָה לוֹ אֶת הַתִּקּוּן הַמֻּשְׁלָם, עָלָיו נֶאֱמַר (אבות א, יב): "אוֹהֵב שָׁלוֹם וְרוֹדֵף שָׁלוֹם, אוֹהֵב אֶת הַבְּרִיּוֹת וּמְקָרְבָן לְתוֹרָה". וְכָל הַדִּבּוּרִים שֶׁלּוֹ הָיוּ טוֹבִים וְחִיּוּבִיִּים וּבְכָבוֹד, בַּעֲנָוָה רַבָּה בִּבְחִינַת (שמות טז, ז): "וְנַחְנוּ מָה", זֶה לֹא רַק מֹשֶׁה רַבֵּנוּ שֶׁבִּטֵּל עַצְמוֹ בַּעֲנָוָה, אֶלָּא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן יָחַד אָמְרוּ: "וְנַחְנוּ מָה", בִּלְשׁוֹן רַבִּים, כְּלוֹמַר אֲנַחְנוּ כְּלוּם, לֹא מְעַנְיֵן אוֹתָנוּ כָּבוֹד! אֵין כָּבוֹד, רַק טוֹבָתוֹ שֶׁל הָאַחֵר, רַק לַחֲשֹׁב חִיּוּבִי.

הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְגַלֶּה לָנוּ, זֶה הַתִּקּוּן שֶׁל הַיָּמִים הָאֵלֶּה. יְהוּדִים יְקָרִים, הַאִם אֲנַחְנוּ יוֹדְעִים מָה יֵּשׁ לָנוּ בַּפֶּה? אִם הָיִינוּ רוֹאִים יֶלֶד קָטָן רָץ בָּרְחוֹבוֹת עִם אֶקְדָּח טָעוּן, הָיִינוּ מְפַחֲדִים! מִי נוֹתֵן אֶקְדָּח טָעוּן לְיֶלֶד קָטָן? הוּא יָכוֹל לַהֲרוֹג מִישֶׁהוּ, אֵין לוֹ דַּעַת, זֶה מְסֻכָּן! וַאֲנַחְנוּ צְרִיכִים לַעֲצֹר אֶת הַיֶּלֶד... גַּם לָנוּ יֵשׁ רוֹבֶה טָעוּן, זֶה הַפֶּה שֶׁלָּנוּ. וַאֲנַחְנוּ, כְּמוֹ הַיֶּלֶד, לֹא מוּדָעִים לְמָה שֶׁיֵּשׁ לָנוּ "בַּיָּד", לְמָה שֶׁאָנוּ מוֹצִיאִים

מֵהַפֶּה! כַּמָּה אֲנַחְנוּ יְכוֹלִים לְבָנוֹת וְלַהֲרוֹס עִם דִּבּוּר אֶחָד!
אֵיזֶה כֹּחַ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נָתַן לָנוּ!

כַּף זְכוּת

אֲבָל אֲנַחְנוּ צְרִיכִים לִלְמֹד אֵיךְ מִתְקָנִים עִם הַפֶּה. רַבִּי נַחְמָן מִבְּרֶסְלֶב כּוֹתֵב (ליקוטי מוֹהַר״ן, רפב), עַל הַפָּסוּק (תהלים לז, י):
״וְעוֹד מְעַט וְאֵין רָשָׁע וְהִתְבּוֹנַנְתָּ עַל מְקוֹמוֹ וְאֵינֶנּוּ״, שֶׁיֵּשׁ עִנְיָן וְאַף חוֹבָה עַל כָּל יְהוּדִי לִשְׁפּוֹט כָּל אָדָם לְכַף זְכוּת. מִכְּיָוָן שֶׁבְּכָל אָדָם יֵשׁ נְקוּדָה טוֹבָה, וְגַם אִם הוּא נִרְאֶה כְּרָשָׁע גָּמוּר, אֵין מְצִיאוּת שֶׁאֵין בּוֹ וְלוּ נְקוּדָה טוֹבָה אַחַת. וְאִם נְחַפֵּשׂ אֲנַחְנוּ נִמְצָא, וְאִם מָצָאנוּ, מִמֵּילָא הוּא כְּבָר לֹא רָשָׁע גָּמוּר! וְאִם נַחְשֹׁב עַל הַמַּעַט טוֹב הַזֶּה שֶׁיֵּשׁ בּוֹ, הַנְּקֻדָּה הַטּוֹבָה הַקְּטַנָּה הַזּוֹ, וְנִשְׁפֹּט אוֹתוֹ לְכַף זְכוּת בִּגְלַל הַנְּקֻדָּה הַזּוֹ, אֲנַחְנוּ בֶּאֱמֶת נַעֲלֶה אוֹתוֹ לְכַף זְכוּת, וְהַבֵּן אָדָם יַתְחִיל לְהִשְׁתַּנּוֹת, רַק מֵהַכֹּחַ שֶׁל הַמַּחְשָׁבָה וְהַדִּבּוּר שֶׁלָּנוּ. אֲנַחְנוּ יְכוֹלִים לְשַׁנּוֹת בֶּן אָדָם!

וּמַרְחִיב תַּלְמִידוֹ, רַבִּי נָתָן מִבְּרֶסְלֶב (ליקוטי הלכות או״ח, הַל׳ השכמת הבוקר, א) עַל דִּבְרֵי רַבִּי נַחְמָן. פַּעַם, לִפְנֵי שֶׁקָּבְעוּ אֶת לוּחַ הַשָּׁנָה, הָיוּ מְקַדְּשִׁים אֶת הַלְּבָנָה עַל יְדֵי עֵדִים. הָיוּ יוֹצְאִים שְׁנֵי עֵדִים בַּלַּיְלָה, בַּחֹשֶׁךְ, וּמְחַפְּשִׂים הֵיטֵב לִרְאוֹת אֶת הַמּוֹלָד שֶׁל הַלְּבָנָה. וְהִנֵּה הֵם רוֹאִים נְקוּדָה לְבָנָה קְטַנָּה, בְּקֹשִׁי נִרְאֵית לָעַיִן, וְאָז הֵם בָּאִים לַמָּחֳרָת לְבֵית דִּין וּמְעִידִים בִּפְנֵי הַבֵּית דִּין שֶׁרָאוּ אֶת הַלְּבָנָה.

בֵּית הַדִּין חוֹקְרִים אוֹתָם, אוּלַי רְאִיתֶם אֵיזֶה עָנָן? אוּלַי רְאִיתֶם לַוְיָן מְעוֹפֵף? מָה כָּכָה אֲנַחְנוּ יְכוֹלִים לְקַדֵּשׁ אֶת הַחֹדֶשׁ עַל פִּי זֶה? חוֹקְרִים אוֹתָם, וְהֵם עוֹמְדִים בַּחֲקִירוֹת, הִתְעַקְּשׁוּ, רָאִינוּ אֶת הַלְּבָנָה, נְקוּדָה קְטַנָּה וּלְבָנָה בַּמְּרוֹמִים. בְּקֹשִׁי נִרְאֵית לָעַיִן, וַאֲנַחְנוּ מָצָאנוּ אוֹתָהּ.

אֲזַי קִבְּלוּ אֶת הָעֵדוּת, וּבֵית הַדִּין מַכְרִיז: "מְקֻדָּשׁ! מְקֻדָּשׁ! מְקֻדָּשׁ"! (צָרִיךְ לְהַגִּיד שָׁלוֹשׁ פְּעָמִים), וְאָז מִתְקַדֵּשׁ הַחֹדֶשׁ לְמַפְרֵעַ. כְּלוֹמַר, אִם מֵאֶתְמוֹל בָּעֶרֶב וְעַד עַכְשָׁו הָיָה הַתַּאֲרִיךְ לְדֶגְמָא ל' בַּאֲדָר, בְּאֶמְצַע הַיּוֹם מִתְבָּרֵר לְמַפְרֵעַ כִּי אֲנַחְנוּ נִמְצָאִים בְּכְלָל בְּא' בְּנִיסָן וְכִי בַּאֲדָר הָיוּ רַק 29 יָמִים בְּלָבַד. בַּבַּקֶּר לֹא אָמְרוּ בַּתְּפִלָּה: "יַעֲלֶה וְיָבוֹא", הֵם חָשְׁבוּ בְּכְלָל שֶׁזֶּה ל' בַּאֲדָר... בַּצָּהֳרַיִם כְּשֶׁבָּאוּ לְהָעִיד זֶה הָפַךְ לְא' בַּחֹדֶשׁ הַבָּא, לְמַפְרֵעַ.

אוֹמֵר רַבִּי נָתָן, זֶה מָה שֶׁהִתְכַּוֵּן רַבִּי נַחְמָן בְּלִקּוּטֵי מוֹהַר"ן, כְּשֶׁאֲנִי שׁוֹפֵט אָדָם לְכַף זְכוּת, אֲנִי בֵּית דִּין. אֲנִי יוֹצֵא הַחוּצָה וַאֲנִי רוֹאֶה "חֹשֶׁךְ", כְּלוֹמַר אִישׁ שֶׁהוּא רָשָׁע גָּמוּר! אֵין בּוֹ כְּלוּם טוֹב! אֵיךְ מָה לְדַבֵּר, כְּשֶׁדִּבְּרוּ לִשְׁפּוֹט לְכַף זְכוּת, לֹא דִּבְּרוּ עָלָיו! אוֹמֵר לוֹ חֲבֵרוֹ, תַּבִּיט טוֹב, תְּחַפֵּשׂ טוֹב, צְרִיכָה לִהְיוֹת "לְבָנָה", חַיָּב לִהְיוֹת מַשֶּׁהוּ...

מְחַפְּשִׂים וּמְחַפְּשִׂים, וּבַסּוֹף רוֹאִים נְקוּדָה לְבָנָה קְטַנָּה, נְקוּדַת זְכוּת כְּמַעַט נֶעֱלֶמֶת מִן הָעַיִן. הוֹלְכִים לְבֵית דִּין וְאוֹמְרִים מָצָאנוּ נְקוּדָה לְבָנָה. בֵּית הַדִּין חוֹקֵר, לֹא יָכוֹל לִהְיוֹת! כָּךְ גַּם עִם בֶּן אָדָם, מָצָאתִי בּוֹ נְקוּדַת זְכוּת. לֹא יָכוֹל לִהְיוֹת, יֵשׁ בָּהּ אִינְטֶרֶסִים וְנִגְיעוֹת, גַּם הַנְּקֻדָּה הַטּוֹבָה הִיא לֹא כָּזוֹ טוֹבָה...

רַבִּי נַחְמָן אוֹמֵר, גַּם אִם יְפַשְּׁפֵשׁ בֶּן אָדָם בְּמַעֲשָׂיו, וְיִמְצָא שֶׁהוּא עָשָׂה רַק מַעֲשֶׂה אֶחָד טוֹב, אָחוּז אֶחָד מִסַּךְ מַעֲשָׂיו, וּכְשֶׁיְּפַשְׁפֵּשׁ בַּמַּעֲשֶׂה הַטּוֹב הַזֶּה עַצְמוֹ, הוּא יְגַלֶּה שֶׁ-99 אֲחוּזִים מִתּוֹךְ הַמַּעֲשֶׂה הַזֶּה הָיוּ בָּהֶם נְגִיעוֹת, יְזְכּוֹר שֶׁיֵּשׁ לוֹ עֲדַיִן אָחוּז אֶחָד שֶׁל אָחוּז אֶחָד שֶׁל מַעֲשֶׂה טוֹב... הָאָחוּז שֶׁל הָאָחוּז הַזֶּה הוּא עֲדַיִן טוֹב. זוֹ הַנְּקֻדָּה הַלְּבָנָה. וּמָה בֵּית הַדִּין אוֹמְרִים עָלָיו? "מְקֻדָּשׁ! מְקֻדָּשׁ! מְקֻדָּשׁ"! וְלֹא סְתָם, אֶלָּא

לְמַפְרֵעַ ! תְּקַנְּנוּ אֶת הַבֵּן אָדָם ! הֶחְיֵינוּ אוֹתוֹ עִם מִלָּה טוֹבָה ! וְכַאֲשֶׁר דָּנִים אָדָם בְּבֵית דִּין שֶׁל מַטָּה, אֵין דָּנִים אוֹתוֹ בְּבֵית דִּין שֶׁל מַעְלָה, וְהֵם לֹא נִפְרָעִים מִמֶּנּוּ. כַּמָּה כֹּחַ יֵשׁ לָנוּ לְהַצִּיל בֶּן אָדָם עַל יְדֵי דִּבּוּר חִיּוּבִי אֶחָד, מַחֲשָׁבָה חִיּוּבִית אַחַת !

עַל אוֹתוֹ עִקָּרוֹן, אֲנַחְנוּ צְרִיכִים לְלַמֵּד גַּם כַּף זְכוּת עַל עַצְמֵנוּ. כִּי אִם אֲנִי מְנַסֶּה לְהָבִין אֶת הַשֹּׁרֶשׁ שֶׁגּוֹרֵם לִלְשׁוֹן הָרַע וְשִׂנְאַת חִנָּם, אֲנִי מַגִּיעַ אֶל עַצְמִי. יֵשׁ עָלַי צִוּוּי (ויקרא יט, יח): "וְאָהַבְתָּ לְרֵעֲךָ כָּמוֹךָ", אָז אִם אֲנִי שׂוֹנֵא אֶת עַצְמִי, אֲנִי שׂוֹנֵא אֶת כֻּלָּם, וְהִנֵּה אֲנִי מְקַיֵּם כְּבָיְכוֹל "וְאָהַבְתָּ לְרֵעֲךָ כָּמוֹךָ" ! הַיֵּצֶר הָרַע מִתְחַכֵּם לִי וְגוֹרֵם לִי לִשְׂנֹא אֶת עַצְמִי, וּכְמוֹ שֶׁאֲנִי שׂוֹנֵא אֶת עַצְמִי כָּכָה אֲנִי שׂוֹנֵא אֶת כֻּלָּם ! הִנֵּה "וְאָהַבְתָּ לְרֵעֲךָ כָּמוֹךָ", גְּרֵסַת הַיֵּצֶר הָרַע !

וּמַדּוּעַ אֲנִי שׂוֹנֵא אֶת עַצְמִי ? כִּי הַיֵּצֶר הָרַע גּוֹרֵם לִי כָּל הַזְּמַן לְהִתְרַכֵּז בְּמַה שֶּׁרַע לִי, בְּמַה שֶּׁחָסֵר לִי. 10 יָמִים מֵרֹאשׁ חֹדֶשׁ אַב וְעַד י׳ בְּאָב הֵם גַּם כֵּן **עֲשָׂרָה יְמֵי תְּשׁוּבָה !** הֵם הַשִּׁיא שֶׁל הַיָּמִים הַקָּשִׁים וּבִמְקוֹם לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה, אֲנַחְנוּ נִכְנָסִים לְדִכָּאוֹן, אֲנַחְנוּ לֹא בְּסֵדֶר, הַתְּפִלּוֹת שֶׁלָּנוּ לֹא תְּפִלּוֹת, הַתּוֹרָה שֶׁלָּנוּ לֹא מַסְפֶּקֶת, הַצּוֹם שֶׁלָּנוּ ? עָדִיף שֶׁלֹּא הָיִינוּ צָמִים ! לְשׁוֹן הָרַע שֶׁלָּנוּ, אֲנַחְנוּ הוֹרְסִים הַכֹּל ! וְאִם בֵּית מִקְדָּשׁ לֹא קַיָּם סִימָן שֶׁאֲנַחְנוּ הֶחְרַבְנוּ אוֹתוֹ ! הַכֹּל מַפִּילִים עָלֵינוּ, עַל הַכְּתֵפַיִם הַמִּסְכְּנוֹת שֶׁלָּנוּ ! זֶה יֵצֶר הָרַע !

הַאִם מִישֶׁהוּ אִי פַּעַם נִגַּשׁ אֵלֵינוּ, אַחֲרֵי שֶׁצַּמְנוּ בְּי״ז בְּתַמּוּז, וְאָמַר: "כָּל הַכָּבוֹד שֶׁצַּמְתָּ" ? לֹא ! בָּרוּר שֶׁצַּמְנוּ. מַדּוּעַ זֶה בָּרוּר ? מַדּוּעַ זֶה בָּרוּר ? ! לָמָּה בַּדְּבָרִים הַטּוֹבִים שֶׁאֲנַחְנוּ כְּבָר כֵּן עוֹשִׂים, אִי אֶפְשָׁר לָבוֹא וְלוֹמַר מִלָּה טוֹבָה ?

מַדּוּעַ לוֹמַר "אֵיִי הִתְפַּלַּלְתָּ כָּכָה כָּכָה"? הֲרֵי הִתְפַּלַּלְנוּ! יֵשׁ אֲנָשִׁים שֶׁבְּשָׁעָה כָּזוֹ עֲדַיִן מִתְהַפְּכִים בַּמִּטָּה, הֵם לֹא בָּאִים בִּכְלָל לַתְּפִלָּה! יֵשׁ אֲנָשִׁים שֶׁבִּכְלָל לֹא מִתְפַּלְּלִים! אֲנִי מַכִּיר הַרְבֵּה אֲנָשִׁים שֶׁבָּאִים לְהִתְפַּלֵּל שַׁחֲרִית, וְהֵם אוֹמְרִים לִי: "מִנְחָה וְעַרְבִית אֲנִי לֹא מִתְפַּלֵּל, תְּפִלָּה אַחַת בַּיּוֹם מַסְפִּיק".

אָדָם בָּא לְמִנְחָה וְעַרְבִית, "אֵיִי אַתָּה מְהַרְתָּ, בְּמָקוֹם 5 דַּקּוֹת הִתְפַּלַּלְתָּ 4 דַּקּוֹת". מָה רוֹצִים מִמֶּנּוּ? הוּא הִתְפַּלֵּל! נִסְתַּכֵּל עַל הַנְּקֻדָּה הַחִיּוּבִית, נָרִים אֶת הַבֵּן אָדָם! מַדּוּעַ לְהוֹרִיד אוֹתוֹ?

הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לֹא בָּא בִּטְרוּנְיָה עִם בְּרִיּוֹתָיו (עבודה זרה ג.), מָה שֶׁאָדָם יָכוֹל לַעֲשׂוֹת שֶׁיַּעֲשֶׂה, טִפָּה טִפָּה, יִבְנֶה אֶת עַצְמוֹ. יֵצֶר הָרַע אוֹהֵב לְדָרֹךְ עָלֵינוּ: "אַתָּה כְּלוּם! מָה שֶׁעָשִׂיתָ לֹא שָׁוֶה! מָה שֶׁתַּעֲשֶׂה לֹא שָׁוֶה! תֵּשֵׁב בַּבַּיִת כְּבָר, עָדִיף". זֶה מָה שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא רוֹצֶה? נִשְׁפֹּט אֶת עַצְמֵנוּ לְכַף זְכוּת, נָרִים אֶת עַצְמֵנוּ.

יֵשׁ לָנוּ כֹּחַ בַּדִּבּוּר. הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נָתַן לָנוּ פֶּה, אִתּוֹ יְכוֹלִים לִבְנוֹת עוֹלָמוֹת! כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ מֻרְכָּב מִצֵּרוּפֵי אוֹתִיּוֹת. כָּל הַתּוֹרָה, כָּל הָעוֹלָמוֹת, הַכּוֹכָבִים... הַכֹּל זֶה אוֹתִיּוֹת. הַכֹּל זֶה צֵרוּפִים שֶׁל שְׁמוֹת ה'. גְּדוֹלֵי הַקַּבָּלָה לְאוֹרֵךְ הַשָּׁנִים גַּם שָׁלְטוּ בְּצֵרוּפֵי אוֹתִיּוֹת, הָיוּ יוֹדְעִים לִבְרֹא דְּבָרִים חִיּוּבִיִּים, הַמַּהֲרַ"ל מִפְּרָאג בָּרָא אֶת הַגֹּלֶם, אָדָם עָנָק נָטוּל נְשָׁמָה שֶׁהֵגֵן עַל הַיְּהוּדִים מֵהָעֲרֵלִים!

אֲנַחְנוּ מַשְׁפִּיעִים עַל צֵרוּפֵי הָאוֹתִיּוֹת בַּדִּבּוּרִים וּבַמַּעֲשִׂים שֶׁלָּנוּ, אֲבָל מִבְּלִי לָדַעַת. כְּמוֹ אוֹתוֹ יֶלֶד קָטָן שֶׁרָץ עִם אֶקְדַּח טָעוּן. אָז לְהִתְפַּלֵּל תְּפִלָּה עִם הַכַּוָּנוֹת שֶׁל הַבַּעַל שֵׁם טוֹב זֶה לֹא שַׁיָּךְ, אֲבָל כֵּן צָרִיךְ לָדַעַת מָה אֲנִי כֵּן יָכוֹל לַעֲשׂוֹת עִם

הַפֶּה שֶׁלִּי, גַּם בְּלִי כַּוָּנָה. כְּשֶׁאֲנִי מוֹצִיא דִּבּוּר רַע מֵהַפֶּה, כְּשֶׁאֲנִי עוֹשֶׂה מַעֲשֶׂה רַע (כִּי הַמַּעֲשִׂים גַּם הֵם מֵרַכְּבִים מֵאוֹתָן אוֹתִיּוֹת), כְּשֶׁאֲנִי מְדַבֵּר אוֹ פּוֹעֵל רָעוֹת, אֲנִי מְיַצֵּר צֵרוּף אוֹתִיּוֹת רַע, שֶׁמִּתְחַבֵּר לְצֵרוּפֵי הָאוֹתִיּוֹת שֶׁמַּרְכִּיבִים אֶת הָעוֹלָם, וַאֲנִי מְשַׁנֶּה אֶת כָּל הַצֵּרוּף שֶׁל כָּל הָעוֹלָם לְרָע!

וְגַם הַהֶפֶךְ הוּא נָכוֹן, כְּשֶׁאֲנִי מוֹצִיא דִּבּוּר טוֹב מִפִּי, וּמְדַבֵּר בְּאֹפֶן חִיּוּבִי עַל הַזּוּלַת, כְּשֶׁאֲנִי מְבָרֵךְ, אוֹ לוֹמֵד, אוֹ מִתְפַּלֵּל, כְּשֶׁאֲנִי עוֹשֶׂה מַעֲשֶׂה טוֹב, מְחַיֵּךְ לַזּוּלַת, תּוֹרֵם צְדָקָה, עוֹשֶׂה חֶסֶד, אֲנִי מְיַצֵּר צֵרוּף אוֹתִיּוֹת חִיּוּבִי שֶׁמִּתְחַבֵּר לַצֵּרוּף הָעוֹלָמִי, וַאֲנִי מַשְׁפִּיעַ עַל כָּל הָעוֹלָם לְטוֹבָה!

אֲנִי הַקָּטָן שֶׁיּוֹשֵׁב לִי בְּבֵיתִי, בִּמְקוֹם לְקַנֵּא בַּחֲבֵרִי אֲנִי שָׂמֵחַ בְּשִׂמְחָתוֹ, מְחַיֵּךְ אֵלָיו, לוֹחֵץ לוֹ יָד, מְחַזֵּק אוֹתוֹ, מְרוֹמֵם אֶת רוּחוֹ, אֲנִי אוֹמֵר לוֹ דְּבַר תּוֹרָה קָטָן, עַל יְדֵי זֶה יָצַרְתִּי צֵרוּף אוֹתִיּוֹת חִיּוּבִי! הַצֵּרוּף הַזֶּה מִתְחַבֵּר לַחֲלַל כֻּלּוֹ, וּמִתְגַּלְגֵּל וּמִתְגַּלְגֵּל, וְיָכוֹל לְהַגִּיעַ עַד לְהוֹדוּ וּלְנֶפָּאל, שָׁם יֵשׁ אֵיזֶה יְהוּדִי שֶׁהָלַךְ לְאִבּוּד, הוּא חַי שָׁם חֲדָשִׁים עַל פְּטְרִיּוֹת, לֹא זוֹכֵר אֵיךְ קוֹרְאִים לוֹ, וּפִתְאוֹם צֵרוּף אוֹתִיּוֹת הַחִיּוּבִי שֶׁלִּי מַגִּיעַ לְתוֹךְ הַמֹּחַ שֶׁלּוֹ, הוּא נִכְנַס לְבֵית חַבַּ״ד, וְחוֹזֵר לְיִשְׂרָאֵל בְּתוֹר יְהוּדִי שׁוֹמֵר תּוֹרָה וּמִצְווֹת אַחֲרֵי חֲדָשִׁים!

וַאֲנִי שֶׁלֹּא שָׁמַעְתִּי עָלָיו בְּחַיָּי. אַחֲרֵי ה-120 שֶׁלִּי, יִשְׁאֲלוּ אוֹתִי: ״אַתָּה מַכִּיר אֶת הַחוֹזֵר בִּתְשׁוּבָה הַגָּדוֹל שֶׁפָּתַח יְשִׁיבָה וְכֻלָּם שׁוֹמְעִים עָלָיו? אַתָּה הֶחְזַרְתָּ אוֹתוֹ בִּתְשׁוּבָה״. אֲנִי הֶחְזַרְתִּי אוֹתוֹ? אֵיךְ? מָתַי? הוֹצֵאתִי דִּבּוּר חִיּוּבִי קָטָן, עָשִׂיתִי מַעֲשֶׂה חִיּוּבִי קָטָן, זֶה הַכֹּל.

מָה אֲנַחְנוּ לְמֵדִים מִכָּאן? לֹא לְהוֹצִיא דִּבּוּר רַע עַל אַף אֶחָד! מִישֶׁהוּ מַרְגִּיז אוֹתָנוּ? לֹא נִסְתַּכֵּל עַל אֵלֶּה שֶׁמַּשְׁנִיאִים,

שֶׁמַּכְעִיסִים, שֶׁמְּדַבְּרִים לְשׁוֹן הָרַע, שֶׁמְּסִיתִים, לֹא נְדַבֵּר רַע עֲלֵיהֶם. נְדַבֵּר טוֹב עַל הַמֻּסָּתִים ! נְדַבֵּר טוֹב עַל הַצַּדִּיקִים ! נְחַזֵּק אוֹתָם בַּצּוּרָה הַחִיּוּבִית, כִּי כָּל דִּבּוּר רַע, אֲפִילּוּ נֶגֶד הָאוֹיֵב שֶׁלָּנוּ, זֶה נוֹתֵן לוֹ כֹּחַ, כִּי אֲנַחְנוּ מוֹסִיפִים כֹּחַ לַטֻּמְאָה ! יֵשׁ לְקַדֵּשׁ אֶת הַפֶּה שֶׁלָּנוּ בַּתְּפִלָּה, בַּדִּבּוּר, בַּמַּחְשָׁבָה, וּבְעָזְרַת ה׳ לְהַשְׁפִּיעַ כָּךְ עַל כָּל הָעוֹלָם לְטוֹבָה.

בִּשְׁבִילִי נִבְרָא הָעוֹלָם

אֲנַחְנוּ לֹא מַאֲמִינִים כָּל כָּךְ בִּיכֹלֶת שֶׁל אָדָם אֶחָד לְשַׁנּוֹת וּלְהַשְׁפִּיעַ. אֲנַחְנוּ כָּל הַזְּמַן מְצַפִּים לְחִזּוּקִים, רוֹצִים לִהְיוֹת חֵלֶק מִמַּשֶּׁהוּ יוֹתֵר גָּדוֹל. כְּשֶׁאֲנַחְנוּ לְבַד אֲנַחְנוּ כִּבְיָכוֹל לֹא יְכוֹלִים לְתַקֵּן שׁוּם דָּבָר. וְזֶה גַּם תַּרְגִּיל שֶׁל יֵצֶר הָרַע. כָּל הַגְּאֻלּוֹת הַגְּדוֹלוֹת שֶׁל עַם יִשְׂרָאֵל, לְאֹרֶךְ כָּל הַשָּׁנִים, נַעֲשׂוּ תָּמִיד עַל יְדֵי יְהוּדִי אֶחָד אוֹ שְׁנַיִם, מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן, מָרְדְּכַי וְאֶסְתֵּר וְכוּ׳.

הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא רוֹצֶה לוֹמַר לָנוּ מַדּוּעַ בָּרָאתִי אֶת הָעוֹלָם רַק עֲבוּר אָדָם אֶחָד, לְלַמֵּד אוֹתָנוּ שֶׁ״כָּל אֶחָד וְאֶחָד חַיָּב לוֹמַר בִּשְׁבִילִי נִבְרָא הָעוֹלָם״ (סנהדרין לז.), פֵּרוּשׁ שֶׁכָּל הָעוֹלָם הָיָה רָאוּי לְהִבָּרֵא רַק בִּשְׁבִיל אָדָם אֶחָד.

אָז לֹא נֹאמַר: ״מָה אֲנִי יָכוֹל לַעֲשׂוֹת״? כִּי אִם מֹשֶׁה רַבֵּנוּ הָיָה אוֹמֵר: ״מָה אֲנִי יָכוֹל לַעֲשׂוֹת״ (וְהוּא נִיסָּה לוֹמַר אֶת זֶה שִׁבְעָה יָמִים לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בַּסְּנֶה, אֲבָל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לֹא קִבֵּל מִמֶּנּוּ), וְהָיָה מִתְעַקֵּשׁ בְּכָל זֹאת שֶׁהוּא לֹא יָכוֹל לַעֲשׂוֹת הַרְבֵּה, עַד הַיּוֹם הָיֵינוּ בְּמִצְרַיִם.

וְגַם מָרְדְּכַי הַיְּהוּדִי יָכוֹל הָיָה לוֹמַר מָה אֲנִי יָכוֹל לַעֲשׂוֹת. הַמִּדְרָשׁ מְסַפֵּר (אסת״ר ז, יד) שֶׁכַּאֲשֶׁר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא גָּזַר אֶת הַגְּזֵרָה עַל עַם יִשְׂרָאֵל בִּזְמַן הָמָן, רָץ אֵלָיָהוּ הַנָּבִיא אֵצֶל

אֲבוֹת הָעוֹלָם וְאַצִּל מֹשֶׁה רַבֵּנוּ. פָּתַח אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא בִּדְבָרִים עִם הָאָבוֹת, אַבְרָהָם, יִצְחָק וְיַעֲקֹב:

- ״עַד מָתַי אֲבוֹת הָעוֹלָם רְדוּמִים בְּשֵׁנָה, וְאֵי אַתֶּם מַשְׁגִּיחִים עַל הַצָּרָה שֶׁבְּנֵיכֶם שְׁרוּיִים בָּהּ״?
- ״אִם הֵם עָבְרוּ עַל דָּת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְנֶחְתְּמָה גְּזֵרָתָם, מָה אָנוּ יְכוֹלִים לַעֲשׂוֹת״?

חָזַר אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא וּפָנָה אֶל מֹשֶׁה רַבֵּנוּ:

- ״אֵי רוֹעֵה נֶאֱמָן כַּמָּה פְּעָמִים עָמַדְתָּ עַל הַפֶּרֶץ לְיִשְׂרָאֵל וּבִטַּלְתָּ גְּזֵרָתָם לְבִלְתִּי הַשְׁחִית, מָה תַּעֲנֶה עַל הַצָּרָה הַזֹּאת״?
- ״כְּלוּם יֵשׁ אָדָם כָּשֵׁר בְּאוֹתוֹ הַדּוֹר״?
- ״יֵשׁ, וּשְׁמוֹ מָרְדְּכַי״,
- ״הוֹדִיעוֹ כְּדֵי שֶׁיַּעֲמֹד הוּא מִשָּׁם בִּתְפִלָּה וַאֲנִי מִכָּאן, וּנְבַקֵּשׁ רַחֲמִים עֲלֵיהֶם לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא״,

אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא עָדַיִן הִסְתַּפֵּק אִם הַדָּבָר יַסְפִּיק, וְהֵעִיר לְמֹשֶׁה רַבֵּנוּ:

- ״כְּבָר נִכְתְּבָה אִגֶּרֶת כְּלָיָה עַל יִשְׂרָאֵל״,
- ״אִם בְּטֵיט הִיא חֲתוּמָה תְּפִלָּתֵנוּ נִשְׁמַעַת, וְאִם בְּדָם נֶחְתְּמָה מָה שֶׁהָיָה הוּא שֶׁיִּהְיֶה״,
- ״בְּטֵיט הִיא חֲתוּמָה״,
- ״לֵךְ וְהוֹדִיעַ לְמָרְדְּכַי״.

הַמִּדְרָשׁ מְסַפֵּר שֶׁמִּיָּד הָלַךְ אֵלִיָּהוּ וְהוֹדִיעַ לְמָרְדְּכַי כִּי הוּא זֶה שֶׁבְּכֹחוֹ לְהִתְפַּלֵּל עַל עַם יִשְׂרָאֵל מִלְּמַטָּה וּלְבַטֵּל אֶת הַגְּזֵרָה! וְלָכֵן מִיַּד לְאַחַר מִכֵּן נֶאֱמַר (אסתר ד, א): ״וּמָרְדְּכַי יָדַע אֶת כָּל אֲשֶׁר נַעֲשָׂה וַיִּקְרַע מָרְדְּכַי אֶת בְּגָדָיו וַיִּלְבַּשׁ שַׂק וָאֵפֶר וַיֵּצֵא בְּתוֹךְ הָעִיר וַיִּזְעַק זְעָקָה גְּדוֹלָה וּמָרָה״, כְּלוֹמַר לְאַחַר שֶׁאֵלִיָּהוּ

הוֹדִיעַ לוֹ, הוּא מֵיַּד נִגַּשׁ לַתְּפִלָּה וְהֵבִיא בְּסוֹפוֹ שֶׁל דָּבָר לַהֲצָלַת כָּל עַם יִשְׂרָאֵל.

כְּרֶם זֵלוּת

כְּשֶׁאֲנַחְנוּ בָּאִים לְהִתְפַּלֵּל, אֲנַחְנוּ לֹא מִתְחַבְּרִים לַתְּפִלָּה שֶׁלָּנוּ, לַדִּבּוּר שֶׁלָּנוּ. כִּי אֶת הַנֶּפֶשׁ שֶׁכָּתְבוּ אַנְשֵׁי הַכְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ אֲנַחְנוּ חוֹזְרִים עַל הַמִּלִּים יוֹם יוֹם מִפִּי הַהֶרְגֵּל, כִּי "חַיָּבִים". צָרִיךְ תְּפִלָּה נוֹסֶפֶת, מַשְׁלִימָה. רַבִּי נַחְמָן מִבְּרֶסְלֶב מַסְבִּיר עַל מַעֲלַת הַהִתְבּוֹדְדוּת, שֶׁהִיא "תְּפִלָּה בְּדֶרֶךְ אַחֶרֶת" (ליקומ"ת כה).

אָדָם נוֹסֵעַ בַּדֶּרֶךְ הָרָאשִׁית וְכָל הַזְּמַן נִתְקַע בַּפְּקָקִים, וּפִתְאוֹם מַבְחִין מֵהַצַּד בִּשְׁבִיל אַחֵר, שְׁבִיל יָשָׁן... הוּא לֹא מַמְצִיא כְּלוּם חָדָשׁ, הַשְּׁבִיל הַזֶּה תָּמִיד הָיָה קַיָּם, אֲבָל בִּגְלַל שֶׁבָּנוּ כְּבִישׁ רָאשִׁי, וְאַף אֶחָד לֹא עוֹבֵר בַּשְּׁבִיל הַזֶּה כְּבָר שָׁנִים, אָז לֹא שָׂמִים אֵלָיו לֵב... הוּא יוֹרֵד מֵהַכְּבִישׁ הָרָאשִׁי וְרוֹאֶה שֶׁהַשְּׁבִיל הַזֶּה מוֹבִיל אוֹתוֹ יוֹתֵר מַהֵר לְיַעֲדוֹ, בְּלִי בְּעָיוֹת, בְּלִי מְנִיעוֹת, בְּלִי הַפְרָעוֹת. אַף אֶחָד כְּבָר לֹא דּוֹרֵךְ שָׁם, שָׁכְחוּ אֶת אוֹתוֹ שְׁבִיל.

רַבּוֹתַי, לִפְנֵי שֶׁחָזַ"ל הִתְקִינוּ אֶת הַתְּפִלָּה, הָיָה תָּמִיד חִיּוּב לְתְפִלָּה אַחַת בְּיוֹם לְפָחוֹת, אֲבָל לֹא הָיָה נֻסָּח לַתְּפִלָּה. כָּל אֶחָד דִּבֵּר עִם ה' בַּמִּלִּים שֶׁלּוֹ. רַק שֶׁהַכֹּחַ שֶׁל הַתְּפִלָּה הָלַךְ וְנֶחְלַשׁ, כְּפִי שֶׁאוֹמֶרֶת הַגְּמָרָא (ברכות, ו:) עַל הַפָּסוּק "כֶּרֶם זֵלוּת לִבְנֵי אָדָם" (תהלים יב, ט) "אֵלּוּ דְּבָרִים שֶׁעוֹמְדִים בְּרוּמוֹ שֶׁל עוֹלָם וּבְנֵי אָדָם מְזַלְזְלִים בָּהֶן", וּפֵרֵשׁ רַשִׁ"י הַקָּדוֹשׁ: "כְּגוֹן תְּפִלָּה שֶׁעוֹלָה לְמַעְלָה".

רַבָּנָן הִתְקִינוּ אֶת נֻסָּח הַתְּפִלָּה וּזְמַנֶּיהָ. הָיָה זֶה צַו הַשָּׁעָה, כִּי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בּוֹחֵר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בַּתְּפִלּוֹת שֶׁלָּנוּ

לְהַפְעִיל אֶת כָּל הָעוֹלָמוֹת כֻּלָּם, מִלְּבַד זֶה שֶׁלָּנוּ, מֵאַחַר וְהַתְּפִלָּה הִיא צֵרוּף שֶׁל דִּבּוּרִים חִיּוּבִים, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא רוֹצֶה אֶת צֵרוּפֵי הָאוֹתִיּוֹת הָאֵלּוּ לְגַלְגֵּל וּלְהָזִיז אֶת הָעוֹלָמוֹת.

כֵּיוָן שֶׁהִפְסִיקוּ לְהִתְפַּלֵּל, אָז חִיְּבוּ אוֹתָם. וּמָה הַתְּכוּנָה הַבְּסִיסִית שֶׁל הַחַיָּה הַנִּקְרֵאת "בֶּן אָדָם" כְּשֶׁמַּכְרִיחִים אוֹתוֹ לַעֲשׂוֹת דְּבַר מָה? לַעֲשׂוֹת דַּוְקָא! לְהִתְנַגֵּד! "אֲנִי לֹא רוֹצֶה"! אִם נִקַּח יֶלֶד בֶּן חֲצִי שָׁנָה, הוּא בּוֹכֶה מֵרָעָב, נָבִיא לוֹ מַטָּרְנָה, אוֹ גֶּרְבֶּר עִם כַּפִּית, הַיֶּלֶד מַכֶּה עַל הַבַּקְבּוּק, מַרְחִיק אֶת הָרֹאשׁ מֵהַכַּפִּית, הוּא אוֹמֵר בְּכָךְ אֲנִי אֶקְבַּע מָתַי אוֹכְלִים! הוּא נוֹלָד לִפְנֵי חֲצִי שָׁנָה, הוּא אֲפִילוּ לֹא יוֹדֵעַ מָה הוּא עוֹשֶׂה, וּכְבָר יֵשׁ לוֹ מֵעַיִן יֵצֶר טֹבְעִי לְמָרוֹד: "אַתָּה לֹא תַּגִּיד לִי".

נֶסַח הַתְּפִלָּה שֶׁהִתְקִינוּ אַנְשֵׁי הַכְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה נִכְתַּב בְּחָכְמָה רַבָּה וּבְרוּחַ הַקֹּדֶשׁ, וְהַתְּפִלָּה פּוֹעֶלֶת גַּם בְּלִי לְכַוֵּן כַּוָּנוֹת הָאֲרִיזָ"ל, מַסְפִּיק שֶׁנָּבִין פֵּרוּשׁ פְּשָׁט הַמִּלִּים, שֶׁנָּשִׂים לֵב מָה אָנוּ אוֹמְרִים, וּכְבָר הַתְּפִלָּה פּוֹעֶלֶת בְּעוֹלָמוֹת עֶלְיוֹנִים. וְגַם אִם לֹא הִצְלַחְנוּ לְכַוֵּן כָּל הַתְּפִלָּה, וְרַק בְּקֹשִׁי בַּבְּרָכָה הָרִאשׁוֹנָה, הַתְּפִלָּה גַּם כֵּן מַשְׁפִּיעָה לְמַעְלָה (וְכַמּוּבָן שֶׁמִּדַּת הַהַשְׁפָּעָה תְּלוּיָה בְּמִדַּת הַכַּוָּנָה).

אֲבָל אֶת עִקַּר הָעִקָּרִים, לְחַבֵּר אוֹתָנוּ לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, לְהָזִיז אֶת הַחַיִּים שֶׁלָּנוּ לַכִּוּוּן הַנָּכוֹן, אֶת זֶה אֲנַחְנוּ לִפְעָמִים מְפַסְפְּסִים. בֶּן אָדָם צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת אֶת הַשִּׁבְיל הַצָּדְדִי הַזֶּה, חוּץ מֵאֲשֶׁר הַתְּפִלּוֹת, שֶׁעוֹשׂוֹת אֶת הָעֲבוֹדָה שֶׁלָּהֶן, לְהִתְפַּלֵּל עוֹד תְּפִלָּה אַחַת, בַּמִּלִּים שֶׁלָּנוּ, בַּזְּמַן שֶׁלָּנוּ, בַּקֶּצֶב שֶׁלָּנוּ, בְּלִי שָׁעוֹן, בְּלִי לָחַץ לְהַדְבִּיק אֶת הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר...

נַתְחִיל בִּשְׁתֵּי דַּקּוֹת דִּבּוּר עִם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בַּמִּלִּים שֶׁלָּנוּ. נוֹצִיא דִּבּוּר חִיּוּבִי מֵהַפֶּה. אֵין לָנוּ מָה לוֹמַר? נֹאמַר שְׁתֵּי דַּקּוֹת "תּוֹדָה", כִּי תּוֹדָה יֵשׁ לָנוּ עַל מָה לְהַגִּיד. נָגִיד מִלִּים

חִיּוּבִיּוֹת. נְצָרֵךְ אוֹתָם לָעוֹלָם. בַּדָּבָר הַזֶּה אֲנַחְנוּ יְכוֹלִים לַעֲשׂוֹת כָּל כָּךְ הַרְבֵּה נִפְלָאוֹת, לָנוּ וּלְכָל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ.

יְהִי רָצוֹן שֶׁנִּמְצָא אֶת הַכֹּחַ לְהַרְבּוֹת בְּדִבּוּרִים וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, לְתַקֵּן אֶת חֶטְאוֹ שֶׁל קַמְצָא, וּלְהָבִיא אֶת מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ בִּמְהֵרָה בְּיָמֵינוּ, אָמֵן.

ט״ו באב

סִבָּה לִמְסִבָּה

הַתַּאֲרִיךְ ט״וּ בְּאָב מֵכָּר בִּלְשׁוֹן הָרִחוּב כְּ״חָג הָאַהֲבָה״. אֶת הַשֵּׁם הִדְבִּיקוּ לוֹ חֲנֻיּוֹת הַפְּרָחִים, הַתַּכְשִׁיטִים וְהַמַּמְתַּקִים שֶׁל אַרְצֵנוּ הַקְּטַנָּה. לְאַחַר שֶׁהֶעֱתַקְנוּ אֶת כָּל יְמֵי הַמְּכִירוֹת שֶׁל הַגּוֹיִם, דֶּגֶמֶת ״יוֹם הָאִשָּׁה הַבֵּינְלְאוּמִי״, וְ״יוֹם הַמִּשְׁפָּחָה הַבֵּינְלְאוּמִי״ וְכָל שְׁאָר ״הַבֵּינְלְאוּמִי״ שֶׁלָּהֶם, חִפַּשְׂנוּ מַשֶּׁהוּ מְקוֹמִי מִשֶּׁלָּנוּ. הָאֱמֶת שֶׁיֵּשׁ גַּם ״חַג אַהֲבָה״ בֵּינְלְאוּמִי, שֶׁחָל בְּ-14 בְּפֶבְּרוּאָר לְמִנְיָנָם, וְהוּא מְכֻנֶּה ״יוֹם וַלֶנְטַיְין הַקָּדוֹשׁ״ עַל שֵׁם הַכֹּמֶר וַלֶנְטִינוּס שֶׁחַי כִּבְיָכוֹל לִפְנֵי 1,500 שָׁנָה. הַכְּנֵסִיָּה הוֹדִיעָה לִפְנֵי כַּמָּה שָׁנִים כִּי שָׁלְלָה לוֹ אֶת הַתֹּאַר ״קָדוֹשׁ״ כֵּיוָן שֶׁלֹּא מָצְאָה רְאָיוֹת שֶׁהוּא הָיָה קַיָּם בִּכְלָל...

בְּשׁוֹנָה מֵרַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ, רַבִּי יְהוּדָה הַנָּשִׂיא שֶׁכָּתַב אֶת כָּל הַמִּשְׁנָיוֹת, רַשׁ״י הַקָּדוֹשׁ שֶׁפֵּרֵשׁ אֶת כָּל הַתַּנַ״ךְ וְהַגְּמָרָא, רַשְׁבַּ״י הַקָּדוֹשׁ שֶׁכָּתַב אֶת הַזֹּהַר וְאַרִיזַ״ל הַקָּדוֹשׁ שֶׁכָּתַב אֶת סִפְרֵי הַפְּרוּשׁ וְהַכַּוָּנוֹת שֶׁל תּוֹרַת הַסּוֹד, תְּנַאי הַקַּבָּלָה לְתֹאַר ״קָדוֹשׁ״ אֵצֶל הַגּוֹיִם הוּא מְעַט שׁוֹנָה. שָׁם רוֹב ״הַקְּדוֹשִׁים״ הָיוּ אַנְטִישֶׁמִים אַכְזָרִיִּים שֶׁעָמְדוּ מֵאֲחוֹרֵי רְצִיחָתָם וּשְׁפִיכַת דָּמָם שֶׁל מֵאוֹת אַלְפֵי יְהוּדִים, כְּכָל שֶׁהָרְגוּ יוֹתֵר, כָּךְ הִשְׁתַּפְּרוּ סִפּוּרֵיהֶם... בַּסְּפוּר שֶׁל וַלֶנְטִינוּס לֹא הָיָה מְעָרָב רֶצַח יְהוּדִים, מָה שֶׁמַּנְרֵאֶה עוֹרֵר אֶת חֶשְׁדָּם שֶׁל הַכְּנֵסִיָּה שֶׁהוּא לֹא הָיָה קַיָּם בֶּאֱמֶת...

אָז אֲנַחְנוּ לֹא יוֹדְעִים מִיהוּ וַלֶנְטִינוּס וְאִם הָיָה קַיָּם בִּכְלָל, וְזֶה גַּם לֹא מְעַנְיֵן אוֹתָנוּ, אֲנַחְנוּ רַק רוֹצִים לִשְׁמוֹחַ. וּבְכָל זֹאת, מִישֶׁהוּ הֶחְלִיט שֶׁאוּלַי הִגִּיעַ הַזְּמַן שֶׁלַּחֲגִיגוֹת שֶׁלָּנוּ לֹא יִהְיוּ שֵׁמוֹת לְפִי יְמֵי הוֹלַדְתָּ שֶׁל כְּמָרִים מֵהַכְּנֵסִיָּה, אֲמִתִּיִּים (סִילְבֶּסְטֶר) אוֹ דְּמְיוֹנִיִּים (וַלֶנְטִינוּס). וְכָךְ הֶחְלִיטוּ לַעֲשׂוֹת גִּירְסָא יִשְׂרְאֵלִית. חַג אַהֲבָה מִשֶּׁלָּנוּ, עוֹד סִבָּה לִקְנוֹת פְּרָחִים, תַּכְשִׁיטִים וּמַמְתַּקִים. וּבְאֵיזֶה יוֹם בָּחָרוּ? ט״וּ בְּאָב.

אָז מָה הָיָה לָנוּ שָׁם?

מַדּוּעַ דַּוְקָא ט״וּ בְּאָב? כָּאן כְּבָר קָמוּ מוֹכְרֵי הַפְּרָחִים וְהֵבִיאוּ מְקוֹרוֹת, שֶׁהֲרֵי הַמִּשְׁנָה בְּתַעֲנִית (כו:) אוֹמֶרֶת:

> אָמַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: לֹא הָיוּ יָמִים טוֹבִים לְיִשְׂרָאֵל כַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר בְּאָב וּכְיוֹם הַכִּפּוּרִים, שֶׁבָּהֶן בְּנוֹת יְרוּשָׁלַיִם יוֹצְאוֹת בִּכְלֵי לָבָן שְׁאוּלִין, שֶׁלֹּא לְבַיֵּשׁ אֶת מִי שֶׁאֵין לוֹ... וּבְנוֹת יְרוּשָׁלַיִם יוֹצְאוֹת וְחוֹלוֹת בַּכְּרָמִים. וּמָה הָיוּ אוֹמְרוֹת, בָּחוּר, שָׂא נָא עֵינֶיךָ וּרְאֵה, מָה אַתָּה בּוֹרֵר לָךְ. אַל תְּתֵּן עֵינֶיךָ בַּנּוֹי, תֵּן עֵינֶיךָ בַּמִּשְׁפָּחָה. שֶׁקֶר הַחֵן וְהֶבֶל הַיֹּפִי, אִשָּׁה יִרְאַת יְיָ הִיא תִּתְהַלָּל...

וְכָךְ הָיוּ יוֹצְאוֹת בְּנוֹת יְרוּשָׁלַיִם בְּיוֹם זֶה אֶל הַכְּרָמִים, וְאַחֲרֵיהֶם מַגִּיעִים הַגְּבָרִים לִבְחֹר מִי נִרְאֵית לָהֶם יוֹתֵר, וְהַנָּשִׁים אַף צוֹעֲקוֹת לִמְכוֹר אֶת סְחוֹרָתָן, וְכָךְ מוּבָא בַּגְּמָרָא (לא.):

תָּנוּ רַבָּנָן: יְפֵיפִיּוֹת שֶׁבָּהֶן מָה הָיוּ אוֹמְרוֹת? ׳תְּנוּ עֵינֵיכֶם לַיֹּפִי, שֶׁאֵין הָאִשָּׁה אֶלָּא לַיֹּפִי׳. מְיֻחָסוֹת שֶׁבָּהֶן מָה הָיוּ אוֹמְרוֹת? ׳תְּנוּ עֵינֵיכֶם לַמִּשְׁפָּחָה, לְפִי שֶׁאֵין הָאִשָּׁה אֶלָּא לְבָנִים׳. מְכֹעָרוֹת שֶׁבָּהֶן מָה הָיוּ אוֹמְרוֹת? ׳קְחוּ מִקְחֲכֶם לְשׁוּם שָׁמַיִם, וּבִלְבַד שֶׁתְּעַטְּרוּנוּ בִּזְהוּבִים׳...

הַיָּפוֹת מְבַקְּשׁוֹת שֶׁיִּקְחוּ אוֹתָן לְשֵׁם יָפְיָן, שֶׁלְּשֵׁם כָּךְ נִבְרְאָה הָאִשָּׁה (אֲז עוֹד לֹא הָיוּ אַרְגּוּנִים פֶּמִינִיסְטִיִּים שֶׁיִּתְלְשׁוּ אֶת שַׂעֲרָם מִזַּעֲזוּעַ), הַמְיֻחָסוֹת יוֹתֵר (וּנְאוֹת פַּחוֹת) הָיוּ מַזְכִּירוֹת אֶת הַכָּבוֹד וְהַיִּחוּס שֶׁיִּהְיוּ לַיְלָדִים, שֶׁהֲרֵי הָאִשָּׁה נוֹעֲדָה לְהָבִיא יְלָדִים... הַמְכֹעָרוֹת, הָעֲנִיּוֹת וְהַלֹּא-מְיֻחָסוֹת בִּקְּשׁוּ שֶׁהַגְּבָרִים יַעֲשׂוּ מִצְוָה לְשֵׁם שָׁמַיִם, אַף לֹא עַל חֶשְׁבּוֹן הַתַּכְשִׁיטִים כַּמּוּבָן...

מָה זֶה ״הַיְרִיד״ הַזֶּה? עַם קָדוֹשׁ מְנַהֵל כָּזֶה עֵרֶב? הֲרֵי אִם נָרְכְּזוּ הַיּוֹם נָשִׁים רַוָּקוֹת בְּמָקוֹם אֶחָד שֶׁיִּצְעָקוּ וְיַצִּיעוּ עַצְמָן, וְיָבוֹאוּ גְּבָרִים לְהִסְתַּכֵּל וְלִבְחֹר, כָּל הָרַבָּנִים יֵצְאוּ נֶגֶד הַתּוֹעֵבָה הַזּוֹ, פַּשְׁקְווִילִים, עֲצָרוֹת מְחָאָה: ׳תּוֹעֵבָה׳! ׳תַּרְבּוּת גּוֹיִם׳! ׳פְּרִיצוּת׳! וְהַמִּשְׁנָה אוֹמֶרֶת שֶׁמֵּעוֹלָם לֹא הָיוּ יָמִים טוֹבִים יוֹתֵר מֵאֵלֶּה...

הַגְּמָרָא שׁוֹאֶלֶת (תענית ל:) מַדּוּעַ הִזְכִּירוּ אֶת יוֹם הַכִּפּוּרִים וְט״וּ בְּאָב בְּאוֹתָהּ נְשִׁימָה? בִּשְׁלָמָא יוֹם הַכִּפּוּרִים הוּא יוֹם טוֹב לְיִשְׂרָאֵל כִּי הוּא יוֹם שֶׁל סְלִיחָה. בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים מֹשֶׁה רַבֵּנוּ הוֹרִיד אֶת הַלּוּחוֹת הַשְּׁנִיִּים וְנִסְלַח לָהֶם חֵטְא עֶגֶל הַזָּהָב. הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא רָאָה כִּי בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא אָכְלוּ וְלֹא שָׁתוּ, לֹא יָשְׁנוּ וְלֹא יָשְׁבוּ, רַק עָמְדוּ וְהִתְפַּלְּלוּ וְהִרְבּוּ בְּתַחֲנוּנִים עַד

שֶׁיָּרַד מֹשֶׁה רַבֵּנוּ לִפְנֵי הַשְּׁקִיעָה עִם הַלּוּחוֹת הַשְּׁנִיִּים. אָמַר לָהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, בְּכָל שָׁנָה שֶׁיְּבוֹאוּ לְפָנָיו בְּיוֹם זֶה יַיַּעֲשׂוּ כַּמַּעֲשִׂים הַלָּלוּ לְפָנָיו, הוּא יִסְלַח וְיִמְחֹל לְכֻלָּם עַל תְּשׁוּבָתָם הַמְּלֵאָה וְכִסּוּפָם לִדְבֹק בּוֹ וּבְתוֹרָתוֹ.

אֶפְשָׁרוּת לִפְתֹּחַ דַּף חָדָשׁ ! כָּל שָׁנָה ! זֶה יוֹם אַדִּיר. וַדַּאי שֶׁזֶּה יוֹם טוֹב לְיִשְׂרָאֵל, זֶה הַיּוֹם הֲכִי טוֹב שֶׁיֵּשׁ לְיִשְׂרָאֵל (שֶׁכֵּן בְּעוֹד שֶׁרֹאשׁ הַשָּׁנָה הוּא יוֹם הַדִּין לְכָל בָּאֵי עוֹלָם, יוֹם הַכִּפּוּרִים הוּא מַתָּנָה מְיֻחֶדֶת אַךְ וְרַק לָעָם יִשְׂרָאֵל, שֶׁיּוּכְלוּ לְכַפֵּר עַל עֲוֹונוֹתֵיהֶם).

אַחֲרָיו בַּסֵּדֶר הָיינוּ חוֹשְׁבִים לִמְנוֹת אֶת פֶּסַח בּוֹ ה׳ הוֹצִיאָנוּ מִמִּצְרַיִם, שָׁבוּעוֹת בּוֹ קִבַּלְנוּ אֶת הַתּוֹרָה, סֻכּוֹת בּוֹ הַשְׁכִּינָה דָּרָה עִמָּנוּ בַּסֻּכָּה... וְהִנֵּה אֶת מִי הַמִּשְׁנָה מוֹנָה לְצַד יוֹם הַכִּפּוּרִים? ט״ו בְּאָב ! מָה מְיֻחָד בְּט״ו בְּאָב? מִי מַרְגִּישׁ אֶת הַמְיֻחָדוּת שֶׁל הַיּוֹם הַנַּ״ל? הַדָּבָר הַיָּחִיד שֶׁשּׁוֹנֶה בְּיוֹם זֶה מִיּוֹם חוֹל רָגִיל הוּא שֶׁלֹּא אוֹמְרִים תַּחֲנוּן בַּתְּפִלּוֹת.

אָמְנָם יֵשׁ כָּאֵלֶּה שֶׁכָּל יוֹם שֶׁהֵם לֹא אוֹמְרִים תַּחֲנוּן בּוֹ זֶה חָגּ בִּשְׁבִילָם... הֵם בָּאִים בְּיוֹם שֵׁנִי אוֹ חֲמִישִׁי וְרוֹאִים שֶׁאֵין בַּר מִצְוָה אוֹ בְּרִית מִילָה, אוֹמְרִים אֶחָד לַשֵּׁנִי ״בּוֹא נֵלֵךְ לָאַשְׁכְּנַזִּים, אֶצְלָם הַתַּחֲנוּנִים יוֹתֵר קְצָרִים״... מְסֻפָּר עַל הֶחָפֵץ חַיִּים שֶׁהָיָה בִּתְפִלָּה, וְאָז שָׁמַע אֶת הָאֲנָשִׁים מְדַבְּרִים שֶׁהָיָה מוֹהֵל עִמָּם בַּמִּנְיָן, וְאָז אֶחָד אָמַר לַחֲבֵרוֹ:

- ״זָכִינוּ, אֵין תַּחֲנוּן הַיּוֹם״!

נִדְנַד הֶחָפֵץ חַיִּים בְּרֹאשׁוֹ וְתִקְּנָם:

- ״הִפְסַדְנוּ, אֵין תַּחֲנוּן הַיּוֹם״...

אֲבָל אֲנַחְנוּ רוֹצִים לָדַעַת, מַדּוּעַ בֶּאֱמֶת ט"ו בְּאָב הוּא יוֹם טוֹב לְיִשְׂרָאֵל? גַּם הַגְּמָרָא (תענית ל:) שָׁאֲלָה זֹאת, וְתֵרָצָה שִׁשָּׁה תֵּרוּצִים.

לִי וֶה לֹא יִקֶּרֶה

הַתֵּרוּץ הָרִאשׁוֹן הוּא שֶׁבְּיוֹם זֶה כָּלוּ מִתֵי מִדְבָּר. מְסַפֶּרֶת הַגְּמָרָא (שם כט.) שֶׁבַּשָּׁנָה הַשְּׁנִיָּה לְצֵאתָם מִמִּצְרַיִם, חָזְרוּ הַמְרַגְּלִים בְּט' בְּאָב מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְהוֹצִיאוּ דִבָּה עַל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. עַם יִשְׂרָאֵל כָּלוּ בָּכָה לְחִנָּם וְהִתְלוֹנֵן עַל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְעַל מֹשֶׁה רַבֵּנוּ שֶׁהוֹצִיאָם מִמִּצְרַיִם לָמוּת בַּמִּדְבָּר.

הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא רָגַז עַל כְּפִיוּת הַטּוֹבָה שֶׁל עַם יִשְׂרָאֵל, וְקָבַע "אַתֶּם בְּכִיתֶם בְּכִיָּה שֶׁל חִנָּם, וַאֲנִי קוֹבֵעַ לָכֶם בְּכִיָּה לְדוֹרוֹת". וְכָךְ הִתְרַכְּזוּ מְאֹרָעוֹת רָעִים רַבִּים לְתַאֲרִיךְ זֶה, כּוֹלֵל חֻרְבָּן שְׁנֵי בָּתֵּי הַמִּקְדָּשׁ. הַגְּזֵרָה הָרִאשׁוֹנָה בְּתַאֲרִיךְ זֶה נִגְזְרָה עַל אוֹתוֹ דּוֹר מִדְבָּר עַצְמוֹ.

600 אֶלֶף גְּבָרִים מִגִּיל 20 וָמַעְלָה שֶׁהִשְׁתַּתְּפוּ בִּבְכִיָּה לְחִנָּם, נִגְזַר דִּינָם לָמוּת בַּמִּדְבָּר וְרַק צֶאֱצָאֵיהֶם יִכָּנְסוּ לָאָרֶץ בִּמְקוֹמָם. הַלָּלוּ יִפְּטְרוּ וְיִקָּבְרוּ בַּמִּדְבָּר עַל פְּנֵי 40 שָׁנָה, וְרַק בְּתַאֲרִיךְ ט' בְּאָב. כָּךְ כָּל שָׁנָה יִפְּטְרוּ עוֹד 15 אֶלֶף גְּבָרִים עַד שֶׁיִּכְלוּ כֻּלָּם. וְכָךְ כָּל ט' בְּאָב, הָיוּ כֻּלָּם חוֹפְרִים קְבָרִים בַּלַּיְלָה וִישַׁנִּים בָּהֶם. בַּבֹּקֶר עָבַר כָּרוֹז וְזָעַק "יִבָּדְלוּ הַחַיִּים מִן הַמֵּתִים", וְכֻלָּם קָמִים, לְמַעֵט אוֹתָם 15 אֶלֶף אִישׁ שֶׁהִגִּיעַ זְמַנָּם בְּאוֹתָהּ שָׁנָה, וְשָׁם נִקְבְּרוּ.

בַּשָּׁנָה הָאַחֲרוֹנָה, נוֹתְרוּ 15 אֶלֶף הָאַחֲרוֹנִים, שֶׁהֵבִינוּ שֶׁהַפַּעַם וַדַּאי הֵם אֵלּוּ שֶׁלֹּא יָקוּמוּ יוֹתֵר. הֵם עָשׂוּ וִדּוּי, כָּתְבוּ צַוָּאָה, נִפְרְדוּ מֵהָאִשָּׁה וְהַיְלָדִים, לָמְדוּ תּוֹרָה וְהִתְפַּלְלוּ עַד

שֶׁהָלְכוּ לִישׁוֹן... הִגִּיעַ הַבֹּקֶר וְהִנֵּה הֵם קָמִים! אָמְרוּ: "מָה זֶה? הָא, בֶּטַח מִשֶּׁה רַבֵּנוּ טָעָה בַּחִשּׁוּב שֶׁל הַחֹדֶשׁ (תָּמִיד הַחֲרֵדִים אֲשֵׁמִים), הַיּוֹם זֶה ט' בְּאָב. סְתָם בָּכִינוּ אֶתְמוֹל"!

כָּךְ חָזְרוּ עַל כָּל הַטֶּקֶס שׁוּב. וְכָךְ הָיָה גַּם לַמָּחֳרָת, וּבַיּוֹם שֶׁאַחֲרֵי, וְהֵם מִתְפַּלְאִים אֵיךְ נֶעֶשְׂתָה טָעוּת כָּזוֹ גְּדוֹלָה בְּחִשּׁוּב מוֹלָד הַלְּבָנָה... עַד שֶׁלִּפְתַע רָאוּ לְבָנָה בִּמְלֹאָהּ, וְהֵבִינוּ שֶׁלֹּא טָעוּ, וְהַיּוֹם כְּבָר ט"ו בַּחֹדֶשׁ. נִגְּשׁוּ מִיַּד לְרַבָּם מֹשֶׁה לְהָבִין מָה אֵרַע כָּאן,

- "מָה זֶה? מַדּוּעַ לֹא נִפְטַרְנוּ",
- "כִּי ה' סָלַח לָכֶם",
- "וּמַדּוּעַ לֹא סָלַח לָאֲחֵרִים בַּפְּעָמִים הַקּוֹדְמוֹת"?
- "כִּי רַק הַפַּעַם כִּוַּנְתֶּם בַּדִּוּי וַחֲזַרְתֶּם בִּתְשׁוּבָה אֲמִתִּית".

כָּל שָׁנָה הָאֲנָשִׁים עָשׂוּ וִדּוּי וְנִקּוּ תּוֹךְ כְּדֵי אֶת הַלִּכְלוּךְ מֵהַבֶּגֶד הָעֶלְיוֹן, הִבִּיטוּ לַצְּדָדִים, וּמָנוּ 15 אֶלֶף אִישׁ שֶׁבָּטוּחַ יָמוּתוּ לִפְנֵיהֶם וְכָךְ הָיוּ רְגוּעִים... "לָזֶה מַגִּיעַ יוֹתֵר מִמֶּנִּי, זֶה רָשָׁע, זֶה קַמְצָן, זֶה צוֹעֵק עַל אִשְׁתּוֹ"... הַוִּדּוּי וְהַתְּשׁוּבָה שֶׁלָּהֶם הָיְתָה בְּהֶתְאֵם, כִּי הֶאֱמִינוּ שֶׁהֵם יָקוּמוּ לַמָּחָרָת, מַחְזִיקִים בָּאֱמוּנָה הַפְּשׁוּטָה שֶׁל כָּל יִשְׂרָאֵלִי טוֹב: **"לִי זֶה לֹא יִקָּרֶה"!** עַד שֶׁבַּשָּׁנָה הָאַחֲרוֹנָה נִשְׁאֲרוּ רַק הֵם...

אָז הֵם הִתְוַדּוּ בֶּאֱמֶת, בָּכוּ בֶּאֱמֶת, בִּקְּשׁוּ סְלִיחָה בֶּאֱמֶת... אִם כָּל הַ-600 אֶלֶף אִישׁ שֶׁל הַדּוֹר הַהוּא הָיוּ עוֹשִׂים סְלִיחוֹת כָּאֵלֶּה בַּשָּׁנָה הָרִאשׁוֹנָה כֻּלָּם הָיוּ נִצָּלִים! אֲבָל הַמַּחְשָׁבָה שֶׁ"לִי זֶה לֹא יִקָּרֶה" הוֹתִירָה רַק אֶת הַ-15 אֶלֶף הָאַחֲרוֹנִים בַּחַיִּים. וּמָתַי גִּילוּ שֶׁנִּצְּלוּ? בְּט"ו בְּאָב.

הָאֱמֶת שֶׁהַגְּזֵרָה עַצְמָהּ בְּטֵלָה כְּבָר בְּט' בְּאָב, אֲבָל רַק בְּט"ו בְּאָב זֶה הִתְגַּלָּה. ט"ו בְּאָב זֶה הַגִּלּוּי שֶׁל הַגְּאוּלָה,

שֶׁמַּתְחִילָה בְּט׳ בְּאָב. לָכֵן יֵשׁ שֶׁשּׁוֹאֲלִים ״הֲרֵי עַד ט׳ בְּאָב בָּכִינוּ וְהִצְטַעֲרְנוּ, אֵיךְ אַחֲרֵי 6 יָמִים יֵשׁ לָנוּ ׳חָג׳״? וְהַתְּשׁוּבָה הִיא שֶׁהַטּוֹב הִתְחִיל עוֹד בְּט׳ בְּאָב, ט״ו בְּאָב הוּא רַק הַגִּלּוּי שֶׁל הַתְחָלַת הַגְּאֻלָּה הַזּוֹ.

אִישׁ לְמַטֵּה אֲבֹתָיו

סִבָּה שְׁנִיָּה לְהִיוֹת ט״ו בְּאָב יוֹם טוֹב הִיא שֶׁהֻתְּרוּ הַשְּׁבָטִים לָבוֹא זֶה בָּזֶה. הַתּוֹרָה מְסַפֶּרֶת (במדבר כז, א-ח) עַל בְּנוֹת צְלָפְחָד מִשֵּׁבֶט מְנַשֶּׁה, שֶׁבָּאוּ לְמֹשֶׁה רַבֵּנוּ בְּטַעֲנָה לְאַחַר מוֹת אֲבִיהֶן, שֶׁהֲרֵי הַתּוֹרָה אָמְרָה שֶׁבֵּן יוֹרֵשׁ וְלַאֲבִיהֶן לֹא הָיָה בֵּן. טַעֲנָתָן הָיְתָה שֶׁאִם בַּת נֶחְשֶׁבֶת כְּבֵן בִּמְקוֹם שֶׁאֵין בֵּן הֲרֵי הֵן תִּרַשְׁנָה, וְאִם אֵינָן נֶחְשָׁבוֹת לְזֶרַע הָאָב, אֲזַי תִּתְיַבֵּם אִמָּן וְתָבִיא בֵּן. מֹשֶׁה רַבֵּנוּ נוֹעַץ בַּה׳ יִתְבָּרַךְ וְזֶה הוֹרָה לוֹ שֶׁבְּנוֹת צְלָפְחָד צוֹדְקוֹת וְכִי בַּת יוֹרֶשֶׁת בְּמָקוֹם שֶׁאֵין בֵּן וְהַנַּחֲלָה תִּהְיֶה לָהֶן.

לִפְנֵי הַכְּנִיסָה לָאָרֶץ הִגִּיעוּ אַנְשֵׁי שֵׁבֶט מְנַשֶּׁה וְהִתְלוֹנְנוּ (במדבר לו, א-ט), שֶׁאֲחֵרֵי אִם בְּנוֹת צְלָפְחָד יִתְחַתְּנוּ עִם גְּבָרִים מִשֵּׁבֶט אַחֵר וְיָמוּתוּ, הַבְּעָלִים יִירְשׁוּ אֶת אַדְמָתָן וְהַנַּחֲלָה תַּעֲבוֹר לְשֵׁבֶט אַחֵר... מֹשֶׁה רַבֵּנוּ וּבֵית דִּינוֹ הִתְקִינוּ כִּי נָשִׁים יוֹרְשׁוֹת יְכוֹלוֹת לְהִתְחַתֵּן רַק בְּתוֹךְ שִׁבְטָם, עַל מְנָת שֶׁלֹּא יַעַבְרוּ נַחֲלוֹת.

וְכָךְ הָיָה בְּמֶשֶׁךְ שָׁנִים, דָּבָר שֶׁהִגְבִּיל קְצָת אֶת הַשִּׁדּוּכִים, עַד שֶׁקָּם בֵּית דִּין חָדָשׁ וְדָן בְּתַקָּנַת מֹשֶׁה רַבֵּנוּ. אוֹתוֹ בֵּית דִּין דִּיֵּק מֵהַכְּתוּבִים, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר לו, ו): ״זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר צִוָּה ה׳ לִבְנוֹת צְלָפְחָד״, כְּלוֹמַר לִבְנוֹת צְלָפְחָד צִוָּה (הַפַּנָּה לְדוֹר שֶׁלָּהֶם) וְלֹא לְדוֹרוֹת. וְכָךְ בְּטֵלָה הַתַּקָּנָה וְהַשְּׁבָטִים הֻתְּרוּ לָבוֹא זֶה בָּזֶה. מָתַי בְּטֵלָה הַתַּקָּנָה? בְּט״ו בְּאָב.

בְּלִי עֲצַבִּים...

סִפָּה שְׁלִישִׁית הָיְתָה הַתֹּרֶת שֶׁבֶט בִּנְיָמִין בַּקָּהָל. הַכֹּל הִתְחִיל בְּמַעֲשֶׂה מִזַּעֲזֵעַ שֶׁחָל לְאַחַר פְּטִירָתוֹ שֶׁל יְהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן וּבְטֶרֶם מֵנוּ שׁוֹפְטִים חֲדָשִׁים (שופטים יט). בְּמָקוֹם שֶׁאֵין שִׁלְטוֹן שֶׁל דַּעַת תּוֹרָה, אִישׁ הַיָּשָׁר בְּעֵינָיו יַעֲשֶׂה. מְסֻפָּר עַל אָדָם מִשֵּׁבֶט לֵוִי שֶׁמָּצָא שְׁעָרוֹת בָּאֹכֶל שֶׁהֵכִינָה לוֹ אִשְׁתּוֹ, אוֹמֶרֶת הַגְּמָרָא (גיטין ו:) כִּי הָיְתָה זוֹ פַּעַם שְׁנִיָּה, שֶׁבַּפַּעַם הָרִאשׁוֹנָה הָיָה זְבוּב בַּמָּרָק, מָה שֶׁהֵרְאָה בְּעֵינָיו עַל זְלִזּוּל מִצַּדָּהּ שֶׁהִרְתִּיחַ אֶת דָּמוֹ, וְהוּא, שֶׁלֹּא עָבַר הַדְּרָכַת חֲתָנִים שֶׁיְּלַמְּדוּ אוֹתוֹ לְהַבְלִיג וּלְדַבֵּר בְּנִיחוּתָא, צָרַח וְצָעַק, עַד שֶׁהִיא בָּרְחָה מֵרֹב פַּחַד לַהוֹרִים שֶׁלָּהּ, שֶׁגָּרוּ בְּמָקוֹם רָחוֹק.

אַחֲרֵי שֶׁנִּרְגַּע, הָלַךְ אַחֲרֶיהָ לְבֵית אָבִיהָ. חָמִיו בִּקֵּשׁ לְפַיֵּס בֵּינֵיהֶם, עִכֵּב אוֹתוֹ כַּמָּה יָמִים שָׁם, כָּל בֹּקֶר עָשָׂה לָהֶם אֲרוּחָה גְּדוֹלָה שֶׁנִּמְשְׁכָה חֲצִי יוֹם וּכְבָר לֹא הָיָה שַׂיָּךְ לָצֵאת לַדֶּרֶךְ. בַּיּוֹם הָרְבִיעִי הַבַּעַל הַבִּין שֶׁאִם זֶה יַמְשִׁיךְ כָּךְ הוּא לֹא יַחְזֹר לְבֵיתוֹ לְעוֹלָם וְלָקַח אֶת אִשְׁתּוֹ בְּאֶמְצַע הַיּוֹם, וְיָצָא לַדֶּרֶךְ, לַמְרוֹת שֶׁיִּצְטָרְכוּ לַעֲשׂוֹת חֲנַיַּת בֵּינַיִם בְּשֶׁל הַיְצִיאָה הַמְּאֻחֶרֶת וְהַמֶּרְחָק מִבֵּיתָם.

כְּשֶׁיָּרַד הַלַּיְלָה הֵם פָּנוּ לְאֵיזוֹ עִיָּרָה בְּחֵלֶק שִׁבְטוֹ שֶׁל בִּנְיָמִין. שָׁם הִתְנַפְּלוּ עָלָיו אֲנָשִׁים רָעִים וְהָרְגוּ אֶת אִשְׁתּוֹ. הַבַּעַל שָׁלַח תְּלוּנָה לְשְׁאָר הַשְּׁבָטִים עַל מָה שֶׁעָשׂוּ לוֹ אַנְשֵׁי הָעִיר מִשֶּׁבֶט בִּנְיָמִין. קָמוּ אַנְשֵׁי שְׁאָר הַשְּׁבָטִים עַל שֵׁבֶט בִּנְיָמִין וּבִקְּשׁוּ שֶׁיַּסְגִּירוּ אֶת הָרוֹצְחִים לְיָדָם. אַנְשֵׁי בִּנְיָמִין לֹא הִסְכִּימוּ לְהַעֲבִיר אֲנָשִׁים מִשִּׁבְטָם לְדִין אֵצֶל הַשְּׁבָטִים הָאֲחֵרִים, וְכָךְ גִּלְגֵּל ה׳ יִתְבָּרַךְ שֶׁתִּפָּרֵץ מִלְחֶמֶת אֶזְרָחִים בָּהֶם נָפְלוּ רַבִּים שֶׁחָטְאוּ בַּסֵּתֶר וְה׳ רָצָה לְפָרֵעַ מֵהֶם.

שֵׁבֶט בִּנְיָמִין הָיָה חָזָק מְאֹד וְגָבַר עַל שְׁאָר הַשְּׁבָטִים בְּהַתְקָפוֹת הָרִאשׁוֹנוֹת עָלָיו וְגָרַם לָהֶם לִנְפִילוֹת רַבּוֹת. בַּפַּעַם הַשְּׁלִישִׁית עָלוּ עֲלֵיהֶם שׁוּב כָּל הַשְּׁבָטִים וְהָרְגוּ אֶת כָּל אַנְשֵׁי שֵׁבֶט בִּנְיָמִין, לְמַעֵט 600 גְּבָרִים בִּלְבַד. וְאָז עָמְדוּ כָּל הַשְּׁבָטִים וְנִשְׁבְּעוּ שֶׁלֹּא יִתְּנוּ אֶת בְּנוֹתֵיהֶם לְאֵלּוּ שֶׁנּוֹתְרוּ בַּחַיִּים[32].

וְאָכֵן, אַחֲרֵי שֶׁנִּרְגְּעוּ מְעַט הֵבִינוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, כִּי מִכֵּיוָן שֶׁנּוֹתְרוּ רַק 600 גְּבָרִים וְאִישׁ לֹא יִתֵּן לָהֶם אִשָּׁה מִבְּנוֹתָיו, הָרֵי שֶׁשֵּׁבֶט בִּנְיָמִין יִמָּחֵק! הֵם יִהְיוּ אַחֲרָאִים עַל מְחִיקַת שֵׁבֶט שָׁלֵם מִיִּשְׂרָאֵל! הֵם הֶחְלִיטוּ לַעֲקֹף אֶת שְׁבוּעָתָם, הֵם לֹא יִתְּנוּ מִבְּנוֹתֵיהֶם, אֲבָל שֵׁבֶט בִּנְיָמִין 'יִקָּחוּ' בְּכֹחַ... וְאָז כָּל מִי שֶׁהָיְתָה לוֹ בַּת מְעֻכֶּבֶת שִׁדּוּכִים וְאֵין לוֹ כֶּסֶף לִנְדוּנְיָה, הָיָה שׁוֹלֵחַ אוֹתָהּ לַשָּׂדֶה שֶׁיָּבוֹא מִישֶׁהוּ מִשֵּׁבֶט בִּנְיָמִין יַחְטֹף אוֹתָהּ וְיִתְחַתֵּן אִתָּהּ, סִדּוּר מַלֵּא...

לְאַחַר שָׁנִים קָם בֵּית דִּין שֶׁבָּדַק אֶת לְשׁוֹן הַשְּׁבוּעָה שֶׁל שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל וְדִיֵּק מִלְּשׁוֹנָם שֶׁשְּׁבוּעָתָם תְּקֻפָּה רַק לְדוֹרָם, שֶׁנֶּאֱמַר (שופטים כא, א): "וְאִישׁ יִשְׂרָאֵל נִשְׁבַּע בַּמִּצְפָּה לֵאמֹר אִישׁ מִמֶּנּוּ לֹא יִתֵּן בִּתּוֹ לְבִנְיָמִן לְאִשָּׁה", וְדָרְשׁוּ חֲכָמִים "מִמֶּנּוּ" (מַאֲתָנוּ) וְלֹא "מִבָּנֵינוּ" (הַדּוֹרוֹת הַבָּאִים), וְכָךְ בִּטְּלוּ אֶת הָאִסּוּר לְהִתְחַתֵּן עִם שֵׁבֶט בִּנְיָמִין וְהוּא הֵתֵר לָבוֹא בַּקָּהָל. הֶתֵּר זֶה נִקְבָּע בְּט"ו בְּאָב.

עַכְשָׁו אֶפְשָׁר לִשְׁמוֹחַ בֶּאֱמֶת

סְבָּה אַחֶרֶת הָיְתָה יוֹם שֶׁבּוֹ פָּסְקוּ לִכְרוֹת עֵצִים לַמַּעֲרָכָה. הָיוּ כֹּהֲנִים שֶׁעָבְדוּ בַּעֲבוֹדַת הַקֹּדֶשׁ שֶׁל חֲטִיבַת עֵצִים

---

[32] מִכָּאן דֶּרֶךְ אַגַּב לְמִדּוּ חֲז"ל (גיטין ו:) שֶׁאָדָם לֹא יִהְיֶה קַפְּדָן יוֹתֵר מִדַּי עִם אִשְׁתּוֹ וְלֹא יַטִּיל אֵימָה בְּבֵיתוֹ, שֶׁבִּשְׁבִיל רִיב אֶחָד עִם אִשְׁתּוֹ הִתְגַּלְגְּלָה מִלְחָמָה שֶׁהֵבִיאָה לַחֲלָלִים רַבִּים וְאֵימָה לְהַשְׁמִיד שֵׁבֶט שָׁלֵם מִיִּשְׂרָאֵל.

לַמַּעֲרָכָה עֲבוּר הָאִשׁ בַּמִּקְדָּשׁ כָּל הַשָּׁנָה. בַּחֹרֶף יֵשׁ תּוֹלָעִים רַבִּים בָּעֵצִים וְהֵם לֹא רְאוּיִם יוֹתֵר לַעֲבוֹדַת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, וְלָכֵן הָיָה צָרִיךְ בִּשְׁאָר הַשָּׁנָה לַחְטֹב כָּפוּל עֲבוּר אוֹצְרוֹת הָעֵצִים שֶׁיַּסְפִּיקוּ לְכָל הַשָּׁנָה.

הַכֹּהֲנִים שֶׁעָבְדוּ בַּחֲטִיבַת הָעֵצִים מִעֵטוּ בְּלִמּוּד הַתּוֹרָה שֶׁלָּהֶם בָּעַל כָּרְחָם, שֶׁהָעוֹסֵק בְּמִצְוָה פָּטוּר מִמִּצְוָה, וְכַאֲשֶׁר מְדֻבָּר בְּמִצְוָה חוֹלֶפֶת (שֶׁהֲרֵי לֹא יְכוֹלִים לַחְטֹב מָתַי שֶׁיִּרְצוּ, אֶלָּא רַק בַּזְּמַן הַזֶּה) אֲזַי זֶה דָּחָה גַּם לִמּוּד תּוֹרָה. שְׁאַף עַל פִּי שֶׁתַּלְמוּד תּוֹרָה כְּנֶגֶד כֻּלָּם זֶה דַּוְקָא אִם אֵין מִצְוָה אַחֶרֶת שֶׁאֵין מִישֶׁהוּ אַחֵר שֶׁיָּכוֹל לַעֲשׂוֹתָהּ וְאֵין לְדָחוֹתָהּ, כְּגוֹן תְּפִלָּה, וְכֵיוָן שֶׁרַק הֵם יְכֹלוּ לַעֲשׂוֹת עֲבוֹדָה זוֹ וְהִיא הֻגְבְּלָה בִּזְמַן בְּגִלַּל מֶזֶג הָאֲוִיר, הֵם בִּטְלוּ שְׁעוֹת לִמּוּד רַבּוֹת לְקַיֵּם אֶת מִצְוַת חֲטִיבַת וּשְׁמִירַת הָעֵצִים.

עַד מָתַי? עַד שֶׁנִּשְׁבַּר הַחֹם וְהָעֵצִים מַתְחִילִים לְהַתְלִיעַ, אָז מִסְתַּיֶּמֶת הָעֲבוֹדָה לְאוֹתָהּ שָׁנָה וְאָפְשָׁר לַחְזֹר לִלְמֹד. מָתַי הַיּוֹם הַזֶּה? בְּט״וּ בְּאָב. אֵין יוֹם טוֹב לְיִשְׂרָאֵל יוֹתֵר מִיּוֹם שֶׁבּוֹ אֶפְשָׁר לְהַרְבּוֹת בְּלִמּוּד תּוֹרָה, בָּרוּךְ ה׳.

נָא לַעֲלוֹת בְּבַקָּשָׁה

הַסְּבָּה חֲמִישִׁית הִיא בְּטוּל הַפְּרוֹסְדְיוֹת עַל הַדְּרָכִים שֶׁלֹּא יַעֲלוּ לִירוּשָׁלַיִם. כְּשֶׁמַּמְלֶכֶת יְהוּדָה וְיִשְׂרָאֵל הִתְפַּצְלוּ, יָרְבְעָם בֶּן נְבָט נִבְחַר לַמֶּלֶךְ הָרִאשׁוֹן שֶׁל מַמְלֶכֶת יִשְׂרָאֵל. מְסַפֶּרֶת הַגְּמָרָא (סנהדרין קא:) שֶׁיָּרְבְעָם פַּחַד שֶׁבַּעֲלִיָּה לָרֶגֶל יִרְאוּ אֶת מֶלֶךְ יְהוּדָה רְחַבְעָם בֶּן שְׁלֹמֹה יוֹשֵׁב בָּעֲזָרָה וְאוֹתוֹ עוֹמֵד, כִּי רַק לְמַלְכֵי בֵּית דָּוִד הֻתַּר לָשֶׁבֶת בָּעֲזָרָה, וְאָז יֹאמְרוּ הָעָם שֶׁרְחַבְעָם הוּא הַמֶּלֶךְ וְלֹא הוּא וְיִקְחוּ לוֹ אֶת הַכִּסֵּא!

בִּשְׁבִיל לִשְׁמוֹר עַל כִּסְאוֹ, יָצָר שְׁנֵי מִקְדָּשִׁים לַעֲבוֹדָה זָרָה עִם עֶגְלֵי זָהָב, הֶחֱטִיא אֶת כָּל עַם יִשְׂרָאֵל בָּעֲבוֹדָה זָרָה, בָּדָה

חַגִּים מִלִּבּוֹ שֶׁיַּחְלִיפוּ אֶת סֻכּוֹת וְאֶת פֶּסַח וְשָׁם שׁוֹמְרִים בַּדֶּרֶךְ לִירוּשָׁלַיִם כְּדֵי שֶׁלֹּא יַעֲלוּ לָרֶגֶל וְיִתְחַבְּרוּ לְשִׁבְטֵי יְהוּדָה וּבִנְיָמִין שֶׁנּוֹתְרוּ עֲדַיִן נֶאֱמָנִים לַה' יִתְבָּרַךְ. בִּשְׁבִיל לֹא לְאַבֵּד אֶת הַכִּסֵּא גָּרַם לְאָבְדָנָם שֶׁל עֲשֶׂרֶת הַשְּׁבָטִים ! וְעַד הַיּוֹם יֵשׁ לָנוּ יְרֵבְעָמִים שׁוֹנִים שֶׁבִּשְׁבִיל הַכִּסֵּא יִמְכְּרוּ אֶת כָּל הָעֶקְרוֹנוֹת שֶׁלָּהֶם, וְאֶת עַמָּם וְאֶת עוֹלָמָם הַבָּא, רַק תֵּן לָהֶם לְהִשָּׁאֵר עַל "מַלְכוּתָם".

וְכָךְ הָיָה עִם כָּל מַלְכֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁבָּאוּ אַחֲרָיו, שֶׁלֹּא בִּטְּלוּ אֶת הָעֲגָלִים וְלֹא הֵסִירוּ אֶת הַשּׁוֹמְרִים בַּדֶּרֶךְ לִירוּשָׁלַיִם. עַד שֶׁהִגִּיעַ הַמֶּלֶךְ הָאַחֲרוֹן לְיִשְׂרָאֵל, הוֹשֵׁעַ בֶּן אֵלָה וּבִטֵּל אֶת אוֹתָן מִשְׁמְרוֹת. מִי שֶׁיִּרְצֶה שֶׁיַּעֲלֶה. מָתַי הָיָה הַמַּעֲשֶׂה ? בְּט"ו בְּאָב.

הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב

הַסִּפָּה הָאַחֲרוֹנָה הָיְתָה הַרְבֵּה אַחֲרֵי חֻרְבַּן הַבַּיִת. לְאַחַר כִּשְׁלוֹן הַמֶּרֶד שֶׁל בַּר כּוֹכְבָא, וּנְפִילַת הָעִיר בֵּיתָר, שֶׁהָרוֹמָאִים צָרוּ עָלֶיהָ זְמַן רַב לְהַכְרִיעַ אֶת הַמֶּרֶד הָאַחֲרוֹן שֶׁל הַיְּהוּדִים בַּשִּׁלְטוֹן, הָיָה טֶבַח נוֹרָאִי שֶׁגָּבָה מֵאוֹת אַלְפֵי חֲלָלִים, אֲשֶׁר דָּמָם הַנִּשְׁפָּךְ הִגִּיעַ עַד לְחֹטְמֵיהֶם שֶׁל הַסּוּסִים... הַקַּרְקָעוֹת לֹא הָיוּ צְרִיכִים דִּשּׁוּן לְמֶשֶׁךְ שֶׁבַע שָׁנִים רַק מֵהַדָּם הָרַב שֶׁנִּסְפַּג בָּהֶם... וְכָךְ הָרוֹדָן הַמְּקוֹמִי עָשָׂה מִגּוּפוֹת הַיְּהוּדִים גֶּדֶר חַיָּה לַכֶּרֶם שֶׁלּוֹ, קִילוֹמֶטְרִים עַל קִילוֹמֶטְרִים שֶׁל גּוּפוֹת שֶׁל חַלְלֵי יִשְׂרָאֵל (איכ"ר ב, ד). שֶׁבַע שָׁנִים עָמְדוּ כָּךְ הַגּוּפוֹת וְלֹא הִרְקִיבוּ ! הַגּוֹי רָאָה אֶת הַנֵּס הַזֶּה יוֹם יוֹם 7 שָׁנִים וְלֹא חָזַר בִּתְשׁוּבָה !

נְבוּזַרְאֲדָן שֶׁהָרַג כְּמִלְיוֹן אִישׁ בְּבֵית רִאשׁוֹן וְרָאָה אֶת הַנֵּס שֶׁנַּעֲשָׂה עִם דָּמוֹ שֶׁל זְכַרְיָה הַנָּבִיא, בָּרַח וְהִתְגַּיֵּר (גיטין נז:), וְאִלּוּ זֶה רָאָה נֵס עַל מִלְיוֹן אִישׁ בְּמֶשֶׁךְ 7 שָׁנִים וְלֹא חָזַר ! ה' הֶחְלִיט לֹא לְחַכּוֹת לוֹ יוֹתֵר וְלָקַח אוֹתוֹ לְעוֹלָם שֶׁכֻּלּוֹ רַע.

אֵצֶל הָעַכּוּ״ם הָיְתָה תַּקָּנָה שֶׁבָּרֵגַע שֶׁמֵּת אֶחָד מִשָּׂרֵי הַשִּׁלְטוֹן, כָּל הַגְּזֵרוֹת וְהַתַּקָּנוֹת שֶׁהִתְקִין בְּחַיָּיו בְּטֵלוֹת וּמֵתוֹת עִמּוֹ. וְכָךְ הֵתַר לְהָבִיא לִקְבוּרָה אֶת כָּל הַמֵּתִים. הָיָה זֶה בְּיוֹם ט״ו בְּאָב. שָׁם הִתְקִינוּ רַבָּנָן לְהוֹסִיף לְבִרְכַּת הַמָּזוֹן אֶת הַבְּרָכָה הָרְבִיעִית שֶׁל הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב, ״הַטּוֹב שֶׁלֹּא הִסְרִיחוּ וְהַמֵּטִיב שֶׁהוּבְאוּ לִקְבוּרָה״ (ברכות מח:).

זוֹ הַסִּבָּה שֶׁכְּשֶׁאָדָם שֶׁמְּבָרֵךְ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן וּמִסְתַּפֵּק אִם בֵּרַךְ אוֹ לֹא, לַמְרוֹת שֶׁבִּדֵּרֶךְ כְּלָל כְּשֶׁהַבְּרָכוֹת הֵן מִדְּרַבָּנָן אָמְרִינַן סָפֵק בְּרָכוֹת לְהָקֵל וְלֹא מְבָרֵךְ שׁוּב, בִּבְרִכַּת הַמָּזוֹן שֶׁהִיא מֵהַתּוֹרָה חוֹזֵר וּמְבָרֵךְ מִסָּפֵק, לְמַעַט הַבְּרָכָה הָאַחֲרוֹנָה שֶׁל הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב שֶׁיֵּשׁ אוֹמְרִים שֶׁאֵינוֹ חוֹזֵר כִּי הִיא מִדְּרַבָּנָן. וְלָכֵן רַבָּנָן הִתְקִינוּ עַל הַמְּבָרֵךְ לוֹמַר ״אָמֵן״ אַחֲרֵי הַבְּרָכָה הַשְּׁלִישִׁית שֶׁל בּוֹנֶה יְרוּשָׁלַיִם, שֶׁיֵּדַע שֶׁכָּאן תַּמָּה הַבְּרָכָה מֵהַתּוֹרָה וּמִכָּאן וָהָלְאָה זֶה מִדְּרַבָּנָן (אַבָּל יֹאמַר ״אָמֵן״ בְּלַחַשׁ, שֶׁלֹּא יְזַלְזְלוּ בַּבְּרָכָה הָרְבִיעִית).

אַהֲבָה לְשֵׁם שָׁמַיִם

עַד כָּאן שֵׁשׁ סִבּוֹת מַדּוּעַ ט״ו בְּאָב הוּא יוֹם טוֹב לְיִשְׂרָאֵל. אֲבָל מָה זֶּה קָשׁוּר לְשִׁדּוּכִים? אִם אֲנִי רוֹצֶה לִבְחֹר יוֹם לְ״חַג הָאַהֲבָה״, מַדּוּעַ אֶבְחַר אֶת הַיּוֹם הַזֶּה? וְאִם נִקְרָא אֶת הַמִּשְׁנָה בְּיֶתֶר עִיּוּן, הַתְּמִיהָה גּוֹבֶרֶת שֶׁכֵּן כָּתוּב:

> אָמַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, לֹא הָיוּ יָמִים טוֹבִים לְיִשְׂרָאֵל כַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר בְּאָב וּכְיוֹם הַכִּפּוּרִים, שֶׁבָּהֶן בְּנוֹת יְרוּשָׁלַיִם יוֹצְאוֹת וְגוֹ׳...

מָתַי הָיוּ הַמְּחוֹלוֹת וִירִידֵי הַשִּׁדּוּכִים הָאֵלֶּה? בְּט״ו בְּאָב וּבְיוֹם הַכִּפּוּרִים! גַּם בַּיּוֹם הַקָּדוֹשׁ בְּיוֹתֵר בַּשָּׁנָה הָיָה יָרִיד שֶׁל שִׁדּוּכִים! וְזֶה בִּכְלָל לֹא מוּבָן! יוֹם הַדִּין! קוֹבְעִים אִם יִחְיֶה אוֹ יָמוּת! הוּא אָמוּר לְהִתְחָרֵט עַל כָּל הַחֲטָאִים וְהָעֲוונוֹת שֶׁעָשָׂה,

לְבַקֵּשׁ עוֹד שְׁנַת חַיִּים, 40 יוֹם שֶׁל הֲכָנָה הָיוּ לוֹ לַיּוֹם הַזֶּה: כָּל חֹדֶשׁ אֱלוּל קָם לַסְּלִיחוֹת בְּאֶמְצַע הַלַּיְלָה, רֹאשׁ הַשָּׁנָה כֻּלּוֹ פַּחַד שֶׁלֹּא יוֹדֵעַ מָה גָּזְרוּ עָלָיו, 10 יָמִים נוֹרָאִים בָּהֶם הוּא מְנַסֶּה לְתַקֵּן וּלְשַׁפֵּר אֶת מָה שֶׁחָלִילָה קָבְעוּ עֲבוּרוֹ, מַגִּיעַ לִפְנֵי תְּפִלּוֹת הַמִּנְחָה וְהַנְּעִילָה, וְהִנֵּה יוֹצֵא בַּהַפְסָקָה מִבֵּית הַכְּנֶסֶת,

- ״לְאָן אַתָּה הוֹלֵךְ?״,
- ״לְחַפֵּשׂ לִי שִׁדּוּךְ״!
- ״אַתָּה נוֹרְמָאלִי, בַּיּוֹם הַכִּי קָדוֹשׁ? עַכְשָׁו״?

וְהַתְּשׁוּבָה הִיא: בְּוַדַּאי! אֵצֶל הַגּוֹיִם הַקֶּשֶׁר בֵּין אִישׁ לְאִשָּׁה הוּא גּוּפָנִי בִּלְבַד, פְּרִיצוּת וַעֲרָיוֹת, לָכֵן אַנְשֵׁי הַדָּת שֶׁלָּהֶם אֲמוּרִים לִהְיוֹת פְּרוּשִׁים, הַכֹּמֶר וְהַנְּזִירָה לֹא מִתְחַתְּנִים (לַמְּרוֹת שֶׁמִּשּׁוּם מָה לְיַד כָּל מְנַזֵּר יֵשׁ בָּתֵּי יְתוֹמִים שֶׁאַף אֶחָד לֹא יוֹדֵעַ מֵהֵיכָן הֵם בָּאוּ...), אֲבָל בַּיַּהֲדוּת אֵין פְּרִישׁוּת! קֶשֶׁר בֵּין אָדָם לְאִשְׁתּוֹ הַטָּהוֹרָה וְהַמְּתֻרֶת לוֹ הוּא הַדָּבָר הֲכִי קָדוֹשׁ שֶׁיָּכוֹל לִהְיוֹת.

כְּשֶׁשָּׁרְתָה עַל שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ רוּחַ הַקֹּדֶשׁ וְהוּא רָצָה לִכְתֹּב עַל הַקֶּשֶׁר בֵּין עַם יִשְׂרָאֵל לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הוּא הִמְשִׁיל וְדִמָּה אוֹתוֹ לַקֶּשֶׁר בֵּין אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ, זוֹ מְגִלַּת שִׁיר הַשִּׁירִים. הַגּוֹיִם הַפְּרוּצִים בַּעֲרָיוֹת לֹא הֵבִינוּ אֶת מְגִלַּת שִׁיר הַשִּׁירִים, וְאַף בְּקֶרֶב חֲכָמִים הָיְתָה מַחְלֹקֶת הַאִם מְגִלָּה זוֹ נִכְתְּבָה בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ אוֹ לֹא, עַד שֶׁקָּם רַבִּי עֲקִיבָא וְאָמַר (ידים פ״ג, מ״ה): ״חַס וְשָׁלוֹם לוֹמַר כָּךְ עַל מְגִלָּה זוֹ, כָּל הַסְּפָרִים קֹדֶשׁ וְזֶה קֹדֶשׁ קָדָשִׁים״! אִישׁ וְאִשָּׁה הַנִּשָּׂאִים לְשֵׁם שָׁמַיִם יְכוֹלִים לִהְיוֹת קֹדֶשׁ קָדָשִׁים![33]

---

[33] וְעַכְשָׁו אָנוּ מְבִינִים מַדּוּעַ שְׁמוֹ שֶׁל ״הֶחָג״ הַזֶּה לָקוֹחַ מֵהַגּוֹיִם שֶׁשָּׁרְשׁוֹ טָמֵא, כִּי בַּיַּהֲדוּת אֵין ״חַגִּים״ עַל שֵׁם תַּאֲוֹת בְּהֵמִיּוֹת שֶׁמִּשְׁתַּקֶּפֶת לְאָדָם וּלְבַעֲלֵי הַחַיִּים, אֶלָּא הַשֹּׁרֶשׁ שֶׁל הַיְהוּדִי הוּא בַּקְּדֻשָּׁה, וְלָכֵן ״שִׁיר הַשִּׁירִים״ הוּא קֹדֶשׁ קָדָשִׁים.

וְזוֹ הַסִּבָּה שֶׁדַּוְקָא בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים (שֶׁנֶּחְשָׁב לַיּוֹם הֲכִי קָדוֹשׁ בַּשָּׁנָה) יָצְאוּ לְחַפֵּשׂ שִׁדּוּךְ. הֲרֵי הַגְּמָרָא (יְרוּשַׁלְמִי ביכורים פ״ג ה״ג) אוֹמֶרֶת שֶׁחָתָן מוּחָלִים לוֹ עַל כָּל עֲוונוֹתָיו, וּבְיוֹם הַכִּפּוּרִים שֶׁהוּא מְבַקֵּשׁ סְלִיחָה הוּא מְחַפֵּשׂ לְעַצְמוֹ מִצְווֹת וְזְכֻיּוֹת, הוּא מְחַפֵּשׂ אִשָּׁה שֶׁיּוּכַל לְבַקֵּשׁ מֵה׳ עוֹד שָׁנָה שֶׁיּוּכַל לְהָקִים בָּיִת, לְקַיֵּם מִצְוַת פְּרִיָּה וְרִבְיָה, וּבְרִית מִילָה וּפְדְיוֹן הַבֵּן וְתַלְמוּד תּוֹרָה לַיְלָדִים, כַּמָּה מִצְווֹת הוּא רוֹצֶה לַעֲשׂוֹת...

וְגַם ה׳ צִוָּה (דברים כד, ה): ״נָקִי יִהְיֶה לְבֵיתוֹ שָׁנָה אֶחָת וְשִׂמַּח אֶת אִשְׁתּוֹ אֲשֶׁר לָקָח״, לָקַחְתִּי אִשָּׁה וְאַתָּה ה׳ יִתְבָּרַךְ אָמַרְתָּ שֶׁבְּמֶשֶׁךְ שָׁנָה צָרִיךְ לְהִשָּׁאֵר עִם אִשְׁתּוֹ וּלְשַׂמְּחָהּ, אָז תַּשְׁאִיר אוֹתִי... אִם כָּךְ, וַדַּאי שֶׁיְּחַפֵּשׂ אִשָּׁה בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים, זֶה הַיּוֹם הֲכִי טוֹב לְחַפֵּשׂ אִשָּׁה.

אֲבָל לָמָּה ט״ו בְּאָב? מָה כָּל כָּךְ קָדוֹשׁ בּוֹ? מָה הַקֶּשֶׁר לְזִוּוּג?

אַרְבָּעִים יוֹם לִפְנֵי

כָּתוּב בַּגְּמָרָא (סוטה ב.) שֶׁ-40 יוֹם לִפְנֵי שֶׁנּוֹצַר הַוָּלָד יוֹצֵאת בַּת קוֹל וּמַכְרֶזֶת בַּת פְּלוֹנִי לְפְלוֹנִי, בָּיִת פְּלוֹנִי לְפְלוֹנִי, שָׂדֶה פְּלוֹנִי לְפְלוֹנִי. כְּלוֹמַר עוֹד לֹא נוֹלָד, וּכְבָר אוֹמְרִים לוֹ מִי תִּהְיֶה אִשְׁתּוֹ, אֵיפֹה יָגוּר וּבַמֶּה יַעֲבֹד... אָדָם שֶׁקָּנָה עַכְשָׁו בָּיִת, זֶה לֹא כִּי מָצָא מְצִיאָה בָּעִתּוֹן, אֶלָּא כָּךְ נִגְזַר עָלָיו 40 יוֹם לִפְנֵי שֶׁנּוֹלַד. הֶעֱבוֹדָה שֶׁאַתָּה עוֹבֵד בָּהּ לֹא קְשׁוּרָה לְכָךְ שֶׁאַבָּא שֶׁלְּךָ הוּא גַּם הַבּוֹס... כָּךְ נִקְבַּע 40 יוֹם לִפְנֵי שֶׁנּוֹלַדְתָּ. וְגַם הָאִשָּׁה שֶׁנָּשָׂאתָ אֵינָהּ שִׁדּוּךְ שֶׁל אַחוֹת שֶׁל חָבֵר, אֶלָּא כָּךְ נִקְבַּע 40 יוֹם לִפְנֵי שֶׁנּוֹלַדְתָּ!

זֹאת אוֹמֶרֶת שֶׁ-40 יוֹם לִפְנֵי שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה מַעֲשֶׂה, הוּא כְּבָר גּוֹזֵר שֶׁכָּךְ יִהְיֶה בְּעוֹד 40 יוֹם. וְלָכֵן עוֹשִׂים

הַתָּרַת נְדָרִים 40 יוֹם לִפְנֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה, וּ-40 יוֹם לִפְנֵי יוֹם הַכִּפּוּרִים, שֶׁאִם בְּיָמִים אֵלֶּה סוֹלְחִים לָנוּ וּמְתַקְּנִים אוֹתָנוּ לְפִי הַתְּשׁוּבָה שֶׁאָנוּ אֲמוּרִים לַעֲשׂוֹת, הַמַּחְשָׁבָה עַל כָּךְ הִיא 40 יוֹם קוֹדֵם, וְשָׁם נְבַקֵּשׁ לְהַרְאוֹת שֶׁאָנוּ רוֹצִים לְהַתְחִיל לְתַקֵּן אֶת הַמַּעֲשִׂים שֶׁלָּנוּ

יֵשׁ מַחְלֹקֶת מְפֻרְסֶמֶת בַּגְּמָרָא (ראש השנה י: יא.) בֵּין רַבִּי אֱלִיעֶזֶר לְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ מָתַי נִבְרָא הָעוֹלָם. הַאִם נִבְרָא בְּא׳ בְּתִשְׁרֵי אוֹ בְּא׳ בְּנִיסָן. בַּתּוֹרָה אֵין שֵׁמוֹת לָחֳדָשִׁים אֶלָּא רַק מִסְפָּרִים: הָרִאשׁוֹן, הַשֵּׁנִי, הַשְּׁלִישִׁי. הַשֵּׁמוֹת לָחֳדָשִׁים הִגִּיעוּ מֵהַשָּׂפָה הָאֲרַמִּית רַק לְאַחַר גָּלוּת בָּבֶל. וְלָכֵן כְּשֶׁכְּתוּבִים הַחֳדָשִׁים בַּתּוֹרָה בְּסִפּוּר הַמַּבּוּל בְּמִסְפָּרִים, שֶׁמִּמֶּנּוּ מְנַסִּים לְהַכְרִיעַ הַמַּחֲלֹקֶת לְגַבֵּי זְמַן בְּרִיאַת הָעוֹלָם, חוֹלְקִים רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ הַאִם הַחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי הוּא חֶשְׁוָן אוֹ אִיָּר וְכוּ׳. לַהֲלָכָה נִקְבָּע כִּי אֶת חִשּׁוּבֵי הַשָּׁנִים וְהַתְּקוּפוֹת יֵעָשׂוּ לְפִי א׳ בְּתִשְׁרֵי.

הָעוֹלָם נִבְרָא בְּשִׁשָּׁה יָמִים, וְהַמְּפָרְשִׁים עוֹמְדִים עַל הַנְּקֻדָּה שֶׁהַמַּחְלֹקֶת לֹא הָיְתָה הַאִם הַיּוֹם הָרִאשׁוֹן שֶׁל בְּרִיאַת הָעוֹלָם הָיָה בְּא׳ בְּתִשְׁרֵי אוֹ בְּא׳ בְּנִיסָן, אֶלָּא נֶחְלְקוּ הַאִם הַיּוֹם הַשִּׁשִּׁי שֶׁל בְּרִיאַת הָעוֹלָם שֶׁבּוֹ נִבְרָא הָאָדָם הָיָה בְּא׳ בְּתִשְׁרֵי אוֹ בְּא׳ בְּנִיסָן. כִּי לַמְרוֹת שֶׁהָאָדָם נִבְרָא בַּיּוֹם הַשִּׁשִּׁי, וְהָעוֹלָם הָיָה קַיָּם חֲמִשָּׁה יָמִים קוֹדֵם לָכֵן, הָעוֹלָם נִבְרָא עֲבוּר הָאָדָם וְאֵין לוֹ חֲשִׁיבוּת בִּפְנֵי עַצְמוֹ, כְּפִי שֶׁאָמְרוּ חַזַ״ל (סנהדרין לז.) כִּי הָאָדָם נִבְרָא יְחִידִי כְּדֵי שֶׁיִּלְמַד כָּל אִישׁ לוֹמַר: ׳בִּשְׁבִילִי נִבְרָא הָעוֹלָם׳ - בִּשְׁבִיל הָאָדָם, וְלָכֵן מִבְּחִינַת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בְּרִיאַת הָעוֹלָם הִיא לְמַעֲשֶׂה בְּרִיאַת הָאָדָם וְלֹא רֶגַע לִפְנֵי, וְאַף עַל פִּי שֶׁנִּבְרְאוּ כְּבָר הַמְּאוֹרוֹת וְהַיָּם וְהַיַּבָּשָׁה וּבַעֲלֵי הַחַיִּים וְכוּ׳.

וְאִם נִקְבַּע שֶׁהָעוֹלָם נִבְרָא בְּא׳ בְּתִשְׁרֵי, הַכַּוָּנָה שֶׁהָאָדָם נִבְרָא בְּא׳ בְּתִשְׁרֵי (וְהַדָּבָר רָמוּז בַּמִּילָה ״בְּרֵאשִׁית״ שֶׁהִיא אוֹתִיּוֹת **א׳ בְּתִשְׁרֵי**). אָז אִם הָאָדָם נִבְרָא בְּא׳ בְּתִשְׁרֵי, וְהוּא נִבְרָא בַּיּוֹם הַשִּׁשִּׁי לַבְּרִיאָה, הֲרֵי שֶׁהַיּוֹם הָרִאשׁוֹן לַבְּרִיאָה הָיָה 5 יָמִים קוֹדֵם. נִמְצָא שֶׁה׳ יִתְבָּרַךְ הֵחֵל אֶת בְּרִיאַת הָעוֹלָם בְּכ״ה בֶּאֱלוּל[34].

וּכְבָר אָמַרְנוּ שֶׁהַמַּחְשָׁבָה לַעֲשׂוֹת (הַתְּכְנוּן) קוֹדֵם 40 יוֹם לְמַעֲשֶׂה עַצְמוֹ, וְאִם הָעוֹלָם נִבְרָא בְּכ״ה בֶּאֱלוּל, הֲרֵי שֶׁהַדָּבָר עָלָה בְּמַחֲשַׁבְתּוֹ שֶׁל ה׳ יִתְבָּרַךְ 40 יוֹם קוֹדֵם, שֶׁזֶּה... ט״ו בְּאָב! זֶה הַיּוֹם שֶׁבּוֹ עָלָה בְּמַחֲשַׁבְתּוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לִבְרֹא אֶת הָעוֹלָם.

וְאִם אָנוּ אוֹמְרִים שֶׁיּוֹם הַכִּפּוּרִים הוּא יוֹם שֶׁל סְלִיחָה וּמְחִילַת דִּינִים, הֲרֵי רָאִינוּ לְעֵיל כִּי ט״ו בְּאָב הוּא יוֹם שֶׁל בִּטּוּל גְּזֵרוֹת (עַל מְתֵי דּוֹר מִדְבָּר, עַל הַשְּׁבָטִים לְבוֹא זֶה בָּזֶה, עַל שִׁבְט בִּנְיָמִין לָבוֹא בַּקָּהָל, עַל הָעֲלָיָה לִירוּשָׁלַיִם, עַל קְבִירַת הֲרוּגֵי בֵּיתָר). גַּם מָה שֶׁנִּגְזַר מִשָּׁמַיִם יָכוֹל לְהִתְבַּטֵּל בְּיוֹם זֶה! לָכֵן זֶה יוֹם מְאֹד מְסֻגָּל.

וּמִכַּיָּן שֶׁזִּוּוּגוֹ שֶׁל אָדָם נִגְזַר מִשָּׁמַיִם, הֲרֵי שֶׁזֶּה יוֹם שֶׁמּוֹעִיל מְאֹד לְזִיווּגִים. כִּי זֶה יוֹם הַקָּשׁוּר לְתִכְנוּן בְּרִיאַת הָעוֹלָם. אִם הָאָדָם הוּא עוֹלָם קָטָן הֲרֵי כָּאן עוֹלָה בַּתִּכְנוּן גּוֹרָלֵנוּ, וְיִשְׂרָאֵל לֹא נִקְרָא אָדָם עַד שֶׁהוּא מִתְחַתֵּן, וְזוֹ הַסִּבָּה שֶׁבִּשְׁתַּיִם מִשֶּׁבַע הַבְּרָכוֹת שֶׁל הֶחָתָן מְבָרְכִים וְחוֹתְמִים ״יוֹצֵר הָאָדָם״, כָּאן הוּא נוֹצַר לְאָדָם שָׁלֵם בֶּאֱמֶת, וְלֹא חֲצִי נְשָׁמָה, כְּפִי שֶׁהָיָה בְּרַוָּקוּתוֹ.

---

[34] מִכָּאן מְקוֹר הַמִּנְהָג שֶׁהֵחֵל מִיּוֹם כ״ה בֶּאֱלוּל וְעַד ב׳ בְּתִשְׁרֵי קוֹרְאִים כָּל יוֹם בְּפָרָשַׁת בְּרֵאשִׁית אֶת הַבְּרִיאָה שֶׁל אוֹתוֹ יוֹם.

כָּל הַמְּבַקֵּשׁ רַחֲמִים עַל חֲבֵרוֹ

יֵשׁ הַיּוֹם הַרְבֵּה בִּלְבּוּל, עִכּוּבִים בַּזִּוּוּג, אֲנָשִׁים מְחַפְּשִׂים בֶּן זוּג מִכָּל הַסִּבּוֹת הֲלֹא נְכוֹנוֹת. לְכָל אֶחָד יֵשׁ חָבֵר אוֹ קָרוֹב שֶׁמַּגִּיעִים כְּבָר לְגִיל 30 אוֹ 40, שֶׁנּוֹתְרוּ רַוָּקִים, וְכוֹאֵב הַלֵּב. וְאָנוּ רוֹצִים לַעְזוֹר אֲבָל הֵם עֲדַיִן בַּקַּטְנוּנִיּוּת שֶׁלָּהֶם, כָּל אֶחָד חוֹשֵׁב שֶׁהוּא בַּקְבּוּק יַיִן שֶׁמַּשְׁבִּיחַ עִם הַשָּׁנִים, וְלֹא יוֹדֵעַ שֶׁאִם נִכְנַס בַּיַּיִן רוּחַ אָז הוּא מַחְמִיץ... וְהֵם מַעֲלִים אֶת מְחִירָם "בְּגִיל 20 לֹא הִתְפַּשַּׁרְתִּי, אֲנִי אֶתְפַּשֵּׁר בְּגִיל 40"? וְנִשְׁאָרִים לְבַד... צָרִיךְ לְהָסִיט אוֹתָם חֲזָרָה לַדֶּרֶךְ הַנְּכוֹנָה, לִדְחֹף אוֹתָם בְּכֹחַ אִם צָרִיךְ.

וְשָׁוֶה לָנוּ לְהִתְאַמֵּץ עֲבוּרָם וּלְהִתְפַּלֵּל עֲלֵיהֶם, שֶׁאָמְרוּ חַז"ל (בבא קמא צב.): "כָּל הַמְּבַקֵּשׁ רַחֲמִים עַל חֲבֵרוֹ וְהוּא צָרִיךְ לְאוֹתוֹ דָּבָר, הוּא נַעֲנֶה תְּחִלָּה"! כָּל הַמִּתְפַּלֵּל עַל חֲבֵרוֹ, נַעֲנֶה קוֹדֶם. וְהַגָּאוֹן הָרַב חַיִּים סוֹפֵר זַצַ"ל הֵבִיא בְּסִפְרוֹ "כַּף הַחַיִּים" (סי' תקעז ס"ק ד) בְּשֵׁם הָחִיד"א (בספרו "ברית עולם") שֶׁכָּל הַמִּתְפַּלֵּל עַל אֲחֵרִים בְּשָׁעַת צָרָה, כְּשֶׁתִּהְיֶה לוֹ צָרָה אֲזַי מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת מִתְפַּלְּלִים עָלָיו!

מְסַפְּרִים עַל הַגָּאוֹן הָרַב יְחֶזְקֵאל לְוִינְשְׁטֵיְן זָצוּק"ל, הַמַּשְׁגִּיחַ בִּישִׁיבַת פּוֹנֶיבֶז' הַמְּהֻלֶּלֶת, שֶׁנִּפְטַר מִמַּחֲלָה לֹא יְדוּעָה, וְהָרוֹפְאִים לֹא יָדְעוּ מָה לַעֲשׂוֹת, עַד שֶׁדַּעַךְ וְנִפְטָר אֶל מוּל עֵינֵיהֶם.

פַּנּוּ הַתַּלְמִידִים לַגָּאוֹן הָרַב שָׁךְ זָצוּק"ל, רֹאשׁ הַיְשִׁיבָה, וְתָהוּ מַדּוּעַ נִפְטַר הַמַּשְׁגִּיחַ בְּצוּרָה כָּזוֹ מִמַּחֲלָה שֶׁלֹּא יָדְעוּ לְאַבְחֵן אוֹתָהּ וּלְטַפֵּל בָּהּ? וְעָנָה לָהֶם הָרַב שָׁךְ, שֶׁכֵּיוָן שֶׁכָּל מִי שֶׁהָיָה לוֹ חָבֵר אוֹ קָרוֹב חוֹלֶה שֶׁצָּרִיךְ תְּפִלּוֹת, הָיוּ נִגָּשִׁים אֵלָיו שֶׁיַּעֲתִיר עֲלֵיהֶם בִּתְפִלּוֹת, נִמְצָא שֶׁבְּמַהֲלָךְ הַשָּׁנִים הָרַב

לְוִוינְשְׁטַיְין הִתְפַּלֵּל מִקִּירוֹת לִבּוֹ עַל כָּל מִינֵי הַמַּחֲלוֹת הַיְדוּעִים לָאָדָם. וְכֵיוָן שֶׁכָּל הַמִּתְפַּלֵּל עַל חֲבֵרוֹ נַעֲנָה קוֹדֵם (וּמַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת מִתְפַּלְּלִים עָלָיו), נִמְצָא שֶׁמְּשַׁמְּמִים חִסְנוֹ אוֹתוֹ נֶגֶד כָּל אוֹתָן מַחֲלוֹת... אָז כְּשֶׁהִגִּיעַ זְמַנּוֹ הָיָה צָרִיךְ לְהַמְצִיא מַחֲלָה שֶׁלֹּא קַיֶּמֶת וְלֹא הִתְפַּלֵּל עָלֶיהָ רַק כְּדֵי לָקַחַת אוֹתוֹ...

כָּל הַמִּתְפַּלֵּל עַל חֲבֵרוֹ נַעֲנָה קוֹדֵם! יֵשׁ הַרְבֵּה רַוָּקִים שֶׁמְּחַפְּשִׂים סְגוּלָה לְשִׁדּוּךְ, הוֹלְכִים לַעֲמוּקָה, קוֹנִים טַלִּית לֶחָתָן הַמִּיָּעָד, טַבַּעַת לַכַּלָּה שֶׁעוֹד לֹא בָּאָה, וְהַסְּגֻלָּה הָאֲמִתִּית הִיא שֶׁאִם יֵשׁ לְךָ עוֹד חָבֵר רַוָּק תִּדְאַג לוֹ. דְּאַג לוֹ וְיִדְאֲגוּ לְךָ. מִישֶׁהִי שֶׁפָּגַשְׁתָּ בְּשִׁדּוּךְ וְלֹא מָצְאָה חֵן בְּעֵינֶיךָ, אֲבָל יְכוֹלָה לְהַתְאִים לַחֲבֵרְךָ, חַבֵּר בֵּינֵיהֶם. אַל תַּשְׁלִיךְ אֶבֶן לִבְאֵר שֶׁאֲחֵרִים יְכוֹלִים לִשְׁתּוֹת מִמֶּנָּה. הִתְפַּלְּלוּ אֶחָד עַל הַשֵּׁנִי.

סְגוּלָה לְשִׁדּוּךְ הִיא לְשַׁדֵּךְ אֲחֵרִים. סְגוּלָה לִישׁוּעוֹת רַבּוֹת וּבְרָכָה מֵהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, הִיא שִׁדּוּךְ שֶׁל אֲנָשִׁים מְבֻגָּרִים. פְּנוּיִם וּפְנוּיוֹת הַנּוֹשְׁקִים לְ-40 וּ-50, שִׁדּוּךְ שֶׁלָּהֶם יָכוֹל לַחְסֹךְ לָנוּ נְסִיעוֹת לְהַרְבֵּה קִבְרוֹת צַדִּיקִים וַחֲצֵרוֹת שֶׁל רַבָּנִים... זוֹ מִצְוָה שֶׁקָּשֶׁה לַעֲשׂוֹתָהּ וּשְׂכָרָהּ בְּצִדָּהּ.

לְמִי שֶׁמְּחַפֵּשׂ סְגוּלוֹת לִישׁוּעוֹת, בִּמְקוֹם לָלֶכֶת לְכָל מִינֵי בַּאבוֹת וְלִקְנוֹת "מַפְתֵּחַ הַפַּרְנָסָה" שֶׁמְּפַרְנֵס אֶת הַמּוֹכְרִים בִּלְבַד, שֶׁיִּקַּח עַל עַצְמוֹ אֶת הַמְּשִׁימָה הַזּוֹ. יֵשׁ לְךָ בֶּן דּוֹד אוֹ חָבֵר בְּגִיל מְבֻגָּר וְהוּא עֲדַיִן פָּנוּי תַּתְחִיל לִדְאֹג לוֹ.

יֵשׁ לְיַשֵּׁר לָהֶם אֶת הָרֹאשׁ, "עַל מָה אַתָּה מְבַזְבֵּז אֶת זְמַנְךָ? מָה אַתָּה מְחַפֵּשׂ יוֹפִי? כֶּסֶף? אֵלֶּה דְּבָרִים חוֹלְפִים! מָה תַּעֲשׂוּ כְּשֶׁתַּעֲלוּ בַּמִּשְׁקָל וּתְפֻטְרוּ מֵעֲבוֹדָה, תִּתְגָּרְשׁוּ"? אִם עַל זֶה בּוֹנִים זוּגִיּוֹת, הַבִּנְיָן נֶהֱרָס עוֹד לִפְנֵי שֶׁהוּא נִבְנָה, זֶה כְּמוֹ לְתַכְנֵן בְּנַיִת גּוֹרֵד שְׁחָקִים עַל חוֹל טוֹבְעָנִי.

פַּעַם הִשְׁתַּדְּכוּ לְשֵׁם שָׁמַיִם. כָּל כָּךְ לְשֵׁם שָׁמַיִם עַד שֶׁחִפְּשׂוּ אֶת הַשִּׁדּוּךְ בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים לִפְנֵי תְּפִילַת הַנְּעִילָה ! סִפֵּר לִי חָבֵר שֶׁסָּבוֹ שֶׁחַי בְּלוּב, סִפֵּר לוֹ כִּי אֵצֶל הַיְּהוּדִים בְּעִירוֹ הָיָה מִנְהָג שֶׁבְּמוֹצָאֵי אֶחָד הַחַגִּים הָרָוָקוֹת הָיוּ עוֹמְדוֹת בְּפֶתַח הַבַּיִת וְהָרָוָקִים הָיוּ עוֹבְרִים מִשָּׁם, וּמִי שֶׁמְּצָאָהּ חֵן בְּעֵינָיו הָיָה נִכְנָס אֶל בֵּיתָהּ, שָׁם יָשַׁב אָבִיהָ בַּסָּלוֹן וְהָיָה מְנַסֶּה לִסְגּוֹר עִמּוֹ אֶת הַשִּׁדּוּךְ, מִבְּלִי לְהַחְלִיף מִילָה עִם הָעַלְמָה... לְשֵׁם שָׁמַיִם ! וּרְאוּ רַק בְּרָכָה !

מִי שֶׁעוֹשֶׂה לְשֵׁם שָׁמַיִם לֹא מַפְסִיד ! רַק בְּרָכָה ! יְהִי רָצוֹן שֶׁנְּנַצֵּל אֶת הָאוֹרוֹת שֶׁל ט״ו בְּאָב לְהִתְפַּלֵּל לְבַטֵּל גְּזֵרוֹת, וְלֹא רַק עַל עַצְמֵנוּ, אֶלָּא עַל חֲבֵרֵנוּ ! וְנִזְכֶּה כֻּלָּנוּ לְכָל הַיְשׁוּעוֹת, כִּי בַּיּוֹם הַזֶּה שֶׁל ט״ו בְּאָב עָלְתָה בְּרִיאַת הָעוֹלָם בְּמַחֲשַׁבְתּוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וּדְבָרִים שֶׁעוֹלִים בַּמַּחְשָׁבָה בְּיוֹם זֶה נִגְזָרִים אַחַר כָּךְ בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה וּבְיוֹם הַכִּפּוּרִים, וּבְעִקָּר זִוּוּגוֹ שֶׁל אָדָם, שֶׁאָז הוּא נֶהְפַּךְ לְאָדָם שָׁלֵם. זֶה יוֹם בּוֹ צְרִיכִים מְעַכְּבֵי הַשִּׁדּוּךְ לַעְזוֹר זֶה לָזֶה, וַאֲנַחְנוּ לָהֶם, וּבְכָךְ לְהָבִיא לִישׁוּעוֹת וּלְזָרֵז אֶת בּוֹא הַגְּאוּלָה הַשְּׁלֵמָה.

אלול

עַל מָה הַמּוּעָקָה?

חֹדֶשׁ אֱלוּל הֶיָדוּעַ כְּחֹדֶשׁ הָרַחֲמִים וְהַסְּלִיחוֹת הוּא בְּעֶצֶם הֶכָנָה אֲרֻכָּה לְיוֹם אֶחָד גּוֹרָלִי שֶׁמַּגִּיעַ בְּסוֹפוֹ, וְהוּא רֹאשׁ הַשָּׁנָה. בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה נִדּוֹן הָעוֹלָם כֻּלּוֹ, הָאֲנָשִׁים, בַּעֲלֵי הַחַיִּים, הַצּוֹמֵחַ וְהַדּוֹמֵם, הַכֹּל מֻכְרָע בַּיּוֹם הַזֶּה. אֲבָל רֻבּוֹ כְּכֻלּוֹ שֶׁל הָעוֹלָם לֹא יוֹדֵעַ וְלֹא מִתְיַחֵס אֶל הַיּוֹם הַזֶּה, אַף עַל פִּי שֶׁחַיֵּי הַכֹּל תְּלוּיִים בּוֹ. לֹא רָאִינוּ סוּס מִתְעַטֵּף בְּטַלִּית לִפְנוֹת בֹּקֶר וְרָץ לְבֵית הַכְּנֶסֶת לַסְּלִיחוֹת שֶׁל אַשְׁמוֹרֶת הַבֹּקֶר... הַיּוֹם הַגּוֹרָלִי בְּיוֹתֵר לְכָל הָעוֹלָמוֹת חוֹמֵק כְּמַעַט לְכֻלָּם בֵּין הָאֶצְבָּעוֹת.

אֶת הַזְּכוּת לָדַעַת שֶׁיֵּשׁ בְּכָלָל יוֹם כָּזֶה הַנִּקְרָא "רֹאשׁ הַשָּׁנָה" בּוֹ דָּנִים אֶת כָּל הָעוֹלָם וּמָתַי הוּא חָל, בָּחַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְשַׁתֵּף רַק עִם אֻמָּה אַחַת, כַּאֲשֶׁר גַּם בְּתוֹכָהּ יֵשׁ לֹא מְעַטִּים

שֶׁהֵם בְּעַצְמָם לֹא מְבִינִים אֶת חֲשִׁיבוּת הַיּוֹם הַזֶּה, וְנִמְצָא שֶׁמִּי שֶׁבֶּאֱמֶת מֵבִין מָה קוֹרֶה בַּיּוֹם הַזֶּה וְיָכוֹל לְהִתְכּוֹנֵן אֵלָיו כָּרָאוּי הוּא פְּסִיק אֶחָד מִתּוֹךְ סַךְ הָאֱנוֹשׁוּת וְהַנִּדּוֹנִים בַּיּוֹם הַזֶּה, קָמְצוּץ שֶׁל אֲנָשִׁים שֶׁזָּכוּ לְהָבִין אֶת הַחֲשִׁיבוּת וְכֹבֶד הָאַחֲרָיוּת שֶׁל הַיָּמִים הַגְּדוֹלִים הָאֵלֶּה.

כַּאֲשֶׁר אַבְרָהָם אָבִינוּ הָלַךְ לַעֲקֹד אֶת יִצְחָק וְלָקַח עִמּוֹ אֶת יִשְׁמָעֵאל בְּנוֹ וֶאֱלִיעֶזֶר עַבְדּוֹ, הוּא עָלָה לָהָר רַק עִם בְּנוֹ יִצְחָק וְלָהֶם אָמַר (בראשית כב, ה): "שְׁבוּ לָכֶם פֹּה עִם הַחֲמוֹר", וְדָרְשׁוּ חֲזַ"ל (יבמות סב.): "עַם הַדּוֹמֶה לַחֲמוֹר", אַךְ אֵין הַכַּוָּנָה שֶׁאֻמּוֹת הָעוֹלָם הוֹלְכוֹת עַל אַרְבַּע וְאוֹכְלוֹת חָצִיר (לְמֵרוֹת שֶׁבְּכַמָּה תֻּכְנִיּוֹת טֶמְפֶּלְוִיזְיָה בָּאַרְצוֹת הַבְּרִית "אֲנָשִׁים" עָשׂוּ וְאָכְלוּ דְּבָרִים גְּרוּעִים יוֹתֵר בִּשְׁבִיל כֶּסֶף), אֶלָּא הַכַּוָּנָה שֶׁלְּמֵרוֹת שֶׁיֵּשׁ לְרַבִּים מֵהֶם אִינְטֶלִיגֶנְצְיָה גְּבוֹהָה הַמִּתְבַּטֵּאת בְּפִתּוּחִים וְחִדּוּשִׁים בָּעוֹלָם הַזֶּה, בִּמְכוֹנוֹת וּמַכְשִׁירִים, בִּתְרוּפוֹת וַחֲלָלִיּוֹת לֶחָלָל הַחִיצוֹן, בְּסוֹפוֹ שֶׁל דָּבָר כָּל הַהַשְׁפָּעָה שֶׁלָּהֶם נָעָה רַק בָּעוֹלָם הַזֶּה, וּבָזֶה אֵינָם נִבְדָּלִים מֵהַחֲמוֹר שֶׁגַּם הוּא חַי רַק בָּעוֹלָם הַזֶּה, אוֹכֵל שׂוֹתֶה יָשֵׁן וּמֵת וְלֹא מַשְׁפִּיעַ כְּלוּם בְּעוֹלָמוֹת עֶלְיוֹנִים, וְגַם הַחֲמוֹר לֹא מִתְפַּלֵּל בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה...

אֲבָל לַיְּהוּדִי יֵשׁ נְשָׁמָה, הוּא מְחֻבָּר לְעוֹלָמוֹת עֶלְיוֹנִים, יֵשׁ לוֹ חֵלֶק חָשׁוּב בַּיּוֹם הַזֶּה שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה עַד שֶׁהוּא זָקוּק לְ-30 יוֹם שֶׁל הַכָנָה רַק לְהִתְעוֹרֵר. אַנְשֵׁי מַעֲשֶׂה מִתְעוֹרְרִים כְּבָר בְּי"ז בְּתַמּוּז, 3 חֳדָשִׁים קוֹדֶם לָכֵן, וְרוֹמְזִים זֹאת בַּשֵּׁם תַּמּוּ"ז שֶׁהֵם רָאשֵׁי תֵּבוֹת **זְמַנִּי תְּשׁוּבָה מְמַשְׁמְשִׁים וּבָאִים**, וְאַחֲרָיו חֹדֶשׁ אַב שֶׁהוּא רָאשֵׁי תֵּבוֹת שֶׁל **אֱלוּל בָּא**, וְחֹדֶשׁ אֱלוּל עַצְמוֹ הוּא רָאשֵׁי תֵּבוֹת שֶׁל הַפָּסוּק **אֲנִי לְדוֹדִי וְדוֹדִי לִי**, וְכָךְ חֳדָשִׁים

תַּמּוּז-אַב-אֱלוּל הֵם כֻּלָּם מְכֻוָּנִים לְיוֹם יָחִיד וּמְיֻחָד שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה, כָּל כָּךְ הַרְבֵּה הֲכָנוֹת לְיוֹם אֶחָד וְיָחִיד, יוֹם גּוֹרָלִי.

פָּגָשְׁתִּי יְהוּדִי שׁוֹמֵר תּוֹרָה וּמִצְווֹת שֶׁאָמַר לִי כִּי בְּכָל שָׁנָה הוּא תָּמִיד חָשׁ בְּמוּעָקָה בִּשְׁתֵּי תְּקוּפוֹת בַּשָּׁנָה, בִּימֵי בֵּין הַמְּצָרִים וּמֵרֹאשׁ חֹדֶשׁ אֱלוּל וְעַד יוֹם הַכִּפּוּרִים. כְּשֶׁאָמַר לִי דְּבָרִים אֵלּוּ, אָזְנִי צָרְמָה בְּשֶׁל הַהַשְׁוָאָה בֵּין שְׁתֵּי תְּקוּפוֹת אֵלּוּ.

בִּתְקוּפַת בֵּין הַמְּצָרִים אָדָם אָמוּר לְהַרְגִּישׁ מוּעָקָה. בַּיָּמִים הָהֵם בַּזְּמַן הַזֶּה חָרְבוּ לָנוּ בָּתֵּי הַמִּקְדָּשׁ, הֻגְלֵנוּ מֵאַרְצֵנוּ, סָבָלְנוּ תֹּפֶת וְעִנּוּיִים מִדֵּי קַלְגָּסִים אַכְזָרִיִּים, וּבְמֶשֶׁךְ מֵאוֹת בַּשָּׁנִים נִמְשְׁכוּ אֶל עַמֵּנוּ עוֹד מַרְעִין בִּישִׁין דַּוְקָא בַּתַּאֲרִיכִים אֵלּוּ. לָכֵן אֲנָשִׁים שֶׁיֵּשׁ לָהֶם נְשָׁמָה בְּקִרְבָּם וּמְבִינִים מָה אִבְּדוּ, יֵשׁ מוּעָקָה בַּיָּמִים הָאֵלֶּה.

אֲבָל לְהַרְגִּישׁ מוּעָקָה בֶּאֱלוּל? דַּוְקָא אֵלֶּה שֶׁרְחוֹקִים מִתּוֹרָה וּמִצְווֹת וְלֹא מְבִינִים כְּלָל מֻחְשִׁיבוּת הַיּוֹם הַזֶּה, הֵם טוֹעִים לַחְשֹׁב שֶׁהֵם מְאַשְּׁרִים וְשֶׁזֶּה זְמַן טוֹב לַעֲשׂוֹת טִיּוּלִים לְחוּץ לָאָרֶץ עִם טֶמְאַת אֶרֶץ הָעַמִּים, וְאִלּוּ אֵלֶּה שֶׁאֲמוּרִים לְהָבִין וּלְהַכִּיר בַּחֲשִׁיבוּת שֶׁל הַיָּמִים הָאֵלֶּה וּבִגְדֻלָּתָם, הֵם מַרְגִּישִׁים מוּעָקָה וְצַעַר? הַמְּצִיאוּת מְחַיֶּבֶת שֶׁהַדָּבָר יִהְיֶה הָפוּךְ!

לֹא לִהְיוֹת סוּסִים

אִם יָבוֹא אָדָם שֶׁרָחוֹק מִתּוֹרָה וּמִצְווֹת וְיֹאמַר לָנוּ: "מַדּוּעַ צָרִיךְ אֶת רֹאשׁ הַשָּׁנָה, הֲרֵי הִנֵּה אֲנִי לֹא קוֹרֵא וְלֹא מִתְפַּלֵּל וְלֹא שׁוֹמֵעַ תְּקִיעַת שׁוֹפָר, וּבָרוּךְ הַשֵּׁם סוֹחֲבִים עוֹד שָׁנָה, וְהִנֵּה לֹא נִרְשַׁמְתִּי בְּסִפְרֵי מֵתִים וַאֲפִילּוּ עָשִׂיתִי קְצָת רְוָחִים הַשָּׁנָה וְקָנִיתִי אוֹטוֹ חָדָשׁ, אָז לָמָּה צָרִיךְ רֹאשׁ הַשָּׁנָה"?

נַעֲנֶה לוֹ שֶׁהַמְּצִיאוּת הִיא שׁוֹנָה מֵהֶבָּנָתוֹ, שֶׁכֵּן גַּם הַסּוּס לֹא מִתְפַּלֵּל וְגַם לוֹ נָתְנוּ עוֹד שְׁנַת חַיִּים כִּי יֵשׁ לוֹ הַשְׁגָּחָה כְּלָלִית שֶׁל בְּהֵמוֹת, אָז אֵין מָה לִשְׁמוֹחַ מִכָּךְ שֶׁלֹּא מִתְפַּלְּלִים וְלֹא עוֹשִׂים דָּבָר מְיֻחָד בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה וּבְכָל זֹאת מַמְשִׁיכִים לִחְיוֹת, כִּי אֲנָשִׁים כָּאֵלֶּה קִבְּלוּ מֵה' מַתָּנַת חֶסֶד שֶׁל סוּסִים...

כָּל הַחָכְמָה שֶׁלָּנוּ הִיא לָנוּעַ מֵעֵבֶר לַמִּישׁוֹר בּוֹ אָנוּ נָעִים בָּעוֹלָם הַזֶּה. כְּשֶׁאֲנַחְנוּ בָּאִים לְהִתְפַּלֵּל וּלְהִתְכּוֹנֵן, וּמְשְׁתַּתְּפִים בַּסְּלִיחוֹת, אֲנַחְנוּ מְבַקְּשִׁים לְהַגִּיעַ לְרֹאשׁ הַשָּׁנָה בְּדַרְגָּה רוּחָנִית גְּבוֹהָה יוֹתֵר, כִּי אֲנַחְנוּ מְבַקְּשִׁים לַעֲשׂוֹת מַשֶּׁהוּ מֵעֵבֶר לַמִּישׁוֹר הַזֶּה, לֹא רוֹצִים לִהְיוֹת עִם הַדְּוֹמָה לַחֲמוֹר, רוֹצִים לְהַרְגִּישׁ בְּהַשְׁגָּחָה הַפְּרָטִית הַשְּׁמוּרָה לְעוֹבְדֵי ה'.

בָּעוֹלָם הַזֶּה כָּל אָדָם חַי וּפוֹעֵל בְּמָקוֹם שֶׁיִּעֵד לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. אֶחָד יָכוֹל לִהְיוֹת מְנַהֵל חֶבְרָה שֶׁמַּרְוִיחַ 300 אֶלֶף בְּחֹדֶשׁ, וְאַחֵר יָכוֹל לִהְיוֹת מֻבְטָל אוֹ עוֹבֵד 3 מִשְׁרוֹת מְלֵאוֹת וְ"לֹא סוֹגֵר" אֶת הַחֹדֶשׁ, כָּל אֶחָד בַּמָּקוֹם שֶׁהִגְדִּירוּ לוֹ, וְלֹא תָּמִיד הוּא יָכוֹל לַעֲבוֹר לְמָקוֹם אַחֵר גַּם אִם יִרְצֶה.

יֵשׁ אָמְנָם סִפּוּרֵי הַצָּלָחָה עַל עֲנִיִּים שֶׁהָפְכוּ לְמִלְיוֹנֵרִים, אֲבָל עַל כָּל עָנִי כָּזֶה יֵשׁ מִלְיוֹנִים אֲחֵרִים שֶׁנִּשְׁאֲרוּ בְּדִיּוּק אוֹתוֹ דָּבָר מִבְּחִינָה גַּשְׁמִית, לֹא עָלוּ וְלֹא יָרְדוּ. מֵהַבְּחִינָה הַזּוֹ אֶפְשָׁר לְחַלֵּק אֶת הָעוֹלָם הַגַּשְׁמִי לְכַמָּה קְבוּצוֹת, וְרוֹב הָאֲנָשִׁים יָנוּעוּ בְּתוֹךְ הַקְּבוּצָה שֶׁלָּהֶם וְיַהַפְכוּ לְעוֹד אֶחָד מִתּוֹךְ הֶהָמוֹן, חַסְרֵי יְחוּדִיּוּת וַחֲשִׁיבוּת.

כָּל זֶה הוּא בַּמִּישׁוֹר הַגַּשְׁמִי. אֲבָל בְּרוּחָנִיּוּת אַף אֶחָד לֹא יָכוֹל לַעֲשׂוֹת אֶת הַתַּפְקִיד שֶׁלָּנוּ, יֵשׁ לָנוּ חֵלֶק חִיּוּנִי בַּמַּעֲרֶכֶת וְאֵין לָנוּ תַּחֲלִיף. יוֹם הַהֻלֶּדֶת שֶׁל הַיְהוּדִי הוּא תַּאֲרִיךְ מְיֻחָד, כִּי

בַּיּוֹם הַזֶּה הֶחְלִיט הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כִּי הָעוֹלָם כְּבָר לֹא יָכוֹל לְהַמְשִׁיךְ אֶת תְּקוּנוֹ בִּלְעֲדֵי אוֹתוֹ יְהוּדִי. הַבְּעָיָה הִיא שֶׁאָנוּ לֹא רוֹאִים אֶת הַחֵלֶק הָרוּחָנִי שֶׁל עֲבוֹדָתֵנוּ. וְכָךְ אָנוּ גַּם לֹא רוֹאִים אֶת הַחֵלֶק הָרוּחָנִי הָאַדִּיר שֶׁל הַיָּמִים הַקְּדוֹשִׁים הָאֵלּוּ שֶׁלִּפְנֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה, וְלָכֵן יְכוֹלָה לְהִוָּצֵר מְצִיאוּת מְעֻוָּתֶת שֶׁאָנוּ אַף נָחוּשׁ מוּעָקָה.

וַאֲנַחְנוּ גַּם נִצָּפֶּה שֶׁיָּבִינוּ אוֹתָנוּ שֶׁאָנוּ חָשִׁים מוּעָקָה. הֲרֵי יֵשׁ לָנוּ מִשְׁפָּט, זֶה יוֹם הַדִּין, כָּל הַשָּׁנָה הַבָּאָה וּלְעִתִּים גַּם אֵלּוּ שֶׁאַחֲרֶיהָ כֻּלָּן תְּלוּיוֹת בַּתּוֹצָאָה שֶׁל הַיּוֹם הַזֶּה. אָדָם שֶׁשּׁוֹמֵעַ דָּבָר כָּזֶה יָכוֹל לְהִתְמוֹטֵט מֵהַלַּחַץ, לֹא יָכוֹל לַעֲמֹד מוּל כָּל הָאַחֲרָיוּת. וּכְשֶׁמִּישֶׁהוּ רוֹאֶה אוֹתָנוּ וּמְנַסֶּה לְנַחֵם אוֹתָנוּ, שֶׁעַל יָמִים אֵלֶּה אָמְרוּ (תהלים ב, יא): "וְגִילוּ בִּרְעָדָה", בְּמָקוֹם שֶׁל גִּילָה שָׁם תִּהְיֶה רְעָדָה (יומא ד:), אֲבָל צָרִיךְ לְזַכֵּר שֶׁיֵּשׁ גַּם גִּילָה, לִשְׁמוֹחַ, אָנוּ מַבִּיטִים עַל אֶחָד כָּזֶה כְּאִלּוּ נַחַת מִן הַיֶּרַח: "שֶׁאֲנִי אֶהְיֶה שָׂמֵחַ? עַל מָה? אִם לֹא הָיִיתִי יוֹדֵעַ עַל קִיּוּמוֹ שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה הָיִיתִי שָׂמֵחַ, כְּמוֹ הַגּוֹיִם, נֶהֱנָה מִכַּדּוּרֶגֶל, מִסְעָדוֹת, קוֹלְנוֹעַ, הָיִיתִי יוֹצֵא 'לְבַלּוֹת', אֲבָל כְּשֶׁאֲנִי יוֹדֵעַ שֶׁיֵּשׁ רֹאשׁ הַשָּׁנָה וְהַכֹּל מוּבָא לַמִּשְׁפָּט, אֲנִי מְפַחֵד פַּחַד מָוֶת מֵהַיּוֹם הַזֶּה"...

אֲבָל הָאֱמֶת הִיא הֲפוּכָה, מִי שֶׁמֵּבִין מָה הֵם הַיָּמִים הָאֵלֶּה הוּא שָׂמֵחַ בֶּאֱמֶת, שֶׁכֵּן חֹדֶשׁ אֱלוּל זוֹ מַתָּנָה. אָנוּ לֹא מִסְתַּכְּלִים עַל הַדְּבָרִים בְּצוּרָה נָכוֹנָה, זֶה הַכֹּל. תַּאֲרוּ לָכֶם אָדָם שֶׁהוֹלֵךְ בָּרְחוֹב וּפוֹגֵשׁ אֶת חֲבֵרוֹ בּוֹכֶה. הוּא נִגַּשׁ אֵלָיו בִּדְאָגָה,

- "מָה קָרָה?",
- "שׁוֹדְדִים לָאוֹר יוֹם! לָקְחוּ לִי 20 אֶלֶף דּוֹלָר"!
- "מִי? מָתַי"?
- "הַבַּנְק, לָקְחוּ לִי עָמְלָה שֶׁל 20 אֶלֶף דּוֹלָר"!
- "20 אֶלֶף דּוֹלָר עָמְלָה? אֵיךְ זֶה יָכוֹל לִהְיוֹת"?

- ״קָנִיתִי מוּצָר מֵאַרְצוֹת הַבְּרִית וְהוֹדִיעוּ לִי שֶׁאֲנִי הַלָּקוּחַ ה־20 מִלְיוֹן וְשֶׁזָּכִיתִי בְּ־20 מִלְיוֹן דּוֹלָר. הֶעֱבִירוּ לִי אֶת הַכֶּסֶף לַבַּנְק וּכְשֶׁבָּאתִי לִמְשׁוֹךְ לָקְחוּ לִי עֲמָלָה 20 אֶלֶף! אָז אֲנִי עָצוּב״.
- ״הִרְוַחְתָּ 20 מִלְיוֹן שֶׁלֹּא חָשַׁבְתָּ עֲלֵיהֶם בִּכְלָל, נִשְׁאֲרוּ לְךָ בַּיָּד 19 מִלְיוֹן ו־980 אֶלֶף דּוֹלָר, וְאַתָּה בּוֹכֶה לִי עַל 20 אֶלֶף? תַּגִּיד לִי, אַתָּה בְּסֵדֶר״?

הַאִם אֲנַחְנוּ בְּסֵדֶר? הַאִם אָנוּ לֹא מִסְתַּכְּלִים הָפוּךְ עַל יְמֵי הָרַחֲמִים שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נָתַן לָנוּ? אֲנָשִׁים חֲשִׁים לָחַץ וּמוּעָקָה, כֵּן קָם לַסְּלִיחוֹת אוֹ לֹא קָם לַסְּלִיחוֹת, הַאִם הוּא הִרְהֵר תְּשׁוּבָה מַסְפִּיק, כַּמָּה קַבָּלוֹת עָלָיו לָקַחַת עַל עַצְמוֹ, וּמָה עִם אֵלּוּ מִשָּׁנָה שֶׁעָבְרָה שְׁנִשְׁאֲרוּ עַל הַנְּיָר... לָחַץ! וְאַף אֶחָד לֹא מִסְתַּכֵּל עַל הַפְּקֻדָּה הַגְּדוֹלָה שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִתְכַּוֵּן לְהַפְקִיד לָנוּ בַּחֶשְׁבּוֹן בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה, אֶלָּא עַל הֶעָמְלָה שֶׁהִיא מְגֹחֶכֶת בְּיַחַס לַמַּתָּנָה שֶׁנְּקַבֵּל.

יִשְׁמְעוּ אָזְנֶיךָ מָה שֶּׁפִיךָ מְדַבֵּר

אֵיזוֹ מַתָּנָה קִבַּלְנוּ! חֹדֶשׁ שָׁלֵם הֻכָּנָה לַמִּשְׁפָּט שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הוֹדִיעַ לָנוּ עַל קִיּוּמוֹ מֵרֹאשׁ. חַז״ל אָמְרוּ (במדב״ר יח, כא) כִּי דָּוִד הַמֶּלֶךְ הִתְקִין שֶׁאֲנָשִׁים יְבָרְכוּ 100 בְּרָכוֹת בְּיוֹם. כָּל הַבְּרָכוֹת מַתְחִילוֹת בַּמִּלִּים ״בָּרוּךְ אַתָּה ה׳ אֱלֹקֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם״. כָּל יְהוּדִי שׁוֹמֵר תּוֹרָה וּמִצְווֹת אוֹמֵר אֶת הַמִּלִּים הָאֵלּוּ לְפָחוֹת 100 פְּעָמִים בְּיוֹם, לְהַשְׁרִישׁ בְּתוֹכֵנוּ אֶת הַהֲכָנָה כִּי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הוּא הָאֱלֹקִים שֶׁלָּנוּ וְהוּא מֶלֶךְ הָעוֹלָם, שֶׁלֹּא נִשְׁכַּח... אֲבָל אֲנַחְנוּ שׁוֹכְחִים לָשִׂים לֵב לְמִילָה אַחַת חֲשׁוּבָה מִתּוֹךְ שֵׁשׁ

הַמִּלִּים הַפּוֹתְחוֹת אֶת כָּל הַבְּרָכוֹת: "בָּרוּךְ **אַתָּה** ה' אֱלֹקֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם".

פַּעַם נִגַּשׁ בָּעַל תְּשׁוּבָה תָּמִים לְאַדְמו"ר אֶחָד בְּמַהֲלַךְ הַסְּעוּדָה הַשְּׁלִישִׁית שֶׁעָרַךְ עִם חֲסִידָיו וְעִם הַקָּהָל בְּבֵית הַכְּנֶסֶת וְשָׁאַל אוֹתוֹ:

- "יֵשׁ לִי שְׁאֵלָה שֶׁמְּצִיקָה לִי זֶה זְמַן רַב, כְּבוֹדוֹ. כַּאֲשֶׁר מְדַבְּרִים עִם הָרַב, נָהוּג לְדַבֵּר עִמּוֹ בְּגוּף שְׁלִישִׁי מִפְּאַת כְּבוֹדוֹ, כְּגוֹן 'מָה שְׁלוֹם הָרַב'? 'הַאִם הָרַב יָכוֹל לְבָרֵךְ אוֹתִי'?, אֲבָל כְּשֶׁאֲנִי מְדַבֵּר עִם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים, אֲנִי אוֹמֵר 'בָּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹקֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם'... אֲנִי אוֹמֵר לוֹ 'בָּרוּךְ אַתָּה', וְכִי הוּא חָבֵר שֶׁלִּי שֶׁאֲנִי פּוֹנֶה אֵלָיו בְּגוּף נוֹכְחִי? זֶה מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אָנוּ לֹא חַיָּבִים בְּכְבוֹדוֹ"?

חִיֵּךְ הָרַב וְעָנָה:

- "זֶה רְצוֹנוֹ וּכְבוֹדוֹ שֶׁל מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים, שֶׁנַּרְגִּישׁ כְּמוֹ בֵּן קָטָן בִּזְרוֹעוֹת אָבִיו שֶׁמּוֹחֵל לוֹ עַל כָּל גְּנוּבֵי הַכָּבוֹד, יֶלֶד שֶׁמְּדַבֵּר עִמּוֹ בְּתָמִימוּת וּבְאַהֲבָה: אַבָּא מָה שְׁלוֹמְךָ? אַבָּא אֲנִי יָכוֹל לַעֲשׂוֹת מַשֶּׂהוּ עֲבוּרְךָ? אַבָּא, אֲנִי אוֹהֵב אוֹתְךָ".

אָנוּ אוֹמְרִים 100 פְּעָמִים בְּיוֹם "ה' אֱלֹקֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם", אֲבָל שׂוֹכְחִים לָשִׂים לֵב לְ"**אַתָּה**", כְּלוֹמַר "אַתָּה אָמַנְתָּ ה' אֱלֹקֵינוּ וְאַתָּה גַּם מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲבָל **אַתָּה** גַּם אַבָּא שֶׁלָּנוּ"! אָז אֲנַחְנוּ מִתְכּוֹנְנִים לַעֲמֹד לְדִין בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה, וְיִשְׁפְּטוּ אוֹתָנוּ וְיַחְלִיטוּ עֲבוּרֵנוּ הַחְלָטוֹת חֲשׁוּבוֹת עֲבוּר כָּל הַשָּׁנָה, אֲבָל בַּל נִשְׁכַּח מִי הַשּׁוֹפֵט: אַבָּא שֶׁלָּנוּ! אָז אֵיךְ אֶפְשָׁר שֶׁלֹּא לִהְיוֹת שָׂמֵחַ? זוֹ הַהֶבְנָה הָאֲמִתִּית שֶׁל הַיָּמִים הָאֵלֶּה.

מֵעִקָּר הַדִּין הָיָה צָרִיךְ לִהְיוֹת יוֹם מִשְׁפָּט אֶחָד. בְּלִי הֶכְנוֹת וּבְלִי תְּקוּנִים. רֶגַע אֶחָד בּוֹ מַחְלִיטִים אֶת "הַתַּקְצִיב"

הַשָּׁנָתִי וּמַמְשִׁיכִים. כָּךְ בֶּאֱמֶת הוּא הַמַּצָּב עֲבוּר כָּל אֵלּוּ שֶׁלֹּא יוֹדְעִים וּמְבִינִים בִּגְדֻלַּת הַיּוֹם הַזֶּה וְנִמְצָאִים תַּחַת הַשְׁגָּחָה כְּלָלִית. אֲבָל בְּאַהֲבָתוֹ שֶׁל הַבּוֹרֵא אֵלֵינוּ, הוּא נָתַן לַחֲכָמִים אֶת הַכֹּחַ לַהֲפֹךְ אֶת רֹאשׁ הַשָּׁנָה עַצְמוֹ לְיוֹמַיִם, שְׁנֵי מִשְׁפָּטִים!

מוּבָא בְּשֵׁם הַזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ (פע״ח שער ר״ה, פ״ד) כִּי הַיּוֹם הָרִאשׁוֹן שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה הוּא בְּדִינָא קַשְׁיָא (הַדִּין הַקָּשֶׁה - גְּבוּרוֹת) וְהַיּוֹם הַשֵּׁנִי בְּדִינָא רַפְיָא (הַדִּין הָרָפֶה - חֶסֶד). בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן שׁוֹפֵט הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת כָּל הָעוֹלָם בְּמִדַּת הַדִּין, וּבַיּוֹם הַשֵּׁנִי חוֹזֵר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְשׁוֹפֵט אֶת כָּל הָרוֹצִים בְּהַשְׁגָּחָה פְּרָטִית בְּמִדַּת הַחֶסֶד וְהָרַחֲמִים. וְלָכֵן יֵשׁ יֵצֶר רַע שֶׁמַּחְלִישׁ אֶת יְדֵיהֶם שֶׁל הָרְחוֹקִים מִלְּדָרֹךְ בְּבֵית הַכְּנֶסֶת בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי, כִּי דַּוְקָא מִי שֶׁחוֹזֵר וּמַגִּיעַ גַּם בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי מַרְאֶה לַה׳ כִּי הוּא רוֹצֶה בְּהַשְׁגָּחָה פְּרָטִית וּבְחִבּוּק הַמְּרַחֵם שֶׁל אַבָּא שֶׁבַּשָּׁמַיִם, וְאָז זוֹכֶה לְחֶסֶד וְרַחֲמִים אֵינְסוֹפִיִּים, שֶׁהֵם הַדִּינָא רַפְיָא.

מָה עוֹשִׂים עַכְשָׁו?

כֻּלָּנוּ מְבִינִים כָּעֵת כִּי עָלֵינוּ לִפְעֹל לְנַצֵּל אֶת הַיָּמִים הָאֵלֶּה שֶׁהֵם יָמִים טוֹבִים לָנוּ וְהֵם לְטוֹבָתֵנוּ. אֲבָל מָה עָלֵינוּ לַעֲשׂוֹת? אָנוּ רוֹצִים לְהִתְחַזֵּק בַּחֹדֶשׁ הַזֶּה וּלְקַבֵּל עַל עַצְמֵנוּ כָּל מִינֵי קַבָּלוֹת שֶׁיְּהַוּוּ בָּסִיס לְדֶרֶךְ וְהַתְחָלָה חֲדָשָׁה, אֲבָל אָנוּ גַּם מַכִּירִים אֶת עַצְמֵנוּ שֶׁהֲרֵי זֶה לֹא הָאֱלוּל הָרִאשׁוֹן שֶׁאָנוּ עוֹבְרִים. כַּמָּה קַבָּלוֹת לָקַחְנוּ עַל עַצְמֵנוּ בְּחָדְשֵׁי אֱלוּל הַקּוֹדְמִים וְרֻבָּן נֶעֱלְמוּ קְצָת אַחֲרֵי יוֹם הַכִּפּוּרִים... וְאִם אֲנַחְנוּ מַכִּירִים אֶת עַצְמֵנוּ, הֲרֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַכִּיר אוֹתָנוּ אַף טוֹב יוֹתֵר, אָז עַל מִי אֲנַחְנוּ עוֹבְדִים? לָכֵן רַבֵּנוּ מִתְיָאֲשִׁים עוֹד לִפְנֵי שֶׁהִתְחַלְנוּ.

הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הוּא זֶה שֶׁבָּרָא אוֹתָנוּ, הוּא יוֹדֵעַ שֶׁאֲנַחְנוּ בָּשָׂר וְדָם שְׁנִלְחָם מוּל מַלְאַךְ שֶׁל אֵשׁ, הוּא יוֹדֵעַ שֶׁהַקֶּרֶב קָשֶׁה וְכוֹלֵל הַרְבֵּה מַפָּלוֹת בַּדֶּרֶךְ בְּטֶרֶם הַנִּצָּחוֹן הַסּוֹפִי, וְהוּא מְבַקֵּשׁ שֶׁנַּעֲשֶׂה הִשְׁתַּדְּלוּת לְפָחוֹת בַּחֹדֶשׁ הַזֶּה, מַאֲמָץ לְהַגִּיעַ לַמִּשְׁפָּט בְּמַצָּב טוֹב יוֹתֵר מִבְּדֶרֶךְ כְּלָל, אַף עַל פִּי שֶׁאֲנַחְנוּ חוֹשְׁשִׁים מֵהַמְצַפֶּה לָנוּ אַחֲרֵי הַחַגִּים, כְּמוֹ בְּשָׁנִים קוֹדְמוֹת. וְאִלּוּ אָנוּ שׁוֹאֲלִים, לְמָה מוֹעִיל הַמַּאֲמָץ הַזֶּה? הַהִשְׁתַּדְּלוּת הַזּוֹ לְמֶשֶׁךְ חֹדֶשׁ אֶחָד? כַּמָּה זֶה כְּבָר יָכוֹל לַעֲזוֹר, אִם חָלִילָה נִפּוֹל אַחֲרֵי יוֹם הַדִּין בַּשָּׁנִית? כַּמָּה הַחֹדֶשׁ הַזֶּה יָכוֹל לְהַשְׁפִּיעַ עַל הֶמְשֵׁךְ הַדֶּרֶךְ? שֶׁבֶּאֱמֶת נוֹכַל לְהַתְמִיד אַחַר כָּךְ, וְלֹא רַק לַעֲשׂוֹת "הַצָּגָה" לַשּׁוֹפֵט?

אֶחָד מִדִּינֵי חֲזָקָה נִקְרָא "יָצָא קוֹל". לְדַבֵּר יֵשׁ נָפְקָא מִינָא לַהֲלָכָה. כְּגוֹן אִשָּׁה "שֶׁיָּצָא קוֹל" שֶׁהִיא נְשׂוּאָה, חַיֶּבֶת לְהוֹכִיחַ כִּי הִתְגָּרְשָׁה אוֹ הִתְאַלְמְנָה עַל מְנָת שֶׁתּוּכַל לְהִנָּשֵׂא בַּשְּׁנִית (גיטין פח:). דִּין נוֹסָף הוּא בְּדִינֵי כְּתוּבוֹת וְגִיטִּין, שָׁם צָרִיךְ לִכְתֹּב אֶת שְׁמוֹת הָאֲנָשִׁים וְהַכִּנּוּיִים בָּהֶם הֵם יְדוּעִים, עַל מְנָת שֶׁהַשְּׁטָר לֹא יִפָּסֵל. וְכָךְ אִישׁ אוֹ אִשָּׁה שֶׁהוֹסִיפוּ שָׁם לִשְׁמָם, הַאִם לִכְתֹּב אוֹתוֹ בַּכְּתֻבָּה אוֹ לֹא?

הַהֲלָכָה אוֹמֶרֶת כִּי אִם "יָצָא קוֹל" לַשֵּׁם הֶחָדָשׁ, כְּלוֹמַר הוּא נוֹדַע כְּבָר עִם הַשֵּׁם הֶחָדָשׁ אָז כּוֹתְבִים אוֹתוֹ וְאִם לָאו, לֹא כּוֹתְבִים. וְכַמָּה זְמַן צָרִיךְ לַעֲבוֹר מֵרֶגַע שֶׁהוֹסִיפוּ שָׁם לִשְׁמָם וְעַד שֶׁנֶּאֱמַר כִּי "יָצָא קוֹל" וְשֵׁם זֶה יָדוּעַ בַּצִּבּוּר? הַהֲלָכָה אוֹמֶרֶת 30 יוֹם הֵם זְמַן מַסְפִּיק לוֹמַר שֶׁ"יָּצָא קוֹל", אַף מִתַּחַת לְ-30 יוֹם לֹא מוֹסִיפִים שֵׁם זֶה לַשְּׁטָר (שו"ע אה"ע סימן קכ סעיף ג).

נִמְצָא שֶׁ-30 יוֹם הֵם זְמַן מַסְפִּיק עַל מְנָת שֶׁ"יָּצָא קוֹל" עַל אָדָם מְסֻיָּם שֶׁהוּא כְּבָר מִישֶׁהוּ חָדָשׁ... 30 יוֹם לִפְנֵי רֹאשׁ

הַשָּׁנָה, בְּבוֹא אֱלֵינוּ חֹדֶשׁ אֱלוּל, אֲנַחְנוּ מַתְחִילִים לְקַבֵּל עַל עַצְמֵנוּ קַבָּלוֹת לְפָחוֹת לַחֹדֶשׁ הַזֶּה, אָנוּ מִתְחַזְּקִים בַּמִּצְווֹת וּמַעֲשִׂים טוֹבִים וּפוֹרְשִׂים מֵעֲבֵרוֹת וְתַאֲווֹת, וְכַאֲשֶׁר מַגִּיעַ רֹאשׁ הַשָּׁנָה אַחֲרֵי 30 יוֹם כָּאֵלֶּה, כְּבָר "יָצָא קוֹל" שֶׁאֲנַחְנוּ כְּבָר מִישֶׁהוּ אַחֵר...

פִּתְאוֹם אֲנָשִׁים מְגַלִּים כִּי הֵם כֵּן יְכוֹלִים לְהִתְפַּלֵּל 3 תְּפִלּוֹת בְּמִנְיָן, שֶׁשַּׁחֲרִית לֹא מַתְחִילָה מִ"בָּרוּךְ שֶׁאָמַר" וְלֹא נִגְמֶרֶת בְּ"אֵלֶּה בָּרֶכֶב וְאֵלֶּה בַּסּוּסִים"... בֵּין מִנְחָה לְעַרְבִית אֶפְשָׁר לְהִשָּׁאֵר 20 דַּקּוֹת לִשְׁמוֹעַ אֶת הָרַב מְדַבֵּר וְלֹא לָצֵאת לְעַשֵּׁן סִיגַרְיָה, לִבְדּוֹק מִי שָׁלַח לָנוּ הוֹדָעָה בַּסְּלוּלָרִי אוֹ סְתָם לְדַבֵּר עַל כַּדּוּרֶגֶל וְטֶמְבֶּלְוִיזְיָה...

אָמְנָם כָּל הַשָּׁנָה לֹא הָיִינוּ כָּאֵלֶּה, וּבֵינֵינוּ רַבֵּנוּ גַּם לֹא נַצְלִיחַ לְהַתְמִיד בְּכָל הַקַּבָּלוֹת אַחֲרֵי סֵפוֹת, אֲבָל בַּחֹדֶשׁ הַזֶּה "יָצָא קוֹל". וְכַאֲשֶׁר אֲנִי מַגִּיעַ לְרֹאשׁ הַשָּׁנָה וְיָצָא עָלַי קוֹל שֶׁיֵּשׁ לִי פּוֹטֶנְצִיָאל וַאֲנִי כֵּן יָכוֹל לְהִשְׁתַּנּוֹת אָז חָלִים שְׁנֵי דְּבָרִים. הַדָּבָר הָרִאשׁוֹן הוּא מִיָּדִי, שֶׁכּוֹתְבִים אוֹתָנוּ לְשָׁנָה טוֹבָה יוֹתֵר מֵאֲשֶׁר אִם לֹא הָיָה יוֹצֵא הַקּוֹל הַזֶּה. אֲבָל הַדָּבָר הַשֵּׁנִי וְהֶחָשׁוּב יוֹתֵר, מִתְחַשְּׁבִים בָּנוּ לָתֵת לָנוּ חוֹפֶן שֶׁל סִיעְתָּא דִּשְׁמַיָּא. אַחֲרֵי שֶׁחֹדֶשׁ מַרְחֶשְׁוָן יַגִּיעַ וּנְגַלֶּה כִּי חֵלֶק מֵהַקַּבָּלוֹת שֶׁלָּקַחְנוּ "עָפוּ מִן הַחַלּוֹן", נַפְתִּיעַ לְגַלּוֹת כִּי חֵלֶק כֵּן נוֹתְרוּ, וְנִשְׁאַל מָה נִשְׁתַּנָּה? וְהַתְּשׁוּבָה הִיא שֶׁכֵּיוָן שֶׁלֹּא הִתְיָאַשְׁנוּ וְהוֹכַחְנוּ לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁאָנוּ כֵּן רוֹצִים לְהִשְׁתַּנּוֹת וְטָרַחְנוּ לְהוֹצִיא עָלֵינוּ קוֹל, קִבַּלְנוּ עֶזְרָה. עֶזְרָה שֶׁבָּאָה כְּמַעֲנֶה לַבַּקָּשָׁה שֶׁלָּנוּ, שֶׁאָמַרְנוּ בְּמִלִּים וּבְמַעֲשִׂים בַּחֹדֶשׁ הַזֶּה:

- ״רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, יֵשׁ לִי יֵצֶר רַע וּלְבַדִּי אֲנִי לֹא אוּכַל לְגַבּוֹר עָלָיו, אֲנִי יָכוֹל לַעֲשׂוֹת הִשְׁתַּדְּלוּת, לְהִתְאַמֵּץ לִנְשֹׁךְ שְׁפָתַיִם לִמְשׁוֹךְ לְחֹדֶשׁ חֲדָשִׁים, אָנָּא עֶזֹר לִי, כְּדֵי שֶׁאוּכַל לְהַמְשִׁיךְ יוֹתֵר, כִּי אִם אַתָּה לֹא תַּעֲזֹר לִי, מִי כֵּן? אֲנִי לֹא יָכוֹל לְבַדִּי״.

כַּאֲשֶׁר אָנוּ מִתְבַּטְּלִים בִּפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וּמוֹדִים כִּי אֵין בְּכֹחֵנוּ לַעֲשׂוֹת דָּבָר לְלֹא עֶזְרָתוֹ, אָז אָנוּ מְקַבְּלִים אֶת הַסִּיּוּעַ הַמְּבֻקָּשׁ כָּל כָּךְ. הַהִשְׁתַּדְּלוּת שֶׁלָּנוּ מַרְאֶה כִּי יֵשׁ בָּנוּ אֶת הָרָצוֹן, אַךְ הָאֱמוּנָה וְהַהֲבָנָה כִּי הַיְכֹלֶת תְּלוּיָה בּוֹ הִיא שֶׁתָּבִיא אֶת הַמְּתָנָה הַמְיֻחֶלֶת שֶׁמַּעֲנִיקָה לָנוּ הַפְּחוֹת לְהַגְשִׁים אֶת רְצוֹנוֹתֵינוּ.

הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְקַבֵּל גַּם תְּפִלּוֹת שֶׁל גּוֹיִם וּרְשָׁעִים גְּמוּרִים כַּאֲשֶׁר אֵלֶּה מִתְבַּטְּלִים בְּפָנָיו וּמוֹדִים כִּי אֵין עוֹד מִלְּבַדּוֹ, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה שֶׁל בָּנָיו אֲהוּבָיו, יְהוּדִים הַמְּלֵאִים מִצְוֹת כְּרִמּוֹן, שֶׁרַק צְרִיכִים לְהָרִים אֶת רֹאשָׁם מַעְלָה, לְהַרְאוֹת אֶת רְצוֹנָם לְהִשְׁתַּנּוֹת עַד שֶׁיֵּצֵא עֲלֵיהֶם קוֹל, וּלְבַקֵּשׁ מִבּוֹרֵא עוֹלָם שֶׁיִּתֵּן לָנוּ אֶת הַכֵּלִים וְהַכֹּחַ לְהַחֲזִיק בַּשִּׁנּוּיִים הַלָּלוּ גַּם אַחֲרֵי הַחַגִּים...

וְגִילוּ בִּרְעָדָה

עַל הַפָּסוּק ״וְגִילוּ בִּרְעָדָה״ נֶאֱמַר בְּמָקוֹם שֶׁיֵּשׁ גִּילָה שָׁם תִּהְיֶה רְעָדָה, וְאִלּוּ בֶּאֱלוּל נֶאֱמַר הָפוּךְ בְּמָקוֹם שֶׁבּוֹ יֵשׁ רְעָדָה, שָׁם תִּהְיֶה גִּילָה. כִּי הָרְעָדָה אֵינָהּ אֵימָה וּפַחַד מֵאַרְגּוּן טֵרוֹר שֶׁרוֹצֶה אֶת רֹאשֵׁנוּ וְלִרְצֹחַ אוֹתָנוּ בְּדָם קַר, אֶלָּא זוֹ צְרִיכָה לִהְיוֹת יִרְאַת הָרוֹמְמוּת, יִרְאָה שֶׁנּוֹבַעַת מִכָּבוֹד וְהִתְפַּעֲלוּת, כְּפִי שֶׁאָנוּ חָשִׁים כְּשֶׁאָנוּ עוֹמְדִים עַל הַר גְּבוֹהַּ וּמַרְגִּישִׁים עַד כַּמָּה

אָנוּ קְטַנִּים אֶל מוּל הָעוֹמֵד מוּלֵנוּ וּמִגְדְּלוֹ שֶׁלּוֹ מַטֶּלֶת עָלֵינוּ אֵימָה שֶׁל כָּבוֹד.

אִם אֲנַחְנוּ יְכוֹלִים לְקַבֵּל יִרְאַת רוֹמְמוּת מִדָּבָר דּוֹמֵם כְּמוֹ בִּנְיָן גָּבוֹהַּ, הַר מִפְלַצְתִּי אוֹ מַפַּל מַיִם עֲנָק, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה שֶׁצְּרִיכָה לִהְיוֹת לָנוּ יִרְאָה שֶׁל כָּבוֹד מִפְּנֵי מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים. יִרְאָה כָּזוֹ לֹא מַעֲצִיבָה אוֹתָנוּ, הִיא מַעֲצִימָה אוֹתָנוּ.

מִי שֶׁשּׁוֹפֵט אוֹתָנוּ הוּא גַּם אַבָּא שֶׁלָּנוּ וְהוּא גַּם מֶלֶךְ כֹּל יָכוֹל שֶׁ״כִּחוֹ וּגְבוּרָתוֹ מַלֵּא עוֹלָם״, וְכָל רְצוֹנוֹ שֶׁנִּתְקָרֵב אֵלָיו וְנִתְבַּטֵּל אֵלָיו מִכָּל הַשְּׁטוּיוֹת וְהַהֶבְלִים שֶׁאָנוּ מִתְעַסְּקִים בָּהֶם בְּחַיֵּי הַיּוֹם יוֹם, עַל מְנָת שֶׁיּוּכַל לְהוֹרִיד לָנוּ שֶׁפַע אֲמִתִּי לֶהָנוֹת מִמֶּנּוּ כְּבָר בָּעוֹלָם הַזֶּה, חוּץ מֵהַשָּׂכָר בָּעוֹלָם הַבָּא.

אָמְרוּ חֲכָמִים כִּי יָפֶה פַּעַם אַחַת (שֶׁל תּוֹרָה וּמִצְוֹות) בְּצַעַר מִמֵּאָה פְּעָמִים שֶׁלֹּא בְּצַעַר (על פי שיר השירים רבה ח, יד), וְכֵן ״לְפוּם צַעֲרָא אַגְרָא״ (אבות פ״ה, מכ״ג), כְּלוֹמַר שֶׁהַשָּׂכָר הוּא לְפִי הַצַּעַר, אַךְ יָחַד עִם זֹאת בְּפָרָשַׁת ״כִּי תָבוֹא״ נֶאֶמְרוּ 98 קְלָלוֹת נוֹרָאִיוֹת עַל מִי שֶׁלֹּא עוֹבֵד אֶת ה׳ בְּשִׂמְחָה (דברים כח, מז), וְאִם כֵּן לֹא מוּבָן לָנוּ, כֵּיצַד מְשַׁבְּחִים אֶת הַצַּעַר אַךְ מַעֲנִישִׁים אִם לֹא שְׂמֵחִים? אֶלָּא שֶׁיֵּשׁ לָנוּ אִי הֲבָנָה וְטָעוּת יְסוֹדִית בְּהַגְדָּרוֹת שֶׁל ״צַעַר״.

אָנוּ מְבִינִים שֶׁצַּעַר כָּרוּךְ בְּעַצְבוּת, וְלָכֵן אָנוּ לֹא מְבִינִים מַדּוּעַ כּוֹעֲסִים עַל מִי שֶׁעוֹבֵד שֶׁלֹּא מִשִּׂמְחָה, אֲבָל אֶפְשָׁר לִהְיוֹת שָׂמֵחַ וּבְצַעַר יַחְדָּיו, צַעַר אֵינוֹ עַצְבוּת. לֹא נֹאמַר לְפוּם עַצְבוּת אַגְרָא, וְלֹא שָׁוֶה שָׁעָה אַחַת שֶׁל תּוֹרָה וּמִצְוֹות בְּעַצְבוּת וְכוּ׳. אֵין שׂוּם מַעֲלָה בְּעַצְבוּת.

אָז מָה פֵּרוּשׁ הַמִּילָה ״צַעַר״? קְשִׁי, מַאֲמָץ. אָדָם שֶׁמִּצְטַעֵר, פֵּרוּשׁוֹ שֶׁקָּשֶׁה לוֹ, הוּא מִתְאַמֵּץ. אֲבָל כַּאֲשֶׁר הַדָּבָר

שֶׁהוּא עוֹסֵק בּוֹ יָנִיב לוֹ רֶוַח וְהַתוֹצָאָה הַסוֹפִית הִיא רְצוּיָה לוֹ, הוּא לֹא עָצוּב מֵהַקֹּשִׁי הַזֶּה, הוּא מִתְאַמֵּץ לְמַעַן הַמַּטָּרָה וְהוּא אַף שָׂמֵחַ בַּדֶּרֶךְ כְּשֶׁהוּא יוֹדֵעַ שֶׁבָּרְגָעִים הָאֵלֶּה שֶׁהוּא מִצְטַעֵר וּמִתְקַשֶּׁה הוּא מִתְקָרֵב אֶל הַמָּקוֹם אֵלָיו הוּא רוֹצֶה לְהַגִּיעַ.

הַקְּשָׁיִים וְהַצַּעַר שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מֵבִיא עָלֵינוּ מַטָּרָתָם שֶׁנַּגִּיעַ דַּרְכָּם לְמָקוֹם טוֹב יוֹתֵר, בְּצַעַר וּבְקֹשִׁי עַצְמוֹ מִתְבַּטֵּאת כְּבָר הָאַהֲבָה וְהַדְּאָגָה שֶׁל ה׳ יִתְבָּרַךְ אֵלֵינוּ, וְלָכֵן אָנוּ לֹא עֲצוּבִים מִצַּעַר זֶה, אֶלָּא לְהֶפֶךְ.

יֵשׁ סִפּוּר יָדוּעַ עַל תּוֹרְמִים אֲמֶרִיקָאִים שֶׁהִגִּיעוּ לְבָסִיס טִירוֹנוּת קָרֵבִי וְרָאוּ אֶת הַחַיָּלִים רָצִים בְּמַסְלוּל הַמִּכְשׁוֹלִים, עוֹבְרִים תַּחַת גְּדֵרוֹת תַּיִל, עוֹלִים וְיוֹרְדִים בֵּין גְּבָעוֹת לְעַמָּקִים, וּבַסּוֹף מְטַפְּסִים עַל קִיר גָּבוֹהַּ וְחֵלֶק בְּקֹשִׁי רַב.

אַחַת הַתּוֹרְמוֹת הַזְּקֵנוֹת טוֹבוֹת הַלֵּב חָשָׁה כִּי לְבָהּ נִשְׁבַּר בְּקִרְבָּהּ בְּשֶׁל הַצַּעַר הַנִּגָּרֵם לְאוֹתָם בַּחוּרִים צְעִירִים וְהִצִּיעָה מִיָּד בַּמָּקוֹם תְּרוּמָה נְכְבָּדָה עַל מְנָת לְיַשֵּׁר אֶת כָּל הַמַּסְלוּל שֶׁיִּהְיֶה יָשָׁר וְחֵלֶק וּלְלֹא מִכְשׁוֹלִים, שֶׁלֹּא יִצְטָרְכוּ לְהִתְאַמֵּץ כָּל כָּךְ... חִיֵּךְ הַמְּפַקֵּד וְהִסְבִּיר לָהּ:

- ״גְּבִרְתִּי הַיְקָרָה, נָכוֹן שֶׁאַתְּ רוֹאָה אוֹתָם שֶׁהֵם מִצְטַעֲרִים וְטוֹרְחִים, מְטַפְּסִים וְנוֹפְלִים, אֲבָל מִכָּאן הֵם יוֹצְאִים לוֹחֲמִים שֶׁנִּלְחָמִים בַּשֶּׁטַח מוּל הָאוֹיֵב. אֵין זֶה סְתָם מַסְלוּל הִתְעַלְלוּת, אֶלָּא מָקוֹם לְהַכְשִׁיר אוֹתָם לִתְנָאִים קָשִׁים בָּהֶם הֵם יִתְקְלוּ בַּהֶמְשֵׁךְ שֵׁרוּתָם וְיוּכְלוּ לִצְלוֹחַ אוֹתָם בְּקַלּוּת עִם הַכֵּלִים שֶׁהֵם רוֹכְשִׁים מֵהַצַּעַר הַזֶּה שֶׁיֵּשׁ לָהֶם עַכְשָׁו. לְשֵׁם כָּךְ הֵם הִגִּיעוּ לְכָאן מֵרְצוֹנָם הֵם חוֹלְמִים לִהְיוֹת לוֹחֲמִים מֻצְלָחִים וְהֵם יוֹדְעִים שֶׁזֶּה עוֹבֵר דֶּרֶךְ הַטִּירוֹנוּת כָּאן״.

לְפוּם צַעֲרָא אַגְרָא, פֵּרוּשׁוֹ שֶׁיֵּשׁ לָנוּ צַעַר, קְשָׁי וְנִסָּיוֹן, שֶׁהוּא עַצְמוֹ הַשָּׂכָר כְּשֶׁנַּעֲבֹר אוֹתוֹ, כִּי הוּא מְחַשֵּׁל אוֹתָנוּ וְעוֹשֶׂה אוֹתָנוּ לְטוֹבִים וַחֲזָקִים יוֹתֵר. וְכַאֲשֶׁר אֲנַחְנוּ יוֹדְעִים זֹאת, אֲנַחְנוּ שְׂמֵחִים כְּבָר בִּזְמַן הַצַּעַר עַצְמוֹ. כֻּלָּנוּ יוֹדְעִים מָה הַבַּחוּרִים הַצְּעִירִים צְרִיכִים לַעֲבוֹר עַל מְנָת לִהְיוֹת לַלּוֹחֲמִים מֻבְחָרִים, אֲבָל לֹא רָאִינוּ אֶחָד מֵהֶם בּוֹכֶה כְּשֶׁהוּא גּוֹמֵר אֶת הַטִּירוֹנוּת וּמְקַבֵּל אֶת הַהַכְשָׁרָה, הֵם שְׂמֵחִים עַל מָה שֶׁעָבְרוּ כִּי לְשֵׁם כָּךְ הֵם הִצְטַעֲרוּ מִלְּכַתְּחִלָּה.

עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה כְּשֶׁאָנוּ מִתְגַּיְסִים לִצְבָא ה׳, לַמִּלְחָמָה בְּיֵצֶר הָרַע וְחִילוֹתָיו, וּמְקַבְּלִים הַכְשָׁרָה וְסִיּוּעַ מִמֶּלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים, כַּמָּה שְׂמֵחִים אָנוּ צְרִיכִים לִהְיוֹת בְּכָל רֶגַע וְרֶגַע.

עֲשֵׂה לְךָ סִימָנִים

וְגַם בִּשְׁמוֹת הַפָּרָשׁוֹת שֶׁל חֹדֶשׁ אֱלוּל וְהַיָּמִים הַנּוֹרָאִים אֶפְשָׁר לוֹמַר רֶמֶז יָפֶה לַעֲבוֹדָה שֶׁל הַיָּמִים הַנַּ״ל: ׳רְאֵה׳ ׳שׁוֹפְטִים׳ ׳כִּי תֵצֵא׳ ׳כִּי תָבוֹא׳ ׳נִצָּבִים׳. הַחִבּוּר שֶׁלָּהֶם הוּא רֶמֶז לַעֲבוֹדָה הַמְצֻיָּפָה מֵאִתָּנוּ. ׳רְאֵה׳ - רָאשֵׁי תֵּבוֹת **רָ**אוּ **אָ**לוּל **הָ**גִיעַ. יֵשׁ לְפָנֵינוּ חֹדֶשׁ בִּלְבַד לִרְאֹשׁ הַשָּׁנָה, וְלָכֵן ״שֹׁפְטִים וְשֹׁטְרִים תִּתֶּן לְךָ בְּכָל שְׁעָרֶיךָ״, נַעֲשֶׂה תְּשׁוּבָה - ׳הַשּׁוֹפְטִים׳ הֵם הַחֲזָרָה בִּתְשׁוּבָה שֶׁלָּנוּ עַל הַדְּבָרִים הֲלֹא טוֹבִים שֶׁעָשִׂינוּ וְאָנוּ שׁוֹפְטִים אֶת עַצְמֵנוּ כְּיַצַד לְתַקְּנָם, וְ׳שׁוֹטְרִים׳ הֵן הַקַּבָּלוֹת שֶׁאָנוּ מְקַבְּלִים עַל מְנָת לִשְׁמוֹר עַל עַצְמֵנוּ וְלֹא לִפּוֹל בַּשִּׁנִּית, וְאָז ׳כִּי תֵצֵא׳ - ׳כִּי תָבוֹא׳, בְּעִקְבוֹת הַתְּשׁוּבָה וְהַקַּבָּלוֹת אָז כְּשֶׁם שֶׁיָּצָאנוּ לָעוֹלָם הַזֶּה טְהוֹרִים וְזַכִּים, כָּךְ נָבוֹא לָעוֹלָם הַבָּא, וְעִם הַקּוֹל הַזֶּה שֶׁיָּצָא עָלֵינוּ בַּחֹדֶשׁ הַזֶּה, כֻּלָּנוּ ״נִצָּבִים הַיּוֹם״, בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה, וְנִשְׁפָּטִים בְּחֶסֶד וּבְרַחֲמִים.

וְאַף עַל פִּי שֶׁכָּל הַפָּרָשׁוֹת נֶאֶמְרוּ בִּלְשׁוֹן יָחִיד: ׳**רְאֵה**׳, ׳שׁוֹפְטִים וְשׁוֹטְרִים **תִּתֶּן**׳, ׳כִּי **תֵצֵא**׳, ׳כִּי **תָבוֹא**׳, הִנֵּה בַּפָּרָשָׁה לְפָנֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה הוֹפֵךְ הַלָּשׁוֹן לְרַבִּים "אַתֶּם **נִצָּבִים** הַיּוֹם כֻּלְּכֶם" כִּי בְּעֶזְרַת הָעֲבוֹדָה הָאִישִׁית שֶׁעָשִׂינוּ כָּל הַחֹדֶשׁ, לֹא רַק שֶׁהוֹעַלְנוּ לְעַצְמֵנוּ, אֶלָּא יֵשׁ חִבּוּר בֵּין כָּל יִשְׂרָאֵל, וְהַתִּקּוּן הַפְּרָטִי שֶׁלִּי מְשְׁתַּתֵּף וּמְקַדֵּם אֶת הַתִּקּוּן הַכְּלָלִי שֶׁל כָּל יִשְׂרָאֵל וְהָעוֹלָם כֻּלּוֹ. זוֹ הָעֲבוֹדָה שֶׁלִּי בֶּאֱלוּל, אֵיךְ אֲנִי מְתַקֵּן אֶת הָעוֹלָם? כְּשֶׁאֲנִי מְתַקֵּן אֶת עַצְמִי! כְּשֶׁאֲנִי מְתַקֵּן אֶת עַצְמִי אֲנִי עוֹזֵר לַכֹּל לְתַקֵּן אֶת עַצְמָם, וְזֶה מָה שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא רוֹצֶה, שֶׁכֻּלָּנוּ נִתְיַצֵּב מוּלוֹ בְּאוֹתוֹ יוֹם שֶׁיַּעֲבִיר אֶת כֻּלָּנוּ בַּדִּין.

וְגַם אִם לֹא הִסְפַּקְנוּ לְהוֹצִיא קוֹל וְלֹא נִצַּלְנוּ אֶת כָּל אֱלוּל וְרֹאשׁ הַשָּׁנָה בָּרַח לָנוּ מְעַט בֵּין אֶצְבְּעוֹתֵינוּ, עֲדַיִן יֵשׁ אֶת עֲשֶׂרֶת יְמֵי תְּשׁוּבָה, אֶת יוֹם הַכִּפּוּרִים, אֶת שִׂמְחַת הַחַגִּים, אֶת הוֹשַׁעְנָא רַבָּה, עוֹד הַזְּמָנוֹת וְעוֹד אַחַת, וְעוֹד אַחַת, רַק לֹא לִפּוֹל לְעַצְבוּת, לְהַחֲזִיק בְּשִׂמְחָה וְלִזְכּוֹת לְשֶׁפַע רַב שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא רוֹצֶה לָתֵת לָנוּ, הַרְבֵּה יוֹתֵר אֲפִילּוּ מִמַּה שֶּׁאָנוּ רוֹצִים לְקַבֵּל.

וְזוֹ הַסִּבָּה שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בּוֹרֵא אוֹתָנוּ כִּילָדִים חַסְרֵי אוֹנִים, שֶׁנִּלְמַד מֵהֶם כֵּיצַד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא רוֹאֶה אוֹתָנוּ. הָרֵי הַהוֹרֶה מִתְרוֹצֵץ סְבִיב הַתִּינוֹק, וְזֶה רַק בּוֹכֶה וְהַהוֹרֶה צָרִיךְ לְנַחֵשׁ אִם הוּא רָעֵב, צָמֵא, עָיֵף אוֹ מְלֻכְלָךְ. וּפַעַם בְּכַמָּה זְמַן הַשְּׁפָתַיִם שֶׁל הַתִּינוֹק מִתְעַוְּתוֹת וְכֻלָּם מִתְרַכְּחִים אִם הוּא מְחַיֵּךְ אוֹ שֶׁהוּא סוֹבֵל מְגָזִים... אֲבָל אֶת הַהוֹרֶה זֶה לֹא מְעַנְיֵן, הוּא שָׂמֵחַ מֵהַתִּינוֹק וּמֵהַסָּפֵק-חִיּוּךְ שֶׁלּוֹ.

וְכָךְ גַּם אָנוּ הַיְלָדִים שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, כָּל הַזְּמַן בּוֹכִים וּמְטַנְּפִים, וְעַד שֶׁאָנוּ עוֹשִׂים אֵיזוֹ סָפֵק-מִצְוָה אֲנַחְנוּ מִתְמַלְּאִים בְּסִפּוּק כְּאִלּוּ עָשִׂינוּ טוֹבָה לַה' יִתְבָּרַךְ, וְהַקָּבָ"ה

מַבִּיט בָּנוּ וּמְחַיֵּךְ בְּסִפּוּק, כִּי הוּא אוֹהֵב אוֹתָנוּ. אֲנַחְנוּ הַתִּינוֹקוֹת שֶׁלּוֹ. אָז פְּעָמִים יֶלֶד לֹא יוֹדֵעַ לְהִזָּהֵר וְאִם הוּא מִתְעַקֵּשׁ לִדְחֹף מַזְלָגוֹת לְתוֹקַע הַחַשְׁמַל הוּא גַּם יְקַבֵּל גְּעָרָה וּמַכֶּה עַל הַיָּד, אֲבָל הַכֹּל נוֹבֵעַ מִתּוֹךְ אַהֲבָה וּדְאָגָה.

הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הוּא אַבָּא שֶׁלָּנוּ, נוֹתֵן לָנוּ שֶׁפַע, הִזְדַּמְּנוּת לְהִתְכּוֹנֵן לַיּוֹם הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא, כִּדֵי שֶׁנָּבוֹא אֵלָיו מוּכָנִים, בַּיּוֹם הַזֶּה לֹא נַחְשֹׁב עַל הַמַּזְגָּן וְהֵיכָן קָנִינוּ כִּסֵּא וּמִי יַעֲז לָשֶׁבֶת עָלָיו זוֹ לֹא הַמַּשְׁמָעוּת שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה. רֹאשׁ הַשָּׁנָה הוּא גַּם לֹא הַסִּימָנִים שֶׁאֲנָשִׁים טוֹרְחִים לִקְנוֹת בְּכָל מְחִיר כְּאִלּוּ הָיוּ אֵלֶּה 3 מַצּוֹת וְ-4 כּוֹסוֹת יַיִן שֶׁל לֵיל הַסֵּדֶר. רֹאשׁ הַשָּׁנָה זוֹ תְּפִלָּה אַחַת אֲרֻכָּה. וְצָרִיךְ 30 יוֹם הֲכָנָה וְתִרְגּוּל כְּדֵי שֶׁבְּיוֹם הַזֶּה נוּכַל לְהִתְפַּלֵּל תְּפִלָּה אַחַת כְּמוֹ שֶׁצָּרִיךְ.

אֱלוּל הוּא מַתָּנָה. חֹדֶשׁ שָׁלֵם, לֹא כְּדֵי שֶׁנָּקוּם לָשִׁיר "אֲדוֹן הַסְּלִיחוֹת" כְּאִלּוּ הָיְתָה זוֹ תַּחֲרוּת זֶמֶר, אֶלָּא כְּדֵי שֶׁנֵּצֵא לְאַט לְאַט מֵהַמֵּרוֹץ הַמְטֹרָף שֶׁל חַיֵּי הַיּוֹם יוֹם, בָּהֶם רוֹדְפִים אַחֲרֵי הַמְּזוֹנוֹת וְהַתַּשְׁלוּמִים הַשּׁוֹטְפִים, שֶׁמְּשַׁגְּעִים אוֹתָנוּ וְרוֹדְפִים אוֹתָנוּ בַּעֲבוֹדַת ה' הַיּוֹם יוֹמִית עַד שֶׁאָדָם יָכוֹל לְהִתְפַּלֵּל בְּמֶשֶׁךְ הַשָּׁנָה 3 פְּעָמִים בְּיוֹם בְּבֵית כְּנֶסֶת וְלִשְׁכֹּחַ אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא תּוֹךְ כְּדֵי מֵרֹב הַטְּרָדוֹת, יְרַחֵם ה' עָלֵינוּ...

אָז קִבַּלְנוּ מַתָּנָה חֲשׁוּבָה וְיִקָּרַת עֵרֶךְ, חֹדֶשׁ אֶחָד שֶׁנִּתְחַזֵּק בְּכָל הַדְּבָרִים הַקְּטַנִּים וְהַגְּדוֹלִים, נִתְפַּלֵּל בְּמִנְיָן וְנִדְאַג לְכָךְ שֶׁבֶּאֱמֶת נִתְפַּלֵּל וְלֹא נִישַׁן אוֹ נְדַבֵּר... נֵלֵךְ לִשְׁעוּרֵי תּוֹרָה, נִתְחַזֵּק בַּהֲלָכוֹת כַּשְׁרוּת, בִּנְטִילַת יָדַיִם...

מְסֻפָּר עַל הֶחָזוֹן-אִי"שׁ שֶׁנָּכַח פַּעַם בְּאֵרוּעַ בּוֹ כֻּלָּם מַהֲרוּ לְטוֹל יָדָם לַסְּעוּדָה, וְלָחַשׁ לַחֲבֵרוֹ כִּי לֹא יִלְחַץ יָד לְאַף

אֶחָד, שֶׁכֵּן הוּא לֹא רָאָה אֶחָד שֶׁנָּטַל יָדָיו כָּרָאוּי... אֲפִילוּ לְטוֹל יָדַיִם כְּמוֹ שֶׁצָּרִיךְ יֵשׁ לָנוּ יֵצֶר רַע שֶׁמַּפְרִיעַ, צָרִיךְ לְהִתְחַזֵּק. נִדְאַג שֶׁ״יֵּצֵא עָלֵינוּ קוֹל״ וּבְעִקְבוֹתָיו נִזְכֶּה לַעֲבוֹר בַּדִּין וּלְסִיעָתָא דִּשְׁמַיָּא עִמּוֹ נַצְדִּיק עָלֵינוּ אֶת הַקּוֹל שֶׁהוֹצִאנוּ לְכָל הַשָּׁנָה כֻּלָּהּ.

תקון
הכללי

הִתְקַשְּׁרוּת לַצַּדִּיקִים

הֲרֵינִי מְקַשֵּׁר עַצְמִי בָּאֲמִירַת עֲשָׂרָה מִזְמוֹרֵי תְּהִלִּים - תִּקּוּן הַכְּלָלִי, לְכָל הַצַּדִּיקִים הָאֲמִתִּיִּים שֶׁבְּדוֹרֵנוּ, וּלְכָל הַצַּדִּיקִים הָאֲמִתִּיִּים שׁוֹכְנֵי עָפָר, קְדוֹשִׁים אֲשֶׁר בָּאָרֶץ הֵמָּה, וּבִפְרָט לְרַבֵּינוּ הַקָּדוֹשׁ, הַנַּחַל נוֹבֵעַ מָקוֹר חָכְמָה, רַבֵּינוּ נַחְמָן בֶּן פֵּיגָא, זְכוּתוֹ תָּגֵן עָלֵינוּ, וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל, אָמֵן.

לִפְנֵי אֲמִירַת תְּהִלִּים אוֹמְרִים:

לְכוּ נְרַנְּנָה לַיהוָה, נָרִיעָה לְצוּר יִשְׁעֵנוּ. נְקַדְּמָה פָנָיו בְּתוֹדָה בְּזִמְרוֹת נָרִיעַ לוֹ. כִּי אֵל גָּדוֹל יְהוָה וּמֶלֶךְ גָּדוֹל עַל כָּל אֱלֹהִים.

הֲרֵינִי מְזַמֵּן אֶת פִּי לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל וּלְשַׁבֵּחַ אֶת בּוֹרְאִי. לְשֵׁם יִחוּד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּיהּ, בִּדְחִילוּ וּרְחִימוּ, עַל יְדֵי הַהוּא טָמִיר וְנֶעְלָם, בְּשֵׁם כָּל יִשְׂרָאֵל.

לְאַחַר אֲמִירַת תְּהִלִּים אוֹמְרִים:

מִי יִתֵּן מִצִּיּוֹן יְשׁוּעַת יִשְׂרָאֵל בְּשׁוּב יְהוָה שְׁבוּת עַמּוֹ יָגֵל יַעֲקֹב יִשְׂמַח יִשְׂרָאֵל. וּתְשׁוּעַת צַדִּיקִים מֵיְהוָה מָעוּזָּם בְּעֵת צָרָה. וַיַּעְזְרֵם וַיְפַלְּטֵם וַיְפַלְּטֵם מֵרְשָׁעִים וְיוֹשִׁיעֵם כִּי חָסוּ בּוֹ.

טז

מִכְתָּם לְדָוִד שָׁמְרֵנִי אֵל כִּי חָסִיתִי בָךְ׃ אָמַרְתְּ
לַיהוָה אֲדֹנָי אָתָּה טוֹבָתִי בַּל עָלֶיךָ׃ לִקְדוֹשִׁים
אֲשֶׁר בָּאָרֶץ הֵמָּה וְאַדִּירֵי כָּל חֶפְצִי בָם׃ יִרְבּוּ
עַצְּבוֹתָם אַחֵר מָהָרוּ בַּל אַסִּיךְ נִסְכֵּיהֶם מִדָּם וּבַל
אֶשָּׂא אֶת שְׁמוֹתָם עַל שְׂפָתָי׃ יְהוָה מְנָת חֶלְקִי
וְכוֹסִי אַתָּה תּוֹמִיךְ גּוֹרָלִי׃ חֲבָלִים נָפְלוּ לִי
בַּנְּעִמִים אַף נַחֲלַת שָׁפְרָה עָלָי׃ אֲבָרֵךְ אֶת יְהוָה
אֲשֶׁר יְעָצָנִי אַף לֵילוֹת יִסְּרוּנִי כִלְיוֹתָי׃ שִׁוִּיתִי
יְהוָה לְנֶגְדִּי תָמִיד כִּי מִימִינִי בַּל אֶמּוֹט׃ לָכֵן
שָׂמַח לִבִּי וַיָּגֶל כְּבוֹדִי אַף בְּשָׂרִי יִשְׁכֹּן לָבֶטַח׃ כִּי
לֹא תַעֲזֹב נַפְשִׁי לִשְׁאוֹל לֹא תִתֵּן חֲסִידְךָ לִרְאוֹת
שָׁחַת׃ תּוֹדִיעֵנִי אֹרַח חַיִּים שֹׂבַע שְׂמָחוֹת אֶת
פָּנֶיךָ נְעִמוֹת בִּימִינְךָ נֶצַח׃

לב

לְדָוִד מַשְׂכִּיל אַשְׁרֵי נְשׂוּי פֶּשַׁע כְּסוּי חֲטָאָה׃
אַשְׁרֵי אָדָם לֹא יַחְשֹׁב יְהוָה לוֹ עָוֹן וְאֵין בְּרוּחוֹ
רְמִיָּה׃ כִּי הֶחֱרַשְׁתִּי בָּלוּ עֲצָמַי בְּשַׁאֲגָתִי כָּל
הַיּוֹם׃ כִּי יוֹמָם וָלַיְלָה תִּכְבַּד עָלַי יָדֶךָ נֶהְפַּךְ
לְשַׁדִּי בְּחַרְבֹנֵי קַיִץ סֶלָה׃ חַטָּאתִי אוֹדִיעֲךָ וַעֲוֹנִי
לֹא כִסִּיתִי אָמַרְתִּי אוֹדֶה עֲלֵי פְשָׁעַי לַיהוָה וְאַתָּה

נָשָׂאתָ עֲוֹן חַטָּאתִי סֶלָה׃ עַל זֹאת יִתְפַּלֵּל כָּל חָסִיד אֵלֶיךָ לְעֵת מְצֹא רַק לְשֵׁטֶף מַיִם רַבִּים אֵלָיו לֹא יַגִּיעוּ׃ אַתָּה סֵתֶר לִי מִצַּר תִּצָּרֵנִי רָנֵי פַלֵּט תְּסוֹבְבֵנִי סֶלָה׃ אַשְׂכִּילְךָ וְאוֹרְךָ בְּדֶרֶךְ זוּ תֵּלֵךְ אִיעֲצָה עָלֶיךָ עֵינִי׃ אַל תִּהְיוּ כְּסוּס כְּפֶרֶד אֵין הָבִין בְּמֶתֶג וָרֶסֶן עֶדְיוֹ לִבְלוֹם בַּל קְרוֹב אֵלֶיךָ׃ רַבִּים מַכְאוֹבִים לָרָשָׁע וְהַבּוֹטֵחַ בַּיהוָה חֶסֶד יְסוֹבְבֶנּוּ׃ שִׂמְחוּ בַיהוָה וְגִילוּ צַדִּיקִים וְהַרְנִינוּ כָּל יִשְׁרֵי-לֵב׃

נא

לַמְנַצֵּחַ מִזְמוֹר לְדָוִד׃ אַשְׁרֵי מַשְׂכִּיל אֶל דָּל בְּיוֹם רָעָה יְמַלְּטֵהוּ יְהוָה׃ יְהוָה יִשְׁמְרֵהוּ וִיחַיֵּהוּ וְאֻשַּׁר בָּאָרֶץ וְאַל תִּתְּנֵהוּ בְּנֶפֶשׁ אֹיְבָיו׃ יְהוָה יִסְעָדֶנּוּ עַל עֶרֶשׂ דְּוִי כָּל-מִשְׁכָּבוֹ הָפַכְתָּ בְחָלְיוֹ׃ אֲנִי אָמַרְתִּי יְהוָה חָנֵּנִי רְפָאָה נַפְשִׁי כִּי חָטָאתִי לָךְ׃ אוֹיְבַי יֹאמְרוּ רַע לִי מָתַי יָמוּת וְאָבַד שְׁמוֹ׃ וְאִם בָּא לִרְאוֹת שָׁוְא יְדַבֵּר לִבּוֹ יִקְבָּץ אָוֶן לוֹ יֵצֵא לַחוּץ יְדַבֵּר׃ יַחַד עָלַי יִתְלַחֲשׁוּ כָּל שֹׂנְאָי עָלַי יַחְשְׁבוּ רָעָה לִי׃ דְּבַר בְּלִיַּעַל יָצוּק בּוֹ וַאֲשֶׁר שָׁכַב לֹא יוֹסִיף לָקוּם׃ גַּם אִישׁ שְׁלוֹמִי אֲשֶׁר בָּטַחְתִּי בּוֹ אוֹכֵל לַחְמִי הִגְדִּיל עָלַי עָקֵב׃ וְאַתָּה יְהוָה חָנֵּנִי

וַהַקִימֵנִי וַאֲשַׁלְּמָה לָהֶם׃ בְּזֹאת יָדַעְתִּי כִּי חָפַצְתָּ בִּי כִּי לֹא יָרִיעַ אֹיְבִי עָלָי׃ וַאֲנִי בְּתֻמִּי תָּמַכְתָּ בִּי וַתַּצִיבֵנִי לְפָנֶיךָ לְעוֹלָם׃ בָּרוּךְ יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מֵהָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן׃

מב

לַמְנַצֵּחַ מַשְׂכִּיל לִבְנֵי קֹרַח׃ כְּאַיָּל תַּעֲרֹג עַל אֲפִיקֵי מָיִם כֵּן נַפְשִׁי תַּעֲרֹג אֵלֶיךָ אֱלֹהִים׃ צָמְאָה נַפְשִׁי לֵאלֹהִים לְאֵל חָי מָתַי אָבוֹא וְאֵרָאֶה פְּנֵי אֱלֹהִים׃ הָיְתָה לִּי דִמְעָתִי לֶחֶם יוֹמָם וָלָיְלָה בֶּאֱמֹר אֵלַי כָּל הַיּוֹם אַיֵּה אֱלֹהֶיךָ׃ אֵלֶּה אֶזְכְּרָה וְאֶשְׁפְּכָה עָלַי נַפְשִׁי כִּי אֶעֱבֹר בַּסָּךְ אֶדַּדֵּם עַד בֵּית אֱלֹהִים בְּקוֹל רִנָּה וְתוֹדָה הָמוֹן חוֹגֵג׃ מַה תִּשְׁתּוֹחֲחִי נַפְשִׁי וַתֶּהֱמִי עָלָי הוֹחִילִי לֵאלֹהִים כִּי עוֹד אוֹדֶנּוּ יְשׁוּעוֹת פָּנָיו׃ אֱלֹהַי עָלַי נַפְשִׁי תִּשְׁתּוֹחָח עַל כֵּן אֶזְכָּרְךָ מֵאֶרֶץ יַרְדֵּן וְחֶרְמוֹנִים מֵהַר מִצְעָר׃ תְּהוֹם אֶל תְּהוֹם קוֹרֵא לְקוֹל צִנּוֹרֶיךָ כָּל מִשְׁבָּרֶיךָ וְגַלֶּיךָ עָלַי עָבָרוּ׃ יוֹמָם יְצַוֶּה יְהוָה חַסְדּוֹ וּבַלַּיְלָה שִׁירָה עִמִּי תְּפִלָּה לְאֵל חַיָּי׃ אוֹמְרָה לְאֵל סַלְעִי לָמָּה שְׁכַחְתָּנִי לָמָּה קֹדֵר אֵלֵךְ בְּלַחַץ אוֹיֵב׃ בְּרֶצַח בְּעַצְמוֹתַי חֵרְפוּנִי צוֹרְרָי בְּאָמְרָם אֵלַי כָּל הַיּוֹם אַיֵּה אֱלֹהֶיךָ׃ מַה

תְּשִׁתּוֹחֲחִי נַפְשִׁי וּמַה תֶּהֱמִי עָלַי הוֹחִילִי
לֵאלֹהִים כִּי עוֹד אוֹדֶנּוּ יְשׁוּעֹת פָּנַי וֵאלֹהָי׃

נט

לַמְנַצֵּחַ אַל תַּשְׁחֵת לְדָוִד מִכְתָּם בִּשְׁלֹחַ שָׁאוּל
וַיִּשְׁמְרוּ אֶת הַבַּיִת לַהֲמִיתוֹ׃ הַצִּילֵנִי מֵאֹיְבַי אֱלֹהָי
מִמִּתְקוֹמְמַי תְּשַׂגְּבֵנִי׃ הַצִּילֵנִי מִפֹּעֲלֵי אָוֶן
וּמֵאַנְשֵׁי דָמִים הוֹשִׁיעֵנִי׃ כִּי הִנֵּה אָרְבוּ לְנַפְשִׁי
יָגוּרוּ עָלַי עַזִּים לֹא פִשְׁעִי וְלֹא חַטָּאתִי יְהוָה׃ בְּלִי
עָוֹן יָרֻצוּן וְיִכּוֹנָנוּ עוּרָה לִקְרָאתִי וּרְאֵה׃ וְאַתָּה
יְהוָה אֱלֹהִים צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הָקִיצָה לִפְקֹד
כָּל הַגּוֹיִם אַל תָּחֹן כָּל בֹּגְדֵי אָוֶן סֶלָה׃ יָשׁוּבוּ
לָעֶרֶב יֶהֱמוּ כַכָּלֶב וְיסוֹבְבוּ עִיר׃ הִנֵּה יַבִּיעוּן
בְּפִיהֶם חֲרָבוֹת בְּשִׂפְתוֹתֵיהֶם כִּי מִי שֹׁמֵעַ׃ וְאַתָּה
יְהוָה תִּשְׂחַק לָמוֹ תִּלְעַג לְכָל גּוֹיִם׃ עֻזּוֹ אֵלֶיךָ
אֶשְׁמֹרָה כִּי אֱלֹהִים מִשְׂגַּבִּי׃ אֱלֹהֵי חַסְדִּי יְקַדְּמֵנִי
אֱלֹהִים יַרְאֵנִי בְשׁוּרָרָי׃ אַל תַּהַרְגֵם פֶּן יִשְׁכְּחוּ עַמִּי
הֲנִיעֵמוֹ בְחֵילְךָ וְהוֹרִידֵמוֹ מָגִנֵּנוּ אֲדֹנָי׃ חַטַּאת
פִּימוֹ דְּבַר שְׂפָתֵימוֹ וְיִלָּכְדוּ בְגְאוֹנָם וּמֵאָלָה
וּמִכַּחַשׁ יְסֻפָּרוּ׃ כַּלֵּה בְחֵמָה כַּלֵּה וְאֵינֵמוֹ וְיֵדְעוּ
כִּי אֱלֹהִים מֹשֵׁל בְּיַעֲקֹב לְאַפְסֵי הָאָרֶץ סֶלָה׃
וְיָשׁוּבוּ לָעֶרֶב יֶהֱמוּ כַכָּלֶב וְיסוֹבְבוּ עִיר׃ הֵמָּה
יְנִיעוּן לֶאֱכֹל אִם לֹא יִשְׂבְּעוּ וָלִינוּ׃ וַאֲנִי אָשִׁיר

עֻזֶּךָ וַאֲרַנֵּן לַבֹּקֶר חַסְדֶּךָ כִּי הָיִיתָ מִשְׂגָּב לִי וּמָנוֹס
בְּיוֹם צַר לִי: עֻזִּי אֵלֶיךָ אֲזַמֵּרָה כִּי אֱלֹהִים מִשְׂגַּבִּי
אֱלֹהֵי חַסְדִּי:

עז

לַמְנַצֵּחַ עַל יְדוּתוּן לְאָסָף מִזְמוֹר: קוֹלִי אֶל
אֱלֹהִים וְאֶצְעָקָה קוֹלִי אֶל אֱלֹהִים וְהַאֲזִין אֵלָי:
בְּיוֹם צָרָתִי אֲדֹנָי דָּרָשְׁתִּי יָדִי לַיְלָה נִגְּרָה וְלֹא
תָפוּג מֵאֲנָה הִנָּחֵם נַפְשִׁי: אֶזְכְּרָה אֱלֹהִים
וְאֶהֱמָיָה אָשִׂיחָה וְתִתְעַטֵּף רוּחִי סֶלָה: אָחַזְתָּ
שְׁמֻרוֹת עֵינָי נִפְעַמְתִּי וְלֹא אֲדַבֵּר: חִשַּׁבְתִּי יָמִים
מִקֶּדֶם שְׁנוֹת עוֹלָמִים: אֶזְכְּרָה נְגִינָתִי בַלָּיְלָה עִם
לְבָבִי אָשִׂיחָה וַיְחַפֵּשׂ רוּחִי: הַלְעוֹלָמִים יִזְנַח
אֲדֹנָי וְלֹא יֹסִיף לִרְצוֹת עוֹד: הֶאָפֵס לָנֶצַח חַסְדּוֹ
גָּמַר אוֹמֶר לְדֹר וָדֹר: הֲשָׁכַח חַנּוֹת אֵל אִם קָפַץ
בְּאַף רַחֲמָיו סֶלָה: וָאֹמַר חַלּוֹתִי הִיא שְׁנוֹת יְמִין
עֶלְיוֹן: אֶזְכּוֹר מַעַלְלֵי יָהּ כִּי אֶזְכְּרָה מִקֶּדֶם
פִּלְאֶךָ: וְהָגִיתִי בְכָל פָּעָלֶךָ וּבַעֲלִילוֹתֶיךָ אָשִׂיחָה:
אֱלֹהִים בַּקֹּדֶשׁ דַּרְכֶּךָ מִי אֵל גָּדוֹל כֵּאלֹהִים: אַתָּה
הָאֵל עֹשֵׂה פֶלֶא הוֹדַעְתָּ בָעַמִּים עֻזֶּךָ: גָּאַלְתָּ
בִזְרוֹעַ עַמֶּךָ בְּנֵי יַעֲקֹב וְיוֹסֵף סֶלָה: רָאוּךָ מַיִם
אֱלֹהִים רָאוּךָ מַיִם יָחִילוּ אַף יִרְגְּזוּ תְהֹמוֹת: זֹרְמוּ
מַיִם עָבוֹת קוֹל נָתְנוּ שְׁחָקִים אַף חֲצָצֶיךָ

יִתְהַלָּכוּ׃ קוֹל רַעַמְךָ בַּגַּלְגַּל הֵאִירוּ בְרָקִים תֵּבֵל רָגְזָה וַתִּרְעַשׁ הָאָרֶץ׃ בַּיָּם דַּרְכֶּךָ וּשְׁבִילְךָ בְּמַיִם רַבִּים וְעִקְּבוֹתֶיךָ לֹא נוֹדָעוּ׃ נָחִיתָ כַצֹּאן עַמֶּךָ בְּיַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן׃

צ

תְּפִלָּה לְמֹשֶׁה אִישׁ הָאֱלֹהִים אֲדֹנָי מָעוֹן אַתָּה הָיִיתָ לָּנוּ בְּדֹר וָדֹר׃ בְּטֶרֶם הָרִים יֻלָּדוּ וַתְּחוֹלֵל אֶרֶץ וְתֵבֵל וּמֵעוֹלָם עַד עוֹלָם אַתָּה אֵל׃ תָּשֵׁב אֱנוֹשׁ עַד דַּכָּא וַתֹּאמֶר שׁוּבוּ בְנֵי אָדָם׃ כִּי אֶלֶף שָׁנִים בְּעֵינֶיךָ כְּיוֹם אֶתְמוֹל כִּי יַעֲבֹר וְאַשְׁמוּרָה בַלָּיְלָה׃ זְרַמְתָּם שֵׁנָה יִהְיוּ בַּבֹּקֶר כֶּחָצִיר יַחֲלֹף׃ בַּבֹּקֶר יָצִיץ וְחָלָף לָעֶרֶב יְמוֹלֵל וְיָבֵשׁ׃ כִּי כָלִינוּ בְאַפֶּךָ וּבַחֲמָתְךָ נִבְהָלְנוּ׃ שַׁתָּה עֲוֹנֹתֵינוּ לְנֶגְדֶּךָ עֲלֻמֵנוּ לִמְאוֹר פָּנֶיךָ׃ כִּי כָל יָמֵינוּ פָּנוּ בְעֶבְרָתֶךָ כִּלִּינוּ שָׁנֵינוּ כְּמוֹ הֶגֶה׃ יְמֵי שְׁנוֹתֵינוּ בָהֶם שִׁבְעִים שָׁנָה וְאִם בִּגְבוּרֹת שְׁמוֹנִים שָׁנָה וְרָהְבָם עָמָל וָאָוֶן כִּי גָז חִישׁ וַנָּעֻפָה׃ מִי יוֹדֵעַ עֹז אַפֶּךָ וּכְיִרְאָתְךָ עֶבְרָתֶךָ׃ לִמְנוֹת יָמֵינוּ כֵּן הוֹדַע וְנָבִא לְבַב חָכְמָה׃ שׁוּבָה יְהוָה עַד מָתָי וְהִנָּחֵם עַל עֲבָדֶיךָ׃ שַׂבְּעֵנוּ בַבֹּקֶר חַסְדֶּךָ וּנְרַנְּנָה וְנִשְׂמְחָה בְּכָל יָמֵינוּ׃ שַׂמְּחֵנוּ כִּימוֹת עִנִּיתָנוּ שְׁנוֹת רָאִינוּ רָעָה׃ יֵרָאֶה אֶל עֲבָדֶיךָ פָּעֳלֶךָ וַהֲדָרְךָ עַל בְּנֵיהֶם׃

וִיהִי נֹעַם אֲדֹנָי אֱלֹהֵינוּ עָלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ
כּוֹנְנָה עָלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ כּוֹנְנֵהוּ׃

קה

הוֹדוּ לַיהוָה קִרְאוּ בִשְׁמוֹ הוֹדִיעוּ בָעַמִּים
עֲלִילוֹתָיו׃ שִׁירוּ לוֹ זַמְּרוּ לוֹ שִׂיחוּ בְּכָל
נִפְלְאוֹתָיו׃ הִתְהַלְלוּ בְּשֵׁם קָדְשׁוֹ יִשְׂמַח לֵב
מְבַקְשֵׁי יְהוָה׃ דִּרְשׁוּ יְהוָה וְעֻזּוֹ בַּקְּשׁוּ פָנָיו
תָּמִיד׃ זִכְרוּ נִפְלְאוֹתָיו אֲשֶׁר עָשָׂה מֹפְתָיו
וּמִשְׁפְּטֵי פִיו׃ זֶרַע אַבְרָהָם עַבְדּוֹ בְּנֵי יַעֲקֹב
בְּחִירָיו׃ הוּא יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּכָל הָאָרֶץ מִשְׁפָּטָיו׃
זָכַר לְעוֹלָם בְּרִיתוֹ דָּבָר צִוָּה לְאֶלֶף דּוֹר׃ אֲשֶׁר
כָּרַת אֶת אַבְרָהָם וּשְׁבוּעָתוֹ לְיִשְׂחָק׃ וַיַּעֲמִידֶהָ
לְיַעֲקֹב לְחֹק לְיִשְׂרָאֵל בְּרִית עוֹלָם׃ לֵאמֹר לְךָ
אֶתֵּן אֶת אֶרֶץ כְּנָעַן חֶבֶל נַחֲלַתְכֶם׃ בִּהְיוֹתָם מְתֵי
מִסְפָּר כִּמְעַט וְגָרִים בָּהּ׃ וַיִּתְהַלְּכוּ מִגּוֹי אֶל גּוֹי
מִמַּמְלָכָה אֶל עַם אַחֵר׃ לֹא הִנִּיחַ אָדָם לְעָשְׁקָם
וַיּוֹכַח עֲלֵיהֶם מְלָכִים׃ אַל תִּגְּעוּ בִמְשִׁיחָי
וְלִנְבִיאַי אַל תָּרֵעוּ׃ וַיִּקְרָא רָעָב עַל הָאָרֶץ כָּל
מַטֵּה לֶחֶם שָׁבָר׃ שָׁלַח לִפְנֵיהֶם אִישׁ לְעֶבֶד נִמְכַּר
יוֹסֵף׃ עִנּוּ בַכֶּבֶל רַגְלוֹ בַּרְזֶל בָּאָה נַפְשׁוֹ׃ עַד עֵת
בֹּא דְבָרוֹ אִמְרַת יְהוָה צְרָפָתְהוּ׃ שָׁלַח מֶלֶךְ
וַיַּתִּירֵהוּ מֹשֵׁל עַמִּים וַיְפַתְּחֵהוּ׃ שָׂמוֹ אָדוֹן לְבֵיתוֹ

וּמֹשֵׁל בְּכָל קִנְיָנוֹ׃ לֶאְסֹר שָׂרָיו בְּנַפְשׁוֹ וּזְקֵנָיו
יְחַכֵּם׃ וַיָּבֹא יִשְׂרָאֵל מִצְרָיִם וְיַעֲקֹב גָּר בְּאֶרֶץ
חָם׃ וַיֶּפֶר אֶת עַמּוֹ מְאֹד וַיַּעַצְמֵהוּ מִצָּרָיו׃ הָפַךְ
לִבָּם לִשְׂנֹא עַמּוֹ לְהִתְנַכֵּל בַּעֲבָדָיו׃ שָׁלַח מֹשֶׁה
עַבְדּוֹ אַהֲרֹן אֲשֶׁר בָּחַר בּוֹ׃ שָׂמוּ בָם דִּבְרֵי
אֹתוֹתָיו וּמֹפְתִים בְּאֶרֶץ חָם׃ שָׁלַח חֹשֶׁךְ וַיַּחְשִׁךְ
וְלֹא מָרוּ אֶת דְּבָרוֹ׃ הָפַךְ אֶת מֵימֵיהֶם לְדָם וַיָּמֶת
אֶת דְּגָתָם׃ שָׁרַץ אַרְצָם צְפַרְדְּעִים בְּחַדְרֵי
מַלְכֵיהֶם׃ אָמַר וַיָּבֹא עָרֹב כִּנִּים בְּכָל גְּבוּלָם׃ נָתַן
גִּשְׁמֵיהֶם בָּרָד אֵשׁ לֶהָבוֹת בְּאַרְצָם׃ וַיַּךְ גַּפְנָם
וּתְאֵנָתָם וַיְשַׁבֵּר עֵץ גְּבוּלָם׃ אָמַר וַיָּבֹא אַרְבֶּה
וְיֶלֶק וְאֵין מִסְפָּר׃ וַיֹּאכַל כָּל עֵשֶׂב בְּאַרְצָם וַיֹּאכַל
פְּרִי אַדְמָתָם׃ וַיַּךְ כָּל בְּכוֹר בְּאַרְצָם רֵאשִׁית לְכָל
אוֹנָם׃ וַיּוֹצִיאֵם בְּכֶסֶף וְזָהָב וְאֵין בִּשְׁבָטָיו
כּוֹשֵׁל׃ שָׂמַח מִצְרַיִם בְּצֵאתָם כִּי נָפַל פַּחְדָּם
עֲלֵיהֶם׃ פָּרַשׂ עָנָן לְמָסָךְ וְאֵשׁ לְהָאִיר לָיְלָה׃
שָׁאַל וַיָּבֵא שְׂלָו וְלֶחֶם שָׁמַיִם יַשְׂבִּיעֵם׃ פָּתַח צוּר
וַיָּזוּבוּ מָיִם הָלְכוּ בַּצִּיּוֹת נָהָר׃ כִּי זָכַר אֶת דְּבַר
קָדְשׁוֹ אֵת אַבְרָהָם עַבְדּוֹ׃ וַיּוֹצִא עַמּוֹ בְשָׂשׂוֹן
בְּרִנָּה אֶת בְּחִירָיו׃ וַיִּתֵּן לָהֶם אַרְצוֹת גּוֹיִם וַעֲמַל
לְאֻמִּים יִירָשׁוּ׃ בַּעֲבוּר יִשְׁמְרוּ חֻקָּיו וְתוֹרֹתָיו
יִנְצֹרוּ הַלְלוּיָהּ׃

קלז

עַל נַהֲרוֹת בָּבֶל שָׁם יָשַׁבְנוּ גַּם בָּכִינוּ בְּזָכְרֵנוּ אֶת צִיּוֹן׃ עַל עֲרָבִים בְּתוֹכָהּ תָּלִינוּ כִּנֹּרוֹתֵינוּ׃ כִּי שָׁם שְׁאֵלוּנוּ שׁוֹבֵינוּ דִּבְרֵי שִׁיר וְתוֹלָלֵינוּ שִׂמְחָה שִׁירוּ לָנוּ מִשִּׁיר צִיּוֹן׃ אֵיךְ נָשִׁיר אֶת שִׁיר יְהוָה עַל אַדְמַת נֵכָר׃ אִם אֶשְׁכָּחֵךְ יְרוּשָׁלָם תִּשְׁכַּח יְמִינִי׃ תִּדְבַּק לְשׁוֹנִי לְחִכִּי אִם לֹא אֶזְכְּרֵכִי אִם לֹא אַעֲלֶה אֶת יְרוּשָׁלַם עַל רֹאשׁ שִׂמְחָתִי׃ זְכֹר יְהוָה לִבְנֵי אֱדוֹם אֵת יוֹם יְרוּשָׁלָם הָאֹמְרִים עָרוּ עָרוּ עַד הַיְסוֹד בָּהּ׃ בַּת בָּבֶל הַשְּׁדוּדָה אַשְׁרֵי שֶׁיִּשַׁלֶּם לָךְ אֶת-גְּמוּלֵךְ שֶׁגָּמַלְתְּ לָנוּ׃ אַשְׁרֵי שֶׁיֹּאחֵז וְנִפֵּץ אֶת עֹלָלַיִךְ אֶל הַסָּלַע׃

קנ

הַלְלוּיָהּ הַלְלוּ אֵל בְּקָדְשׁוֹ הַלְלוּהוּ בִּרְקִיעַ עֻזּוֹ׃ הַלְלוּהוּ בִּגְבוּרֹתָיו הַלְלוּהוּ כְּרֹב גֻּדְלוֹ׃ הַלְלוּהוּ בְּתֵקַע שׁוֹפָר הַלְלוּהוּ בְּנֵבֶל וְכִנּוֹר׃ הַלְלוּהוּ בְתֹף וּמָחוֹל הַלְלוּהוּ בְּמִנִּים וְעֻגָב׃ הַלְלוּהוּ בְּצִלְצְלֵי שָׁמַע הַלְלוּהוּ בְּצִלְצְלֵי תְרוּעָה׃ כֹּל הַנְּשָׁמָה תְּהַלֵּל יָהּ הַלְלוּיָהּ׃

תְּפִלָּה קְצָרָה לְאָמְרָהּ אַחַר אֲמִירַת תִּקּוּן הַכְּלָלִי

רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם עִלַּת הָעִלּוֹת וְסִבַּת כָּל הַסִּבּוֹת אַנְתְּ לְעֵלָּא לְעֵלָּא מִן כֹּלָּא וְלֵית לְעֵלָּא מִנָּךְ דְּלֵית מַחֲשָׁבָה תְּפִיסָא בָּךְ כְּלָל. וּלְךָ - דּוֹמְיָה תְּהִלָּה, וּמְרוֹמָם עַל כָּל בְּרָכָה וּתְהִלָּה. אוֹתְךָ אֶדְרֹשׁ אוֹתְךָ אֲבַקֵּשׁ שֶׁתַּחְתֵּר חֲתִירָה דֶּרֶךְ כְּבוֹשָׁה מֵאִתְּךָ דֶּרֶךְ כָּל הָעוֹלָמוֹת עַד הַהִשְׁתַּלְשְׁלוּת שֶׁלִּי בַּמָּקוֹם שֶׁאֲנִי עוֹמֵד, כְּפִי אֲשֶׁר נִגְלֶה לְךָ יוֹדֵעַ תַּעֲלוּמוֹת. וּבַדֶּרֶךְ וְנָתִיב הַזֶּה תָּאִיר עָלַי אוֹרְךָ לְהַחֲזִירֵנִי בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה לְפָנֶיךָ בֶּאֱמֶת כְּפִי רְצוֹנְךָ בֶּאֱמֶת, כְּפִי רְצוֹן מִבְחַר הַבְּרוּאִים, לִבְלִי לַחְשֹׁב בְּמַחֲשַׁבְתִּי שׁוּם מַחֲשֶׁבֶת חוּץ וְשׁוּם מַחֲשָׁבָה וּבִלְבוּל שֶׁהוּא נֶגֶד רְצוֹנְךָ. רַק לְדַבֵּק בְּמַחֲשָׁבוֹת זַכּוֹת צַחוֹת וּקְדוֹשׁוֹת בַּעֲבוֹדָתְךָ בֶּאֱמֶת, בְּהַשְׂגָתְךָ וּבְתוֹרָתֶךָ. הַט לִבִּי אֶל עֵדְוֹתֶיךָ וְתַן לִי לֵב טָהוֹר לְעָבְדְךָ בֶּאֱמֶת. וּמִמְּצוּלוֹת יָם תּוֹצִיאֵנִי לְאוֹר גָּדוֹל חִישׁ קַל מְהֵרָה תְּשׁוּעַת אֲדָנָי כְּהֶרֶף עַיִן לְאוֹר בְּאוֹר הַחַיִּים כָּל יְמֵי חַיּוֹתִי עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה, וְאֶזְכֶּה לְחַדֵּשׁ נְעוּרֵי הַיָּמִים שֶׁעָבְרוּ בַּחֹשֶׁךְ לְהַחֲזִירָם אֶל הַקְּדֻשָּׁה. וְתִהְיֶה יְצִיאָתִי מִן הָעוֹלָם כִּבְיאָתִי בְּלֹא חֵטְא. וְאֶזְכֶּה לַחֲזוֹת בְּנֹעַם אֲדָנָי וּלְבַקֵּר בְּהֵיכָלוֹ כֻּלּוֹ אוֹמֵר כָּבוֹד. אָמֵן נֶצַח סֶלָה וָעֶד.

לעילוי נשמת
מר חמי
האיש היקר והישר
ה"ה **סביח הלבוס**
בן **שאול וחניני הלבוס** ז"ל
נלב"ע ט"ו כסלו תשע"ז
ת.נ. צ.ב.ה.

לעילוי נשמת
מרת אמי
האשה היקרה והמסורה,
מרת **שולמית (סוהם) ראובן**
בת **משה ורחל ידגר** ז"ל
נלב"ע כ"ט תמוז תשס"ו
ת.נ.צ.ב.ה.

לרפואת

שלומי רפאל בן **רחל**

להצלחת:

משפחת יונה הי"ו

השי"ת ימלא כל משאלות לבם

לטובה ולשמחה.

לעילוי נשמת

אברהם יונה

בן **חזנה ועזרא**

שמעון ברדה

בן **מסעודה וחלפו**

מנטינה ברדה

בת **ליזה ושלמה**

יוסף ברדה

בן **מנטינה ושמעון**

אלפונסו ברדה

בן **מנטינה ושמעון**

ת.נ.צ.ב.ה.

ברכות למשביר

לאוהבי התורה ומוקיריה הנכבדים:

שמואל כהן

חופית כהן

נועה כהן

אביאל-דוד כהן

ליה כהן

לבריאות הצלחה ופרנסה טובה

♦

לעילוי נשמת

מאיר בן **סוהם**

סוהם בת **חתון**

♦

לרפואת

אביבה בת **אורידה**

לזיווג הגון

מירי בת **כרמלה**

ברכות למשביר

לאוהבי התורה ומוקיריה הנכבדים:

משה כהן בן **מזל**

אסנת כהן בת **סוהם**

הרצל כחלון בן **מרומה**

כרמלה כחלון בת **אורידה**

לבריאות הצלחה ופרנסה טובה

לעילוי נשמת

דוד בן **וואסי**

נלב"ע ט"ז בתמוז תש"ס

אורידה בת **מברוכה**

נלב"ע ז' כסלו תשע"א

שמואל (סמי) בן **פרידה**

נלב"ע ה' בתשרי תשנ"ט

מזל (טוני) בת **לידיה**

נלב"ע י"ט באלול תשע"ב

להצלחת

משפחת **לב־רן**

ה' יתברך יברך את כל בני
המשפחה באושר ועושר בביתם,
פרנסה בשפע, בריאות איתנה,
שלום בית ונחת רוח יהודית
מכל יוצאי חלציהם

♦

להצלחת

משפחת **דנינו**

ה' יתברך יברך את כל בני
המשפחה באושר ועושר בביתם,
פרנסה בשפע, בריאות איתנה,
שלום בית ונחת רוח יהודית
מכל יוצאי חלציהם

לעילוי נשמת

משיח גולריז בן **מלכה**

י"ב מנחם אב תשס"ח

אסתר גולריז בת **גיטה**

ט"ז מרחשון תשס"ו

ת.נ.צ.ב.ה.

♦

להצלחת

ה"ה **ערן גולריז** הי"ו

ה' יתברך יברך אותו
באושר ועושר בביתו,
פרנסה בשפע, בריאות איתנה,
שלום בית ונחת רוח יהודית
מכל יוצאי חלציו